UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

urn:nbn:de:hbz:466:1-42600

Visual Library

Th. 2403 1

9

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bursum S. Petri Mersch.
Cui Licentia Superiorum.

1712.

G XI 53

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

THEOLOGIA MORALIS

ANTEHAC EX PROBATIS
Auctoribus breviter concinnata
à
R. P. HERMAN. BUSENBAUM
Societatis JESU, SS. Theologiæ Licentiato;
Nunc pluribus partibus aucta
à
R. P. CLAUDIO LA CROIX
ejusdem Societ. JESU, SS. Theologiæ in Universitate Colonienſi Doctore & Profeſſore publico.

F. 122. C.

TOMULUS IV.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Apud SERVATIUM NOETHEN
Bibliopolam, an der hoher Schmidt.
Cum Privilegio Sacræ Cæsareæ Majestatis.
& Superiorum permissu.
Anno 1707.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

INDEX
Tractatuum, Capitum, Dubiorum, & Quæstionum Libri IV.

Numeri hic, designant paginam.

LIBER IV.

De præceptis particularibus certo hominum statui propriis. Pag. 1.

CAPUT I.

De Statu Religioso. 1.

DUBIUM I.

Quæ sit natura Statûs Religiosi. 1.

Q. 1. Quid præterea sit notandum circa requisita ad substantiam statûs Religiosi. pag. 3.

Q. 2. Qui sint effectus professionis Religiosæ. 5.

DUBIUM II.

Quæ requirantur ad valorem professionis Religiosæ. 7.

Q. 3. An nunquam possit emitti professio ante ætatem vel novitiatum prærequisitum. 9.

Q. 4. Quid circa interruptionem novitiatûs sit notandum. 11.

Q. 5. Si quis absoluto novitiatu dimittatur & postmodum iterum admittatur, an repetere debeat novitiatum. 13.

Q. 6. Quid præterea sit notandum circa valorem vel invaliditatẽ & revalidationem professionis. 13.

Q. 7. An Berta possit Religionem petere & profiteri inter virgines, si virgo non sit. 20.

Q. 8. Quid dicendum sit de illo, qui cogit aliquem ad Religionem vel ab ea impedit; item qui cogit ad renunciandum bonis suis, priusquam ingrediatur, vel exhæredat, quia ingressus est. 22.

Q. 9. Quid notandum sit circa illum, qui dicit se ex metu reverentiali feciſſe profeſſionem. 26.

Q. 10. An Monaſterium poſſit novitium expletâ probatione ſine cauſa non admittere ad profeſſionem. 27.

Q. 11. Si novitius egrediatur vel Religioſus dimittatur, an debeat ipſe Ordini vel Ordo ipſi aliquid refundere. 27.

DUBIUM III.

Ad quid teneatur Religioſus vi ſuæ profeſſionis. 30.

Q. 12. Quid præterea notandum ſit circa obligationem Religioſi, ut ſervet Regulam & tendat ad perfectionem. 32.

Q. 13. Quid notandum ſit circa novitiorum obligationes & privilegia. 35.

Q. 14. Quid notandum ſit circa clauſuram Monialium. 37.

Q. 15. Quid notandum ſit circa clauſuram virorum. 50.

Q. 16. An Religioſis licitum ſit audire vel tradere Jus Civile. 52.

DUBIUM IV.

Ad quid Religioſus obligetur vi votorum. 52.

Q. 17. Quomodo aliquis poſſit ante vel poſt ingreſſum Religionis diſponere de rebus ſuis. 59.

Q. 18. Quid præterea notandum ſit circa votum paupertatis in Religioſo. 62.

Q. 19. Quid ſpecialiter notandum ſit circa paupertatem in Societate JESU, & Domos illius profeſſas. 76.

Q. 20. Quid circa votum caſtitatis in Religione ſit præterea notandum. 85.

Q. 21. Quid circa votum Religioſæ obedientiæ ſit præterea addendum. 90.

Q. 22.

Q. 22. Quid notandum sit circa votum non procurandi nec acceptandi Prælaturam vel Dignitatem. 92.
Q. 23. An possit quis absolvi à votis Religiosæ professionis. 95.
Q. 24. Quid notandum sit circa exemptionem quorundam Regularium. 96.
Q. 25. Quæ officia & actiones specialiter prohibeantur Religiosis. 97.

DUBIUM V.

Qui possint vel teneantur ingredi Religionem. 99.

Q. 26. Quid præterea notandum sit circa eos, qui Religionem ingredi non possunt. 101.
Q. 27. Quænam impediant ingressum in Societatem JESU. 103.
Q. 28. Quid præterea notandum sit circa eum, qui vovit ingredi Religionem. 103.
Q. 29. Quid addendum sit circa illum, qui cupit transire ad Monasterium ejusdem vel diversi Ordinis. 105.
Q. 30. An aliquis possit à Religione dimitti sub conditione in certis casibus reincidendi in vota. 109.

DUBIUM VI.

Ad quid teneantur Religiosi ejecti & fugitivi. 110.

Q. 31. Quid præterea notandum sit circa ejectos & fugitivos. 112.
Q. 32. Quandonam fugitivi censeantur apostatæ. 114.
Q. 33. Quid notandum sit circa Religiosum, qui dimittit vestem seu habitum sui Ordinis. 115.

CAPUT II.

De Statu Clericorum. 116.

DUBIUM I.

De Beneficiis Ecclesiasticis. 117.

ARTICULUS I.

Quid & quotuplex Beneficium Ecclesiasticum. 117.

Q. 34. Quæ sit distinctio inter Beneficium, Canonicatum, Præbendam. 119.

Q. 35. Quid sit Præstimonium; Beneficium titulare, manuale, monoculare; Commenda spiritualis. 120.

Q. 36. An Beneficia manualia sint reipsa Beneficia. 121.

Q. 37. Quid præterea notandum sit circa Beneficia regularia & sæcularia. 122.

Q. 38. Quid addendum sit circa Beneficium duplex. 123.

Q. 39. Quid censendum sit in dubio, an Beneficium sit simplex, an curatum. 124.

Q. 40. An Præbendæ Canonessarum sint Beneficia. 124.

Q. 41. Quid de Capellaniis sit notandum. 128.

Q. 42. Quid circa Vicarios sit notandum. 130.

Q. 43. Quid de Vicariatu Episcopi sit notandum. 132.

Q. 44. Quid de Archidiaconatu sit notandum. 137.

Q. 45. Quid de Coadjutoriis sit notandum. 143.

Q. 46. Quid notandum sit circa erectionem & mutationem Beneficiorum. 143.

Q. 47. Quid sit circa unionem Beneficiorum. 144.

Q. 48. Quid circa divisionem, dismembrationem & suppressionem Beneficiorum. 150.

Q. 49. Quomodo per lapsum temporis mutari possit status Beneficii. 152.

ARTICULUS II.

Quomodo acquirantur & conferantur Beneficia. 154.

Q. 50. Quibus generatim modis acquirantur Beneficia. 156.
Q. 51. Quid sit & quomodo differant provisio, nominatio, præsentatio, institutio, collatio, investitura, electio, postulatio, confirmatio, admissio, possessio. 157.
Q. 52. Quid circa præsentationem sit addendum. 159.
Q. 53. Quid præterea notandum sit circa jus patronatûs & patronos. 172.
Q. 54. Quid addendum sit circa institutionem. 183.
Q. 55. Quid circa collationem. 188.
Q. 56. Quid circa electionem. 195.
Q. 57. Quid circa confirmationem electionis. 209.
Q. 58. Quid circa postulationem ejusque admissionem. 216.
Q. 59. Quid circa possessionem. 220.
Q. 60. An possit conferri, peti vel promitti Beneficium necdum vacans; aut saltem dari ejus expectativa. 223.
Q. 61. Quid Papa absolutè possit & soleat facere circa Beneficia. 226.
Q. 62. Quid addendum sit circa jus alternativè conferendi per menses. 228.
Q. 63. Quid notandum sit circa tempus, quo incipit mensis Papæ vel Ordinarii. 233.
Q. 64. Quid præterea sit addendum circa reservationem Papalem. 235.

Q. 65. Quid notandum sit circa Concordata, præsertim Germaniæ, & reservationes in eis contentas. 240.
Q. 66. An Papa possit vel soleat derogare Concordatis. 256.
Q. 67. An præscribi possit contra Concordata Germaniæ. 258.
Q. 68. Quid dicendum sit de affectione Beneficii per appositionem manuum Papæ. 263.
Q. 69. Quid notandum sit circa possessionem pacificam & Beneficium litigiosum. 264.
Q. 70. Quid circa surrogationem. 268.
Q. 71. Quid circa gratiam, *si neutri, si nulli.* 274.
Q. 72. Quænam pactiones vel compositiones sint licitæ ad terminandas controversias circa Beneficia. 275.
Q. 73. Quænam circa provisionem Beneficiorum sit potestas Cardinalium, Legati Apostolici, Episcopi, Vicarii generalis, Capituli ejusque Vicarii; item Monasteriorum. 278.
Q. 74. Quid notandum sit circa devolutionem Beneficii. 278.
Q. 75. Quid notandum sit circa obtentionem Beneficii per preces primarias. 282.
Q. 76. Quid dicendum sit, si idem Beneficium eâdem die pluribus conferatur vel cedatur. 284.
Q. 77. An Beneficia concedi debeant dignioribus. 286.
Q. 78. Quis hìc dicatur dignior, dignus, indignus. 294.
Q. 79. Quid præterea notandum sit circa Parochos, Parochias & curata Beneficia. 295.
Q. 80. Quænam Beneficia conferri debeant per concursum. 300.
Q. 81. Quid notandum sit circa provisionem Beneficii

neficii per concursum. 302.
Q. 82. Quid agendum sit illi, qui Beneficium vacans vult obtinere. 312.
Q. 83. Quid circa supplicas, rescripta & litteras expeditionis sit præterea notandum. 318.
Q. 84. Quid notandum sit circa executorem litterarum Apostolicarum. 321.
Q. 85. Quid circa falsificationem litterarum Apostolicarum. 323.
Q. 86. Quid agendum sit, si commissus sit error vel vitium in rescripto aut supplica. 324.
Q. 87. An Beneficia conferri debeant sine diminutione. 325.
Q. 88. Quid notandum sit circa capitulationes ante acquisitionem Beneficiorum, reservationes fructuum, annos gratiæ &c. 326.
Q. 89. Quid notandum sit circa obligationem annatæ vel quindenæ: item circa valorem Beneficii. 341.
Q. 90. Quid intelligatur per valorem 24. ducatorum de Camera. 343.
Q. 91. Quid notandum sit circa possessionem annalem. 344.
Q. 92. Quid notandum sit circa possessionem triennalem Beneficii vel fructuum. 347.
Q. 93. Quænam conditiones requirantur, ut quis juvetur privilegio Regulæ de triennali. 349.
Q. 94. Quid notandum sit circa varios, qui à quibusdam dicuntur inhabiles ad gaudendum privilegio Regulæ de triennali. 351.
Q. 95. Quis titulus dicatur coloratus. 355.
Q. 96. Quis ingressus hìc dicatur simoniacus; & an Regulæ de triennali semper obstat simonia. 355.
Q. 97. Quis dicatur intrusus; & quæ intrusio obstet

ſtet Regulæ de triennali. 356.
Q. 98. Quid notandum ſit circa poſſeſſionem decennalem. 357.
Q. 99. An aliqua poſſeſſio, non tantùm generet præſumptionem tituli, ſed reipſa conferat titulum & jus, ſi fortè defuit. 358.
Q. 100. Quid notandum ſit circa modum acquirendi Beneficium ratione Coadjutoriæ. 359.

ARTICULUS III.

Quæ intentio & qualitates requirantur ad Beneficium accipiendum. 365.

Q. 101. Quid dicatur eſſe de forma, & quid tantùm conditio requiſita ad proviſionem Beneficialem. 367.
Q. 102. Quid notandum ſit circa fidem Beneficiati & profeſſionem fidei ab eo faciendam. 368.
Q. 103. Quid circa Clericatum & Ordines prærequiſitos vel Beneficio annexos ſit addendum. 379.
Q. 104. Quid circa legitimos & illegitimos ſit præterea addendum. 373.
Q. 105. An expoſititii, quorum parentes ignorantur, cenſeri debeant legitimi, adeóque ſint capaces Beneficiorum. 381.
Q. 106. Quid notandum ſit circa conjugatum, bigamum, ſervum. 381.
Q. 107. Quid de illo ſit dicendum, qui eſt in cenſura aliqua ſeu irregularitate. 384.
Q. 108. Quid circa aptitudinem corporis ſit addendum. 387.
Q. 109. Quid addendum ſit circa morum probitatem. 389.

Q. 110. Quænam infamia obsit Beneficiando. 390.
Q. 111. Quid addendum sit circa scientiam, peritiam linguæ, gradum quandoque prærequisitum in Beneficiando. 392.
Q. 112. Quid addendum sit circa ætatem prærequisitam ad Beneficia. 395.
Q. 113. Quid notandum sit circa varias conditiones & clausulas fundationum. 401.
Q. 114. An beneficiatus in Cathedrali vel Collegiata teneatur officia hebdomadaria aliasque functiones suo Beneficio annexas per seipsum præstare in Ecclesia. 404.
Q. 115. Quid notandum circa Beneficium requirens Sacerdotium, & quæ tum sint obligationes. 405.
Q. 116. An dispensatus in ætate ad Sacerdotium hocipso sit capax Beneficii requirentis Sacerdotium, quamvis in supplica non sit petita dispensatio pro Beneficio. 408.
Q. 117. Quid dicendum sit, si fundatio præscribat Missas certo loco vel tempore, in certo altari vel certis diebus. 408.
Q. 118. Quid dicendum sit, si non præscribatur expressè quoties, vel ad quam intentionem sit celebrandum. 411.
Q. 119. Quid facere debeat, qui ante vel post provisionem advertit in se inhabilitatem, vitium vel defectum. 414.
Q. 120. Quid possit fundator, hæres, patronus, Episcopus, Papa circa immutationem vel dispensationem in conditionibus fundationum. 415.
Q. 121. Quid aliàs possit Episcopus vel alius circa commutationem ultimarum voluntatum, & circa dispositiones ad pias causas. 420.

Q. 122. An Episcopus vel Capitulum possit Beneficio addere nova onera; vel circa Beneficium facere nova statuta aut conditiones. 423.
Q. 123. An possit præscribi contra vel ultra onera ac conditiones in fundationibus appositas. 424.
Q. 124. Quis possit reducere onera fundationum. 427.
Q. 125. An Episcopus possit removere altare fundatum, aut transferre fundationem ad aliud altare. 428.
Q. 126. Quid addendum sit circa intentionem admittentis Beneficium. 431.

ARTICULUS IV.

An liceat habere plura Beneficia. 434.

Q. 127. Quid addendum sit circa incompatibilitatem Beneficiorum. 437.
Q. 128. Quid circa residentiam sit præterea notandum. 437.
Q. 129. Quid notandum sit circa obligationem assistendi in Choro & Capitulo. 443.

ARTICULUS V.

Quibus modis Beneficia amittantur. 446.

Q. 130. Quid circa vacationem Beneficiorum sit addendum. 449.
Q. 131. Quid addendum sit circa vacationem per obitum. 452.
Q. 132. Quid notandum sit circa incompossibilitatem & vacationem prioris Beneficii propter aliud cum illo obtentum. 453.

Q. 133. Quid notandum sit circa vacationem per Matrimonium, ingressum Religionis, militiam, captivitatem, absentiam. 469.
Q. 134. Quid notandum sit circa privationem ob varia delicta. 472.
Q. 135. Ad quem spectent fructus Beneficii post mortem Beneficiati, vel pensiones post mortem pensionarii. 477.
Q. 136. Quid in genere notandum sit circa resignationem. 479.
Q. 137. An resignatio censeatur favorabilis, an odiosa. 480.
Q. 138. Quid notandum sit circa vacationem Beneficii resignati. 481.
Q. 139. Ad quem spectent fructus Beneficii resignati. 483.
Q. 140. Ad quem spectent obligationes, jura, commoda & incommoda Beneficio resignato annexa. 484.
Q. 141. Quomodo resignans possit mutare aut revocare consensum vel redire ad Beneficium. 487.
Q. 142. Quæ Beneficia, ex cujus consensu, & quomodo resignari possint. 490.
Q. 143. An resignari possit Beneficium vel titulus, super quo quis est ad majorem Ordinem promotus. 494.
Q. 144. Quinam resignare possint Beneficium. 495.
Q. 145. Quid notandum sit circa resignationem factam ab infirmo. 499.
Q. 146. Quibus resignari possint Beneficia. 506.
Q. 147. An resignanti sit licitum interponere preces apud ordinarium collatorem, ut Beneficium resignatum conferat huic vel illi. 509.

Q. 148.

Q. 148. Coram quibus fieri possit resignatio. 510.
Q. 149. Quas causas requirat resignatio. 514.
Q. 150. Intra quod tempus Superior admittere aut rejicere debeat resignationem. 516.
Q. 151. Intra quod tempus conferri & occupari debeat Beneficium resignatum. 517.
Q. 152. Quid notandum sit circa resignationem per procuratorem. 518.
Q. 153. Quid dicendum sit de resignatione facta ex metu, dolo, vi. 523.
Q. 154. Quid notandum sit circa resignationes in favorem tertii. 526.
Q. 155. Quid notandum sit circa resignationes cum reservatione fructuum vel pensionis. 527.
Q. 156. Quid de resignatione sub conditione, ut refundantur expensæ litis vel Bullarum aut quæcumque aliæ. 529.
Q. 157. Quid præterea notandum sit circa resignationem simoniacam aliásque conditionales. 530.
Q. 158. An possit alicui conferri pinguius Beneficium sub conditione, ut resignet vel dimittat illud, quod habet. 532.
Q. 159. Quid notandum sit circa publicationem resignationum. 533.
Q. 160. Quid in genere dicendum sit de permutatione Beneficiorum. 539.
Q. 161. Qualia Beneficia & à quibus permutari possint. 540.
Q. 162. An permutatio fieri possit per procuratorem. 543.
Q. 163. An requiratur consensus permutantium; item patronorum & electorum. 544.
Q. 164. Quis debeat permutationes admittere seu authorizare. 545.

Q. 165.

Q. 165. An causæ requirantur; & quid præterea exprimi vel observari debeat in permutationibus. 548.
Q. 166. Quid fieri possit, si Beneficia permutanda sint inæqualia, vel unus fecerit expensas pro suo beneficio. 549.
Q. 167. Quænam præterea pactiones hìc licitæ sint, & quomodo circa permutationes possit aliter committi simonia. 551.
Q. 168. Intra quod tempus perfici debeat ac publicari permutatio. 552.
Q. 169. Quid dicendum sit, si permutatio non habeat effectum vel si non servetur conditio apposita. 552.

ARTICULUS VI.

Quid & quotuplex sit pensio. 555.

Q. 170. An pensio Ecclesiastica, quæ alicui conceditur super Beneficio alieno ob resignationem, permutationem, compositionem litis &c. sit verè Beneficium aut aliquid spirituale, vel saltem possit esse titulus ordinationis. 554.
Q. 171. An reservatio pensionis sit odiosa. 557.
Q. 172. Quis & ex qua causa possit concedere alicui pensionem super alieno Beneficio. 558.
Q. 173. An ad impositionem pensionis requiratur consensus Beneficiati & Patronorum. 559.
Q. 174. Quibus Beneficiis imponi possit pensio. 560.
Q. 175. Quid liceat circa impositionem pensionis in permutationibus, si Beneficia sint inæqualia quoad fructus. 561.

Q. 176. Quid notandum sit circa quantitatem & reductionem pensionis. 561.
Q. 177. Quandonam & quibus modis imponatur pensio. 563.
Q. 178. Quibus personis reservari vel constitui possit pensio Ecclesiastica. 564.
Q. 179. Quid narrari debeat ab illo, qui vult impetrare pensionem. 567.
Q. 180. Quid sit notandum circa possessionem & jura pensionarii. 568.
Q. 181. Quæ sint obligationes pensionarii. 570.
Q. 182. Ad quid teneatur Beneficiatus, cujus Beficio annexum est onus pensionis. 571.
Q. 183. Quandonam exigi possit pensio. 574.
Q. 184. Quid notandum sit circa translationem pensionis. 575.
Q. 185. Quid præterea notandum sit circa amissionem vel extinctionem pensionis. 577.
Q. 186. Quid circa redemptionem pensionis sit notandum. 579.

DUBIUM II.

De Horis Canonicis. 582.

ARTICULUS I.

Qui obligentur ad Horas. 582.

Q. 187. Quid præterea notandum sit circa eos, qui tenentur ad Horas. 585.

ARTICULUS II.

Quanta sit hæc obligatio. 594.

Q. 188. Quid addendum sit circa materiam gravem vel levem in omissione Horarum. 598.

Q. 189. An obligatio recitandi Horas sit quoad Beneficiatos, etiam ex justitia. 599.
Q. 190. Quid addendum sit circa obligationem restituendi ob neglectas Horas. 600.

ARTICULUS III.

Quæ excusent à recitatione Horarum. 604.

Q. 191. An, qui non potest recitare totum Officium, teneatur ad partem, quam potest. 606.
Q. 192. Quid præterea notandum sit circa excusationem ob infirmitatem. 608.
Q. 193. Quid addendum sit circa excusationem ob occupationes aliasque causas. 611.
Q. 194. Quid specialiter sit addendum circa dispensationem ab Horis. 612.
Q. 195. An & quomodo licitum sit ponere aliquid incompossibile cum recitatione Horarum. 613.
Q. 196. Quid agere debeat, qui dubitat, an recitarit aliquam Horam, vel an aliquid omiserit. 613.

ARTICULUS IV.

Quomodo recitandæ sint Horæ. 614.

Q. 197. Quâ linguâ recitandæ sint Horæ. 622.
Q. 198. Ex quo Breviario officium sit recitandum. 623.
Q. 199. Quale Officium sit recitandum. 625.
Q. 200. Quid præterea circa mutationem Officii sit addendum. 627.

Q. 201. Quænam censeantur justæ causæ officii sine peccato mutandi. 631.
Q. 202. Quid observandum sit circa Officium Dedicationis, Patroni, Titularis, & Sancti, de quo habentur reliquiæ. 632.
Q. 203. Quid agendum sit, si duo SS., quorum festa incidunt in diversa tempora, sint Patroni æquè principales ejusdem Ecclesiæ. 635.
Q. 204. Quid observandum circa translationem festorum eodem die occurrentium. 636.
Q. 205. Quid observandum sit circa Octavas. 640.
Q. 206. Quid observandum sit circa commemorationem in Horis. 643.
Q. 207. Quid observandum sit circa Lectiones & Responsoria. 644.
Q. 208. Quid addendum sit circa Officium defunctorum, Litanias omnium SS., Psalmos pœnitentiales & graduales. 646.
Q. 209. Quid circa vocalem expressionem & recitationem cum socio vel in choro. 648.
Q. 210. Quid circa mutilatam orationem. 651.
Q. 211. Quid circa interruptionem. 652.
Q. 212. Quid circa inversionem ordinis. 654.
Q. 213. Quid circa tempus recitandi. 655.
Q. 214 An Matutinum orari debeat ante celebrationem Missæ. 659.
Q. 215. Quid addendum sit circa tempus, quo desinit obligatio orandi pro una die. 659.
Q. 216. Quid circa locum & situm in orando. 660.
Q. 217. Quid sit notandum circa intentionem ad Horas prærequisitam. 661.
Q. 218. Quid sit & quotuplex attentio ad Horas. 667.
Q. 219. An attentio externa requiratur ad satisfacien-

faciendum pro Horis. 667.
Q. 220. An aliqua attentio interna requiratur ad Horas. 670.
Q. 221. An aliqua attentio interna requiratur ad essentiam Orationis. 671.
Q. 222. An attentio interna in Horis sit saltem graviter præcepta ab Ecclesia. 673.
Q. 223. Quænam pro praxi adhuc addenda sint circa attentionem internam. 674.
Q. 224. An specialiter peccet, qui orat cum actuali proposito peccandi mortaliter. 676.
Q. 225. An sit obligatio orandi cum spe vel fide. 677.
Q. 226. Quænam specialiter pro scrupuloso hìc sint notanda. 677.

DUBIUM III.

Quid Clerici possint circa dispositionem fructuum suorum Beneficiorum. 680.

Q. 227. Quid hìc præterea sit notandum. 685.
Q. 228. Quid sit notandum circa Decimas, Primitias, Oblationes. 687.
Q. 229. Quid notandum sit circa alienationem bonorum vel rerum Ecclesiasticarum. 689.

DUBIUM IV.

Quis sit habitus Clericorum; quæ artes, officia, actiones eis prohibeantur. 697.
Q. 230. Quid præterea notandum sit circa obligationem gestandi habitum & tonsuram. 699.
Q. 231. An Clerico nunquam liceat negotiari. 700.
Q. 232. Quid liceat Clericis circa venationem. 701.

Q. 233. Quid notandum sit de ludo respectu Clericorum. 702.
Q. 234. An Clerico licitum sit interesse executioni pœnæ mortis. 702.
Q. 235. Quid sit privilegium Canonis & Fori, quod habere dicuntur Clerici. 703.
Q. 236. Quid de immunitate Ecclesiastica sit notandum. 703.
Q. 237. An bona sæcularia possint fieri Ecclesiastica sine licentia Principis sæcularis. 706.
Q. 238. An statutum prohibens, ne bona stabilia donentur aut vendantur Ecclesiis sit injustum, secluso privilegio. 711.
Q. 239. Quid de asylo sit notandum. 715.
Q. 240. Quid notandum sit circa jus Regaliæ; item circa potestatem & auctoritatem Romani Pontificis. 726.

CAPUT III.

De statu & officio personarum sæcularium quarundam, præsertim Iudicialium. 735.

DUBIUM I.

Quæ requirantur ad legitimum Iudicem. 735.
Q. 241. Quid præterea notandum sit circa jurisdictionem Judicis. 736.
Q. 242. Quid circa crimina excepta & juris ordinem sit addendum. 741.

DUBIUM II.

De potestate & officio Iudicis. 741.

ARTICULUS I.

Quid requiratur in Iudice. 741.
Q. 243. Quid circa hæc sit præterea notandum. 743.

Q. 244. Quæ sit obligatio Principum circa Judices statuendos & manutenendam justitiam. 744.

ARTICULUS II.

Quid Judici servandum circa inquisitionem. 746.

Q. 245. Quid præterea circa inquisitionem sit notandum. 748.

Q. 246. Quid circa præsumptiones & probationes sit notandum. 750.

ARTICULUS III.

Quid liceat Judici circa quæstiones sive torturam. 757.

Q. 247. An aliquis, hocipso quòd capiatur, præsumendus sit reus. 759.

Q. 248. Quæ indicia requirantur, ut Judex possit specialiter inquirere, capere, torquere, condemnare. 760.

Q. 249. Quantùm tribui possit denunciationibus. 763.

Q. 250. An ergo dæmon in congressibus sagarum repræsentare possit homines innocentes. 766.

Q. 251. An Judex possit procedere ad torturam ex sola fama publica. 767.

Q. 252. An sola fama vel sola indicia levia nunquam sufficiant ad torturam. 769.

Q. 253. An tortura sit aptum medium cognoscendæ veritatis. 770.

Q. 254. An ergo illa, quæ quis contra se in tortura fatetur, non debeant semper censeri vera. 772.

Q. 255. An & quando tortura repeti possit. 774.

Q. 256. Quid præterea notandum sit circa torturam. 777.

Q. 257. An Judex possit in quocumque crimine interrogare de complice. 778.

ARTICULUS IV.

Quid servandum Iudici circa sententiam & pœnam. 779.

Q. 258. An Reo semper debeat permitti advocatus seu defensor. 783.
Q. 259. An Judex debeat potiùs benigniora sequi quàm rigidiora. 785.
Q. 260. An condemnari possit, qui nequidem in tortura est fassus crimen. 786.
Q. 261. Quid dicendum sit, si reus revocet aliqnid in loco supplicii. 786.
Q. 262. Quid præsumendum sit de illis, qui in carcere inveniuntur mortui. 787.
Q. 263. An Judex, si advertat unum è litigantibus omittere aliquid, quo allegato evinceret, possit hoc illi suggerere. 787.
Q. 264. Quid facere debeat, qui per Judicem cogitur bis solvere. 788.
Q. 265. Quid addendum sit circa Judicis obligationem, quando pro utraque parte litigante est probabilitas. 788.
Q. 266. An Judex punire possit probabiliter tantùm nocentem. 797.
Q. 267. Si duo sint Rei mortis, an supremus Princeps possit ad recreationem spectatorum eis imperare duellum. 798.
Q. 268. An Judex teneatur restituere pretium, quod accepit pro ferenda sententia. 798.
Q. 269. Quid circa acceptationem munerum sit præterea notandum. 799.

DU-

DUBIUM III.

Quod sit officium Advocati. 804.

Q. 270. Quid circa Advocatum sit præterea notandum. 809.

DUBIUM IV.

Quæ sit obligatio Referentis, Secretarii, Notarii & Procuratoris. 810.

DUBIUM V.

Quod sit officium Accusatoris. 813.

Q. 271. Quid circa Accusatorem sit præterea notandum. 814.

DUBIUM VI.

De Testibus. 816.

Q. 272. Quid circa Testes sit addendum. 817.

DUBIUM VII.

De Reo. 822.

ARTICULUS I.

An & quando Reus teneatur fateri. 822.

Q. 273. Quid præterea notandum sit circa hanc obligationem Rei. 825.

ARTICULUS II.

Quid liceat Reo circa fugam pœnæ. 827.

Q. 274. Quid circa fugam Rei & appellationem sit præterea notandum. 828.

DU-

DUBIUM VIII.

Quomodo Confessario agendum cum Reo. 830.

DUBIUM IX.

Quæ obligatio Medicorum, Pharmacopæorum & Chirurgorum. 833.

Q. 275. Quid præterea circa Medicos sit notandum. 835.

DUBIUM X.

Quæ obligationes Mercatorum, Opificum & cæterorum sæcularium. 837.

Q. 276. Quid circa Mercatores &c. sit addendum. 838.

Q. 277. Quid notandum sit circa obligationem Professorum, Consiliariorum, Concionatorum. 838.

LIBER QUARTUS

De Præceptis particularibus certo hominum ſtatui propriis.

CUm omnes fideles, ſicut præcepta Decalogi, ita etiam alia præcepta, quæ pertinent ad ſtatum & officium uniuſcujuſque, teneantur ſcire ſub peccato mortali; ita ut ipſa eorum ignorantia vincibilis, (licèt non ſequatur tranſgreſſio) ſit peccatum mortale, *Sylv. Sayr. clav. reg. l. 2. c. 9. n. 31. Sanch. Bald. to. 2. l. 1. d. 9. num. 8. & 9.* Hinc poſt præcepta omnibus communia, agendum de præceptis propriis certorum ſtatuum in particulari.

CAPUT I.

De Statu Religioſo.

DUBIUM I.

Quæ ſit natura Statûs Religioſi.

REſp. Status Religioſus eſt fidelium ad Divinæ charitatis perfectionem tendentium, editis votis perpetuæ paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, ſtabilis in communi vivendi modus, ab Eccleſia approbatus.

Dico, *ab Eccleſia*: quia etſi olim Epiſcopi Religiones approbare poterant, poſtea tamen in Concilio Lateranenſi, ſub Innocentio III. ſtatuum eſt ne nova Religio inducatur, niſi approbata à Papa. Ratio eſt, quia cùm Religio ſit communitas ſacra, in qua debet eſſe ſpiritualis jurisdictio, hæc autem

"à Papa proveniat, decens est, ut talis communitas "ab eodem approbetur. *Lay. l. 4. t. 5. c. 1. Vnde "resolvuntur hi Casus;*

" I. Ad essentiam Religionis non requiruntur "vota solemnia. Ratio, quia qui in Societate JESU "vota simplicia edunt, sunt veri Religiosi, uti defini- "vit Gregorius XIII. in Bulla. *Ascendente Domino,* "*Laym. n 4.*

" II. Non sunt Religiosi ii Ordines militares, qui "conjugalem castitatem tantùm vovent; sunt tamen "veri Religiosi milites S. Joannis, & Teutonici, eo- "rumque similes, cùm tria vota substantialia ha- "beant. Similiter ex Fratribus & Sororibus Ter- "tiariis, sive Ordinis S. Francisci, sive aliorum, tan- "tùm sunt Religiosi, qui in Religione approbata "secundùm certam Regulam tria vota substantialia "emittunt: contrà autem ii non sunt, qui licèt tria "ista emittant & communiter vel seorsim habitent, "Regulam tamen à Sede Apostolica approbatam non "profitentur, *Laym. l. c.*

" III. Religiosi non sunt, qui edito voto perpe- "tuæ paupertatis & castitatis obedientiam vovent "Confessario aut Episcopo. Ratio quia tali voto non "subjiciuntur jurisdictioni spirituali, quæ à Deo, "medio ejus Vicario, provenire debet. *Ib. n. 7.*

" IV. Etsi Papa in votis solemnibus Religionis "dispensare possit, ut quis desinat esse Religiosus, non "potest dispensare tamen, ut quis manens Religio- "sus, substantialibus votis non teneatur, quia ad es- "sentiam Religionis spectant. *Lay. n. 8* ex *Navar, &c.*

" V. Religiosus promotus ad Cardinalatum, vel "Episcopatum, obstrictus manet votis essentialibus "suæ Religionis; etsi quoad aliquos effectus pau- "pertatis & obedientiæ, exemptus censeatur. Dein- "de, etsi jugo Regulæ absolutus sit, quoad culpam & pœnam;

pœnam, tamen ex obligatione Moralis honestatis ex ea servare debet, quæ eum decent & cum ejus munere consistunt: Hinc quoad habitum, sui Ordinis colorem deferre debet, etsi quoad figuram Episcopis sæcularibus se conformare possit, ùt Clemens VIII. concessit apud *Sanch l.6.mor.cap.6.n.* 1. *& seqq. & n.* 34. Imò si Episcopatum resignet, vel ob culpam deponatur, absque degradatione tamen, non tenetur ad Regularem observantiam redire, quia retinet eminentiam Episcopalem, ob quam obedientiâ Regulari exemptus fuit, *Ibid.* ex *S. Thom. Rodr. Sanch. &c.* Secus est in Cardinali Religioso, qui non est Episcopus, hic enim relicto Cardinalatu nihil retinet ex dignitate Cardinalitia, ideoque si Papa ejus renuntiationem acceptarit, tenetur redire ad obedientiam Regularem sui Ordinis, *Palaus, Lug. Resp. mor. l.* 5. *d.* 12.

VI. Religiosus ad Parochiam promotus, cùm votis adstrictus maneat, tenetur deferre habitum Religionis, Regulamque observare in omnibus, quæ cum suo munere consistere possunt. Idque non tantùm secundùm moralem honestatem, sed sub obligatione gravis culpæ, si ad eam Regula obliget. *Lay. n.* 11. & 12. Ubi addit, quòd etsi Parochus Religiosus in iis, quæ ad Regulam spectant, subjectus maneat Superiori jam tamen consuetudine multis locis observari, ut non tantùm in pertinentibus ad disciplinam Ecclesiasticam, sed etiam in plerisque aliis ab obedientia Prælati eximatur, & Episcopo subjiciatur. *v. Sylv. Sanch. n.* 36.

ADDENDA.

Quæstio 1. *Quid præterea sit notandum circa requisita ad substantiam Statûs Religiosi R.* 2 *seqq.*

§. I. Ad essentiam Statûs Religiosi non requiritur votum omnimodæ paupertatis vel obedientiæ, *Castrop* t. 16. d. 1. p. 1. n. 4., & satìs certum est, nam paupertas Scholasticorum in Societate JESU non necessariò abdicat dominium, utì expressè habet *Greg. XIII.* in Bulla, *Ascendente Domino*; Similiter obedientia non comprehendit omne opus bonum, sed tantùm spectantia ad regulam & constitutiones cujusque Ordinis.

3 §. II. Probabile quidem est, quod votum castitatis conjugalis, cum debito ex regula aliquando abstinendi ab uxoribus, si addatur aliis votis in statu ab Ecclesia approbato, constituat Religionem, adeoque ad Substantiam Religionis non requiratur votum omnimodæ castitatis, utì docent *Nav. Suar. Castrop. Sanch.* in Decal. l. 4. c. 16. n. 11. Oppositum tamen videtur probabilius cum *Carden. Busenb.* suprà, quia ad Religionem requiritur votum talis castitatis, quæ sit consilium Evangelicum, ad quod spectat sollicitum esse, quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo, & non quomodo placeat uxori, sic enim divisus est, utì habet *Apostolus* 1. ad Corinth. 7. v. 33.; abstinentia autem illa quibusdam temporibus non vovetur, sed tantùm præscribitur per regulam, ergo votum solius castitatis aliunde ex præcepto debitæ non videtur sufficere ad statum Religiosum.

4 §. III. Ut quis fiat Religiosus, necesse est, ut vota substantialia Religionis admittantur ab aliquo Superiore: *Nec obstat*, quòd in Const. Societatis JESU p. 5. c. 4. in Declar. l. d. dicatur vota illius simplicia soli Deo offerri & non homini, ideoque non dicantur fieri in manibus alicujus, *nam* considerari possunt, 1. prout sunt promissio, & sic non acceptantur ab homine, quia promissio illa fit soli Deo; aliud est in professione & in votis Coadjutorum formatorum,

rum, quia in illis non soli Deo, sed etiam homini fit promissio, uti patet ex verbis, quibus fiunt. 2. Prout sunt formula quædam ex intentione Ecclesiæ, Societatis & ipsiusmet voventis vim habens se tradendi in jus & corpus Societatis, & sic admittuntur ab homine, Superior enim acceptat & vult eum Societati incorporare, licèt non omnino completè. Videri potest *Less.* in auct. v. *Societas IESV* cas. 3.

Q. 2. Qui sint effectus professionis religiosæ. R. 5
Effectus professionis in omni Ordine Religioso, item votorum in Societate JESU post novitiatum emissorum sunt seqq. uti ex *Suar. Sanch. Laym.* & aliis fusè deducit *Castrop.* t. 16. d. 2. p. 8.

1. Quòd vi illius Religiosus transeat in dominium & potestatem Religionis: Religio autem vicissim obligetur eum alere & gubernare.

2. Remissio omnis pœnæ culpis debitæ, regulariter ex vi ipsius professionis vel votorum, tanquam condignæ satisfactionis: quamvis autem *Sanch.* neget idem fieri per renovationem professionis vel votorum, tamen id affirmant *Sa, Laym.* & *Castrop.* 6

3. Commutatio omnium votorum antecedentium, quæ fit non tantùm accedente voluntate profitentis vel voventis, sed etiam absque hac, jure ipso divino naturali, uti aliqui volunt, sed, uti probabiliùs vult *Castrop.*, jure tantùm Ecclesiastico. Quòd si profitens vel vovens huic commutationi contradicat, *Silv. Sanch.* & *Laym.* adhuc putant priora vota extingui, quia hæc commutatio est à jure, cui non obstat voluntas hominis; alii probabiliùs dicunt tum non extingui, quia voluntas illa conservat. 7

4. Sublatio irregularitatis ex defectu natalium. Statuerat quidem *Sixtus V.*, ut filius presbyteri esset inhabilis ad profitendum, sed moderatione factâ à *Greg. XIV.* intelligitur de eo tantùm, cujus pater 8

antè vel pòst in eadem religione est professus: unde omnes naturales, spurii, nati ex sacrilegio, incestu, adulterio possunt fieri Religiosi, & absque alia dispensatione ordinari, etiam in sacris. Quòd si priùs ordinati, fiant Religiosi, poterunt eosdem Ordines exercere sine dispensatione, possuntque promoveri ad doctoratum ac publicè docere, vide *Less.* in auct. v. *Professio Religiosa*, cas. 13. Ejusmodi tamen Religiosi manent inhabiles ad prælaturas in- & extra Ordinem; item ad dignitatem & officia intra Ordinem habentia annexam jurisdictionem ordinariam, qualem habent Abbas, Generalis, Provincialis, Prior, Guardianus, Præpositus, Rector: vult etiam *Suar.* manere inhabiles ad quævis beneficia, sed *Nav. Less. Sanch.* dicunt id verum esse de beneficiis tantùm curatis; è contrà *Castrop.* dicit esse habiles etiam ad curata, quia putat excipi solas Prælaturas: non fiunt tamen apti succedere in bonis paternis, nam professio non reddit absolutè legitimos, sed tantùm ad effectus aliquos in Ecclesia. Putat autem *Rodriq.* etiam per novitiatum tolli irregularitatem ex defectu natalium, sed contrarium est tenendum; sic autem tollitur etiam per vota simplicia Societatis JESU, ut si quis ab hac dimittatur, non reincidat in irregularitatem, quod enim semel sublatum est, non redit sine nova causa, qualis hic non ponitur, *Sanch. Castrop.* contra *Dianam* p. 4. t. 2. R. 66. Probabilius quóque est illegitimas Moniales excludi à Prælatura Abbatissæ & Priorissæ, quamvis multi apud *Dianam* p. 3. t. 2. R. 101. contrarium teneant. Vide *Leur.* p. 1. q. 263. & 264., ubi q. 271. & 285. explicat, quis cum Regularibus illegitimis dispensare possit ad Prælaturas; aut ut succedere possint parentibus in beneficio vel Prælatura.

9 5. Habilitatio ad aliquos effectus temporales, uti

utì si ob crimen fuisset inhabilis ad ferendum testimonium, habilitatur per Religiosum statum.

6. Extinctio notæ ingratitudinis, ob quam priùs contractam à patre exhæredari potuisset vel privari legitimâ. 10

7. Irritatio Matrimonii subsequentis, & etiam antecedentis, si sit tantùm ratum & non consummatum. 11

Qui volet multa particularia de Religiosis, consulat *Suar.* de Relig. T. 4., ubi tr. 9. l. 2. agit de Religione *S. Basilii, S. Benedicti, Carthusiensium, S. Hieronymi, Prædicatorum, Minorum, Augustinianorum, Carmelitarum.* De iisdem, utì & de *Brigittanis* habet *Loth* tr. 7. De *Iesuitis Suar.* tr. 10. *Loth* suprà. De *Beguinis, Canonessis, Devotessis, Loth.* tr. 8. Et de Canonessis aliqua dicemus à n. 229. De *Monialibus* agit *Loth* tr. 23. De variis *Confraternatibus, Loth* tr. 22. De *Exemptis & Iurisdictione Episcopi* circa exemptos, agunt *Chck.* de jurisd. Ordin. *Sanch.* in conf. l. 6. c. 9. d. 1. & seqq. *Lugo* in resp. Mor. l. 5. d. 20. 24. 25. *Diana* p. 8. t 7. R. 5. De *privilegiis & juribus Monasteriorum*, *Engel* in speciali tract. post Jus Canonicum Salisburgi impressum anno 1688. Item *Alviset* de privileg. Ord. Regul. *Pelliz. A. Tamb.* & alii passim. Denique cujus auctoritate erigi possint vel transferri Conventus aut Monasteria, & sub quibus conditionibus, videri possunt citati apud *Leur.* p. 1. q. 43. 12

DUBIUM II.

Quæ requirantur ad valorem Professionis Religiosæ.

RESP. Ad valorem ejus, tres requiruntur condi-" tiones: I. Est qualitas, seu aptitudo voventis,

"scilicet, ut juxta *Trid sess. 25. c. 15. de Regula-*
"*ribus*, decimum sextum ætatis annum expleverit,
"annumque integrum cum Religioso habitu steterit
"in probatione, nullumque habeat impedimen-
"tum, quod per statuta à Pontifice confirmata, in
"isto Ordine substantiale esse censeatur. *Azor. to.*
"*1. l. 12. c. 2. q. 6. & 7 Rodriq. to. 2. c. 6.*

" II. Conditio, consensus & acceptatio expressa
"vel tacita Prælati Ordinis: per hanc enim Religio-
"ni incorporari debet. Idque ordinariè, non tantùm
"cum consilio, sed etiam cum consensu Capituli, aut
"certè majoris aut principalioris partis; secun-
"dùm cujuscumque Ordinis statuta. *Nav. Less. l. 2.*
"*c. 41. d. 7.*

" III. Ut professio sponte facta sit, non cogente
"gravi metu, qualis esset incarceratio, alimentorum
"subtractio, eò quòd in professionem consentire
"noluerit; itemque metus reverentialis, non qui-
"dem se solo, sed accedente precum, blanditiarum, &
"imperii, sæpius repetitâ importunitate, aut gravi
"offensione aut diu continuatâ indignatione con-
"sanguineorum; adjunctis etiam minis de subsidiis
"negandis, si ex Religione egrediatur: hæc enim,
"vel singula, vel certè simul, consideratâ conditione
"hominis rudis, timidi, &c. metum justum incutere
"possunt, & professionem irritare, sit docet. *Lay.* cum
"*aliis l. 4. tr. 5. c. 5. n. 6. Less. dub. 7. Unde resolvuntur*
"*sequentes Casus:*

" I. Is, qui professionem irritam edidit ex defe-
"ctu alicujus conditionis ex jam dictis, nisi eam post-
"modum tacitè vel expressè ratificaverit, egredi Re-
"ligione, & uxorem ducere potest: licèt ob evita-
"tionem scandali, causam egressûs dicere debeat: &
"si ad forum externum causa deveniat, defectum pro-
"fessionis probare; idque intra quinquennium à die

profes-

professionis: post illud enim non auditur, juxta" *Trid.c.19.sess. eâdem.* Quia præsumitur eam in-" terea ratificasse. "

II. Quòd si tamen sciret, illam juris præsumptio-" nem falsam esse, eò quòd vel ignorans impedimen-" tum, vel metu gravi, aliâve justâ causâ impeditus," reclamare intra quinquennium non potuerit; vel" impedimentum sit essentiale ac perpetuum, aut" saltem ultra quinquennium duret, eo elapso potest" reclamare, debetque audiri in judicio, saltem ex-" traordinario, vel in integrum restitui, ùt contra" *Bon.to.1.de claus.q.2.p.10. diffic.* 4. docet *Nav.*" *Sanch.de matr.l.7.d.37.n.22. Less.d.7. Azor c.* 4." *q ult. Dia.p.3.t.2.R.53. Barbosa in Trid.sess.25.c.*" 19.*n.*3. ubi plures alios citat: & nisi aliud quid im-" pediat, fugere potest, ùt docet *Lay. n.*7. Qui ad-" dit, quòd si fuga sine gravi scandalo vel incommo-" do tentari non posset, monendum à Confessario, ut" professionem tacitè ratificet: quod fiet, si professo-" rum habitum proprium deferat, actusque iis pro-" prios exerceat, cum intentione, quòd professus talis" Ordinis esse velit. *v. Aut.cit.& Dia p.8.t.7.R.51.*" ubi ex *Trid cap.*19. probat, Episcopum de nulli-" tate professionis, sine interventione Superioris Re-" gularis sententiam ferre non posse, & si faciat, fore" nullam. "

ADDENDA.

Q. 3. *An nunquam possit emitti professio ante* 13
ætatem vel novitiatum prærequisitum. R.

§. 1. Etiamsi tantùm sex horæ deessent ætati, pro-fessio est invalida, uti ex declaratione S. Congreg. docet cum aliis *Diana* p. 5. t. 5. R. 18., attendi enim debet ad momentum, hinc cum *Mol. Sanch. Diana,*

Leſſ. Barb. de poteſt: Epiſ. alleg. 101. n. 22. dicendum eſt contra *Silv. Henriq. Ricc.*, ſi quis natus vel admiſſus 24. Febr., poſtea anno biſſextili compleat ætatem vel novitiatum, non poſſe profiteri niſi in die 25., poſt tempus, quo natus vel veſtitus erat, quia hi duo dies cenſentur pro uno, utì habetur L. 3. §. 3. ff. *de minoribus*, & c. *Quæſivit*, de verb. ſignif., & pluribus deducit *Lugo* de juſt. d. 22. à n. 311. Ratio autem eſt, quia dies illa intercalaris adhuc addit partem temporis neceſſariam ad conſtituendos annos vel annum prærequiſitum, etiam more Eccleſiaſtico conſideratum. Attamen extra annum biſextilem putarem contra Lugonem n. 312. ſufficere dies 365., nec neceſſariò expectari debere alias ſex horas, quia abſque his eſt annus completus, non quidem Mathematicè, attamen Eccleſiaſticè: refertque *Pelliz.* tr. 2. c. 1. n. 36., cùm anno 1582. in correctione Gregoriana Calendarii dubitatum eſſet, an pro eo anno complendo adjiciendi eſſent illi 10. dies, qui hactenus defuerant, negatum eſſe, eò quòd annus ſine eis eſſet civiliter & politicè completus.

14 §. II. Quamvìs profeſſurus in Societate JESU debeat compleviſſe annum 31., ſi tamen, ſive per fraudem ſive per errorem, aliquis maturiùs profiteatur, profeſſio eſt valida, & profeſſo competunt à die profeſſionis omnia, quæ aliis, quia nec eſt impedimentum eſſentiale, nec Societas illi defectui addidit aliquid irritans, *Lugo* in reſp. Mor. l. 4. d. 21.

15 §. III. Si quis in Societate JESU emittat profeſſionem ante diem à Generali deſignatum, profeſſio videtur invalida, quia Generalis non videtur voluiſſe acceptare, niſi deſignato tempore: cenſetur tamen ex voluntate illius fieri valida adveniente die deſignato, ſi permaneat voluntas illius, qui profeſſus eſt, *Lugo* dub. 13.

§. IV.

§. IV. Ex privilegio *Pii V.* apud *Barb.* n. 33. potuerunt Novitiæ Ordinis *S. Dominici* intra novitiatum ex judicio Medici morituræ emittere professionem ante expletum novitiatum; quod revocatum esse per *Greg. XIII.* docent *Sa*, *Crux*, *Vechis*, sed adhuc perdurare dicunt *Henriq. Rodriq. Lez. Diana*, *Miranda*, *Sanch. Beja* & alii. 16

§. V. Pœnitentes ac Conventitiæ, de quibus loquitur *Trid.* Sess. 25. c. 18. de Regul., possunt facere professionem ante expletum novitiatum, uti declaravit S. Congreg. apud *Barb.* n. 34, quia *Trid.* præservat earum Constitutiones, habuerunt autem id privilegium, ut eoipso, quòd ingrederentur Monasterium, possent admitti ad professionem. 17

Q. 4. Quid circa interruptionem novitiatûs sit notandum. R. seqq. 18

§. I. Si Cajus dimissione obtentâ dimiserit etiam habitum & animum manendi in Religione, sed nocte illâ adhuc dormiens in Monasterio, pœnitentiâ ductus iterum admitti petat & obtineat ac resumat altero die manè habitum, *Less.* in auct. v. *profess. Relig.* cas. 3. putat probabile esse, quòd novitiatus non debeat censeri interruptus, quia hoc tempus fuit parvum, & in hac materia videtur dari parvitas, uti plures tenent apud *Dianam* p. 5. t. 5. R. 19., sed probabilius est cum *Nav. Suar.* de Relig. T. 3. l. 7. c. 1. n. 32. *Sanch.* in Dec. l. 5. c. 4. n. 20. & 32. *Castrop.* t. 16. d. 1. p. 12. §. 2. n. 2. *Lugo* in resp. mor. l. 4. d 2. n. 1. *Less.* cas. 8. n 22. esse interruptum, adeoque non posse validè profiteri, nisi iterum inchoet & compleat annum novitiatûs; quod putant valere, etiamsi per unicam horam facta esset interruptio, quia requiritur continuitas temporis annui, uti latè probant *Suar.* n. 2. *Sanch.* n. 30. *Lugo* l. 3. d. 2. n. 3. *Less.* de just. l. 2. c. 41. n. 59., refertque pro hac sententia plurimos

rimos *Barb.* de potest. Epis. alleg. 101. n. 23. , quia nempe sic optimè exploratur disciplina & austeritas Ordinis, deinde debet etiam tulisse habitum per annum continuum, utì ex *Trid.* colligunt *Az. Rodriq. Sanch.* aliique cum *Barb.* n. 29., deest autem continuitas , nam isto intermedio tempore non poterat censeri novitius illius Ordinis. *Nec obstat*, quòd interruptio fuerit brevis , *nam* adhuc deficit continuitas, quæ erat de essentia, utì rectè *Suar.* n. 6. *Sanch.* n. 32. *Castrop.* n. 4., debetque etiam hoc tempus totum absolvi de momento ad momentum, inquit *Diana* p. 3. t. 2. R. 57. & p. 9. t. 9. R. 67. Et quamvis *Less.* in auct. suprà cas. 3. innuat probabile esse, & de just. suprà absolutè dicat credere se, quòd non impediat paucorum dierum interpolatio , sed suppleri possit, postea addendo tempus factæ interruptionis, tamen oppositum videtur tenendum, quia per hoc non redit continuitas: unde additio talis temporis tum tantùm posset juvare, si v. g. post inceptum novitiatum priùs compleviset ætatem requisitam, utì multis relatis docet *Sanch.* de matr. l. 7. d. 37. n. 50.

19 §. II. Ut Cajus ita dimissus possit iterum incipere novitiatum, debent illi, ad quos spectat, iterum admisisse ipsum, quia sic dimissus habuit se, ac si nunquam fuisset admissus, *Suar.* & alii cum *Lugo* n. 9.

20 §. III. Si Cajus non fuerit dimissus, quamvis dimisso habitu & animo manendi latuerit in Monasterio, expectans occasionem egrediendi , *Suar.* & *Castrop.* n. 7. rectè dicunt contra *Dianam* suprà, non esse factam interruptionem; utì nec tum, si Superior indutum veste sæculari voluisset cras priùs dimittere, in his enim casibus censetur adhuc mansisse in Ordine, cùm non fuerit voluntate Superiorum dimissus, & saltem per hoc non censetur esse plena interruptio, nisi fuerit completa simul per actualem egressum.

§. IV.

§. IV. Si novitia apud Moniales etiam ad clausuram obligatas ob infirmitatem vel aliam causam necessariam debeat ad tempus remitti ad paternas ædes, potest hìc cum facultate Prælati continuare suum novitiatum, *Suar.* T. 3. l. 5. c. 14. n. 13. dicens esse decisum à S. Congreg., *Sanch.* in Dec. l. 5. c. 4. n. 28. *Pelliz.* tr. 10. c. 2. n. 48. 21

Q. 5. Si quis absoluto novitiatu dimittatur, & postmodum iterum admittatur, an repetere debeat novitiatum. R. Negant *Sanch.* in Dec. l. 5. c. 4. n. 34. aliique cum *Lez.* T. 4. v. *professio* n. 10., quia à *Trid.* plus non requiritur, quàm ut præcesserit novitiatus, in quo probarit Ordinem & ab Ordine sit probatus, quod hìc factum est: è contrà debere repetere putant *Suar.* & *Castrop.* t. 16. d. 1. p. 12. §. 2. n. 10., tum quia prior probatio videtur esse extincta per egressum, tum etiam quia multi censent annum probationis debere sic esse continuum, ut duret usque ad professionem, quamvìs contradicant *Ang. Silv. Rodriq.* & alii apud *Barb.* de potest. Epis. alleg. 201. n. 23. & 28.; sed saltem vera est secunda sententia, inquit *Lugo* in resp. mor. l. 4. d. 1., si quis in Societate JESU post novitiatum & vota simplicia dimissus fuerit, iterumque admittatur, quia tum primus novitiatus habuit suum effectum, nempe admissionem ad vota, ergo pro nova admissione ad nova vota prærequiritur nova probatio, quod pluribus confirmat *Lugo* ibidem, quamvìs cum tali sæpe congruum sit dispensari post primum annum repetiti novitiatûs. 22

Q. 6. Quid præterea sit notandum circa volorem vel invaliditatem, & revalidationem professionis. R. seqq. 23

§. I. Si hermophroditus, in quo uterque sexus erat æqualis, fecerit professionem, *Sanch.* de Matr. l. 7. d. 106. docet hanc esse nullam, cùm enim sit gravis indecen-

indecentia & periculum gravium abusuum, credendum est Ecclesiam non admittere talem professionem, aut antecedenter velle talem hominem esse incapacem.

24 §. II. Si Titio post professionem certò innotescat, quòd non fuerit rectè baptizatus, potest egredi, quia nulla Religio intendit recipere quenquam nisi Christianum & Ecclesiæ subjectum: si autem esset tantùm dubium de valore baptismi, & ideo sub conditione rebaptizaretur, deberet in Religione permanere, tum quia Religio est in possessione illius, à qua dejici non debet per solum dubium superveniens, tum etiam, quia in dubio standum est pro valore actûs, donec constet oppositum, uti habent *Menoch.* l. 6. præsumpt. 4. *Tusch.* v. *præsumptio*, concl. 620. Hinc videtur dicendum, quòd teneatur votis Religionis, aut saltem teneatur nunc ratificare professionem, quia Religio, in qua alitur, jure id postulat ab eo, *Quintanadv. Gob.* in Exp. t. 2. n. 461., qui addit ex *Gallem.* ad Trid. Ses. 25. c. 16. de Regul., quòd S. Congreg. 10. Decembr. 1588. resolverit professionem ad majorem cautelam debere iterum emitti expectato alio anno novitiatûs, è contrà *Sylvius* v. *baptismus* cas. 3. dicit resolutum esse, ut iterum emittat professionem non exspectato alio anno novitiatûs, quod etiam videtur verisimilius, docetque *Suar.* de Relig. T. 3. l. 7. c. 1 n. 8. allegans etiam hanc declarationem; hinc infert *Sylv.* etiam debere censeri professum à tempore professionis primò emissæ, quia ipsi favet possessio. Videri potest *Suar.* toto c. 1 & 2.

25 §. III. Statuerat *Sixtus V.*, ut invalida esset professio quorundam criminosorum; item illius, de cujus vita, moribus, ætate non esset capta informatio, sed *Clemens VIII.* restituit ejusmodi professioni

fessioni valorem, relictis tantùm pœnis aliis contra Superiores, qui criminosos aut non præmissis informationibus aliquos admisissent ad professionem, utì refert *Lugo* in resp. Mor. l. 3. dub. 1.

§. IV. Si quis professurus & interrogatus tacuerit 26
crimen, quo manifestato fuisset rejectus, peccavit graviter, si inde possit redundare grave incommodum in Religionem, quia videtur esse contractus mutuus, in quo saltem quoad accidentia committitur gravis fraus: imò si Superiores fuerint animo ita comparati, ut nollent admittere ad professionem, si tali crimine notatus esset, professio foret invalida: è contrà si simpliciter consenserunt, & reticentia illa parum aut nihil nocere possit Religioni, *Lugo* suprà putat adhuc non omnino excusandum esse talem dolum, & communiter saltem aderit mendacium.

§. V. Quamvìs in statutis alicujus Ordinis dica- 27
tur, Ordinem non obligari retinere aliquem, qui in examine reticuerit certum aliquem defectum, id tamen videtur intelligendum tantùm pro tempore novitiatûs vel ante professionem, hinc si profiteatur etiam malâ fide, non ideo professio est invalida, *Less.* in auct. v. *Professio Religiosa* cas. 9. Si autem quis profiteatur cum defectu alicujus ordinariè prærequisiti, v.g. si examinatores Titium Societatis JESU Scholasticum excluserant à professione ob defectum scientiæ, & Generalis nec excluserit nec positivè admiserit, attamen per errorem Secretarii relatus sit inter professuros, sicque profiteatur, putat *Lugo* l. 4. d. 43. professionem esse validam, quia videtur esse error tantùm in qualitate, cùm certum sit Generalem posse etiam indoctum admittere ad professionem; sed oppositum videtur probabilius, nam mens Generalis præsumitur semper esse, quòd admittat suppositis supponendis, quæ hìc non sunt: rectè

rectè tamen addit *Lugo* esse causam, cur Generalis cum Titio dispenset & suppleat, dummodo Titius remaneat in voluntate profitendi.

28 §. VI. Si Titio facta sit spes officii, & ideo in certo Monasterio profiteatur, postea autem officium illud non obtineat, quamvis intenderit officium tanquam finem principalem, professio est valida, nec potest egredi, quia absolutè professus est, licèt per accidens finem indifferentem adjunxerit: imò non obstaret, licèt ex fine malo esset professus, sic enim, si quis motus vanâ gloriâ voveat dare eleemosynam, tenetur darè, non quidem ex vana gloria, sed ex alio fine saltem indifferente: imò quamvis sit professus ita intendendo illud officium, ut, si sciviſſet se non obtenturum non fuisset professus, adhuc valet professio, quia officium erat tantùm conditio, sine qua non fuisset facta professio, jam autem facta est absolutè: si tamen non intendisset se obligare, nisi obtineret illud officium, peccasset mortaliter decipiendo Religionem & agendo contra morem debitum, essetque professio conditionata, adeoque non impleta conditione non obligaret, sed posset egredi, *Less.* v. *Religiosus* cas. 7.

29 §. VII. Si quis invalidè professus non reclamarit intra quinquennium, produxeritque causas coram Superiore suo & Ordinario, uti habet *Trid.* Sess. 25. c. 19. de Regul.; attamen etiam non ratificarit professionem; quamdiu non potest se expedire ab Ordine, gaudet privilegiis & potest absolvi, uti alii Religiosi, quia præsumitur esse talis, donec contrarium per sententiam declaretur, quæ præsumptio sufficit ad jurisdictionem; possetque ad Ordines & Superioratum promoveri, nisi expressè reclamaret & diceret se ratificare non velle, tum enim tantùm posset permitti in usu Ordinis recepti, non autem

promo-

promoveri ad alium; *Sanch.* de Matr. l. 7. d. 37. q. 5. est enim sæcularis, & eget dimissorialibus, item titulo patrimonii vel beneficii; nec posset ferre suffragium in Capitulo, nec acceptare munus Superioris, quantùm declinari posset sine scandalo & infamia; similiter non posset absolvi à reservatis per Confessarium Ordinis, nisi eo modo, quo alius sæcularis, quia desiisset præsumptio, ac consequenter jurisdictio, *Less.* v. *Prof. Relig.* cas. 18.

§. VIII. Quamvis Titius putans se validè esse professum postea sæpius renovaverit priora vota, non ideo censetur illa ratificasse, quia non voluit plus circa illa facere, quàm initio fecerat, *Less.* cas. 10. *Lugo* dub. 2. n. 4. *Castrop.* t. 16. d. 2. p. 5. n. 3. Si tamen sciverit vel dubitarit, an prior actus non fuisset invalidus, aut expressè intenderit actum validum ponere, si fortè antea non posuisset, tum ratificasset. *Less.* cas. 18. aliique cum *Castrop.* suprà. 30

§. IX. Si Titius rescius se invalidè professum velit in Religione manere, *Castrop.* suprà docet requiri, ut Superiores de novo consentiant, adeoque ut manifestet priorem nullitatem, sed *Suar.* T. 3. l. 7. c. 1. n. 35. *Less.* cas. 5. & 6. item cas. 15. n. 42. *Sanch.* in Dec. l. 7. c. 5. n. 81. *Lugo* dub. 2. n. 5. & 6. item dub. 16. n. 8. probabiliùs dicunt non teneri manifestare nullitatem suæ professionis vel petere novum Superioris aut conventûs consensum, quamdiu prior non est revocatus, adeoque satis esse, si professionem ratificet omnino secretè, quod colligitur ex *Trid.* Sess. 25. c. 19. de Regul., ubi non vult audiri eum, qui intra quinquennium non reclamavit, quia nempe præsumitur tacita ratificatio, ergo hæc est sufficiens ad revalidationem professionis, & Papa supplet renovationem consensûs Religionis, si expressè non contradixerit, uti tenent *Less.* de just. l. 2. c. 41. n. 66. & *Sanch.* de 31

Matr. l.7. d. 37. n. 64. Putant autem aliqui cum *Castrop.* n. 5. ad hoc prærequiri etiam delationem habitûs saltem per quinquennium, sed probabilitûs tenet oppositum *Less.* cum aliis, quia gestatio habitûs per annum post novitiatum facit præsumi professum.

32 §. X. Quamvis secundùm jam dicta ad revalidationem professionis aliquando sufficiat consensus à solo profitente renovatus, tamen si etiam ex parte Religionis positus sit consensus etiam aliunde invalidus, etiam ex hac parte requiretur revalidatio consensûs, cùm enim prior consensus fuerit nullus, quamvis virtualiter permaneret, adhuc esset nullus, quia quod ab initio est invalidum, tractu temporis non convalescit, nisi superveniat aliquid faciens illud convalescere, quod hìc non esset, utì suppono, *Suar.* n. 20. *Sanch.* n. 63. *Lugo* dub. 21. n. 6.

33 §. XI. Si professio fuit invalida, quia novitiatum non compleverat, vel quia illum interruperat, certum esse putant *Castrop.* n. 6. & alii apud *Lugo* dub. 2. n. 8. & 9., quòd reiterari debeat novitiatus, adeoque nullitas sit manifestanda Superioribus, quia secundùm dicta n. 13. jura invalidant professionem sine prævio novitiatu factam, in hoc autem casu non præcessit novitiatus. Si autem novitiatu integrè absoluto professio aliunde sit invalida, *Nav. Suar.* n. 34. aliique n. 22. relati dicunt esse probabilius, quòd requiratur novus novitiatus; alii cum *Castrop.* n. 7. negant, cùm reipsa sit probatus, & ipse etiam probarit statum: imò *Less.* suprà & *Sanch.* n. 64. dicunt etiam id probabiliter verum esse, licèt fuerit defectus completi novitiatûs, quia censetur postea supplere vivendo in Religione, sed contradicit *Suar.* n. 30., eò quòd, si putetur esse professus, non censeatur ampliùs probari, ideoque dici non possit suppleri tempus deficiens, vide dicta n. 22. §. XII.

§. XII. Si Titius sit invalidè professus, quia ne- 34
scivit requiri talem ætatem, vel putavit se eam habere, non potest ideo ejici; & videtur esse contra justitiam, si ideo ejiciatur, quia redditur infamis absque sua culpa, *Less.* in auct. v. *Prof Relig.* cas. 6. n. 14.; Si tamen tunc tale quid in eo advertatur, ob quod ex novitiatu dimitti posset, poterit etiam nunc dimitti, *Nec juvat*, si vellet ratificare professionem, *quia* ubi voluntas Superioris est contraria, professio est invalida nec Ecclesia supplet consensum: quòd si tamen quinquennium effluxisset, dimitti non posset, quia præsumeretur ratificasse ante contradictionem Superiorum, & Ecclesia tum supplet.

§. XIII. Si invalidè professus ita tacitè ratificet 35
professionem, potest gaudere privilegiis omnibus, quæ habent antiqui præ junioribus, quia in foro externo censeri debet professus ab eo tempore, quo professionem primam fecerat, quamvis invalidam, *Castrop.* n. 10. Et quòd possit eligi in Prælatum, dicit probabile esse *Suar.* n. 37., si defectus professionis manserit ac sit ita occultus, ut de illo non possit constare in foro Ecclesiæ, est enim reipsa professus, & talis in foro externo habetur à tempore, quo primò emisit.

§. XIV. Qui ignorans, est invalidè professus, 36
acquirit sibi & non Monasterio, quod interea acquirit, quia mansit capax dominii acquirendi, nec fuit Monasterio subditus. *Neque refert*, quòd putarit se acquirere Monasterio, *nam* erat error in substantia, qui impediebat valorem consensûs, *Less.* cas. 6. & 7., & etiam diximus l. 3. p. 2. à n. 612., estque simile, si quis solvat indebitum, aut donet Titio extraneo, quem putabat esse Cajum cognatum. Similiter talis invalidè professus potest secum auferre omnia sibi donata ab amicis, aut cum venia Superiorum empta

ex datis sibi eleemosynis, etiam data ab aliis Confratribus, si illi habebant facultatem alienandi in extraneos; nisi fortè omnia ista censeretur absolutè voluisse comparare Monasterio in dominium, sibi autem in merum usum: non posset tamen secum auferre ea, quæ accepit in communi divisione, v. g. aliquo Fratre mortuo, quia per errorem venit in talem partitionem, eò quòd putaretur Frater Ordinis, cùm tamen non esset: quòd si ipse etiam donasset aliqua Monasterio, eò quòd putasset se esse professum, Monasterium teneretur ei restituere, quia omnis donatio & cessio juris, cujus principalis causa est in errore fundata, est involuntaria & irrita: poterit tamen Monasterium repetere compensationem alimentorum, utì habet *Less.* cas. 6. n. 15., sed hoc videtur intelligendum de alimentis post novitiatum, utì dicetur n. 54.

An simplex Religiosus possit de licentia Superioris recipere alterius professionem, discutit *Diana* p. 3. t. 2. R. 70., affirmans cum aliis contra *Valerum*. Posse autem Generalem Ordinis, etiam Societatis JESU, id committere etiam externo, v. g. Episcopo, docet *Lugo* l. 4. d. 14., Ubi n. 9 addit cum *Suar.* & aliis professionem validè emitti per procuratorem. Denique an invalidè professus teneatur ad castitatem vi voti simplicis inclusi in solenni, dicetur n. 158.

37 Q. 7. *An Berta possit Religionem petere & profiteri inter virgines, si virgo non sit.* R. Quandonam amittatur virginitas, dictum est l. 3. p. 1. n. 917., quo supposito,

§. I. Certum videtur, si virginitas sit amissa tantùm per voluntariam pollutionem, Bertam posse inter virgines consecrari & velari; utì cum communi tenent *Caj. Arm. Laym. Sporer* in Decal. t. 5. in

5. in append. post c. 3. n. 5, quia licèt coram Deo non sit virgo, nec in cœlo sit habitura corollam virginitatis, retinet tamen tamdiu statum virginitatis coram Ecclesia, quamdiu clausträm non violatùr ab extrinseco, hinc qui talem vi violaret, censeretur esse stuprator.

§. II. Si amiserit virginitatem per copulam, docet *Suar.* T. 4. tr. 9. l. 1. c. 11. n. 2. 8. & seqq. non peccare petendo admissionem inter virgines, nisi fortè essent speciales Constitutiones alicujus Ordinis, per quas excluderetur non virgo etiam occulta, Ratio est, quia viduæ vel non virgines nullo jure prohibentur admitti, potestque talis occultè corrupta se gerere pro tali, qualis in æstimatione communi habetur: si tamen esset publicè infamis, pro illa essent alia Monasteria. 38

§ III. Si Caja sciat hunc occultum defectum Bertæ, non tenetur huic negare suum suffragium pro admissione, quia non ideo notabile damnum orietur Monasterio, & prævalet tum utilitas tum fama Bertæ: si tamen Cajæ occurrerent graves rationes in contrarium, deberet petere loqui Bertæ privatim eique dissuadere, *Less.* in auct. v. *Monialis*, cas. 3. 39

§. IV. Si res maneat occulta, Berta potest acceptare velum professionis & consecrationis, utì virgines solent, *Less.* v. *Consecratio*, cas. 3. Putant quidem *S. Th, Caj. Palud Nav. Silv. Sa* & alii fore mendacium, si in consecrationis formula dicatur virgo: addit *Sporer* n. 6. esse gravem indecentiam, si Sacramentalibus, quale quid censetur consecratio virginis, utì & benedictio salis vel aquæ, supponatur aliquid falsum, sicuti hìc videtur fieri, sed *Suar.* n. 9. probabiliter dicit hic nihil fore mendacii vel falsi, quod etiam probabile esse fatetur *Sporer*, 40

quia unusquisque censetur loqui in eo foro, in quo operatur, ergo cùm sit virgo in foro externo, poterit publicè & in actu fori externi nominari talis; neque jura imponunt hanc pœnam privationis veli velut impedimentum, sed tantùm præcipiunt Prælatis, ne consecrent fœminam corruptam, ergo quando res est occulta, potest exteriùs se gerere talem, qualis in communi opinione habetur: & ex eodem fundamento docet cum aliis *Diana* in comp. v. *Legatum* n. 21., si quid legatum sit virginibus, posse tutâ conscientiâ acceptari & retineri ab ea, quæ habetur virgo, licèt sit corrupta, quamvis *Beja* p. 1. cas. 41. doceat, si legatum sit sub conditione, si castè vixerit, non posse retinere, quamvis secretò tantùm esset luxuriosa, sed videri possunt dicta l. 3. p. 2. n. 604.

41 §. V. Quamvis Superior & Conventus admittendo Bertam ad professionem fuerint ita constituti, ut si scivissent non esse virginem, non admisissent, si tamen ea conditio non sit addita, utì addi non solet nec debet, professio est valida, quia ista comparatio animi habet se per accidens, nec impedit admissionem absolutam, *Less.* suprà.

42 §. VI. Quamvis aliqui putent ejusmodi corruptam esse inhabilem ad officia v. g. Abbatissæ vel Priorissæ, probabilius tamen est contrarium cum *Suar.* T. 4. tr. 8. l. 2. c. 6. n. 16. *Sanch.* in Dec. l. 5. c. 5. n. 22. *Castrop.* t. 16. d. 2. p. 8. n. 13., & idem de viduis docent multi cum *Diana* p. 3. t. 2 R. 99., quia jura, quæ videntur contraria, tantùm loquuntur de illis Abbatissis, quæ consecrari debent formulâ solis virginibus propriâ; quamvis & de occultè corruptis possint intelligi ea, quæ dicta sunt n. 40.

43 Q. 8. *Quid dicendum sit de illo, qui cogit aliquem ad Religionem, vel ab ea impedit; item qui cogit ad renunciandum bonis suis priusquam ingredia-*

grediatur, vel exhæredat, quia ingressus est. R. seqq.

§. I. Cogens aliquem ad Religionem peccat mortaliter, quia quivis habet jus liberè sibi eligendi statum vitæ, ergo qui agit contra hoc jus, est injurius, & quidem in re gravi, ergo peccat mortaliter. Et *Trid.* quidem Sess. 25. c. 17. de Regul., ut coactionem impediret ac magis consuleret libertati virginum Deo dicandarum, decernit, ut nulla puella professionem emittat, priusquam Episcopus vel ejus Vicarius à Præfecta Monasterii monitus exploret ejus voluntatem, intentionem & aptitudinem.

§. II. Qui aliquam cogit ad Monasterium, in- 44
currit excommunicationem, uti habet *Trid.* c. 18. *anathemati sancta Synodus subjicit omnes & singulas personas cujuscumque qualitatis vel conditionis fuerint, si quomodocumque coëgerint aliquam virginem vel viduam aut aliam quamcumque mulierem invitam, præterquam in casibus in jure expressis, ad ingrediendum Monasterium, quique consilium, auxilium vel favorem dederint, quique scientes eam non sponte ingredi Monasterium, quoquo modo eidem actui vel præsentiam vel consensum vel auctoritatem interposuerint.* Quod *Nav. Ledesm. Zerol. Barb. Fill.* & alii cum *Delbene* de Imm. Eccl. c. 8. d. 19. s. 10. extendunt etiam ad parentes, qui filiam puberem cogunt ad solam habitationem in Monasterio, non autem si impuberem, quia illi, quibus incumbit educatio, possunt committere Religiosis usque ad annos pubertatis, uti tenent cum communi *Suar. Sanch. Portel Delbene* n. 2.

§. III. Qui cogit aliquem ad Monasterium, quam- 45
vis mortaliter peccet, secundùm dicta n. 43., tamen non incurrit excommunicationem, quia *Trid.* loquitur tantùm de fœminis, nec debet lex odiosa

extendi ad mares: & ratio congruentiæ esse potest, quia fœminæ sunt animo imbecilliores & arctiùs postea includuntur, ergo decuit magìs provideri illis, ut omnino solutæ vi ac metu ex sua libertate Religionem eligerent.

346 §. IV. Qui levi metu fœminam impulisset ad Monasterium, non esset excommunicatus, quia non feciisset veram coactionem, utì nec ille censetur facere, qui ad Monasterium adigit eam, quæ priùs voviisset vel juraisset ingredi, tum enim justè attinetur ad explendam suam obligationem, *Suar. Sanch. Leand.* & alii. Addit *Delbene* n. 6. cum *Ricc. Portel, Villal.* etiam non excommunicari parentes, qui metu reverentiali aut precibus importunis filiam impellunt in Monasterium, eò quòd non sit propriè coactio; utì nec per hoc cogit. si filiam scribat hæredem, cum pacto ut ingrediatur, alioquin habeat solam legitimam; & ita declarasse S. Congregationem testatur *Suar.* de Relig. T. 3. l. 5. c. 9.

347 §. V. Qui impedit aliquem vel aliquam ab ingressu Monasterii, v. g. negando illi dotem, peccat mortaliter, uti habet communissima cum *Sanch.* de Matr. l. 4. d. 26. n. 7., & diximus l. 3. p. 2. n. 347., quia proles habet jus ingrediendi Religionem, ergo etiam ad dotem ad hoc necessariam: Estque statutum in Jure multis locis, teste *Less.* in disp. de statu vitæ elig. q. 1., ut quivis adeptâ pubertate sit sui juris & liber patriâ potestate quoad ingressum Religionis. An autem ille, qui impedit vel abducit aliquem à Monasterio, peccet contra justitiam, diximus l. 3. p. 2. à n. 347.

348 §. VI. Qui à Religione impedit aliquem, non excommunicatur, sed solùm ille, qui impedit aliquam, nam *Trid.* subdit, *simili quoque anathemati subjicit eos, qui sanctam virginum vel aliarum mulierum*

lierum voluntatem veli accipiendi vel voti emittendi quoquo modo sine justa causa impedierint: putatque *Less.* q. 8. hoc tenere etiam de illo, qui impedit solo metu reverentiali; notat tamen *Suar.* post n. 9. non fore excommunicatum, si tantùm per preces vel promissiones abducat, quia hoc non est propriè impedire sed tantùm persuadere, ut voluntas mutetur vel non habeatur; an autem sic adhuc peccetur mortaliter, diximus l. 3. p. 2. n. 345.

§. VII. Extrahens puellam, etiam invitam, è 49
Monasterio, in quo non intendebat profiteri sed ad solam educationem habitare, non incurrit excommunicationem, *Lugo*, in resp. Mor. l. 3. dub. 7.; an autem peccet, pendet ab intentione & damnis, quæ fortè causat puellæ.

§. VIII. Cogens volentem ingredi Monasterium, 50
ut renunciet bonis suis, peccat mortaliter, quia vult invito eripere jus notabile: est autem talis renunciatio invalida, utpote involuntaria aut saltem à jure reprobata, utì ostendit *Sanch.* in cons. l. 4. c. 1. dub. 34. n. 5.: Si tamen ingressurus Monasterium jurarit se non revocaturum nec usurum beneficio rescindendi, tenebitur stare renunciatione, utì rectè *Sanch.* n. 6. & *Lugo* de just. d. 22. n. 195., potest tamen ei succurri per dispensationem in juramento, tumque licitè repetet omnia sua, *Lugo* suprà, & in resp. Mor. l. 6. d. 24. *Sanch.* de Matr. l. 4. d. 9. *Tamb.* in Dec. l. 5. c. 4. §. 3., & diximus l. 3. p. 2. à n. 732.

§. IX. Non potest filius aut filia ideo exhæredari 51
aut privari legitimâ, quia ingressus est Religionem, utì *Less.* q. 11. latè probat, 1. ex Jure Civili, Novel. 123. c. 37. 38. 41. Authent. *si qua mulier*, Cod. de SS. Eccles. Authent. *nisi rogati*, Cod. ad S. C. Trebellianum; idemque docent communiter DD. cum Felino in Cap. *In præsentia*, n. 37. de probationibus.

2. Ex Jure Canonico, Cap. *si qua mulier*, & Cap. *non liceat*, 19. q. 3. 3. Ex *S. Gregorio* l. 7. Epist. 7., item disertissimè ex *Salviano* l. 3. contra avaritiam. 4. Rationibus manifestis in aperto jure fundatis. Atque ex his sequitur aliquem, qui Religionem init, non ideo posse privari pensione annuâ sibi assignatâ in bonis donantis, utì rectè idem *Less.* in auct. v. *Religiosus* cas. 1.

Quid dicendum sit, si Bertæ promittantur 100, si nubat, ipsa autem fiat Religiosa, resolvimus l. 3. p. 2. n. 600. Si autem promittantur sub conditione, si non ineat Religionem, resolvimus ibidem n. 1140. Denique si promittantur 200, si nubat, & 100, si fiat Religiosa, resolvimus ibidem n. 1141., quæ videri possunt.

52 Q. 9. *Quid notandum sit circa illum, qui dicit se ex metu reverentiali feciſſe professionem.* R. Quamvis metus reverentialis cum importunis precibus conjunctus pro foro conscientiæ censeatur sufficiens ad rescindendos contractus, utì colligitur ex dictis l. 3. p. 2. n. 632., & docet *Less.* de statu vitæ elig. q. 8., tamen in foro externo meritò censetur insufficiens ad irritandam professionem, nisi accesserint minæ, quas minans solitus sit exequi, & tum ex vi talis metûs sequatur professio, *Sanch.* de Matr. l. 4. d. 6. *Less.* in auct. v. *professio Relig.* cas. 12., ubi cas. 13. notat, ut talis professio in foro externo declaretur irrita, debere metum illum legitimè probari per testes etiam juratos, utì fit in aliis causis gravibus. Addit quóque rectè *Castrop.* t. 16. d. 1. p. 9 n. 1. quamvis coactio professionem annullet, relinquit tamen valorem novitiatûs, quia jura tantùm loquuntur de professione, unde si quis coactus iniverit novitiatum, si tamen eo expleto liberè fecerit professionem, est valida. Notat etiam *Suar.* T. 3. l. 6.

c. 4.

c. 4. referens plures contra *Less.* de just. l. 2. c. 41. d. 7. professionem non invalidari per metum acceptantis professionem, sed tantùm profitentis.

Q. 10. *An Monasterium possit novitium expletâ probatione sine causa non admittere ad professionem.* R. Per hoc non peccari mortaliter docent aliqui, quia sicuti novitius liber est ad profitendum vel ad abeundum etiam sine causa, ita videtur Religio debere esse libera ad admittendum vel remittendum, aliàs non est utrimque par conditio: sed oppositum tenendum est cum *Lugo* de just. d. 9. n. 54. aliisque communiter, est enim hoc grave, inprimis contra charitatem, quia sine justa causa infertur novitio grave damnum, eique inuritur gravis nota, si dimittatur: deinde tales Religiosi committunt gravem defectum in officio sibi demandato, sunt enim ab Ecclesia constituti Judices, ut pro merito vel demerito dicant novitium esse aptum vel ineptum Religioni, ergo cùm judicent aptum, & tamen rejiciendo, virtualiter dicant esse ineptum, ferunt sententiam iniquam: denique etiam est grave contra justitiam, quia novitius per novitiatum bene expletum acquisivit jus ad professionem, illâ enim conditione, & quasi sub hoc contractu subivit novitiatum, *probate me, & postmodum judicate pro merito, ut vel profitear vel abeam*, & ita censetur eum admisisse Ordo, alioquin nemo vellet novitiatum ingredi, ergo cùm ex parte sua impleverit contractum permiseritque se probari, Ordo ex justitia tenetur reciprocè ad suam partem implendam. §8

Q. 11. *Si novitius egrediatur vel Religiosus dimittatur, an debeat ipse Ordini aut Ordo ipsi aliquid refundere.* R. §4

§. I. Aliqui dicunt novitium teneri Monasterio solvere

solvere mediam partem omnium expensarum, quia probatio respicit bonum, tam novitii quàm Monasterii, mutuò enim se probant, ergo æquum est, ut æqualiter ferant expensas. Alii dicunt novitium teneri solvere omnes expensas factas circa victum & vestitum, quia *Trid.* Sess. 25. c. 16. de Regul. dicit, quòd novitio reddenda sint omnia, excepto victu & vestitu, ergo Monasterium videtur habere jus ad petendum pretium victûs & vestitûs: Et quidem de vestitu vix erit difficultas, quia prima vestis in plerisque Ordinibus solvitur ab ingrediente, debetque ei relinqui, censuit tamen *S.* Congregatio non ipsum vestitum Religiosum esse exeunti restituendum, sed pretium illius, uti refert *Barb.* de potest. Episc. alleg. 101. n. 39. Quoad victum, videtur esse distinguendum, nam si de hoc non sit antecedenter contractum, nec novitius sciverit de consuetudine solvendi victum, dicendum est cum *Suar.* T. 3. l. 5. c. 11. n. 5. *Sanch.* in Decal. l. 6. c. 10. n. 4. *Lugo* de just. d. 9. à n. 61. *Castrop.* t. 16. d. 1. p. 10. n. 2. nihil teneri dare ratione victûs, quia inter ingredientem & Monasterium sit saltem tacitè hic contractus, ut novitius alatur à Monasterio, & è contrà se probari permittat, illud autem, quod interim lucrabitur, cedat Monasterio. Quòd si quis ingressus esset, non animo probandi, sed cogitans redire ad sæculum, ex justitia teneretur solvere victum & omnes expensas ratione sui factas, quia commisisset dolum, nec Religio consentit in ullas expensas, nisi intuitu probationis sincerè & seriò instituendæ.

55 §. II. Si quis in novitiatu decedat, *Barb.* n. 40. refert decisum esse, quòd dos, si jam Monasterio sit soluta, restitui debeat hæredibus cum omnibus fructibus. Vide dicenda n. 99.

56 §. III. Si quis etiam ex justa causa dimittatur à Socie-

Societate JESU, non est obligatio ei restituendi illa, quæ Societati donavit, uti habet communis cum *Suar. Sanch* in Dec. l. 7. c. 1. à n. 34. *Lugo* in resp. Mor. l. 4. d. 45., quia quamvis *Trid.* suprà statuat donationes omnes intuitu Religionis factas esse irritas non secutâ professione, tamen addit, decreto illo nihil immutari in Instituto Societatis, quod in Exam. c. 4 § 1. dicit hanc renunciationem bonorum fieri debere, *à se omnem fiduciam submovendo eadem ullo tempore recuperandi*, quod non fieret, si esset spes recuperandi post dimissionem: Si tamen dimissus, sit egenus nec aliunde habeat, tenetur Societas præstare alimenta pro rata fructuum rei donatæ, alioquin posset revocare donationem ratione ingratitudinis, *Sanch.* n. 39. Sed oritur hìc quæstio, an si Societas tali dimisso reddere vellet bona immobilia aut mobilia pretiosa, opus esset facultate Sedis Apostolicæ vel Generalis; negarunt aliqui, & favet *Suar.* suprà, quia ordinationes dicunt restitui posse partem vel totum, pro arbitrio Superioris, ergo Societas non videtur firmiter acceptasse eorum bonorum dominium; Idem videtur tenere *Castrop.* d. 3. p. 18. n. 2., dicens illam redditionem non censeri alienationem bonorum Ecclesiasticorum, eò quòd à principio eâ conditione accepta fuerint, ut posset Societas, si expedire judicaverit, ea reddere: contradicit *Lugo*, quia donans non videtur sibi ullum jus retinuisse, & consequenter Societas acquisivit plenum dominium, quamvis etiam retinuerit potestatem reddendi, si vellet, hæc enim stat, imò est quædam pars perfecti dominii, ergo Societas non potest hoc plenum dominium dimittere sine auctoritate speciali secundùm dicenda à n. 1363.

DU-

57

DUBIUM III.

Ad quid teneatur Religiosus vi suæ professionis.

"RESP. Religiosus vi suæ professionis tenetur ad "progrediendum aliquo modo in via perfe- "ctionis, quia ex vi professionis tenetur velle serva- "re suum statum, qui est perfectionis, sive tenden- "tium ad perfectionem, (licèt secundùm se non sit "præcepti, sed consilii) hoc autem est intrinsecè vel- "le tendere ad perfectionem. *S. Thom. 2. 2 q. 186. a.* "1. & 2. & q. 184. a 5. *Lay. l. 4. t. 5 c. 1. n. 1. Suar. de* "*Relig. t. 4. l. 1. c. 4 n. 10. & c. Bardi de cons d. 7. c. 6.* "§. 5. *Vnde resolves*:

" I. Religiosus non tenetur actu esse perfectus, sed "tantùm studere perfectioni: *Bard. & c. l. c.*

" II. Tenetur tendere ad perfectionem, 1. Per me- "dia essentialia, 2. Per vota, 3. Per auxilia secun- "daria, non contemnendo ea. *Lay. c. 9. n. 13. 4.* Te- "netur aliquibus mediis uti, & si omnia media abji- "ciat, non est in statu salutis. *Suar. Laym. l. c.* dicens, "si nullum perfectionis studium adhibeat, sed omnia "monita & Regulas negligat, eò quòd sub mortali "non obligent, peccare mortaliter. 5. Tenetur ad "aliqua opera bona supererogatoria, sive specialiter "non præcepta nec promissa; quia aliàs moraliter "loquendo, non potest habere debitam intentionem "salutis. *Suar. l. c.*

" III. Tenetur tendere ad perfectionem per me- "dia suæ Religionis, (non per alia) hoc est servando "suas Regulas, *Sanch. l. 6. c. 5. n. 1. & 2.* Hinc peccat, "1. per contemptum Regulæ, hoc est, si nolit subjici. "*Ibid. n. 6.* 2. si tantùm velit servare, quæ sub

mortali

mortali obligant, quia contemnit perfectionem. « *Ibid.n.7.* 3. per actum directè contrarium, hoc est, « nolendo perfectionem, quod esse mortale docet « *Sanch.ibid.n.10.Pellizar.& Bard.l.c.* «

IV. Si quis non tantùm intendat non esse solli- « citus in observatione Regulæ; sed etiam nunquam « servare, etiamsi facilè possit, est mortale, vel proxi- « ma dispositio ad illud, vixque potest fieri sine con- « temptu formali. *Suar.n.23.* «

V. Si ex remissione animi, & sine ullo justo titu- « lo, per directam intentionem, velit aliquam Regu- « lam non servare, erit saltem levis contemptus, & « peccatum veniale. *Suar.n.13.in fine & seq.* «

VI. Frequenter, & ex consuetudine violare Re- « gulam, esse mortale dicit *Sanch. c.4.n.18. & 20* « Tum quia perturbat Religiosam disciplinam, tum « quia secundùm quosdam est contemptus interpre- « tativus vel saltem probabiliſſimum ejus pericu- « lum: tenetur autem sub mortali ita vivere, ut non « sit graviter pernicioſus Religioni inducendo alios « malo exemplo ad Regulæ laxitatem. *Sanch.n.18.* « *Lay c.9.n.13.* tum quia constituit se in eo statu, ut « tanquam incorrigibilis sit expellendus; tenetur « autem quisque ratione votorum, quibus se Religio- « ni addixit, ita se gerere, ut sit tolerabilis, & non me- « reatur expelli: at qui nullum conatum perfectio- « nis adhibendo, Regulas sine discrimine transgredi- « tur, reddit se intolerabilem, ut debeat expelli; aut, « si toleretur, plurimùm nocet; ergo per accidens & « indirectè agit contra professionem, peccátque mor- « taliter. *Sanch. n.18. v. Aut.cit.* «

VII. Religioſus Societatis JESU peccat mor- « taliter, si non adhibet diligentiam in cavendis defe- « ctibus, ob quos se dimittendum vel ejiciendum « prævidet: & licèt ita dimissus, sit liber in conscien- «

tia,

"tia, si tamen sit dimissus ob fraudem, vel peccata in
" eum finem commissa, irrita est dimissio, utpote ob-
"tenta per dolum dantem ipsi causam; (sicut in Ma-
"trimonio, & cæteris contractibus) unde subjacet
"pœnis apostatarum. *Bon. de claus. q. 2. p. 12. §. 1.*

" VIII. Scholasticus Societatis JESU, qui pravis
"moribus de industria dimissionem extorsit, vel fal-
"sis allegationibus impetravit, non est liber à votis.
"*Less. l. 2. c. 41. d. 15. Sanch. c. 9. n. 66. Lay. n. 13.*

ADDENDA.

51 Q. 12. *Quid præterea notandum sit circa obligationem Religiosi, ut servet regulam & tendat ad perfectionem.* R. Quando Regula Religionis non obligat sub culpa sed tantùm ad pœnam, *Suar.* T. 4. l. 1. c. 4. à n. 12. dicit Religiosum non peccare mortaliter, si habeat animum non servandi ullam Regulam, dummodo paratus sit ad pœnam sustinendam, si transgrediatur, quia in objecto illius actûs non est materia contraria ulli voto vel præcepto, sed submittit se Regulæ, utì lata est, id est, subeundo pœnam, si transgrediatur: idem docent alii cum *Castrop.* t. 16. d. 4. p. 3. n. 6. E contrà Religiosum sub mortali teneri tendere ad perfectionem, servando Regulas etiam non obligantes sub peccato, docet *Eliz.* in doctr. Morum l. 8. q. 14. ex his rationibus, 1. quia Religiosus tenetur sub mortali sic se gerere, ut censeatur Religiosus, esset enim graviter difforme à recta ratione, si aliter ageretur, sed censeri non posset Religiosus, si nihil curaret de servandis meditationibus, examinibus, silentio, mortificatione, modestiâ cæterisque in suo Ordine citra peccatum præscriptis, ergo. 2. Alioquin Superiores non peccarent graviter, si horum observationem non procurarent in subdita sibi

sibi communitate, atqui per hoc peccare graviter docet communis cum *Lugo* de just. d. 9. à n. 21. ergo. *Conf.* nam si subditi negligendo illa non peccent, prudentiùs facient Superiores etiam dissimulando, quia ex pœnis injunctis frequenter nascuntur peccata impatientiæ, murmurationis, susurrationis &c. 3. Alioquin sequitur relaxatio Religionis & ejus dissolutio, relaxatio enim habetur per non observantiam Regularum, quæ si est uni, etiam erit aliis licita sine peccato, sicque dissolvetur omnis disciplina & tota Religionis forma, quod utique est grave malum. 4. Saltem est obligatio servandi Regulas ratione periculi violandi vota, maximè in materia castitatis, uti pluribus deducit *Eliz.* q. 15. §. 3. & seqq., si enim spiritualia negligantur, fieri vix poterit, ut evitetur lapsus. 5. Quia nolle proficere spiritualiter est velle deficere spiritualiter, uti ex *S. Bernardo* pluribus deducit *Eliz.* §. 6., ergo sicuti nolle proficere seu se reficere in corpore, est velle mori corpore, ita nolle proficere & se continuò reficere in spiritu, est velle mori spiritu, præsertim in hoc statu naturæ lapsæ, in quo dominantur passiones & rapiunt ad malum, velle autem mori spiritu est velle amittere gratiam, quod est mortale, ergo. Atque ex hac ratione infert *Eliz.* etiam sæculares sub mortali teneri tendere ad perfectionem sui statûs: hinc etiam docet *Oviedo* de pecc. controv. 3. n. 86. propositum non sequendi ulla Dei consilia etiam in homine sæculari semper esse peccatum, & quidem mortale, uti habet communis cum *Sanch.*, quia videtur esse graviter dissonum à natura rationali, saltem ratione periculi, ne deseratur à Deo, si sic absolutè velit præcludere omnem aditum Spiritui sancto. 59

Objicit sibi 1. Nulla talis Regula obligat sub peccato, ergo nec tota collectio Regularum, Funda-

tores enim noluerunt imponere obligationem, nisi quam singulæ Regulæ afferunt. *Respondet*, N. cons., eò quòd sit una aliqua obligatio, quæ respiciat totam collectionem Regularum, & sit distincta à singulis obligationibus, Deus enim & Fundator Ordinis per collectionem Regularum intenderunt speciale bonum, & quidem maximum, quod non intenderunt nec habere potuerunt per singulas Regulas, per quas non potuerunt assequi finem toti collectioni præfixum, ergo meritò voluerunt esse aliam obligationem ad totam collectionem, quàm ad singulas Regulas.

Si Instes, Violatio Regularum omnium sine proposito violandi omnes, non est mortale, ergo nec violatio cum proposito violandi omnes, quia propositum accipit speciem ab objecto; ergo si objectum non sit mortaliter malum, nec ejus intentio erit mortaliter mala. *Respondet*, N. anteced., quia in violatione omnium datur propositum virtuale & interpretativum violandi omnes, tale autem propo-
60 situm in moralibus æquivalet formali.

Objicit sibi 2. In Religione nihil profitemur nisi tria vota substantialia, ergo ad alia non tenemur sub peccato. *Respondet*, N. ant., Religio enim ab Ecclesia non admitteretur, quæ tantùm tria vota profiteretur sine peculiaribus Regulis ejus finem complectentibus, sic enim finis castitatis Religiosæ non est honestas præcisè castitatis, sed simul facultas liberiùs vacandi Deo & Divinis, utì ex Apostolo expresè docet *S. Th.*, quem refert *Eliz.* q. 15. §. 1. Similiter paupertas & obedientia non haberent rationem virtutis perfectæ & Religiosæ, si in ipsis sisteretur, sed illam habent, quia sunt media ad aliam perfectionem veluti finem tali Statui Religioso præfixum, utì pluribus declarat *Eliz.* §. 2. Videri potest *Suar.* suprà, ubi

ubi difficultates istas extenuat; si enim sit duplex obligatio, una tendendi ad perfectionem, alia observandi vota, ergo qui peccat contra votum, committit duplex specie peccatum: rectè tamen notat *Castrop.* n. 7. talem per accidens sæpe contrahere mortale, vel ratione scandali, vel per contemptum Regulæ, vel quia reddit se Ordine indignum, vel quia causat grave damnum communitati, minuendo Regularem observantiam. Vide dicenda l. 5. n. 214.

Q. 13. *Quid notandum sit circa novitiorum obligationes & privilegia.* *R.* Seqq. 61

§. I. Quamvis Regulæ alicujus Ordinis obligarent professos sub peccato, tamen non obligant novitios, *Suar. Sanch. Castrop.* t. 16. d. 1. p. 10. n. 5. Ratio est, quia nec tenentur ex obedientia, cùm eam non voverint; neque ex debito uniformitatis, quia ad hanc tenentur tantùm illi, qui professi sunt talem statum; neque ex statu ipso probationis, qui non plùs obligat ad Regulas, quàm status catechumeni ad præcepta Ecclesiæ: tenentur tamen ad pœnas subeundas, si delinquant, partim quia hoc concedit Ordini Papa, ut novitii probari possint, partim etiam quia se tradiderunt gubernandos Religioni, & sub ea conditione instruuntur ac sustentantur: atque hoc fortè vult *Laym.* l. 4. t. 5. c. 5. n. 3. dicens novitios obligari justis præceptis Prælatorum, convenienter ipsorum statui impositis, subjiciuntur enim spirituali eorum jurisdictioni, & aliàs tanquam vagi haberentur, quod videtur alienum ab Ecclesiastico regimine.

§. II. Superior non potest novitium sub peccato obligare ad ea quæ tantùm sunt consilii & perfectionis, quia novitius nec vovit illi obedientiam, nec obligavit se ad perfectionem, sed tantùm probat statum perfectionis, deliberans an eum amplecti velit necne: 62

necne : unde Superior tantùm ita potest obligare novitium, utì Prælatus Ecclesiasticus suos Clericos, quia novitii per ingressum subjiciunt se Superioribus, utì Clerici Prælatis, quoad pœnas. Estque probabile, novitium, qui deliquit, teneri subire pœnam, antequàm egrediatur, utì docent *Suar.* & *Castrop.* n. 7. & 8. contra *Sanch.*

63 §. III. Quamvìs novitius faciat aliquid contra materiam votorum, v. g. contra castitatem, non ideo contrahit sacrilegium, quia nullâ tenetur speciali obligatione votorum Religionis, *Suar. Sanch. Castrop.*, & constat ex dictis.

64 §. IV. Si novitius Ordinis exempti commiserit peccatum, quod in illa Religione est reservatum, docet *Castrop.* n. 9., quamdiu in novitiatu manet, non posse absolvi à quocumque sed tantùm ab habente potestatem in reservata talis Ordinis, quia Papa eximens Ordinem à jurisdictione Episcoporum, etiam censetur eximere novitios, quos Ordo complectitur; & licèt hæc exceptio videatur aliquo modo novitiis præjudicare, tamen absolutè favorabilis est, cùm secum trahat multa alia privilegia novitiis propter Ordinem communia : putant tamen etiam multi apud *Dicast.* de cens. d. 3. n. 596. & cum *Diana* p. 3. t. 2. R. 4. & 110. peccata novitiorum non esse reservata, quia ante professionem videntur esse instar sæcularium; & idem videtur tenere *Pellizz.* t. 10. c. 10. n. 167., ubi dicit Confessarium novitii vel novitiæ non indigere speciali approbatione Episcopi, sed posse confiteri alteri non aliter ac sæculares, quamvis enim ad Confessiones Monialium requiratur specialis approbatio, tamen per has intelliguntur professæ, cùm tò Moniales sumi debeat strictè.

65 §. V. Satis probabile est, quòd omnia privilegia Religiosis in genere concessa, etiam participentur à novi-

novitiis, quia licèt Religiosi non sint, tamen communi nomine appellantur, & in favorabilibus censentur Religiosi, *Suar. Mol. Sanch.* & alii cum *Castrop.* p. 11. & *Diana* p. 3. t. 2. R. 73. contra *Rodriq.* & *Portel.*

Q. 14. *Quid notandum sit circa clausuram Monialium.* R. Seqq. 66

§. I. Moniales sunt immediatè subjectæ, vel Papæ, vel Episcopis, vel Superioribus Regularibus; & harum aliquæ sunt, aliquæ non sunt exemptæ à jurisdictione Episcopi: Et quidem putant *Piasc.* p. 2. c. 3. a. 7. n. 2. *Zerola, Barb.* de potest. Epis. alleg. 102. à n. 5. & alii cum *Castrop.* t. 16. d. 4. p. 9. n. 7. omnes Moniales etiam exemptas subjectas Regularibus, etiam subesse Episcopis quoad clausuram, qui eum in finem possint eas semper visitare & cogere, ut clausuram observent, quia sic videtur statuere *Bonif. VIII.* in Constit. *Periculoso*, Cap. un. de statu Regularium, in 6., quam renovant *Trid.* Sess. 25. c. 5. de Regul., & *Pius V.* in Const. *Circa pastoralis*, apud *Piasec.* suprà & *Barb.* à n. 11., sed probabiliter contradicunt *Nav. Llamas* & *Sanch.* in Decal l. 6. c. 15. n. 21. aliique apud *Barb.* n. 6., quia in Constit. *Bonifacii* expressè dicitur, ut Episcopi id curent in Monasteriis sibi & Sedi Apostolicæ immediatè subjectis, Abbates autem & alii tam exempti quàm non exempti in Monasteriis sibi subjectis.

§. II. Præcipiunt *Bonif. VIII.*, *Trid.*, Pius V. Greg. XIII., *Paulus V.*, ut clausura conservetur, aut ubi non est, inducatur in Monasteriis Monialium: quæ decreta innovavit *Alex. VIII.*, suntque recepta in plerisque Diocesibus, nominatim in Colonienſi ex mandato Sereniss. Josephi Clementis 30. Apr. 1690.; item in Monasterienſi ex Decreto Celsiss. Friderici Christiani 6. Julii 1690., ubi ex te- 67

nore Bullæ *Alexandri VIII.* dicitur, *sub pœna nullitatis, ne imposterum ad habitum Regularem admittantur novitiæ, vel jam in probationis anno existentium professiones excipiantur, nisi Monasterium, in quo vestiri vel profiteri cupiunt, amplexum sit & ad amussim observet clausuram, juxta normam, quam superiùs relati Pontifices præscripsêre*: quibus decretis jam paruerunt plura Monasteria in Diœcesi Monasterienſi, uno aut altero adhuc prætendente causam impossibilitatis, quibus tamen interim nunquam data est facultas admittendi ullam ad habitum vel professionem.

68 §. III. Circa decretum illud *Alexandri VIII.* Illustriss. Archi-Episcopus Thebarum, Nuntius Apostolicus Coloniæ, dedit 9. Febr. 1691. Reverendiss. Anethan Suffraganeo & Vicario Generali Colon. hanc quasi declarationem: *quamvis SS. Dominus noster prudenti Ordinariorum arbitrio reliquerit nunc & in hisce circumstantiis dispensare super decreto circa clausuram Monialium nuper emanato, dummodo à novitiis, antequam ad habitum & professionem admittantur, explicitum votum clausuræ exigatur: attamen cùm sit etiam mens Sanctitatis suæ, quòd non solùm novitiæ, antequam ad habitum admittantur, promittant se hujusmodi votum emissuras, sed etiam declarent cæteræ Moniales earumque Superiores, se novitiam non nisi ea sub conditione acceptare, ita ut absque prævia ejusmodi promissione & declaratione non possit puella admitti ad habitum, minùs ad professionem, sub pœna nullitatis & incursionis censurarum violatoribus clausuræ per Sacros Canones & Constitutiones Apostolicas comminatarum.* Illustriss. autem Archi-Episcopus Damascenus, etiam Nuntius Apostolicus Coloniæ, jam antè, scilicet 11. Julij 1690. inter alia scripserat ad Diœcesin Monasterienſem sequentia,

quentia, *quod attinet ad objectionem, quòd possint Moniales opponere se non vovisse tam strictam clausuram, Respondetur, nec illas ad ejusdem observantiam per decretum obligari, possèque omnes in antiquo instituto permanere, dummodo novitias non admittant: si autem tempore meæ in hisce partibus legationis aliquod Monasterium diœcesis Colonienſis clausuram non servans Virginem ad habitum reciperet, intenderem eidem ejusdemque Superiori curare indicari à Reverendiss. Dño Suffraganeo vel nomine Pontificio, ut ante octiduum habitum dimitteret; & ubi hujusmodi mandato non acquiesceret, decernerem, ut brachio sæculari, vestibus Monasticis dimissis, ad cognatos decenter reduceretur.* Quamvis autem uterque Illustriss. Nuntius ita rescripserit, tamen dicendum est cum *Sanch.* c. 2. n. 42. *Castrop.* n. 2. aliisque, quos refert & sequitur *Delbene* de Imm. Eccl. c. 19 d. 3. s. 1., posse ab Ecclesia, & nunc ab Episcopis auctoritate Apostolicâ præcipi Monialibus ipsis strictam clausuram, quamvis eam expressè professæ non sint, quia hoc est conforme primæ earum Regulæ, & necessarium ad votorum observationem, adeoque indirectè spectans ad professionem, quam emiserunt, utì docet *S Th.* quodl. 10. a. 10., & doctè resolvit *Sylvius* p. 1. v. *clausura* cas. 1. & 2., solvens omnes rationes, quæ fieri possunt in contrarium, potestque etiam videri *Less.* in auct. v. *Monialis* cas. 1. Imò *Sylvius* cas. 3. dicit inauditum esse, quòd uni aut alteri admittendæ indicatur clausura, si major pars communitatis clausuram non receperit, putavitque posse interim admitti alias, dummodo bonâ fide intendatur clausura, &, quamprimum fieri poterit, inducatur: probat autem fusè *Less.* v. *Religiosus* cas. 6. posse Prælatos à professuris etiam scripto exigere, ut se obligent ad reformationem, ad strictiorem

observantiam Regularum, ad cedendum certis portionibus vel commoditatibus &c., hæc enim sunt conformia omni instituto Religioso. Vide dicenda n. 160.

69 §. IV. Si Monialis exempta, Superiori Regulari subjecta ex justa causa egrediatur, *Nav. Suar. Lez. Bonac. Mirand, A. Tamb. Laym. Lamas, Graff. Rodriq.* aliique putant sufficere licentiam Superiorum, quamvis contradicant *Piasc.* n. 4. aliique cum *Barb.* n. 28. & *Delb.* d. 7., quia *Pius V.* expressè requirit licentiam etiam Episcoporum, aut saltem approbationem causæ per hos faciendam, nam dicit, *quæ tamen infirmitas, præter alios Ordinum Superiores, quibus cura Monasteriorum incumberet, etiam per Episcopum seu alium loci Ordinarium, etiamsi prædicta Monasteria ab Episcoporum & Ordinariorum jurisdictione exempta esse reperiantur, cognita & expressè in scriptis approbata sit*: sed *Sanch.* c. 15. n. 28. & *Castrop.* n. 9. rectè dicunt esse attendendam consuetudinem, quæ in Hispania est, ut quoad exemptas sufficiat solius Superioris Regularis licentia. Vide dicenda n. 76. Addit *Sanch.* posse id concedi etiam ab aliis Superioribus, & non tantùm à Generali & Provinciali, nisi Constitutionibus Religionis aliter cautum sit, aut consuetudo obstet; & idem quoad ingressum in Monasteria repetit c. 16. n. 17., consentitque *Castrop.* p. 10. §. 2. n. 3. Abbatissa tamen non potest concedere talem licentiam, utì rectè *Rodriq.* & *Sanch.* c. 15. n. 28. & c. 16. n. 22.; addit c. 15. n. 28. cum *Barb.* n. 28. *Delb.* d. 8. s. 1. & aliis concedi posse Monialibus Episcopo subjectis à Vicario Generali, etiam sede vacante, nisi Episcopus sibi reservarit, quia potestatem ordinariam habet communem; non tamen potest à Vicario, sine commissione Episcopi, concedi Monialibus Papæ immediatè subjectis, quia

circa

circa has id potest Episcopus auctoritate tantùm delegatâ: Denique putat *Sanch.*, quòd Capitulum sede vacante possit quoad hoc idem, quod Episcopus, quia mens Pontificum fuit, ut pro casibus occurrentibus semper in partibus esset aliquis delegatus ad ejusmodi concessionem dandam: vide *Castrop.* p. 9. n. 10.

§. V. Causa egressûs debet esse gravissima utì o- 70
stendit *Sanch.* c. 15. n. 31., quamvìs enim *Trid.* dicat causam debere esse legitimam ab Episcopo approbatam, tamen videtur censere illas tantùm esse legitimas, quas postea adduxit *Pius V.*, nempe 1. Causa magni incendii, si flamma declinari non posset, 2. Infirmitas lepræ, à qua esset grave periculum contagionis apud reliquàs: 3. Epidemia, id est, quivis morbus contagiosus, utì volunt multi apud *Sanch* n. 35. cum *Barb.* n. 24. & *Delb.* d. 10. & 12. Quamvìs autem *Zerola* apud *Sanch.* n. 36., & alii plures apud *Barb.* n. 15. dicant S. Congregationem declarasse ex nulla alia causa licere egressum, tamen meliùs dicunt alii plures cum *Sanch* n. 37. *Barb.* n. 16. *Castrop.* n. 13. idem dici posse de aliis causis, in quibus est eadem vel urgentior ratio, quod probabile esse fatetur *Delb.* d. 11., quia leges patiuntur ejusmodi extensionem ad casus similes: putant tamen cum aliis multis *Sanch.* n. 39. *Barb.* n. 20. *Delb.* d. 17. extendi non posse ad alias dissimiles causas etiam graviores, ideoque egressum concedi non posse Moniali, quamvìs aliàs ex morbo esset moritura, quia hìc non pateretur bonum cõmune sed tantùm privatum: *Nav.* tamen, *Az. Lamas, Sorbus, Suar. Peyr.* apud *Barb* n. 21., probabiliter contradicunt & probabile esse fatetur *Castrop.* n. 15., quia tales leges humanæ non censentur obligare cum vitæ periculo; hinc etiam liceret Moniali fugere extra clausurã, si alioquin esset ab invasore occidenda, testa-

turque *Nav.*, quòd Greg. XIII. pro causa dandæ facultatis agnoverit, si Medici judicent egressum esse necessariũ ad tuendã vitã, & hoc videtur innui in causa magni incendii, propter quam videtur CajæMoniali licitum esse egredi, si alioqui esset comburenda, quamvis aliæ se aliter in clausura salvare possent. Addunt omnes communiter cum *Sanch.* à n. 42. & *Barb.* n 20. & 25. justam causam egrediendi esse imminens periculum Monasterii ab hæreticis militibus occupandi; aut simpliciter ab hostibus, à quibus honor Monialium & fortè vita periclitaretur, *Castrop.* suprà & alii : Item ut Monialis pro necessitate fiat alibi Abbatissa, magistra novitiarum, aut alibi inchoet Monasterium, aut si totus Conventus mutet habitationem; item ut aliqua præstet juramentum pro obtentione feudi, si id ab alio homine præstari non possit &c., hæ enim causæ sunt similes, cùm spectent ad bonum commune. Vide *Delb* dub. 13. & seqq., ubi d. 19. docet contra alios posse etiam ideo egredi, si velit ingredi, ad strictius Monasterium. Quòd si necessitas egressûs urgeret & non posset peti licentia, sufficeret licentia Abbatissæ, quia necessitas non habet legem, *Sanch.* n. 62. *Delb.* d 21. Causa tamen justa egrediendi non est, si Monialis sit incorrigibilis, quia tum potiùs restringenda est in carcere, utì habet consuetudo, docentque AA. cum *Barb.* n. 27. & *Delb.* dub. 18. Item non est justa causa, si Abbatissa velit visitare Monasteria sibi subjecta, utì declaravit *Pius V.*, docentque AA. cum *Delb.* d. 15., quia visitatio aliis commissa est. Quòd si causa egrediendi esset manifestè justa, & tamen Superiores rogati negarent facultatem, secluso scandalo vel infamia Religionis, docet cum aliis *Castrop.* n. 11. Monialem posse egredi, eò quòd præcepta humana vel vota non censeantur obligare cum vitæ propriæ vel boni communis gravi detrimento.

§. VI.

§. VI. Etiam justa causa egrediendi non est ne- 71
cessitas conquirendi media vivendi pro Conventu, nam *Pius V.* (cujus Const. refert *Piaſ.* n. 2., quamque renovat *Alex. VIII.*, post renovata etiam decreta *Bonif.* & *Trid.*) addit, *ne propter numerum Monialium exceſsivum clauſuræ obſervatio violetur, Monialibus prædictis & illarum Superioribus & Ordinariis diſtrictè inhibendo præcipimus & mandamus, ne plures in earum Monaſteriis recipiant, admittant, ſive recipi & admitti permittant, quàm ex propriis reditibus ipſorum Monaſteriorum vel conſuetis eleemoſynis commodè ſuſtentari poſsint.* Ut autem majori numero, si fortè alicubi esset, provideretur, idem *Pius V.* suprà mandat Ordinariis & Superioribus, ejusmodi egenis Monasteriis *meliori & commodiori modo, quo fieri poterit, etiam ex opere manuum istarum Monialium provideatur & succurratur*, nullo autem verbo insinuat ideo aperiri posse clausuram: Quid autem dicendum sit de Sororibus conversis exeuntibus ad colligendas eleemosynas, videri potest *Sanchez* à n. 54. & *Delb.* d. 16.

§. VII. Monialis egrediens sine licentia; item Su- 72
perior concedens licentiam egrediendi sine causa; item qui comitatur aut recipit sic egressam, incurrit excommunicationem majorem latæ sententiæ Papæ reservatam, ipso facto absque ulla declaratione: & Superiores concedentes egressum privantur quibusvis officiis, dignitatibus & administrationibus habitis, ac redduntur inhabiles imposterum, ita *Pius V.* in Const. *Decori*: possuntque de illis pœnis videri *Sanch.* à n. 63. *Castrop.* à n. 20. *Delb.* 22 & seqq., ubi à d. 28. examinat, quis ab illis pœnis possit absolvere.

§. VIII. Quoad puellas convictrices *Lugo* in 73
Resp. Mor. l. 3. d. 7. refert hoc decretum S. Congregationis datum 31. Aug. 1575. *Eandem servent clauſu-*

ræ

ræ legem, quam Moniales ipsæ, & si semel exierint, nullam habeant ad ea redeundi facultatem: sed quoad hoc attendenda est consuetudo.

74 §. IX. Ingressum in Monasteria Monialium severissimè prohibet *Trid.* suprà, tam viris quàm mulieribus cujuscumque conditionis & ætatis: intelligunt tamen rectè *Barb.* à n. 31. *Sanch.* c. 16 n. 5. *Castrop.* p. 10. §. 1. à n. 2. aliique multi cum *Diana* p. 3. t. 2. R. 67. contra alios, hanc prohibitionem cadere tantùm supra personas habentes usum rationis sufficientem ad peccandum vel potestatem incitandi ad peccata, quales essent fatui, qui ideo admitti non debent, utì notat *Delb.* d. 30. n. 7.

75 §. X. Ad ingrediendum requiritur *licentia specialis*, utì habet Constit. *Bonif. VIII.* per hoc autem est specialis, quòd sit specialiter obtenta, quamvis sit ad personas in genere, v. g. pro fabris, Medicis &c., *Az. Sanch.* n. 28.: Et talis licentia intrandi censetur esse data ad unam tantùm vicem, nisi aliud aliunde constet, *Ricc. Vgol. Salas, Dian. Tamb. Barb.* n. 59. *Delb.* d. 36.

76 §. XI. Aliqui apud *Sanch.* n. 12. dicunt licentiam ingrediendi clausuram Monialium etiam exemptarum, subjectarum Regularibus, dari posse ab Episcopo, quod *Delb.* d. 32. dicit esse probabile: *Barb.* n. 31. refert decreta S. Congregationis Statuentia, ut pro illis det Superior & Episcopus, sed *Sanch.* n. 13. *Castrop.* §. 2. n. 1. aliique multi cum *Piasc.* n. 5. probabiliùs dicunt ad hoc requiri & sufficere licentiam solius Superioris Regularis; quando autem *Trid.* prohibuit ingressum *sine Episcopi vel Superioris licentia*, tantùm significavit, quòd circa immediatè subjectas Episcopo vel Papæ, requiratur licentia Episcopi, circa alias autem requiratur Superioris; consentitque etiam tandem cum aliis *Barb.* n. 40. referens

ferens n. 41. pro hoc decretum S. Congregationis à se visum; vide *Delb.* d. 33. Et ideo etiam dixit *Bonif. VIII.*, *de illius, ad quem pertinuerit, licentia:* atque hoc præterea ita declarasse *Pium V.* testatur *Nav.* apud *Sanch.* Vide dicta n. 69., nam AA. cum *Sanch.* n. 14. idem dicunt de dantibus licentiam pro egressu & ingressu : circa Franciscanos tamen est specialis prohibitio circa ingressum , de qua videri potest *Sanch.* à n. 17. Notant autem plerique cum *Nav. Az. Rodriq. Sanch.* apud *Barb.* n. 43. Abbatissam non posse dare hanc licentiam, quamvis *Rodriq. Bonac. Delb.* d. 34. & plures apud *Sanch.* n. 23. contra *Suar.* dicant posse à tali Superiore concedi Abbatissis aut etiam Confessariis potestatem in casibus frequenter occurrentibus dandi eam licentiam, ne sit opus cum incommodo nimis sæpe ad Superiores recurrere.

§. XII. Licentia pro ingressu in Monasterium Monialium debet dari in scripto, utì habet *Trid.* suprà: similiter secundùm dicta n. 69. pro egressu, utì etiam notant *Sanch.* n. 29. *Barb.* n. 28. *Delb.* d. 37.; putant tamen *La Crux* apud *Gallem*: litt. O. item *Lamas* apud *Sanch.* n. 32., in casibus communiter occurrentibus, utì pro ingressu Medici, Confessarii, Chirurgi, Visitatoris, artificis & aliorum , quorum opera passim & frequenter est necessaria, non requiri in scriptis, imò cum *Barb.* à n. 49. notant in multis ejusmodi casibus esse licitum ingredi absque alia licentia speciali; quod specialiter dicunt de Confessario, fabris, Medicis, Chirurgis &c., sed contradicunt *Nav. Az.* & alii cum *Sanch.* n. 33., nisi esset repentina necessitas : docetque *Sanch.* n. 31. omissionem solius scripti fore mortalem & pœnis subjectam, sed oppositum etiam probabile esse docet cum aliis *Delb.* n. 8., attamen in casu repentinæ necessitatis, 77

si

si adiri non possit Superior, potest licentiam concedere Præfecta Monasterii, uti cum aliis *Barb.* n. 38. Et tum requiri hanc illius licentiam docet *Sanch.* n. 37. contra alios, sicuti quando pro casu Papali recurri non potest ad Papam, debet recurri ad Episcopum, quia præsumitur tum esse voluntas Superiorum, ut inferior det licentiam, sed in hoc contradicit *Castrop.* n. 7.

78 §. XIII. Potestas ad dandam licentiam egrediendi aut ingrediendi commissa alteri non requirit scriptum Superioris, quia *Trid.* tantùm hoc dicit de concessione licentiæ: si tamen Superior alicui commisisset solum arbitrium, dicendo, do licentiam, si judicaveris causam sufficientem &c., putat *Sanch.* n. 38. requiri scriptum ipsiusmet Superioris, quia ipse tum daret illam licentiam; de cætero sufficiet scriptum Commissarii dantis licentiam ex potestate sibi à Superiore facta, *Delb.* d. 38.

79 §. XIV. Quævis persona indigens speciali licentiâ, & absque hac in scripto accepta ingrediens clausuram Monialium, incurrit ipso facto excommunicationem, uti habet *Trid.* suprà, putatque *Sanch.* n. 31. & 73. incurri, si vel desit justa causa licentiæ, vel scriptum licentiæ, potestque videri fusè à n. 71. agens de hac aliisque pœnis injunctis, ac præcipuè, an reserventur Papæ, an incurrantur à causantibus vel permittentibus talem ingressum: & à n. 105. examinat, quomodo licitum sit invisere vel alloqui Moniales ad crates, aut eis scribere; de quibus fusiùs agit *Barb.* à n. 69., sed pleraque non habent locum in Germania. De pœnis videri potest etiam *Delb.* d. 54. & seqq.; de visitatione autem scriptione & alloquio ad crates, agit d. 70. & 71.

80 §. XV. Causa pro ingressu debet esse rationabilis & manifesta, uti habet Const. *Bonif. VIII.*, tum autem

tem erit manifesta, si non sit dubia, sed moraliter certa, aut, uti vult *Sanch.* n. 39., si saltem probabiliter judicetur esse justa: nec sufficit quævis utilitas, quia *Trid.* dicit, *in casibus necessariis; Greg. XIII.*, *pro necessitatibus urgentibus*: sufficit tamen necessitas aliqua moralis; & minor causa exigitur pro ingressu mulierum quàm virorum, pro ingressu Matris aut Sororis quàm aliarum fœminarum, pro ingressu in locum vicinum portæ quàm interiora Monasterii, *Rodriq. Sanch.* n. 41. *Barb.* n. 48.

§. XVI. Causa tum erit moraliter necessaria, si 81
nec per Moniales, nec absque ingressu aliquid commodè fieri possit, & tamen pro hoc sit aliqua moralis necessitas, uti esset, si tot Moniales essent docendæ in cantu, ut non omnes possent ad crates accedere; si organum, horologium, ædificium esset reparandum; si ægra sit visitanda à Medico, à Chirurgo sanandum vulnus vel vena aperienda, *Barb.* n. 54. Vide *Delb.* d. 40. Idem dicunt de Sartore ad metiendas vestes *Gl. Nav.* & *Sanch.* n. 43. contra *Lamas* & *Castrop.* p. 10. §. 3. n. 11., qui dicunt in ostio clausuræ posse sumi mensuram: negant tamen omnes de sutore, quia pedem habere potest ex antiquis calceis, aut numeratis punctis mensuræ; similiter non est justa causa, ut quis præsit electioni, quia fieri debet ad cancellos, *Trid.* c. 7. *Sanch.* n. 50., nisi aliunde esset gravis causa, *Barb.* n. 46. Potest autem Confessarius etiam initio morbi ingredi, & quoties volet Monialis secundùm præscriptum vel consuetudinem Ordinis confiteri, aut dixerit se Confessione indigere *Portell, Villal. Diana, Barb.* n. 49. Item quoties ad veram & propriam consolationem desiderabit communicare, quia rationi congruum est infirmis hoc solatium non negare, *Sanch.* n. 45 *Delb.* d. 41. Et siquidem sit Confessarius Regularis, potest secum ducere socium,

um, quia id habet consuetudo & postulat decentia, declaravitque Sacra Congregatio, *Delb.* n. 15.; si autem ministretur extrema unctio, potest etiam ingredi, qui ministerio illi deserviat, qualiscumque sit Sacerdos, qui administret, est enim minùs decens, ut id per fœminam fiat, *Delb.* n 16. Item ingredi potest Episcopus pro Sacramento Confirmationis dando morituræ, *Delb* d. 51. Quoad Eucharistiam, hæc excipi potest & deduci à Monialibus accensis cereis, *Lamas*, *Sanch.* n. 46. *Delb.* d. 41, n. 17. Non est autem opus speciali licentiâ pro tali socio, nam quando hæc socii præsentia necessaria est ad decentem ingressum, licentia censetur etiam socio concessa, juxta Cap. *licèt*, de privilegiis in 6., tenentque cum aliis *Rodriq.* *Sanch.* n. 47. *Barb* n. 59. *Delb.* n. 18., qui n. 20. notat Sacram Congreg. voluisse socium habere ultra 50. annos, quod observandum, si commodè fieri potest: item n. 21. notat Sacram Congreg. vetuisse ingredi ad Monialem energumenam exorcizandam. Malefactor etiam posset ad salvandam vitam profugere in clausuram, decens tamen esset remitti extra clausuram ad alium locum, qui gauderet immunitate: quòd si esset crimen non gaudens immunitate, nec vellet exire, posset in clausuram admitti Judex aut alius, qui expelleret, *Sanch.* à n. 57. *Delb.* d. 43.

82 §. XVII. An & ex quibus causis possint puellæ, viduæ, conjugatæ admitti ad cohabitandum Monialibus, explicant fusè *Sanch.* *Barb.* à n. 61. *Delb.* d. 46 & 47.; sed potiùs attendenda est diuturna praxis in quovis loco: an autem & quas ancillas sæculares liceat habere in Monasteriis, examinat *Sanch.* à n. 65. *Barb* n. 60 ac 65. *Delb.* d. 48., notantque cum aliis multis *Sanch* n. 67. *Barb.* n. 68. *Castrop.* §. 2. n. 10. *Delb.* d. 41. à n. 3. justam causam ingressûs non esse, ut mater filiam morti proximam inviset, quia

quia non est necessitas moralis, & præsentia matris majori tristitiâ afficiet filiam; ac ita declarasse Cardinales testantur *Cucus, Rodriq. Miranda, Gallem.* ad *Trid.* Ses. 25. c. 5.

§. XVIII. Qui potest aliis dare licentiam ingredi- 83
endi, etiam potest ex causa ingredi, dummodo socios habeat, uti decidit *Greg. XIII.* apud *Sanch.* n. 25. *Barb.* n. 43. *Delb.* d. 35. Extendit hoc *Castrop.* n. 5. cum *Sanch.* n. 26. ad illos, qui habent delegatam tantùm potestatem dandi licentiam: Item *Sanch.* n. 27. ad Confessarium, si ei daretur potestas alteri concedendi licentiam, quia quivis, per se loquendo, videtur posse uti licentiâ, quam aliis potest concedere. Possunt etiam Visitatores secum sumere socios pro invisendo ædificio, infirmis, dormitorio, officinis &c. Similiter si Monialis cum licentia peregrinetur aut commoretur in aliqua urbe, potest pro hospitio, aut etiam pro recreatione ingredi aliud Monasterium sui, non tamen diversi Ordinis, uti putat *Sanch.* n. 11. contra *Castrop.* §. 1. n. 4., qui tantùm concedit pro casu, quo non esset hospitium alibi conveniens.

§. XIX. Finitâ causâ ingressûs est statim exeun- 84
dum, & finitâ causâ egressûs statim redeundum; intellige *statim*, morali modo, nam per brevem moram se adhuc detinere vel emanere, etiam curiositatis aut urbanitatis causâ, non videtur illicitum, *Rodriq. Bonac. Tamb. Barb.* n. 58. *Delb.* d. 52. *Sanch.* n. 69., addens cum *Diana* R. 67. contra *Bonac.* & *Meroll.*, si trahat longam moram, posse quidem peccari graviter, sed non incurri censuras, quia præcipuè cadunt super ingressum aut egressum sine licentia.

§. XX. Si quis ingrediatur, aut Monialis egre- 85
diatur clausurâ ad duos tantùm pedes, & statim re-

cedat, est tantùm veniale, secundùm dicta l. 1. n. 673.

86 §. XXI. Circa pleraque hactenus dicta, uti & dicenda q. seq., sapienter dicit *Sylvius* suprà cas. 5., experientiâ constare, *quòd in multis locis voveatur & servetur à Monialibus bona clausura, etiamsi ea non servetur cum omni rigore, qui est in Italia, sed modificata juxta personarum, locorum & temporum necessitates*, & ratio potest esse, quia non fuit visa esse ubique tanta causa inducendi summi rigoris, ubi non sunt tanta pericula & occasiones seductionum. An autem pœnæ ipso facto incurrantur sine declaratione, vide *Dianam* suprà.

87 Q. 15. *Quid notandum sit circa clausuram virorum.* R. seqq.

§. I. Ingressum mulierum in Monasteria virorum prohibuerunt *Pius V.* & *Greg. XIII.*, uti referunt *Sanch.* in Decal. l. 6. c. 17. *Barb.* de potest. Episc. alleg. 102. à n. 85 *Castrop.* t. 16. d. 4. p. 8. Nomine autem mulierum veniunt solæ fœminæ habentes usum rationis, & etiam fatuæ puberes, quæ ad peccatum cooperari possunt, secundùm dicta n. 74, & vide *Delb.* de Immun. Eccl. c. 19. dub. 73. Excipiuntur tamen Imperatrices & Reginæ ac earum filiæ cum comitatu suo decente, quæ ingredi possunt sine ullo privilegio, quia de ipsis non est ulla prohibitio: *Pius V.* autem prohibuit etiam Ducissis, Comitissis ac Marchionissis; *Greg.* tamen *XIII.* admisit fundatrices Monasteriorum, si Regula Ordinis hoc permittat. Verùm istæ Constitutiones non sunt ubique in eo rigore receptæ, nam in Germania vidi sæpius ingressum permitti Comitissis etiam non Fundatricibus, & apertâ propter has semel clausurâ, quibuscumque mulieribus ac puellis.

88 §. II. Licèt mulieres à Papa habeant privilegium ingrediendi, si tamen ingressus sit contra Statuta Ordinis,

dinis, quibus privilegium quoad hoc expressè non deroget, ingredi non possunt.

§. III. Etiam prohibentur mulieres ingredi hortos Monasteriis vicinos, in quibus Religiosi ambulantes censentur esse intra clausuram, *Delb.* d. 77. n. 7.; attamen non prohibentur ingredi Sacristiam, in quam datur ingressus è templo, quidquid contradicant *Sanch.* & *Barb.*, nam usus est in his partibus contrarius, cùm admittantur mulieres ad Sacristias, licèt etiam in Monasterium habeant alium ingressum. Vide *Delb.* n. 9. 89

§. IV. Quoad Residentias Societatis JESU, si hæ sint perpetuæ ac in eis vivatur utì in Collegiis, non est dandus ingressus fœminis: oppositum fit, si tantùm sint ædes Missionariorum & velut privatæ, *Delb.* n. 15. 90

§. V. *Pius V.* Declaravit licitum esse ingressum mulierum in Monasteria virorum causâ processionis, Vigiliæ, Missæ, funeris defuncti vel alterius cujusvis officii Divini, dum celebratur intra clausuram & eò confluit populus, dummodo mulieres non admittantur in officinas internas, sed *Barb.* dicit cessasse istam concessionem, unde quoad ista attendenda est consuetudo: vide etiam *Delb.* d. 78. Est tamen licitus ingressus causâ medendi Religioso graviter ægro vel læso, si mas peritus desit. 91

§. VI. Fœminæ temerè ingredientes Monasteria virorum absque legitima licentia, incurrunt ipso facto absque alia declaratione excommunicationem Papæ reservatam, utì & Religiosi admittentes eas; hique præterea incurrunt suspensionem à Divinis, privationem officiorum & inhabilitatem ad illa; vide *Castrop.* suprà, & *Delb.* d. 79. & seqq. 92

§. VII. Egressus diurnus Religiosi è Monasterio suo absque venia, si non fiat animo pernoctandi 93

extra, est tantùm veniale; quale nequidem erit, si fiat ex causa cum præsumpta saltem venia, quando conveniri non potest Superior, *Castrop.* p. 7.

94 Q. 16. *An Religiosis licitum sit audire vel tradere Ius Civile. R.* Hoc resolvetur n. 172.

95 Ibidem decidetur, an Religiosus possit profiteri Canones.

DUBIUM IV.

96

Ad quid Religiosus obligetur vi votorum.

"RESP. I. Religiosus ex voto paupertatis obli-
"gatur, ut nihil habeat proprium; Nomine pro-
"prii autem intelliguntur bona temporalia pretio
"æstimabilia, quorum dominium, vel certè facultа-
"tem disponendi liberam & independentem, in per-
"petuum abdicavit. Constat *ex capite, Non dicatis*
"12. q. 1. c. *Monachi, de Stat. Monach.*

" Dicitur I. *Bona temporalia:* quia retinet Reli-
"giosus dominium bonorum spiritualium, honoris,
"famæ & similium. Item jus eligendi, præsentandi,
"conferendi regulare beneficium, &c. *S. Thom.* 2. 2.
"q. 186. a. 7. *Sanch. moral. l. 7. c. 18. n. 25. Less. l. 2. c.*
"4. d. 5. *Lay. l. 4. t. 5. c. 7. n. 2.*

" Dicitur II. *Dominium vel facultatem disponendi*, propter Religiosos Societatis JESU, qui post
"emissa vota retinent, & acquirere possunt domi-
"nium radicale bonorum temporalium, non tamen
"habent jus actuale de iis pro suo arbitrio disponen-
"di vel utendi; in cujus abdicatione essentia Reli-
"giosæ paupertatis consistit. *Sanch. n. 23. & 28.*
"*Laym. n. 3.*

" Dicitur III. *Independenter:* quia Religiosus,
"etiam professus, potest habere peculium depen-
"dens, & revocabile ad nutum Superioris, quod no-

mine

mine proprii non comprehenditur. *Lay. n. 12. Vn-*
de sequentes Casus resolvuntur :

I. Non repugnat voto paupertatis, quòd Religiosi habeant bona in communi, etiam immobilia: Imò, sine consensu Papæ, non possunt se obligare communitati, quòd ea nunquam sint acquisituri; quia præjudicarent immunitati Ecclesiasticæ. *Lug. Resp. mor. l. 3. d. 8.* Neque possunt fructus seu reditus à donatore destinatos ad ea emenda, applicare ad usus alios, v. g. solvenda debita, &c. *Ibid. d. 10.*

II. Non repugnat paupertati, si Religioso detur villa, vel alius locus administrandus nomine Monasterii idque in Monasterii commodum: Imò nec repugnat, si detur in cõmodum vel incommodum ipsiusmet Religiosi aliquod Ecclesiasticum Beneficium: Quo casu competit ei administratio redituum, quos ad sui sustentationẽ piasque causas applicare potest, juxta Canonum concessionem: quod reliquum est, pertinet ad Ecclesiam vel Beneficium cui servivit: ac consequenter donationes de reditibus beneficii factæ ab eo in usus non pios, invalidæ sunt, & contra justitiam, neque accipientes possunt tutâ conscientiâ retinere. *Suar. to. 4. de rel. l. 5. Mol. de justit. to. 2. d. 276. &c. communiter.* Ratio, quia non habent dominium dictorum redituũ, *Lugo de just. d. 4. s. 1.* Nihilominus *VVading.* apud *Dia. p. 8. t. 6. R. 133.* probabile censet, quòd etsi illicitæ, validæ tamen sint istæ donationes: idemque multò magis de donationibus Episcoporum regularium censet cum eodem *Dia. R. 132. &c.* contra *Sanch. Suar. &c.* Ad Monasterium verò pertinent omnia alia, quæ aliunde, quàm ex Beneficio acquiruntur, nisi ex consuetudine cedant Ecclesiæ. *Nav. Azor. t. 1. l. 12. c. 10. q. 6. & 7. Mol. n. 7. Lay. l. c. v. Trid. sess. 25. c. 2. de Regul.*

" III. Non tantùm jure antiquo, sed etiam post "Tridentinum probabile est, Religioso in monaste- "rio, vel juxta illud manenti, annuatim assignari pos- "se reditum, ut ex eo vivat suo commodo & incom- "modo, revocabiliter tamen ad nutum Prælati. Si- "militer Monialibus victum præberi posse; ita ut "ipsæ sibi labore manuum vestes comparent, Ita "contra *Azor. Less.* & *Mol.* docent *Sanch. c.* 22. "*Tan. Lay. c.* 7. Qui addit, talem consuetudinem, "ubi viget, non damnandam: probat tamen tolli "debere, si commodè possit, monetque, non sine ur- "gentissima causa introducendam.

" IV. Peccat contra paupertatem Religiosus, si "quid, seu domi seu foris, etiam ex iis, quæ ad vi- "ctum & vestitum pertinent, sine Superioris consen- "su expresso, tacito vel præsumpto accipiat, retineat, "absumat, permutet, alteri donet, vel accommodet. "Ita *Less. l.* 2. *c.* 41. *d.* 8. &. *d.* 9. *n.* 79. *Sanch. c.* "19. *n.* 53. & *c.* 21. *n.* 32. *Suar. to.* 3. *de relig. l.* 8. "*c.* 17. *Lay. n.* 4. *Azor c.* 12.

" Dixi 1. *sine consensu tacito*: quia si Prælatus "sciat subditum aliquid accipere, retinere vel expen- "dere, & non prohibet, cùm facilè possit, tacitè con- "sentire & approbare videtur. Unde *Sanch. n.* 7. ait, "si in aliqua Religione consuetudo viget aliqua reci- "piendi vel expendendi sine licentia, id excusari per "tacitam licentiam Prælati, qui id tolerando, con- "suetudinem rationabiliter declarat: Et si Prælatus "subdito donet, vel donari permittat imagines, ro- "saria &c. Sciens non indigere iis omnibus ad pro- "prium usum, tacitè facultatem concedere censetur "donandi aliis, ùt notat *Lay.*, monet tamen *Less.* "talem consensum non præsumendum, nisi in rebus "parvis, & crebrò occurrentibus.

" Dixi 2. *vel præsumpto*: hic enim locum habet, cùm

cùm res urget, Superiorque non est præsens: Ad" hunc autem, ùt vult *Sanch. & Bon.*, non sufficit," quòd Superior libenter concederet, si peteres, (alio-" qui omnes donationes à Prælatis permitti solitæ, li-" cerent sine venia, quod cederet in eversionem disci-" plinæ Regularis) sed requiritur, ut ipse censeatur" concedere, quamvis non petas, & nolit in iis cir-" cumstantiis te petere. Addit tamen *Suar.* & *Less.* ex-" cusari à mortali, si præsumatur affectus Superioris" libenter rem concessuri, si rogaretur. Ratio, quia" tunc censetur rem habere ex voluntate Superioris," saltem virtuali, quæ in illo affectu latèt; ideoque si" Superior tantùm sit invitus quoad modum, venia-" liter quidem peccari, non tamen contra pauperta-" tem, docent *Suar. Sanch Lay n. 4.* "

V. Contra votum paupertatis peccas, si quid ex" rebus in usum tuum concessis, in alium usum ex-" pendas, aut culpabiliter amittas, vel destruas latâ" culpâ. Ratio, quia in iis tantùm habes usum facti," idque precariò, quamdiu Superiori videbitur: est-" que actus dominii, posse rem arbitratu suo destrue-" re. *Sanch. c. 19. n. 115 Lay. n. 6. Less. n. 79.* "

VI. Item peccas, si quid abscondas, ut illud libe-" ræ dispositioni Superioris subducas. Nec Procura-" tores, Oeconomi, Administratores, Prælati inferio-" res, quidquam possunt expendere, contra quàm Re" gula Ordinis, voluntas Superiorum, vel consuetu-" do postulat. Ratio, quia non sunt domini bonorum" communium, sed tantùm administratores. *Lay. n.* " 9. ex *S. Thom &c.* "

VII. Si Prælatus permittat subdito, ut bona ex" quacunque causa aut titulo provenientia, in usus" vanos, turpes, aut illicitos expendat, aut superflua," pretiosa, & statum suum dedecentia, penes se ha-" beat, peccat & Prælatus & subditus contra votum" pauper-

"paupertatis; estque talis donatio, seu alienatio irri-
"ta, & restitutioni obnoxia. *Nav Syl. Valent. Mol.*
"*Az. Less. d. 9. Sanch. Lay.* Quia Prælatus non potest
"dare veniam majorem, quàm ipse habet: ipse au-
"tem, cùm non sit dominus non potest bona suo
"arbitratu & inutiliter expendere; sed tantùm in
"Religionis necessitatem, & utilitatem: *vid. C. Lug.*
"*de just. d. 3. n 191*

" Resp. II. Religiosus voto Castitatis obligatur, ut
"abstineat se ab omni voluntaria delectatione vene-
"rea, interna & externa; proindeque si quis contra
"castitatem peccet, duo peccata admittit, luxuriæ &
"sacrilegii. *Less n 77. & Lay. c. 8.*

" Resp. III. Religiosus ex voto Obedientiæ, obliga-
"tur ad omnia, quæ Superior præcipit, secundùm
"Regulas & Constitutiones Ordinis, sive directè &
"expressè, sive indirectè & implicitè. Et quidem si
"præcipiat in virtute S. Obedientiæ, in nomine Do-
"mini nostri Jesu Christi, vel simili formâ, tenetur
"obedire sub mortali, quia intendit obligare quan-
"tùm potest: sub veniali autem, si aliâ formâ uta-
"tur, vel sub nulla; quod consuetudo in Societate
"JESU approbat. *v. S. Tho. 2 2. q. 104. Sylv.*
"*Sanch. l. 6 mor. c. 1. Less d. 9 Lay. c. 9. n. 8.*

" Porrò quæ indirectè pertinent ad Regulam,
"*Sylv.* & quidam alii ampliant ad illa, quæ faciunt
"ad pleniorem ejus observationem, *Sanch.* tamen
"arctat ad res valde necessarias, sine quibus Regula
"commodè servari nequit, alioqui enim Superior
"quasvis corporis macerationes præcipere posset,
"ordinantur enim ad pleniorem observationem
"Regulæ. *Lay. l. 4. t. 5. c. 9. n. 11. Less. d. 9. Unde re-*
"*solves.*

" I. Non tenetur subditus obedire in iis, quæ sunt
"vel contra Regulam, (nisi Superior in ea possit
dispen-

dispensare, & legitima causa dispensandi subsit) vel supra Regulam, ut essent magnæ macerationes (nisi in pœnam, vel ad obligationem votorum necessariæ,) vel ut acceptet Episcopatum, *Dian. p. 6. t. 8. R. 33 & alii sex*: vel infra Regulam, scilicet vana (nisi præcipiat ex causa quæ sit secundùm Regulam, v. g. ut obedientia exerceatur) Nec refert, quòd Regulæ jubeant in omnibus obedire, id enim non de obligatione voti, sed obedientiæ perfectione intelligitur, Ita *Suar Sanch. c. 2. & Lay.*

II. Si Regula Ordinis sub peccato obliget, ejus transgressio est contra votum, & sacrilega. Ratio, quia talis Regula non est minùs præceptiva, quàm vox Superioris, & subditus promittens observationem Regulæ, eo modo, quo ipsa intendit, se obligare censetur: proindeque Carthusianus v. g. carnes edens, & Franciscanus feriâ sextâ non jejunans, & contra obedientiam, & contra temperantiam peccat. *S. Tho. in 2. d. 44. q. 2. a. 3. Val. Sanch. c. 1. & 4. Vasq. Rodriq. Lay. n. 6. Escob. &c.*

III. Si Regula sub peccato non obligat, transgressor illius non peccat contra votum obedientiæ. Ratio, quia talis Regula non continet propriè præceptum, sed tantùm est ordinatio seu monitum, obligans tantùm ad pœnam, si imponatur. *S. Tho. Lay. n. 7 &c.* Hinc nec transgressio illius ex rationabili causa & bono fine, seu ex motivo virtutis facta, v. g. si extra tempora loquatur cum socio, ut mœstum consoletur, est peccatum : erit tamen veniale, si ex negligentia, torpore animi, aliove inordinato affectu fiat. *Lay. l. c.* Quem ùt plurimùm concurrere, adeoque rarò omni culpâ vacare putant *Valent. Sanch.* & *Suar.* Qui addunt, quòd si quis frequenter, & quasi per consuetudinem, Regulam transgrediatur, Religiosam disciplinam graviter perturbet,

"eaque ex causa in periculo expulsionis se consti-
"tuat, peccet mortaliter. *Lay. c. 9. n. 9. Sanch. n. 18.*
"*v supra du. 2.*

" IV. Etsi Capitulares novum statutum condere
"possint, quo ipsi, aliique postmodum professionem
"edituri, obligentur; antè tamen professi, qui in il-
"lud non consenserunt, eo non obligantur, si ad Re-
"gulam Ordinis nec directè, nec indirectè spectet.
"*Laym. n. 10.* Nisi tamen statutum fiat in Capitulo
"Generali, vel saltem Provinciali, (juxta cujusque
"Ordinis institutum) concurrente majore parte suf-
"fragiorum; & non sit Regulæ difforme. *vid. Escob.*
"*de leg. E. 1. c. 2.* Ratio, quia quod omnes tangit, ab
"omnibus debet approbari, juxta *Reg. 19. in 6.* Addit
"*Lay.* & *Sanch.* ex *Sylv.* & *Azor. tom. 1. l. 13. cap. 11.*
"*q. 19. Less d. 9. n. 74. in fine.* Nec Pontificem posse
"Religiosos cogere ad arctiorem vivendi rationem,
" quàm Instituti prima forma postulat, quia obli-
"gatio obediendi, etiam Pontifici, provenit ex voto,
"quod factum fuit secundùm proprium Regulæ In-
"stitutum: Si tamen Regulæ reformatio necessa-
"rium medium esset ad Ordinis conservationem, ad
"eam Prælatus cum Capitulo, multóque magis Pon-
"tifex, illos cogere potest, quando ad hoc se implicitè
"quisque obligasse censetur. *Sylv. Less. Sanch.*
"*Lay. ll. cc.*

" V. Etsi consuetum non sit nec consultum, ut Præ-
"lati sub peccato præcipiant actus internos, proba-
"bile tamen est fieri posse, ùt docet *Laym. Suar. &c.*
"Ratio, quia verisimile est, quòd aliqui Religiosi ad
"id se obligare intendant, cùm se quasi holocaustum
"Deo tradant.

" *Quæres*, An subditus teneatur obedire, si dubi-
"tet, utrùm sit res licita, quam Prælatus jubet, vel
"justa causa imperandi.

Resp.

Resp. I. Communiter teneri, quia tunc melior" est conditio Superioris, qui est in possessione pote-" statis præcipiendi: in dubio autem nemo spolian-" dus est jure, quod habet; nec dicas, subditum etiam" esse in possessione libertatis; cùm habeat debitum" parendi. "

Resp. II. Non teneri, si grave damnum obedi-" endo timeat. Ratio, quia in dubio favendum est" reo, eique de cujus damno agitur. Etsi enim subdi-" tus non sit in possessione libertatis, est tamen in pos-" sessione juris, quo potest se à periculosis rebus con-" servare. *Sanch. 6. mor. c. 3. n. 24. aliique.* "

ADDENDA.

Q. 17. *Quomodo aliquis possit ante vel post in-* 97
gressum Religionis disponere de rebus suis. R. Quod attinet ad illum, qui vult ingredi Societatem JESU, videri debent dicta l. 3. p. 2. à n. 1126. Possunt tamen quoad illum & alios adhuc hìc addi seqq.

§. I. Probabilius est, quòd decretum *Trid* Ses. 25. c. 16. de Reg. prohibentis fieri resignationes bonorum, tantùm intelligatur de illis, quæ fiunt post, non autem ante ingressum in Religionem, utì insinuatum est l. 3. p. 2. n. 1126.: putantque *Haun.* de just. T. 2. tr. 6. n. 216. & *Pirh.* l. 3. t. 26. n. 55. tantùm intelligi de renunciatione inter vivos. De resignatione Beneficii Ecclesiastici, vide dicenda n. 993.

§. II. Renunciatio, quæ fit per testamentum aut 98
causâ mortis vel professionis, secundùm *Sanch.* in Decal. l. 7. c. 5. *Barb.* de potest. Episc. alleg. 99. n. 32. *Sylvium V. Societas IESV* Cas. 2. *Mangion.* & alios semper revocari potest; censentque in dubio præsumendum esse, quòd facta sit causâ professionis secuturæ: *Castrop.* t. 16. d. 1. p. 17. n. 12. putat certum esse,

esse, quòd renunciatio facta à Novitio secundùm formam à *Trid.* præscriptam revocari non possit, alioquin ad eam non requirerentur tam graves circumstantiæ, cùm Novitius quolibet tempore novitiatûs & absque licentia Episcopi possit facere renunciationem revocabilem: hæc tamen ratio non videtur sententiam illam reddere certam, nam ad quodvis testamentum requiruntur graves solennitates; item, ut Episcopus testari possit, requiruntur præter licentiam Papæ etiam aliæ solennitates, & tamen ejusmodi testamenta manent revocabilia, ideo enim sunt tales solennitates, ut secutâ professione vel morte possit hæres, legatarius vel donatarius jure agere per interpellationem Judicis, quod aliàs non posset: nihilominus tenent cum communi *Sanch.* n. 57. *Barb. Pirh.* t. 31 n. 92. esse irrevocabilem.

99 §. III. Si Novitius moriatur, antequam sit validè professus, probabilius est, secundùm dicta n. 5[illegible] renunciationem factam etiam secundùm formam *Trid.* esse invalidam, quia expressè additur, *ac non aliàs intelligatur effectum sortiri, nisi secutâ professione*: oppositum tamen tenent *Suar.* & *Pirh.* n. 91., quia videtur tùm cessare causa dispositionis, quæ est, ut non minuatur libertas pro egressu.

100 §. IV. Quando renunciatio bonorum fit à professuro expletis 10. mensibus novitiatûs, quamvis professio subsecuta sit irrita, quocunque tamen tempore postea ratificatur vel expressè vel tacitè, hoc ipso etiam confirmatur renunciatio, *Rodriq. Sanch.* n. 56. *Lugo* in resp. Mor. l. 3. d. 16. n. 5.

101 §. V. Probabilius est cum *Sanch.* contra alios, quòd nequidem mutuum dari possit Monasterio ex bonis Novitii, quamvis hic etiam 16. annis major esset: poterunt tamen parentes Novitii dare ex suis bonis, cum jure repetendi, si filius non profiteatur.

Prohi-

Prohibetur etiam à *Trid.*, ne aliquid alicujus momenti, attentis facultatibus Novitii, detur Monasterio tempore novitiatûs à Novitio, excepto victu & vestitu, *ne hac occasione discedere nequeat, quòd totam vel majorem partem substantiæ suæ Monasterium possideat, nec facilè, si discesserit, id recuperare possit* Si autem res magni momenti datæ sint, jubet reddi, etiam cum fructibus, utì notat *Sanch.* Atque hæc etiam intelligi debent de aliis obligationibus bonorum. *Sanch.* n. 20. Vide *Lott.* l. 3. q. 26. n. 23.

§. VI. Si Novitius Societatis JESU per testamentum disponat de rebus suis sine facultate Superioris, *Mol.* dicit peccare, sed *Sanch.* c. 3. n. 5. negat, quia est sui juris, & potest semper revocare: renunciatio tamen bonorum, quæ in Societate fit post vota, vel etiam ante vota post annum primum novitiatûs, est absoluta & irrevocabilis, secundùm dicta n. 56. 102

§. VII. Scholasticus Societatis JESU, quamvis illicitè, validè tamen testatur de rebus suis sine licentia Superiorum, *Suar. Sanch. Castrop.* d. 3. p. 2. n. 7. *Lugo* in resp. Mor. l. 4. d. 6. *Pellizz* t. 4. c. 2. à n. 157. contra *Mol.* & *Less.* Tale tamen testamentum est à Superiore irritabile, quamdiu testator vivit, sed non eo mortuo, quia voluntas defuncti non ampliùs subordinatur voluntati Superioris, cùm non sit ampliùs subditus, *Lugo* de just. d. 3. n. 81. Et renunciatio in favorem Collegii extra Provinciam, aut constituti sub dominio alterius Principis, per se loquendo, non deberet admitti à Generali, si per hoc timeretur offensa; in favorem autem loci in Provincia admitti non potest nisi à Generali, nisi, utì nunc habet usus, non sit supra 100. Imperiales, ad quos licentiam dare potest Provincialis: potestque Generalis acceptare tale legatum etiam mortuo scholastico testatore, quia quamvis donatio secundùm aliquos sit invalida, do- 103

natore

natore mortuo ante acceptationem, (cujus tamen oppositum cum aliis docet *Lugo* d. 23. n. 75.) nihilominus legatum est validum, summa enim est disparitas, quia omne legatum priùs post mortem validè acceptatur: Et in mortis periculo, quando Generalis consuli non potest, potest Provincialis, aut eo absente, Superior localis dare Scholastico licentiam condendi testamentum: atque etiam sufficit licentia Provincialis, quando testamentum fit proximè ante professionem, per quam statim redditur omnino irrevocabile, *Lugo* d. 3. n. 116., Et idem est, si fiat proximè ante mortem sub ratihabitione Generalis. Vide etiam *Pelliz*. suprà.

104 *Q. 18. Quid præterea notandum sit circa votum paupertatis in Religioso. R.* seqq.

§. I. Paupertas violari potest purè utendo re aliquâ absque licentia Superioris, nam suppositâ illâ sententiâ, quòd usus etiam licitus facti separari possit à dominio, Religiosus sine licentia utens pecuniâ, cujus dominium relinquet apud externum, peccabit contra paupertatem & dicetur proprietarius, non quòd habeat dominium proprietatis, sed quia habebit vitium proprietatis, utendo illâ pecuniâ tanquam suâ; vovens enim paupertatem abdicat se potestate utendi re tanquam suâ, utitur autem re tanquam suâ, si illâ utatur independenter à voluntate Superioris.

105 §. II. Religiosus admittit vitium proprietatis & peccat contra paupertatem, si sine ulla licentia Superioris apud externum comedat aut bibat, quamvis enim externus dicat se velle retinere totum illius cibi & potûs dominium, tamen talis modus consumendi censetur in æstimatione morali usus rei tanquam suæ. *Nec obstat*, quòd Religiosus non peccet admittendo, v. g. ignem aut suffitum sibi factum ab externo, *nam* in his habet se merè passivè, & externus dicitur

citur illum ignem aut suffitum ipsemet consumere in gratiam Religiosi: è contrà si Religiosus comedat aut bibat, ipsemet consumit, & maximè activè se habet, cùm illum cibum & potum acceptet in suum usum, sibi applicet, & eundem sumat in alimentum, ita *Suar.* de relig. T. 3. l. 8. c. 11. n. 42. *Sanch.* in Decal. l. 7. c. 19. n. 53. *Amic.* de just. d. 14. n. 57. *Tamb.* in Decal. l. 8. t. 1. c. 2. §. 5 n. 10. & alii contra *Lugo* de just. d. 5. n. 51., qui quamvis non affirmet absolutè, attamen inclinat in eam sententiam, quòd Religiosus etiam comedendo & bibendo habeat se tantùm passivè, sed oppositum satis constat ex dictis: rectè tamen notat *Tamb.* n. 11. & c. 1. n. 2. sæpe excusari à mortali; ideoque etiam *Suar.* n. 43. dicit regulariter non perveniri ad mortale, nec, per se loquendo, regulariter æstimari materiam gravem in ordine ad paupertatem. Vide dicenda n. 133.

§. III. Professus non potest sibi acquirere dominium rei donatæ vel emptæ, hinc si det sæculari & viciſſim ab eo recipiat aliquid, quod recipit, acquiritur Monasterio, quod dat, manet Monasterii, *Bonac. Baun.* & alii, quamvis oppositum dicant probabile *Pelliz.* & *Diana* p. 10. t. 14 R. 2., putantes id, quod sæcularis reddit professo, censeri posse æquivalenter restitutionem illius, quod à professo accepit. 106

§. IV. Ut licentia Superioris excuset à violatione paupertatis, debet esse obtenta sine dolo; dolus autem est, si taceas id, quo declarato non solet dari licentia, vel si falsò exprimas tale, ob quod concedi solet, *Suar. Sanch. Castrop.* tr. 16. d. 3. p. 23. n. 1. Aliud est, si ea taceas vel falsò exprimas, quibus non obstantibus solet concedi licentia, quamvis difficiliùs, *Suar. Castrop.* suprà. 107

§. V. Non est contra paupertatem acceptare aliquid sub conditione licentiæ obtinendæ, aut etiam don.- 108

donare, dummodo res recuperari possit, si negetur licentia; quia cùm conditio nil ponat in re, reipsa suspenditur actus, *Lugo Pellizz.* tr. 4. c. 2. n. 438.

109 §. VI. Certum est ad licitè acceptandum vel expendendum sufficere licentiam præsumptam, quando Superior conveniri non potest, & urget occasio, *Suar.* n. 3. *Castrop.* n. 6. Item certum existimo, inquit *Castrop.*, sufficere licentiam tacitam, licèt Superior conveniri posset: per hoc autem distinguuntur licentia præsumpta & tacita, quòd præsumpta non supponatur de facto existere sed tantùm existitura, si peteretur; & aliquando etiam vocatur interpretativa: è contrà tacita censetur de facto existere, vel quia virtute in alia expressa continetur, vel quia ex circumstantiis prudenter colligitur adesse: sic si Superior tibi concedat veniam peregrinandi, nec prohibeat aliquid recipere & recepta expendere, eoipso censetur consensisse, nisi tibi providerit de necessariis, *Suar.* n. 7. Item si consuetudo sit aliqua dandi vel recipiendi, & Superior non revocet, eam approbat, *Suar. Sanch. Castrop.* Item si sciat aut videat fieri, & non prohibeat, cùm posset, quia in dissimulatione continetur quædam approbativa voluntas, *Sanch. Castrop. Pellizz.* n. 417. secus esset, si difficulter impedire posset, eò quòd, v. g. timeret, ne domus turbaretur tuis querelis, tum enim purè permittit & non excusaris, *Nav. Mendoza, Rodriq. Suar. Sanch. Castrop.*

110 §. VII. Si licentia præsente Superiore sit tantùm præsumpta, quia nempe credis Superiorem daturum licentiam, si peteres, & tamen non petis præ verecundia vel alio respectu humano, docent *Nav. Sanch. Castrop. Bardi* de Consc. d. 6. c. 3. §. 9. ad summum fore veniale ex illa operari, quia facis dependenter à voluntate Superioris saltem futura, si peteres: huic doctrinæ meritò contradicunt *Busenb*, suprà, *Eliz.*

l. 4.

l. 4. q. 15. §. 1. in fine, *Lugo* d. 3. n. 124., nam si ad vitandum mortale sufficit credere, quòd licentia daretur, si peteretur, nunquam petenda esset, nam vel creditur, vel non creditur danda; si creditur, jam non est opus petere, poterit autem ferè semper probabiliter præsumi dandam ab aliquo saltem mediato Superiore; si non creditur, stultè petitur, ergo nunquam esset petenda in ordine ad vitandum mortale: itaque dicit *Lugo* n. 125. tum tantùm posse sic procedi ex præsumpta licentia, quando Superior ita est invitus solùm quoad modum, ut ratione modi, qui displicet, non sit etiam invitus quoad substantiam, solus enim modus tum manet contra voluntatem Superioris: de cætero si Superior ratione talis modi teneatur esse invitus etiam quoad substantiam, licentia præsumpta non sufficit, tenetur autem sæpe ex vi officii, etiam sub mortali, sic esse invitus, ne alioquin dissolvatur disciplina & observantia paupertatis: & simile dat *Lugo* de dispensatione, nam licèt scias Superiorem hanc daturum, si peteres, tamen peccas operando illâ non petitâ, dum peti potest; admittit tamen n. 126. aliquando sufficere præsumptam ad hoc, ut Superior sit invitus tantùm quoad modum, nam si adsim Principi, qui ostendat se optare Reliquiarium meum, prudenter judico Superiorem non esse invitum, nequidem quoad modum, ut statim dem; si tamen Princeps optaret à me priùs peti licentiam, & nihilominus eâ non petitâ statim darem, Superior adhuc non esset invitus quoad substantiam, sed tantùm quoad hunc modum. Requiri autem certitudinem moralem de futuro consensu Superioris, diximus l. 1. n. 821.

Objicies. Consensus præsumptus Domini excusat à furto, secundùm dicta l. 3. p. 1. n. 946. & 1033. Item excusat à restitutione, secundùm dicta l. 3. p. 2.

n. 462., ergo similiter à violatione paupertatis. R. N. cons., quia cùm Dominus tantùm attendat ad suam utilitatem, regulariter præsumitur, quòd dispicentia talis modi non afferat dispicentiam gravem quoad substantiam; è contrà Superior Religiosus debet attendere ad bonum commune Religionis, quod graviter pateretur, si invitus quoad talem modum non esset invitus quoad substantiam.

111 §. VIII. Si res ex tacita vel præsumpta licentia sit consumpta, non esse opus manifestare Superiori, putant *Suar.* & *Sanch.*, quod verum esse dicit *Lugo*, etiamsi illicitè & absque ulla licentia esset consumpta, quia subditus non utetur ampliùs re illâ, nec Superior potest ampliùs circa illam disponere: si tamen sit vendita aut donata alteri, manifestari debet, quia mansit Monasterii, quod habet jus repetendi.

112 §. IX. Si licentia tibi sit debita & injustè negetur, ita ut injustitia negationis teneat se ex parte Superioris, non ideo tibi licitus est usus, sicuti si injustè tibi negetur dispensatio, non ideo deobligaris: si autem licentia tibi ex parte tua debeatur, eò quòd à Religione jus habeas, ut tibi concedatur, sufficit, ne votum violes, quia licentia tum jure ipso conceditur à Religione, hinc si Superior non suppeditet tibi necessaria ad victum vel vestitum juxta morem tuæ Religionis, licèt simul negaret tibi licentiam acceptandi ab externis, licitè acceptares, nam saltem subordinatus ejusmodi Superior nequit te obligare ad paupertatem strictiorem promissâ, id est, ultra Religionis tuæ modum, *Castrop.* n. 10.; quæ tamen cautè intelligenda sunt, nam vix poterit prudenter præsumi veniam injustè negari à Superiore, qui habere potest ex circumstantiis causas nobis ignotas.

113 §. X. Si Superior illicitè det licentiam, *Nav. Sanch.* à n. 21. *Castrop.* p. 23. n. 4. dicunt subditum illâ

illâ utentem peccare contra paupertatem, quia licentia illa est nulla : hinc dicunt ipsummet Superiorem ita utentem peccare contra paupertatem : contradicit *Lugo* n. 130., quia aliàs subditus magis peccaret contra paupertatem, si Superiore mandante furaretur, quod quamvis concedant *Castrop.* & *Pelliz.* n. 419., tamen negant *Suar.* & *Sanch.* n. 55. *Si dicas*, subditum non furari sibi sed Monasterio, & ideo non esse proprietarium, *similiter* dico non expendere nomine suo sed Superioris, adeoque etiam non esse proprietarium : docet nihilominus rectè *Lugo* à n. 131., & consentire videtur *Pelliz.* n. 437., quamvis talis subditus proprietarius non sit, cùm propriâ auctoritate nil usurpet tanquam suum, attamen posse peccare contra paupertatem, si non retineat statum pauperis, quem in se conservare tenetur.

§. XI. Si Superior det licentiam ad usus illicitos 114
vel superfluos, *Nav. Sanch. Castrop.* & *Busenb.* ex eadem ratione dicunt tam Superiorem quàm subditum sic utentem peccare contra paupertatem, ac præterea ejusmodi licentiam esse invalidam, hinc si res pretiosa Religioso non sit nec putetur pro se vel aliis usui futura, utì si ei donetur lapis valens contra morbum comitialem, quo nec ipse nec alius, ubi erit, putetur laboraturus, docet *Less.* in auct. v. *paupertas Religiosa*, cas. 3., Superiorem non posse ei relinquere, si aliò migret: è contrà *S. Anton. Silv. Turrecrem. Less.* ipse alibi, *Tabien. Az. Graff.* aliique plures apud *Sanch.* n. 20. & cum *Lugo* n. 137. dicunt ejusmodi licentiam esse validam, adeoque subditum non peccare contra paupertatem, & videtur consentire *Pelliz.* n. 419., dicitque probabile *Diana* p. 3. t. 2. R. 65., quia si subditus cum licentia Superioris emat superflua, nemo dicet emptionem esse invalidam, ergo transfertur dominiũ pretii, ergo consensus Superioris

fuit validus: similiter si subditus cū licentia Superioris admittat superflua ab externis, acquirit Monasterio, ergo licentia illa est valida, nec peccat contra paupertatem, si conservet statum pauperis, secundùm antedicta, quem conservare potest, licèt cum licentia Superioris parvo sumptu conduceret meretricem, uti notat *Lugo* n. 135. Et ideo etiam si Religiosus cum licentia Superioris det externo aliquid etiam ad usum turpem, externum ad restitutionem non obligant *Bann. Lop.* & alii viri docti, quidquid cōtradicant *Sily. Mol. Rodriq. Sanch. Castrop.* n. 5.; notátque *Rebell.* saltem sæpe præsumi Religionem consentire, ne periclitetur fama Superioris vel subditi. *Nec obstat*, quòd Superior nō sit dominus sed tantùm administrator, ipsi autem non sit commissa potestas sic administrandi, *nam* 1. Saltem Monasterium est dominus, & disponere potest de rebus suis etiam ad usus illicitos, præsumitur autem sæpe consentire, utì notavit *Rebell.* 2. Licèt Superior sit tantùm Administrator, tamen si nullum Monasterio inde nascatur damnum, nullo jure scitur, esse ejus potestatem restrictam ad solos usus licitos: atque ita potest Superior subdito dare generalem facultatem admittendi omni mense aureum, non restringendo ad admissionem licitam vel illicitam, *Lugo* n. 139. Et quamvis plurimi cum *Sanch.* n. 30. dicant, si Superior det absolutè licentiam, censeri limitasse intentionem ad solos usus licitos, quorum sententiam *Lugo* n. 142. fatetur communem & probabilissimam, tamen dicit oppositum non esse improbabile, quod ùt verum absolutè tenent *Bann. Lop. Rebel. Salas*, ac probabile dicunt *Sayr.* & *Diana*, quia generaliter concedens licentiam vult, quantùm potest, tollere impedimentum, quod esset ex defectu licentiæ, relinquendo usum conscientiæ subditi, sicuti si quis petat à te mutuam vel commodatam pecuniam,

cuniam, das illam generaliter ad omnes usus, nec restringis ad usus licitos, sed neque cooperaris, etiamsi ipse adhibeat ad illicitos: fatentur tamen omnes communiter cum *Sylvio* p. 1. v. *Abbatissa*, Superiorem peccare contra paupertatem, si cum damno Monasterii passim pro sua libertate de ejus bonis sine justa causa disponat: quales autem donationes sint Religiosis illicitæ, dictum est l. 3. p. 2. n. 808.

§. XII. Si Superior antecedens dederit mihi licentiam, valet, etiamsi ipse ab officio decesserit, *Lugo*, *Dicast. Diana* p. 11. t. 8. R. 54 E contrà quamvis Superior licitè acceptet pro se aliquid, tempore, quo est Superior, ac etiam licitè retineat tempore, quo non est Superior, uti rectè *Lugo* contra *Dicast.*, attamen non poterit expendere sine licentia moderni sui Superioris, quia tantùm aliis, non autem sibiipsi poterat delegare seu committere potestatem ad exponendum pro tempore sequenti, cùm inter delegantem & delegatum debeat esse distinctio. 115

§. XIII. Valet licentia priùs negata à Prælato Superiore, si nullâ hujus factâ mentione eam obtineas à Prælato inferiore, etiamsi per Regulam præscribatur, ut indicetur inferiori, cur negarit Superior; Ratio est, quia inferior habet de se potestatem ad hoc, uti suppono, & ignorantia negatæ ab alio licentiæ habet se per accidens, *Pelliz.* n. 416. Et quamvis Prælatus Superior prohibuisset Inferiori dare talem licentiam, attamen adhuc validè daret, dummodo non sit addita clausula irritans factum, quia non ideo erat Prælato inferiori sublata sua potestas ordinaria, multa autem fiunt illicitè, quæ tamen valent, *Pelliz.* n. 436. Et idem est, si per statutum Ordinis prohibeatur, ne Superior det licentiam accipiendi aliquid, v. g. à consanguineis, nam si licentiam det sine causa, tantùm agit contra statutum, fortè non obligans sub cul- 116

pa, sed tantùm ex Regula; si autem det cum causa, nullo modo peccat subditus, cùm Superior possit ex causa dispensare in ejusmodi statuto: aut saltem acceptare poterit ipse Superior nomine Monasterii, & tum si det subdito, certò evitabitur omnis culpa, *Pelliz.* n. 444.

117 §. XIV. Si Religiosus peregrinus fiat subditus Superiori loci, in quo est, utì fit in Societate JESU, hic potest dare licentiam, ut donet & acceptet, nec opus est postea licentiâ alterius Superioris, *Pelliz.* à n. 421. Si autem aliquid donet vel recipiat sine licentia Superioris, quem habet, volens per litteras petere licentiam ab alio Superiore, v. g. à Provinciali vel Generali, quem putat fore faciliorem, dicit *Pelliz.* n. 423. non peccare contra paupertatem sed tantùm venialiter contra obedientiam; & ita docet etiam cum aliis *Sanch.* apud *Pelliz.* n. 424. Religiosum non peccare nisi venialiter, si absque ulla venia hujus Superioris acceptet ac retineat aliquid ad breve tempus, quo adveniet alius Superior, vel quo scribat Provinciali.

118 §. XV. Si acceptes rem Superiori tradendam, rarò potest esse mortale, *Castrop.* p. 21. n. 5.; si autem absolutè acceptes cogitans donare Titio, cui etiam dones sine licentia, peccas, quia res per acceptationem tuam jam erat Monasterii, è contrà si non acceptes, sed à donante petas facultatem ejus nomine dandi Titio, non peccas, *Suar. Sanch. Castrop.* p. 22. n. 4. *Diana* p. 1. t. 6. R. 8. aliique multi; quod verum esse dicunt multi cum *Sanch. Castrop. Diana* p. 3. t. 2. R. 65., quamvis donans non sciat, cui donare velis, sed id tuo arbitrio relinquat, quia relicta tibi sola personæ electio non immutat rem: si tamen tibi det rem, non determinans ejus usum, sed relinquens tuo arbitrio, ut nomine ejus in usum, quem voles, expen-

expendas, ita ut etiam tibi possis applicare, *Suar.* c. 15. n. 16. putat te sic acceptando sine licentia Superioris peccare contra paupertatem, sed excusat *Castrop.* suprà, si nolis tibi applicare, nisi dependenter à Superiore: hinc etiam *Suar.* suprà & *Lugo* d. 2. n. 54. dicunt, si acceptas cum intentione expendendi nomine donantis in usum aliorum & non in utilitatem vel commoditatem tuam, te nullo modo peccare: docentque universaliter etiam *Sanch.* c. 36. n. 4. *Diana* p. 1. t. 6. R. 29. & alii nullo modo peccari contra paupertatem, si acceptentur eleemosynæ distribuendæ in pauperes etiam non designatos à donante, quia distribuens per hoc nihil dominii acquirit, & jus distribuendi non est dominium nec ususfructus nec usus, sed tantùm potestas disponendi nomine alieno, quod non facit proprietarium. Vide *Sanchez.*

§. XVI. Si habeas licentiam dandi aliquid Cajo, 119
& des Titio, non peccas, nisi Superior dederit licentiam pro Cajo ob peculiarem rationem, negaturus, si petivisses pro Titio, *Pellizz.* n. 275.

§. XVII. Si Titio Religioso detur licentia dandi 120
aliquid, quod dari solet Religiosis vel externis, hocipso secundùm aliquos cum *Diana* p. 3. t. 2. R. 65. Cajus ejusdem Superioris cum Titio subditus habet licentiam acceptandi, quia dare & accipere sunt correlativa, ergo licentia ad unum censetur etiam esse ad alterum; potestque Religiosus, cui volet & solet dari, ejusmodi rem dare, quam habet cum licentia Superioris, & non solet concedi ad usum Religiosi, sed ad distribuendum aliis, *Sanch. Bonac. Pellizz.* n. 428. Similiter habens licentiam generalem acceptandi & dandi, potest vi talis licentiæ emere & vendere, *Lugo, Pellizz.* n. 315. Qui tamen habet licentiam acceptandi & dandi v. g. Munuscula aliis, non ideo potest vendere, quia scitur eam non esse mentem Superiorum illa concedentium.

121 §. XVIII. Habens licentiam quotidie acceptandi medium aureum, si eâdem die acceptet à pluribus aut successivè plures medios aureos, peccat, nam privilegium, quod est contra communem obligationem, est strictæ obligationis, uti dictum est l. 1. n. 839. Accedit, quòd moraliter coalescant in unam majorem summam, quàm quæ licita est ei, *Diana* & alii cum *Burgh.* cent. 3. cas. 59. Et ut materiæ leves furti non coalescant, requirunt *Fill.* tr. 31. n. 244. & *Diana* p. 1. t. 6. R. 34. saltem medium mensem; & idem putat hìc dicendum *Burgh.*, ita ut velit intra duos menses nonnisi quatuor ejusmodi acceptationes fieri, licèt fortè non semper post unam interlabantur duæ septimanæ.

122 §. XIX. Si Religiosus mittatur Romam, censetur habere licentiam ibi emendi spiritualia munuscula & distribuendi, cùm redierit, dummodo non fiant expensæ admodum excedentes, uti aliis consultis resolvit *Pellizz.* n. 431.

123 §. XX. Religiosi iter agentes vel extra claustra degentes facere possunt, inprimis moderatas eleemosynas, id enim pietati & Religioni conforme est; deinde & donationes aliquas leves pro accepto beneficio, vel pro significatione amicitiæ, vel pro conciliandâ aliorum voluntate in favorem Religionis, *Suar.* à n. 11. *Castrop.* n. 3.

124 §. XXI. Si Religiosus administret officium curæ animarum, quod sit beneficium saltem manuale, potest habere administrationem proventuum & etiam bonorum immobilium annexorum, uti probabiliter *Nav.*; si autem id, quod ei commissum est, non sit beneficium, sed v. g. Vicaria ab Episcopo non instituta, sed solùm constituta ad tempus ob aliquam necessitatem, attamen habens bona immobilia annexa, Superior non potest ei dare licentiam, ut ea admini-

ministret, *Trid.* Sess. 25. c. 2. de Regul. Si autem non habeat administrationem nisi aliquorum mobilium & emolumentorum, Superior eam concedere potest, *Less.* in auct. v. *paup. Relig.* cas. 4.

§. XXII. Si Religiosus sine licentia sumat rem è loco publico ac utatur, & postea reponat, *Az. Villal. Faber* dicunt non peccare contra paupertatem, quia non ideo de illa disponit; *Sanch.* & *Faust.* dicunt peccare, quia usus ipse, qui fit sine licentia, est actus dominii, secundùm dicta n. 104.: *Diana* p. 1. t. 6. R. 40. dicit utramque sententiam esse probabilem, secunda tamen est probabilior & tenenda, nisi sit licentia generalis vel præsumpta. 125

§. XXIII. Religiosus longo tempore, scilicet per annum, utens sine licentia re alienâ notabili, aut eam occultans, ne auferri possit, peccat mortaliter, *Suar. Castrop.* p. 21. n. 3.; si tamen habeat palàm, etiamsi Superior non possit rescire esse alienam, *Az. Coriolan. Homob.* & alii cum *Diana* p. 3. t. 2. R. 65. dicunt non peccare mortaliter, si velit uti tantùm ad tempus; *Castrop.* contradicit, si ad longum tempus uti velit. 126

§. XXIV. An Religiosus possit inire contractus, & Monasterium ejusmodi contractibus obligetur, videri possunt *Onn.* de contr. d. 4. s. 8. & *Castrop.* hìc d. 3. p. 15. & 16. Et speciatim, si Religiosus ex rebus ad usum sibi concessis mutuet alteri sine licentia, peccat; si tamen certus sit de restitutione & commodet, etiam externo, non peccat mortaliter, quia non transfertur dominium, nec res fit notabiliter deterior, utì suppono, usus autem temporalis non est tanti, ut censeatur esse materia mortalis, *Laym. Sanch. Diana* p. 1. t. 6. R. 37. & alii. Idem de mutuo dicunt *Led.* & *Pelliz.* n. 281., quia quamvìs per mutuum transferatur dominium, tamen vel hìc non 127

transfertur, vel cùm restitui debeat, nec Monasterio causandum sit grave damnum per illam carentiam temporalem, actus ille mutuandi videtur esse quid leve.

128 §. XXV. Religiosus non peccat mortaliter, si commodato accipiat rem, licèt magni valoris absque licentia, *Pelliz.* n. 284. Aliud est, si accipiat mutuo, quia tum vult acquirere dominium: putant tamen *Suar. Pelliz.* n. 283. non esse mortale accipere 10. aureos mutuos ad breve tempus: Quòd si rem, quam accipit mutuam, aut quam quomodocumque acceptat absque licentia, non vellet acquirere sibi sed Monasterio, cui etiam postea extraderet, regulariter loquendo non erit mortale, quia eousque præsumitur consensus Superioris quoad substantiam, *Suar. Castrop. Peliz.* n. 267.

129 §. XXVI. Si Religiosus absque licentia pecuniam alienam permisceat suæ, licèt alienæ dominium acquiratur, si permiscens id intendat, secundùm dicta l. 3. p. 2. n. 118., tamen non videtur grave contra paupertatem, quia commutatio illa est valde materialis & accidentalis, tenebiturque æquivalentem ex eodem cumulo restituere, *Lugo* d. 6. à n. 162. Quòd si mel alienum misceret vino suo, ut faceret mulsum, peccaret contra paupertatem, quia notabiliter immutaret vinum, & Dominus mellis partialiter acquireret Dominium vini, vel saltem Monasterium obligaretur Domino mellis pretium solvere; talem autem permutationem non potest facere Religiosus absque licentia.

130 §. XXVII. Si quis sine licentia permutet cum externo res sui Monasterii, & Monasterium per hoc non patiatur damnum, *Lop. Rodriq. Peir. Led.* & alii, quorum sententiam *Diana* p. 1. t. 6. R. 38. vocat probabilem, dicunt non ideo peccari, quia res

accepta videtur esse æquivalenter prior, & adesse censetur interpretativa licentia: Alii cum *Sanch.* c. 19. n. 67. probabiliùs contradicunt, quia permutatio est actus dominii vel saltem usus rei tanquam suæ.

§. XXVIII. Est contra paupertatem, si Religiosus sine licentia fidejubeat, aut accipiat aliquid conservandum in vim contractûs depositi, quia non licet ei tales in se obligationes assumere, *Sanch. Castrop.* d. 4. p. 13. §. 4. Non esset tamen contra paupertatem, si acceptaret aliquid tantùm in fidam custodiam, *Castrop.* d. 3. p. 21. n. 6. 131

§. XXIX. Si Religiosus absque licentia faciat & donet amico, v. g. picturam magni valoris, peccat, quia opus factum statim erat acquisitum Monasterio: si tamen ille amicus antecedenter petiisset ac subministrasset materiam, Religiosus autem fecisset pro ipso, non peccaret, quia potest sine licentia operam suam gratis exhibere alteri, *Bonac. Valer. Diana* R. 6. *Pelliz.* n. 295. 132

§. XXX. Quoad quantitatem gravem, loquendum esse de Religiosis, sicuti de filiis-familias, docent *Sanch. Rebell.* & alii cum *Fagund.* in Decal. l. 7. c. 5., quantum autem requiratur, ut hi censeantur graviter peccare, dictum est l. 3. p. 1. à n. 1032. Addunt AA. citati Religiosos Ordinariè censendos esse velut filios hominum mediocriter divitum. *Lugo* d. 3. à n. 172. putat Religiosos non esse omnino æquiparandos filiis quoad materiam paupertatis, eò quòd Superior in illis sit magis invitus, non tam ratione damni temporalis, quàm spiritualis, quod præcipuè cavere tenetur, vide *Pelliz.* à n. 254. Notant autem *Suar. Sanch. Castrop. Fagund. Pelliz.* n. 260. necessariam esse minorem quantitatem, si usurpetur res Monasterii quàm externi, quia Superior ob majus damnum Monasterii est magis invitus. 133

§. XXXI.

134 §. XXXI. Si quis absque licentia recipiat aut expendat modica usque ad magnam quantitatem, *Nav. Vega, Graff. Carbo, Less.* censent probabile esse ista non uniri, adeoque non peccare mortaliter; sed oppositum tanquam probabilius tenent *Sanch. Fagund.* aliique cum *Pellizz.* à n. 257.; excipiunt tamen parva comestibilia, quamvis ab initio esset animus illa prosequendi. Vide dicta l. 3. p. 1. n. 1016., quæ hìc applicari possunt.

135 §. XXXII. Licentia data ad majorem summam, quàm dare possit Superior, juvat saltem ad summam, quæ ejus potestatem non excedit, quia in separabilibus utile per inutile non vitiatur, *Pellizz.* n. 442.

Religiosum posse repudiare donum, non tamen hæreditatem sibi oblatam, dixi l. 3. p. 2. n. 1160.

136 *Q. 19. Quid specialiter notandum sit circa paupertatem in Societate IESV, & domos illius professas. R.* Seqq.

§. I. In Epitome Instituti pag. 248. sic habetur, *gratìs dare debemus, quæ gratìs accepimus, nec postulando nec admittendo stipendium vel eleemosynas ullas, quibus Missæ vel Confessiones vel prædicationes vel lectiones vel quodvis aliud officium nostri Instituti compensari videatur..... prohibitumque, ne ullus Superior ac ne ipse quidem Præpositus Generalis in eo dispenset; declaratum præterea nullius Superioris super ea re vel licentiam vel dispensationem seu licitam seu validam esse: quæ igitur sic donantur, ut conjectura sit id fieri intuitu ministerii, non sunt admittenda, donec donantes planè intelligant accipi non posse, nisi nomine eleemosynæ, & secluso omni alio respectu, atque hoc eodem modo ipsi quóque largiantur.* Hoc non obstante, imò quamvis in Constit. p. 4. c 7. §. 3. dicatur non convenire ullam Collegii dotationem admitti

admitti cum obligatione ad dandum, v. g. Professorem Theologiæ, tamen hoc non est contra paupertatem vel Constitutiones, quæ tantùm per modum consilii dicunt hoc non convenire, nec ideo pro Ministerio admittitur stipendium, sed ad sustentationem necessariam personæ, *Sanch. Pellix.* tr. 4. c. 1. n. 149.

§. II. Stipendia acceptata pro missis legendis, vel 137.
pro peragendis aliis ministeriis Spiritualibus debent restitui ante hæc opera peracta, uti certum est: si autem jam sint peracta, *Sanch.* in Decal. l. 7. c. 28. n. 11. dicit adhuc esse obligationem restituendi, non ex justitia, sed voto, nec posse tradi Superiori aut expendi in pios usus, quia etiam Superior obligatur voto non admittere, ergo etiam non expendere admissa: Alii cum *Castrop.* t. 16. d. 3. p. 11. n. 9. negant teneri restituere, quia votum tantùm obligat, ut non admittas pro ministeriis faciendis, non autem ut post facta restituas, finis enim voti tum cessat, qui est, ut pro ministeriis nihil admittatur, quia gratis administrari debent. Sententia *Sanchez* videtur probabilior, quia si postea pro eis admittatur stipendium, non sunt administrata gratis.

§. III. Si Titius Sacerdos Societatis legat Missas 138.
ad intentionem Sempronii Sacerdotis sæcularis, huic relinquens stipendia, quæ acceperat pro Missis legendis, videtur sic distinguendum, 1. Si constituentes Missas specialiter elegerint personam Sempronii (quod ordinariè non est) v. g. quia creditur legere devotiùs, fieri non deberet, quia sic defraudaretur intentio eorum; attamen tantùm in circumstantia non adeo notabili. 2. Si stipendia multa jam recepta sint à Sempronio, qui nec ea possit restituere, nec satisfacere pro omnibus Missis, Titius posset supplere, quia in istis circumstantiis censetur gratis & ex pura charitate

tate legere, uti ex declaratione *Claudii Aquavivæ* colligit *Sanch.* n. 24. 3. Si Titius non recipiat quidem stipendium, attamen circa illud disponat, v. g. dicat Cajo, da stipendium isti pauperi, & ego ad intentionem tuam legam Missam; vel si Sempronio dicat, tu accepta stipendium, ego loco tuo legam Missam, adhuc putat *Castrop.* n. 7. eum licitè agere, quia nec Titius recipit stipendium, nec Cajus illud dat pauperi vel Sempronio nomine Titii sed suo, licèt Titius det occasionem, gratis offerendo Missam, non aliter ac si Cajus daret pecuniam pauperi vel Sempronio, quia Titius id ab eo petivisset: sed hæc sententia communiter reprobatur, teste *Pellizz.* n. 137., hinc *Rodriq. Fagund. Sanch.* n. 15. & 16. dicunt Titium illicitè agere, quia sic disponendo circa stipendium per quendam quasi contractum, *facio, ut des*, virtualiter acceptat stipendium, illudque redonat alteri, quorum utrumque est contra votum paupertatis. 4. Si Sempronius jam acceptarit stipendium, 839 Titius nihil disponendo circa illud potest licitè loco Sempronii supplere, Missam legendo, ita *Michael Vasq. Salas, Castrop.* n. 8. contra *Sanch.* Ratio est, quia nec acceptatur stipendium à Titio, nequidem virtualiter, cùm circa illud nihil disponat; nec in aliquo defraudatur Cajus; eratque Cajo perinde, per quem legeretur Missa. *Conf.* nam si Titius iturus Coloniam, in favorem Sempronii gratis ferret litteras, ad quas ferendas Sempronius esset mercede conductus, utique Titius non ageret contra paupertatem, nec censeretur sibi acquirere & Sempronio donare illam mercedem, quidquid in contrarium dicat *Sanch.* n. 19. Item, si Titius pro Sacellano ex fundatione obligato suppleat in canenda Missa, non peccat fatente *Sanch.* n. 18., quamvis Sacellanus pro hoc habeat suum proventum; idem est, si pro aliquo concionetur,

tur, Confessiones audiat &c., qui inde trahat consueta jura, ergo similiter in nostro casu.

Objicies. Sempronius non habet jus vel titulum retinendi illa stipendia, nisi mediantibus Missis Titii, ergo Titius legens Missas confert illi jus & titulum retinendi stipendia, ac proinde idem est, ac si stipendia illa acciperet & daret Sempronio. *R.* N. ant., nam jus & titulum retinendi habet ex vi donationis onerosæ, sive contractûs innominati, *do, ut facias*, quo obligatur ad Missas per se vel alium legendas, quo onere levatur à Titio, qui tantùm ponit Missas velut conditionem, sine qua Sempronius frui non posset illo jure & titulo retinendi stipendia.

Instabis. Saltem obstat decretum VIII. Congreg. XII. prohibens ipsimet Generali, ne Missas, quæ ad ejus intentionem celebrantur per Societatem, applicet secundùm intentionem cujuscumque alterius, qui inde lucrum aliquod reportare posset aut levari oneribus Missarum. *R.* N. ass., nam licèt id prohibeat Generali, in positivis non valet illatio à majori ad minus, cùm possit esse ratio pro uno, quæ non est pro altero; & circa Generalem reipsa sunt aliæ causæ, v. g. ut liberetur importunitate petentium, ut Societati vel alteri fini nos proximiùs attingenti applicet. Deinde decretum illud est revocatorium illius, quòd antea licebat Generali & aliis omnibus, estque etiam odiosum, ergo non est extendendum ad alias personas, sed hæ manent in possessione libertatis ad hoc faciendum salvo voto paupertatis. Videri potest *Lugo* in Resp. Mor. l. 4. d. 30.

§. IV. Si quis principaliter voverat curare Missas, & cõsequenter secundariò stipendia pro Missis, quia credebat se non posse illas gratis habere, poterit Sacerdos Societatis gratis in ejus favorem legere Missas, sicque, qui voverat, poterit retinere stipendia, *Sanch. Pel-* 140

liz.

liz. n. 147. Si autem Sacerdos ad Societatem admissus cum onere Missarum debitarum ex acceptis stipendiis; aut jam professus, si post consumpta stipendia non possit per externos eas Missas constituere, potest juvari à Sociis, *Pelliz.* n. 145. 146.

141 §. V. Viri docti è Societate cum *Pelliz.* n. 142. putarunt Sacerdotem Societatis posse titulo gratitudinis celebrare Missas, retento sibi cum venia Superioris stipendio, quod accepit pro constituendis Missis, si adsit probabilitas, quòd is, qui Missas voluit, relicturus ei esset ex gratitudine illam pecuniam, si factum sciret.

142 §. VI. Scholasticus Societatis illicitè, attamen validè disponit de bonis suis sine licentia Superiorum, utì dictum est n. 103. An autem peccet etiam Novitius sic disponens, dictum est n. 102. De cætero Scholasticus à Superiore jussus disponere de bonis suis peccat contra paupertatem, si id non faciat, quia vi voti tenetur non uti re suâ invito Superiore, talis autem retentio est quidam usus sui dominii, *Suar. Castrop.* p. 2. n. 4. Et idem est de Coadjutoribus temporalibus non formatis: intellige autem semper, si sine causa detrectent, hanc enim possunt proponere.

143 §. VII. Si quis pecuniam sibi oblatam relinquat depositam apud alium, penes quem pecuniæ dominium remaneat; vel si eam habeat apud se, ita ut dominium spectet ad alium, & nolit eâ uti, nisi petitâ suo tempore veniâ à Superiore, *Suar. Sanch. Laym.* l. 4. t. 5. c. 7. q. 1. *Diana* p. 3. t. 2. R. 65. negant esse contra paupertatem, quia non acceptat dominium, usum autem non vult nisi dependenter à Superiore; *Castrop.* dicit esse saltem imperfectum: sed quidquid de hoc sit apud alios Ordines, in Societate statutum est Congreg. 12. decreto 41., ut Superioris licentia, quæ postea ad talem usum daretur, sit nulla & prorsus

sus irrita, adeoque talis usus non poterit esse licitus Religioso Societatis.

§. VIII. Quoad quotidiana, videntur hæc ex con- 144
suetudine tenenda: 1. Est venia generalis ferendi sua resarcienda ad sartorem vel sutorem, non autem accipiendi nova: si tamen illi ferant, quibus commissa est cura, possumus ordinariè præsumere, quòd cum facultate faciant. 2. Si quis cum venia ferat aliquid ex uno Collegio ad aliud, non est opus ostendere in loco, ad quem venit, sed potest hìc uti aut consumere: exceptâ pecuniâ, quæ apud hunc novum Superiorem deponi debet. 3. Ad scripta mutuanda vel donanda censetur esse venia: videtur tamen generalis venia petenda ad pallium, calceos & similia mutuanda, item ad res parvas acceptandas vel dandas. 4. Minister potest dare veniam pro rebus mutuandis, cujuscumque pretii sint: sed communiter non habet nisi ad medium Imperialem in pecunia, aut ad rem illius pretii dandam vel acceptandam.

§. IX. Si aliqua Confraternitas vel Sodalitas dis- 145
solvatur, sacra supellex, quæ huic erat propria, manet ad usum domûs vel Collegii, quia talis præsumitur fuisse voluntas aut esse consensus Sodalium, quamdiu aliud non rescitur, tales enim Sodalitates non sunt corpus stabile, sed manent dissolubiles ad arbitrium Societatis, & si hæc dimittat gubernationem, hoc ipso dissolvuntur, nec possunt ad alium locum pro libitu transire, ergo præsumendum est, quòd dominium ornamentorum acquiratur loco, in quo fuerant erectæ, *Lugo* in Resp. Mor. l. 4. d. 12. Ubi ex occasione notandum est, quòd Sodalitates, ut aggregari possint & frui privilegiis majoris Sodalitatis Romæ, debeant haberi in locis ad Societatem pertinentibus saltem quoad usum liberum, sive per

conductionem, sive per concessionem Domini ad aliquod tempus, ita ut Societas primarium usum habeat cum jure ibi manendi & cæteros expellendi. Vide *Lugo* d. 40.

146 §. X. Ut magis occurratur occasionibus lædendæ paupertatis, Congregatio 12. decreto 38. sic statuit, *De legatis confidentialibus dubitatum, nestrisve liceat acceptare legata, quæ confidentialia vocant, cùm quis testator decedens jubet certam alicui è nostris pecuniæ summam, aut rem à suis hæredibus dari, quam ille juxta testatoris mentem sibi secretò communicatam impendat: major quidem pars cum Patribus deputatis judicavit, satis & paupertatis observationi & Societatis existimationi consultum videri, si ea tantùm legata confidentialia respuantur, ex quibus videatur utilitas aliqua in Societatem ipsam aut in particulares personas redundare, sed cùm huic decreto intercessum fuisset, re diu multùmque agitatâ Congregatio omnibus interdictum voluit legatorum hujusmodi executionem acceptare, eâque planè ratione, quâ Const. p. 6. c. 3. §. 7. testamentorum executio prohibetur*, his verbis, *quoad fieri potest à negotiis sæcularibus abstineant (qualia sunt testamentariorum vel executorum &c.) nec ea ullis precibus adducti suscipiant &c. Præposito tamen Generali, vel qui ab eo facultatem habet, relinquitur facultas dispensandi in casu aliquo necessitatis vel majoris momenti ad finem divini servitii præfixum*; ita declaratio adjuncta. Videri potest *Lugo* dub. 29.

147 §. XI. Domus professa non est capax ad retinenda bona immobilia aut redditus aut fructus, qui reddituum loco esse possint; est tamen capax propriæ habitationis, villæ vel horti suburbani, uti habetur in Const. p. 6. c. 2. §. 5. Potestque uti fructibus hic pro-

provenientibus, utì pluribus exponit *Lugo* d. 10.

§. XII. Non est licitum domui professæ fructus horti vendere vel hortum elocare; neque ex uvis facere provisionem vini, neque ex frumentis panem aut cerevisiam, posset tamen seri frumentum, ut à jumentis in herba consumeretur; item est ipsi licitum alere Gallinas & harum ova vel pullos edere; item habere columbas vel apes ad usum domûs; item porcellos, ut suo tempore mactentur; item piscinam, in qua pisces, non tamen in magna copia, adolescant; licitum etiam est habere commune cum aliis jus modicè piscandi in præterfluente amne: quòd si fructus uno anno abundantes non possint à domo consumi, non ideo licitum est vendere ad emenda alia necessaria, utì nec permutare, v. g. uvas cum tritico, quoties enim res est prohibita vendi, etiam censetur prohibita permutari. 148

§. XIII. Domui professæ licitum est relinquere colono horti fructus, etiam cum potestate vendendi, si volet, ne hortus maneat incultus, retento tamen jure habitationis & recreationis: non est autem licitum accipere unam partem fructum relictâ illi alterâ parte velut in mercedem laboris, id enim esset elocare hortum: imò nec videtur licitum cum colono concurrere ad expensas culturæ, & tum paciscì de parte fructuum habenda, quia esset æquivalenter locatio saltem partis horti: hinc multò minùs licitum est vendere partem fructuum ad solvendam mercedem colono, sed si ex cultura redundet in nos pars fructuum vel utilitas, debet aliunde præstari merces colono. Similiter nec licitum est vendere fructus ad necessarias expensas pro fabrica vel sepimentis horti, nam sic censeremur pro his habere annuos reditus: Ratio omnium est, quia bona mobilia non possunt aliter domui professæ fructificare, nisi ad solos usus ejusdem domûs. 149

150 §. XIV. Domus professa potest instituì hæres aut legataria bonorum etiam immobilium, dummodò hæc alienet & se exuat omni jure civili ad illa, quam primum commodè potest: si tamen desit emptor, potest retinere ad modicum tempus, quale censetur, quod est infra decennium *Lugo* d. 11.; Quòd si ei legetur, v. g. domus, non poterit hanc vendere Titio ad vitam cum potestate recipiendi dominium post mortem Titii hoc enim esset vel elocare accepto semel & simul illius temporis locagio, vel vendere solum dominium utile retento dominio directo proprietatis: imò nec videtur esse licitum vendere cum pacto retrotrahendi, quando volet pecuniam refundere, quia sic reipsa non planè alienaret nec se exueret omni jure civili ad illam: potest fortè excipi, nisi talis res non esset quidem nunc, attamen prævideretur futura postea necessaria ad usum, v. g. ad construendum novum ædificium, augendam recreationem, instituendum Collegium, posset enim censeri tum retineri ad usum proprium, imponendo emptori solam obligationem personalem ad revendendum.

151 §. XV. Si testator obliget hæredem ad offerendos pro eleemosyna omni anno 100. aureos domui professæ, hæc potest acceptare, quia per hoc ipsa nullum jus vel actionem acquirit, sed hæres habet obligationem ad solum testatorem, *Lugo* dub. 7. Si tamen testator relinqueret hæreditatem Collegio cum obligatione annuè numerandi 100. domui professæ, Constit. p. 6 c. 2. §. 2. id prohibent, etiamsi esset ad conservationem templi à testatore fundati, quia non voluerunt penes Societatem esse ullam actionem, dispositionem aut dispensationem ejusmodi rerum domui professæ applicandarum; utì exponit *Lugo* d. 8. & 9.; gravari tamen potuit Collegium ad ædificandam domum professam, utì admittit *Lugo* à n. 10.

§. XVI.

§. XVI. Missionarii, quamvis sint professi, pos- 152
sunt habere reditus, etiam non annexos certo Collegio, nisi mediatè, in quantum personæ ipsorum ad certum Collegium spectant; nec est opus, ut vel ipsi Rectori Collegii, vel Collegium de eorum reditibus reddat rationes, sed satis est reddi Provinciali. Similiter ejusmodi Missionarii quoad contractum censûs aliosque similes possunt, quod Rectores; non videntur tamen sine licentia Provincialis posse elocare in perpetuum aliqua accepto nunc simul pretio, quia hoc est in grave præjudicium secuturorum: & hæc conformia sunt praxi, uti responderunt mihi viri docti antehac Missionarii, & judicarunt Theologi à me interrogati.

Q. 20. Quid circa votum castitatis in Religione 153
sit præterea notandum. R. seqq.

§. I. Certum est ex communi sensu fidelium, quòd votum castitatis in Religione, imò & in sæculo emissum, se extendat, non tantùm ad cavendos actus luxuriæ consummatæ, id est, in quibus intervenit voluntaria effusio seminis etiam extra vas, sed ad alios quóque motus & delectationes venereas cavendas, uti demonstrat *Cardenas* in 1. crisi d. 36. *Nec obstat*, quòd *S. Th.* 1. 2. q. 143. a. un. O. ponat hoc discrimen inter castitatem & pudicitiam, quòd castitas sit circa illa, quæ ordinantur ad generationem, pudicitia autem circa delectationes circumstantes, puta, quæ sunt in osculis, tactibus, amplexibus, *nam* satis se explicavit postea q. 151. a. 4. docens pudicitiam versari circa omnia venerea, & pudicitiam ordinari ad castitatem, non quasi virtus ab ipsa distincta, sed quòd pudicitia *magis* respiciat hujusmodi signa exteriora; si autem respiciat magis, ergo saltem minùs respicit alia venerea: hinc a. 2. dicit, quòd castitas propriè sit specialis virtus, habens sibi oppositam

specialem malitiam, scilicet concupiscentias delectabilium, quæ sunt in venereis. Adde, quòd per castitatem Religiosam intelligat *S. Th.* continentiam, nam q. 186. a. 4. ait, continentia perpetua requiritur ad perfectionem Religionis sicut & voluntaria paupertas; atqui q. 155. a. 2. docet materiam continentiæ universaliter esse concupiscentias delectabilium tactus in venereis, ergo.

154 §. II. Etiam certum est, quòd castitas, quæ vovetur, se extendat ad actus internos luxuriæ cavendos, nempe delectationes & desideria purè interna, uti habet communissima cum *Carden.* Ratio est, quia vovens se obligat ad castitatem, secundùm receptam ab omnibus in Ecclesia significationem hujus nominis, *castitas*, quæ comprehendit omnes actus contentos sub 6. & 9. præcepto Decalogi; citatque *Carden.* n. 90. auctores 22., qui vel in terminis asserunt id esse certissimum, vel omnino supponunt nec dubitare audent, ex quo consensu Theologorum fit evidentia moralis, ergo licèt *Caram.* & unus Summista contrarium teneat, opinio eorum non est probabilis. *Conf.* quia in quæstione, quæ dependet à significatione vocis, communis sensus omnium vel ferè omnium facit evidentiam moralem, talis autem est hæc quæstio; & eodem argumento evincitur, quòd votum jejunii comprehendat abstinentiam à carnibus, quia vox, *jejunium*, etiam illam significat, de essentia enim vocis significativæ ut talis, est communis usurpatio, communis autem usurpatio vocis, *castitas*, est abstinentia ab omnibus venereis, ergo.

Objicies. S. August. contra Julian. l. 4. & de Civit. l. 1. c. 18. vocat pudicitiam virtutem animæ, virginitatem autem sive castitatem vocat rem corporis, atqui non vovetur pudicitia, sed virginitas aut castitas, ergo. *R.* 1. Non voveri virginitatem sed castitatem,

stitatem, quæ cum pudicitia respicit etiam interna. R. 2. S. *Aug.* non dicit pudicitiam differre à virginitate, quæ est virtus, sed ab ea, quæ est integritas corporis, cùm virginitas, quæ est virtus, non possit violenter auferri, possit autem auferri, prout est integritas corporis, secundùm dicta l. 3. p. 1. n. 917. ideo autem S. *Aug.* dicit pudicitiam esse virtutem animæ, quia recipitur & conservatur in anima, neque potest ab extrinseco tolli, utì tolli potest virginitas corporis, sed ex hoc non sequitur, quòd pudicitia non respiciat delectationes etiam externas, utì n. 154. dictum est. Adde, quòd castitas, quæ vovetur, secundùm S. *Aug.* etiam sit virtus animæ, nam l. de mendacio c. 19. ait, *consensio ad impudicitiam corporalem, castitatem animi violat*, & c. 20. ac alibi sæpe repetit has voces, *castitas animi*: Et cap. 7. 19. & 20. dicit, *corporalis ergo pudicitia corrumpi, nisi in animo, non potest*, quia nempe est corporalis terminativè & subjectivè in animo; & ibidem octies repetit pudicitiam corporis: & Epist. 109., *ne dicatis vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos, quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius*, ubi impudicitia, non soli cordi, id est, internis affectibus tribuitur, sed etiam oculis corporeis. Denique Tom. 9. l. de 12. abusionum gradibus, gradu 5. dicit duobus modis constare veram pudicitiæ exercitationem, corporis habitu in superficie & animi affectu interno.

§. III. Probabile est, quòd votum castitatis Re- 155
ligiosæ etiam versetur circa actus, qui terminantur ad impudicitiam alienam, ideoque Religiosum, qui etiam sine propria delectatione concurrit proximè & immediatè, v. g. per tactum, ad pollutionem hominis sæcularis, violare votum suum castitatis, ita *Carden.* dicens sententiam oppositam esse damna-

tam à S. fidei tribunali. Ratio est, quia qui utitur membris suis ad impudicitiam mortalem, etiam sine delectatione propria, peccat mortaliter contra propriam castitatem, sed qui tactu provocat alterum ad pollutionem, sic utitur membris suis, ergo. *Major* prob., quia si femina aut mas sine delectatione propriâ admittat alterum ad vas naturale vel præposterum, quia utitur vase suo ad impudicitiam mortalem, peccat mortaliter contra propriam castitatem, & committit fornicationem vel Sodomiam, ergo. *Conf.* quia si quis absque delectatione propria dormientem tactu provocet ad pollutionem, peccat mortaliter contra castitatem; idem docet *Sanch.* de Matr. l. 9. d. 23 n. 6., si quis fatuos conjungat ad copulam: sed talis non peccat contra castitatem alienam, quia dormientes & fatui non peccant, ergo contra propriam: imò licèt probabilis sit sententia *Sanch. Castrop. Arriagæ, Pelliz. & Caram.*, Religiosum, qui ex odio vel invidia desiderat impudicitiam alienam, aut suadendo inducit sæcularem ad eam sine delectatione propria, non peccare contra votum suum, contrarium tamen veluti probabilius tenet *Carden.*, quiâ votum castitatis Religiosæ est de materia omnimodæ castitatis, utì habet communis sententia relata n. 3., atqui in omnimoda castitate continetur castitas aversans actus versantes circa luxuriam alienam, ergo. Adde, quòd is non sit verè mente castus, qui desiderat fornicationem alienam, vovemus autem castitatem etiam mentis; & hoc habet speciale castitas, ut actus aversantes luxuriam alienam censeantur actus castitatis propriæ, quia nempe voluntas luxuriæ alienæ est contraria puritati mentis propriæ, ergo.

Objicies. Ergo si Religiosus sine ulla delectatione propria procuret in bestia effusionem seminis; aut saltem

saltem si faciat, ut conjuges sibi reddant debitum, peccabit contra castitatem propriam. 2. Ergo similiter peccabit Religiosus contra votum paupertatis vel obedientiæ, si faciat, ut alter sit proprietarius vel inobediens; item peccabit contra præceptum Missæ die festo, qui postquam audivit Missam, causa est, ut alter Missam non audiat. *R. ad* 1. N. sequel., quia tales effusiones seminis nequidem materialiter sunt malæ, sed in brutis est merè naturalis & incapax inhonestatis; in conjugibus autem est honesta, ergo concurrendo ad illas sine delectatione propria non est contra castitatem. *Ad* 2. Etiam n. seq., disparitas est, quòd voveatur castitas corporis & mentis, huic autem repugnat inductio ad luxuriam alienam: è contrà non vovetur paupertas vel obedientia mentis, sed hæ spectant tantùm ad perfectionem illorum votorum: similiter præceptum Missæ, quo obligor, tantùm tendit ad auditionem à me ponendam: & ita similia vota aut præcepta interpretatur communis sensus omnium; de voto autem omnimodæ castitatis aliter censent.

Instabis. Nemo vovet castitatem alienam aut procurationem castitatis in alio, ergo nec peccat contra votum, faciendo alium esse luxuriosum. *R.* N. cons., castitas mentis, quam vovet, id comprehendit, ut non intendat luxuriam alienam, uti antè dictum est.

§. IV. Peccat contra suum votum castitatis, qui se exponit periculo illud per seipsum violandi, uti ex communi doctrina de periculo, dicetur l. 5. à n. 252.; Docetque *Carden.* d. 39. tanquam probabilius, & conformiter ad hìc dicta n. 156., quòd etiam ille peccet contra suum votum castitatis, qui alterum exponit periculo violandi castitatem, quamvis in hoc postremo alii contradicant. 156

157 §. V. *Sanch.* de Matr. l. 7. d. 27. n. 13. & alii cum *Diana* p. 6. t. 7. R. 51. dicunt Titium invalidè professum teneri ad perpetuam castitatem ex voto simplici castitatis, quod includatur in voto solenni; sed si ratio valet, ergo etiam ex voto simplici tenebitur ad paupertatem & obedientiam, quod nemo dicet, simili enim modo vovit omnia: itaque dicendum est cum *Suar.* de Relig. T. 3. l. 7. c. 2. à n. 14. consulendam esse intentionem Titii, si enim non intenderit se obligare ad castitatem, nisi in Religione, est liber, nec professio habet ullum effectum, uti etiam declarat *Trid.* Sess. 25. c. 15. de Regul. Et idem est, si Titius professus sit invalidè in hac Religione, nam non ideo tenebitur ad aliam, quia licèt Cap. *Porrectum*, de Regul., & Cap. *Constitutionem*, de Regul. in 6. dicatur teneri ingredi aliam Religionem, hoc intelligitur, si profitens in hac Religione, intenderit se obligare ad Religionem, non autem, si intenderit se obligare ad hanc præcisè, aut alioqui ad nullam aliam: & simili modo explicandum est Cap. *Quidam* & Cap. *Placet*, de Convers. Conjug., ubi dicitur, qui vivente conjuge professus est in Monasterio, altero mortuo teneri ad castitatem.

158 *Q.* 21. *Quid circa votum obedientiæ Religiosa sit prætexea addendum.* *R.* Seqq.

§. I. Subditus tenetur obedire Superiori imperanti aliquid probabiliter licitum, quamvis subdito probabilius sit illud esse illicitum, uti ostendimus l. 1. à n. 432. Item tenetur obedire in dubio, an legem ferens sit legitimus Superior, si hic Superior habeat possessionem sui officii, uti dictum est ibidem n. 592. Item in dubio, an Superior habeat potestatem hoc imperandi, aut an lex sit justa, secundàm ibidem dicta à n. 594. Non tamen tenetur obedire, si tam Superior quàm subditus dubitet, an hoc, quod imperat, sit illicitum,

citum, utì ibidem dictum est n. 595. Quamvìs autem *Lugo* de just. d. 18. à n. 21. & pluribus in Resp. Mor. l. 3. d. 19. contendat, etiam posito præcepto Superioris posse subditum manere dubium, an liceat exequi rem præceptam, si nempe non fiat ei probabile saltem per ipsam auctoritatem Superioris, quòd res sit licita, ideoque dicat subditum non teneri tunc obedire, quia cùm non possit judicare esse probabile, quòd sit licitum, manebit practicè dubius; est autem illicitum operari cum dubio practico. Contrà tamen est, quia subditus, per se loquendo, licitè non potest manere practicè dubius, sed debet judicare, quòd objectum tale sit licitum, quia in dubio præsumptio stat pro Superiore, quòd præcipiat licita, nisi constet esse illicita, utì dictum est l. 1. locis citatis.

§. II. Rem indifferentem posse per præceptum 159
Superioris fieri materiam illius virtutis, ex cujus motivo præcipitur, diximus l. 1. à n. 624. Disputat etiam fusè *Carden.* in 1. crisi d. 28., an possit Superior sub obligatione præcipere aliqua ultra Regulam & ultra media ad eam observandam necessaria, adeoque an habeat auctoritatem non restrictam ad hoc vel illud; & concludit posse præcipere ea, imprimis quæ Deus & Ecclesia etiam præcipiunt; deinde etiam alia, quando per Regulam datur libertas condendi nova statuta aut etiam alia præcipiendi: de cætero tenet communis cum *Castrop.* t. 16. d. 4. p. 4. Superiorem non posse præcipere ea, quæ sunt absolutè extra Regulam; posse autem per reformationem præcipere ea, quæ sunt conformia Regulæ antiquæ: similiter posse graviter obligare ad ea, quæ sunt in Regula, quamvìs hæc graviter non obliget, probat fusè *Carden.* totâ disp. 30. Videri potest *Castrop.* p. 5., ubi in particulari examinat, quæ-

nam

nam præcipi possint Religioso. Vide dicta n. 61. in fine.

160 §. III. Si in Monasterio, quod Episcopo subjectum est, contraria præcipiant Superior & Episcopus, subditus in illis, quæ spectant ad Regulam & statuta Ordinis, tenetur obedire Superiori, quia in hujus manibus vovit obedientiam secundùm Regulam; in aliis autem, quæ spectant ad disciplinam Ecclesiasticam, tenetur obedire Episcopo, quia quoad illa est Superior ipse Episcopo subjectus, *S. Th. Ang.* aliique cum *Sylvio* p. 1. v. *Abbas* cas. 3. si tamen Episcopus cum causa rationabili dispenset circa statuta, & tum præcipiat, debebit obedire Episcopo; non item, si sine causa dispenset. Quòd si Religiosi sint subditi Episcopo velut Prælato, ita ut ei emittant votum obedientiæ, debent quoad omnia magis obedire Episcopo, quàm aliis Superioribus subordinatis, *Sanch.* in Decal. l. 6. c. 1. n. 11. & 12. Notatque etiam rectè *Sylvius* v. *Appellatio*, si subditus injustè gravetur à Superiore, posse appellare ad Episcopum, cujus jurisdictioni subest Monasterium. Et de potestate appellandi videri potest etiam *Castrop.* p. 15.; de pœnis autem, quas infligere possunt Superiores, agit fusè pu. 14.

161 §. IV. Voluntas Religiosi ita est ligata, ut nequidem sepulturam possit eligere, utì fusè deducit *Castrop.* p. 13. §. 8.

Circa alia vota & præcepta, quæ votis substantialibus adjici solent in Societate JESU, videri potest *Castrop.* totâ d. 5.

162 Q. 22. *Quid notandum sit circa votum non procurandi nec acceptandi Prælaturam vel Dignitatem. R.* seqq.

§. I. Prælatus strictè dicitur, qui habet curam animarum cum jurisdictione, ita ut possit subditos corri-

corrigere & punire, AA. cum *Less.* in auct. v. *Prælatus* cas. 1.; Hinc docet *Lugo* in Resp. Mor. l. 4. dub. 36. ex declaratione *Vrbani VIII.* per Prælationem intelligi quodcumque officium de jure, usu vel consuetudine habens annexam jurisdictionem Ecclesiasticam, quale quid est etiam Officium Guardiani, Prioris, & in Societate JESU Visitatoris, Vice-Rectoris, non tamen Ministri, Professoris, Procuratoris etiam Romam mittendi &c. Vide *Castrop.* t. 16. d. 5. p. 5. n. 6. Per Dignitatem extra Religionem intelligitur etiam Vicariatus Episcopi; Item secundùm *Castrop.* p. 6. n. 3. quævis Dignitas etiam in Collegiata tantùm Ecclesia, quamvis jurisdictionem non habeat annexam.

§. II. Si Religiosus voverit nequidem indirectè 163
prætendere Prælationem, uti vovent professi Societatis JESU, non peccat, quamvis internè appetat, dummodo exteriùs non manifestet, *Suar. Vasq. Sanch. Castrop.* p. 5. n. 2. Putat autem *Suar.*, si actiones externæ de se indifferentes eo fine fiant, ut Superior moveatur ad dandam Prælationem, peccari contra votum, uti & tum, inquit *Less.* cas. 3., si ideo dentur munuscula, vel præstentur officia, quæ alioquin non præstarentur, sed *Sanch.* & *Castrop.* n. 3. rectè contradicunt, nisi ex circumstantiis possit colligi ambitiosus animus, alioquin non censeris ambire apud homines, quod solùm est turbativum regiminis & offensivum communitatis: hinc si tale externum obsequium, quod præstas potenti promovere, æquè soleat præstari ab alio, & à te nunc præstetur, quia tuum est servire, quamvis nunc per illud obsequium intenderes benevolentiam promotoris, non videtur fore contra votum, inquit *Less.*, quia actus ille censetur procedere ex debito officii, & illa tua ambitio esset merè interna.

§. III.

164 §. III. Si videas te eligendum in Priorem vel Definitorem, non poteris salvo voto agere, ut eligaris potiùs in Definitorem, sic enim prætenderes officium cadens sub votum, *Less.* Nec potes alteri dare tuum suffragium pro uno officio, ut per hoc alterum officium in te cadat, sed debes sincerè dare suffragium, utì ratio postulat & aliàs feciſſes: si autem detur tibi optio, ut præsis uni loco è duobus, si debebas præesse alterutri, potes eligere, quem voles; electus tamen ad unum non potes agere, ut transferaris ad alterum, sed posses petere omnino liberari, aut si id obtinere non posses, ut ad alium locum transferreris, ubi meliùs Deo servire posses, *Less.* suprà. De ambitu pro incerta persona, videri potest *Lugo* dub. 25.

165 §. IV. Si voverit nequidem acceptare Prælationem vel Dignitatem extra Religionem suam, nisi cogatur præcepto illius, qui sibi id sub peccato mortali præcipere potest, per hunc potentem præcipere intelligitur solus Papa, utì declaravit *Vrb. VIII.* apud *Lugo* l. 3. d. 4. n. 19. & l. 4. d. 36. Ratio autem est, quia Prælati Regulares non possunt præcipere nisi ea, quæ retentâ Regulari subjectione ad ipsos, possunt impleri, hinc præcipere non possunt id, per quod quis ab eorum jurisdictione eximitur, id enim esset dicere, quia es meus subditus, præcipio tibi, ut non sis meus subditus: & ideo nequidem Generalis Ordinis potest præcipere, ut quis acceptet beneficium curatum vel simplex, nisi sit regulare ejusdem Religionis, *Nav. Suar. Sanch. Castrop.* d. 4. p. 5. n. 3., quia nempe per tale beneficium constitueretur extra observantiam Ordinis & Regulam: similiter quamvis Generalis possit Scholastico Societatis JESU dare facultatem transeundi ad sæculum vel ad alium Ordinem, tamen non potest ista præcipere, utì recte *Castrop.* suprà, & pluribus *Lugo* l. 3. d. 4. à n. 6. Posse autem

autem Papam ista omnia præcipere, fusè demonstrat *Lugo* dub. 5., quia remanet subjectio ad Papam; Et n. 14. docet cum *Suar.*, si quis è Societate JESU jam factus sit Cardinalis, posse non obstante voto acceptare Episcopatum, imò & Papatum, quamvis necdum sit Episcopus vel Cardinalis sed adhuc solùm professus Societatis; attamen à n. 15. ostendit non posse hoc alicui præcipi per Collegium Cardinalium.

§. V. Si quis ab Ordine, ubi est tale votum non 166
acceptandi dignitatem, transeat ad Ordinem, ubi non est, manet obligatus priore voto, utì declaravit *Vrbanus VIII.* apud *Lugo* suprà n 1.

Q. 23. *An possit quis absolvi à votis Religiosæ* 167
professionis. R. Vota substantialia Religionis tolli non possunt ab illo, qui sit Papâ inferior, utì habet *Trid.* Ses. 25. c. 1. de Regul., quia cùm per approbationem & confirmationem Papæ vim habeant, inferior non potest ejus dispositionem tollere. Nec à Papa irritari possunt, quia potestas irritandi provenire deberet à Statu, quem Professus inivit per vota, sed nemo potest dare potestatem ad desitionem & interitum sui, ergo: imò nequidem Papam posse ea commutare aut dispensare, docent *S. Th.* 2.2.q. 88. a. 11. *Arrag.* & alii, 1. quia Cap. *Cùm ad Monasterium* 6. de statu Monach. dicitur, *abdicatio proprietatis sicut & custodia castitatis adeo est annexa Regulæ Monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere*: 2. Quia Professus est per vota traditus Deo; item consecratus Religioni, res autem semel tradita non potest revocari, & semel consecrata, quamdiu manet, non potest consecrationem amittere, ergo. Oppositum tenuit aliquando *S. Th.*, & constanter tenent *Dur. Val. Suar. Az. Less.* aliique plurimi cum *Sanch.* de matr. l. 8. d. 8. n. 7. & *Castrop.* tr. 16. d. 5. p. ult., quia licèt hoc non possit

possit ordinariè & ex privata causa, neque in sensu composito statûs Monachalis, quod videtur velle decretalis citata, attamen exigente causâ publicâ & gravissimâ potest permittere, ut Religiosus professus uxorem ducat, sicque à se dividat statum Monachalem, tum enim Deus exigente necessitate remittet jus acquisitum, & desinet consecratio per revocationem deputationis ad usum sacrum, & per conversionem ad usum profanum. Videri possunt *Suar.* de Relig. T. 3. l. 9. c. 26. & *Sanch.* suprà.

168 *Q. 24. Quid notandum sit circa exemptionem quorundam Regularium. R.* De hac fusè agit *Sanchez* in Conf. l. 6. c. 9. dub. 1. & seqq., apud quem videri possunt hæ assertiones deductæ & probatæ. 1. Regulares jure communi eximuntur à Diœcesana lege, ad quam spectat convocari ad Synodum, ad sepulturas, ad solutionem alicujus rei in signum subjectionis, decimationum, hospitiorum &c.; jure tamen communi non eximuntur à lege jurisdictionis, ad quam pertinet examen pro Ordinatione vel cura, datio curæ, prædicatio Evangelii, punitio delictorum &c. 2. Pleræque Religiones nunc exemptæ sunt à jurisdictione Ordinariorum, & nequidem ratione uniformitatis obligantur præceptis Episcopalibus, exceptâ celebratione festorum & cessatione à Divinis tempore interdicti: potest etiam Episcopus agere contra exemptos in delictis publicis vel contractibus extra locum exemptum, vel circa rem non exemptam factis; in causis mercedum & miserabilium personarum; item si turbent ejus jurisdictionem: item potest componere controversias eorum circa præcedentiam, & adigere ad processiones, exceptis
169 Monachis reclusis & Societate JESU. 3. Si timeatur fuga, potest exemptus in gravi delicto deprehensus capi ab Episcopo, sed intra 20. horas extradi debet

Supe-

Superioribus: potest etiam Episcopus capere apostatam. 4. Novitii volentes manere in Religione exempta gaudent exemptione. 5. Exempti non tenentur ad jus reverentiale, id est, ad obviandum Episcopo introeunti. 6. Nequit Episcopus in Ecclesiis exemptorum, si inviti sint, convocare processiones, celebrare Ordines, Missas, officia judicia; nec visitare, nec compellere, ut in Monasterio vice carceris retineant reum, etiam Ecclesiasticum. 7. In dubio, an jurisdictio contra exemptos pertineat ad Episcopum, judicat solus Papa. 8. Exempti non possunt resignare beneficium nisi in manus Papæ. 9. Omnes exempti manent subjecti Nuntio à latere vel habenti hujus potestatem.

Q. 25. *Quæ officia & actiones specialiter prohibeantur Religiosis. R.* 170

§ I. Religiosus non potest esse Judex negotii forensis aut Ecclesiastici, nisi cum licentia Superioris saltem localis, & utilitate saltem indirecta Monasterii, Cap. 35. *Monachi*, 16. q. 1. Quod extenditur etiam ad Canonicos Regulares, Cap. *Ex parte*, 2., de postulando, *Sanch.* aliique cum *Castrop.* tr. 16. d. 4. p. 12. §. 1. Similiter non potest nomine proprio in civilibus esse actor vel reus, cùm nec agere nec conveniri possit, sed solum Monasterium, cui se dedit, uti habent jura & AA. cum *Castrop.* §. 2. Nec fungi potest officio advocati, procuratoris, tabellionis, testis, exceptis casibus, de quibus *Castrop.* §. 3. & 4. Nec tutoris aut curatoris, Cap. *pervenit*, dist. 86. vide *Castrop* §. 7.

§. II. Prohibentur etiam Religiosis actiones extrajudiciales, nisi Superiores dispensent, nam esse non possunt executores testamentarii, *Castrop.* p. 13. §. 1. Nec Medici vel Chirurgi, præsertim si faciendа sit incisio aut adustio: possunt tamen Religiosi 171

Societatis JESU medicinæ periti mederi, si alii desint, dummodo per seipsos non faciant adustionem, *Castrop.* §. 2. Quomodo autem his prohibeatur executio testamenti & legati confidentialis, dixi n. 146.

172 §. III. Religiosis sub excommunicatione prohibitum est audire in scholis lectiones Juris civilis, Cap. fin. *ne Clerici vel Monachi*, *Sanch. Lez. Lugo* in Resp. Mor. l. 4. d. 34. Potest tamen Religiosus audire & docere Canones, sed professor Canonum in Societate JESU non debet in schola tradere eas materias, quæ spectant ad forum contentiosum, nisi obiter attingendo, quantùm ad forum conscientiæ possunt conducere, Const. p. 4. c. 12. §. 1. *Lugo* suprà

173 §. IV. Etiam negotiatio prohibetur Religiosis, secundùm dicta l. 3 p. 2. à n. 997. Item venatio, utì dicemus à n. 1375., Item lusus alearum, utì dicemus à n. 1377., talia enim, quæ Clericos, multò magis dedecent Religiosos; notantque *Nav. Val. Suar.* & alii cum *Castrop* §. 5. n. 2. nomine Clericorum venire etiam Religiosos, quando prohibitio respicit decentiam statûs.

174 §. V. In Societate JESU sic statuit Congreg. 2. Decreto 60. *quemadmodum hactenus factum est in quibusdam locis, ut nostri ita examinent ad Ordines promovendos, aut curæ animarum, verbo Dei vel confessionibus audiendis præficiendos, ut simul judicium ferant de illorum sufficientia & admissione, ita de cætero ne fiat, quandoquidem judicamus non esse consentaneum nostro Instituto; illud tamen retineamus, ut judicium de admittendis vel non admittendis non feramus, sed illud omnino Prælatis relinquamus; possit tamen dispensare R. P. Generalis, ubi hoc utile & expediens esse in Domino judicaverit.* Videtur autem dispen-

sasse,

sasse, saltem pro his Diœcesibus, in quibus judicium nostrum exquiritur.

DUBIUM V.

175

Qui possint, vel teneantur ingredi Religionem.

RESP. I. Omnes illi & soli possunt ingredi Religionem, qui sunt sui juris, nec aliis obstricti; qui verò aliis obstricti sunt, non possunt sine eorum consensu. *Less. l. 2. c. 41. d 3.*

Unde 1. Non possunt ingredi Religionem impuberes; quia subsunt parentibus vel tutoribus, quoad vitæ dispositionem. 2. Nec filii, si parentes sine illis se alere nequeant. *Lay. l. 4. t. 5. c. 4. n. 1. sup. prà i 3 tr. 3 c. 2. d 1.* 3. Nec servi, sine consensu dominorum. 4. Nec qui decepit virginem sub promissione matrimonii. 5 Nec is, qui non est solvendo creditoribus; modò in sæculo manendo, possit intra paucos annos solvere. *D. Thom.* tamen, *Sylv. Fumus V. Religio, & alii*, putant illum posse bona præsentia cedere creditoribus, quia persona hominis liberi non est pro pecunia obligata. 6. Nec Episcopus, sine consensu Papæ, cui juramento se obstrinxit: præterquam quòd sit obstrictus suæ Ecclesiæ, sicut maritus uxori. 7. Nec conjuges, post matrimonium consummatum, nisi vir per vim consummasset, ante expletos 2. menses, qui eis à jure conceduntur; aut nisi alter conjugum commisisset adulterium: tunc enim innocens ingredi posset.

Resp. II. Qui vovit Religionem, tenetur ingredi secundùm sequentes Regulas:

I. Non tenetur, imò nec potest licitè ingredi Ordinem, in quo collapsa est disciplina Regularis, idque ob periculum perversionis. *Lay. c. 6. n. 5.*

" II. Qui vovit laxiorem, licitè ingreditur stri-
"ctiorem, non tamen contrà; quia minùs præstaret,
"quàm promisit. Quòd si tamen profiteatur in la-
"xiore, valida est professio, & liberatur à voto stri-
"ctiorem ingrediendi. Ratio, quia votum solemne,
"quo fit personæ traditio, & Religioni jus in per-
"sonam acquiritur, derogat priori voto simplici,
"per quod nullum tale jus Religioni strictiori erat
"acquisitum. *Lay. n. 6. ex S. Thom. &c.*

" III. Is, qui vovit experiri Religionem strictio-
"rem, potest id commutare in votum profitendi, &
"perseverandi in laxiore. Ratio, quia hoc melius est.
"*Lay. n. 7. ex Sanch. &c.*

" IV. Professo licentiam transeundi ad Ordinem
"laxiorem, Episcopus vel Prælatus Ordinis exem-
"ptus cum consensu Capituli, dispensativè ex justa
"causa dare potest. *Lay l. c. Less. n. 103. Sanch. 6.*
"*mor. cap. 7. n. 52. & seqq.*

" V. Professus, ad Ordinem strictiorem, petitâ,
"licèt non concessâ, Prælati sui licentiâ, ex justa
"causa transire potest; Quod addo, quia hujusmo-
"di transitus sine causa temerè fieri non debet. Quòd
"si autem fiat, spectanda est austeritas circa silenti-
"um & solitudinem; idque non tantùm secundùm
"institutum Regulæ, sed etiam secundùm observa-
"tionem præsentem, Probatur *ex c. licèt, de Regu-*
"*laribus. v. Lay. Less. Sanch. ll. cc. Ex dictis resol-*
"*vuntur hi Casus:*

" I. Canonici regulares ad Monachos transire pos-
"sunt, non contrà; cùm Religio Monachorum auste-
"rior sit. *Lay. l. c.*

" II. Professus Regulam strictiorem, si ea non
"servetur in suo monasterio aliove ejusdem Ordi-
"nis, nec sit spes reformationis, potest transire ad
"laxiorem, in quo Regula servetur, ita ut consideratio

sato præsenti statu, ducat vitam strictiorem. *Lay.* c. 6. n. 10. ex *Sanch. Rodr. &c.*

ADDENDA.

Q. 26. *Quid præterea notandum sit circa eos, qui Religionem ingredi non possunt.* R. seqq. 176

§. I. Parochus potest Religionem ingredi monito tantùm Episcopo, ut Ecclesiæ provideat; Episcopus tamen non potest ingredi sine licentia Papæ communis cum *Castrop.* tr. 16. d. 1. p. 7. §. 1.

§ II. Impuberes; adhuc post *Trid.*, possunt ingredi ante pubertatem, non possunt tamen annum novitiatûs, qui ad professionem prærequiritur, incipere ante, sed priùs statim post pubertatem, *Castrop.* suprà, & p. 12. §. 3. n. 2. 177

§. III. Conjux potest intra primum bimestre ante consummationem ingredi Religionem, etiam invito altero conjuge, qui tamen post professionem illius poterit alium ducere, communis cum *Steph.* t. 5. d. 8. n. 46. Post consummationem non potest, nisi adsit causa perpetui divortii, vel unus alteri licentiam concedat, quòd si faciat sine una ex his causis, professio etiam bonâ fide facta est irrita, poteritque exire etiam non revocatus à conjuge, imò & hoc consentiente, ut maneat, aut hoc mortuo, saltem accedente auctoritate Ordinarii: si autem à conjuge revocetur ad matrimonium, poterit tantùm reddere & non petere debitum, nam votum ejus est ab Ecclesia acceptatum, quantùm est ad obligationem non petendi debitum, hinc & mortuo conjuge non poterit licitè ducere alium, poterit tamen validè; neque tenebitur redire ad Religionem. Quòd si habuisset expressam voluntatem se non aliter obligandi ad castitatem, quàm dependenter à Statu Religioso, posset 178

set etiam petere debitum, & esset omnino habilis ad iterum ducendum, *Suar. Sanch. Lessius. Castrop.* d. 2. p. 2. §. 4., ubi n. 7. addit, si conjux Religionem ingrediatur cum licentia conjugis, ipsa verò non servet conditiones à jure præscriptas, uti si maneat in periculo incontinentiæ, illum validè quidem profiteri sed illicitè, & postquam professus est teneri redire ad ipsam & reddere debitum, non tamen petere, illâ autem mortuâ debere redire ad Monasterium,

179 §. IV. An & quandonam debitores, vel alii, qui rationes suas necdum deposuerunt, ingredi possint, diximus l. 3. p. 2. à n. 441. Similiter an teneatur filius egredi ob necessitatem parentum, dictum est l. 3. p. I. n. 694. Docentque AA. communiùs cum *Castrop.* §. 5. contra *Suar.* non teneri manere in sæculo ob necessitatem non extremam avorum, fratrum aut Sororum, quia nec tenetur illis providere, nec curæ illius committuntur. Addit *Castrop.* n. 14. cum *S. Th. Suar.* & aliis, filium non teneri manere in sæculo ob necessitatem communem parentum, sed tantùm gravem vel statui meliori supervenientem. Quoad servos, putat *Sanch.* in Decal. l. 5. c. 4. eos invito domino invalidè profiteri, sed probabiliùs contradicit *Suar.*, quia jure naturæ validè vovent, nec jus positivum induxit invaliditatem.

180 §. V. Si filius non attentâ necessitate gravi Parentum profiteatur, professio est valida sed illicita, teneturque filius, si aliter illis subvenire nequeat, exire: an autem id possit contra voluntatem Prælati, disputant AA. inter quos absolutè affirmant *Lansen. Palat.* aliique apud *Sanch.* in Dec. l. 4. c. 20. n. 25. & apud *Mendo* d. 3 n. 2., quia manet filius, & obligatio filii erga parentes ita est naturalis & intrinseca, ut nequeat per ullum statum eximi: & hanc sententiam fusè tuetur *Sylvius* p. 1. v. *egressus è Monasterio*: è

contrà

contrà absolutè negant *S. Th. S. Anton. Arm. Fag. Caj. Sa, Sanch. Laym.* & alii; quia filius mortuus est sæculo per professionem, & ita mutavit statum, ut non sit sui juris, adeoque Prælato negante consensum censendus est esse impotens; *Sirv. Tol. Suar. Less.* aliique multi sic distinguunt, si parentes tempore professionis fuerint in necessitate, tenetur exire etiam contra voluntatem Prælati, ob rationem primæ sententiæ, & quia censetur se tradidisse Religioni sub ea conditione, si aliter subveniretur parentibus; si autem post professionem in necessitatem inciderint, non potest, si Prælatus nolit, ob rationem secundæ sententiæ: si tamen parentes certò indigeant graviter, tenebitur quantum potest retento statu lucrari & laborare pro illis, petitâ, & quamvis non obtentâ licentiâ, quam Prælatus irrationabiliter negabit, *Castrop.* §. 6. n. 9. Et si ita juvare possit manendo in Religione, tenetur manere; si tamen dimisso habitu deberet vacare servilibus, decentius esset, ut exiret, *Mendo* suprà.

Q. 27. *Quænam impediant ingressum in Societatem IESV.* R. Videri potest Epitome Instituti p. 1. c. 1. s. 2. & 3. Singula autem impedimenta explicant *Suar.* de Relig. T. 4. tr. 10. l. 2. c. 1. & *Castrop.* tr. 16. d. 1. p. 8. §. 1. & 2. Speciatim de homicidio potest videri etiam *Lugo* in Resp. Mor. l. 4 dub. 16. 17. & 47. Item de gestatione habitûs alterius Ordinis, habet ibidem dub. 15. 181

Q. 28. *Quid præterea notandum sit circa eum, qui vovit ingredi Religionem.* R. Præter dicta l. 3. p. 1. à n. 565., adde seqq. 182

§. 1. Si puer possit discernere inter ea, quæ saluti congruunt vel repugnant, etiamque intelligat Religionem esse rem salutarem & Deo gratam, votum ejus de Religione est validum: quamdiu tamen im-

pubes est, irritari potest à Patre vel tutore, secundùm dicta l. 3. p. 1. à n. 488. Potestque probabiliter etiam post pubertatem irritari à Patre, si pubes non ratificârit, *Nav. Caj. Lop.* & alii, non tamen, si in pubertate emiserit aut ratificârit, tum enim censetur de novo emittere, *Less.* de Statu vitæ eligendo q. 3.

183 §. II. Qui vovit Religionem, tenetur experiri tyrocinium & postea profiteri, si judicet Religionem eam sibi conducere, uti dictum est l. 3. p. 1. n. 393., talis enim censetur esse mens voventis, & status Religionis, quem vovit, importat vota substantialia. Si autem se malè gerat eo fine, ut è tyrocinio dimittatur, non est tutus in conscientia, quia qui vovet Deo, etiam se obligat ad non præstandum sponte suâ impedimentum executioni voti, alioquin votum esset illusorium: quòd si ita dimissus sit, tenetur petere iterum recipi, *Less.* q. 10. Imò si postea ex sola animi levitate egrediatur, docent *Caj. Suar. Laym. Castrop.* t. 16. d. 1. p. 4. n. 5. non satisfeciisse voto, quamvis contradicant *Nav. Az. Bonac. Burgh.* cent. 1. cas. 92., putantes satisfeciisse, si animo sincero sit novitiatûm ingressus.

184 §. III. Si quis post primam instantiam non admittatur ad Religionem, quam vovit, an teneatur facere plures instantias aut aliam Religionem ingredi, pendet ab intentione voventis, possuntque videri *Suar.* T. 3. l. 4. c. 2. & *Sanch.* in Decal. l. 4. c. 16. à n. 27. Quòd si credat se admittendum, si manifestet se voviisse, *Bonac.* obligat ad manifestandum, quia promittens aliquid censetur etiam ea promittere, quæ ad illud ducunt per se ac necessaria sunt; è contrà *Suar.* suprà & alii dicunt non teneri, quia ex vi voti teneris ad ea tantùm media, quæ per se sunt necessaria & ordinaria, aliàs tenereris etiam adhibere intercessores.

§. IV.

§. IV. Qui vovit perseverare in Religione, se- 185
cundùm communem sententiam tenetur, quamvis Ordo sit ei valde difficilis, quia plus censetur voluisse, quàm si dixisset, voveo Religionem, *Sanch.* & alii, quamvis *Castrop.* n. 9. ex parte contradicat, eò quòd in votis videatur stricta interpretatio facienda; & salvetur sensus voti, si dicatur se voluisse obligare ad perseverandum, si bonâ fide probata inveniretur facilis & consentanea.

Ad quid teneatur ille, qui voverat ingredi Religionem, & postea invitus ejicitur ex illa, dicetur n. 199.

Q. 29. *Quid addendum sit circa illum, qui cu-* 186
pit transire ad Monasterium ejusdem vel diversi Ordinis. R. seqq.

§. I. Quando dicitur Religiosum posse transire ad strictiorem Ordinem, dubitatur, an omnis Ordo, hocipso quòd sit perfectior, etiam sit strictior sive severior: negant cum communi *Sanch. Less. Laym.*, quia perfectio & severitas oriuntur ex diversis capitibus, nempe perfectio ex perfectiore fine & mediis, severitas autem ex asperitate mediorum; & ita Ordines Mendicantes sunt perfectiores Monachalibus, v. g. Carthusiano, cùm pro fine habeant salutem suam & proximi, ex quo major in Deum gloria redundat, & tamen Carthusianus est strictior: nihilominus contradicit *Castrop.* t. 16 d. 4. p. 26. §. 1., quia hocipso, quòd sit perfectior, habet inter media perfectiores virtutis actus, virtus autem perfectior est difficilior, ergo. Deinde, quia quò Religio est perfectior, eò strictiùs observat vota, ergo eoipso etiam est strictior; atque ideo Cap. *Licet*, de Regularibus, concedens transitum à laxiore ad strictiorem Ordinem, indifferenter utitur nomine *strictioris* & *sanctioris*: & ita etiam passim dicunt AA. posse ab uno

Ordine transiri ad perfectiorem, per quem intelligunt strictiorem.

1187 §. II. Etiam Monialem posse transire ad Ordinem perfectiorem, docent *Zerol. Rodriq.* & alii cum *Barb.* de off. Episc. alleg. 102. n. 27. Transitum tamen illum concedere non potest Abbatissa vel Præfecta Monasterii, uti cum aliis *Sanch.* in Decal. l. 6. c. 7. n. 61., quia non habet jurisdictionem spiritualem sed tantùm potestatem quandam dominativam, neque Ecclesia mulieribus committit judicium de gravitate vel sufficientia causæ: itaque requiretur licentia Episcopi, si Monasterium sit ei subjectum, uti colligitur ex *Trid.* Ses. 25. c. 9. de Regul., vel Prælati Generalis aut Provincialis, si Monasterium sit exemptum: putatque *Castrop.* p. 16. §. 5. n. 7. pro viris, spectato jure communi, id posse etiam immediatum Superiorem Conventûs; non requiritur autem pro his licentia Episcopi, qui quoad hoc in personas illas jurisdictionem non habet, nec ordinariam nec delegatam, uti suppono, & notat *Suar.* de Relig. T. 4. tr. 8. l. 3. c. 11. n. 19.

1188 §. III. Si Professa vellet transire ad Monasterium alterius Ordinis, intendens in hoc servare Institutum, non hujus sed sui Ordinis, recurrendum esset ad Papam, quia hoc plus est, quàm transire ad Monasterium aliud etiam alterius Ordinis, cùm ibi sit futura veluti extra obedientiam Religiosam, quam soli suo Ordini vovit, erit enim sine Superioribus, & sine observatione consuetudinum ac modi vivendi sui Ordinis; non videtur autem Episcopo vel Superioribus Regularibus concessa esse potestas ad talia.

1189 §. IV. Etiam controversum est, an Monialis ex causa correctionis & punitionis possit extrahi ad aliud Monasterium ejusdem Ordinis sine licentia Papæ; negant

negant *Zerol. Barb. Lez. Tamb.*, quia hæc non est inter causas egressûs à *Pio V.* assignatas & relatas n. 70.; & pro hac sententia referuntur declarationes S. Congregationis. Affirmant alii apud *Lugo* in Resp. Mor. l. 3. d. 18. n. 1., quia decretum *Pii V.* extendi potest ad similes causas, utì insinuatum est n. 70. Et hoc videtur certum pro Ordine S. Claræ ex quodam privilegio apud *Lugo* n. 8., si hoc apud illas Moniales sit in usu: sed quoad reliquas, probabiliùs dicunt *Corneio* & *Lugo* n. 6. id fieri non posse ex causa solius correctionis, ubi enim deliquit, ibi punienda est; potest autem fieri, si interveniat spiritualis necessitas communitatis, quæ alioqui pateretur scandalum vel periculum perversionis: & hoc est conforme dictis n. 70.

§. V. *Gl. Inn. Panorm. Silv. Nav. Sa, Ang.* cum 190
Less in auct. v. *Monialis* cas. 4. docent Monialem, v. g. *S. Benedicti*, si Monasterium subsit Episcopo, posse per hunc ex ejusmodi causa transire ad Moniales v. g. *S. Augustini*: & quamvis Ordo, ad quem transitur, esset laxior, adhuc sufficere licentiam Episcopi vel Superiorum docent *Sanch.* n. 65. 68. & seqq., loquens de viris, & n. 6. dicens idem esse de Monialibus, *Less.* de just. l. 2. c. 41. n. 102. *Castrop.* n. 3. *Pellizz.* t. 3. c. 5. n. 64. *Loth* t. 23. a. 1. aliique, quorum sententiam *Suar.* suprà dicit esse practicè probabilem, quamvis putet verius esse, quòd pro Ordine laxiore recurri debeat ad Papam. Ratio prioris sententiæ est, quia exigebat recta administratio & spiritualis necessitas Monasteriorum, ut eorum Superiores id possent: Unde *Trid.* c. 19. & Extravagans, *Viam ambitiosa*, de Regul., quæ videntur oppositum statuere, explicantur de casu, quo fieret sine justa causa & pro libitu, ac etiam sine consensu Conventûs, utì olim quandoque fiebat,

hunc

hunc enim requiri notant *Sanch.* n. 66. *Leſſ.* n. 103. *Caſtrop.* n. 9. aliique communiter, eſt enim res gravis momenti: quænam autem videantur eſſe juſtæ cauſæ ſic tranſeundi, refert *Caſtrop.* n. 6.

191 §. VI. Docet *Leſſ.* in auct. v. *Monialis* caſ. 2., Moniali, quæ abſolutè non poſſet aliter ſe expedire à turpi conſuetudine Confeſſarii, licitum eſſe fugere in habitu etiam ſæculari ad aliam Provinciam, ut ibi, etiam in alium Ordinem recipiatur, ceſſant enim vincula humana & proprio arbitrio inducta, quando ex illorum obſervatione ſequeretur pernicies animæ & jactura ſalutis.

192 §. VII. Si quis transferatur ad aliud Monaſterium, dos remanet primo, in quo profeſſionem fecit, quia in hoc abſolutè tranſtulerat dominium, *Sylvius* p. 1. v. *Dos*. Similiter bona, quæ abſolutè donavit primo Monaſterio, vel quæ in eo, quomodocumque acquiſivit, huic remanent, utì habet communis cum *Caſtrop.* d. 3. p. 17.

193 §. VIII. Religioſus mendicans (etiam Societatis JESU) tranſiens ad laxiorem Ordinem, redditur per Clementinam I. incapax omnis beneficii curati, adminiſtrationis, Prælaturæ, Officii, etiam lectoris, vocis & loci in Capitulo &c. *Sanch.* n. 109. *Caſtrop.* d. 4. p. 27. *Pelliz.* t. 9. c. 2. n. 155. Et cauſa eſt, ne illis detur irritamentum tranſeundi: videndum tamen eſt, an Clementina illa ſit in quibuſvis Monaſteriis recepta, nam video paſſim contraveniri.

194 §. IX. Religioſis Societatis JESU non licet ampliùs tranſire ad ullum Ordinem, nequidem Carthuſianum ſine facultate Generalis, utì legi poteſt in Comp. Privil. Pragæ recuſo, anno 1703., v. *Apoſtata* §. 10. E contrà poteſt Generalis Societatis etiam profeſſos, quos judicaverit, mittere ad quemvis aliam Ordinem, etiam laxiorem, de conſenſu tamen

Supe-

Superiorum loci illius, quò destinabuntur, uti habetur ibidem v. *professi*, §. 2. Quòd si professus Societatis cum facultate Generalis transierit ad Ordinem A., Generalis Societatis non potest amplius illi dare potestatem transeundi ad Ordinem B., quia jam non est amplius subditus Societatis, sed Ordinis A., *Lugo* l. 4 dub. 41. Hinc etiam impedire non potest talem transitum.

§. X. Privilegium, ex quo Societas JESU mittere potest professum ad alium Ordinem, non extenditur, ut mitti possit ad Ordines Militares vel Hospitalarios, uti ex responso S. Congregationis notant *Roder.* & *Lugo* n. 4.; Si autem id petatur à Papa, necesse est de hoc facere mentionem, quòd fuerit Societatis, *Lugo* n. 7. & 9. 195

§. XI. Si Religiosus Societatis JESU cum venia Generalis transierit & professus sit in alio Ordine, ac postea ab hoc redeat ad sæculum vel ad laxiorem Ordinem transeat, Societas potest contra ipsum procedere uti contra alios apostatas, uti habetur in Comp. Privileg. suprà v. *Apostata* §. 11. 196

Plura circa transitum ab uno ad alium Ordinem videri possunt apud *Castrop.* toto p. 27.

Q. 30. *An aliquis possit à Religione dimitti sub conditione in certis casibus reincidendi in vota. R.* Quæstio procedit de Religiosis Societatis JESU necdum professis, v. g. an possit Scholasticus dimitti sub conditione reincidendi in obligationem votorum, si ad talem urbem redierit; & rectè negat *Lugo* in Resp. Mor. l. 4. d. 23., quia intermedio tempore non est Religiosus, ergo nec potest iterum fieri sine nova admissione, nova probatione & novo consensu suo; imò posset interea contrahere impedimentum essentiale, ergo quamvis lubens actu rediret, non ideo iterum fieret Religiosus. 197

DU-

198 DUBIUM VI.

Ad quid teneantur Religiosi ejecti & fugitivi.

"SUppono, Religiosum justas ob causas Religio-
"ne expelli posse; 1. Si in gravi vel pernicioso cri-
"mine existens, notoriè incorrigibilis appareat: in
"quo tamen casu, Moniales perpetuo potiùs carcere
"mancipandas, quàm ejiciendas, putat *Sanch.*
"*l. 6. mor. c. 9. n. 3. & 6. 2.* Si ob criminis infami-
"am, sine gravi Ordinis damno tolerari nequeat. 3.
"Si in admissione reticuerit impedimentum, vel es-
"sentiale, vel saltem admodum grave, v. g. lepram,
"&c, ùt docet *Nav. to 2. l. 3. de reg. consil. 48. Sal.*
"*Relig. n. 34. Sanch. n. 5. Azor, to. 1. l. 12. c. 16. q. 3.*
"Ratio, quia in re admodum gravi decepit, ita ut
"fraus dederit causam admissioni, *v. Dia. p. 9. t. 9. R.*
"57. Ubi docet, quòd licèt hactenus ex communi
"sententia *Sanch. Suar. Azor, Rodriq. &c.* Religio-
"si propter delictum aliquod grave, etiam semel
"perpetratum potuerint expelli, jam tamen pro-
"pter declarationem *Urbani* VIII. editam anno
"1624. per nulla privilegia possint expelli è Religio-
"ne, (exceptâ Societate JESU) nisi sint incorrigibi-
"les; tales autem non censentur, nisi unius anni je-
"junio & pœnitentiâ in carcere sint probati.

" Hoc supposito: Resp. I. Professus, è Religione
"ob culpam ejectus, manet Religiosus, votisque ad-
"strictus. *Lay. l. 4. t. 5. c. 13. n. 2. ex communi. Unde*
"*resolvuntur hi Casus:*

" 1. Ejectus, rerum, quas acquirit, usum & ad-
"ministrationem tantùm sibi vendicare potest, non
"autem dominium: neque illud acquiritur Mona-

sterio,

sterio, cujus non est membrum ampliùs, sed Eccle- "
siæ, in qua beneficium habet; vel Papæ, si Benefi- "
cium non habet & exemptus est. Quòd si autem "
non sit exemptus, Episcopo loci. *Lay. n. 2. & 3.* "
ex *Mol. & Less.* "

Dixi, *ejectus*: quia fugitivos & apostatas, iis "
exceptis, quæ ex Beneficio Ecclesiastico accepta "
sunt, Monasterio acquirere verius est, si illud domi- "
nii in communi capax sit: sin minus, Sedi Apostoli- "
cæ. Ratio, quia Monasterium, instar servorum eos "
vendicare & reducere poterat. *Lay. l. c.* ex *Azor. l.* "
c. Sylv. &c. "

II. Ejectus per culpam, non omnino solutus est "
voto obedientiæ, etsi ejus executio magna ex parte "
cesset, quia caret Superiore, à quo dirigatur. Debet "
tamen illud servare in præparatione animi, si reci- "
piatur. *Lay. n. 4* ex *Nav. & Less.* "

III. Idem à reliquis Monasticis observantiis & "
Regulis, ùt à jejuniis, vigiliis, delectu ciborum, & "
similibus liber est. *Lay n. 5. Sa n. 40. Nav. & alii* "
contra *Less. Sanch &c.* Ratio est, quia talium ob- "
servatio non comitatur simpliciter professionem "
votorum substantialium, sed statum Regularem, à "
quo ille est expulsus. "

IV. Etsi non sit improbabile, quod docent *Navar.* "
& *Azor*, probatque *Rodriquez*, ejectum tutò ma- "
nere extra suum Ordinem, nec teneri receptionem "
petere, eò quòd justæ sententiæ suæ ejectionis se cō- "
formare possit: contrarium tamen communius est, "
& probabilius. Ratio, quia cùm sit obligatus votis, "
tenetur se qualificare, ut vota sua convenienter "
professioni exequi possit: Quæ ratio magis probat, "
si Ordo ipsum revocet. *Lay n. 6.* ex *Sylv. Sanch.* "
& *Less.* "

V. Ejectus potest tutò in sæculo manere, si in "
Mona-

"Monasterio non recipiatur; nisi Religionem laxio-
"rem inire malit, quia aliam non vovit; neque per
"ipsum (ùt suppono) jam stat, quò minùs in sua re-
"cipiatur, Ita *Rodriq. Lay &c loc.c.* Ubi addit, Præ-
"latos posse aliquem sub conditione ejicere, ut vel
"aliam Religionem intret, vel ad suam revertatur,
"imò etiam Ordinarii locorum ejectos ad hoc co-
"gere possunt. Ratio est, quòd tales non sine peri-
"culo, & scandalo aliorum in sæculo vivant. *v Lay.*
"*n.8.* & 9.

" Resp. II. Prælati Ordinum fugitivos & apostà-
"tos requirere tenentur, si absque gravi Ordinis da-
"mno possint, & non omnino incorrigibiles vi-
"deantur, Ita *Sanch l.c.* Ratio prioris partis est, quia
"jure divino & naturali tenentur Prælati prospicere
"eorum saluti. Ratio posterioris est, quia si ob ju-
"stam causam possint ejici, ob eandem etiam, post-
"quam malitiosè exiverunt, poterunt non recipi.
"*Lay.n.7.* ex *Sanch &c.*

" Dixi, *fugitivos & apostatas*: quia per senten-
"tiam justam ejectos, etsi se correxerint, necessariò
"recipiendos, negant *Sanch.l.c.* & *Azor.c.* 17. affir-
"mant. *Nav.Mol.t.*1 *d.* 140. *n.*36. *Less.l.*2 *c.*41. *d.*
"15. Utrique probabiliter.

" *Quares*, An professus in uno Monasterio possit
"cogi, ut se transferat ad aliud.

" *Resp.* Posse, si plura Monasteria faciant unum
"corpus sub uno capite; secus, si singula subsint suis
"Superioribus sub Episcopo, vel immediatè sub Pa-
"pa. Ratio, quia non vovit obedientiam, nisi in hoc
"Conventu, *Laym. n.* 10. Vide etiam *Sanch. l.* 7.
"*Mor.c.*32.

ADDENDA.

199 Q. 31. *Quid præterea notandum sit circa ejectos & fugitivos. R.* seqq. §.I.

§. I. Qui vovit Religionem in genere, si ejiciatur ex una, secundùm aliquos tenetur intrare aliam, quia adhuc manet votum Religionis, cui potest satisfacere: Contradicit *Less.* de just. l. 2. c. 4. d. 15., quia hoc votum Religionis in genere videtur esse extinctum per professionem in hac Religione, omnia enim vota simplicia commutantur in solennia Religionis, secundùm dicta n. 7. Quid autem dicendum sit, si talis dimittatur è novitiatu, dictum est n. 183.

§. II. Si quis injustè sit ejectus, Monasterium te- 200
netur illi restituere, quod in ingressu dedit, nam non censetur dare voluisse ita ingratis & injuriosis, aut saltem potest jam donationem revocare, *Less.* in auct. v. *Illegitimus* cas. 4. n. 13. Si autem quis suâ sponte profugerit, quamvis redeat aut retrahatur, Monasterium non tenetur solvere expensas, quas in absentia fecit, *Sanch. Castrop.* t. 16. d. 4. p. 17. n. 2.

§. III. Religiosus timore pœnæ fugiens è Mo- 201
nasterio cum habitu, si tum priùs habitum dimittat, postquam illo privatus est per sententiam Prælati & Capituli, non est excommunicatus, potestque uti habitu Clericali sine dispensatione Papæ, uti habet *Nav.*; potestque Episcopus ei dare novam jurisdictionem (nam jurisdictionem ex vi Religionis acceptam amisit per dimissionem) & ejus operâ uti, *Less.* v. *Religiosus* cas. 3.

§. IV. Probabilius est cum *Suar.* de Relig. T. 4. 202
l. 3. c. 5. & *Castrop.* p. 21. n. 7. contra *Sanch.*, non esse obligationem recipiendi fugitivos vel apostatas ad eundem gradum honoris, quem habuerunt, quia hic non ita professioni annexus est, quin in pœnam possit tolli. Et quamvis *Inn. XII.* die 24. Julii 1694. decreverit, ut ad honores reciperentur, tamen decretum illud erat limitatum ad sex menses intra alpes, ad annum ultra alpes, & ad tres tantùm annos

extra Europam, unde nunc elapsum est illud tempus gratiæ.

203 §. V. An ejectus vel fugitivus teneatur ad horas Canonicas, dicetur n. 1191. Cui autem acquirat, & quomodo de acquisitis disponere possit Religiosus incluſus, fugitivus, ejectus, factus Episcopus vel beneficiarius, videri potest apud *Castrop.* d. 3. p. 19., qui d. 4. p. 24. & 25. examinat, an Religiosus factus Episcopus vel Parochus adhuc teneatur votis aut præceptis Religionis; & speciatim de Religioso Societatis JESU facto Episcopo, discurrit d. 5. p. 8.

204 §. VI. Circa causas ejiciendi aliquem è Religione, aut dimittendi à Societate JESU, disputat fusè *Castrop.* d. 4. p. 19. & 20. Quas autem pœnas incurrant cooperantes vel juvantes ad fugam, explicat p. 18.

205 *Q. 32. Quandonam fugitivi censeantur apostatæ. R.*

§. I. Aliqui cum *Suar.* de Relig. T. 4. l. 3. c. 1. putant illum esse apostatam, qui metu carceris, deposito aut etiam retento habitu fugit, etiam cum animo redeundi, postquam erit, v. g. alius Superior, si emaneat per longum tempus: sed communis sententia est cum *Sanch* in Decal. l. 6. c. 8. *Castrop.* t. 16. d. 4. p. 16 n. 4. *Lugo* in Resp. Mor. l. 4 dub 37., ut quis censeatur apostata, requiri dimissionem habitûs & desertionem Religionis cum animo non redeundi, unde qui habet animum redeundi est tantùm fugitivus, cui fugæ annexa non est jure communi pœna, attamen per depositionem habitûs incurritur excommunicatio lata à *Paulo* & *Pio IV.*, utì habet *Sanch.* n. 11. De pœnis in apostatas latis videri potest *Castrop.* à n. 8.

206 §. II. Si fugias à tua Religione in aliam, *Silv. Caj. Arrag. Bann. Valent. Az. Rodriq. Less.* aliique

que communiter cum *Sanch.* n. 8. dicunt te non esse apostatam, quia non habes animum deficiendi à Religione in communi, sed tantùm commutandi hanc cum tua: *Castrop.* n. 7. licèt hanc sententiam vocet probabilissimam, tamen dicit oppositam esse veriorem, quia sic recedens à tua Religione es fugitivus, ergo cùm ab ea recedas cum animo nunquam redeundi ad illam, es apostata à tua Religione, ergo simpliciter apostata. Adde, quòd Pontifices dicant transeuntes à Societate JESU ad alium Ordinem sine licentia, posse puniri tanquam *alios* apostatas, per quod satis innuunt sic transeuntes ad alium Ordinem, etiam hoc ipso esse apostatas..

Q. 33. Quid notandum sit circa Religiosum, qui dimittit vestem seu habitum sui Ordinis. R. seqq. 207

§. I. Si habitum temerè dimittat, ut sic celet statum & liberiùs vagetur, peccat mortaliter & incurrit excommunicationem, secundùm dicta n. 205. Putat tamen *Sanch.* in Decal. l. 6. c. 8. n. 7. Religiosos Societatis JESU non ideo peccare aut excommunicari, quia non habent certum habitum: sed contradicit *Castrop.* t. 16. d. 4. p. 6., quia proprius illorum habitus est, qui est Clericorum illius regionis.

§. II. Non temerè dimittis habitum, si ideo deponas, ut aptiùs personam repræsentes in ludo vel recreatione, ut velocior sis; ut nates &c., hæc enim non sunt voluntaria occultatio statûs, *Nav. Rodriq. Suar. Sanch. Castrop* Et idem tenent, licèt aliæ vestes ad hos effectus induantur: imò etiamsi deponas ob finem turpem, v. g. ut voluptuosiùs forniceris, ut faciliùs fureris, *Nav. Suar. Sanch.* & alii: intellige tamen, inquit *Castrop.*, si prima intentio sit fornicari aut furari, nam incurreres excommunicationem, si prima intentio fuisset occultare tuum statum. 208

§. III. Licèt communior & probabilior sit sen- 209

tentia incurri excommunicationē, licèt retineas hàbitum tuum, si superinducas sæcularem, & ita occultes Religiosum statum, utì tenent *Sanch.* & alii, cùm aliàs facillimè eludi posset lex ejusque finis, qui est, ne quis vagetur &c., tamen *Suar. Sayr Castrop.* & alii, quamvìs concedant talem peccaturum graviter, probabiliter excusant à censura, & probabile esse fatetur *Sanch.*, quia verba, quæ hìc strictè sunt interpretanda, loquuntur expressè de dimittente habitum.

210 §. IV. Si quis habitum temerè dimitteret per hòram tantùm, peccaret tantùm venialiter, quia hìc datur parvitas materiæ, utì diximus l. 1. n. 671.

211 §. V. Ille temerè dimittit habitum, qui sine legitima causa dimittit, pro nihilo ducens legis prohibentis violationem: è contra excusaris, si dimittas ob actionem, quæ in proximi salutem cedat & aliter commodè fieri non possit: Item ob vitandum periculum scandali, infamiæ, damni tui aut tuorum, est enim tum rationabilis causa deponendi: nec opus est, ut justitia causæ evidenter constet, sed sufficit probabiliter apparere, *Suar. Sanch. Castrop.*

212 §. VI. In hac lege, quæ juris communis est, nemo nisi Papa dispensare potest; & nequidem adesse debet causa: alii Superiores in dubio de justitia causæ possunt solùm interpretari legem ac declarare, quòd eo casu non obliget, *Castrop.* n. 13.

Circa pœnas Religiosi fornicarii, vide *Haun.* de just. T. 6. tr. 2. n. 200. *Pirh.* l. 5. t. 16. n. 75. *Pellizz.* T. 2. tr. 9. c. 4. n. 204.

213 # CAPUT II.

De Statu Clericorum.

"CLerici generaliter dicuntur illi, qui sacris Ordinibus, vel primâ saltem tonsurâ sunt initiati:

riati: Ad quorum statum cùm multa pertineant, de quibus alibi agendum, hìc agemus de Beneficiis Ecclesiasticis, Horis Canonicis, & aliis paucis.

DUBIUM I.

De Beneficiis Ecclesiasticis.

ARTICULUS I.

Quid, & Quotuplex Beneficium Ecclesiasticum.

RESP. I. Beneficium Ecclesiasticum est jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ propter officium aliquod spirituale, auctoritate Ecclesiæ constitutum. Ita *Lay. l. 4. t. 2. c. 1. Less l. 2. c. 34. d. 1.*

Dicitur I. *Ius perpetuum*, ad excludendam Vicariam & Commendam temporalem; quæ non sunt Beneficia, de quibus Canones loquuntur.

Dicitur II. *Propter officium*: quia in Beneficio duo jura à se mutuò separabilia distinguuntur: 1. Est jus seu potestas exercendi muneris spiritualis; estque simpliciter spirituale. Alterum est jus percipiendi reditus Ecclesiasticos: quod etsi secundùm se sit temporale, quatenus tamen fundatur in officio spirituali, eique annexum est, spiritualitatem aliquam participat.

Dicitur III. *Auctoritate Ecclesiæ, &c.* quia solius Prælati est, officia in Ecclesia instituere; eisque proventus Ecclesiasticos annectere; ipsiusque est dispicere, quot & qualibus ministris Ecclesia egeat.

Resp. II. Beneficium dividitur, I. In Sæculare, quod pro sæcularibus; & regulare, quod pro Regularibus est institutum. Unde sine dispensatione, nec sæculare regulari, nec contrà conferri potest.

"Porrò omne Beneficium præsumitur esse sæcula-
"re, nisi probetur esse regulare, vel ex prima sui in-
"stitutione, vel per possessionem pacificam 40. an-
"norum: per eam enim ex sæculari fit regulare, &
"contrà.

" II. Beneficium aliud est duplex, aliud simplex.
"Duplex dicitur, quod est cum administratione; ùt
"Papatus, Episcopatus, & omnia quæ dicuntur di-
"gnitatis, hoc est, quæ habent præeminentiam cum
"jurisdictione in foro externo, ùt Præpositura, De-
"canatus, Archi-Diaconatus, Abbatia, sive sæcularis,
"sive regularis, Prioratus claustralis: Item persona-
"tus, qui est eminentia in Ecclesia, sine jurisdictio-
"ne, v. g. locus honorificus in choro, in processio-
"nibus, suffragiis ferendis, ùt Cantoria, & similes.
" Item beneficia, quæ dicuntur officia, habentque
"administrationem rerum Ecclesiasticarum, sine
"jurisdictione ùt Custos, Thesaurarius, Primicerius,
"Archi-Presbyter. Denique duplicia dicuntur, Bene-
"ficia Curata; hæc enim omnia duplici onere &
"& curâ constricta censentur, cùm præter recitatio-
"nem precum omnibus communem, habeant ali-
"quam administrationem & eminentiam. Simplicia
"dicuntur, quæ tantùm sunt instituta ad officia di-
"vina obeunda, neque administrationem, vel emi-
"nentiam singularem habent, ùt Canonicatus, sive
"sæculares, sive regulares, Capellaniæ, *vid. Lay. c. 4.*
"*n. 4. &c. & Less. d. 2.*

ADDENDA.

214 CUm de materia beneficiorum fusè & accuratè scripserit R. P *Petrus Leurenius* in foro beneficiali, edito Coloniæ anno 1704., ad hunc pro his materiis frequenter remittam, maximè pro locis & textibus Auctorum, quos citabo.

Q. 34. Quæ sit distinctio inter Beneficium, Ca- 215
nonicatum, præbendam. R.

§. I. Si strictè loquamur, hæc est, 1. Beneficium est jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis ratione spiritualis officii, constitutum ab Ecclesia, utì pluribus explicat *Leur.* p. 1. q. 1. & seqq. Perinde autem est, sive illud jus sit in aliquo, qui spectet ad aliquod Capitulum, sive non: meliùs autem dicitur cum *Lott.* l. 1. q. 33. à n. 24., quòd Monachatus non sit beneficium. 2. Canonicatus est jus spirituale, quod aliquis ad Capitulum spectans habet ad stallum sive sedem in choro, & ad vocem in Capitulo, siquidem in sacris sit constitutus; ideoque potest aliquis esse Canonicus, qui tamen non habeat beneficium, id est, necdum habeat jus percipiendi fructus. 3. Præbenda est jus percipiendi fructus provenientes è Canonicatu, unde iterum Canonicus tamdiu est sine præbenda, quamdiu necdum habet jus percipiendi fructus; notatque *Neusser* in polyanth. d. 144. n. 5. posse alicui conferri Canonicatum absque præbenda, dummodo adsit causa, & non fiat in multis: addit cum *Fagn. Pirh.* & aliis tali Canonico esse conferendam primam præbendam vacaturam.

§. II. In illo, quod communi nomine appel- 216
lamus beneficium Ecclesiasticum, tria inveniuntur, officium, beneficium & fructus: officium est obligatio ad aliquam functionem spiritualem, v. g. ad administranda Sacramenta, ad legendas horas, & hoc officium est immediatè in se aliquid spirituale, quod est fundamentum beneficii. Beneficium hìc intelligitur jus ad fructus ratione officii, quod jus per hoc tantùm est spirituale, quòd spirituali officio sit annexum & in eo fundetur: estque talis præstatio fructuum, secundùm *Az.* p. 2. l. 6. c. 1. juris naturalis,

quia de jure naturæ debetur operario sua merces; secundùm alios cum *Lott.* est juris divini, quia Deus *Num.* 18. v. 8., Christus *Luc.* 10. v. 7. Apostolus 1. *ad Corinth.* 9. v. 13. præcipiunt Ministris Ecclesiæ dari suas mercedes & stipendia; constitutio tamen tanti vel tanti stipendii ex hoc vel illo fundo est juris humani tantùm, uti rectè AA. apud *Leur.* q. 12. Fructus seu proventus ipsi sunt aliquid omnino temporale, unde illos vendere aut emere nulla est Simonia.

217 Q. 35. *Quid sit præstimonium; beneficium titulare, manuale, monoculare; Commenda Spiritualis. R.*

§. I. Præstimonium est beneficium institutum pro Clericis, ut studiis vacent; habetque sæpe adjunctum onus orandi quotidie quinquies Pater & Ave; putantque *Az. Suar. Garc. Gonz. & Castrop.* tr. 13. d. 1. p. 7. n. 1. esse verum beneficium Ecclesiasticum ac materiam Simoniæ, quamvis aliqui id negent.

218 §. II. Beneficium titulare est, quod in titulum perpetuum sic confertur, ut absque gravi causa non possit auferri, & ideo est titulus Ordinationis.

219 §. III. Beneficium manuale est, quod ad nutum alterius potest auferri, ideoque dicitur manuale, quia in alterius manu & dispositione manet illud relinquere vel auferre: talia sunt pleraque beneficia regularia; neque dicuntur ejusmodi beneficia propriè vacare, si moriatur deserviens; neque subjacent regulis provisionum, sicuti alia, *Luca* de benef. d. 97. n. 19. In dubio autem an aliquod beneficium sit manuale an absolutè perpetuum, si sit sæculare, præsumi debet esse absolutè perpetuum; imò omne manuale sæculare potest conferri in perpetuum, *Luca* n. 23. è contrà si sit regulare, præsumitur manuale, propter subjectionem ad obedientiam, *Luca* n. 3., qui n. 6. ostendit manualia quæcumque (exceptis Commendis

dis aliisque, quæ non sunt meræ gratiæ sed veluti præmia benemeritorum) posse auferri pro arbitrio Superioris etiam sine causa, nisi fieret ex odio & calumnia vel cum magno dedecore amoti, qui probare debet fieri ex illis causis vel cum hoc incommodo: imò quamvis Episcopus aliquem ordinasset super tali beneficio, adhuc posset amoveri, quia factum Episcopi non debet præjudicare illi, qui habet jus amovendi, nisi hic consensisset; *Garcias* p. 1. c. 2. n. 91. *Luca* n. 25. An autem amotio fieri possit per laicos, videri potest *Luca* disc. 80. sed de tali amotione, sitne licita vel etiam valida, plura videri possunt apud *Castrop.* d. 1. p. 5. Item universim de perpetuitate & manualitate beneficiorum plura habet *Leur.* p. 1. q. 61. & seqq.

§. IV. Beneficium monoculare est, quod est unicum in Ecclesia, vel cujus solius & unici collationem habet aliquis, *Lott.* l. 2. q. 39. n. 3. *Nicol.* tit. 1. d. 2. §. 2. 220

§. V. Commenda spiritualis est officium vel beneficium, in quo alicui commendatur administratio aliqua Spiritualis; v. g. ministrandi Sacramenta, concionandi &c, & aliter vocatur Vicaria; potestque esse perpetua vel temporalis, uti latè prosequitur *Castrop.* p. 8., & dicemus à n. 239. 221

Q. 36. *An beneficia manualia sint reipsa beneficia.* R. Negant cum aliis *Sanch.* in Decal. l. 7. c. 29. n. 106. & *Castrop.* t. 13 d. 1. p. 2. n. 7., quia non sunt perpetua; sed *Less.* de just. l. 2. c. 34. d. 1. affirmat, nam in se, id est, ex natura & institutione sua sunt perpetua, ac etiam conferuntur in perpetuum, sive absque restrictione ad tempus, quamvis per accidens & prout sunt in hoc beneficiato non sint perpetua, quia nempe hic provisus est subjectus dispositioni Superioris vel obedientiæ quoad officium, 222

habitationem ac vitæ totius directionem. Deinde etiam per hoc sunt perpetua, quòd instituta sint, ut semper durent, dumque auferuntur uni, ut alteri conferantur, utì innuit *Nav.* apud *Gob.* t. 8. n. 631. Et sic patet, cur pensiones non sint beneficia, quia nempe morte pensionarii extinguuntur. Videri potest *Leur.* p. 1. q. 84. utì & *Illsung* t. 5. n. 173.

223 *Q.* 37. *Quid præterea notandum sit circa beneficia regularia & sæcularia. R.* seqq.

§. I. In Ecclesia sæculari possunt esse beneficia regularia, & in regulari sæcularia, *Luca* de benef. d. 63. n. 4., *Corr.* de benef. l. 1. c. 6. à n. 329. Imò in eadem Eclcesia possunt esse duo Capitula, unum sæculare, alterum regulare; item collator potest esse regularis & beneficium sæculare, ita ut non possit conferri regulari, *Luca* n. 7. & 13. An autem beneficium fundatum in Ecclesia regulari possit semper præsumi regulare, videri potest *Castrop.* t. 13. d. 1. p. 3. §. 4. n. 6.

224 §. II. Beneficium sæculare vacat per professionem Religiosam nisi Papa dispenset; sed meritò non debet dispensare, ut Religiosus sit Canonicus, quando est contra statuta vel immemorialem consuetudinem alicujus Ecclesiæ, *Luca* d. 64.

225 §. III. Beneficia sæcularia sine dispensatione conferri posse Regularibus, præsertim Canonicis, docet cum aliis multis *Tamb.* de jure Abb. T. 3. d. 9. q. 8., quem sequuntur *Engel* & *Leßius* in auct. v. *Religiosus*, cas. 2. Oppositum probabiliùs tenent ex *Conc. Later. Rebuff. Castrop. VVames. Pelliz.* t. 8. c. 6. à n. 231. *Corr.* in praxi dispens. l. 6. c. 1. *Sanch.* in Dec. l. 7. c. 29. *Garc.* p. 7. c. 10. à n. 31. *Pirh.* l. 3. t. 5. n. 118.: In quibus tamen casibus beneficia sæcularia conferri possint Regularibus vel regularia sæcularibus, videri potest apud *Castrop.* §. 1. & *Leur.* p. 1. q. 37.

q. 37. & 39., ubi q. 40. notat beneficium Regulare unius Ordinis vel Monasterii non posse conferri Regulari diversi: quot verò vota requirantur, si Regularis eligatur vel postuletur ad dignitatem sæcularem, explicant *Castrop.* §. 2. & *Leur.* q. 59. & 60. Quamvis autem multi dixerint ad electionem Monachi pro beneficio sæculari curato non requiri dispensationem Episcopi, sed tantùm licentiam proprii Superioris, nunc tamen ob jus novum dicendum est nec Monachum nec Canonicum regularem posse assumi, neque in hoc dispensare posse Episcopum, utì latè ex jure & AA. deducit *Leur.* à q. 46. Posse tamen beneficium sæculare validè conferri novitio, docent *Sanch. Garc. Castrop.* & alii: Qualis verò requiratur licentia Superiorum vel Conventûs, ut Regularis dispensatus possit admittere tale beneficium sæculare, explicat *Leur.* q. 55. & seqq.

Q. 38. Quid addendum sit circa beneficium duplex. R. Seqq. 226

§. I. Beneficium duplex est, quod afficitur aliquâ qualitate juris, id est, vel præeminentiâ, vel jurisdictione vel administratione Ecclesiæ; si sit cum præeminentia & jurisdictione in foro externo circa Clericos, dicitur Dignitas; si cum præeminentia & jurisdictione in foro tantùm interno, dicitur Curatum; si cum præeminentia sine jurisdictione, Personatus; si sine præeminentia & jurisdictione habeat annexam administrationem aliquam, v. g. Cellerarii, dicitur Officium: Thesauraria in quibusdam Capitulis est dignitas vel personatus, in aliis tantùm Officium. Videri potest *Leur.* p. 1. q. 32., ubi plura de divisione illa beneficiorum.

§. II. Beneficium duplex subdividitur in majus, medium & minus: majus est quasi culmen beneficiorum & dignitatum, utì Papatus, Cardinalatus, 227

Prima-

Primatus, Patriarchatus, Archi-Episcopatus, Episcopatus; hæc tamen in Canonibus pœnalibus & aliis, quæ strictæ sunt interpretationis, non veniunt nomine beneficii, unde cùm exemptio à lege sit strictè interpretanda, si detur dispensatio ad omnia beneficia, non debet extendi, nequidem ad Episcopatum, *Garc.* p. 1. c. 6. n. 66. aliique cum *Leur.* q. 34., ubi pluribus exponit, quænam etiam præbendæ quandoque non veniant nomine beneficii. Beneficium duplex medium, est v. g. Decanatus, Abbatia, utì tenent aliqui apud *Lott.* l. 1. q. 26. à n. 17., Item Prioratus Claustralis, si quis sub Abbate curam disciplinæ habeat; & Prioratus Conventualis, si quis non habeat Superiorem in eo Conventu; item Patronatus. Duplex minus dicitur, in quo exercetur jurisdictio tantùm in foro interno, utì faciunt Parochi & Sacellani.

228 *Q.* 39. *Quid censendum sit, in dubio, an beneficium sit simplex an curatum. R.* Censeri debet simplex, quia tot sunt qualitates ad beneficium curatum requisitæ, ut meritò præsumi non debeant, nisi probentur, *Gutt. Hoi. Gonz. Diana* p. 4. t. 3. R. 74. *Nicol.* t. 1. d. 6 §. 2. Quomodo autem immutetur quandoque, vel unde deprehendi possit mutatio statûs beneficii, explicat *Leur.* p. 1. q. 33. & 38., possuntque videri dicenda à n. 296.

229 *Q.* 40 *An præbendæ Canonessarum sint beneficia. R.* Colligetur ex dicendis, inter quæ plura addemus ad hunc statum pertinentia.

§. I. Status hic est antiquus, scilicet ab anno 817. utì referunt *Zyp.* in Cons. Canon. l. 3. de Regul. consult. 17. & *Neuss.* Poly. d. 145. n. 4., ejusque mentionem faciunt *Bonif. VIII.* Cap. *Indemnitatibus*, de Elect. in 6., ubi statuit, ut earũ Abbatissa sit annorum saltem 30. Item *Clemens V.* in Clem. l. 3. t. 10. c. 2.,

Atten-

Attendentes, ubi dicit eas visitari posse ab Episcopo, si exemptæ non sint, si autem exemptæ sint, à Nuntio Apostolico : & licèt aliqui apud *Corr.* de benef. l. c. 5. n. 142. dixerint statum illum ab Ecclesia esse reprobatum, tamen *Zyp.* aliique cum *Neuss.* n. 7. rectè docent non reprobari, quamvis etiam positivè non approbetur, nisi velut laudabilis Congregatio, *Neuss.* n. 8. Imò *Thomas.* p. 1. l. 3. c. 63. n. 3. dicit videri tacitè approbatas. Quamvis autem Clericæ non sint, sunt tamen personæ Ecclesiasticæ, utî & Moniales aliique Canonici sæculares, *Zyp. Neuss.* n. 8. & 9.

§. II. Docet *Corr.* n. 144. præbendas earum esse 230
sæculares, quarum plures possint sine dispensatione possideri; *Conc.* tamen *Colonienſe* apud *Thomas.* dicit non posse uni Abbatissæ duo ejusmodi Collegia subesse. Addunt *Lott. Buratt. Corr. Tond.* & alii tales præbendas non esse materiam simoniæ, *Neuss.* tamen n. 11. dicit esse quodammodo Ecclesiasticas nec inexpertes simoniæ ; & hoc est, quod diximus l. 3. p. 1. n. 105. Notant etiam *Zyp.* à n. 27. & *Neuss.* n. 9., si tenues sint, posse uniri auctoritate Episcopi : & absolutè docent *Less.* in auct. v. *Horæ Canonicæ* cas. 16. & *Neuss.* n. 11. illas præbendas non esse veros Canonicatus aut beneficia, cùm hæc prærequirant saltem primam tonsuram.

§. III. *Less.* suprà dicit esse obligationem apud 231
ipsas, ut gestetur in choro certus habitus; item ut Capitulum & singulæ de Capitulo procurent officium Divinum quotidie fieri, ita ut si quæ suâ absentiâ vel aliter causaret omissionem officii, esset peccatura mortaliter; ubi tamen plures sunt & sine eis haberi poterit officium, dicit absentiam trium dierum non fore mortalem sed venialem, si causa legitima desit. E contrà eas non obligari ad quotidianam

dianam persolutionem officii Divini in choro, dicit certum esse *Neuss.* n. 13., adductâ praxi trium Collegiorum prope Bonnam, quæ in Dominicis tantùm Missam, aliquas parvas horas & vesperas decantent, sed cùm praxis illa non sit universalis nec sciatur esse approbata, nihil probat universaliter aut pro aliis locis, in quibus potest esse obligatio saltem ex consuetudine.

232 §. IV. Idem *Less.* putat Canonessam omittentem officium uno vel altero die, dum chorum non frequentat, non videri peccare mortaliter, tum quia non tenetur ratione Ordinis vel beneficii, cùm Ordinem & beneficium non habeat; nec ratione Præbendæ videatur tam strictè obliganda, non enim est idem finis, qui Canonicorum, sed hic est, ut discant inter se honestè vivere ac bene educentur; videturque annexa officii recitatio tanquam pium exercitium eò juvans: nec sunt Ministræ Ecclesiæ, uti Canonici; nec potest supponi, inquit, quòd fundatores puellas nobiles tam strictè obligare voluerint: si tamen ad mensem vel fortè etiam ad hebdomadam omitterent, putat fore mortale, quia videtur esse contra finem institutionis & mentem fundatoris, qui minùs non requisierit. *Neuss.* n. 14. etiam absolutè docet velut probabile, quòd non obligentur ad privatam lectionem Horarum; & audivi idem in publica disputatione propugnari: sed contradicit *Thomas.* n. 10., nam ad hoc potest esse obligatio saltem ex consuetudine legitimè introducta, quæ colligi potest ex usu timoratarum, nam præteritis temporibus, etiam cùm degerent extra Collegia, sollicitè pensum illud Horarum exsolvebant, & de hoc admonebantur sedulò à Parentibus, faciebantque sibi conscientiam peccati, si non persolverent, uti testantur etiamnum viventes, antiquæ simplicitatis ac pietatis studiosæ:

dioſæ: notat tamen *Leſs.* ipſas, ſi omittant, non amittere ipſo facto fructus Præbendæ nec teneri ad reſtitutionem, quia leges pœnales loquentes de ſolis Canonicis & beneficiariis non ſunt extendendæ, utpote odioſæ. Cum *Leſſio* quoad omnia tenet etiam *Gob.* in Exp. t. 5. n 633.

§. V. Quæſitum eſt nuper, an ſi in ejuſmodi 233
Collegio ſit ſtatutum, ut Canoneſſæ caſtitatem ſervent, poſſit aliqua clam maritata pergere frui Præbendâ, v. g. ad annum, & interea domum vendere, ac, prout mos eſt, reſignare præbendam. Affirmabant aliqui viri docti, 1. Quia ſtatutum, vi cujus maritata privatur Præbendâ, non videtur obligare in conſcientia. 2. Simile ſtatutum contra fornicariam occultam, quæ peperit, non privat illam ipſo facto Præbendâ, ergo neque maritatam. 3. Statutum illud circa fornicariam eſt pœnale non obligans ante ſententiam vel declarationem, ergo ſimiliter illud circa maritatam. 4. Bona illa non ſunt Eccleſiaſtica, nec Præbendæ illæ ſunt ſpirituales, ergo non obſtat ſtatus matrimonii, ſaltem ſi ſit occultus. Ego oppoſitum tenui cum aliis, quia Matrimonium reddit perſonam inhabilem ad talem Præbendam, adeoque etiam ad fructus ex illa, nam 1. Maritata, etiam occulta, non poſſet validè primò admitti ad talem Præbendam, utì prudentes omnes judicabunt, ergo ſignum eſt matrimonio induci inhabilitatem, ſicut matrimonio Clerici, etiam occulto, inducitur inhabilitas ad beneficium Eccleſiaſticum, etiam retinendum. 2. Finis intrinſecus talium Præbendarum & fundationum eſt, (ſicuti dicent omnes, qui de ejuſmodi Præbendis aliquam notitiam habent) ut nobiles puellæ cœlibes vel volentes nubere, vel nubendi occaſionem expectantes honeſtè educentur & ſaluti ſerviant extra graviora pericula ſæculi, ergo poſito

sito jam matrimonio cessat finis intrinsecus talium Præbendarum, cùm etiam cesset cœlibatus, cessante autem fine intrinseco Præbendæ in aliquo subjecto, hocipso sine ulla sententia vel declaratione est talis persona inhabilis & privata, utì dictum est de Clerico uxorato, ergo. 3. Si talis fœmina non est per matrimonium facta inhabilis, poterit non tantùm uno anno sed totâ vitâ retinere occultato matrimonio, poterunt & reliquæ ex simili causa, hoc autem nemo concedet, ergo. Unde,

Respondeo ad 1. Dato, quòd obligatio cœlibatûs non sit ex statuto in conscientia obligante, attamen est ex fine intrinseco talium præbendarum, quo deficiente persona non manet habilis ad possidendum, adeoque de jure naturæ resultat in conscientia obligatio se habendi velut privatam. *Ad* 2. N. cons., quia fornicaria occulta non fit inhabilis, nam posset primò admitti ad talem Præbendam; & in ea non cessat finis Præbendæ, cùm maneat cœlebs, apta honestè educari usquedum nubat, si velit. *Ad* 3. N. conseq., quia fornicatio est crimen, cui respondet pœna, quam non tenetur quis in seipso exequi, ordinariè saltem: matrimonium non est crimen, sed tantùm inducit inhabilitatem, ad quam non prærequiritur sententia vel declaratio. *Ad* 4. Do antec. & n. conseq., quia cum matrimonio non stat finis intrinsecus talium Præbendarum, etiam dato, quòd pro sæcularibus fundatæ sint, quod tamen non est semper, sed sæpe primitus fuerunt fundationes Religiosarum.

234 Q. 41. *Quid de Capellaniis sit notandum.* Resqq.

§. 1. Capella dicitur à cappa, quia erat certum genus tegumenti seu tentorii, sub quo Francorum Reges olim in campo habebant sua divina; nunc sumi-

sumitur pro Oratorio vel ædicula templo alicui annexa aut in templo intercluſa cancellis, in qua erigitur altare: & cura regendi talem Capellam dicitur Capellania, cui autem cura illa committitur, dicitur Capellanus, *Az.* p. 2. l. 3. c. 8. q. 2. Unde etiam dici poſſet Sacellanus, quia ipſi talis ſacra cella ſive ſacellum committitur; ſed in his partibus obtinuit uſus, ut per Sacellanum intelligatur aliquis, qui Parochum juvat in cura animarum, quamvis nulla Capella vel altare ipſi ſpecialiter committatur.

§. II. Capellania tum tantùm eſt beneficium, ſi 235
auctoritate Epiſcopi ſit creata & dotata, *Garc.* p. 1. c. 2. n. 102. *Corr.* l. 1. n. 285.; aliàs eſt quoddam veluti legatum relictum cum obligatione alia onera præſtandi: poſſetque concedi non tonſurato, infantibus aut etiam fœminis ſecundùm voluntatem fundatoris, *Luca* de benef. d. 8. n. 18. & ad *Trid.* d. 24. n. 10. Porrò ſignum eſt non eſſe beneficium ſed Capellaniam purè laicam, ſi ſemper conferatur à Patrono laico abſque auctoritate Epiſcopi vel Eccleſiæ, *Caſtrop.* t. 13. d. 1. p. 6. Eſſetque abſque Simonia vendibilis, non quidem Capellania, ſed talis Capella ſecundùm æſtimationem materialium, *Lott.* l. 2. q. 4. à n. 14. Poterit tamen ejuſmodi Capellania laica, auctoritate Epiſcopi erigi in beneficium, dummodo fundator expreſsè aliter non voluerit, hoc enim & ipſi & Eccleſiæ eſt favorabilius; cenſetur autem aliter voluiſſe, ſi ipſemet vivens poſuerit Capellanum non requiſito Ordinario: Quòd ſi voluerit eſſe Eccleſiaſticam, ad Ordinarium, per ſe loquendo, ſpectat inſtitutio, præſentatio autem ſola ad fundatorem vel patronum ab eo deſignatum; in dubio verò Capellania præſumitur eſſe beneficium, *Barb.* de jure Eccl. l. 3. c. 5. n. 1

§. III. Capellania laica non obligat ad Horas, 236

nec potest esse titulus Ordinationis, etiamsi collator peteret aliquem desuper ordinari, cùm non sit beneficium, & Capellanus semper liberè amoveri possit: è contrà Capellaniæ Ecclesiasticæ, quæ solent solis Clericis 14. annorum conferri, quando perpetuæ sunt, habentque sufficientes proventus, possunt esse titulus Ordinationis.

237 §. IV. Si fundator noluerit, Ordinarius non debet visitare Capellaniam tam Ecclesiasticam quàm laicam; si tamen de hoc nulla mentio est facta, Ordinarius poterit visitare utramque, quamvis visitatio esset etiam alicui alteri commissa, quia est opus pium, à cujus inspectione non ideo excluditur Ordinarius, quòd etiam alius designetur inspector, cùm id jure suo competat Ordinario.

238 §. V. Capellanus laicus non tenetur ad subsidium, quod sæpe imponitur super proventus Ecclesiasticos, non enim habet beneficium Ecclesiasticum. Hæc aliaque plura de Capellaniis videri possunt apud AA. citatos & apud *Leur.* p. 1. q. 85. & seqq.

239 *Q. 42. Quid circa Vicarias sit notandum. R.* Seqq.

§. I. Vicaria dicitur à vices gerendo, estque constitutio alicujus ad gerendum officium beneficiale alterius. Quòd si constituatur tantùm ad tempus aut ad beneplacitum constituentis, dicitur Vicaria temporalis; si constituatur auctoritate Ordinarii in perpetuum, maximè pro cura simul administranda, dicitur perpetua, & ei deserviens dicitur Vicarius perpetuus, & sæpe vocatur etiam Rector, non quidem Ecclesiæ, sed curæ animarum, *Barb.* de jure Eccl. l. 3. c. 6. n. 26. *Lott.* l. 1. q. 33. n. 110. Dantur tamen etiam Vicariæ non curatæ; quæ autem in Ecclesiis parochialibus sunt perpetuæ & curatæ, requirunt Sacerdotium ac eandem ætatem, uti alia be-

neſi-

neficia parochialia, uti habetur in Clementinis l. 1. t. 7., attamen non necessariò conferuntur per concursum, *Nicol.* t. 1. d. 17. §. 4. 14. 15. Unde autem colligatur, an sit Vicaria, explicat §. 20.

§. II. Vicaria perpetua est beneficium, Cap. *Postulasti*, de rescriptis: temporalis, non est beneficium, *Barb.* n. 58., posset tamen in visitatione erigi in beneficium vocatis & auditis illis, ad quos spectant Ecclesiæ unitæ vel beneficia, in quibus constituitur Vicaria, hi enim retinent jus nominandi, *Garc.* p. 9. c. 2. n. 294. *Barb.* n. 45. Potest etiam Ordinarius in visitatione ex justa causa constituere Vicarium perpetuum in parochiali unita Capitulo alicui vel Monasterio Regularium non Mendicantium, *Corr.* l. 3. c. 9. à n. 6. *Barb.* à n. 9. An autem ad ista requiratur etiam Patroni consensus, videri potest *Laym.* ad cap. 3. *De off. Vicarii* n. 3. Debet autem constituendus in Ecclesia regulari esse Regularis, nisi in unione aliter sit expressum vel longissimo tempore fuerit sæcularis, *Laym.* suprà: semel autem constitutus Vicarius perpetuus, hoc ipso amoveri non potest, etiamsi Rector principalis moriatur, *Corr.* n. 3. *Lott.* l. 3. q. 27. n. 171. *Barb.* n. 47. 240

§ III. Vicarius perpetuus potest sibi alium substituere ad unam aut alteram hebdomadam, quia curam & jurisdictionem Ordinariam habet, *Az.* *Castrop.* t. 13. d. 1. p. 8. Addit *Laym.* ad c. 4. suprà, etiam ad duos menses, si rarò fiat: Vicarius tamen temporalis id non potest, nisi de licentia saltem tacita Ordinarii, quæ ex consuetudine censetur adesse; ex qua potest etiam sibi adjungere alium cooperatorem, *Laym.* in Th. Mor. l. 5. t. 6. c. 10. n. 13. *Castrop.* n. 4. Et posse etiam temporalem ad universitatem causarum constitutum, pro assistentia Matrimonii vices suas alteri delegare, putat *Sanch.* de Matr. l. 3. d. 31. à n. 13. 241

242 §. IV. Portio congrua Vicario assignanda, secundùm Const. *Pii V.* non debet esse major 100., nec minor 50. scutis annuis, computatis omnibus incertis emolumentis & aliis obventionibus, utì pluribus explicat *Luca* ad Trid. d. 9. à n 8., & de Parochis d. 19. n. 3. & d. 20. à n. 7. *Barb.* à n. 44.; an autem jus habeat ad distributiones, & ad quæ emolumenta, explicat *Luca* de Parochis d. 17. à n. 6.

243 §. V. Vicarius temporalis non tenetur ratione Vicariæ ad horas; tenetur tamen sæpe aliunde, utì refert *Barb* de jure Eccl. l. 3. c. 6. n. 62. An autem quandoque teneatur ad subsidium charitativum, videri potest *Leur.* p. 1. q. 138., ubi etiam à q. 108. habet de hactenus dictis & aliis huc spectantibus.

Q. 43. Quid de Vicariatu Episcopi sit notandum. R. Seqq.

244 §. I. Vicarius Episcopi in genere est duplex, specialis & generalis: specialis est, qui pro certis tantùm locis in diœcesi vices Episcopi agit, & est v. g. Archidiaconus, qui etiam dicitur Vicarius natus, quia ex officio, independenter à denominatione Episcopi, habet aliqua gerenda; talis etiam est Vicarius foraneus, qui foris, sive extra urbem, quam Episcopus inhabitat, pro certis Parochiis constituitur ad aliqua gerenda. Vicarius generalis est, qui pro tota diœcesi constituitur ad aliqua vice Episcopi gerenda.

245 §. II. Vicarius generalis, alius est in Pontificalibus, qui ordinariè dicitur Suffraganeus; alius in spiritualibus, qui ordinariè venit nomine Vicarii; alius in contentiosis, qui dicitur Officialis, estque præses judicii Ecclesiastici.

246 §. III. Cùm Suffraganei sæpe sint Vicarii simul, aut in quibusdam locis non sint Suffraganei sed soli Vicarii, quandoq; etiam Episcopi aliqua specialia demandent

mandent uni vel alteri extraordinariè, fit, ut non ubique satis distinguatur, quid pertineat ad singulorum officium, & dum sunt distinctæ personæ, una in alterius partes se ingerat, non sine magnis incommodis, quibus ut occurreret Ferdinandus Archi-Episcopus Colonienſis declaravit typo 26. oct. 1645. quid vellet ad unumquemque pertinere: singulorum etiam functiones accuratè describit *Dript* in speculo Archidiaconali s. 1. a. 4., qui videri potest: hoc videtur certum ex Cap. *Cùm nullus*, De tempor. Ordin. in 6., quòd Vicarius ex vi officii sui litteras dimissorias concedere non possit, cùm ad id Vicariatûs officium non extendatur, nisi Episcopo in remotis agente, *Barb.* in collect. ad *Trid.* Sess. 23. c. 10. de ref. n. 17. & de potest. Epis. alleg. 7. n. 9. *Sbroz. Rebuff. Gutt Zerol. P. Greg. Az. Emman. Pias. Abzed. Velasc. Sanch. Gratian. Narbon. Campan. Molf. Homob. Cabass. l. 1. c. 13. n. 12.* Addit *Barb.* n. 4. dimissorias posse concedere cunctos Episcopos, qui attentâ juris Sanctione, privilegio vel consuetudine ad Ordines valent assumere, is enim potest dimissorias concedere, qui & ordinare valet; hinc *Dript* & *Vinitoris* docent Suffraganeum ex vi Officii posse dimittere eos, quos ordinare potest.

§. IV. Quando aliqua delegatio vel expeditio 247
inscribitur Româ ad Officialem Episcopi, per hunc de stylo Curiæ ultra montes & maria intelligitur Vicarius, uti notant *Mandos. Hier. Paulus*, *Sbroc. Barb.* de potest. Epis. alleg. 54. n. 53. *Corr.* in praxi disp. l. 2. c. 4. à n. 17. *Rosa* de Execut. litt. Apost. p. 1. c. 3. n. 22. *Dript* §. De officio Vicarii in contentiosis. Atque ita pro diœcesi Monasterienſi declaravit *Ferdinandus Bavarus* Episcopus; item *Christoph. Bernardus* 16. Julii 1663. his verbis, *Prædecessoris nostri*

stri Ferdinandi glorioſæ memoriæ declarationi & decreto inhærentes tenore præſentium declaramus ac decernimus, quandocumque collationes beneficiorum, diſpenſationes aliæque cauſæ quacumque ab altiſſimè memorato SS. Dom. noſtro aut ſede Apoſtolica ad partes remiſſæ & Officiali noſtro inſcriptæ, commiſſæ vel delegatæ fuerint, per Officialem, noſtrum in ſpiritualibus Vicarium generalem intelligendum eſſe & intelligi debere &c. Idem declaravit ac decrevit 13. Dec. 1703. Celſiſſ. *Fridericus Chriſtianus* Ratio eſt, quia Vicarius in Spiritualibus, non autem in contentioſis, eſt vi officii ſui in dignitate Eccleſiaſtica, ergo non hic ſed ille cenſeri debet Delegatus Sedis Apoſtolicæ, cùm cauſæ ab hac non debeant committi niſi conſtitutis in Dignitate, vel Canonicis in Cathedrali, Cap. *Statutum*, 11. de reſcriptis in 6. *Sbrocius* de Vicar. Epiſc. l. 2. q. 29. *Garci* p. 5. c. 8. n. 36. *Barb.* à n. 132. Duo opponit quidam modernus, 1. Quòd in Curia ſit praxis, ut etiamſi expreſsè petatur delegatio ad Vicarium, id negetur, ergo ſignum eſt in Curia per Officialem non intelligi Vicarium. 2. Quòd in Leodienſi diœceſi in gratioſis intelligatur Vicarius, in contentioſis Officialis, ergo ſimiliter ubique. *R. Ad* 1. n. conſeq., nolunt enim mutare ſtylum, ſed ſemper inſcribunt Officiali; ſupponunt autem per hunc in his partibus intelligi Vicarium. *Ad* 2. Dato anteced. n. conſeq., ſi enim id fiat ibi, eſt propter ſtatutum aliquod vel conſuetudinem; oppoſitum autem eſt in aliis diœceſibus.

248 §. V. Omnes tres Vicarii generales videntur habere poteſtatem vel Juriſdictionem ordinariam, uti colligitur ex Cap. *Inter cætera*, De off. Jud. Ordin., *Cùm Epiſcopus*, eod. tit. in 6., L. *ſolet* 16. & ſeqq., ubi *Gl.* & DD. ff. de juriſd. omnium Jud.; Et quidem

dem de *Suffraganeo* habetur Cap. *Quoniam in plerisque*, ubi *Gl.* & DD., v. *Vicarium*, de off. Jud. Ordin., & Cap. *si Episcopus*, De Præb. in 6. *Menoch.* cons. 59. n. 59. *De Vicario*, Cap. *In nona*, 16. q. 7., *Cap. Cùm nullus*, de temp. Ordin. in 6., Cap. *Cùm in generali*, de off. Vicar. in 6.; tenentque innumeri, quos citat & sequitur *Barb.* de Jure Eccl. l. 3. c. 6. *De Officiali*, Cap. 2. de consuet. in 6., Cap. *Cùm nullus*, suprà, & Cap. *Licèt*, de off. Vicar. in 6., ubi *Gl.* v. *Officialem*, Cap. *Cùm in Generali* ibidem, Clement. 2. de rescriptis, junctâ *Gl.* v. *Officialis*. Specialiter autem de Vicario probant AA. communiter, tum quia facit idem tribunal, nec ab illo ad Episcopum datur appellatio, tum quia factâ nominatione Episcopi, potestas vel jurisdictio ab ipsis legibus illi conceditur; & idem quoque videtur esse de aliis Vicariis, *Az. Mol. Sanch. Barb.* de potest. Epis. alleg. 54. à n. 1. *Castrop.* t. 13. d. 2. p. 30. à n. 1.

§. VI. Quando Episcopus Vicario committit ali- 249
qua non comprehensa in generali potestate Vicariatûs, si illa annectantur officio Vicariatûs vel ejus intuitu committantur, pertinent ad jurisdictionem Ordinariam, quia accessorium sequitur principale: alia autem spectant ad delegatam, *Sbroc.* q. 55. *Garc.* n. 41. *Sanch.* de matr. l. 3. d. 29. n. 8. *Dript* suprà.

§. VII. Vicarius ex vi generalis commissionis 250
non potest conferre beneficia, utì habetur Cap. *Cùm in generali*, de off. Vic. in 6. Nec potest admittere resignationes vel permutationes, *Az. Rebuff. Ricc. Garc. Paris. Castrop.* n. 3. Nec præsentare vel eligere ad beneficia, ad quæ potest Episcopus, *Sbroc. Pirh.* Potest tamen præsentatos instituere; Item constituere, qui suppleant, dum vacat beneficium, non tamen subrogare alios, *Covarr. Barb* n. 60. Ratio omnium est, quia vi commissionis generalis potest

tantùm ea, quæ sunt necessitatis & utilitatis, non autem quæ sunt gratiæ. Vide *Leur.* p. 2. q. 612. & seqq., ubi explicat, quandonam censeatur concessa facultas conferendi beneficia, & quomodo sit interpretanda. Vide etiam *Barb.* à n. 60.

251 §. VIII. Si Episcopus commiserit Vicario collationem beneficii, potest conferre etiam extra diœcesin existens, non aliter ac Episcopus ipse, secundùm dicenda n. 366., notatque etiam *Leur.* q. 692. Quòd si conferat indigno, Episcopus non ideo privatur jure conferendi, quia mandatum erat, ut conferret digno, quod ille transgressus est, ergo nocere non debet mandanti, *Rebuff. Laym. Nec obstat*, quòd Episcopus & Vicarius censeantur una persona, *nam*, cum hoc stat, quod de Vicarii culpa possit cognoscere, nec Vicarii potestas teneat, nisi dependenter ab Episcopo, hinc potest rescindere malè acta ab illo, *Laym. Leur.* q. 753.

252 §. IX. Tum potest Episcopus suo Vicario generali committere potestatem dispensandi in casibus sibi à Sede Apostolica concessis, quando commissio à S. Sede facta est Episcopo ratione dignitatis vel officii sui, quia tum talis potestas transit in ordinariam, & consequenter committi potest *Dript* pag. 54, qui rectè excipit casus Papales, quando per accidens ad Episcopum devolvuntur ob difficultatem adeundi Papam. Si autem Episcopo nominatim expresso, ratione sui, talis potestas committeretur, non posset subdelegari sed censeri deberet electa industria personæ. Vide *Barb.* alleg. 39. à n. 11. Causam tamen à S. Sede sibi delegatam potest Episcopus Vicario generali subdelegare, uti habet communis ex Cap. 3. *de off. deleg.* Excipe, nisi sola executio sine cognitione causæ demandata sit, vel etiam hìc personæ delegatæ industria electa videatur, quod colligi debet

ex

ex causæ arduitate & aliis circumstantiis, *Dript* pag. 55.

An Vicarius generalis præcedere debeat alios quos- 253
cumque etiam de Capitulo Cathedrali, non est nostrum definire: videri potest *Riccius* p 4. R. 390. & 391., ubi pugnat pro Vicario, utì & *Barb.* alleg. 54. à n. 143. item *Cabass.* l. 1. c. 13. n. 19.; si tamen sit Canonicus, dicit non ideo ante alios deberi illi præcedentiam in choro vel Capitulo; vide etiam *Zerolam* p. 2. v. *Vicarius*. Plura de Vicariis Episcopi videri possunt apud *Leur.* in speciali tract. sub hoc titulo.

Q. 44. *Quid de Archidiaconatu sit notandum.* 254
R. Seqq.

§. I. Cap. 1. & 7. *De off. Archid.*, dicitur quidem Archidiaconus esse Vicarius Episcopi in omnibus, differt tamen à Vicariis, 1. quòd hi sint dativi, id est, dati, assumpti & constituti ab Episcopo, Archidiaconus autem sit à jure statutus. 2. Quòd illorum officium Episcopo mortuo cesset, nisi cum consensu Capituli continuetur, maneat autem officium Archidiaconi. 3. Quòd à Vicariis non appelletur ad Episcopum, cùm idem cum illo tribunal constituant; ab Archidiacono autem, utpote inferiore, appellari possit ad Episcopum. 4. Etiam functione differt à Vicariis.

§. II. De jure communi deberet unus tantùm 255
in una diœcesi esse Archidiaconus, qui post Episcopum sit primus in dignitate quoad stallum in choro & vocem in Capitulo, sed his derogavit nunc consuetudo, nam vix est in Germania diœcesis, quæ plures non habeat; neque officium Archidiaconi dat præferentiam in choro vel Capitulo.

§. III. Archidiaconus debet esse Diaconus secun- 256
dùm dicenda n. 797., nam ideo dicitur Princeps Diaconorum: nihilominus etiam hìc videtur præscri-

pisse usus, nam sæpe sunt tantùm Subdiaconi aut Clerici; imò in diœcesi Monasterienſi multæ Abbatissæ sunt Archidiaconissæ, quamvis per Commissarium Ecclesiasticum debeant officium explere.

257 §. IV. Licèt Cap. *Diaconi*, 11. dist. 93. dicantur Diaconi esse oculi Episcopi, id tamen propriè convenit Archidiaconis, uti habetur Cap. 7. h. t. & in *Trid.* Sess. 24. c. 12. de Reform., quia nempe pro Episcopo advigilant gregi, visitant parochias, corrigunt mores, custodiunt ea, quæ sunt Ecclesiæ, uti habetur cap. 3. h. t. Quamvis autem Cap. 2. dicatur ad eos pertinere, ut curent Evangelium & ordinent circa canenda ac cantores, tamen in his partibus ea facere non solent. Vide *Dript* in spec. archid. s. 1. a. 4.

258 §. V. Ad Archidiaconos spectat visitare, quibus quoad hoc subsunt Archipresbyteri seu Decani, Cap. 7. h. t. & Cap. 1. De off. Archipresb. Monasteria tamen Religiosa visitare non possunt, nisi adsit consuetudo, Cap. 10. h. t. Imò putat *Dript* a. 7. Episcopos ipsos non habere potestatem visitandi Monasteria Monialium, quæ sunt redacta in aliquam Congregationem, aut in quibus viget observantia: quidquid sit de hoc, de quo videri potest *Barb.* de potest. Episc. alleg. 74 à n. 16., rectè dicit *Dript* a. 8. Episcopos non habere potestatem ordinariam ad puniendos Regulares exemptos, etiamsi sint in Parochiis extra Monasteria, sed debere monere eorum Superiores, ut puniant, ac petere certiores fieri de punitione facta: quòd si Superiores neglexerint, Episcopi tanquam delegati Sedis Apostolicæ punire possunt: subsunt autem Regulares etiam exempti jurisdictioni, correctioni & punitioni Episcopi in illis, quæ curam animarum & Sacramentorum administrationem concernunt, uti ex *Trid.* Sess. 6. c. 3. de Regul. notat *Fagn.* in Cap. *Grave*, de off. Ordin.

din. n. 35., & in Cap. *Tuarum*, de privilegiis n. 42.

§. VI. Archidiaconus secundùm *Trid.* Sess. 24. c. 259
3. de Reform. assumpto Notario de consensu Episcopi per seipsum visitare debet: potest tamen Episcopus ex causa rationabili dare ei facultatem, ut visitet per Commissarium Clericum, non autem sæcularem; & Episcoporum interest scire, an ad id munus idonei substituantur, *Dript* a 9. Debent autem tam Archidiaconi quàm Commissarii ipsorum infra mensem de tota visitatione rationes & acta exhibere Episcopo, utì habet *Trid.* suprà, *non obstantibus quacumque consuetudine etiam immemoriali atque exemptionibus & privilegiis quibuscumque.* Non potest autem Archidiaconus per suam visitationem impedire visitationem Episcopi aut ejus Vicarii, imò tenetur Episcopus supplere in locis, ubi deficiet diligentia Archidiaconi, *Trid.* suprà.

§. VII. Archidiaconus debet semel tantùm in an- 260
no visitare, nisi necessitas aliud postulet, Cap. 6. h.t., Et statuitur in *Conc. Toletano*, utì refertur Cap. *Inter catera*, 10. q. 3., ut etiam Episcopus diœcesin visitans non ampliùs quàm unâ die per unamquamque basilicam commorandi licentiam habeat.

§. VIII. Archidiaconi judicare non possunt de 261
causis matrimonialibus, & criminalibus, nisi probent possessionem immemorialem; quo tamen casu poterit etiam Episcopus de illis judicare, *Trid.* c. 20. Etiam non possunt propriâ auctoritate committere curam animarum aut conferre beneficia, *Barb. Leur.* p. 2. q. 723.

§. IX. Etiam non possunt Archidiaconi ferre 262
censuras ex vi officii, Cap. 5. h. t. *Trid.* Sess. 25. Cap. 3. de reform., Cap. tamen 7. & 9. h. t. dicitur ad ipsos pertinere institutionem corporalem tam super beneficiis quàm etiam dignitatibus, ponere Abbates

& Ab-

& Abbatissas in Sede, examinare promovendos ad sacros Ordines vel ad beneficia, quamvis Cap. 8. dicatur non posse dare commendatitias ad Ordines; sed pro his omnibus spectanda est consuetudo cujusque Diœcesis, quæ in Monasterienſi non est, ut ferant censuras aut examinent ad Ordines.

263 §. X. *Trident.* Sess. 25. c. 3. de Reform. permittit, si expedire videbitur, (si nempe alia pœna non videatur fore salubrior) ut illi, qui defectus corrigunt, imponere possint etiam pecuniarias mulctas: & quamvis à jure certa pœna sit assignata delicto, docet tamen *Dript* s. 2. a. 4. posse commutari in mulctam pecuniariam; sed rectè addit ex *Fagnan.* non debere esse statutum vel consuetudinem, ut certum delictum certâ pecuniâ mulctetur, quia sic facilè peccarent ditiores, securi de alia pœna non subeunda.

264 §. XI. *Trid.* suprà expressè statuit, ut ejusmodi mulctæ pecuniariæ, eoipso quòd exactæ fuerint, assignentur locis pijs ibi existentibus: & idem mandatur Cap. *Presbyteri*, de pœnis; refertque *Fagn.* pro hoc declarationem sacræ Congregationis; Hinc etiam *Host. Gem. Covarr. Galet. Barb: Piasec.* cum *Dript* a. 5. docent omnino debere eas mulctas arbitrio Judicis Ecclesiastici statutas erogari in pios usus: si tamen non sint arbitrariæ sed à Canonibus vel statutis Synodalibus determinatæ, communis sententia est, quòd dictans, si verè & evidenter sit pauper, (quales ordinariè non sunt Archidiaconi) possit eas sibi applicare.

265 §. XII. Cap. *Irrefragabili*, de off. Jud. Ordin. sic statuitur, *Provideant diligenter Ecclesiarum Prælati, ut hoc salutare statutum ad quæstum pecuniæ vel gravamen aliud non convertant*: circa quod notanda sunt verba *Gersonis* Cancellarii Parisiensis apud *Dionysium Carthus.* de vita & regimine Epi-

scopi art. 36. *Dici non potest, quanta mala faciunt isti scelerati exploratores criminum, quos promotores appellant, qui simplices & agrestes pauperculos viram satis innocuam agentes & fraudis urbanæ ignaros sæpe in jus pro nihilo vocant, causas & crimina contra eos confingunt eosque vexant, terrent, irritant, & ita eos per talia secum componere ac paciſci compellunt: quòd si facere renuerint, crebris & quotidie repetitis citationibus eos supra modum infestant: quòd si qualibet occupatione præpediti comparere desierint, censurâ anathematis aut pecuniariâ tanquam rebelles puniuntur; si verò perseveraverint comparere, eorum audientias apud Iudicum tribunalia impediunt, moraſque & subterfugia dilationum & interlocutionum captant, quæ perfacilè in foris Ecclesiasticis obtinentur, quatenus simplices longo tædio fatigati cogantur pactione pecuniæ redimere futuram vexationem atque impensam, sicque pro levi vel nullo delicto, pro exiguo debito fit innumerus cumulus expensarum.*

§. XIII. Quales debeant esse Archidiaconi eorumque Commissarii, eleganter expressit *S. Bern.* de consid. l. 4. c. 6., ubi inter cætera hæc habet, ut nempe sint tales, *qui adventantium non manus attendant sed necessitates, qui stent viriliter pro afflictis & judicent in æquitate, qui sint in judicio industrii, in agendo strenui, in loquendo modesti, qui missi post aurum non eant sed Christum sequantur, qui quæstum legationem non æstiment, non requirant datum sed fructum: qui vulgus non spernant sed doceant; divite non palpent, pauperes gravent sed foveant; qui Ecclesias non spolient sed emendent; marsupia non exhauriant sed corda reficiant & crimina corrigant; qui redeant fatigati quidem sed non suffarcinati, gloriantes quòd Eccle-* 266

sis

siis reliquerint Ordinem, Clericis disciplinam, De populum acceptabilem sectatorem bonorum operum.

267 §. XIV. Similiter inter vitia eorum recenset *Drip* s. 1. a. ult., si delicta occulta publicè puniant; si nimi avidi sint pecuniarum; si ex respectu humano dissi mulent delicta ditiorum ac potentiorum; si permit tant se corrumpi pecuniis, ut delicta dissimulent; s. ea signa habeant pro plenis probationibus, quæ su spicionem prudentem vix fundant: similiter vitium est, si ex vanis suspicionibus rusticos vocent ad jura menta, an non hoc vel illud fecerint: tenenturque Episcopi invigilare ad ista, ne fiant, *March.* in Trib. tr. 8. tit. 3. s. 3. Defectus similes Archidiaconorum recenset *Philippus Rovennius* Archi-Episcopus Phi lippensis, de Repub. Christiana l. 1. c. 20. n. 8. *Con nivent Archidiaconi ad vitia, recipiunt munera, conferunt beneficia non meritis, implent ignaris & inutilibus personis Ecclesias, ut repleant bursas, ar ces non personas visitant, res pauperum non erogant pauperibus sed amicis, imò turpibus personis secu laribus ..... contra Episcopum præscribunt, & in ejus ordinariam messem extraordinariam falcem mittunt: scandalizant plurimos, cum impudici vel simoniacis ac Sacrilegis dissimulant propter mu nera vel quia eidem luto inhærent.*

268 §. XV. Ob hos defectus alioque similes dixit *Zerola* in pr. benef. p. 1. v. *Archidiaconus*, eorum ju risdictionem hodie extinctam esse, illosque non esse ampliùs oculos Episcopi: dicit etiam *Laym.* l. 4. t. 2. c. 4. n. 4. eorum potestatem in multis diœcesibus esse translatam ad Vicarium Generalem; sed hoc non tenet in multis diœcesibus, in quibus adhuc rema net Archidiaconis officium & auctoritas.

269 §. XVI. In eis, quæ spectant ad emendationem vel correctionem in visitationibus, non admittitur appel-

appellatio, nec ad effectum suspensivum nec ad devolutivum, nisi modus excedatur, Cap. *Irrefragabili*, de off. Jud. Ordin., item Cap. *Ad nostram*, de appellat. Plura de Archidiaconis videri possunt in speciali tractatu apud *Leur*.

Q. 45. *Quid de Coadjutoriis sit notandum.* R. 270
De his dicetur à n. 718.

Q. 46. *Quid notandum sit circa erectionem & mutationem beneficiorum.* R. Seqq. 271

§. I. Beneficium erigere, est cum approbatione Superioris Ecclesiastica statuere jus percipiendi fructus ob aliquod spirituale officium: Ecclesias autem Metropolitanas, Cathedrales, Collegiatas, Regulares potest solus Papa approbare; item dignitates, quæ re & nomine novæ sunt ac primæ in aliqua Ecclesia, uti habet communis cum *Lott.* l. 1. q. 5. à n. 12. Episcopus tamen & Prælati habentes jurisdictionem quasi episcopalem pro certo territorio, possunt pro Ecclesia sibi subjecta approbare beneficia similia præexistentibus, v. g. secundum Archidiaconatum vel Personatum, hæc enim non tam sunt nova beneficia quàm extensio priorum: item possunt creare parochiales Ecclesias, uti habetur in *Trid.* Sess. 21. c. 4. de Reform. & Cap. *Ad audientiam*, 3. de ædif. Eccles., *Corr.* l. 3. c. 2. n. 2. Item creare possunt simplicia beneficia. Quid autem circa talia & circa ædificandas Ecclesias possit Sede vacante Capitulum vel Vicarius, explicat *Castrop.* tr. 13. d. 2. p. 2. n. 9. & d. 6. p. 11.

§. II. Possunt in eodem altari constitui plura beneficia, attamen sub diversis invocationibus, *Lamb.* apud *Barb.* de jure Eccles. l. 2. c. 8. n. 27. *Lott.* q. 2. n. 44., q. 30. n. 40. Imò & sub eadem invocatione, *Luca* de Jurepatr. d. 17. n. 3. Potestque admittere Episcopus beneficia in quibusvis Ecclesiis, etiam in- 272

viris

vitis harum Rectoribus, quia id spectat ad augmentum cultûs divini, nec præjudicat juri cujusquam, *Corr.* l. 4. c. 6 n. 42. Circa dotem autem beneficiorum & Ecclesiarum constituendam vel redintegrandam, videri potest *Leur.* p. 1. q. 21. & seqq.

273 §. III. Solus Papa potest mutare Collegiatam in Cathedralem, Parochialem vel simplicem in Collegiatam, sæcularem in Regularem, *Corr.* n. 4. *Castrop.* d. 6, p. 11. n. 2. *Lott.* q. 14. n. 43. Episcopus tamen potest mutare simplicem in parochialem, *Azor*, *Garc.* p. 12. c. 5. n. 3. *Barb.* de potest. Epis. alleg. 68. *Castrop. Corr.* c. 3. n. 12.; hoc enim est ad incrementum; sed non potest beneficium parochiale vel curatum reducere ad simplex aut dismembrati partem unire simplici, *Trid.* Sess. 25. c. 16. *Garc.* c. 2. n. 87. *Corr.* n. 13. Potest etiam Episcopus cum consensu Capituli ex personatu, quamvis non vacet & possessor sit invitus, erigere Præposituram, si adsint causæ rationabiles, quæ in scripto afferri debent, *Luca* de benef. d. 45 n. 5. Si tamen beneficium illud erat patronatûs laici, putant aliqui cum *Castrop.* p. 12. §. 2. requiri consensum Patroni, & ita insinuat *Trid.* Sess. 24. c. 15. & Sess. 21. c. 5. Potest etiam Episcopus Vicariam temporalem mutare in perpetuam, illam priùs erigendo in beneficium, *Garc. Castrop.* §. 3. n. 6. Videri potest *Leur* p. 3. q. 964. & 965. Item Capellaniam potest erigere in novam dignitatem, *Less.* in auct. v. *Beneficium* casu 23. An Episcopus possit mutare mentem fundatoris vel onera beneficii, aut dispensare in qualitatibus requisitis, dicetur à n. 838. An autem lapsu temporis possit mutari status beneficii, dicetur à n. 296.

Q. 47. *Quid notandum sit circa unionem beneficiorum.* R. Seqq.

274 §. I. Solus Papa nunc post *Trid.* Sess. 24 c. 13. de

de Ref., potest parochialem unire Monasterio, Abbatiæ, Collegiatæ, Dignitati, Canonicatui, vel alteri beneficio simplici, *Laym.* ad c. 2. de suppl. neglig. prælat. n. 3. *Barb.* de jure Eccl. l. 3. c. 16. n. 33. *Castrop.* t. 13. d. 6. p. 12. §. 3. n. 17. *Luca* ad *Trid.* d. 8. n. 19. *Gonz.* ad Reg. 8. Cancell. gl 5. §. 7. à n. 63. *Garc.* p. 12. c. 2. n. 87. Potest tamen Episcopus beneficia simplicia unire Abbatiis, Monasteriis & locis religiosis, *Sanch. Garc.* n. 77. *Barb.* n. 36. *Castrop.* n. 21. *Tond.* qq. benef. p. 3. c. 151. *Lott.* l. 1. q. 29. n. 39 Quale autem jus competat Monasterio, cui unitur beneficium, explicant *Garc.* p. 11. c. 2. n. 3. *Barb.* de off. Episc. alleg. 72 n. 189. *Lott.* q. 28. n. 165. *Luca* de Parochis d. 10. à n. 6. Et ad quid obligetur tale Monasterium, explicat *Laym.* suprà.

§. II. Potest Papa, quascumque uniones faciat, 275
derogare juri Collatoris ordinarii; & nominatim id potest, si Prioratum unius Monasterii uniat Monasterio alterius Ordinis: uti & potest derogare juri patronatûs Ecclesiastici, *Covarr.*; & secundùm probabilem etiam juri patronatûs laici, si causa adsit, *Rebuff. Less.* in auct. v. *Beneficium*, cas. 28. Similiter potest Legatus Apostolicus per unionem auferre Episcopo collationem, *Rebuff.* citans Rotam: imò causâ cognitâ & approbatâ potest fieri unio, non vocato aut etiam invito collatore aliisque, quorum interest, *Rebuff. Less.* cas. 27.

§. III. Secundùm *Trid.* Sess. 21. c. 5. Episcopus 276
tanquam Sedis Apostolicæ delegatus potest unire Ecclesias parochiales, attamen cum consensu patronorum; aut etiam his invitis, si necessitas evidens postulet, uti ex variis declarationibus docent *Zerola* p. 2. v. *unio*, *Laym.* l. 4. t. 2. c. 9 & ad c. 4. *de ætate & qual. præfic. Castrop.* n. 11. Parochiæ tamen unire non potest Dignitatem aut Canonicatum, *Trid.*

Sess. 24. c. 13. *Ventrig.* T. 2. annot. 8. §. 1. n. 21. *Gonz.* n. 68. Item non potest beneficium aut fructus beneficii curati unire non curato, *Sanch. Lugo* in Resp. Mor. l. 5. d. 2. Excipitur causa paupertatis, ob quam, utì & ob alios casus à jure permissos, unire potest beneficia curata vel non curata cum curatis, *Trid.* Sess. 21. c. 5. Item potest in Ecclesia sibi subjecta facere unionem præbendæ Subdiaconalis cum ipsa Præpositura, ob illius paupertatem; & per accidens est, quòd Papa privetur jure tale beneficium conferendi alterno mense, *Less.* casu 25.

277 §. IV. Etiam potest Episcopus cum consensu Capituli, quamvìs invito possessore, unire Personatus aliaque beneficia simplicia, non tantùm Præbendis Canonicalibus, *Trid.* Sess. 24. c. 15., sed etiam dignitati tenuiori, *Gonz* Gl. 37. & seqq. *Garc.* c. 2. n. 170. *Luca* ad *Trid.* disc 8. n. 25. & de benef. d. 46. Et universim, secundùm *Castrop.* §. 2. & §. 3. n. 11. *Barb.* de jure Eccl. l. 3. c. 16. n. 54. *Lott.* n. 40. potest Episcopus ex justa causa omnia beneficia suæ Diœcesis non exempta, id est, quæ subjiciuntur provisioni Ordinariorum, unire: & ita, quando postulat bonum Ecclesiarum, quibus aliter provideri non potest, potest duas Capellanias cum consensu Patronorum etiam laicorum erigere in beneficium parochiale conveniens unius sustentationi: quòd si una Capellania haberet quot hebdomadis legenda duo Sacra, altera quatuor aut quinque, *Less.* cas. 24. dicit faciendam esse moderationem horum onerum, cùm enim Episcopus possit quandoque addere, cur non & tollere onera, si ita postulet necessitas? Vide tamen dicenda à n. 854.

278 §. V. Etiam potest Episcopus Monasterium sibi subjectum consentientibus Monialibus unire Monasterio vel loco religioso, quamvìs Moniales per alia Mona-

Monaſteria forent diſpergendæ : nec jus ullum ad hoc requirit conſenſum Capituli vel Canonicorum; & quamvis requireretur , ſufficeret conſenſus majoris partis , *Bald. Tab. Sa , Leſſ.* caſ. 26.

§. VI. *Trid.* Seſ. 14. c. 9. prohibet præſtimonia 279
aut beneficia qualiacumque unius Diœceſis uniri cum beneficiis alterius Diœceſis , etiamſi uterque Epiſcopus conſentiret, *Caſtrop.* §. 3. n. 10. *Luca* ad *Trid.* d. 18. n. 18. Docent etiam *Caſtrop.* n. 20. *Luca* n. 19. aliique , non poſſe ab Epiſcopo uniri beneficium liberum cum patronato, ne liberum in ſervitutem redigatur : contradicit *Lott.* q. 28. n. 165. , putans beneficium liberum extingui , ſed *Ventrig.* n. 28. dicit fieri poſſe, ſi Patronus conſentiat , ut beneficium conferatur alternatim , jam liberè , poſtea ex præſentatione.

§. VII. Si ex duobus beneficiis æquè principa- 280
liter unitis fiat unum, neutrum per unionem extinguitur, *Pariſ. Gonz. Mandoſ. Garc-Leur.* p. 2. q. 130. Hinc retinentur privilegia & qualitates utriuſque, ſi ſe compatiantur ; ſi autem ſe non compatiantur, retinentur ea, quæ ſunt magis favorabilia vel digniora, *Garc.* à n. 40. E contrà ſi unum beneficium acceſſoriè annectatur alteri , beneficium annexum amittit rationem beneficii omniaque privilegia , & habetur veluti prædium illius, cui unitur , *Luca* de benef. d. 44. n. 5. *Caſtrop* §. 1. , ubi notat , ſi in reſcripto ſic ponatur, *illud & illud beneficium unimus*, tum uniri æquè principaliter, & tali modo communiter unitur Præbenda Canonicalis alicui Dignitati, ideoque poſſidens habet jus ad utrumque Capitulum ; ſi autem dicatur , *tale beneficium unimus illi*, tum prius uniri acceſſoriè : & tum extinguitur beneficium illud, quod unitur, ſoletque tum fieri , ſi fructus ſint ita imminuti , ut non ſufficiant honeſtæ

sustentationi; sic enim etiam fieri potest, ut fructus unius Canonicatûs distribuantur in præsentias aliorum Canonicorum, utì habet *Trid.* Sess. 24. c. 15.

281 §. VIII. Episcopus unire potest aliqua beneficia Seminario, quamdiu id erit necessarium ad educationem juventutis pro Clericatu, *Trid.* Sess. 23. c. 18 Notant tamen omnes communiter cum *Garc.* n. 193. & *Castrop* p. 12. §. 3. à n. 13. Seminarium debere antecedenter fuisse institutum, id est, domum saltem conductam, in quam inducti sint actu scholares & aliqui Magistri; deinde ut electi sint duo Canonici pro ejus regimine; item unus ex Capitulo, alter ex Clero; item unus per Capitulum alter per Clerum, qui quatuor electi agant de instituendis taxis & necessitate uniendi beneficia, postquam adverterint partem detractam de mensa Episcopali aliisque beneficiis per diœcesin non fore sufficientem pro fabrica & sustentatione talis Seminarii, utì fusè explicant *Lott.* q. 29. à n. 47. aliique apud *Leur.* q 888. Quòd si Capitulum vel Clerus intra terminum competentem non deputaret aliquem, S. Congregatio statuit, ut Episcopus cum aliis tribus taxet, quando enim non dicitur *de* consilio sed *cum* consilio, non tenetur quis sequi, sed tantùm audire consilium, utì notant Canonistæ apud *Lugo* in Resp. Mor. l. 5. d. 21. Hæc autem beneficia unienda debent esse tantùm simplicia, non requirentia residentiam, non Ecclesiæ Collegiatæ, non collationis inferiorum Collatorum, non jurispatronatûs etiam Ecclesiastici, non antecedenter unita Monasteriis, non reservata post vacationem, non solius provisionis papalis (nisi fieret pro tempore vacationis posthac futuræ) non litigiosa, non manualia, non monocularia, utì pluribus docent AA. apud *Leur.* q. 889. 900. 902.

282 §. IX. Uniones, quas facit Episcopus, debent esse in

in perpetuum, si nempe causa & necessitas sit perpetua, & non ad vitam alicujus tantùm, alioquin non tam provideretur Ecclesiæ quàm personæ, *Trid.* Sess. 7. c. 4. *Barb.* n. 54. *Castrop* §. 2. n. 7. *Leur.* p. 1. q. 901.

§. X. Ad valorem unionis ab Episcopo faciendæ, præter justas causas, de quibus videri potest *Leur.* p. 3. à q. 909., requiruntur etiam quædam veluti solennitates, inter quas est cognitio causæ, *Barb. Castrop. Leur.* q. 911. Potestque etiam videri *Less.* cas. 27. *Lott.* l. 1. q. 28. n. 167. *Luca* de benef. d. 47. n. 6. de Parochis d. 10. n. 5., ad *Trid.* d. 8. à n. 11 *Leur.* q. 913. An autem & quando requiratur consensus Capituli, vocatio possessoris beneficii, Patroni &c.; item an exprimendus sit valor & litigiositas beneficii, refert *Leur.* ex AA. q. 914. & seqq. 283

§. XI. Quamvis unio rarò possit præsumi, cùm sit aliquid facti & quidem odiosi *Castrop.* §. 4. n. 3. *Leur.* q. 882., adeoque probari debeat, *Leur.* q. 931., tamen si facta sit, ordinariè loquendo, præsumi debet adfuisse causam, maximè si uniens testetur de cognitione causæ, *Corr. Garc.* n. 121. *Barb.* n. 51. *Leur.* q. 910. Et post lapsum 30. annorum præsumitur facta validè & cum solennitatibus, nisi constet de contrario, *Leur.* q. 929., qui q. 932. & 933. explicat, quomodo probari possit esse factam. 284

§. XII. Unio tum priùs habet locum, quando beneficium unitum vacaverit, quia uniens non vult præjudicare possessori, nisi ei aliter subveniat, *Laym.* suprà, *Garc.* n. 214. *Paris.* l. 2. q. 9. n. 7. 285

§. XIII. Prælati Episcopo inferiores non possunt, per se loquendo, beneficia unire, nisi habeant jurisdictionem quasi Episcopalem, *Lott.* q. 28. n. 111. 134. & seqq. *Ventrig.* n. 2. *Castrop.* §. 2. n. 18, Nec potest Vicarius Episcopi ex vi officii sui, utì habet communior cum *Castrop.* contra *Lott.* à n. 125. Nec Coadjutor 286

jutor Episcopi, nisi Coadjutus mente deficeret, *Luca* de Paroch. d. 35. n. 10. Nec Archi-Episcopus in Ecclesiis suffraganeis, quia non sunt ei subjectæ, nisi in casibus à jure expressis, *Barb.* n. 58. *Castrop.* n. 17. Excipit *Ventrigl.* n. 6, nisi ob negatam justam unionem ad eum appellaretur, sic enim ad ipsum devolveretur negotium: Potest tamen Legatus à latere, uti plures docent apud *Leur.* q. 905 Sed non Capitulum Sede vacante, uti tenent aliqui contra alios; & saltem nullum beneficium vel Ecclesiam potest sibi unire. *Leur.* q. 908.

287 §. XIV. Singuli Pontifices statim post electionem suam vi Regulæ 13. & 21. Cancellariæ revocant omnes uniones, annexiones & incorporationes nondum sortitas effectum, uti pluribus explicat *Chok.* ad Reg. 21. Non tamen revocant illas, quæ saltem ex parte sunt sortitæ effectum, *Garc.* n. 294. Plures autem adhuc sunt exceptiones ab illa Regula revocatoria, uti videri potest apud *Chok* suprà *Corr.* l. 2. c. 5. à n. 21. *Lott.* q. 28. & 29 *Leur.* q. 941.

Plura de unionibus beneficiorum videri possunt apud *Leur.* p. 1. à q. 162. & p. 3. à q. 877.

Q. 48. *Quid notandum sit circa divisionem, dismembrationem & suppressionem beneficiorum.* *R.* Seqq.

288 §. I. Divisio beneficii est, quando de uno fiunt plura: qui autem jure ordinario possunt unire, etiam possunt dividere, *Castrop.* t. 13. d. 6. p. 12. §. 4. n. 4. *Luca* de Paroch. d. 35. n. 8. *Leur.* p. 3. q. 935.; hinc si Episcopus ob paupertatem univit duas Ecclesias, illâ cessante poterit dividere & post unionem dissolutam redeunt beneficia ad pristinam naturam, v. g. redit jus patronatûs, *Leur.* q. 945.

289 §. II. Dismembratio beneficii est separatio tantùm aliquorum fructuum ab illo, ut applicentur alteri

teri beneficio vel loco pio: per hoc differt à divisione, quòd per hanc titulus fiat multiplex in ordine ad constituenda plura beneficia, dismembratio autem relinquat unicum beneficium, à quo separat partem fructuum, *Garc.* p. 12. c. 3. n. 1. *Tond.* qq. benef. p. 3. c. 156. n. 17. *Castrop* p. 10. *Leur.* q. 946.

§. III. Episcopus potest ex causa dividere bene- 290
ficium, etiam unam Parochiam in duas, unum Canonicatum in duos, vel in unum Canonicatum & portionem, servatis his conditionibus, ut fructus singularum partium sufficiant honestæ sustentationi & serventur solennitates in alienatione rerum Ecclesiasticarum requisitæ. Vide *Castrop.* à n. 3. & *Leur.* q. 935., ubi multa habet de dissolutione unionum.

§. IV. Episcopus non potest ab Ecclesia parochiali 291
dividere beneficia simplicia vel Oratoria unita; neque partem fructuum, & applicare beneficio simplici, utì conformiter ad *Trid.* Sess. 25. c. 16. notant *Castrop.* n. 2. *Tond.* c. 36. n. 4. *Garc.* c. 2. n. 88.

§. V. Non tantùm causæ sed & solennitates re- 292
quiruntur ad divisionem, utì & ad unionem, *Lott.* l. 1. q. 28. n. 4. *Corr.* l. 3. c. 2. n. 2. *Leur.* q. 949. & seqq., ubi etiam explicat, an in dubio præsumantur, quæ causæ & solennitates requirantur, quandonam divisio dicatur sortita effectum. Rectè autem docent *Castrop. Lott. Leur.* q. 940. posse Episcopum uniones à prædecessoribus factas examinare ac dissolvere, si inveniat non canonicè factas.

§. VI. Ex quibus causis una parochialis possit 293
dividi aut dismembrari, pendet ex plurimis circumstantiis, utì rectè *Luca* ad *Trid.* d. 16. à n. 2., ideoque dicit esse potiùs quæstionem facti: pro directione videri possunt *Trid.* Sess. 21. c. 4. *Gonz.* ad Reg. 8. Cancel. gl. 6. n. 96. *Barb.* de jure eccl. l. 2. c. 2. à n. 8. *Luca* de Paroch. d. 18. n. 2. & d. 34. & 35. *Lott.* l. 1.

q. 28. Et notandum est, quando dividitur una Ecclesia in duas, jus patronatûs novæ competere Rectori antiquæ, si hæc de suo aliquid contulit pro dote novæ, *Lott.* n. 47. Unde aliàs peti debeat dos pro nova Ecclesia, videri potest *Luca* de Decimis d. 12.

294 §. VII. Ex quibus indiciis præsumi possit dismembrationem esse factam cum auctoritate & solennitatibus requisitis, videri potest apud *Barb.* l. 1. c. 20. n. 19. & *Lott.* à n. 38.; quales verò solennitates in tali dismembratione observari debeant, explicant *Lott.* à n. 6. *Corr.* à n. 4. *Luca* de Parochis d. 35. à n. 5.

Plura de divisione beneficiorum videri possunt apud *Leur.* à q. 957.; de dismembratione autem, à q. 946, utì & p. 1. à q. 154. Denique an & quâ auctoritate possit una provincia Religiosa dividi in duas, videri potest *Luca* de Regul. d. 5 & 27.

295 §. VIII. Suppressio beneficii est extinctio tituli, per quam beneficium definit; potestque esse temporalis aut perpetua. Quòd si non extinguatur titulus sed tantùm veluti suspendatur vis illius, v. g. quia unitur alteri, sed solutâ unione potest redire, non est in rigore extinctio, quidquid contradicant *Lott.* l. 2. q. 8. à n. 84. & *Corr.* l. 2. c. 8. à n. 73. Requirit causam necessariam, quæ probanda est; item solennitates &c., de quibus omnibus *Leur.* p. 3. à q. 967. Quid autem circa eam possit Episcopus, habet *Trid.* Sess. 24. c. 15., potestque videri *Leur.* q. 972. Denique supprimere non posse alium Episcopo inferiorem, nisi per viam unionis, declarat *Leur.* q. 973.

296 *Q. 49. Quomodo per lapsum temporis mutari possit status beneficii. R.*

§. I. Ut beneficium primitus sæculare fiat regulare, vel contrà, sufficit per 40. annos continuè ac pacificè ab uno vel pluribus Regularibus in eo insti-

tutis

tutis fuisse gubernatum, Cap. *Cùm de beneficio*, de præb. in 6. *Barb.* ibidem, *Maresch.* l. 1. var. Res. c. 55. à n. 69. *Corr.* l. 1. c. 6. n. 322. Etiam sufficiunt 40. anni, ut curatum fiat non curatum, *Rota*, *Paris.* de resign. l. 10. q. 2. n. 88. *Maresch.* n. 1. & 2. *Corr.* n. 324. *Tusch.* litt. S. concl. 424. n. 4. & 8. Item ut perpetuum fiat manuale, & contrà, *Barb.* n. 10. *Maresch.* n. 3. *Corr.* n. 293. Item ut patronatum fiat non patronatum, *Maresch.* n. 12. *Corr.* n. 349. & 360. Item ut requirens residentiam personalem, postea non requirat, *Hurt.* de resid. T. 1. l. 6. Res. 6. §. 4. n. 8. & 9. & §. 6. per totum.

§. II. Ut ita fiat mutatio statûs in beneficio, ne- 297
cesse est, ut ea inducatur ab habente potestatem & voluntatem primævum statum immutandi: hæc autem potestas (saltem quoad aliqua de quibus vide dicta n. 273.) est etiam penes Episcopum vel alium, qui habet potestatem quasi Episcopalem, *Corr.* n. 325.; putat tamen *Lott.* l. 1 q. 34. n. 10., si non repugnet jus commune, sufficere simplicem præscriptionem 40. annorum; ut mutetur status beneficii; at si repugnet, quia v. g. agitur de statu sæculari imprimendo beneficio regulari vel contrà, dicit non sufficere talem præscriptionem, nisi simul ostendatur Episcopum ab initio præscriptionis voluisse è sæculari facere regulare: *Pirh.* l. 3. t. 5 n. 122. ait, ut beneficium sæculare transeat in regulare, non tantùm requiri, ut possidentes illud per 40. annos administraverint tanquam Regulares, sed etiam ut conferatur animo & intentione velut imprimendi alium statum, ideoque conferens in collatione dicat Regulari, *confero tibi beneficium sæculare* &c.; si tamen beneficium primitus sæculare lapsu 40. annorum factum sit regulare potest iterum fieri sæculare lapsu 10. annorum, & viceversâ, quia facilius est rem redire ad

pristinam, quàm abire ad alienam naturam, *Corr.* n. 321. & 326.

298 ## ARTICULUS II.

Quomodo acquirantur & conferantur Beneficia.

"RESP. I Beneficia Ecclesiastica uno ex tribus modis communiter acquiruntur: 1. Per electionem, v. g. Canonicorum; vel etiam postulationem, "(quæ est electio ejus, qui non erat de Capitulo, "vel de jure non erat capax) & confirmationem Superioris, si electum vel postulatum idoneum esse "intelligat. 2. Per præsentationem Patroni præviam, "& institutionem subsequam, à Prælato Ecclesiæ factam, si præsentatus sit idoneus. Etsi verò Patronus præsentato jus ad rem conferat, ita ut beneficium alteri conferri nequeat; jus tamen in re, & "collatio beneficii per institutionem datur. 3. Per "collationem liberam, quando Beneficium solo jure Prælati datur, nec Patronatûs juri subest: Unde "etiam beneficia, ex modo conferendi, dividuntur "in Electiva, Patronata, & libera.

" Resp. II. In qualibet diœcesi Episcopus est prius collator beneficiorum, nisi ex legitima præscriptione hoc jus alteri competat: supremus autem & universalis collator omnium Beneficiorum "non patronatorum, est Papa: *Less. lib. 1. c. 34. d.* "10. Ratio prioris est, quia Episcopus in sua diœcesi "est moderator sacrorum; ergo ipsius est officia sacra conferre. Ratio posterioris, quia Papa est supremus dispensator bonorum Ecclesiasticorum, & "Ordinarius Ordinariorum.

" Potest autem Papa tribus modis Beneficia conferre

ferre, 1. Jure præventionis. 2. Jure concursûs. 3. Jure devolutionis, de quibus *vid. Less. l. c* ubi notat, jure præventionis & concursûs ad vitandas lites, rariùs Papam uti: imò per concordata Germaniæ inter Sedem Apostolicam, & Fridericum Imperatorem, per constitutionem Nicolai V. quæ incipit, *Ad sacra &c.* alterni tantùm menses Papæ collationi reservantur, scilicet Januarius, Martius, &c. reliqui verò ordinariis collatoribus relinquuntur. Imò si per tres menses, à die notæ vacationis, in loco Beneficii nulla dispositio vel gratia Papæ appareat, Ordinarius conferre potest. Similiter mortuo Papa, quamdi Sedes vacat *Less. l. c. Lay.* l. 4. t. 2. c. 10. Quòd si autem Pontifex & Ordinarius eodem die idem beneficium diversis contulerint, & neutrius collationis prioritas appareat, præferendus est, qui invenitur in possessione; quia pro eo jus præsumit. Si neuter est in possessione, præfertur provisus à Pontifice, ob dignitatem provisoris, *Barbos. & Bardi d. 6. c. 6. §. 10.* ex Cap. *Si à Sede*, De præb. in 6. Denique si ultimâ nocte mensis Episcopalis beneficium cœperit vacare, in dubio utrùm ante, an post mediam noctem, quâ incipit mensis Papalis, si nemo sit in possessione, nec ulla provisio, præsumptio juris est pro Ordinario. *Gonzal. Barbos. Bardi §. 11.*

Quæres I. Quid & quotuplex sit jus Patronatûs? *Resp.* I. Esse potestatem præsentandi ad Beneficium Ecclesiasticum vacans. *Resp.* II. Esse duplex, scilicet jus patronatûs Ecclesiastici, quod alicui competit, quia ex bonis Ecclesiasticis; & jus patronatûs laici, quod alicui competit quia ex bonis patrimonialibus Ecclesiam fundavit, vel dotavit, vel erexit. *Lay. c. 13. n. 2. & 4.*

Quæres, II. Quando patronus teneatur præsentare

Bene-

"Beneficio vacante. *Resp.* Si patronatus sit laicus, te-
"neri intra 4. menses: Si Ecclesiasticus, intra 6., intra
"quos nisi fiat præsentatio, Beneficium sit liberum,
"ejusque dispositio pro ea vice devolvitur ad eum,
"cujus est instituere præsentatum.

" *Quæres.* III. Quid faciendum, si multi præsen-
"tentur. *Resp.* I. Si patronus, qui antea præsentavit
"Petrum, præsentet postea Paulum, velitque hunc
"præferri, poterit Prælatus instituere utrum malue-
"rit, si patronatus sit laicus; quia tunc præsentatio
"secunda non facit irritam primam, nec contrà. Si
"tamen patronatus sit Ecclesiasticus, prior tempore
"erit potior jure, ex Cap. *Cum authenticè, de jure pa-*
"*tronatûs.* *Resp.* II. Si ex duobus patronis alter Pe-
"trum, alter Joannem præsentet, potest collator con-
"ferre utri maluerit. Imò juxta *Sylv.* Episcopus tunc
"tertio conferre potest, eò quòd patroni non conve-
"niant. *Resp.* III. Si multi patroni inter se sint discor-
"des, is instituendus, in quem plures conveniunt, "
"*Less. d.* 8. & *Lay. n* 18.

ADDENDA.

299 Q. 50 *Quibus generatim modis acquirantur Beneficia.* R. Duobus, *actu*, si acquiratur jus in re; & *potentiâ*, si tantùm acquiratur jus ad rem: per hoc autem differunt hi modi, quòd vi juris in re beneficium sit proprium acquirentis, & simul adsit potestas illud administrandi, etiam ante possessionem: solum autem jus ad rem nihil horum tribuit, *Castrop* t. 13. d 2. p. 1. à n. 1. Jus in beneficio acquiritur confirmatione electionis vel postulationis, institutione & collatione; jus ad beneficium acquiritur electione, postulatione, præsentatione, collatione necdum acceptatâ, vigore gratiæ expectativæ, re-

servatione in favorem, consuetudine seu privilegio optandi, regressu vel accessu ob pensionem non solutam, Coadjutoriâ cum futura successione, de quibus dicemus in seqq., potestque videri *Leur* p. 2. q. 3.

Q. 51. Quid sit & quomodo differant provisio, nominatio praesentatio, institutio, collatio, investitura, electio, postulatio, confirmatio, admissio, possessio. R. 300

§. 1. Multi ex his terminis confunduntur, & sæpe sumitur unus pro altero, in rigore tamen videtur hoc modo loquendum: *provisio* est quid genericum, & significat dispositionem de beneficio in favorem alicujus, hinc qui præsentavit aut contulit alicui beneficium, dicitur illi providisse, & qui beneficium accepit, dicitur provisus de beneficio *Nominatio* etiam est quid genericum & significat designationem unius vel plurium personarum ad beneficium, potestque fieri vi præsentationis, collationis, electionis, privilegii vel facultatis aliquem vocandi ad certum beneficium. Vide *Leur*. p. 2. q 10. *Præsentatio* est exhibitio personæ beneficiandæ, facta illi, ad quem pertinet instituere. *Institutio* est attributio sive concessio beneficii facta ex præsentatione Patroni. *Collatio* est concessio beneficii ex solo jure & libertate conferentis, absque præsentatione Patroni. Vide *Leur* q. 8. *Investitura* est aliquid, quo significatur jus in beneficio antea acceptum, & facultas intrandi vel petendi possessionem vacantem, fitque ordinariè, in absentia rei, per annulum vel impositionem bireti. Loco investituræ quandoque est installatio aut inthronizatio. Vide *Leur*. q. 9. *Electio* est designatio alicujus personæ capacis ad aliquod beneficium, facta per suffragia; vide *Leur*. à q. 232. *Postulatio* est similis designatio facta per suffragia, quâ petitur aliquis, qui per dispensationem tantùm capax erat,

Leur.

Leur q. 198. *Confirmatio* electionis vel *admißio* postulationis est approbatio, quâ Superior roborat electionem vel postulationem factam: unde præsentationi respondet institutio, collationi investitura, electioni confirmatio, postulationi admissio: ultimum est *possessio*, quæ supponit titulum & jus in re completum, estque veluti positio Sedis seu pedis in beneficio, per quam habetur demum in illo quies.

301 §. II. Differentia horum colligitur ex dictis, nam 1. electio & postulatio est de uno tantùm, nominatio potest esse de pluribus; sic enim quidam Reges nominant Papæ tres, è quibus unum designet in Episcopum, *Leur.* q. 200. 2. Præsentatio & electio dant jus ad rem, seu dant jus, ut acquiratur beneficium; instituo, collatio, confirmatio & admissio dant jus in re, id est, faciunt beneficium esse acquisitum: postulatio autem nullum dat jus, nequidem ad rem, & per hoc præcipuè differt ab electione, *Leur.* q. 199. 3. Institutio & confirmatio electionis per hoc differunt à collatione, quòd fiant ex obligatione, nam Superior tenetur instituere præsentatum & confirmare electum; è contrà collatio fit ex sola liberali voluntate conferentis, ex qua etiam omnino liberè & ex gratia fit admissio postulationis. 4. Institutio & confirmatio per hoc differunt, quòd institutio sit de persona præsentata, confirmatio autem de persona electa, uti admissio similiter est de persona postulata. 5. Præsentatio & electio aut postulatio etiam per hoc differunt, quòd præsentatio fieri possit ab uno, eoque laico; electio autem & postulatio fiat à pluribus & solis Ecclesiasticis per suffragia.

Hactenus dicta habentur partim in jure, partim in AA citatis apud *Less.* de just. l. 2. c. 34. d. 3. & *Castrop.* t. 13. d. 2. p. 1. & 12. aliosque passim.

Q. 52. *Quid circa præsentationem sit addendum. R.* Seqq. 302

§. I. Præsentatio facta antequam vacet beneficium, reprobatur Cap. 2. & 13. *de conces. præb.*, hinc si juraris te præsentaturum Cajum, quando beneficium vacabit, promissio est illicita & irrita *Castrop.* t. 13. d. 2. & 3. p. 5. n. 1. *Sylvius* p. 1. v. *beneficium* cas. 3.; putatque *Lott.* l. 2. q. 6. n. 9. esse mortale, quia Ecclesia graviter prohibuit, ne detur occasio alienæ mortis captandæ: valet tamen præsentatio, licèt non vacet beneficium, si Patronus putavit vacare, tum enim convalescet à die veræ vacationis, *Lott. Corr.* l. 4. c. 6. n. 37.

§. II. Potest fieri vel missis litteris vel per procuratorem, Cap. *Ea noscitur*, De his quæ fiunt à Prælatis: attamen cum speciali mandato, *Barb.* de potest. Episc. alleg. 72. n. 116. *Corr.* c. 2. n. 23. *Leur.* p. 2. q. 124. Potestque, si adsit justa causa absentiæ, antecedenter id demandari pro tempore futuræ vacationis etiam unici beneficii, *Lott.* n. 10., duratque mandatum etiam secutâ sed ignoratâ morte mandantis, *Lott* q. 14. n. 43., sed non debuit nominari certa persona præsentanda, ne huic daretur occasio captandi mortem alterius, *Lott.* q. 6. n. 12. Vide *Leur.* q. 99. Similiter potest quis se instituenti præsentare per litteras vel per procuratorem, *Az. Castrop.* p. 1. n. 6. *Luca* de Jurep. d. 64. n. 30. *Leur.* q. 125. Potest etiam præsentatio fieri per scripturam privatam, aut oretenus sine omni scriptura & absque certa verborum forma, dummodo exprimatur actualis voluntas præsentantis, *Luca* à n. 21. 303

§. III. Potest esse conditionata, obscura, dubia; v. g. præsento, si per dispensationem te statim reddas habilem, si Papa mihi reservet pensionem, si sis mihi sanguine proximior &c., dummodo conditio, obscu- 304

obscuritas, incertitudo purificetur intra tempus concessum ad præsentandum, *Castrop.* d. 3. p. 1. n. 3. *Corr.* n. 26. *Luca* suprà, *Leur.* q. 127.

305 §. IV. Ut afferat aliquod jus, debet esse facta habenti instituere, & à præsentato vel ab habente speciale illius mandatum acceptari intra terminum Patrono concessum ad præsentandum, aliàs collatio beneficii devolvitur ad Superiorem; debetque de acceptatione constare per litteras vel procuratorem, *Castrop. Garc. Corr. Barb. Leur.* q. 122. Si autem bonâ fide præsentarit non habenti jus instituendi, habet iterum tempus novum præsentandi, de jure concessum ad præsentandum, *Corr. Barb.* n. 141. *Leur.* q. 123.

306 §. V. Patronatui laico conceduntur respectu beneficii simplicis quatuor menses, Ecclesiastico sex ad præsentandum, Cap. *Quoniam*, Cap. *Cùm propter*, Cap. *Eam te*, de Jurep. Patronatui mixto similiter sex secundùm communem sententiam, quamvis *Castrop.* d. 2. p. 5. n. 2. dicat concedi tantùm quatuor, si laici præsentent seorsim ab Ecclesiasticis; quod etiam dicunt *Pereira, Gonz. Lott. Barb.* alleg. 60 n. 17., si simul præsentent & sint plures laici quàm Ecclesiastici, sed in hoc contradicunt *Vivian. Paris. Luca* n. 4. *Nicol.* t. 1. d. 11. §. 9. Et hæc valent etiam pro prima provisione beneficii jam erecti, currit enim tempus à die factæ erectionis, *Lamb. Corr.* c. 1. à n. 5. *Leur.* q. 142. Reges tamen & summi Principes non arctantur tempore, quia hi, non item alii, præsumuntur habere multa impedimenta, *Garc.* c. 2. n. 34. *Castrop* n. 5. *Corr.* p. 10. c. 2. n. 64. *Luca* n. 13. Pro beneficio curato debet secundùm Bullam *Pii V.*, ubi recepta est, etiam à laicis fieri præsentatio intra 20. dies, & præsentatus institui intra duos menses à die peracti examinis, *Bass.* t. 2. v. *beneficium*

cium §. 5. n 5. *Leur.* q. 135. Quòd si præsentatio non fiat intra tempus, devolvitur ad Superiorem, utì dicetur n. 566. In Clivia tamen, Julia & Montibus pro bimestri priùs devolvitur ad Principem seu Ducem.

§. VI. Ille, ad quem spectat instituere, potest 307
prolongare tempus ad aliud quadrimestre vel semestre, (non tamen ultrà) quia illa determinatio temporis facta est in instituentis favorem, cui cedere potest, *Barb.* alleg. 72. n. 143. *Castrop.* n. 8. *Corr.* n. 66. *Luca* n. 16. Nec ideo fit injuria Superiori, ad quem collatio devolveretur, quia devolutio collationis non habet locum, nisi post elapsum quadrimestre vel semestre inter præsentationem & institutionem, præsentatio autem differri potuit usque ad diem ultimum illius temporis, *Leur.* q. 137. Potest etiam præsentatio, institutio, collatio (non tamen electio) fieri statim mortuo & necdum sepulto Rectore, *Garc.* c. 1. n. 38. *Corr.* c. 6. à n. 39. *Leur.* q. 138.

§ VII. Menses computantur, prout tum occur- 308
runt in Calendario, & de momento ad momentum, secundùm dicenda n. 420. Hoc autem tempus incipit currere, non ab hora, quâ vacavit beneficium, sed quâ patronus habuit notitiam vacationis, *Az. Tiraq Barb. Castrop.* n. 3. *Garc.* n. 34. *Lott* q. 6. n. 23. contra *Lambert.* & alios, cùm enim statutum sit in pœnam negligentiæ Patronorum, talis pœna non habet locum nisi post scientiam; quod verum est, licèt fundatio haberet, ut præsentatio fiat intra tale tempus à die mortis vel vacationis, debet enim intelligi, *cognitæ*, *Corr.* c. 2. n. 74. Et opponens præsentationem non esse factam in tempore, tenetur probare Patronum sciviisse vacationem, quia non præsumitur voluisse negligere jus suum, *Barb. Garc. Castrop. Corr.* n. 75. *Luca* n. 5. Quòd si fuerint sex pa-

troni, & quinque scientes vacationem neglexerint præsentare, sextus, qui nescivit, præsentat solus, *Barb. Castrop. Garc.* c. 2. n. 41. *Leur.* q. 139. Neque hoc tempus currit legitimè impedito, quominus præsentet, quia nemo debet sine sua culpa privari jure, quod ipsi est certum, *Abb. Barb. Castrop.* n. 5. *Pirh.* l. 3. t. 38. à n. 105. *Leur.* q. 40. n. 1., ubi recenset impedimenta aliqua: Vide etiam dicenda à n. 421. Et quamvis tempus non currat collatoribus & electoribus litigantibus de jure conferendi aut eligendi, tamen currit Patronis litigantibus de jure præsentandi, si neuter sit in possessione, ideoque eo evoluto, si lis non sit finita, potest Ordinarius conferre, *Az. Garc.* n. 19. *Castrop.* n. 6. *Lott.* n. 26. Si tamen patroni litigarent tantùm de habilitate præsentati, aut litigarent cum Episcopo volente Ecclesiam esse liberam, non curreret illis tempus, sed expectandus esset finis litis, *Ricc. Barb. Castrop.* n. 7. *Pirh.* à n. 111. Utì nec tum currit, si lis sit inter præsentandos, quorum unus dicat se præferendum alteri, *Castrop.*; nec patroni tum possunt præsentare tertium, aut alium substituere in locum unius mortui, *Covarr. Lancell. Castrop.* p. 5. n. 5. & p. 10. n. 9. *Barb.* de jure Eccl. l. 3. c. 12. n. 173. *Garc.* p. 5. c. 9. n. 217. *Leur.* q. 140.

309 §. VIII. Si præsentatus renunciet aut moriatur, vel detegatur vitium, ob quod irritatur præsentatio, abhinc incipit Patronis currere novum tempus, *Corr.* c. 3. n. 19. *Leur.* q. 141.

310 §. IX. Si præsentatio vel collocatio fiat post elapsum tempus, potest irritari: quia tamen jura non tam intendunt pœnam negligentium, quàm ut Ecclesiis vacantibus citò provideatur, si postea per celerem provisionem mora quasi purgata sit, debet talis provisio de æquitate tolerari, Cap. *litteras*, de

supp.

supp. neglig Prælat., *Engel* l. 3. t. 5. n. 65. Vide dicenda n. 568.

§. X. Si plures patroni præsentent per modum 311
unius, sive prout faciunt unum corpus, v. g. unum Capitulum, omnes vocandi sunt, ita ut si unus, qui possit vocari, fuerit omissus, præsentatio sit nulla; si autem præsentent ùt singuli & per modum plurium, *Vasq. Garc.* & alii cum *Less.* de just. l. 2. c. 34. n. 34. putant præsentationem à majore parte patronorum factam esse validam, quia etiamsi adfuisset, qui omissus est, tamen prævaluisset pars opposita major: Contradicunt *Az. Laym. Castrop.* p. 8. à n. 1 *Leur.* q. 131. n. 1., quia nemo sine sua culpa privandus est jure, quod habet: sufficienter tamen censetur aliquis vocatus, si vacatio beneficii sit ab Ordinario ita publicata, ut in notitiam omnium patronorum potuerit devenire.

§ XI. Ad validam præsentationem requiritur, 312
ut major pars Patronorum consentiat in unum, ùti dicetur n. 394., unde si communitas præsentet, pars absolutè major illius consentire debet, alioquin non est verum communitatem præsentare, *Silv. Az. Vasq. Castrop. Leur.* q. 131. n. 3. Hinc si Titius in Capitulo 12. personarum nominetur 7. votis, Cajus 5., & postea Titius resciatur fuisse inhabilis, Cajus non habet jus, quia non est nominatus à majore parte Capituli, potestque Capitulum intra tempus à jure concessum præsentare alium. E contrà si plures præsentent ùt singuli, illa pars prævalet, quæ respectu aliarum est major, v. g. si sint 9. Patroni, & à duobus præsentetur Titius, à tribus Cajus, à quatuor Sempronius, prævalet præsentatio Sempronii, quia licèt non sit à majore parte Patronorum, si computentur omnes, est tamen à majore parte eorum, quatenus præsentationem faciunt, &

comparatione aſiarum partium, *Silv. Az. Vaſq. Caſtrop.* n. 4. Conſequenter dicendum eſt ſi plures communitates tanquam diverſa corpora concurrant, illum prævalere, qui à pluribus integris communitatibus nominatur, v. g. ſi communitas A. habens 30. perſonas unanimiter præſentet Titium, communitas B. habens 20. perſonas unanimiter præſentet Cajum, & è communitate C. habente 20. perſonas novem præſentent Titium, undecim Cajum, Cajus prævalet, quia habens majorem partem communitatis C, cenſetur habere totam, *Laym.* ad Cap. *paſtoralis* de reſcriptis, n. 9. *Lott.* q. 11. à n. 134. Ob rationem datam, ſi votum Patroni A. æquivaleat votis Patronorum B. C. D., eò quòd hi deſcendant ex unico ſtipite, ſi Cajus habeat votum Patronorum A & B., non ideo prævalet Titio habenti vota Patronorum C. & D., quia Titius cenſetur habere votum totius hujus ſtipitis æquivalentis alteri, hinc ſunt æquales in votis. Similiter ſi præſentatio fieri debeat ab Epiſcopo & Capitulo velut ſingulis, & Titius habeat votum plurium de Capitulo, Cajus autem Epiſcopi & aliquorum Capitularium, ſunt pares, utì ex *Trid* Seſ. 25. c. 6. notant AA. communiter apud *Luca* de benef. d. 30. n. 7. & *Leur.* n. 5., ac iterum q. 698. Quid autem in tali æqualitate fieri poſſit, habet *Leur.* q. 131., & aliquid inſinuabitur n. 364.

313 §. XII. Præſentatus pluribus votis, ſi habilis ſit, debet præferri, Cap. *Quoniam*, de Jurep., & ex communi *Leur.* q. 195., addens cum *Abb. Roch. Garc.* p. 9. c. 2. n. 88., ſi minor pars præſentet habilem, major inhabilem, priorem præferri, quia poſterior præſentatio eſt, ac ſi non eſſet facta. Quòd ſi Patronus Clericus & laicus præſentarint Cajum, & laicus variet accumulando Titium, prævalet Cajus,

Cajus, quia habet duo pro ſe vota, *Abb. Barb. Caſtrop. Pirh. Leur.* ſuprà; & conſtabit ex dicendis n. 315.

§. XIII. Præſentatus poteſt, antequam inſtituatur, renunciare præſentationi in manibus Patroni, etiamſi præſentatio ſtetiſſet per annum, quia juri ad rem non eſt opus renunciare in manibus Superioris; imò renunciare poteſt in manibus ſimplicis Notarii; tumque habebit Patronus iterum totum tempus, quia per eum non ſtetit, quominus præſentatio conſequeretur effectum, *Corr. Leur.* q. 135. 314

§. XIV. Omnes Patroni poſſunt ante præſentationem variare ſuam mentem, quia res adhuc integra eſt: poſt præſentationem autem poteſt ſolus Patronus laicus variare ſeu præſentare alium, non privativè, ideſt, non excludendo primò præſentatum, ſed cumulativè, id eſt, adjungendo illi alium, etiamſi jus patronatûs ſit mixtum, dummodo ab initio præſentarit diverſum ab illo, quem præſentarat Eccleſiaſticus, *Abb. Tiraq. Barb. Caſtrop.* p. 6. n. 7. *Leur.* q. 148.; ſi tamen duo laici initio præſentarunt eundem, non poteſt unus accumulare invito altero Patrono, *Leur.* ſuprà. Quòd ſi etiam plures ſint accumulati, adhuc liberum eſt inſtituenti præferre, quem volet, Cap. *Cùm autem*, & Cap. *Quod autem*, de Jurep., *Garc.* à n. 211. Ac poſſe etiam plures ſucceſſivè ſic accumulari à Patrono laico, docent *Gl. Abb. Decius, Az. Caſtrop.* n. 3. contra *Nav. Garc. Guttier. Lambert. Barb. Pirh.* & alios, eò quòd hoc videatur Eccleſiæ utile ob majorem delectum. Vide *Leur.* q. 145. à n. 4. Quòd ſi moriatur Patronus laicus, poterit ſucceſſor variare, utì potuiſſet defunctus, *Vivian. Corr.* l. 4. c. 7. n. 23. *Leur.* q. 146. Patronus verò Eccleſiaſticus, quamvis variare non poſſit, tamen poteſt plures ſimul præſentare, ut ex illis unus inſtituatur, *Lop. Garc. Caſtrop.* ſuprà. 315

316 §. XV. Patronus laicus, si indignum vel inhabilem inscienter præsentarit, potest, & mandari debet illi, ut intra tempus statutum præsentet alium, Cap. *Cùm vos*, de off. Jud. Ordin., *Corr.* c. 6. n. 41. *Pirh.* n. 104. Docetque *Barb* de jure Eccl. l. 3. c. 12. n 174. idem posse patronum Ecclesiasticum. Addit n. 176. laicis etiam post tempus permitti intra certum tempus præsentare alium: putatque *Leur.* q. 145. n. 3. post detectum errorem habere Patronos illos iterum totum tempus.

317 §. XVI. Si laicus scienter præsentarit indignum, *Fagn. Pirh. Less.* l. 2. c. 34. n. 29. & alii putant nequidem pro illa vice privari jure præsentandi & variandi, quia Canones id dicunt tantùm de eligentibus: leges autem civiles dicentes privari etiam præsentantes non obligant in materia ecclesiastica; sed communiùs contradicunt alii cum *Roch. Lambert. Barb. Corr. Luca* de jurep. d. 47. n. 2., docentes devolvi ad Superiorem: Est autem Ecclesiasticus saltem privandus pro ista vice, utì habet communissima cum *Leur.*, quamvìs *Less* dicat oppositum etiam esse valde probabile. Et aliqui ex hoc excusant Patronos, quòd non ipsis sed Episcopis committatur provisio digni. Vide *Leur.* q. 153.

318 §. XVII. Si sex sint in solidum Patroni, & eorum quinque præsentarint indignum, sextus retinet jus præsentandi, *Luca* de benef. d. 28. à n. 17. Quod tenet, quamvìs ejus mandatarius etiam præsentasset indignum, dummodo hic non fuerit à mandante designatus, quia mandatum non debet trahi ad factum, unde mandans incidat in pœnam, *Lott.* q. 6. à n. 30.

319 §. XVIII. Quod *Bonif. VIII.* statuit Cap. 1. *Vt lite pendente*, in 6., ut si duo electi litigent & unus moriatur, vel à lite desistat, non procedatur ad aliam electio-

electionem, valet etiam, si lis oriatur inter duos præsentatos, tum enim non possunt Patroni, etiam laici, nequidem accumulando variare, licèt adhuc duret tempus præsentandi, nimirum ne lites prorogentur, *Calder. Lap. Lott.* q. 20. à n. 2. *Garc.* n. 217. contra alios apud *Castrop.* p. 6. n. 5. Aliud est, si lis esset tantùm inter Patronos, vel inter Patronum & Episcopum, quamvis accessoriè redundaret etiam in præsentatos, tum enim variare posset Patronus, *Archid. Lott.* à n. 7. Potest etiam Patronus mortuo uno præsentato, præsentare alium è collitigantibus, sic enim acceleratur finis litis, *Garc.* n. 220. *Paris. Castrop.* n. 6. contra *Gonz.*, cui adhæret *Barb.* n. 177. pro casu, quo lis penderet super titulo aut aliter prorogaretur. Vide *Leur.* q. 147. Quòd si moriatur collitigans, cui favebat Patronus, docet *Castrop.* p. 10. n. 9. nequidem Papam posse instituere superstitem invito Patrono, nisi priùs deroget juripatronatûs, sed causam mortui esse prosequendam, pro quo si decidatur, provisio facienda est, tanquam si beneficium ex tunc vacaret per mortem.

§. XIX. Si patronus jurarit non revocare præ- 320
sentationem primi, potest nihilominus accumulando præsentare secundum, quia per hoc non mutat sed relinquit præsentationem factam, secundùm dicta n. 315.; Si autem jurarit non accumulare aut simpliciter non variare, *Gutt. Lamb. Barb.* de pot. Episc. alleg. 72. n. 177. *Castrop.* p. 6. n. 8. dicunt invalidè præsentari alium, quia juramentum accedens actui ad sui valorem requirenti auctoritatem Judicis (qualis est præsentatio) reddit eum irrevocabilem juxta *Gl.* & Cap., *licèt mulieres*, de jurejur. in 6., nisi ille, in cujus favorem adjectum est, cedat juri suo, *Luca* de jurep. d. 43. n. 10. Excipiunt *Covarr.* & alii, nisi Ordinarius hanc secundam præsentationem

nem approbet. Imò adhuc invalidam esse præsentationem secundam, quamvis solùm promiserit non variare, docent *Lap. Gutt. Castrop.* quia per promissionem acceptatam cesserat juri variandi. Quòd si quis commiserit procuratori præsentationem ac jurarit non revocare commissionem, posse nihilominus validè revocare docet *Castrop.* n. 10. Vide *Leur.* q. 149. & seqq.

321 §. XX. Post legitimam institutionem nulli Patrono licitum est variare, Cap. *Quod autem*, de Jurep., *Castrop.* p. 6. n. 1., Quod tenet, etiamsi postea contra institutum moveretur lis, *Castrop.* n. 5. *Garc.* p. 5. c. 9. n. 218. Item tenet secundùm Cap. *Si tibi absenti*, de præb. in 6., etiamsi possessionis traditio necdum sit facta, *Pirh.* n. 98. Quamvis autem electionis scrutinium publicatum revocari non possit, Cap. *Publicato*, de elect., tamen si præsentatio etiam Capituli necdum sit facta Superiori, quamvis aliquis sit in Capitulo nominatus, revocari potest, *Laym.* ad tit. de elect. n. 3.

322 §. XXI. Qui præsentatur, debet esse actu idoneus, *Barb. Castrop.* p. 7. n. 1.; nisi præsentetur sub conditione procurandæ idoneitatis, & hæc procuretur intra tempus præsentandi, *Corr.* l. 4. c. 6. n. 26. Quòd si inter duos aptos unus sit actu habilis alter inhabilis, qui intra tempus concessum habilitari possit, potest, sed non tenetur expectare Patronus, *Luca* d. 45. n. 8. Hinc si unus è familia sit præsentandus, & primo mense nullus sit habilis, potest statim præsentare alium non de familia, *Leur.* q. 152.

323 §. XXII. Si fundatio requirat aliquem certo loco natum, qui non est tali loco natus, præsentari non potest: Ut autem quis dicatur certo loco natus, satis est ejus Patrem esse inde oriundum, *Ias. Mandos. Barb.* alleg. 4. à n. 6. *Castrop.* d. 4 p. 9. n. 2.; potestque

testque etiam videri de Ordine p. 15. Similiter si præsentandus debeat esse civis certæ urbis, illi non obstat, quòd fortè natus sit alibi ob accidentalem moram Matris, quia natus extra patriam ex causa accidentali absentiæ Parentum dicitur verus civis prioris patriæ, ac si verè & propriè ibi natus esset, *Felin.* aliique apud *Luca* de benef. d. 61. n. 4., notans tamen ex circumstantiis sæpe plus exigi ex mente fundatoris. Quòd si fundatio habeat, ut sit filius civis certæ urbis, Titius autem non sit filius civis sed reipsa civis, videtur esse capax, quia conditio est adjecta in favorem civitatis, nempe ut hujus membro detur beneficium, quod hìc fiet, maximè cùm plus sit esse civem quàm purè filium civis.

§. XXIII. In eo casu, quo fundatio dicit præsen- 324
tandum debere esse ex certa familia, *Rodriq.* & *Luca* de Jurep. d. 43. n. 3. putant præsentari posse non proximiorem, quod *Castrop.* n. 5. vocat probabile, quia quando non exprimitur proximior, electio videtur esse relicta Patrono: sed communis cum *Gutt.* & *Garc.* p. 7. c. 15. n. 17. contradicit, quia proximior censetur esse fundatori gratior, utpote conjunctior: si expresserit, *proximiorem*, intelligitur proximior fundatori, *Lamb. Vasq. Garc.* n. 20. *Castrop.* n. 6, dummodo tempore præsentationis sit habilis, *Luca* n 6.; ubi addit, si duo sint æquè proximi, unus è linea masculina, alter è fœminina, secundùm *Garc.* n. 21. posse præferre quem vult, quia hìc non agitur de propagatione nominis vel familiæ; secundùm *Castrop.* n. 7. debet præferre eum, qui est è masculina, quia censetur fundatori gratior; hinc n. 8. addit, si conjuges ex bonis communibus fundarint beneficium pro familia, in gradu æquali præferendos consanguineos mariti, nisi consanguinei uxoris essent in fundatione primo loco nominati,

Felin. Gutt. Gomes. Castrop. n. 9. Computatio autem proximitatis est facienda potiùs secundùm jus civile, nisi fundatio restrinxisset ad quartum gradum, quia tum denotaretur jus Canonicum, *Garc.* n. 25. *Castrop.* n. 10. *Leur.* q. 156.

325 §. XXIV. Legitimatus à Principe sæculari censetur esse de familia, hinc si Ecclesia etiam dispensat cum eo, & fundatio utatur verbis naturæ, quod præsumendum est, v. g. si dicat, provideatur aliquis *ex descendentibus nostris, ex nostro sanguine*, præsentari poterit ad tale beneficium pro familia erectum: si autem utatur verbis civilibus, v. g. provideatur aliquis *de familia, cognatione, consanguinitate, stirpe, Garc.* à n. 39. putat non esse capacem, sed *Gonz.* & *Castrop.* n. 11. dicunt spectandum esse communem modum loquendi & circumstantias: sicque admitti posse etiam spurium, si non censeatur per verba excludi: si tamen adsit legitimus, videtur præferendus, quamvis esset remotior, quia legitimitas censetur superare omnem propinquitatem illegitimi, *Gutt. Peregr. Rodriq. Castrop.* n. 13. contra *Gonz.* & *Garc.* n. 53.

326 §. XXV. Patronus non potest seipsum præsentare, id enim in odium ambitionis prohibetur Cap. *Per nostras*, de Jurep., *Castrop.* d. 4. p. 7. n. 2. *Barb.* de jure Eccl. l. 3. c. 12. n. 193. Quod tenet in beneficiis etiam simplicibus, *Corr.* l. 4. c. 2. n. 16. *Pirh.* n. 90. Potest tamen unus Patronus præsentare alium Compatronum, & hic dicere, *consensum præsentationi de me factæ, Lamb. Ricc. Az. Tusch. Barb. Castrop* n. 3. Unde si sint tres Patroni, quorum unus nominarit Titium, alter Compatronum, qui consentiat, hic consensus facit, ut habeat duo vota: quòd si nominatio fieret secretè & tertius aliquis cum Compatrono haberet æqualia vota, posset

Patro-

Patronus publicatis votis advertens se nominatum, revocare suum votum, & consentiendo in seipsum facere plura pro se vota; non posset tamen per talem accessum facere pro se paritatem votorum, *Lamb. Corr.* suprà.

§. XXVI. Nequidem per procuratorem à se delegatum ad præsentandum potest præsentari Patronus, quia sic præsentaret seipsum, cùm delegatus agat nomine delegantis, *Paris. Castrop. Pirh.* n. 89. contra *Rice.*; cujus opinionem *Corr.* n. 17. dicit esse contra innumeras Rotæ decisiones, contra DD. omnium sententiam & praxin: Excipiunt *I. Andr.* & *Pirh.* n. 91., nisi in delegatum transtulerit omnem potestatem nominandi, quem volet & judicarit aptiorem: quod magis valet, si omnes Patroni constituerint procuratorem, hic enim poterit præsentare unum ex Patronis, *Corr.* n. 21. Procurator tamen ipse non potest præsentare seipsum, quia maneret locus ambitioni, *Gonz. Lamb. Barb. Castrop. Leur.* q. 165. Si autem Patronus liberè & absque pacto renunciet juri præsentandi, potest instituens eum vocare ad beneficium; Item si instituens antecedenter Patrono offerat beneficium, hic poterit consentire, *Abb. Vasq. Less. Barb. Castrop. Pirh. Leur.* q. 164. n. 9. 327

§. XXVII. Patronus potest à Papa, aut si pauper sit, & beneficium sit simplex, etiam ab Ordinario per viam deprecationis obtinere beneficium, cùm enim ei debeantur alimenta, sic optimè consulitur ipsi, *Abb. Lamb. Corr. Barb.* n. 199. *Pirh.* n. 91. *Luca* d. 45. n. 8. *Leur.* q. 164. 328

§. XXVIII. Patronus potest filium suum præsentare, quia non censetur hic esse una cum illo persona, *Abb. Az. Barb. Corr. Castrop. Pirh.* n. 92. *Leur.* q. 166. Item donatarius potest præsentare donantem juspatronatûs, dummodo absit suspicio pacti & fraudis; 329

fraudis; debet tamen donatio esse in perpetuum facta cum consensu Episcopi & cum abdicatione privativa omnis juris præsentandi, etiam cumulativè, *Lamb. Corr. Leur.* q. 167.

An præsentatus per plures præsentationes possit prosequi singulas, dicetur n. 437.

330 Q. 53. *Quid præterea notandum sit circa jus patronatûs & Patronos. R.* seqq.

§. I. Jus patronatûs est potestas nominandi vel præsentandi Clericum ad beneficium ecclesiasticum vacans; sive secundùm *Lott.* l. 2. q. 3. à n. 22. est prærogativa certa concessa per Ecclesiam in retributionem temporalium pro constituendo beneficio ecclesiastico elargitorum; fundans enim beneficium habet prærogativam honorificentiæ, sustentationis (si ipsi & liberis deficiant alimenta) & potestatis præsentandi ad beneficium, *Lott.* & alii cum *Leur.* p. 2. q. 29. & 102. De illa honorificentia vide *Leur.* à q. 103. De alimentis autem à q. 105.

331 §. II. Jus patronatûs dividitur in personale & reale, secundùm dicta l. 3. p. 1. à n. 127. Etiam aliter dividitur in ecclesiasticum, laicale & mixtum: tum est *ecclesiasticum*, si beneficium fundetur ex bonis ecclesiasticis; *laicale*, si ex bonis patrimonialibus vel aliis, de quibus fundans, licèt sit ecclesiasticus, liberè possit disponere, *Garc.* p. 5. c. 1. à n. 593. *Corr.* l. 4. c. 2. à n. 48. *Nicol.* t. 1. d. 5. §. 2. *Leur.* q. 15. & 16. *Mixtum* est, si proveniat titulo partim ecclesiastico partim laicali, ac competat patrono tum ecclesiastico tum laico. Si nesciatur, ex quibus bonis Ecclesiasticus fundarit beneficium, utendum est præsumptione, nam si jus præsentandi dederit suis hæredibus, consangueis, laico, debet censeri laicale, alias non potuisset illis donari, nec hi ab initio admissi fuissent ad præsentandum, *Mandosius, Gonz. Garc.* n. 594.

n. 594. *Lott.* q. 10. n. 2. Addunt *Corr.* & *Nicol.* §. 17. si laici sint in possessione præsentandi, etiam præsumi laicale, nisi contrarium expressè probetur

§. III. Cap. *Si laicus*, hoc tit. in 6. statuit *Bonif.* 332
VIII. ut si laicus jus suum patronatûs conferat Ecclesiæ, Collegio Clericorum vel Monasterio, censeatur ecclesiasticum: idem est, si conferat personæ ecclesiasticæ ratione dignitatis vel beneficii, cui annectit, *Barb.* de jure eccles. l. 3. c. 12. n. 10. *Lott.* n. 6. *Leur* q. 16. n. 9 *Nicol.* §. 4. Etiam tum est ecclesiasticum, si competat laicis utriusque sexûs religiosè viventibus, Beguinis, Monialibus, Abbatissis, Communitati Tertiariorum *S. Francisci*, Commendatoribus Ordinum militarium, etiam conjugatis, *Barb. Garc. Lott. Leur* n. 11. Idem dicunt aliqui contra alios, si competat Confraternitatibus laicorum alicui Ecclesiæ affixis; si datum sit laico ratione Ecclesiæ, v. g. quia est Provisor; si competat hospitalium Administratoribus laicis, aut Collegiis institutis pro sustentatione egenorum, utì refert *Leur.* à n. 12. Hæc tamen & similia censeri debent laicalia ad effectum derogationis & reservationum. Et si quis fundans beneficium ex bonis laicalibus det jus patronatûs Ecclesiæ, expressè præservans, ut sit & maneat laicale, manet tale, *Barb.* n. 12. *Lott.* n. 5. Item si Clericus laicis fundatoribus successerit, etiam manet laicale, *Barb.* n. 14. *Corr.* n. 54. 58. Quòd si beneficium fundatum sit ex bonis ecclesiasticis; quamvìs jus patronatûs illius transiret ad laicum, maneret ecclesiasticum, nisi hic acciperet titulo oneroso, v. g. permutatione apud Papam, tum enim efficeretur laicale, *Barb.* n. 16. *Pirh. Leur.* n. 6.

§. IV. Si ex tribus Patronis duo sint ecclesiastici, 333
Lott. n. 67. dicit jus patronatûs esse ecclesiasticum; si duo laici, laicale: tum autem tantùm vult dici mixtum,

mixtum, si æqualiter pertineat ad ecclesiasticos & laicos; sed *Castrop.* t. 13. d. 2 p. 2. n. 3. adhuc vocat mixtum, si Patroni ecclesiastici & laici concurrant, quamvis non æquali numero; tale autem jus patronatûs semper gaudet privilegiis laicalis, hinc excludit reservationem, concursum &c *Luca*, *Leur* q. 18. Quod tenet, etiamsi Patroni inter se convenirent, ut hac vice præsentaret solus ecclesiasticus, postea solus laicus, tum enim, quando præsentaret ecclesiasticus, non posset alternare Papa, *Lott.* n. 98. *Leur.* q. 19. contra *Garc.* Vide dicenda n. 480. & 515. 516.

334 §. V. Jus patronatûs aliter dividitur in *hæreditarium*, quod transit ad quoscumque hæredes etiam extraneos; potestque illud sibi reservare hæres, si testator jusserit erigi beneficium, *Nicol.* §. 18. *Gentilitium*; si fundator voluerit pertinere ad gentem seu familiam aliquam, quæ si emoriatur, redit ad hæredes; in dubio autem semper censetur hæreditarium. *Mixtum*, si fundator in eo, qui debet providere, exegerit, ut esset non tantùm hæres, sed etiam de certa familia: potestque jus patronatûs semel constitutum, si fundator ipsemet petat, per Episcopum mutari de hæreditario in gentilitium vel mixtum, & contrà, *Lott.* q. 11. & 47. *Leur.* q. 20. & seqq.

335 §. VI. Jus patronatûs ex communi juris dispositione acquiritur, 1. per fundationem Ecclesiæ sive per concessionem fundi, in quo ædificetur, *Leur.* q. 39. 2. Per liberam Ecclesiæ ædificationem aut planè destructæ reædificationem, ita ut novâ consecratione egeat, *Leur.* q. 40. 3. Per dotationem, sive per assignationem redituum sufficientium pro sustentando Rectore seu Ministris, & pro luminaribus, etiamsi Ecclesia jam fuerit antecedenter ædificata & consecrata, *Leur.* q. 30. 42. 43. Nec opus est, ut hi sibi expressè reservarint jus patronatûs, cùm id habeatur ex

ex dispositione juris, nisi tamen recusarint, *Garc. Castrop. Lott. Corr. Leur.* q. 35. Requiritur tamen Episcopi, & si Episcopus fundet, ædificet aut reædificet vel dotet, Papæ consensus, *Az. Barb. Castrop. Leur* q. 36. 37.

§. VII. Si unus fundavit, alter ædificavit, tertius dotavit Ecclesiam, quamvis unus plus, alter minus contulerit, omnes tres habent jus patronatus. Si duo fundarunt, uterque est Patronus; sed habent unum tantùm votum comparatione ædificantis & dotantis, *Leur.* q. 31 Non potest autem fundans aut ædificans habere jus patronatus, nisi sequatur dotatio, imò Ecclesia absque dote ædificari non debet, aut saltem non consecrari, *Az. Barb. Leur.* q. 40. n. 5. 336

§. VIII. Si Clericus ex redditibus sui beneficii ædificavit Ecclesiam, habet jus patronatus, quamdiu vivit; post ejus mortem, si Ecclesia non sit Collegiata, habet successor in beneficio; si sit Collegiata, habet Collegium Clericorum. *Leur.* q. 40. n. 2. Quòd si Ecclesia fuit planè destructa, quamvis reædificetur ex eadem materia, videtur desinere jus primi ædificatoris; si tamen tota tantùm per partes fuit reædificata, manet jus primi, *Pirh. Leur.* n. 3. 337

§. IX. Ædificans Ecclesiam in fundo meo me invito, acquirit quidem jus patronatus, sed ego propriâ auctoritate destruere possum vel occupare Ecclesiam, si necdum sit consecrata; si autem sit consecrata, tenetur ipse mihi solvere pretium fundi, *Pirh. Leur.* q. 41. 338

§. X. Per augmentum dotis non acquiritur jus patronatus; cùm per hoc sit tantùm benefactor, nisi dos prior periisset aut facta fuisset incongrua, & augens exprimeret se novam dotem facere, *Lott. Leur.* q. 44. *Dixi* autem n. 293. si aliqua Ecclesia dividatur in duas, Rectorem antiquæ, si de antiqua contulit 339

ad

ad dotem novæ, habere jus patronatûs respectu novæ.

340 §. XI. Jus patronatûs potest acquiri etiam per privilegium, si à Papa concedatur alicui ob merita in Remp. Christianam vel ob augmentum dotis, *Az. Castrop. Lott.* q. 7. n. 20. *Leur.* q. 45. Non potest tamen hoc concedere Episcopus, quia non potest gravare beneficium, *Garc.* c. 9. n. 128. *Corr.* c. 5. n. 24. *Leur.* q. 46. Similiter jure antiquo posset jus patronatûs etiam à laico acquiri per præscriptionem, contra Ecclesiam spatio 40. annorum cum titulo, vel tempore immemoriali sine titulo, contra alium autem laicum spatio 10. inter præsentes, & inter absentes 20. annorum, sed jure novo *Trid.* videtur aliter loquendum, uti dicetur n. 354. Quomodo autem præscribatur libertas à jure patronatûs explicat *Leur.* q. 120. n. 6.

341 §. XII. Jus patronatûs potest ab uno ad alterum transire, 1. successione per hæreditatem vel testamentum. 2. Donatione. 3. Permutatione. 4. Venditione, uti jam explicabitur.

342 §. XIII. Si fundator reservarit sibi jus patronatûs, transit ad ejus hæredes: si donarit Titio, transit ad hæredes Titii, etiam extraneos & etiam ad fœminas, *Castrop.* p. 4. n. 2.; quòd fit etiam sine consensu Episcopi saltem ordinariè, de quo vide *Leur.* q. 57.; hinc si Titius instituat Monasterium in hæredem suum, transit ad Monasterium, *Lott.* q. 11. n. 26. Si tamen jus patronatûs esset constitutum in sanguine, Monasterium haberet tantùm ad vitam Religiosi, tumque rediret ad consanguineos defuncti. *Garc. Tamb. Pirh. Leur.* q. 56. Quòd si, v. g. tres filii sint hæredes, singulis competit æqualiter, *Az.* p. 2. l. 6. c. 20. q. 9.; horum autem filiis non competit in capita sed in stirpes, *Barb.* de pot. Epis. all. 72. n. 70. Vide *Leur.* q. 49.

§. XIV.

§. XIV *Covarr. Bald. Lott.* n. 37. negant jus 343
patronatûs transire ad fidei-commissarium vel usufructuarium universalem, quia non sunt hæredes; contradicunt *Mol. Zæs. Corr.* n. 1., quia hæreditas ad illos transit; sed melius distinguit *Castrop.* n. 5. negans de jure patronatûs personali, quia adhæret personæ hæredis, affirmans de reali, quod adhæret rei hæreditariæ. Vide *Leur.* q. 50.

§. XV. Si creditori detur in pignus vel in depositum hæreditas bonorum, jus patronatûs, etiam reale, manet apud debitorem, quia ad præsentandum requiritur possessio juris patronatûs, creditor autem non acquirit possessionem pignoris vel depositi sed nudam detentionem, *Barb.* de jure Eccl. l. 3. c 12 à n. 236. *Castrop* n. 14. *Leur.* q. 51. An transeat in conductorem, dictum est l. 3. p. 1. n. 131. Communis autem sententia habet cum *Leur.* q. 54, quòd transeat ad emphiteutam & vasallum. Similiter transire ad sequestrum bonorum, quibus annexum est, si sequester ille sit capax, docent *Garc.* c. 6. n. 1. *Barb.* n. 233.; quod dicunt *Gutt. Lamb. Castrop.* p. 28. n. 5. etiam de sequestro dignitatis vel beneficii, quia sequester administrat omnia nomine Judicis & Superioris, qui tum deberet præsentare: sed alii restringunt ad solum sequestrum de consensu partium constitutum. Vide *Leur.* q. 53. Quòd si bona Titii addicantur fisco, jus patronatûs reale transit ad fiscum, personale autem ad filium vel hæredes Titii, *Leur.* q. 55. 344

§. XVI. Si in jure patronatûs gentilitio funda- 345
tor dixerit, *hoc jus patronatûs reservo mihi & meis descendentibus*, intelliguntur in recta linea procreati ab ipsis; si dixerit, *mihi meisque agnatis*, intelliguntur positi in linea etiam transversa; etiam fœminæ; salvâ semper prærogativâ propinquio-

ris gradûs, *Lott.* à n. 49. *Leur.* q. 59. Illegitimi autem etiam veniunt nomine consanguineorum; sæpe tamen præsumi potest fundatorem voluisse legitimos præferri illegitimis, *Lott.* n. 150. *Leur.* q. 61. Vide dicta n. 325.

346 §. XVII. Potest quis sine consensu Episcopi donare jus patronatûs Ecclesiæ, Monasterio, loco religioso, Clerico nomine dignitatis suæ, non tamen laico aut Clerico tanquam personæ privatæ, sed ad hoc requiritur consensus Episcopi, *Az. Barb. Corr.* à n. 8. *Castrop.* p. 4. à n. 16. *Leur.* q. 62.; Potestque parens tale jus donare, cui filiorum volet, aut etiam extraneo, si illud habebat ex bonis liberis seu non spectantibus ad filiorum legitimam, *Castrop.* n. 8. *Leur.* q. 64. Si autem donet extraneo, putant *Gonz. Lott. Corr.* n. 16. non censeri exclusisse seipsum aut hæredes suos, sed hos retenturos cumulativè cum illo: attamen jus patronatûs semel unitum in una persona non potest dividi in plures, quia censeretur induci major servitus Ecclesiæ vel beneficio, *Lott. Leur.* q. 65.

347 §. XVIII. Jus patronatûs personale potest etiam propriâ auctoritate permutari per se & ratione sui cum alia re spirituali, quia exceptâ materiâ beneficiaria non prohibentur permutationes rerum spiritualium, secundùm dicta l. 3. p. 1. n. 114. Jus patronatûs reale per accidens permutari potest cum re temporali, si res, cui adhæret, permutetur, tum enim accessoriè cum ea transit, *Az. Castrop.* n. 9. *Corr.* n. 7. *Leur.* q. 66.; & quomodo similiter vendi possit cum re vendita, etiam diximus l. 3. p. 1. n. 128.; nec ad hoc requiritur consensus Episcopi, *Corr.* n. 20. Possetque etiam vendens castrum reservare sibi jus patronatûs separabiliter annexum, *Lott.* q. 9. n. 47.

§. XIX

§. XIX. Sive jus patronatûs ſit aliquid in ſe ſpirituale ſive tantùm annexum ſpirituali, tamen eſt materia ſimoniæ, nec ratione ſui vendi aut emi poteſt, utì dixi l. 3. p. 1. à n. 127. Nec de ullo jure patronatûs cognoſcere poteſt Judex laicus, Cap. *Quanto*, De judiciis, *Lott.* n. 30. *Corr.* c. 2. n. 52. *Leur.* q. 26., eſt enim introductum per Eccleſiam & ex gratia, ideoque de illo vult cognoſcere ſola Eccleſia, quia reputatur ſemper tanquam gratia, *Lott. Leur.* q. 28. 348

§. XX. Jus patronatûs non poteſt competere infideli, quamvìs Eccleſiam ædificaret aut emeret caſtrum, cui annexum eſt, *Caſtrop.* n. 19. Similiter nec hæretico, *Lott.* q. 14. n. 18. Competere tamen poteſt infanti, pro quo præſentare poteſt tutor, *Caſtrop.* n. 21. Poteſtque pupillus ſeptennio major ipſemet præſentare, *Garc.* c. 9. à n. 186., expedit tamen fieri per tutorem; nec requiri conſenſum pupilli docent alii contra alios; addunt etiam non requiri conſenſum filii impuberis, ſi pro eo præſentet pater: ſi tamen præſentet curator vel pater puberis, requiritur hujus conſenſus, quamvìs ſit minorennis, quia non ita ampliùs regunt perſonam, ſaltem quoad ſpiritualia jura, ſed tantùm adminiſtrant bona, *Garc.* à n. 196. *Caſtrop.* n. 22.; qui excipit, niſi patronatus competeret filio ob bona adventitia, quorum uſumfructum habet pater. Vide *Leur.* q. 71. & 72. 349

§. XXI. Fœmina capax eſt juris patronatûs; Cap. ult. *de conceſſ. præb.* Hinc ad eam tranſit, ſi ſit hæreditarium vel pro conſanguineis, *Garc.* à n. 144. Quando competit uxori, ſi ſit perſonale aut reale ratione paraphernalium vel propriorum, non competit marito; ſi ſit reale ratione bonorum, quæ æſtimata & velut empta, ſint data in dotem, competit marito, *Caſtrop.* à n. 27. vide *Leur.* q. 73. 350

§. XXII. Illegitimus tam ſpurius quàm naturalis 351

ralis capax est juris patronatûs : item irregularis, cùm non sit beneficium nec requirat Clericatum, *Az. Castrop.* n 24. *Leur.* q. 74. Excommunicatus major non amittit illud ; imò potest Episcopus consentire, ut, si sit toleratus, etiam acquirat, v. g. ædificando Ecclesiam, sed prohibetur illius usus, donec absolvatur, si tamen præsentet, potest Episcopus admittere, quamvis non teneatur, *Suar. Pirh.* Quòd si sit vitandus, invalidè præsentat, saltem si sit Ecclesiasticus, *Barb.* de jure Eccl. l. 3. c. 12. n. 162. Putantque *Turr.* & *Hurt.* idem esse, quamvis esset laicus, quia debet conferre jus ad rem, ergo debet habere jurisdictionem aliquam, quâ privatus est excommunicatus vitandus; sed *Covarr. Villal. Corneio, Diana* p. 5. t. 9. R. 105. dicunt validè præsentare, quamvis admittere non debeat Episcopus, ne communicet cum illo: si tamen non sit in culpabili mora petendæ absolutionis, tempus ei non currit. Vide *Leur.* q. 75.

352 §. XXIII. Quamvis alicui reipsa non competat jus patronatûs, si tamen bonâ fide possideat, potest, etiam post motam litem circa petitorium, præsentare, *Abb. Az. Castrop.* n. 25. Et postea, quando apparet non habuisse jus, non potest annullari institutio, *Abb. Laym. Garc.* c. 5. n. 4. & 45. *Castrop. Corr.* l. 1. c. 6. n. 360. *Pirh.* n. 76. & 83. *Leur.* q. 76. Si tamen defectus innotescat ante institutionem, hæc fieri non debet, *Castrop.* p. 28. n. 2., dixerat tamen p. 4. n. 26. cum *Lop.* & aliis, si post præsentationem possessio fiat solummodo dubia, probabile esse, quòd institutio fieri possit, eò quòd videatur prævalere bonum Ecclesiæ nolentis beneficia diu vacare. E contrà si adsit mala fides, invalidè præsentat, Cap. *Consultationibus*, 19. de Jurep. Tenent autem dicta de possessore bonæ fidei, licèt numquam antè præsenta-

sentarit, quia sufficit quasi possessio defuncti antecessoris absque nova apprehensione seu exercitio, *Garc.* n. 9. & 37. *Corr.* c. 4. n. 19., quamvis n. 17. cum *Luca* in summa juriſp. n. 85. dicat hæredem non esse in possessione præsentandi, si ipsemet nunquam præsentarit, nisi juspatronatûs esset annexum officio, tum enim possessio transit in successorem, *Leur.* q. 58.

§. XXIV. Quomodo contra Ecclesiam aut alium 353
Patronum probari possit jus patronatûs aut possessio præsentandi tam Communitatum quàm Potentium & Privatorum, videri potest *Trid.* Sess. 25. c. 9. de Ref. *Barb.* de pot. Epis. all. 72. *Castrop.* d. 2. p. 3. *Lott.* q. 7. & seqq. *Leur.* q. 78. & seqq. Quomodo autem Patronus non debeat se immiscere in res temporalesEcclesiæ usurpandas vel curandas, nec aliquid temporale exigere ab Ecclesia vel præsentatis, vide *Leur.* q 95. 100. 101. Quid verò possit circa instituendos vel destituendos Ministros Ecclesiæ, item circa electiones Prælatorum, explicat *Leur.* q. 96. & 97.

§. XXV. Jus patronatûs contra Ecclesiam, quæ 354
secundùm propriam institutionem deberet esse libera, præscribitur tempore immemoriali, si allegari possit titulus: putant quidem aliqui non esse opus, ut tanto tempore possidens alleget titulum, quia ipsa tanti temporis continuata possessio non tantùm inducit præsumptionem tituli vel accepti privilegii, sed reipsa videtur jus tribuere, utì tenent *Gl. Abb. Covarr. Mol.* de just. d. 75. n. 8. *Laym.* l. 3. t. 1. c. 8. n. 14. & 15. *Haun.* de just. T. 2. t. 5. c. 2. controv. 4. n. 319., & diximus l. 3. p. 2. n. 543., verùm quoad jus patronatûs, jus positivum *Trid.* Sess. 25. c. 9. videtur obstare, ubi expressè statuit, *ut titulus juris patronatûs sit ex fundatione vel dotatione, qui ex authentico documento & aliis jure requisitis ostendatur,*

tur, sive etiam ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum cursum, qui hominum memoriam excedat, aliasve secundùm juris dispositionem: in iis verò personis seu Communitatibus vel Universitatibus, in quibus id jus plerumque ex usurpatione potiùs quæsitum præsumi solet, plenior & exactior probatio ad docendum titulum requiratur, nec immemorialis temporis probatio aliter eis suffragetur, quàm si præter reliqua ad eadem necessaria, præsentationes etiam continuatæ non minori saltem, quàm quinquaginta annorum spatio, quæ omnes effectum sortitæ sint, authenticis scripturis probentur. Et propterea docent *Castrop.* p. 2. à n. 12. *Lott. Leur.* q. 47 solam probationem immemorialem hìc non sufficere.

355 §. XXVI. Consensus Patroni ex honestate tantùm requiritur ad alienationem dotis Ecclesiæ: & quamvìs requiri debeat, tamen si renuat, potest ob magnum bonum Ecclesiæ eo invito fieri aliqua mutatio vel imminutio beneficii: non potest tamen beneficiatus ob crimen privatus restitui beneficio sine nova præsentatione Patroni; nec Ecclesia patronata erigi in Collegiatam; nec beneficium patronatum uniri cum amissione juris præsentandi. Vide *Leur.* q. 108.

356 §. XXVII. Episcopus invalidè instituit aliquem independenter à voluntate Patroni, nisi hic rescienscenseatur velle cedere juri suo, *Castrop.* p. 9. n. 5. *Barb.* de jure Eccl. l. 3. c. 12. n. 163. *Lott.* q. 14. à n. 62. *Leur.* q. 109. & 181. Qualis autem requiratur Patronorum consensus, si plures præsentent, dictum est à. n. 311, & n. 364. dicetur, quid possit instituens, si plures æqualibus votis præsententur. Debet autem Patronis relinqui libertas præsentandi, quem volent, & qui ideo ipsis aut consanguineis inferunt molestias, quia

hunc

hunc vel illum non præsentarint, ipso facto incurrunt excommunicationem, Cap. *sciant*, de elect. in 6. *Laym.* ad dictum Cap. *Leur.* q. 110.

§. XXVIII. Papa posset validè sine causa, & cum causa licitè derogare juri patronatûs, etiam laicali, ac beneficia conferre, cui vellet, invitis Patronis, quia concessit liberè, non abdicando jus contraveniendi, *Castrop* p. 10. & 13., maximè cùm cõcesserit principaliter ob bonum Ecclesiæ: id tamen ordinariè non facit, ne deterreat à fundationibus, imò in resignationibus & permutationibus vult adjici, *de consensu Patroni*; facit tamen tum, si beneficium vacet in Curia, aut Patroni impediantur præsentare ob litem in Curia. Nuntius Apostolicus non potest derogare juri patronatûs laicali, quod ex fundatione vel dotatione competit, sed tantùm ecclesiastico vel illi laicali, quod competit per præscriptionẽ vel ex mero privilegio. Episcopus nec ecclesiastico nec laicali derogare potest. Vide *Leur.* q. 112. 113. Quid autem requiratur, ut Papa censeatur velle derogare juri patronatûs, explicat *Leur.* q. 119. Vide dicenda à n. 469. 357

§. XXIX. Jus patronatûs cessat, 1. per remissionem hujus juris. 2. Extinctâ familiâ, cui erat affixum. 3. Si Ecclesia penitus destruatur sine spe reædificationis. 4. Si patronus consentiat, ut beneficium uniatur Monasterio. 5. Per sententiam, in pœnam delicti. 6. Per præscriptionem. 7. Si Patronus labatur in hæresin. 8. Per occisionem vel mutilationem Clerici Ecclesiæ patronatæ. 9. Per Simoniam in cessione ejus commissam. 10. Si patronus se ingerat in perceptionem fructuum aut usurpet bona beneficii. 11. Si ingratus sit Ecclesiæ. 12. Per non usum longi temporis. Vide *Leur.* q. 120. 358

Q. 54. *Quid addendum sit circa institutionem.* 359

R. Seqq.

§. I. Institutio alia dicitur *collatoria* tituli, per quam datur jus in beneficio, potestque fieri ab inferiore, quàm sit Episcopus; alia *authorizabilis*, quæ respondet beneficio curato & fit ab Episcopo vel ejus Vicario, per quam simul datur jurisdictio fori pœnitentialis & auctoritas exercendi curam animarum, *Leur.* p. 2. q. 7. Potest tamen etiam quandoque fieri, v. g. ab Abbate vel Monasterio aliquo ex concessione Papæ vel Episcopi, *Lott.* l. 2. q. 12. à n. 6. *Leur.* q. 718. Item alia est *verbalis*, per quam voce vel scripto confertur jus beneficii; alia *realis*, per quam fit inductio in possessionem: neque ad institutionem opus est scripturâ aut aliâ ceremoniâ, quamvis expediat scripto fieri, etiam interventu Notarii & duorum testium. Quòd si duo sint instituentes, debent ambo subscribere, *Corr.* Si ei addatur v. g. impositio bireti, erit simul investitura, *Leur.* q. 186.

360 §. II. Nemo potest seipsum instituere: & de jure communi spectat ad Episcopum præsentatos instituere in omnibus beneficiis suæ Diœcesis, Cap. *Ex frequentibus*, de Instit. Nec opus est esse consecratum, cùm non sit actus Ordinis, *Lott.* q. 2. n. 9. Sede vacante spectat ad Capitulum, *Corr.*, Si tamen sint plures præsentati, potestas hìc gratificandi videtur reservata Episcopo successori per Cap. *Cum autem*, de Jurep., *Lott.* n. 34. Potest etiam Vicarius Episcopi instituere, quia ratione officii generatim commissi potest expedire ea, quæ sunt justitiæ & necessitis, *Az.* *Laym* ad Cap. *Cum in generali*, de off. Vicar. n. 9. *Garc.* p. 5. c. 8. à n. 84., asserens idem, quamvis in concursu plurium præsentatorum esset locus gratificationi: & idem est de Vicario Capituli Sede vacante, *Garc.* c. 7. n. 28. nisi Capitulum sibi reservarit.

§. III

§. III. Etiam aliis Ecclesiasticis competere po- 361
test institutio ex fundatione, donatione, privilegio, præscriptione, consuetudine, statuto &c. *Az.* p. 1. l. 5. c. 19. *Corr.* l. 4. c. 7. n. 2. *Lott.* q. 12. *Barb.* de off. Epis. all. 72. n. 176.; Potestque etiam per fundationem vel statutum reservari Papæ, *Corr.* n. 29. & c. 3. n. 21. *Nec obstat*, quòd *Trid.* Sess. 14. c. 12. de Ref. dicat, in casu fundationis aut dotationis etiam à laico factæ *institutio Episcopo & non alteri inferiori reservetur, nam* intelligitur, nisi Episcopus consenserit, unde tantùm vult *Trid.* non posse excludi Episcopum, si institutionem velit, cùm ad eum de jure communi spectet; non negatur autem posse eum cedere juri suo, *Luca* ad Trid. d. 11. n. 27. Et ita exponi debent *Barb.* de jure Eccl. l. 3. c. 12. n. 208. & *Corr.* c. 3. n. 27., quando dicunt nunc post *Trid.* id ampliùs fieri non posse, nisi Episcopus approbet fundationem aliter factam, si enim nolit sibi reservari jus instituendi, potest donare, relinquere aut veluti committere alteri personæ ecclesiasticæ, Cap. *Cùm venissent* h. t. Ac meritò debet talis fundatio admitti, tum quia non præjudicat Episcopo, cùm liberè cedat, sitque illi melius sic posse cedere, si velit; tum etiam quia hoc favet fundatoribus, quia magis alliciuntur, si eorum libertati sublint ejusmodi conditiones, etiam contra jus commune, utì subesse dicemus n. 808.

§. IV. Ex commissione Prælatorum possunt 362
instituere etiam Abbatissæ aut Prioriss, *Silv.* *Az.* *Laym.* Item merè laici, sed tantùm ex privilegio Apostolico, *Laym. Corr.* c. 7. n. 28., Et cùm sit jus spirituale, à laico de se possideri nequit, consequenter nec præscribi, *Diana* p. 3. t. 1. R. 65. Si tamen esset possessio immemorialis, præsumi posset privilegium, ac valeret bonâ fide facta institutio, quamvis reipsa

ab initio non fuisset jus, *Lamb. Corr.* c. 4. n. 11. Vi. de *Leur.* q. 169. & seqq. In praxi autem suadetur instituto à laico, saltem post elapsum tempus instituendi, ut petat collationem à Superiore Ecclestastico, ne fiat intrusus, *Less.* in auct. v. *beneficium*, cas. 6. An institutus à pluribus possit prosequi institutionem, quam voluerit, dicetur n. 437.

363 §. V. Si eidem competat præsentatio & institutio, priùs fieri deberet præsentatio, postea institutio, nisi utraque conveniret ex diverso jure, utì pluribus explicant *Corr.* c. 7. à n. 20. & *Leur.* q. 184. Et qualecumque sit beneficium, debent instituendi priùs ab Ordinariis examinari, an idonei sint, Cap. *Ex frequentibus* h. t. *Trid.* Sess. 7. c. 13. de Ref. *Garc.* p. 9. c. 3. n. 5. Quòd maximè valet de beneficio curato; *Trid.* Sess. 24. c. 18. sed circa simplicia non est ubique praxis. Vide dicenda n. 385. Quoad curata autem etiam prærequiritur approbatio, *Azor* suprâ, *Laym.* ad Cap. *Cùm satìs*, de off. Archid. *Leur.* q. 185.

364 §. VI. Instituens potest gratificari, quando duo ab eodem præsentati sunt æquè digni, Cap. *Cùm autem*, de Jurep. Idem dicunt *Less.* l. 2. c. 34. n. 33. *Castrop.* t. 13. d. 2. p. 9. n. 1. *Corr.* l. 4. c. 6. n. 56. *Lott.* l. 2. q. 51. n. 47., si quis æquali numero suffragiorum sit præsentatus à pluribus, sed contradicit *Pirh.* de Jurep. n. 100., nisi singuli jurassent se non præsentaturos alium, quia neutra præsentatio videtur esse valida, cùm neutra sit à majori numero Patronorum: in eo autem casu licere Episcopo instituere tertium non præsentatum, docent *Silv. Az. Vasq.*, quorum sententiam *Less.* putat probabilem, sed probabiliùs contradicunt alii cum *Castrop.* n. 4. & *Pirh.* docentes esse monendos, ut intra terminum præfixum magìs consentiant in unum; si autem stent prioribus votis, potest Episcopus gratificari uni; imò po-

test

test instituere tertium si neutrum ex præsentatis possit præeligere absque atroci scandalo facti, *Lott.* q. 6. n. 27. Vide *Leur.* q. 193. & 194.

§. VII. Si præsentetur habens beneficium in- 365
compatibile cum eo, ad quod præsentatur, institui non potest, nisi dimiserit, aut à S. Sede sit dispensatus, *Corr.* n. 28. *Leur.* q. 196. Intellige, si cogitaret cum primo retinere secundum, nam si intendat dimittere ob vacationem primi per obtentionem secundi, nil obstat, cur institui non possit.

§. VIII. Institutionis executio suspenditur, si 366
processum sit & appellatum judicialiter, *Lott. Leur.* q. 180. Est autem irrita, si fiat inscio aut invito Patrono, secundùm dicta n. 356. De cætero potest institutio fieri extra diœcesin vel territorium instituentis, cùm sit actus voluntarius & extrajudicialis, *Garc. Gonz. Castrop. Leur.* q. 183. Et ideo etiam fieri potest diebus festivis, *Lott. Leur.* q. 190.

§. IX. Jus commune nullum præfixit tempus ad 367
instituendum, *Abb. Corr.* c. 7. n. 11. *Lott.* q. 13. n. 59. Semestre videtur concedere *Castrop.* p. 5. n. 8., quamvis alii dicant statim debere fieri, est enim debita, si constet, 1. de vacatione beneficii. 2. de existentia juris patronatûs: 3. de habilitate præsentati: 4. de præsentatione facta in tempore. Debetque horum examen præmitti ac sub pœna nullitatis publicari edictum, ubi id moris est, quo citentur omnes, quorum interest, assignato termino peremptorio, *Corr.* c. 3. à n. 28. *Lott.* à n. 19. & 57. *Garc.* p. 9. c. 4. à n. 1. Quòd si hæc nimiùm differantur, non ideo potest præsentatus se ingerere in beneficium, utì n. 368. dicetur, sed debet conqueri apud Superiorem, qui poterit præfigere terminum, quem si ille monitus negligat, poterit hic instituere, *Lott.* à n. 65. *Corr.* n. 12. Vide *Leur.* q. 177. Notant autem *Garc.*

& Ca-

& *Castrop.* d. 3. p. 5. n. 8. id non fieri vi devolutionis, sed ut tollatur impedimentum. Addit *Castrop.* p. 4. n. 10. fieri non debere institutionem durante tempore concesso ad præsentandum, tum quia laicus interea potest variare, tum maximè quia posset aliud interea prætendere & probare jus præsentandi. Vide *Leur.* q. 189. Nec fieri debet ante elapsum terminum edicti, ubi consuetudo est illud publicandi, idque sub pœna nullitatis: quòd si præmisso edicto fiat institutio etiam per Patronum putatitium, sustineri debet, *Garc. Corr. Lott. Leur.* q. 192. Potest autem fieri institutio etiam post obitum præsentantis, *Vivian. Corr. Leur.* q. 190.

368 §. X. Si præsentatus se in administrationem ingerat ante institutionem, docent *Maresch. Mant. Lott. A. Tamb. Corr.* c. 7. à n. 13 illum privari omni jure quæsito & incidere in pœnas statutas Cap. *Avaritiæ*, de Elect. in 6. Admittunt hoc *Gemin.* & *Pirh.* de præsentato ad dignitatem: sed de omnibus negat *Passer.*, quia lex loquitur de electo, pœnalia autem non sunt extendenda. Vide *Leur.* q. 430. n. 6.

369 *Q.* 55. *Quid circa collationem sit addendum.* *R.* Seqq.

§. I. Episcopus est inter collatores ordinarios primus, utpote cui de jure communi competit conferre omnia beneficia suæ diœcesis, Cap. *Omnes basilicæ*, Cap. *Nullus omnino*, 16. q. 7., Cap. *Conquerente* 16. de off. Jud. ordin., Cap. *Ex frequentibus*, de Instit. Potestque hoc facere Episcopus ante suam installationem vel inductionem in possessionem, si non sit provisus à Papa: non potest tamen alteri, quàm Vicario suo generali committere potestatem conferendi, *Rebuff. Covarr. Garc.* p. 5. c. 8. n. 119. Vide *Leur.* p. 2. q. 664.

370 §. II. Ordinarius collator hìc vocatur, quisquis

jure

jure proprio beneficitum confert, sive sit Episcopus sive non; sive jus illud habeat à jure communi, sive ex consuetudine, præscriptione vel privilegio, Cap. *Ordinarii*, de off. Ordin. in 6., *Castrop.* t. 13. d. 2. p. 27. n. 1. *Luca* de benef. d. 31. n. 15.

§. III. Merè laici sunt incapaces conferendi be- 371
neficia, Cap. *si quis deinceps*, Cap. *per laicos*, Cap. *laicis*, Cap. *laici*, 16. q. 7.; ita ut nequidem per consuetudinem immemorialem vel præscriptionem obtinere possint: quia qui jus non potest possidere, etiam non potest præscribere, Reg. 3. juris in 6., laici autem jus illud Spirituale possidere non possunt: possunt tamen laici, etiam fœminæ, obtinere jus conferendi per privilegium Papæ, quod præsumetur in probatione temporis immemorialis, sed tum non tam ipsi conferent, quàm Papa vel Episcopus ad eorum nominationem: non tamen ideo habent jus petendi remotionem à beneficio. Vide *Leur.* q. 726.

§. IV. Excommunicatus non toleratus conferre 372
non potest, Cap. un., *ne Sede vacante*, in 6. *Castrop.* n. 12. *Lott.* l. 2. q. 41. n. 15. & 22. Toleratus, quamvis sit notorius, validè confert, *Extrav. Martini V. Ad evitanda*, *Covarr. Suar. Sayr. Gom. Leur.* q. 728. contra *Garc.* c. 4. n. 313. Putat tamen *Luca* d. 23. n. 22., quòd censura suspensionis, quamvis sit minor, tollat vel impediat jus conferendi.

§. V. Capax juris conferendi, si bonâ fide sit in 373
possessione, confert validè & licitè, quamvis fortè careat jure, Cap. *Cùm ecclesia sutrina*, Cap. *Cum olim*, de caus. poss. & propr., *Garc. Castrop. Lott.* q. 45. n. 2. Quod tenet, etiamsi alius antea fuisset in possessione, dummodo ipse ultimò possideat, *Lott.* q. 34. à n. 26. Item si sit in possessione rei, cui jus conferendi est annexum, licèt nunquam contulerit,

Castrop.

Castrop. p. 28. n. 1. *Garc.* c. 5. à n. 9. Item si sit hæres vel successor in eo, propter quod antecessor possedit jus conferendi, *Castrop. Garc.* n. 33. & 37. Et hæc tenent, etiamsi jam sit contra ipsum mota lis circa proprietatem; Si tamen sit mota super possessione, expectandus est eventus litis, *Garc. Castrop.* Quòd si constaret de proprietate ad alterum pertinente, possidens conferre non posset, *Menoch. Dec. Gutt. Lamb. Covar. Garc. Castrop.* n. 2. Si tamen collatio jam facta esset, antequam constaret, quamvis provisus necdum cepisset possessionem, privari non posset, quia per collationem acquisitum fuisset jus perpetuum in beneficio, *Garc. Castrop. Lott.* contra *Gabr.* Vide *Leur.* q 729. *Dixi*, capax juris conferendi, nam si jus resistat, utì resistit laico, non sufficit talis quasi possessio, sed exigitur titulus, *Lott.* q. 45. n. 17. & 27. *Leur.* q. 730.

374 §. VI. Possessio conferendi acquiritur per unicum actum, quo quis tanquam Ordinarius ultimò contulit beneficium, *Paris. Gutt. Zech. Covarr. Castrop. Lott.* Nec obstat, si Papa postremus contulerit, quia non interrupit, sed tantùm fecit dormire possessionem, *Garc. Leur.* q. 731. Ut tamen ita acquiratur possessio, debet in conferente esse bona fides, in adversario scientia & patientia, in provisi deductio ad effectum, ut nempe vi illius collationis acceperit possessionem beneficii & percipiat fructus, *Covarr. Gutt. Roch. Rebuff. Lamb. Coras. Garc.* Quòd si jus resistat, utì resistit laico, non semper potest præsumi bona fides, nisi adsit titulus vel ratio probabilis, *Garc.* & alii plurimi. Si autem collatio vel obtentio beneficii sit data cum clausula præservativa, *salvo jure cujuscumque*, aut si provisus mansit in beneficio per compositionem litis, conferens non acquisivit usum aut possessionem conferendi, *Garc.*

Vide

Vide *Leur.* q. 732. Quomodo probetur jus conferendi, examinat q. 735.; quomodo autem collatori remaneat jus, licèt hoc beneficium applicetur dotationi alterius, explicat q. 736.

Quòd si plures habeant simultaneam collationem, dividere possunt per turnos vel menses, *Leur.* q. 697. & seqq.; ubi etiam discutit, quomodo quis excludi aut stabiliri possit in simultanea collatione. Si autem ex pluribus, qui habent jus simultaneum, aliqui fiant inhabiles aut impediantur, totum jus habent reliqui, etiamsi esset unicus de integro Capitulo, *Luca*, *Leur.* q. 724. 375

§. VII. Si quis à Superiore constitutus per errorem communem reputetur esse verus Prælatus, ad cujus officium pertinet conferre, quamvis reipsa non sit, quia v. g. ab initio fuit inhabilis, valet ejus collatio, & Ecclesia supplet ob utilitatem publicam, arg. *L. Barbarius* ff. de off. prætoris, Cap. *Infamis* 3. q. 7. & AA. communiter cum *Leur.* q. 725. Putant quidem *Abb. Inn. Fel.* & alii id tum tantùm verum esse, si quis ratione officii publici sibi commissi sit collator, sed hanc limitationem improbant *Sanch. Pontius, Castrop.* & alii, quia etiam homo privatus confert nomine Ecclesiæ & pro bono publico. Vide *Leur.* q. 725. 376

§. VIII. Nemo potest, nequidem per substitutum, sibi ipsi conferre beneficium, utì à pari dictum est de præsentatione à n 326. Hinc si Vicarius ab Episcopo habeat potestatem conferendi beneficia, non potest conferre Episcopo, *Az. Rebuff. Garc. Castrop. Leur.* q. 693. Similiter substitutus à Vicario non posset conferre Episcopo aut Vicario, *Castrop.* Si tamen Episcopus Vicario commisisset collationes cum potestate substituendi Pro-Vicarium his verbis, *quem nos Pro-Vicarium, nunc prout ex tunc,* 377

tunc, cum eadem potestate substituimus, hic Pro-Vicarius non posset quidem Episcopo, attamen posset Vicario conferre, *Garc. Castrop. Leur.* q. 694.

378 §. IX. Beneficium non potest provideri antequam vacet, uti dicetur à n. 461. Collatio autem spectans ad Ordinarium collatorem debet fieri intra sex menses à die vacationis cognitæ aut juris ad conferendum acquisiti, Cap. *Nulla ecclesiastica*, De concess. præb., *Leur.* q. 789. Si autem collatio Parochiæ sit reservata Papæ, vel competat alteri quàm Episcopo, examen & præsentatio magis idonei fieri debet intra quatuor menses, uti statuit *Pius V.* apud *Castrop.* d. 3. p. 5. n. 5. De collatione beneficii resignati in manus Ordinarii, dicetur n. 1030.

379 §. X. Tempus non currit impedito, uti dictum est n. 308. Quòd si impedimentum intervenerit, v. g. post tres menses, à tempore sublati impedimenti, indulgetur iterum semestre integrum; uti & à tempore, quo collatio non est acceptata, aut providendus moritur, *Az. Lott. Leur.*, q. 790. Quomodo autem aliquando valeat collatio, si fiat post elapsum tempus, dicetur n. 568.

380 §. XI. Collatio beneficii debet esse, 1. pura. 2. certa. 3. facta in perpetuum. 4. sine diminutione. 5. gratis. 6. liberè, uti jam declarabitur.

1. Debet esse *pura*, id est, non conditionata: si tamen fiat sub conditione, quæ jure inest, v. g. *si beneficium vacet, si sis aptus &c.*, non vitiatur, quia hæ conditiones semper imbibuntur, ergo non obsunt, licèt exprimantur, *Castrop.* p. 1. n. 4. Non debent tamen aliter apponi, quàm insint, unde non valet, confero Parochiam, *si intra annum fias sacerdos*, nam sic suspenditur collatio, debet autem absolutè conferri, cum obligatione, ut intra annum fiat sacerdos, *Garc.* p. 8. c. 2. n. 12. Quòd si addatur conditio de

de præsenti aut præterito non spectans ad fundationem beneficii, v. g. confero, *si es consanguineus Titii, si studuisti Canonibus, Castrop.* n. 7. putat collationem esse invalidam, quia cùm conferens nesciat, an ista conditio existat, videtur voluntas ejus & collatio suspendi: *Passer. & Garc.* n. 9. probabiliùs dicunt valere, si conditio reipsa existat, quia voluntas reipsa est tum absoluta. Vide *Leur.* q. 769.

2. Debet esse *certa*; hinc collatio incerta & non 381
determinata ad unam personam, est invalida, utì, *confero Petro vel Paulo; Petro & Paulo; uni ex tuis filiis* &c. quia unus tantùm potest habere jus plenum beneficii, *Az. Laym. Castrop. Leur.* q. 772.

3. *In perpetuum*, nam solus Papa potest beneficium conferre ad tempus, Cap. *Si gratiosè*, de rescriptis in 6., beneficia enim sunt de se perpetua, utì dictum est n. 215. & 222. Vide *Leur.* q. 774. 382

4. *Absque omni diminutione*, utì explicabitur à n. 668. 383

5. *Gratìs*, ideo enim dicitur concessio gratiæ: & si fiat pro pretio, præmio vel mercede, committitur Simonia, Cap. *si quis objecerit*, Cap. *Salvator* 1. q. 3., Cap. *Quam pio*, 1. q. 2. Et satìs constat ex dictis l. 3. p. 1. à n. 69.

6. *Liberè*: si enim sit coacta, id est, extorta per 384
vim vel metum, est nulla; utì & tum, si sit subreptitia & per fraudem obtenta. Vide *Garc.* p. 8. c. 3 & *Leur.* q. 775. An possit esse clandestinata, vel quomodo requiratur, ut etiam in foro externo probari possit, vide *Leur.* q. 773.

§. XII. Collatio beneficii simplicis ordinariè 385
non prærequirit examen, si notum sit petentem esse sufficienter litteratum, *Gonz. Lamb. Felin. Castrop.* Vide *Leur.* q. 778. & dicta n. 363.

§. XIII. Si fundatio requirat, ut collatio fiat cum 386

consilio, hoc audiri debet, aliàs collatio est nulla, Cap. *Cùm in veteri*, De elect., *Abb. Gonz. Lott.* vide *Leur.* q. 779., ubi plures affert distinctiones & limitationes; & inter alia notat aliquos putare, si dicatur, ut conferat *cum consilio*, hoc non necessariò esse sequendum, secus si dicatur, ut conferat *de* vel *ex consilio* alterius; quamvis alii etiam hoc negent: admittit tamen *Gonz.* esse sequendum, si dicatur, ut conferat *juxta* vel *secundùm consilium* alterius.

387 §. XIV. Si fundatio præterea requirat, ut collatio fiat cum consensu Titii, sine hoc facta erit nulla; quòd si consilium dederit, hoc ipso consensit; & si consensit, etiam censetur consilium dedisse, *Oldrad. Gonz.* Et sufficit, regulariter loquendo, si consensus saltem sequatur intra tempus conferendi, *Abb. Tiraq. Lamb. Paris. Gonz.* Vide *Leur.* q. 780. Si fundatio tantùm requirat interventum Titii, satis est esse ad hoc vocatum, corpore præsentem assistere, & intelligere, quid agatur, quamvis collationem improbet; & tum se habet res, uti quando Parochus debet interesse contractui matrimonii, *Masc. Menoch. Gonz.* Vide *Leur.* q. 781. Si autem fundatio requisiverit scientiam Titii, satis est, si collator priùs illi notificet, quòd velit tali conferre, nec requiritur ejus consilium, consensus aut præsentia, *Bald. Felin. Gonz. Leur.* q. 782. Denique si dicatur fieri debere ad supplicationem Titii, hæc expectari debet, quamvis non necessariò sit illi obsequendum, cùm supplicatio fiat ob gratiam obtinendam, *Lancell. Marant. Gonz. Leur.* q. 783.

388 §. XV. Collatio facta ab inferiore, quàm sit Papa, non requirit certam formam verborum vel scripturam; imò potest fieri nutu, dummodo exprimatur voluntas conferentis, *Lamb. Silv. Corr. Lott. Leur.* q. 785. Provisio tamen Papalis requirit

rit pro sui forma signaturam Papæ, & pro sui exequibilitate etiam rescriptum, saltem de mandato Papæ. Vide *Leur.* q. 786.

§. XVI. Collatio non dicitur perfecta, nec beneficium absolutè provisum, nisi collatio sit acceptata, *Covarr. Gonz. Lott.* l. 3. q. 1. à n. 20. Revocari tamen non potest, quamvis acceptata non sit, Cap. *si tibi absenti*, de præb. in 6., Nec est paritas cum promissione, donatione vel aliis contractibus, secundùm dicta l. 3. p. 2. à n. 767. Probatur autem acceptatio verbis, factis, signis aut aliis conjecturis, de quibus *Lott.* à n. 27. Quòd si nominatus semel renunciarit, sed pœnitentiâ ductus iterum acceptet, antequam collator mutet voluntatem, valet acceptatio, *Laym.* Potestque acceptatio fieri etiam per procuratorem vel mandatarium, etiam laicum à te constitutum, quamdiu non revocasti. Vide *Leur.* q. 794. & seqq. 389

An aliquis possit prosequi plures collationes sibi factas, dicetur n. 437.

Q. 56. *Quid circa electionem sit addendum.* 390

R. Seqq.

§. I. Electiones jure communi spectant ad Collegium seu Capitulum, in quo præficiendus est aliquis, Cap. *Congregatio*, 16. q. 7. Et soli illi habent votum, qui sunt capitulares seu emancipati, ideoque dicuntur vocales. Ad tale autem Capitulum primò constituendum requiruntur saltem tres, L. *Neratius* 85. ff. de verb. signif.; & ad illud conservandum duo; ad jura autem illius conservanda sufficit etiam unicus, hinc talis poterit eligere vel postulare, uti poterat totum Capitulum, L. *sicut*, ff. quod cujusque univers. nomine, *Laym.* ad Cap. 1. de Elect. aliique cum *Leur.* p. 2. q 238. & seqq. Notant autem *Nicol.* t. 1. §. 6. & *Luca* de Canonicis d. 26. n. 5., ele-

ctiones Canonicorum aut etiam Decanorum in Capitulis, in rigore non esse electiones, sed potiùs nominationes vel collationes, adeoque non esse invalidas, licèt non serventur omnes apices Juris pro electionibus statuti.

391 §. II. Electio fieri non potest sponso necdum mortuo: Nec priùs valet tractatus definitivus de hoc vel illo eligendo, Cap. *bonæ*. 35. de Elect., sed electio talis foret irritanda, *Abb. Pass.* c. 13. à n. 9. *Leur.* q. 324. Moritur autem sponsus non tantùm naturaliter sed etiam moraliter, nempe per translationem, cessionem, depositionem, Cap. *Inter corporalia*, de transl. Episc., *Pass. Leur.* q 325. Licèt autem electio fieret ante sepulturam defuncti, non ideo esset cassanda, *Gl. Abb. Barb. Tamb. Lavor. Mirand. Biax, Pass. Leur.* q. 327. contra *Host. Maj. Garc. Rodriq.*

392 §. III. Electio fieri potest, 1. per scrutinium secretum (quem modum tenentur servare Regulares, *Trid.* Sess. 25. c. 6. de Regul.) in quo tres assumuntur de Capitularibus, non surdi nec cæci, sive electio fiat ad aurem sive per schedas: nec opus addere Notarium & testes, quamvis fieri possit, Vide *Leur.* q. 334. & seqq., ubi à q. 353. explicat, quomodo manifestatio voti fieri possit per sortes, per calculos aut fabas: Item à q. 357., an votum possit esse disjunctivum, conditionatum, inutile, mutabile &c. Item à q. 367. quid faciendum sit post completum scrutinium, quomodo sit aperiendum, quomodo facienda communis electio ac publicanda. 2. Per compromissum, si electores communi planè consensu aliis Clericis idoneis committant, ut eligant, quem judicaverint aptiorem. Vide *Leur.* q. 393. & seqq. 3. Per communem inspirationem, nemine non consentiente in eandem personam. Vide *Leur.* q. 407. & seqq.

& seqq. Notandum tamen electionem tunc dici factam simpliciter per inspirationem, si Deus per aliquod signum externum certò cognoscatur esse illius author, ideoque fiat non servatâ formâ vel ordine: è contrà si tale signum externum desit, quamvis non servetur accuratè forma, & omnes etiam subitò conspirent, *Lott* dicit esse tantùm quasi per inspirationem. Vide *Leur* q. 418. n. 5.

§. IV. Quamvis in præsentatione Patronorum sufficiat majoritas votorum respectivè ad personas, secundùm dicta n. 312., tamen in electione requiritur majoritas absolutè seu respectivè ad totum Capitulum, ita ut si in Capitulo sint duodecim, debeat validè electus habere plura, quàm sex vota, Cap. *Ecclesia vestra*, 48., Cap. *Cumana*, Cap. *In genesi* h. t., & cum *Gl. Engel* l. 1. t. 6. n. 37. *Sanig.* l. 1. t. 6. n. 9. aliique. Dicit quidem *Zyp.* apud *Engel* consuetudinem passim esse contrariam, fateturque *Laym.* l. 4. T. 2. c. 12. n. 6. etiam attendendam esse consuetudinem, sed quamdiu illa alicubi non probatur esse contraria, standum est jure communi. 393

§. V. Ille censetur nominatus à majore parte, qui etiam dimidio tantùm voto excedit medietatem, v. g. si vocales sint novem, qui nominatus est à quinque, *Abb. Butr. Sigism. Pass.* c. 19. n. 18., ubi ait in suo Ordine Prædicatorum, in quo requiruntur duo vota supra medietatem, sufficere, si à novem aliquis habeat sex. Plura de suffragiis dicta sunt à n. 311. 394

§. VI. Eligere possunt, qui habent solùm possessionem eligendi, cum bona fide, Cap. *Cùm olim* de causa possess., & Cap. *Querelam* h. t. Item extranei, qui non sunt de Capitulo, nimirum vel ex privilegio, quod etiam laicis competere potest, vel ex præscriptione, & quidem cum titulo, tempore 40. annorum, intra quod fuerit electio Superioris authoritate confir- 395

confirmata, sine titulo autem tempore immemoriali, *Leur.* q. 217. n. 4. & q. 244. n. 2. Hæc tamen præscriptio aut consuetudo tantùm Clericis competere potest, Cap. *Messana* h. t. Item eligere possunt Capitulares per extraneos compromissarios, Cap. *Quia propter*, h. t.; admittere tamen non possunt extraneum, nequidem Clericum, ad secum eligendum, *Donat. Pass.* & alii contra *Nav. Lez.* & alios: qualiter si admiterent laicum, electio esset irrita, Cap. *Querelam*, Cap. *Quisquis*, Cap. *Messana* h. t. si tamen Laici vel alii inhabiles sint ignoranter aut sine culpa Clericorum admissi, putant *Inn.* & *Fagn.*, ac probabile esse dicit *Pirh.*, quòd valeat electio habilium, per Cap. fin. de procurat., & quia utile per inutile non vitiatur, Reg. 37. Juris in 6., sed contradicunt alii cum *Laym.* in Cap. *Messana* h. t., quia pœna illa invaliditatis lata est in odium laicorum se electioni immiscentium. Vide *Leur.* q. 243. & seqq.

396 §. VII. Eligere non possunt carentes perfecto usu rationis, quales sunt pueri & amentes, *Gl. Nav. Pass.* c. 10. n. 12.; nisi hi sint in lucido intervallo, *Pirh.* de Elect. n. 26., in quo præsumitur facta electio, si quietè facta sit, nec sapiat stultitiam, *Covarr. Iaf. Bald. Menoch.* præsump. 45. n. 66. Nec impuberes eligere possunt, Cap. *Ex eo*, h. t. in 6., quia non censentur habere prudentiam requisitam, *Barb.* de Jure Eccl. l. 1. c. 19. n. 48. *Pass.* n. 10. Possunt tamen eligere cœci, utì & surdi, *Pass.* n. 16.

397 §. VIII. In Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis prærequiritur Subdiaconatus per Clement. 2. *Vii.*, de ætate & qual., Item per *Trid.* s. 22. c. 24. de Ref.; satis autem est suscipi post vacationem, ante actum electionis, *Pass.* n. 59.; nec opus est esse susceptum cum ætate prærequisita, quia jura tantùm prærequirunt Ordinẽ Sacrum, *Felin. Suar. Tamb. Sanch.*

Barb.

Barb. Lugo in Resp. Mor. l. 5. d. 19. *Pass.* n. 60. Si tamen malâ fide & subreptitiè esset ordinatus, excluderetur tanquam suspensus per Extrav. *Pii II. Cùm ex Sacrorum*, *Pass.* n. 61. Dispensatus autem super ætate ad Canonicatum, non ideo est dispensatus ad votum pro electione, si in Sacris non sit, *Barb. Pass.* n. 63., hinc resolvit *Lugo* suprà, si quis in defectu ætatis dispensetur ad Archidiaconatum cum omnibus juribus & pertinentiis suis, quamvis Archidiaconatui tali in debita ætate suscepto annexum esset jus adeundi Capitulum, etiam ante susceptum subdiaconatum, non ideo erit dispensatus ad Capitulum, quia dispensatio est odiosa, uti dictū est l. 1. n. 622. 798. 839., nec debet extendi ad annexa separabilia, quoties id, super quo principaliter dispensatur, potest sortiri effectum, licèt non ita plenè; aliud autem longè est habere Archidiaconatum sine ætatate, & habere vocem in Capitulo sine Ordine sacro. Vide. *Leur.* q. 254. & seqq.

§. IX. Votum datum extra Capitulum per litteras non valet; hinc si ad electionem requirantur vota unius Communitatis, debent electores in unum locum convenire, *Fagund*, *Sylvius* p. 1. v. *Congregatio*. Ex legitima tamen causa absens habet jus suffragii per procuratorem, Cap. *si quis justo*, h. t. in 6., *Abb. Inn. Az. Barb. Tamb. Laym. Pass.* n. 35. *Luca* de benef. d. 3. à n. 3. Pro præsentibus etiam habentur legimè impediti in vicinia loci electionis, & ad eos mitti debent scrutatores pro audiendo voto, *Silv. Host. Az. Laym. Barb. Pass.* n. 32. In illis tàmen electionibus, in quibus observari debet Cap. *Quia propter*, non potest dari suffragium per litteras, Cap. *si quis justo*, h. t. in 6., nequidem consentiente Capitulo, *Barb. Pass.* n. 35; Unde apud Regulares non potest constitui procurator, qui designatum à prin- 398

cipali eligat, quia à *Trid.* Sef. 25. c. 8. de Regul. jubentur ſecretò eligere, hìc autem deberet publicari perſona à Principali deſignata, *Tamb. Garc.* Vide *Leur.* q. 261. & ſeqq.

399 §. X. Procurator debet habere conditiones requiſitas ad electorem, & eſſe de Capitulo, *Paſſ.* n. 35.: poſſet tamen, ſed non tenetur Capitulum admittere extraneum, *Abb. Barb.*; nec aliquis de Capitulo tenetur eſſe procurator, *Gl. Paſſ.* n. 43. ſi tamen per conjurationem nemo vellet eſſe, poſſet ob injuriam reſcindi electio, *Toloſ.* de Elect. c. 6. n. 9. Si ſit de Capitulo & generali mandato conſtitutus, poteſt etiam mandantem eligere, habetque duo vota, quæ tamen dividere non poteſt, aliàs utrumque eſt irritum, Cap. *ſi quis juſto*, h. t. in 6. Nec poteſt ſibi ſubdelegare alium, qui pro mandante eligat, quia committebatur induſtriæ ipſius, *Pirh.* n. 150. Poteſt etiam eligere aliâ formâ, quàm ſcrutinii, quia indefinitè conſtitutus, habet totum jus mandantis. Si habet ſpeciale mandatum de eligendo Titio, poteſt ſuo ſuffragio eligere alium, *Barb. Toloſ. Pirh. Engel* n. 10., poteſtque tum ſibi ſubdelegare alium, ſed non poteſt uti aliâ formâ, quàm ſcrutinii, quia hæc ſola intelligitur ipſi demandata, *Gl.* Si mandans moriatur, mandatum procuræ ceſſat, *Barb.* Excipiunt aliqui apud *Paſſ.* n. 42., niſi mors ignoretur. Poſſunt etiam ab eodem plures conſtitui procuratores, debetque admitti priùs petens; & in dubio, quis fuerit prior, quem plures Capitulares deſignarint, aut his æqualiter diviſis, qui priore dato eſt conſtitutus, Cap. *ſi quis juſto*, h. t. in 6. *Paſſ.* n. 46. Vide *Leur.* q. 266. & ſeqq.

400 §. XI. Excommunicatus minor retinet jus ſuffragii, quia tantùm privatur participatione Sacramentorum, *Zoëſ.* n. 13. *Paſſ.* n. 86. *Pirh.* n. 28. Etiam

retinet

retinet excommunicatus major, quamvis notorius, si non sit vitandus, id est, non nominatim denuntiatus, nec notorius percussor Clerici, *Zoës.* n. 10. *Pass.* n. 76. contra *Inn. Castel. Donat.* Extendit *Abbas* etiam ad vitandum alibi, si hoc ignoretur in loco electionis: potest tamen etiam toleratus repelli per protestationem, dummodo fiat ante electionem, *Laym. Pass* à n. 71., & si postea constiterit electum prævaluisse vi hujus voti, electio irritari poterit, *Suar. Pass.* n. 79.; sed non toleratus & notorius nullum retinet jus suffragii, nisi essent electores Papæ, uti ad vitandum schisma statuit *Gregorius XV.* Quòd si talis excommunicatus scienter admittatur ad coeligendum, electio censeri debet ipso facto irrita, *Nav. Suar. Barb. Pass.* n. 65. contra *Laym.* & *Castrop.* de Cens. d. 2. p. 13. n. 13., dicentes esse tantùm irritandam: si tamen non potuerit expelli sine gravi periculo vel scandalo, & electores protestati sint coram testibus, nec attendant ejus votum, validè eligent, *Inn. Abb. Barb. Pass.* n. 68. Denique si non certò sciatur esse vitandum, sed tantùm per dubiam famam, aut si ab electoribus quidem certò sciatur esse excommunicatus, attamen necdum sit publicè denuntiatus, excludi non potest, quia censetur manere in possessione juris eligendi, *Suar. Pass.* à n. 70. Vide *Leur.* q. 269. & seqq.

§. XII. Quæ dicta sunt de excommunicato tole- 401
rato & non tolerato, valent de similiter suspenso ab officio, *Barb. Pass. Pirh. Leur.* q. 276., saltem si sit suspensus etiam ab usu jurisdictionis, de quo vide dicenda de Ordine, ad dub. 2. Similiter loquendum de interdicto, nam denuntiatus personaliter invalidè eligit, *Az. Less. Laym Garc. Barb. Pass Leur.* q. 277. Irregularis ex delicto eligit validè, quia irregularitas tantùm impedit exercitium Ordinis &

non usum jurisdictionis, eligere autem, quamvis quandoque prærequirat, tamen non est actus Ordinis, *Suar. Fill. Bon. Nav. Pass. Leur.* q. 278. contra *Laym. Peyr. Tamb.*; Attamen infamis infamiâ juris & per sententiam declaratus, eligit invalidè. *Gl. Suar. Az. Sanch.* Infamia facti tantùm, id est, orta ex eo, quòd homines malè loquentes ei causarint etiam publicam infamiam, non impedit jus eligendi, *Suar. Pass. Leur.* q. 279.

402 §. XIII. Potest quis per sententiam privari voce activâ: legitima tamen appellatio posset hìc suspendere effectum talis sententiæ, *Suar. Pass.*, utì nec tum obesset valori, si reliqui eligentes eum admittant, qui toleratus est, id est, in quem in particulari non est actu lata sententia privationis, *Mol. Sanch. Diana, Pass.* vide *Leur.* q. 280.

403 §. XIV. Eligentes non servatâ formâ sunt pro ista vice privandi potestate eligendi, Cap. *Quia propter*, & Cap. *Quanquam*, h. t. in 6. Clerici admittentes laicum ad coeligendum incurrunt suspensionem ferendæ sententiæ ab officiis & beneficiis per triennium, & ipso facto privationem vocis activæ, Cap. *Quisquis*, h. t. *Suar. Laym. Leur.* q. 282. Electus autem tali electioni consentiens fit etiam ineligibilis ad omnes & solas dignitates, Cap. *Quisquis*, h. t., idque ipso facto, *Abb. Inn. Suar. Fagn. Laym. Pass.* c. 8. n. 15. contra *Barb. Bon.*, putantes hanc pœnam esse tantùm ferendæ sententiæ: potest tamen Episcopus in hac ineligibilitate dispensare, *Abb. Inn.* contra *Fagn.*, quia quando Canon permittit dispensationem, si non exprimatur, quis debeat, potest dispensare Episcopus, *Laym. Barb. Az. Butr. Bon. Pass.* n. 26. vide *Leur.* q. 281. & seqq.

404 §. XV. Eligentes scienter indignum, *quos* nem-

pe

pe *Dei timor à malo non revocat*, privantur ipso facto pro ista vice potestate eligendi, & suspenduntur à beneficiis per triennium, Cap. *Cùm in cunctis*, Cap. *Dudum* h. t. Quod tenet de eligentibus etiam ad Prælaturas & Dignitates Episcopatu inferiores, *Abb. Pirh.*: pœna tamen suspensionis incurritur tantùm ab eligentibus Episcopum indignum, Cap. *Si compromissarius*, h. t. in 6. Si ad prælaturam etiam inferiorem electus sciebatur insuper simoniam commisisse, eligens fit præterea inhabilis ad dignitatem vel beneficium aliud in illa Ecclesia obtinendum, Cap. *Per Inquisitionem*, h. t. *Abb. Pirh. Leur.* q. 284. 285. Quòd si omnes scienter eligerint indignum, jus eligendi pro ea vice devolvitur ad Superiorem; si tantùm aliqui, remanet apud innocentes, qui tamen, si velint, poterunt iterum admittere nocentes, quia pœna illa lata est in favorem innocentium, ideoque remittere possunt; nec videtur incurri, nisi post apertum scrutinium fuerit publicata communis electio, tum enim priùs censetur esse perfecta, Cap. *Perpetuo*, 7. h. t. in 6 *Abb. Laym. Pirh. Leur.* q. 250. Vide etiam dicenda n. 443. Et notandum præterea debere eligi digniorem, utì dicetur à n. 579.

§. XVI. Eligi non potest excommunicatus, interdictus, irregularis; & secundùm *Caj. Sot. Panorm.* & alios, qui est in peccato mortali, sed *Nav. Az. Castrop.* d. 2. p. 11. §. 2. n. 3. meritò intelligunt tantùm de illo, qui est in peccato mortali publicè noto, qui tamen adhuc videtur validè eligi, quamvis peccari possit ratione scandali, si talis indignus præferretur aliis. An autem electio excommunicati minoris sit irrita, videri potest *Dicast* de Cens. d. 2. dub. 6., ubi dicit esse tantùm irritandam. 405

§. XVII. Privatus ipso jure voce passivâ, aut redditus inhabilis, adhuc eligi potest, si necdum sit privatus 406

serva-

servatâ formâ judicii post citationem, vel per sententiam, quæ transierit in judicatum, (seu cujus effectus non sit suspensus per appellationem) sit declaratus reus criminis, cui privatio est annexa, *Pass.* c 25. à n. 600., docentque AA. multi cum *Leur.* q. 288, quando agitur de privatione vocis activæ aut passivæ aut de inhabilitate aut de alia simili pœna ecclesiastica, quamvis dicantur ipso jure & ante sententiam, etiam absque declaratione incurri, tamen reum non teneri in conscientia eam in se exequi ante sententiam declaratoriam criminis. Vide dicta l. 1. n. 612.

407 §. XVIII. Semel rejectus ab electione ob crimen vel infamiam, manet ineligibilis, donec ista purgentur; si autem habens confirmare rejecerit electionem nullâ datâ causâ, potiùs præsumendum est fuisse vitium in electione, ideoque in electum non redundat inhabilitas, Cap. *Super eo*, h. t., nisi fortè interveniisset simonia. Vide *Leur.* q. 289. & seqq.

408 §. XIX. De jure communi valet ad dignitates vel beneficia non regularia electio illius, qui non est de Capitulo aut etiam Dioceſi, si fiat à majore parte, Cap. *Cùm inter*, 21. h. t. *Inn. S. Th. Abb. Felin. Butr. Barb. Laym. Garc. Pass.*; potest etiam Superior, ad quem fit devolutio, conferre extraneo, Cap. *Ad decorem*, de Instit., *Gl. Abb. Castrop.* si autem requiratur, ut eligendus sit aliquo loco oriundus, satis est ejus patrem inde esse oriundum, uti dictum est n. 323. Vide *Leur.* q. 293. & seqq.

409 §. XX. Invalida est electio sui ipsius, Cap. *In scripturis* 8. q. 1., Cap. fin. *De Instit.* Quod tenet, quamvis quis esset dignior, & juravisset se electurum digniorem, *Silv. Pass.*; valentque hæc etiam in electione per compromissum, unus enim compromissarius non potest eligere seipsum, quamvis eligere possit,

possit alium compromissarium, & hic consentire possit electioni suî, eo modo, quo à n. 326 dictum est de præsentatione. Vide *Leur.* q. 296. 401.

§. XXI. Ut quis eligatur ad præfecturam regularem, non prærequiritur Clericatus, quia confertur tantùm potestas dominativa & paterna, qualis convenit etiam fœminis, & olim competebat antiquis Monachis non Clericis, *S. Thom. Suar. Pass.*, prærequiritur tamen professio, ut præfectura obtineatur in titulum, Cap. *Cùm ad nostram*, de Electione; & quidem expressa prærequiritur, Cap. *Nullus*, de Elect. in 6., & in eadem Religione, Clement. 1. de Elect.; quorum unum si desit, irrita est electio, *Trid.* Sess. 25 c. 1. de Regul. Valentque hæc etiam de Monialibus, Cap. *Indemnitatibus*, de Elect. in 6., quæ ut Abbatissæ vel Priorissæ fieri possint, debent præterea fuisse professæ per quinque annos, *Trid.* c. 7. *Abb. Suar. Tamb. Barb. Pass. Leur.* q. 297. & seqq. 410

§. XXII. Vocare ad electionem, communiter spectat ad Prælatum primæ Dignitatis, vel ad illum, qui senior est servitio aut professione, *Pass.* Debentque vocari omnes qui debent, volunt & commodè interesse possunt, Cap. *Coram* & Cap. *Quia propter* h. t., Cap. *Cùm in Ecclesiis*, de præb. & dignit. in 6. 411

§. XXIII. Illi dicuntur debere interesse, qui jus habent, aut sunt in possessione eligendi, Cap. *In Genesi* & Cap. *Querelam*, h. t.; non ideo tamen, qui jus habent, tenentur interesse, nisi exigat bonum commune, quia tunc potest cogi, ut muneri suo satisfaciat, *Abb. Tamb. Barb. Pass*, cogi tamen nemo potest ad dandum votum certò inutile, *Pass.*, quamvis teneatur quis electionem malam expressè reprobare, alioquin censetur consentire, *Rodriq. Pass.*, & nisi excuset justa causa, etiam sub veniali tenetur dare suum votum, alioquin non satisfacit 412

tisfacit muneri, *Paſſ.* Vide *Leur.* q. 300. & ſeqq.

413 §. XXIV. Tum aliquis non poteſt commodè intereſſe, ſi Eccleſia vel ob moram nimiam vel alia ex cauſa ideo pateretur grave damnum, de quo judicare debet Præſes electionis cum majore parte eligentium, *Paſſ. Barb.* Et quamvis Cap. *Coram*, 35. h. t. dicatur vocandos eos, qui ſunt in Provincia, tamen ceſſante periculo gravis damni Eccleſiæ etiam vocandi ſunt omnes extra Provinciam degentes, ſi intra tempus electioni ſtatutum adeſſe poſſunt, *Abb. Tamb. Paſſ.* Quòd ſi quis renuntiarit voci ſuæ activæ, ſi renuntiationem etiam acceptatam revocet, adhuc vocandus & admittendus eſt, quia hoc eſt utile Eccleſiæ; attamen facta ſine illo ante revocationem valent, *Abb. Silv. Paſſ.* Vide *Leur.* q. 305. & ſeqq.

414 §. XXV. Canonicus ingreſſus novitiatum Religionis debet ſecundùm multos vocari, quia ſaltem poteſt procuratorem conſtituere, ſecundùm alios non debet vocari, quia cenſetur longiſſimè abſens; ſi tamen acceſſerit, rejici non poterit, *Suar. Az. Sanch. Caſtrop. Leur.* q. 308. Attamen attendenda eſt conſuetudo.

415 §. XXVI. Inhabiles vocandi non ſunt, ſi actu privati ſint voce, ſi autem ſint tantùm privandi ob crimen, vel notorium, vel quod probari poſſit, vocari poſſunt, attamen vocari neceſſe non eſt, *Abb. Hoſt. Barb. Paſſ. Leur.* q. 309.

416 §. XXVII. Vocati ad certam diem cenſentur vocati ad horam diei matutinam, quâ fieri ſolet electio *Paß. Leur.* q. 310. Si tamen major pars manè conveniens vellet priùs poſt prandium eligere, expectari deberet, *Paſſ. Leur.* q. 330. Si autem quis termino electionis necdum inſtante ex juſta cauſa appellet à tali die præfinito, audiendus eſt, alioquin cenſebitur contemptus: Quòd ſi etiam major pars nihil proteſtata

stata sit, sed viâ facti emanserit, potest etiam unicus præstituto tempore comparens validè eligere; è contrà si comparuerint, & pars major noluerit istâ die eligere, suspendi debet electio, si adhuc duret tempus eligendi à jure statutum; si autem jam exspiraret, potest sola pars minor eligere, *Pass. Leur.* q. 311.

§. XXVIII. Absentes sunt personaliter vocandi, si commodè fieri possit, Cap. *Cùm olim*, de dolo & contum: Si nesciatur, ubi sint, citatio facienda est ad ædes, aut si ædes non habeat, in Ecclesia aut ad valvas Ecclesiæ, ubi habitare consuevit, Cap. *Venerabilis*, ibid. *Pas.* Vide *Leur.* q. 312. 313. 417

§. XXIX. Si quis vocandus, non sit vocatus, habet ius ante confirmationem, aut si etiam de hac nihil sciverit, etiam post confirmationem agendi de contemptu: si tamen dissimulet, cassari non potest electio cæteroquin valida; si se opponat, cassari debet, Cap. *Quod sicut*, h. t., Cap. fin. h. t. in 6. *Abb. Barb.* Quòd si moriatur, potest ejus successor similiter se opponere, *Bald. Lavor. Pas.* Nec præsumitur facta citatio, sed probari debet ab electoribus, *Pas.* Quòd si cassetur electio, non devolvitur ad Superiorem, sed redit ad Capitulum, *Pas.* Vide *Leur.* q. 314. & seqq. 418

§. XXX. Electio fieri debet in Ecclesia viduata, Cap. *Quod sicut*, h. t. Potestque fieri sive in choro vel navi, sive in Sacristia vel domo Capitulari, sive in ambitu aliave parte honesta. Ex causa tamen fieri potest extra Ecclesiam: & alibi facta sine causa, secundùm *Laym.* & *Pirh.* contra multos alios, venit irritanda: & si esset electio Papæ, extra conclave foret irrita, Cap. *Vbi periculum*, h. t. in 6. & Constit. *Greg. XV. Æterni Patris.* Vide *Pas.* c. 12. à n. 1. *Leur.* q. 320. & seqq. 419

§. XXXI.

420 §. XXXI. Tempus pro eligendis Prælatis tam sæcularibus, in Cathedrali, quàm Regularibus, de jure communi sunt tres menses, Cap. *Ne pro defectu*, h. t. Pro dignitatibus in Collegiatis vel pro aliis beneficiis, sunt sex menses, Cap. *Nulla*, de concess. præb., Cap. *Licet*, de Suppl. neglig. Prælat., *Clement.* 1. tit. eod. Et computandi sunt menses, prout occurrunt in Calendario, ac de momento ad momentum: hinc si 1. Januarii horâ 6. obierit, durat tempus usque ad horam 6. Julii, *Menoch. Mandos. Boer. Garc. Sanch. Castrop Pass. Leur.* q. 328. Potest tamen hoc tempus restringi, si major pars eligentium velit, *Abb. Pass. Leur.* q. 331.

421 §. XXXII. Hoc tempus incipit currere à die acquisitæ notitiæ vacationis, Cap. *Quia diversitatem*, de concess. præb., & Cap. *Licet*, de suppl. negl. præl. Quod *Pass.* & *Paxiord.* dicunt esse tempus, quo haberi potuit & debuit talis notitia. Vide dicta n. 308.

422 §. XXXIII. Tempus non currit habentibus & probantibus suum impedimentum, etiamsi per culpam inciderint in impedimentum, dummodo non sint in mora, cur per alium non tollatur, Cap. *Quia diversitatem*, de conc. præb., *Gl. Abb. Barb. Garc.* Quamvis ipsi non teneantur semper urgere, ut impedimentum tollatur, *Pass.* Vide *Leur.* q. 329. & dicta n. 308.

423 §. XXXIV. Si ex negligentia non sit facta electio intra tempus, provisio devolvitur immediatè ad illum Superiorem, cujus erat confirmare: si etiam hic intra tempus ordinarium negligat, devolvitur ad alium immediatum, & tandem ad Papam, Cap. *Quanquam*, h. t. in 6. *Rebuff. Laym. Pirh.* Quòd si Superioris provisio fuerit reprobata, aut ab eo provisus noluerit consentire, aut post consensum renun-

renunciarit juri suo, potestas eligendi revolvitur ad ordinarios electores, habentque iterum novum tempus integrum, quia tantùm privantur pro una vice, *Pass. Pirh.*: Si autem non fuerit negligentia in eligendo, sed tantùm propter aliquem defectum fuerit rejecta electio, aut electus non consenserit, manet electoribus etiam novum tempus, Cap. *Si electio*, h. t. in 6. *Pirh.* Vide *Leur.* q. 332.

§. XXXV. Electio non debet esse clandestina, 424
Cap. *Quia propter*, h. t., *Leur.* q. 773. Potest tamen ex causa rationabili fieri de nocte, *Lavor. Rodriq. Mirand. Pass.*, dicentes, si de die absolvi non potuerit, posse continuari in noctem, quamvis *Pirh.* dicat altero die resumendam: si autem sine causa fiat de nocte, *Laym. Pirh.* aliique communiter dicunt rescindi posse tanquam non Canonicam, quamvis contradicat *Pass.* Vide *Leur.* q. 333. Potest autem fieri etiam die festo, uti docent AA. cum *Passer.* c. 12. n. 45., quia est actus extrajudicialis: hinc post *Cajet.* docent *Bonac.* ad 3. præcept. p. 2. n. 9. & *Bass.* v. *Festum* 2. n. 14. etiam civibus licitum esse die festo convenire & eligere ad officia.

§. XXXVI. Priùs post publicationem scrutinii 425
& communem electionem, debet, saltem intra octiduum, si commodè fieri possit, requiri consensus electi, Cap. *Cupientes*, h. t. in 6. Nec ipse priùs consentire potest, quia utrumque spectat ad formam Cap. *Quia propter* h. t., *Inn. Abb. Barb. Butr. Pass.* Debet autem consentire intra mensem ab electione sibi præsentata, alioquin amittit jus quæsitum, *Gonz. Barb. Pass.* Vide *Leur.* q. 382. & seqq.

Q. 57. *Quid notandum sit circa Confirmationem electionis.* R. Seqq. 426

§. I. Si Capitulum habens jus eligendi & confirmandi installet electum, hæc installatio habet vim

confirmationis, *Oldr. Lott.* Similiter quandoque sola benedictio ab Episcopo data Abbati habet vim confirmationis, *Laym. Leur.* p. 2. q. 413.

427 §. II. Omnis electio inferioris, quàm sit Papæ, licèt facta sit per unanimia & quasi per inspirationem, indiget confirmatione, quia aliàs non habetur à Superiore Ecclesiastico auctoritas & jurisdictio, *Host Donat. Lott.* Si tamen sit facta simpliciter per inspirationem, non videtur indigere confirmatione, quæ enim Spiritu Dei aguntur, humanis legibus non subsunt, *Donat. Lott. Barb.* de jure Eccl. l. 1. c. 9 n. 7.; quandonam autem censeatur facta per inspirationem, dictum est n. 392. Quòd si quis post nominationem suam statim habeat jus in re & potestatem administrandi, est potiùs collatio quàm electio. Non valere autem consuetudinem non confirmandi electum, docent *Abb. Io. Andr. Laym.*, quamvis *Pirh.* dicat contrarium induci posse per consuetudinem. Vide *Leur.* q. 417. & 416.

428 §. III. Si quis sit canonicè electus, præsentatus, habilis, ita ut manifestè non appareat electi indignitas, confirmari debet; neque potest electus rejici absque læsione saltem charitatis, *Lugo* de Just. d. 35. n. 62. Imò confirmatio censetur actus justitiæ, sive debitus, *Laym. Pass. Lott. Luca.* Vide *Leur.* q. 419. & seqq. Item q. 473., Quod tenet, licèt electio facta sit in discordia, dummodo sit à majore parte, *Pass. Leur.* q. 467. Potest tamen negari confirmatio, si inde oriretur scandalum vel commune damnum, *Pass.* c. 33. n. 137. A quibus autem confirmandi sint Episcopi, Abbates, Abbatissæ &c., & an potestas confirmandi Sede vacante competat Capitulo, item ad quem spectet per jus devolutum aut ortâ lite, vel si facta sit appellatio ab electione, videri potest *Leur.* q. 459. & seqq.

§. IV

§. IV. Confirmandus non est, cujus electio facta 429
est per abusum potestatis secularis, *Laym.* Nec invitus, Cap. *Cùm inter Canonicos*, de Elect. Nec qui à confirmatore prudenter creditur malè recturus, Clement. *Exivi*, de verb. signif. sub finem. Nec indignus, qui si confirmetur, secundùm Cap. *Nihil* 44. de Elect. dejiciendus est prælaturâ vel beneficio, & confirmans istâ vice privatur jure confirmandi, suspenditur à perceptione fructuum sui beneficii, & si fecerit per malitiam vel dolum, puniendus est graviore pœnâ arbitrariâ. Vide *Leur.* q. 468. & seqq. Quid autem facere debeat confirmator, si electus laboret infamiâ facti, explicat ex *Pass. Leur.* q. 475.

§. V. Causa confirmationis cognosci debet, Cap. 430
Nihil, de Elect., & facta sine cognitione causæ est irrita post declarationem, Cap. fin. de Elect. in 6. *Abb. Tamb. Donat. Lavor. Pass.* Quod tenet, etiam quoad Regulares, *Pass.* & Cap. fin. sermo est etiam de confirmatione in beneficiis simplicibus, *Pass.* Vide *Leur.* q 476. & seqq., ubi à quæstione 479. explicat, quæ pœnæ incurrantur, si confirmator negligat inquisitionem; item in qualia circa electum inquirere debeat; an inquirere debeat, etiamsi nihil obmoveatur, & electus sit notoriè dignus; an inquisitio sit facienda judicialiter; quomodo cassanda sit electio; an detur appellatio vel exceptio contra confirmationem aut sententiam cassationis; an confirmatione annullatâ perimatur quoque electio &c.

§. VI. Electio jure humano nulla, fit valida per 431
confirmationem illius, qui potest & vult supplere defectus; ad hoc tamen necesse est, ut confirmans procedat ex certa scientia de defectibus, quos sanat, *Laym. Donat. Pass. Lott.* Vide *Leur.* q. 423.

§. VII Electus non habet ante confirmationem 432
jus in re, *Nav. Az. Garc. Rebuff. Tamb. Pass. Leur.*

q. 424., Nec potestatem administrandi, *Laym. Pirh. Leur.* q. 425.; & est expresè vetitum electis, ne ante confirmationem se ullatenus ingerant in administrationem, Cap. *Nosti*, Cap. *Qualiter*, de Elect. *Az. Tamb. Lott. Leur.* q. 426.; & nequidem deputari potest, ut administret velut Oeconomus vel procurator aliove simili titulo, Cap. *Avaritiæ*, de Elect. in 6. *Pas. Lott. Pirh.*; Administrare tamen potest, 1. Si exigat necessitas, & absit, qui confirmare potest, *Lott.* 2. Si alicubi sit consuetudo administrandi, necdum acceptâ confirmatione, *Pas.* & alii contra *Abb.* & alios. 3. Abbatissa aut Prioriſſa electa per majora, non potest tamen alienare aliquid, nec admittere novitias, *Laym. Pirh.* 4. Episcopi aliique Prælati etiam inferiorum Ecclesiarum confirmandi à Papa, si extra Italiam sint in concordia electi, Cap. *Nihil*, de Elect. *Leur.* q. 803. Tunc autem dicitur electio in concordia, si facta sit per majorem partem, ita ut minor justè non possit contradicere, *Laym.* Nullam tamen habent potestatem alienandi vel donandi, Cap. *Nihil*, ibid. Hanc potestatem administrandi *Abb. Laym. Pirh.* contra *Gl.* & *Butr.* concedunt etiam aliis Prælatis ab Episcopo vel alio confirmandis, si ob distantiam vel aliud impedimentum nimiùm differenda esset confirmatio. Vide *Leur.* q. 427. & seqq. Administrantes autem ex concessione Cap. *Nihil*, hoc ipso acquirunt quasi possessionem, *Gl. Laym. Pirh. Leur.* q. 435. Quòd si electio rejiciatur tanquam irrita à principio ob defectum publicè notum, cessat possessio, imò gesta ab electo sunt irrita, si autem electio solùm irritata est, aut si defectus non fiat publicè notus, gesta valent, *Gl. Abb. Inn. Laym. Pirh. Leur.* q. 433.

433 §. VIII. Quando opus est confirmatione Papæ ante administrationem prælaturæ, quamvis aliquis etiam

etiam per testes certus sit confirmationem esse datam vel etiam scriptam, tamen administrare non potest, nisi litteris acceptis & exhibitis, *Bonif. VIII.* Extrav. *Injunctæ*, de Electi., inter communes, *Az. Paris. Pass.*, alioquin irritum est, quidquid agit, nec quidquam percipere potest; & qui talem recipiunt, suspenduntur à perceptione. Eædem pœnæ cadunt in illos, qui administrant necdum præstito fidelitatis juramento vel non obtentis litteris traditionis pallii, *Pirh.* Excusatur ab his pœnis, qui non commisit temeritatem & præsumptionem, & in quem nondum est lata sententia horum declaratoria. Vide *Leur.* q. 438. & 439., & quoad Regulares q. 440.

§. IX. Qui confirmantur ab alio quàm Papa, 434
possunt validè & impunè administrare ante exhibitas litteras confirmationis, quamvis hoc negotium non sit ordinatum sed adhuc subjectum turbationi, *Abb. Felin. Oldr. Barb. Pass. Lott. Leur.* q. 441., valentque dicta, etiamsi nondum ceperit possessionem, *Pass. Garc.* Vide *Leur.* q. 442.

§. X. Pœna usurpatæ administrationis ante con- 435
firmationem est privatio juris quæsiti per electionem, Cap. *Qualiter*, de Elect.; putatque *Layman* non requiri nisi declarationem & executionem Judicis, sed alii cum *Pass. Lott. Pirh.* dicunt esse pœnam ferendæ tantùm sententiæ: si autem quis se ingesserit ex titulo Oeconomi vel alio, cum præsumptione seu temeritate, malitia & dolo, per Cap. *Avaritiæ*, de Elect. in 6. privatur ipso facto suo jure, attamen post declaratam à Judice præsumptionem, malitiam & dolum, *Tiraq. Paris. Tamb. Pass. Lott.* Porrò à dolo excusat quævis causa, etiam de se injusta & imprudens, *Pass. Lott.* Quòd si quis se ingesserit post confirmationem ex errore juris irritam, multi cum *Lott.* dicunt adhuc incurri illam pœnam, sed pro-

babiliter negat *Paß.*, quia pœnæ non sunt extendendæ ad diversos casus. Vide *Leur.* q. 435. Talem autem se ingerentem reddi inhabilem ad illam Prælaturam & ad alia etiam beneficia in quacunque Ecclesia, tenent *Menoch. Az.* & alii. Vide *Leur.* q. 436.

436 §. XI. Episcopus acceptâ confirmatione, potest, etiam ante consecrationem saltem per alium, omnia, quæ sunt jurisdictionis, sed non quæ sunt Ordinis Episcopalis. Nec obstat Reg. 67. juris in 6., *Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit*, nam sensus est non posse, v. g Suffraganeo suo dare potestatem ordinandi, hanc enim aliunde habet, attamen dare potest jurisdictionem, quam non habet Suffraganeus sed solus Episcopus, *Leur.* q. 443. Archiepiscopus tamen non potest ante acceptum pallium convocare Concilium provinciale aut visitare Provinciam &c. Cap. *Quod sicut*, de Elect. *Leur.* q. 444. Abbas confirmatus potest ante benedictionem exercere omnia, quæ sunt jurisdictionis, *Tamb. Lott.* Vide *Leur.* q. 445.

437 §. XII. Electus debet intra trimestre à die acceptatæ electionis petere confirmationem, nisi legitimè impediatur, Cap. *Quam sit*, de Elect. in 6. Est tamen satis, si procurator, amicus, electores vel quivis alius petat pro ipso, *Paß.* Et si per duas electiones sit electus, non potest nisi ex vi unius peti confirmatio, ne hæc vagetur in incerta, Cap. *Et quis*, de Elect. *Laym. Paß Lott. Pirh. Nec obstat*, quòd quis possit prosequi plures collationes vel institutiones, *nam* disparitas est, quòd electus priùs quærat jus, & fit petitor confirmationis, adeoque determinare debet, vi cujus electionis petat; habens autem collationem vel institutionem habet jus in re, & quærit se in eo defendere, & *Nemo pluribus uti defensionibus probibetur*, Reg. 20. juris in 6.; docent autem etiam

etiam *Gl. Barb. Lott. Pas. Leur.* q. 188. præsentatum pluribus præsentationibus posse prosequi singulas, aut ab una electa regredi ad alteram, sed contradicunt *Lap.* & *Lamb.*, quia similiter institutio hìc vagaretur in incerto. Plura circa petitionem confirmationis vide apud *Leur.* q. 446. & seqq.

§. XIII. Qui absente impedimento non petit con- 438
firmationem intra tempus, ipso facto sine alia declaratione cadit jure quæsito, Cap. *Quam sit*, de Elect. in 6. *Suar. Barb. Pas. Pirh.*; & tunc jus ac tempus eligendi redit ad electores, Cap. *Si electio*, ibidem, *Pas. Pirh.*, nisi electio fuerit præsentata Papæ, cui tunc per applicationem manuum provisio reservatur, *Lott.* l. 3. q. 17. n. 213. Posset autem confirmans ex causa cogere electum ad petendam priùs confirmationem, *Gemin. Franc. Pas.*

§. XIV. In Ecclesiis cathedralibus & regulari- 439
bus, pro quibus confirmatio petitur à Papa, statuitur Cap. *Cupientes*, de Elect. in 6., ut electi post mensem à præstito consensu veniant Romam intra tempus respondens distantiæ loci, aut si impediti sint, mittant procuratorem cum actis, debentque etiam nomine electorum venire duo, qui post 20. dies ab adventu se simul præsentent, referant de electione & confirmationem petant, nec discedant Româ, nisi confecto toto negotio. Vide *Leur.* q. 455.

§. XV. In jure non est statutum tempus, intra 440
quod dari debeat confirmatio; si tamen tardet, potest Superior illius, qui habet jus confirmandi, præfigere terminum, sed non ultra sex menses, intra quos, si non confirmet, ipse faciat, *Barb. Pas. Leur.* q. 456.

§. XVI. Confirmatio fieri potest omni loco ho- 441
nesto; facta tamen in aula Principis sæcularis posset irritari, Cap. *Quâ fronte*, de appel. & arg. Cap.

Quanquam, de Elect. in 6. *Paß. Pirh. Leur.* q. 457. Quòd si fiat post litem in judicio contradictorio, aut opponentibus solenniter citatis, fieri non potest extra territorium proprium, quia in alieno exerceri non potest jurisdictio contentiosa, *Paß.* Vide *Garc.* p. 5. c. 8. n. 141. & *Leur.* q. 458.

442 *Q.* 58. *Quid circa postulationem ejusque admissionem sit addendum. R.* De postulationis divisione, fine, effectu, & formis in illa observandis, videri potest *Leur.* p. 2. q. 201. & seqq., quibus adde seqq.

§. I. Postulatio facta in discordia, id est, in qua aliqui postulant hunc, alii alium, si non concurrat cum electione, requirit majorem partem Capituli, uti ex cap. 1. De his, quæ fiunt à maj. part. Capitu., & ex cap. *Bonæ* 23. h. t. colligunt *Az. Laym. Barb.* de jure Eccle. l. 1. c. 19. n. 12. Si concurrat cum electione, ut huic prævaleat, requirit duplo majorem numerum votorum, sive duas partes Capituli, *Abb. Silv. Laym. Barb. Fagn. Paß. Lott.* l. 3. q. 17. n. 241., probatque stylus Curiæ antiquus & recens: hinc Cap. *Scriptum*, de Elect. significatur, ubi sunt 47. eligentes, si non fuerint 32. postulantes, sed 17. eligentes, confirmandam esse electionem; & authores, qui fortè innuunt postulationem per majora factam esse præferendam, intelligi debent, si postulatio cum postulatione concurrat, quamvis & tum possit utraque rejici, cùm admissio postulationis non sit debita, uti dicetur n. 448. Notant tamen *Laym.* & *Pirh.*, si major pars postularit, & minor pars, attamen major, quàm sit pars tertia, elegerit, Superiorem posse admittere postulationem, quamvis & electionem confirmare possit, aut etiam utramque rejicere; quod maximè valet, si duæ partes ignoranter postularint indignum, tum enim rejicitur postulatio & electio: si autem scienter fecerint, confirmatur potiùs electio,

ctio, *Pass.* de Elect. c. 24. n. 57. Vide *Leur.* q. 209. 210.

§. II. Quamvis postulatio sit unanimiter facta, si 443
necdum sit præsentata Superiori, possunt postulantes resilire & procedere ad aliam postulationem vel electionem, *Abb. Sylv. Az. Barb. Lott.* Quod tenet, etiamsi esset publicata, *Laym. Pirh.*, & admissa à postulato, *Pass. Engel*; imò licèt postulantes promisissent non revocare, *Bald. Pass.*, sic tamen variantes sine causa possent peccare causando infamiam postulato; & si consenserint in expensas ab hoc faciendas, tenentur refundere, *Pass. Engel* contra *Abb. Silv.* E contrà si postulationem præsentarint Superiori, debent hujus judicium exspectare, Cap. *Bonæ* 4. h. t. Vide *Leur.* q. 212. 213.

§. III. Omnes, qui possunt eligere, possunt po- 444
stulare, cùm postulatio sit accessoria, & fiat loco electionis, *Silv. Barb. Pass.*, ideoque etiam præscribi potest jus postulandi, uti & eligendi, secundùm dicta n. 395. Postulari possunt solùm illi, qui ob impedimentum canonicum dispensabile eligi non possunt, quamvis fortè rarò soleat dispensari, *Pass. Engel* l. 1. tit. 5. n. 10. In dubio, an quis sit eligibilis an postulabilis, securius est postulari, *Pass.* n. 25.

§. IV. Patriarchæ, Archi-Episcopi & Episcopi 445
possunt tantùm postulari ad aliam Ecclesiam, Cap. ult. h. t. Quod tenet de Episcopo confirmato, quamvis nondum consecrato, *Abb. Laym. Pass. Pirh.* l. 1. t. 5. n. 9.; attamen non tenet de electo necdum confirmato; neque de illo, qui Episcopatum dimisit, quia necdum est; aut desiit esse in Matrimonio cum Ecclesia, Cap. *Cùm inter*, de Elect. Cardinalem esse eligibilem ad Episcopatum docent *Abb. Laym. Pass. Pirh.* & alii, contra *Imol. Host. Silv. Butr. Az. Barb.* n. 9., quia hoc nullibi negatur,

quamvìs admittere non possit sine licentia Papæ. Similiter Abbates, Archidiaconi, Præpositi, Priores sunt eligibiles ad dignitatem similem vel majorem in alia Ecclesia, *Laym. Pirh. Pas.* à n. 38. Similiter Clerici unius Diœcesis ad Prælaturas alterius, *Abb. Silv. Tabien. Pas.* n. 41. Similiter Religiosi professi ad Prælaturas Episcopatu non inferiores, attamen non sine licentia Superioris, Cap. *Si Religiosus*, de Elect. in 6. *Gl. Abb. Silv. Pirh.* n. 42. Mendicantes tamen nequidem postulari possunt ad Ecclesias inferiores vel alia Monasteria extra suos Ordines, Extrav. De postulatione, Inter communes. Possent tamen postulari apud Papam, *Pas.* n. 44. Quòd si non essent professi, postulari possent ad Prælaturam regularem, *Pas. Lott.* n. 256. Eligi etiam potest aliquis, quamvìs non sit de hoc Capitulo vel Diœcesi, utì dictum est n. 408. Denique si aliqui inscienter elegerint tantùm postulabilem, cognito errore possunt postulare eundem, *Laym.* Vide *Leur.* q. 221. & seqq.

446 §. V. Si scienter postuletur indignus, sive habens defectum indispensabilem, perditur pro ea vice ipso facto jus postulandi & eligendi, arg. cap. 1. & 2. h. t., Cap. *Scriptum*, & Cap. *Cùm in cunctis*, de Elect. *Abb. Barb. Az. Pas.* n. 17., electio enim & postulatio etiam quoad pœnas æquiparantur, cùm sint ad eundem finem, *Gl. Laym. Pirh.* Præterea postulantes indignum, saltem ad Ecclesiam Cathedralem, suspenduntur per triennium à beneficiis in Ecclesia, pro qua postularunt, Extrav. un. h. t. inter communes: Qui tamen tali postulationi expresè contradixerunt, soli retinent jus, Cap. 2. h. t. & Cap. *Cum Vintonienſis*, de Elect. Quod verum est, etiamsi esset unicus, qui contradixisset, nam jus & nomen universitatis conservatur in uno, utì dictum est n. 390.

390. Vide *Leur.* q. 217. & seqq. Item dicta n. 404.

§. VI. Postulatio publicanda est, non tantùm co- 447
ram Capitulo, sed etiam populo, uti vult *Pas.* n. 22. contra *Silv.* Tenentur autem postulantes intra tres menses suam postulationem præsentare, *Gl. Laym. Pirh.* l. 1. t. 6. n. 307.; aut si à Papa petenda sit admissio, secundùm Cap. *Cupientes*, de Elect. in 6., debet Capitulum post mensem à non recusata postulatione mittere Romam, eo modo, quo de electione dictum est à n. 437.; possuntque videri *Pirh.* à n. 309. & *Leur.* q. 455., Postulatus autem prohibetur suî admissionem petere, *Pas.* c. 33. n. 43., debet tamen intra mensem declarare, an dissentiat suî postulationi an non, Cap. *Quàm sit*, de Elect. in 6., non tenetur tamen positivè consentire, Cap. *Cupientes*, ibid., quamvis; si non recuset, possit consentire sub conditione admissionis à Superiore, *Pas.* Vide *Leur.* q. 214. & seqq.

§. VII. Postulatio dirigitur ad eum, cujus esset 448
confirmare electionem, dummodo possit dispensare in impedimento, alioquin dirigitur ad dispensantem, ut tollat impedimentum; & dein ad confirmantem, nisi dispensans simul haberet potestatem confirmandi, *Laym. Pirh. Leur.* q. 228. Non est tamen ex justitia obligatio, ut admittat postulationem, *Host. Tond. Laym. Pas. Pirh.* l. 1, t. 5. n. 15. contra *Abb. Io. Andr.* & *Lott*, quod colligitur ex Cap. *postulationem*, & Cap. 3. *bonæ*, h. t., ubi dicitur esse gratiam, si admittatur, etiamsi quis per unanimia postuletur, non enim est obligatio dispensandi, cùm nemo invitus de suo cogatur facere beneficium, Cap. 4. *Precariæ*, 10. q. 2., quamvis per accidens possit esse obligatio ex officio, charitate vel aliunde, *Leur.* q. 229.

§. VIII. Si postulatus administret ante admissio- 449
nem,

nem, postulatio est ipso jure nulla, quia nequidem dat jus ad rem, *Inn. Abb. Laym. Tond. Pas. Lott.* n. 301, *Pirh.* l. 1. t. 6. n. 302. Imò electores talem postulatum recipientes sunt istâ vice privati potestate eligendi & postulandi, *Leur.* q. 430. n. 5.

450 *Q. 59. Quid addendum sit circa possessionem.*

R. De possessione multa diximus l. 3. p. 2. à n. 507. quæ videri debent: hìc adde seqq.

§. I. Beneficium collatum & acceptatum dat plenum jus in re, ita ut si sic provisus moriatur ante possessionem captam, beneficium vacet per mortem, quia possessio non addit jus, sed tantùm facit, ut jus sit efficax, & competat potestas administrandi ac percipiendi fructus, *Rosa* de Exec. lit. Apost. p. 1. c. 6. n. 194. Vide *Leur.* p. 2. q. 442. & 800. Et quamvis secundùm dicta n. 432. electus per concordiam sæpe habeat potestatem administrandi etiam ante confirmationem, tamen is, cui beneficium est collatum, debet, antequam administret, præter collationem & investituram, habere possessionem, *Laym. Lott. Leur.* q. 801., nisi fortè investitura fieret in loco beneficii, aut non esset liber accessus ad locum beneficii, *Covarr. Laym. Castrop.* T. 13. d. 2. p. 32. à n. 7.

451 §. II. Quando in Ecclesia vel altari, ubi est beneficium, fit ejusmodi apprehensio possessoria, per eam sufficienter apprehenduntur omnia ad beneficium pertinentia, *Covar. Castrop. Paris. Corr. Leur.* q. 806.; sicque etiam capitur possessio beneficii uniti, *Gonz. Lott. Leur.* q. 807. potest autem possessio apprehendi etiam per procuratorem ad hoc specialiter deputatum, *Paris. Castrop. Leur.* q. 810. Et quamvis inthronizatio, quæ tantùm est externa solennitas, de se non tribuat possessionem, tamen *Lott.* putat per installationem seu assignationem proprii stalli suffi-

sufficienter tradi possessionem ; hoc tamen non est verum, v. g. de electo, si ducatur ad stallum vel ad domum beneficii, quia cùm possessio non possit capi ante confirmationem, talis ceremonia censeri non potest possessio. Vide *Leur.* q. 802.

§. III. Post confirmationem, institutionem aut collationem & investituram potest quis propriâ auctoritate capere possessionem, nisi alicubi esset praxis, ut per alium detur, *Leur.* q. 798., aut nisi alius possideret beneficium, tum enim hic possidens esset per executorem vel judicem vocandus, Cap. *Licèt Episcopus*, de Præb. in 6. *Paris. Menoch. Leur.* q. 809. Et sic qui obtinuit resignationem in forma *dignum*, debet citato resignante per executorem mitti in possessionem; potest tamen habens resignationem in forma gratiosa propriâ auctoritate possessionem capere, *Paris. Garc. Luca.* Vide *Leur.* q. 799. De cætero nunc ordinariè ad Episcopum aut ejus Vicarium spectat mittere seu mandare provisum mitti in possessionem. 452

§. IV. Possessio in beneficiis Cathedralibus & Collegiatis illarum Ecclesiarum debet tradi per Capitulum vel aliquem ab eo deputatum, si tamen id neglectũ sit, satis est aliquem postea admissum esse ad alios actus Capitulares, *Lott. Luca.* Vide *Leur.* q. 808. 453

§. V. Si beneficium habeat suam Ecclesiam vel altare, debet ibi capi possessio, *Corr.* l. 4. c. 7. n. 44.; fieri autem potest per tactum januæ templi, per osculum altaris, vel in necessitate per ocularem inspectionem cum attestatione Notarii, *Corr.* n. 41. Quòd si nesciatur Ecclesia vel altare beneficii, satis est apprehendere prædium beneficii, *Lott.* Vide *Leur.* q. 804. 805. 454

§. VI. Lite pendente non potest capi possessio beneficii, super quo lis est apud Judicem introducta; si 455

tamen

tamen tantùm extrajudicialiter sit processum, potuit capi. Vide *Leur.* 811.

456 §. VII. Si quis, etiam post signatam à Papa supplicam, attamen ante expeditionem literarum, ceperit possessionem beneficii, non facit fructus suos, sed in conscientia tenetur restituere, etiamsi nemo se opponat; estque talis possessor intrusus & perpetuò inhabis, Constitu.: *Iulii III.*, *Luca* de benef. d. 56. n. 1. Vide *Leur.* q. 812. id tamen tenet tantùm de provisis per Papam & non per alios, *Lott. Leur.* q. 442. n. 5.

457 §. VIII. Quamvis ad acquirendam possessionem prærequiratur titulus, ne vitiosus sit ingressus, ideoque non possit electus capere possessionem ante confirmationem, nec præsentatus ante institutionem, *Laym. Pirh. Leur.* q. 434, tamen titulus non requiritur ad manutenendam possessionem, *Paris. Lott.* l. 4. q. 24. à n. 6. Unde non expedit, ut possidens producat titulum, maximè si sit imperfectus, quia præsumeretur non adesse meliorem, sed satis ipsi est, quòd possideat, & non constet de jure alterius, *Paris. Lott.*; Excipe, nisi Superior inquirat, *Abb. Felin. Paris.* l. 11. q. 14. n. 35.; quod *Lott.* extendit etiam ad Patronum, aut etiam in curatis, ad quemvis parochianum, quia horum omnium interest, ne quis ejusmodi beneficia occupet sine titulo; non debent tamen injustè inquirere, quod præsumeretur, si facerent post pacificam possessionem triennalem; nec debent inquirere tanquam adversarii, sed tantùm velut agentes ex officio suo, vel pro cautela, *Paris.* n. 38. *Lott.* Vide *Leur.* q. 816. Eo ipso tamen quòd quis possideat beneficium, præsumitur titulus, *Paris. Rebuff. Mascar. Gonz. Lott.*; & quamvis impetrans probet unum titulum esse invalidum, præsumitur alium valere, quia potest adfuisse aut supervenisse melior, *Tond. Lott. Leur.* q. 823. Similiter si quis pro-

bet

bet ſe hodie poſſidere, præſumitur continuaſſe poſſeſſionem, *Gl. Abb. Pariſ. Leur.* q. 824. Quid dicendum ſit, ſi duo eâdem die ſint proviſi, nec ſciatur quis priùs, & neuter poſſideat, dicetur n. 488. Item an & quomodo per ſurrogationem continuari poſſit poſſeſſio anteceſſoris, dicetur n. 537. & 546.

§. IX. De jure communi nullum capiendæ poſſeſſionis tempus ſtatuitur, *Boer. Pariſ. Tond. Leur.* q. 818., exceptis beneficiis reſignatis, ſaltem extra Curiam, quorum poſſeſſio capi debet intra tempus, quo fieri debet eorum publicatio, ſecundùm dicenda n. 1071. 458

§. X. Quomodo debeat probari poſſeſſio beneficii, præcipuè ut ſpoliatus reſtituatur, videri poteſt *Leur.* q. 819., amittitur autem poſſeſſio per ſpontaneam & puram reſignationem à Superiore acceptatam: quid autem dicendum ſit, ſi quis reſignarit in favorem tertii vel conditionatè, dicetur à n. 957. Item poſſeſſio amittitur per reſignationem factam in manibus non habentis auctoritatem recipiendi, retinetur tamen proprietas, donec privetur, quia proprietas eſt quid ſpirituale, hinc de ea diſponit ſolus Superior, poſſeſſio autem nihil habet ſpiritualitatis, *Abb. Inn. Nav. Menoch. Pariſ.* Vide *Leur.* q. 821. 459

§. XI. Poſſeſſio data ab illo, qui poteſt conferre, habet vim collationis, ſi hæc fortè antea fuit omiſſa vel irrita, *Abb. Covar. Corr. Gonz. Lott. Leur.* q. 822. 460

Q. 60. *An poßit conferri, peti vel promitti beneficium necdum vacans; aut ſaltem dari ejus exſpectativa. R.* 461

§. I. Beneficium necdum vacans conferri non poteſt, cùm enim titulus beneficii non poſſit dividi, ſed neceſſariò competat uni tantùm, & quidem habenti, Cap. *Cum non ſigneres*, Cap. *Tuæ*, de præb., alius illum obtinere non poteſt, *Laym. Caſtrop Leur.* p. 2.

p. 2. q. 787. n. 1. De præsentatione, vide dicta n. 302.

462 §. II. Episcopus non potest suo Vicario committere potestatem, vel conferendi certum beneficium antequam vacet, vel simul & conjunctim admittendi resignationem & conferendi idem beneficium resignatum, vel conferendi primum beneficium vacaturum aut resignandum alicui determinatæ personæ, quia talibus præbetur occasio, vel captandi mortem alterius, vel per vias illicitas aperiendi sibi viam ad beneficia nondum vacantia, *Rebuff. Laym. Sbrot. Pirh. Leur.* q. 691.

463 §. III. Potest beneficium vivente adhuc beneficiato incorporari, v.g. Monasterio, per hoc enim non fit provisio beneficii in actu, sed tantùm in habitu, *Laym. Leur.* n. 2. Potest etiam Episcopus suo Vicario & non alteri dare generalem commissionem conferendi beneficia, non tamen conferendi unum certum vacaturum, *Castrop. Leur.* p. 788.

464 §. IV. Regula 21. Cancellariæ sic habet, *si quis supplicaverit de beneficio quocunque tanquam per obitum alicujus licèt nunc viventis vacante provideri, & postea per obitum ejus vacet, provisio & quævis dispositio etiam vigore alterius novæ supplicationis vel gratiæ dicto supplicanti per obitum hujusmodi denuo faciendæ nullius sint roboris vel momenti.* Item Regula 30. *voluit & ordinavit, quòd omnes gratiæ, quas de quibusvis beneficiis Ecclesiasticis cum cura vel sine cura, sæcularibus vel Regularibus per obitum quarumcunque personarum vacantibus in antea fecerit, nullius roboris vel momenti sint, nisi post obitum & ante datam gratiarum hujusmodi tantum tempus effluxerit, quod inserim vacationes ipsæ de locis in quibus personæ prædictæ decesserint, ad notitiam S. D. N. verisimiliter potuerint pervenisse.*

§. V.

§. V. Cùm L. *donari*, 29. ff. de donationibus, & L. ult. Cod. de pactis, omnis pactio vel promissio circa hæreditatem viventis non consentientis rejiciatur tanquam repugnans bonis moribus, multò magis circa beneficia; unde qualiscumque promissio beneficii necdum vacantis alieni conferendi est prorsus irrita & prohibita, utì dictum est n. 302. Nihilominus adhuc usum habent preces primariæ, utì dicetur à n. 569. Item Coadjutoriæ cum futura successione, utì dicetur à n. 718. 465

§. VI. Per exspectativam intelligitur mandatum Papæ ad Ordinarium, ut hunc vel illum Clericum provideat de primo beneficio vacante: In Germania autem usus exspectativæ sublatus est per Concordata; imò *Trid.* Sess. 24. c. 19. & Sess. 25. c. 7. de Reform. generatim & ubique abrogat omnes exspectativas, etiamsi accederet consensus Ordinarii, *Barb.* de jure Eccl. l. 3. c. 13. n. 10. 466

§. VII. Quamvis Papa, secundùm multos AA., adhuc possit absolutè concedere exspectativam, attamen non facit, *Luca* ad Trid. d. 45. n. 1. Vide *Leur.* p. 2. q. 628. & seqq., ubi etiam explicat, ad quæ beneficia se extendat exspectativa, quænam ex pluribus concurrentibus sit præferenda, quomodo possit renuntiari, permutari, exstingui, perdi; & signanter notant *Paris. Garc. Leur* p. 3. q. 298. n. 4., si Papa mandet aliquem provideri de primo beneficio vacaturo, non intelligi vacaturum ex permutatione: imò nec intelligi beneficium curatum, nec dignitatem, nec Canonicatum Cathedralem docent *Garc.* p. 1. c. 6. à n. 49. & *Castrop* t. 13. d. 1. p. 2. n. 10. Gratia autem expectativæ exspirat morte Papæ, re integrâ, & quando executores deputati non sunt, Cap. *Si super*, de off. delegati in 6. Cap. *Si cui*, de præb. in 6. *Cabass.* l. 2. c. 3. n. 20. 467

486 §. VIII. Si quis habens tenuem præbendam, & credens pinguem brevì vacaturam, sciat aliquem tertium obtinuisse à Papa indultum pro prima vacatura, ideoque suam resignet, ut hæc conferatur illi tertio, & ipse pinguem brevì vacaturam obtineat, hanc obtinere non potest, quia commisit fraudem, sed conferri debet exspectanti Apostolico, utì habetur Cap. 2. de Renunt. in 6.

469 Q. 61. *Quid Papa absolutè possit & soleat facere circa beneficia. R.*

§. I. Juxta Cap. *Licèt*, 2. de præb. in 6., & Cap. 1. *Si duobus*, Ut lite pendente, habet Papa jus plenum & absolutum disponendi de omnibus beneficiis, *Laym. Castrop.* T. 13. d. 2. p. 13. n. 2.; nec ullus Catholicus id negat, inquit *Lott.* l. 2. q. 22. n. 9., quia id imbibitur in erectione & admissione omnis beneficii. Neque hanc potestatem potest ei ullum Concilium adimere aut restringere, *Az. Lott.* n. 23. Nec Papa ipse potest se potestate illâ privare, cùm à Christo sit in bonum Ecclesiæ alligata officio. Vide *Leur.* p. 2. q. 512. & dicenda n. 518.

470 §. II. Papa potest providere de beneficiis, 1. Jure concursûs, si, quando vacat, præveniat Ordinarium collatorem, & alicui conferat. 2. Jure devolutionis, si collatores aliquid negligant. 3. Jure præventionis, si, antequam vacet, assignet alicui per exspectativam. 4. Jure reservationis pro certis casibus. 5. Simplici viâ juris, si conferat illi, qui defert alium malè ingressum. *Leur.* q 513.

471 §. III. Papa potest, si velit, concurrere cum quocumque, non attento jure etiam cujuscumque Patroni secundùm dicta n. 357.; Si tamen aliquis juridicè probet, se priùs ab Ordinario possessionem habuisse, est manutenendus, *Gonz. Luca, Castrop.* n. 4. *Less.* in auct. v. *beneficium*, cas. 4. Vide dicenda n. 546.

546. Quòd si Papa præveniat in quatuor mensibus de jure concessis Ordinario, sciens esse mensem Ordinarii, prævalet provisio Papæ, quamvis non exprimat se juri Ordinarii derogare, concedendo enim istam facultatem generalem non censetur sibi eripuisse potestatem faciendi alicui gratiam specialem: Si autem faciat in sex mensibus alternativæ concessæ Ordinariis, *Garc. Ricc. Barb.* & alii dicunt adhuc prævalere provisionem Papæ, quamvis expressè non deroget, sed *Felin. Gonz. Zerol. Castrop.* aliique dicunt provisionem Papæ censeri debere profectam ex errore, quo putaverit provisionem ad se pertinere, quia specialis gratia non debet censeri revocata, nisi expressa fiat mentio, *Castrop.* p. 14. *Luca* de benef. d. 23. n. 4. & d. 18. n. 12., sed *Chok.* ad Reg. 8. Cancel. in proem. n. 16. dicit non esse quidem absolutè opus, ut expressè meminerit, attamen opus esse, ut ex ipsa supplica & gratia clarè pateat nullo alio, quàm præventionis titulo agere voluisse, uti si narretur beneficium vacare in mense Ordinarii, & Papa dicat se illud conferre. Vide *Leur.* q. 513. & seqq. An autem Papa possit concurrendo vel præveniendo derogare concordatis Germaniæ, dicetur à n. 518.

§. IV. Papa communiter non utitur jure con- 472
cursûs vel præventionis, ne Episcopi conquerantur, & ratio datur Can. *Pervenit*, caus. 11. q. 1. *Si quæ unicuique Episcopo jurisdictio non servatur, quid aliud agitur, nisi ut per nos, per quos Ecclesiasticus custodiri ille ordo debuit, confundatur*: hinc pluribus probat *Gonz.* ad Reg. 8. Cancel. in proem. §. 4. ob multa incommoda non esse honestum, ut Papa id faciat, ideoque in dubio non præsumitur voluisse facere, *Chok.* suprà: quod maximè valet, si de hac præveniendi intentione nullam faciat mentionem. Vide *Leur.* q. 599. n. 6.

473 §. V. *Az. Garc. Luca, Pirh. Leur.* q. 212. & 521. putant Papam juxta Cap. *Quæ in Ecclesiarum*, de Constit., posse ex alta potestate cuivis, etiam sine causa, adimere beneficium, sed contradicunt alii cum *Less.* de Just. l. 2. c. 34. n. 3. putantes Papam esse tantùm supremum dispensatorem beneficiorum ad utilitatem Ecclesiæ, & non absolutum dominum, sicuti est tantùm Supremus administrator bonorum Ecclesiæ, utì tenent *Nav.* & *Dicast.* de just. l. 2. t. 3. n. 342., imò quamvìs permittatur cum *Menoch. Burs. Lott.* l. 2. q. 22. n. 11. esse absolutum dominum beneficiorum, tamen dicunt, si semel contulerit, acquiri jus etiam contra ipsum Papam, ita ut sine causa illo privare non possit, utì si dominus rem suam donarit, donatarius sic acquirit jus, ut sine causa tolli non possit.

474 §. VI. Probabilius est contra *Suar. Vasq.* & alios apud *Barb.* de jure Eccl. l. 1. c. 1. Papam non tantùm peccare, si disponat de Papatu, & constituat sibi successorem, sed etiam id non posse, quia respectu Ecclesiæ habet se sicuti vir ad uxorem, vir autem non potest uxori ponere successurum virum: deinde nec ante mortem posset illi successuro conferre jus, alioquin darentur simul duo capita in Ecclesia; nec post mortem, quia tunc non est.

475 *Q.* 62. *Quid addendum sit circa jus alternativè conferendi per menses.* *R.* Seqq.

§. I. Præscindendo à specialibus Concordatis, de quibus dicetur à n. 502., Papa, ut ad residentiam alliceret Episcopos, 4. mensibus nempe Martio, Junio, Septembri, Decembri, quorum provisionem jure communi habebant Episcopi, adjecit per Reg. 8. Cancellariæ duos, ita ut jam alternatim possint providere, Papa quidem in Januario, Martio, Majo, Julio, Septembri, Novembri, Episcopus autem in Februa-

Februario, Aprili, Junio, Augusto, Octobri, Decembri, & hæc gratia dicitur alternativa.

§. II. Ad alternativam habendam ante omnia 476
requiritur, ut Episcopus per literas patentes subscriptas in diœcesi sua, sigillatas, missas ad Datariam, hanc alternativam acceptarit, & hoc sit annotatum Romæ, tum enim censetur approbata, *Castrop.* T. 13. d. 2. p. 23. §. 4. n. 2. *Luca* de benef. d. 93. n. 2. & 7.: Et ex tempore annotationis illius habet Episcopus jus alternativæ, & cessant 4. menses ordinarii; attamen licitè non utitur hoc jure ante notitiam annotationis, nisi provideat sub conditione, quo tamen casu provisus non poterit capere possessionem, nisi acceptâ notitiâ, *Garc. Castrop. Corr. Leur.* p. 2. q. 577. 578. Quòd si idem Episcopus habeat duas Ecclesias, sive divisas, sive etiam æquè principaliter unitas, & acceptet alternativam sub nomine unius, non ideo acceptat sub nomine alterius, *Gonz. Luca, Leur.* q. 579. Si autem sic scribatur & annotetur, Cajus Episcopus hujus & illius Ecclesiæ acceptavit alternativam, præsumi debet acceptasse pro utraque, *Luca* n. 20. & disc. 19.

§. III. Ut competat alternativa, requiritur præ- 477
terea Episcopi residentia; neque hìc juvat ulla causa etiam justissima absentiæ, nequidem si extra diœcesin deserviat Sedi Apostolicæ: Addunt cum communi *Garc. Castrop.* §. 2. n. 2. *Leur.* q. 572. n. 2., quamvìs ex justa causa abesset etiam ad duos dies tantùm, si tamen interea vacet beneficium, eum non gaudere privilegio, licèt toto mense adfuisset, sed requiri residentiam actualem, quando incipit vacare beneficium, & ita resolvit Rota: hinc *Gonz.* ad Reg 8. *Gl.* 43. n. 14. & 144. & seqq. latè probat, momento, quo cessat residentia, etiam cessare jus alternativæ. Idem dicunt *Garc.* & alii cum *Leur.*,

quamvis abesset timore mortis vel violentiâ impeditus; contradicit tamen in hoc *Gonz.* Quòd si absit tribus mensibus à *Trid.* Sess. 23. c. 1. de Ref. concessis, *Garc.* p. 5. c. 1. à n. 461. & *Corr.* l. 3. c. 6. à n. 41. dicunt ex declaratione S. Congreg. non gaudere alternativâ pro istis mensibus. Et hanc quidem residentiam requiri animo constanter residendi & satisfaciendi suo muneri, non autem ex alia causa, neque affectatam pro illo tempore, docent *Lott.* & *Luca*, quamvis alii cum *Gonz. Garc. Leur.* n. 7. meritò tantùm requirant veram actualem residentiam, præscindendo ab intentione.

478 §. IV. Hæc residentia debet esse in ipsa formaliter Diœcesi Episcopi, nec sufficit esse in loco etiam viciniſſimo, quia concessio dicit, apud Ecclesiam, sicuti nempe pastor debet esse apud & inter oves, *Barb.* de off. Ep. alle. 53. n. 4.; imò *Garc.* & *Castrop.* putant contra *Gonz.* & *Corr.* non sufficere, si sit in loco exempto intra diœcesin, nisi ibi esset ad exercendam jurisdictionem extraordinariam; admittunt tamen satis esse, si sit in loco suæ jurisdictionis ordinariæ, quamvis extra terminos diœcesis suæ. Vide *Leur.* n. 8.

479 §. V. Si Episcopus non resideat initio, aut acceptet alternativam post initium mensis, toto mense non fruitur privilegio, quia mensis semel Apostolicus semper est talis, *Barb. Luca* d. 19. n. 5. *Lott.* l. 2. q. 40. à n. 54. contra *Gonz. Garc. Castrop.* n. 6. Si autem resideat initio mensis, & non postea, hoc tempus sequens est Apostolicum, *Luca* n. 9. & 18. Validè tamen contulit pro tempore habili, quo resedit. Vide *Leur.* n. 5. & 6.

480 §. VI. Alternativa conceditur solis Patriarchis, Archi-Episcopis & Episcopis, non autem inferioribus Prælatis, nec Cathedrali Capitulo, *Gonz. Garc.*

Castrop.

Castrop. Luca, Leur. q. 570. Estque pro solis beneficiis liberæ collationis ad eos pertinentis, quæ scilicet non conferuntur per præsentationem, electionem, simultaneam collationem, consilium vel interventum alterius, *Gonz. Garc. Castrop Chok Leur.* q. 581., & ideo n. 333. dixi alternativam non habere locum in patronatu mixto, licèt solus Ecclesiasticus per vicem suam præsentet: attamen habet locum in beneficiis, quæ conferri debent certæ familiæ vel certo generi hominum, v. g. Nobili, *Gonz. Garc. Luca*: Item in curatis & parochialibus, *Leur.* suprà, quamvis Papa in his dissimulet, supponens omnia conferri per concursum. Item alternativa extendit se ad illa, quæ spectant ad simultaneam collationem Episcopi & Capituli, postquam divisérunt collationem per turnos vel menses, uti explicat *Leur.* q. 582.

§. VII. Qui acceptavit alternativam, non am- 481
plius potest providere beneficia vacantia in Martio & Septembri, quia jam sunt reservata Papæ; neque in Episcopi potestate est alternativam acceptatam dimittere, *Castrop. Leur.* q. 572. n. 4. & q. 580. n. 3. & 4. Si tamen istis duobus mensibus non resideat, putant aliqui tum posse providere, cùm careat gratiâ alternativæ, sed adhuc oppositum tenent *Castrop.* & *Luca*. Imò quamvis Episcopi dicantur fixè retinere Junium & Decembrem, ideoque putent *Garc. Barb. Castrop. Pirh.* Episcopos, etiamsi acceptarint alternativam, retinere illos, quamvis non resideant, tamen multis contradicunt *Gonz.* & *Lott.* q. 41. n. 38., quia privilegium juris communis ad providendum in illis mensibus mutatum est in gratiam alternativæ, quæ illos duos menses æqualiter cum aliis comprehendit ac reservat, nisi resideatur. Vide *Leur.* q. 567. & 568.

482 §. VIII. Si Cajus sit provisus à Sede Apostolica, quia Episcopus negatur resedisse, & Titius ab Episcopo, qui dicitur resedisse, Titio incumbit probare, quòd Episcopus resederit, quia vult gaudere privilegio residentiæ, ergo debet hanc probare; neque jus præsumit Episcopum semper verè ac personaliter residere, cùm sæpe habeat causas absentiæ, *Garc. Gonz. Castrop. Luca, Leur.* q. 574.

483 §. IX. Alternativa cessat, 1. per mortem Papæ vel Episcopi, ita ut non transeat ad successorem: 2. Si Episcopus transeat ad aliam diœcesin: 3. Si Episcopus declaretur se immisisse in menses Papales, aut impediviſſe provisiones Papales: 4. Si Episcopus renunciet, & renunciatio sit acceptata à Papa, *Castrop.* §. 5. n. 3. Notant autem *Gonz. Garc.* & alii, si Episcopus ex ignorantia probabili provideat beneficia reservata, non amittere alternativam, quia hæc pœna supponit gravem culpam. Vide *Leur.* q. 583. & seqq.

484 §. X. Pro urbe Colonienſi sic habent Concordata, ut cum Papa alternet, non Archi-Episcopus, sed singula Capitula, quæ habent Februarium, Aprilem, Junium, Augustum, Octobrem, Decembrem; Papa verò sex menses suos transcripsit, partim Archi-Episcopo, partim Universitati, ita ut hi etiam alternent, & Archi-Episcopus habeat Januarium, Majum & Septembrem, Universitas autem Martium, Julium & Novembrem, in quibus Canonicatus & Vicarias per mortem vacantes conferunt Rector Magnificus, quatuor Provisores & quatuor Decani, & hæ præbendæ dicuntur tertiæ gratiæ; deinde in singulis Capitulis est una certa præbenda, quæ dicitur secundæ gratiæ, quam tale Capitulum semper confert in quocunque menſe vacet; præterea in Cathedrali & aliis undecim Collegiatis est alia certa præben-

præbenda, quæ dicitur primæ gratiæ, quæ, in quocunque etiam mense vacet, semper confertur ab Universitate, id est, à Rectore Magnifico & quatuor Provisoribus, omnes autem qui ab Universitate providentur præbendâ tertiæ vel primæ gratiæ, debent esse saltem Magistri in artibus, & potestas conferendi præbendam tertiæ gratiæ debet confirmari à singulis Pontificibus, & quandoque confirmatur tantùm ad aliquot annos; potestas autem conferendi præbendam secundæ vel primæ gratiæ est stabilis & perpetua.

Q. 63. *Quid notandum sit circa tempus, quo incipit mensis Papæ vel Ordinarii. R.* Seqq. 485

§. I. Initium novæ diei de jure communi incipit à media nocte L. *More Romano*, ff. de feriis, L. *Consuluit*, de off. deleg. *Nav. Tiraq. Gonz. Barb. Garc. Castrop.* t. 13. d. 2. p. 22. §. 2. n. 1. Tempus autem mensis sumi debet secundùm Calendarium, & tempus horæ mediæ noctis attendi debet, non præter propter, sed, quantùm fieri potest, de momento ad momentum, civiliter & more Ecclesiastico, per designationem horologii, sicuti dictum est l. 1. à n. 582.

§. II. Tum est, v. g. duodecima noctis in æstimatione Ecclesiæ, quando sonat primus pulsus horologii, sive dum auditur, primus è quatuor quadrantibus, ante signa ipsiusmet horæ, quia quando rotæ incipiunt volvi pro sonando primo ictu, jam secundùm tempus adest hora, uti periti artifices fatentur, & docent *Sanch. Barb. Garc. Castrop. Schild.* de Consc. t. 6. c. 4. §. 1. *Gob.* in Exp. t. 4. n. 274. *Nicol.* t. 1. d. 12. §. 3. *Leur.* p. 1. q. 561. n. 2., ictus enim illi volunt manifestare horam præsentem. Putant quidem *Bress. Leand. Dicast. Narbon. Pasq. Gob. Carden.* in 1. crisi d. 26. n. 73. & alii apud *Dianam* 486

p. 10. t. 13. R. 45. probabile esse, quòd hora duodecima necdum censeatur adesse moraliter & civiliter, (ad quam moralem & civilem æstimationem horæ attendit Ecclesia) nisi dum auditur duodecimus pulsus horæ, tum quia alioquin etiam cum primo motu rotæ jam fuisset duodecima, quod videtur esse contra sensum communem, tum etiam quia horologium est veluti testis, qui aliquid loquitur, testis autem non censetur loquendo dedisse testimonium, donec propositionem suam integrè edixerit, prolatis etiam ultimis verbis, ergo licèt horologium per primum pulsum denotet aliquam horam esse completam, tamen non notat, quæ aut quota sit illa, donec ultimus pulsus accesserit: sed R. Cum primo motu Rotæ adesse horam, sed nescimus adesse nisi ex pulsu. Ad alteram rationem est disparitas, quia testis loquens potest per extrema verba modificare vel explicare totum priorem sensum, quem elocutus est, horologium autem eloquitur priùs per ultimum simul pulsum, attamen ab initio invariabiliter manifestabat totam illam horam præsentem: si tamen in horologio esset lusus campanarum, hic est ante horam.

487 §. III. Si unicum esset horologium, quod ordinariè aberrat, non est habenda ejus ratio, sed ex aliis indiciis colligendum est medium noctis, horologia enim, quæ negligenter diriguntur, non habent vim opinionis probabilis, sed sunt veluti homines non digni fide, quia sciuntur sæpe mentiri, *Caram. Gib.* n. 275. E contrà si sint plura horologia ordinariè bene directa, aliqui putant standum esse horologio parochiæ defuncti, alii illo, quo populus communiter dirigitur, alii dicunt, si plura sint quàm duo, standum pluribus numero & communiter certioribus, utì contingit in testibus; vide *Nicol.* §. 4.; ubi verò

verò non est horologium vel non est auditum medium noctis, metiendum est, vel ex cursu siderum, vel ex judicio prudentum, *Garc. Barb. Castrop.* Ex galli autem cantu vix aliquid certi colligi potest, cùm muret tempora, nisi per experientiam aliud sciretur; poterit tamen firmare præsumptionem, maximè pro Ordinario, si adversarius oppositum non probet, *Gonz Garc. Castrop. Leur.* q. 561.

§. IV. In dubio invincibili, an beneficium vacaverit in Papæ vel Ordinarii mense, utì si beneficiatus inveniatur ultimâ nocte Decembris mortuus, standum est pro Ordinario, quia de jure communi spectat ad hunc provisio, Cap. *Ex frequentibus*, de Instit., & reservatio non præsumitur, utpote odiosa, *Garc. Corr. Gob. Nicol. Leur.* p. 3. q. 15. Quòd si uterque providerit, & nesciatur, quis prior, nec alteruter provisorum sit in possessione, adhuc præfertur provisus ab Ordinario, quia pro hoc præsumitur, *Gonz. Castrop. Leur.* p. 2. q. 562. n. 3.; dicuntque idem *Garc. Barb. Castrop. Nicol. Leur.* contra *Gonz.*, licèt quis priùs esset provisus à Papa, jamque haberet possessionem, quia Papa voluisset providere vi reservationis, quæ hìc in dubio non habuisset locum; aliud autem est, quando agitur de jure concursûs seu prærentionis, utì dicetur n. 578. 488

Q. 64. Quid præterea sit addendum circa reservationem Papalem. R. Seqq. 489.

§. I. Reservatio est interdictum Papæ, factum inferiori circa usum potestatis disponendi de beneficio. Quomodo autem differat ab affectione beneficii per appositionem manuum Papæ, dicetur à n. 521. Porrò hic notandum obiter, antehac ad Episcopos spectasse omnium beneficiorum collationem, & circa tempora *Ioannis XXII.* sub annum 1316. incepisse reservationes hac occasione, quòd ad preces Papæ &

ejus

ejus Officialium Episcopi darent beneficia, sicque paulatim plura sibi reservavit Papa. Vide *Luca* in Relat. Curiæ d. 9. n. 11. & de benef. d. 1. & seqq.

490 §. II. Reservatio est vel generalis, quæ ad plura beneficia se extendit, vel specialis, quæ est tantùm de uno certo beneficio. Item alia dicitur clausa in corpore juris, nempe in aliquo ex libris 6. Decretalium vel Clementinarum; alia extra corpus juris, quæ continetur in Extravagantibus aut Regulis Cancellariæ. Vide *Leur.* p. 2. q. 524. & seqq. Dividitur etiam reservatio in Localem, quæ oritur ex vacatione per obitum in loco, v. g. Romæ; Realem, quæ oritur ex re ipsa, id est, ex ipsa beneficii qualitate, uti in Germania sunt prima post Pontificalem in cathedralibus, & prima dignitas in collegiatis. Resultantantem ex tempore, quia nempe vacatio incidit in mensem vi alternativæ reservatum Pontifici; Personalem, quæ oritur ex persona, cujus obitu vacat, uti quia erat familiaris Papæ.

491 §. III. Videtur unica esse reservatio clausa in corpore juris, Cap. *Licèt*, 2. Cap., *Statutum*, 3., Cap. *Præsenti* 34. de præb. in 6., quâ reservantur beneficia vacantia in curia Romana: Curia autem Romana dicitur ubi Papa cum Collegio Cardinalium habet senatum, uti notat *Lott.* l. 2. q. 27., qui cum *Gl. Simon: Mandos.* pro eodem habet beneficium vacare in curia Romana & apud Sedem Apostolicam, quia Cap. *Licèt*, cùm Pontifex priùs dixisset nemini licere beneficia apud Sedem vacantia conferre, mox subdit, nisi ei super conferendis eisdem in Curia Romana vacantibus specialis authoritas ab ipso Pontifice sit attributa; sed ista distinguunt *Gomes*, *Covar.* *Gonz.* *Castrop.* t. 13. d. 2. p. 16. n. 2., qui eam vacationem solam vocant apud Sedem, quæ contingit per obitum in Curia, reliquas autem omnes vacationes,

tiones, quarum provisio est apud Papam, dicunt non esse propriè apud Sedem, sed tantùm in Curia; idem notat ex aliis *Engel* l. 3. t. 5. n. 9.; hinc inferunt *Rebuff. Barb.* de off. E p. all. 57. n. 24. *Gonz.* ad Reg. 8. Cancel. Gl. 13. n. 60. eum, qui habet indultum conferendi vacantia extra Curiam, posse conferre reservata per Extrav. & Bullas, adeoque excludi tantùm vacantia per obitum in Curia. Vide etiam *Leur.* p. 1. q. 174. Nos hìc sumemus pro eodem: itaque beneficium tum vacat in Curia, si quis moriatur in loco, ubi est Papa vel ejus Curia, aut saltem in loco Curiæ vicino intra duas dietas locales, quarum dietarum quælibet continet 20. leucas seu milliaria Italica, utì ostendit *Castrop.* suprà, milliare autem unumquodque habet mille passus. Vide *Leur.* p. 2. q. 529. & seq., ubi q. 534. recenset exceptiones ab illa reservatione.

§. IV. Sub eandem reservationem cadunt beneficia illorum, qui sunt Officiales sive Curiales Papæ, quocunque loco moriantur, quia ratione officii censentur semper affixi Romæ. Vide *Leur.* q. 536. 537. Quòd ad familiares attinet, docet *Castrop.* p. 19. n. 11., ut hæc reservatio locum habeat, non esse necesse familiaritatem durare aliquo determinato tempore, quocunque enim tempore etiam brevi duret, si eo durante receptum vel habitum sit beneficium, sufficit, ut reservatum maneat, *Garc.* p. 5. c. 1. n. 277. *Barb.* n. 113 Addunt rectè, quantum est ex vi regularum Cancellariæ, beneficia non liberari ab hac reservatione, esto per obitum Papæ vel Cardinalis, aut aliâ viâ ab eorum familiaritate discesseris, quia ita cavetur in dictis regulis, ubi dicitur, *etiamsi ab ipsa familiaritate recesserint*: & comprehenduntur etiam Officiales seu Curiales titulares sive honoris, utì habet Reg. 7. Vide *Barb.* totâ ferè all. 57. & *Leur.* 498

Leur. q. 543. & seqq. Quænam autem officia & beneficia officialium non subjaceant his reservationibus, explicat q. 556. & seqq.

493 §. V. Papa debet beneficia vacantia in Curia conferre intra mensem à die vacationis, alioquin redeunt ad Ordinarios collatores, atque si reservata non fuissent, Cap. *Statutum*, 3. de præb. in 6. *Zerol. Garc. Chok. Barb. Nicol.* T. I. d. II. §. 4.

494 §. VI. Etiam reservantur beneficia in pœnam delicti, 1. Ob hæresin. 2. Ob simoniam. 3. Si in collatione parochiæ neglecta sit forma Trid. 4. Si neglecta sit publicatio resignationis. 5. Si quis molestet litigantes in Curia Romana eorumque Judices, Advocatos &c. 6. Si ex potestate conferendi à Papa concessa beneficium conferatur inhabili. 7. Si quis se pro alio supponat examini; offerat pensionem pro obtinendo beneficio; beneficium impetret alteri pro compensatione; beneficium sibi impetret cum intentione resignandi; vide tamen quæ à n. 859. dicemus. 8. Si beneficia perdantur ob non delationem habitûs clericalis. 9. Si provisus per Cardinalem non obtinuerit novam provisionem à S. Sede, citra montes intra 4. menses, ultra montes intra 8. menses. Prærequiritur tamen in his omnibus declaratio delicti. Vide *Castrop.* p. 24.

495 §. VII. Indultum ad conferenda beneficia reservata, non extenditur ad reservata duplici reservatione, nisi hoc exprimatur, *Alex. VII.* apud *Luca* de benef. d. 3. n. 8. *Gonz.* ad Reg. 8. Gl. 13. à n. 81. & Gl. 25. n. 23 *Nicol.* t. 3. d. 1. §. 13. Probabiliter tamen dicitur id tantùm intelligi de indultis, quæ illis dantur, qui ante reservationes non fuerunt ordinarii Collatores, Electores vel Patroni, in illis enim habent indulta vim specialis tantùm privilegii, ideoque ad duplices reservationes non facilè extenduntur, sed censen-

censentur stricti juris; oppositum est circa illos, qui ante reservationes erant ordinarii Collatores, Electores vel Patroni, hi enim per indultum restituuntur suæ priori potestati, cui non obstabat ullum impedimentum, *Gonz.* Gl. 24. à n. 24. & 68. *Garc.* p. 5. c. 5. n. 7. *Nicol.* t. 1. d. 8. Vide *Steph. Grat.* c. 278. & 972.

§. VIII. Beneficia juris patronatûs Laici vel mixti non cadunt sub reservatione, *Less. Leur.* q. 117. & 118. Excipit *Pias.* p. 2. c. 5. a. 1. n. 10. si vacent in Curia, & Papa exprimat se juri patronatûs derogare. Vide *Gonz.* Gl. 18. 496

§. IX. Beneficium, quod nemo possidet jure, si moriatur ille, qui solo facto possidet, cadit sub reservationem, dummodo hic possessor non fuerit violentus vel intrusus, *Gonz.* Gl. 15. à n. 45. *Leur.* p. 3. q. 9. 497

§. X. Si beneficiatus moriatur, v. g. 10. Januarii, qui est mensis Papæ, & Papa moriatur 20. ejusdem mensis necdum factâ beneficii provisione, Episcopus autem post tres menses Sede adhuc vacante conferat Titio, collatio est nulla, quia beneficium semel reservatum, etiamsi superveniat Sedes vacans, manet tale, usque ad dispositionem novi Pontificis, *Gonz. Luca.* d. 24. Excipiunt aliqui beneficia curata, ne administratore tam diu careant, de quo iterum plura habet *Luca* d. 25. Vide dicenda n. 602. 498

§. XI. Reservationi Pontificiæ satisfit, si Papa semel de beneficio reservato disposuerit, ideoque postea redit ad dispositionem ordinariam, uti omnes fatentur. 499

§. XII. Si beneficium fuerit in dispositione & jure Ordinarii, quando dabatur in commendam, cessante commendâ manet juris ordinarii, etiamsi vacaverit in Curia, vel aliquâ aliâ affectione videretur reservatum Papæ, *Pias.* n. 8. aliique. 500

§. XIII.

501 §. XIII. In Germania nulla beneficia reservantur, nisi quæ continentur in concordatis, de quibus jam dicam.

502 Q. 65. *Quid notandum sit circa Concordata, præsertim Germaniæ,* & reservationes in iis contentas. *R.* Seqq.

§. I. *Clemens VII.* Papa pro conferendis beneficiis fecit specialia concordata cum regno Poloniæ, quæ videri possunt apud *Nicol.* pag. 264. Similia inivit cum regno Galliæ *Leo X.*, quæ refert idem *Nicol.* pag. 273. Specialia etiam inivit *Eugenius IV.* cum Ecclesia Leodiensi, quæ refert *Nicol.* pag. 187. Denique etiam specialia inivit *Nicolaus V.* pro Germania, quorum hic est tenor Ex tom. 1. bullarii apud *Cherub.* pag. 281.

CONCORDATA GERMANIÆ.

503 AD Sacram Petri Sedem divinâ dispositione sublimati, singulis, quæ pro universalis Ecclesiæ unione ac pace & tranquillitate profutura cõspicimus, Apostolicæ providentiæ sollicitudine libenter intendimus, & ad felicem eorum prosecutionem & consummationẽ opem & operam impendimus efficaces.

I. Nuper siquidem Carissimus in Christo filius noster Fredericus Romanorum Rex Illustris, & nonnulli alii dilecti filii Ecclesiastici & sæculares Principes inclytæ nationis Germanicæ ex una, ac dilectus filius noster Joannes S. Angeli Diaconus Cardinalis in partibus illis Apostolicæ Sedis de Latere Legatus, per nos ad dictas partes missus, sufficienti desuper à nobis & Sede Apostolica auctoritate suffultus, ex alia partibus, Romanæ Ecclesiæ & dictæ nationis nominibus, pro ipsis Ecclesiæ unione, pace & tranquilli-

tate inter Ecclesiam & nationem prædictam perpetuò solidandis & conservandis, diversa rationabilia & utilia ordinationes & statuta, à partibus ipsis hinc inde approbata, laudata, concluſa, acceptata & Concordata fecerunt ac ediderunt, nobisque humiliter supplicari fecerunt, ut illis pro firmiori eorum subsistentia robur Apostolicæ firmitatis adjicere nec non auctoritatem potiorem & decretum interponere dignaremur.

2. Nos itaque, qui statuta, ordinationes & Concordata prædicta per nonnullos ex Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, magnarum maturitatis, auctoritatis & litteraturæ viros diligenter examinari & discuti fecimus, eaque rationabilia & salubria tam Ecclesiæ quàm nationi præfatæ fore comperimus, de dictorum & aliorum Venerabilium Fratrum nostrorum prædictæ Ecclesiæ Cardinalium consilio & assensu, Apostolicâ auctoritate & ex certa scientia approbamus, ratificamus, laudamus & acceptamus & præsentis scripti patrocinio communimus, juxta modum & formam subsequentes:

3. Placet nobis super Ecclesiarum & beneficiorum Ecclesiasticorum quorumcumque provisionibus, uti juris scripti reservationibus & *Execrabilis & ad Regimen* Constitutionibus modificatis, ùt sequitur. Ad regimen Ecclesiæ Generalis, quanquam immeriti, supernâ dispositione vocati, gerimus in nostris desideriis, ùt debemus, quòd per nostræ diligentiæ studium ad quarumlibet Ecclesiarum & Monasteriorum regimina & alia beneficia Ecclesiastica juxta Divinum beneplacitum & nostræ intentionis affectum viri assumantur idonei, qui præsint & prosint committendis eis Ecclesiis, Monasteriis, beneficiis prælibatis: præmissorum itaque consideratio-

ratione inducti & ſuadentibus nobis aliis rationabilibus cauſis, nonnullorum Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, omnes Patriarchales, Archi-Epiſcopales & Epiſcopales Eccleſias, & etiam Monaſteria, Prioratus, Dignitates, Perſonatus & Officia, necnon Canonicatus, Præbendas & Eccleſias, cæteraque beneficia Eccleſiaſtica, cum cura vel ſine cura, ſæcularia & regularia, quæcumque & qualiacumque fuerint, etiamſi ad illa perſonæ conſueverint ſeu debuerint per electionem ſeu quemvis alium modum aſſumi, nunc apud Sedem Apoſtolicam quocumque modo vacantia & in poſterum vacatura, necnon per depoſitionem vel privationem ſeu translationem, per nos ſeu auctoritate noſtrâ factas & in antea faciendas ubilibet, nec non ad quæ aliqui in concordia vel diſcordia electi ſive poſtulati fuerint, quorum electio caſſata ſeu poſtulatio repulſa vel per eos facta renunciatio & admiſſa auctoritate noſtrâ exſtiterit, ſeu quorum electorum vel poſtulatorum & in antea eligendorum ſeu poſtulandorum electionem caſſari, ſeu poſtulationem repelli, aut renuntiationem admitti per nos aut auctoritate noſtrâ continget apud Sedem prædictam vel alibi ubicumque: ac etiam per obitum Cardinalium ejuſdem Eccleſiæ Romanæ aut Officialium dictæ Sedis, quamdiu ipſa officia actualiter tenebunt (videlicet Vice-Cancellarii, Camerarii, ſeptem Notariorum, Auditoris litterarum contradictarum & Apoſtolici palatii Cauſarum Auditorum, Correctorum, centum & unius Scriptorum litterarum Apoſtolicarum & viginti quatuor Pœnitentiariæ præfatæ Sedis, & vigintiquinque Abbreviatorum, necnon verorum Commenſalium noſtrorum & aliorum viginti quatuor Capellanorum Sedis ejuſdem in Epitaphio deſcriptorum) & etiam

quo-

quorumcumque Legatorum seu Collectorum ac in terris Romanæ Ecclesiæ Rectorum ac Thesaurariorum deputatorum seu missorum hactenus vel deputandorum aut mittendorum imposterum, nunc vacantia & in antea vacatura, ubicumque dictos Legatos vel Collectores seu Rectores & Thesaurarios, antequam ad Romanam Curiam redierint seu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis, necnon quorumlibet pro quibuscumque negotiis ad Romanam Curiam venientium seu etiam recedentium ab eadem, si in locis à dicta Curia ultra duas dietas legales non distantibus jam forsan obierint vel eos in antea ab hac luce transire contigerit, ac etiam simili modo quorumcumque Curialium peregrinationis, infirmitatis seu recreationis vel aliâ quâcumque causâ ad quævis loca secedentium, si eos, antequam ad dictam Curiam redierint, in locis ultra duas dietas ab eadem Curia, ùt præmittitur, non remotis (dummodo eorum proprium domicilium non existat ibidem) jam forsan decesserint vel imposterum eos contigerit de medio submoveri, etiam nunc per obitum hujusmodi vacantia vel in posterum vacatura: rursus Monasteria, Prioratus, Dignitates, Personatus, Decanatus, Administrationes, Officia, Canonicatus, Præbendas & Ecclesias, cæteraque beneficia Ecclesiastica sæcularia & regularia, cum cura vel sine cura, quæcumque & qualiacumque fuerint, etiamsi ad illa personæ consueverint seu debuerint per electionem seu quemvis alium modum assumi, quæ promoti per nos seu auctoritate nostrâ ad Patriarchalium, Archiepiscopalium & Episcopalium Ecclesiarum, necnon Monasteriorum regimina, obtinebant tempore promotionum de ipsis factarum, nunc quocumque modo vacantia aut in posterum vacatura, necnon etiam per assecutionem pacificam

quorumcumque Prioratuum, Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum, Canonicatuum, Præbendarum, Eccleſiarum aut beneficiorum aliorum per nos ſeu auctoritate noſtrarum litterarum immediatè collatorum ſeu conferendorum impoſterum, præterquam ſi virtute gratiæ exſpectativæ aſſecutio fiet, nunc vacantia & in antea vacatura, plenâ ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis cum fratribus noſtris collatione præhabitâ, & maturâ deliberatione ſecutâ, ordinationi, diſpoſitioni ac proviſioni noſtræ de ipſorum Fratrum conſilio auctoritate Apoſtolicâ reſervamus: decernentes ex nunc irritum & inane, ſi ſecus ſuper præmiſſis & quolibet eorum per quoſcumque quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

4. Item placet nobis, quòd in Metropolitanis & Cathedralibus etiam immediatè non ſubjectis Eccleſiis, & Monaſteriis immediatè ſubjectis Sedi Apoſtolicæ fiant electiones Canonicæ, quæ ad dictam Sedem deferantur, quas etiam ad tempus Conſtitutionis fel. record. Nicolai Papæ III. quæ incipit, *Cupientes*, exſpectabimus, & elapſo dicto tempore, ſi non præſentatæ, vel ſi præſentatæ, minùs Canonicæ fuerint, providebimus; & ſi Canonicæ fuerint, eas confirmabimus, niſi ex rationabili & evidenti cauſa, ac de dictorum Fratrum conſilio, de digniori & utiliori perſona duxerimus providendum, proviſo, quòd confirmati prædicti & per nos proviſi Metropolitanis ſuis & aliis præſtent debita juramenta & alia, ad quæ de jure tenentur: & in Monaſteriis dictæ Sedi immediatè non ſubjectis & aliis regularibus beneficiis, ſuper quibus pro confirmatione vel proviſione ad dictam Sedem non conſuevit haberi recurſus, electi ſeu illi, quibus providendum eſt, pro confirmatione & proviſione hujuſmodi ad Curiam Roma-

Romanam venire non tenebuntur, ipsaque regularia beneficia sub gratiis expectativis non cadant: ubi autem pro Monasteriis ad dictam Curiam venire seu mittere consueverint, non aliter confirmabimus vel providebimus, quàm superiùs de Cathedralibus Ecclesiis est expressum: & de Monasteriis Monialium non disponemus, nisi sint exempta, & tunc per commissionem ad partes.

5. De cæteris verò dignitatibus & beneficiis quibuscumque sæcularibus & regularibus vacaturis, ultra reservationes prædictas, (majoribus dignitatibus post Pontificales in Cathedralibus, & principalibus in Collegiatis Ecclesiis exceptis) de quibus jure ordinario providetur per illos inferiores, ad quos aliàs pertinet, placet etiam nobis, quòd per quamcumque aliam reservationem, gratiam exspectativam aut quamvis aliam dispositionem, sub quacumque verborum forma, per nos vel auctoritate nostrâ factam vel faciendam, non impediemus nos, quominus de illis, cùm vacabunt de *Februarii*, *Aprilis*, *Iunii*, *Augusti*, *Octobris & Decembris* Mensibus, liberè disponatur per illos, ad quos eorum collatio, provisio, præsentatio, electio seu quævis alia dispositio pertinebat, reservatione aliâve quavis dispositione, auctoritate nostrâ factis vel faciendis, non obstantibus quibuscumque. Quoties verò aliquo vacante beneficio in *Ianuarii*, *Martii*, *Maij*, *Iulii*, *Septembris & Novembris* Mensibus specialiter dispositioni dictæ Sedis reservatis, non apparuerit intra tres menses à die notæ vacationis in loco beneficii, quòd alicui de illo Apostolicâ auctoritate provisum fuerit, ex tunc & non antea Ordinarius vel alius, ad quem illius dispositio pertinebit, de illo liberè disponere poterit: & ad finem, ut hæc ordinatio collationum beneficiorum non reservatorum

per alternos menſes poſſit per dictam nationem publicari, & omnes, qui eâ gaudere voluerint, tempus congruum habeant eam acceptandi, tunc quoad dictam Sedem à Calendis Junii proximè futuris ipſa currere incipiet & durabit deinceps, niſi in futuro Concilio de conſenſu dictæ nationis aliter fuerit ordinatum.

6. Placet ſimiliter nobis, quòd circa proviſionem dictæ Sedis ordinandam modus annatarum hoc modo currat: de Eccleſiis Cathedralibus omnibus & Monaſteriis virorum dumtaxat vacantibus & vacaturis ſolvantur de fructibus primi anni à die vacationis ſummæ pecuniarum in libris Cameræ Apoſtolicæ taxatæ, quæ communia ſervitia nuncupantur, & ſi quæ exceſſivè taxatæ ſunt, retaxentur, & quòd provideatur ſpecialiter in gravatis regionibus ſecundùm qualitatem rerum, temporum, & regionum, ne nimiùm prægraventur, ad quod petentibus dabimus Commiſſarios in partibus, qui diligenter inquirant & retaxent: taxæ autem prædictæ pro media parte infra annũ à die habitæ poſſeſſionis pacificæ totius vel majoris partis ſolvantur, & pro alia media parte infra annũ ſequentẽ, & ſi infra annũ bis vel pluries vacaverit, ſemel tantùm ſolvantur, nec debitum hujuſmodi in ſucceſſorem in Eccleſia vel Monaſterio tranſeat: de cæteris verò Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis & beneficiis ſæcularibus ac regularibus quibuſcumque, quæ auctoritate dictæ Sedis conferentur, vel de quibus providebitur (præterquam vigore gratiarum exſpectativarum aut causâ permutationis) ſolvantur annatæ ſeu medii fructus juxta taxam ſolitam à tempore poſſeſſionis intra annum, & debitum hujuſmodi ſimiliter in ſucceſſorem in beneficio non tranſeat: ſed de beneficiis, quæ valorem 24. florenorum auri de Camera non excedunt,

dunt, nihil solvatur, duretque hæc observantia deinceps, nisi eam similiter in futuro Concilio de ipsius nationis consensu contingat immutari.

7. In aliis autem, quæ per Fel. Recordationis *Eugenium* Papam IV. etiam prædecessorem nostrum pro dicta natione usque ad tempus futuri Generalis Concilii permissa, concessa, indulta & decreta, ac per nos confirmata fuerunt, in quantum illa Concordiæ præsenti non obvient, istâ vice nihil volumus immutatum: Et per hoc, quòd in Concordatis hujusmodi sive quibusvis aliis eorum occasione conficiendis litteris propter compendiosiorem descriptionem Alemannia specialiter appellatur, natio ipsa censeri non debet à Germanica natione distincta seu quomodolibet separata.

8. Et præterea, quia difficile foret præsentes litteras ad singula, in quibus de eis forsan fides facienda fuerit, loca deferri, eâdem Apostolicâ auctoritate decernimus, quòd ipsarum transumpto Metropolitanorum dictæ nationis sigillo munito, tanquam præsentibus, si exhiberentur, litteris plena fides adhibeatur, & perinde stetur, ac si dictæ præsentes litteræ forent exhibitæ vel ostensæ: & insuper quóque irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

9. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, ratificationis, laudationis, acceptationis, commutationis, reservationis, Constitutionis & voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum anno 1447. Calendis Aprilis, Pontificatûs nostri anno secundo.

504 §. II. Si per indultum Papæ ante Concordata Germaniæ datum sit privilegium, v. g. eligendi Decanum, hoc desiit per Concordata, quia inita sunt pro communi concordia, & omnes privati collatores ac patroni coacti sunt cedere omnibus juribus, consuetudinibus, privilegiis, quæ his Concordatis obstarent, *Leonin.* conf. 50. *Branden* q. 2. & seqq. *Nicol.* t. 3. d. 1. & 2.

505 §. III. Sub concordatis Germaniæ per extensionem continentur, Ecclesia Virdunensis, Metensis, secundùm aliquos, Genuensis. Ad Imperium spectant Ecclesiæ, Nivellensis, Cameracensis, Trajectensis ad Mosam. Eadem Concordata recepit Ecclesia Leodiensis, non item Herbipolensis & Bambergensis, quamvis sint in Germania, quæ tamen Ecclesiæ adhuc recipere possent: Et non fuisse ab initio obligationem recipiendi putat *Zypæus* contra *Leonin. Brand. Nicol. Chok.* & alios, quamvis nunc, cùm recepta sunt, sit iis standum, etiam vacante Sede Papali, *Zypæus*, *Pirh.* Vide *Leur.* p. 2. q. 590. & seqq. *Engel* tamen putat Ordinarios Sede vacante posse conferre beneficia, sed contradicunt alii cum *Barbos.* de pot. Epis. all. 57. n. 62. *Nicol.* t. 1. d. 8. §. 14., eò quòd Concordata sint perpetua. Vide *Leur.* q. 600. & dicta n. 498.

506 §. IV. Quæ beneficia per Concordata reserventur, patet ex verbis: Inter cætera reservatur dignitas major post Pontificalem in Cathedralibus & principalis in Collegiatis, etiamsi ante diem promotionis vel assumptionis ad Episcopatum dimittantur vel resignentur in manus Ordinarii, *Chok. Brand. Leur.* q. 598. n. 4. Major autem & principalis dignitas est Præpositura, & ubi in Collegiatis nulla est Præpositura, principalis dignitas est Decanatus, *Nicol.* d. 1. §. 10.; notantque *Genz.* & *Engel* l. 3. t. 5. n. 23.

n. 23. in singulis Ecclesiis tantùm unam reservari. Quòd si Præpositura sit exempta à reservatione, putat *Lott.* l. 2. q. 33. n. 43. Decanatum reservari, sed oppositum habet praxis in multis Cathedralibus, in quibus Præpositura est exempta, & tamen Decanatus manet sub electione Capitularium. Nulla autem Canonia vel Dignitas apud Canonessas cadit sub ullam reservationem, *Corr.* l. 1. c. 5. n. 146. Attamen beneficia, super quibus datur Coadjutoria perpetua cum futura successione, cadunt sub Concordata, uti dicetur n. 720.

§. V. Leodienses per indultum possunt conferre illas primas dignitates electivas, dummodo intra 30. dies à vacatione fiat electio, & confirmatio Româ petatur infra 6. menses à die electionis. Simile indultum eligendi Præpositum habent Ecclesia Augustana & Monasterienſis in Westphalia. 507

§. VI. Si quis per Papam promotus, v. g. ad Episcopatum, per dispensationem retineat priora beneficia, putat *Castrop.* T. 13. d. 2. p. 17. n. 3. hæc non esse reservata vel affecta, ideoque cadere sub dispositionem ordinariam; consentit *Engel* n. 16., allegans Rotam: Rationes sunt, 1. Quia Concordata tantùm loquuntur de beneficiis per promotionem vacantibus, sed talia beneficia non vacant per promotionem; nam manent apud priorem possessorem ergo. 2. Omnis reservatio est odiosa, uti dicetur n. 1004., ergo extendi non debet ultra verba clara, ergo cùm Extrav. *Ad Regimen*, reservet sola beneficia vacantia per promotionem, extendi non debet ad vacantia aliter, v. g. per resignationem aut postea per obitum. 3. Reservatio exhauritur, si Papa semel disposuerit de beneficio reservato, secundùm dicta n. 499., sed relinquendo illa promoto disponit de illis, idem enim est ac si conferat de no- 508

vo, ergo ſicuti ſi contuliſſet alteri, hoc ipſo ſatisfactum eſſet reſervationi, ita ſi relinquat promoto. *Conf.* nam vel tale beneficium vacavit per promotionem vel non; ſi vacavit, Papa de eo iterum diſpoſuit, ergo ceſſat reſervatio; ſi non vacavit per promotionem, ergo non eſt reſervatum. 4. Talia beneficia poſſunt à promoto reſignari, utì habet praxis, & docent *Pariſ.* l. 3. q. 1. n. 86. & *Caſtrop.* ſuprà; quia diſpenſatus habet idem jus in beneficiis, ergo cùm ante promotionem haberet jus reſignandi, etiam habet poſt eam, ergo ſignum eſt nullam ampliùs adeſſe reſervationem. Oppoſitum tenent *Simonet. Barb.*, quia verba Extravagantis ſunt generalia, ita enim habent, *beneficia, quæ obtinebant tempore promotionis, nunc vacantia & in antè vacatura*, ergo beneficia debent generaliter cenſeri reſervata, quandocunque ſunt vacatura: Hinc dicendum videtur, quòd Extrav., & conſequenter Concordata, intelligantur de vacatione ſive præſente ſive futura per promotionem ſeu ratione promotionis, quod etiam probat ſtylus Curiæ, nam Anno 1702. ex illo fundamento contulit Papa Canonicatum Epiſcopi Hildeſienſis in Auguſto mortui: atque ex his patet reſponſio *ad* 1. & 2. *Ad* 3. *R.* Papam non plenè diſpoſuiſſe de illo beneficio relicto, alioqui proviſus deberet iterum ſolvere ſtatuta, iterum emancipari & eſſe junior &c., unde argumentor à contrario, nam dato, quòd tale beneficium non ſit reſervatum, tamen ab initio eſt affectum, utì declarabitur à n. 521., ergo conſequenter manet affectum, donec Papa de eo ſemel plenè diſpoſuerit. *Ad* 4. poſſunt quidem reſignari, utì omnia aliàs reſervata, ſed non poſſunt niſi apud Papam, hinc cùm Maximilianus Henricus Archi-Epiſcopus Colonienſis ejuſmodi Canonicatum reſignaſſet

signasset in mense Ordinarii, non permisit Papa, ut Turnarius illum conferret, sed ipse de eo providit.

§. VII Licèt, quando Papa alicui generatim concedit 509
facultatem conferendi beneficia quæcumque, aut mandat provideri alicui de quibuscunque beneficiis, hac generali concessione vel mandato non comprehendantur curata, attamen comprehenduntur generali dispositione Concordatorum, si sint patronatûs Ecclesiastici, *Pirh.* de præb. n. 362. *Nicol.* d. 6. §. 1. *Leur* q. 599. n. 4. Similiter consuetudo interpretatur, quòd beneficia etiam litigiosa comprehendantur Concordatis, *Rebuff. Tond. Luca, Leur.* n. 5. Etiam beneficia monocularia, *Nicol.* d. 2. §. 3. Non tamen Vicariæ perpetuæ parochialium unitarum Dignitatibus, Ecclesiis Cathedralibus vel Collegiatis, Monasteriis, Collegiis, piis locis, *Nicol.* d. 6. §. 9. Nec beneficia, ad quæ quis per Papam habet regressum, *Nicol.* d. 8. §. 5. *Brand.* q. 11. n. 1.

§. VIII. Docent *Garc. Brand. Nicol.* d. 1. §. 16. 510
Decanatus, Scholasterias aliasque omnes Dignitates inferiores, aut officia perpetua, etiamsi sint electiva, cadere sub alternativam Concordatorum, nisi aliunde sit privilegium: similiter beneficia in mensibus Papæ vacantia per assecutionem secundi incompatibilis, per privationem, per matrimonium, per ingressum Religionis, probabiliter sunt reservata Papæ per Concordata, *Zerol.* p. 2. v. *Alternativa* §. 1.; imò *Chok.* & *Nicol.* §. 22. dicunt etiam esse reservata Papæ, licèt ita vacent in mensibus Ordinarii, putant enim hoc ipso esse affecta, quòd vacent ipso jure; & sic constat affecta ac Papæ reservata esse, quæ vacant propter hæresin, simoniam, non publicatam resignationem, utì constat ex Constit. *Pij. IV.* & *V.* ac *Gregorii XIII.* apud *Nicol.* suprà & *Brand.* q. 10., sed quoad priora contradicit *Engel* n. 18. Putat

tat etiam *Brand.* q. 9. vacantia per promotionem ad Abbatiam vel quodvis aliud regimen Ecclesiæ, cadere sub Concordata, sed attendendum est, quomodo interpretetur consuetudo: saltem per obtentionem Episcopatûs titularis in partibus infidelium non reservantur nec vacant beneficia, quia non stat per hos promotos, quominus assequantur possessionem, *Nicol.* §. 24. Similiter officia Ecclesiastica Custodis, Cellerarii, Protonotarii & similia ad nutum amovibilia non cadunt sub reservationem per Concordata, *Nicol.* d. 3. §. 2.

511 §. IX. Vacantia per resignationem apud Ordinarium non cadunt sub Concordata, hinc Episcopi possunt in omni mense admittere resignationes simplices, item conferre ea beneficia, etiam in mensibus Papæ resignata, quæ alioqui erant in dispositione eorum, si per obitum vacassent in mensibus non reservatis Papæ, *Brand. Gonz.* Gl. 14. n. 31. *Piasec.* p. 2. c. 5. a. 2. n. 3. *Chok.* ad reg. 8. Gl. 11. n. 29. & ad reg. 24. n. 19. & seqq. *Nicol.* d. 9. §. 9., sic enim dicitur etiam in Reg. 8. Cancell. *aliàs quàm per resignationem quocumque modo vacatura*, unde quando in Constitutione, *Ad regimen*, dicitur beneficia etiam per renuntiationem vacantia reservari, intelligitur, si renuntiatio sit per Sedem Apostolicam admissa Romæ vel alibi, utì explicat *Engel* n. 15.

512 §. X. Si familiaritas, vi cujus, secundùm dicta n 492, beneficium reservatur Papæ, fuerit ante mortem dimissa, putant aliqui manere reservationem, non obstantibus Concordatis Germaniæ, sed tenendum est oppositum cum *Rebuff. Mohed. Lott.* l. 2. q. 28. à n. 64. & q. 32. n. 152. *Fagn.* in c. *Nullus*, de Elect. n. 11. *Puteo* decis. 41. n. 1. l. 1. *Chok* reg. 10. à n. 8. *Zyp.* in. Resp. Can. Resp. 1. n. 10. de Rescrip. *Luca* de benef. d. 3. n. 11. & d. 11. n. 3. & 52. Ratio est,

est, quia Concordata expressè dicunt beneficia Officialium & Familiarium tamdiu esse reservata, quamdiu ipsa officia *actualiter* tenebunt: TÒ *quamdiu* autē alligat ad tempus, utì de legato viduæ relicto dicitur, quamdiu vidua remanserit, duraturum, utì latè *Mantica* de conject. ult. volunt. l. 11. t. 19. à n. 22. Item sicuti ex Reg. 11. Cancel. Episcopi gaudent alternativâ *quamdiu* residerint, ita ut momento, quo cessat residentia, cesset jus alternativæ, utì n. 477. dictum est, maximè cùm hìc addatur, *actualiter* tenebunt, & ubi verba sunt clara, cessat interpretatio, utì dicetur n. 541., est autem notum, quòd TÒ *actualiū* nō significet eos, qui tantùm gaudent eo nomine, aut tantùm fictione juris tales sunt, aut qui tales fuerunt, utì rectè *Gonz.* Gl. 43. n. 15. Et hinc etiā Concòrdatis insertæ sunt voces, non tantùm hæ, *quamdiu actualiter* tenebunt, sed etiam illæ, *verorum* Commensalium, ut excludantur, qui verè non deserviunt, quia sunt tantùm titulares, v. g. Camerarii honoris, quamvìs etiam hi comprehendantur in Reg. 7. Cancellariæ, veri autem commensales dignoscuntur ex *mente & dente*: Ex mente, si ex animi destinatione assumpti sint ad aliquod ministerium Papæ realiter exhibendum; Ex dente, si ideo alimenta habeant, *Lott.* q. 32. à n. 1. *Nec obstat* 1., beneficia illa fuisse aliquando affecta reservatione, semel autem affecta maneant affecta, secundùm Extrav. communem, *Ad Romani*, 14 de præb., *nam* vi Concordatorum etiam absolvuntur, sicuti beneficia litigiosa affecta sunt reservatione, sed lite cessante definit reservatio, ita disponente Ecclesiâ, *Lott.* q. 20. à n. 67.

Nec 2. *obstat*, quòd Papæ adhuc post Concordata reservent, *nam* hæ subsequentes reservationes non tangunt nationem Germanicam, Concordata enim expressè dicunt alias omnes reservationes factas

ctas vel faciendas non habere locum; nec volunt Papæ agere contra Concordata, ordinariè loquendo, utì dicetur n. 519.

513 XI. Quamvìs Concordata explicari debeant in favorem Ordinariorum, cùm reducant ad jus commune, *Luca*, *Chok. Leur*, q. 597., tamen non tantùm Papa potest concurrere & prævenire Ordinarios, secundùm dicta à n. 469. sed etiam Nuntius à Latere, cùm ipse etiam sit Ordinarius in sua Provincia: meritò tamen non solet Papa vel Nuntius id facere, utì dictum est n. 472.; & quoad Concordata dicetur n. 519. Vide etiam *Illsung* t. 5. n. 191.

514 §. XII. Si fundatio patronatûs Ecclesiastici expressè reservet alteri quàm Papæ collationem beneficii, pro quocumque mense vacaverit, adhuc dicunt *Paris. Gonz. Piasec. VVames. Nicol.* apud *Leur*, q. 598. n. 5. non præjudicari Papæ, sed hunc posse conferre, si in ejus mense vacet, 1. quia nulla fundatio potest facere, ut Papa careat potestate absolutâ sibi à Christo traditâ disponendi de beneficiis. 2. Quia Papa necessariò manet Ordinarius & Superior omnium Ordinariorum ac Collatorum, ergo debet posse, quod hi possunt: 3. Quia Papa in Concordatis derogat omnibus juribus & dispositionibus contrariis, ergo talis fundatio non subsistit, nec ab Episcopo admitti potest. *Nec obstat*, quòd quivis possit de rebus suis disponere pro libitu suo, *nam* non ideo potest evertere jura desuper statuta, hinc Cap. *Requisisti*, de testam. dicitur, *privata dispositio testatoris non potest generalem constitutionem Canonis immutare*: ita illi. Hæ rationes id tantùm evincunt, quòd talis fundator non possit Papam excludere, si Papa non censeatur consentire, fortè autem censetur consentire, nam Ecclesia permittit, ut conditiones etiam juri communi contrariæ in limine fundationis

nis appositæ admittantur, utì dicemus n. 808. Et hoc saltem fatendum est cum *Nicol.* d. 4. §. 4., quæcumque beneficia posse ab illis, qui fundant, conferri primâ vice, etiam in mense Papali.

§. XIII. Beneficia juris patronatûs laici non ca- 515
dunt sub reservationem Concordatorum, *Nicol.* d. 5. §. 8. 10. 11. Si tamen patronus laicus fiat ecclesiasticus (de quo dictum est n. 332.) beneficia hæc veniunt sub alternativam Concordatorum, *Nicol.* §. 4. Quòd si beneficium ex fundatione laicale nunc per præscriptionem immemorialem quasi liberè & absque ullius præsentatione conferatur, v. g. ab Archidiacono, cujus antea erat solùm instituere, quamvìs fortè dici posset, quòd extinctus non sit patronatus laicus, sed Archidiaconus conferat ex vi utriusque juris in eadem persona consolidati, adeoque beneficium non cadat sub reservationem, sicuti si Archidiaconus habens instituere emeret castrum, cui patronatus Laicus est annexus, beneficium tale non ideo est reservatum, sed manet patronatûs laici, quali modo dicitur aliquis Episcopus Monasterienfis quà Princeps ex bonis propriis fundasse Capitula aliqua suæ diœcesis, ideoque beneficia in illis dicuntur patronatûs laici, ita ut Episcopus quà Princeps videatur esse patronus, quà Episcopus sit instituens; si tamen præsumi debeat, quòd jus patronatûs laicale reipsa extinctum sit, & præscriptum jus liberè conferendi beneficium, cadet sub reservationem, quia jam mutata est ejus natura.

§. XIV. Beneficia juris patronatûs mixti habent se 516
hìc, utì si sint juris patronatûs laici, secundùm dicta n. 333., quod fatetur etiam *Nicol.* §. 15., saltem si Patroni laici sint numero æquales Ecclesiasticis: addit tamen, si patronatûs laicus competeret ex præscriptione, consuetudine, privilegio, usurpatione

aut

aut alio simili modo, beneficium hujus patronatus cadere sub Concordata.

517 §. XV. Circa hoc, quod in Concordatis dicitur, ut quando beneficium vacat in mense Papæ, si non apparuerit intra tres menses à die notæ vacationis in loco beneficii, quòd alicui de illo Apostolicâ authoritate provisum fuerit, tunc providere possit collator ordinarius, dedit *Gregorius XIII.* hanc quasi declarationem in Const. *Quæ in Ecclesiam*, 1. Nov. 1576., quòd provisi apostolicè teneantur intra tres menses à die notæ vacationis in loco beneficii publicare, se Apostolicè esse provisos: si tamen Papa providerit, & hæc publicatio fuerit neglecta, quamvis Ordinarius etiam providerit, Papæ provisio manet valida; si autem intra tres illos menses non sit facta publicatio, & Ordinarius rescierit Papam intra illos menses non providisse, ut tunc priùs validè provideat Ordinarius, *Brand. Engel, Pirh. Leur.* q. 599. n. 9. Notant tamen *VVames. Chok. Zyp. & Nicol.* d. 1. §. 14. Const. illam *Gregorii* minùs observari, quia emanavit inconsultâ natione Germanicâ.

Q. 66. An Papa possit vel soleat derogare Concordatis. R.

518 §. I. Non potest passim pro arbitrio & sine legitima causa, quia etiam Princeps cum subdito contrahens obligatur naturaliter, & civiliter, utì habent jura & DD. apud *Chok.* ad preces primar. sect. 5. §. 2. n. 15. & apud *Nicol.* T. 3. d. 3. §. 2. & seqq. Nihilominus absolutè loquendo posset ex plenitudine potestatis, etiam extra Concilium, derogare ob causam gravem & extraordinariam concernentem commune bonum Ecclesiæ, utì sequitur ex dictis n. 469., docentque AA. ex his rationibus, 1. Quia habet ita plenam à Christo potestatem, ut hanc à se omnino abdicare non possit. 2. Quia hæc Concordata, licèt habeant

habeant aliquam vim pacti, uti fatetur *Iulius III.* apud *Nicol.*, tamen magis ſunt privilegium papale, ad quem primitus ſpectabat omnis beneficii proviſio; privilegia autem revocari poſſunt ex cauſa. 3. Quia quomodocunque paciſcatur Papa, maximè cum ſibi ſubdito, ſemper includitur hæc conditio, niſi occurrat cauſa gravis extraordinaria, ob quam aliud poſtulet commune bonum Eccleſiæ, in ordine ad quod Concordata ſunt facta, medium enim deſinit eſſe medium & negligi debet, quando obſtat fini intento, *Felin. Suar. Pariſ. Diana, Simonet. Laym. VVameſ. Brand. Menoch. Garcias, Luca.* Vide *Chok.* & *Nicol.* §. 5. & ſeqq. Item *Leur.* p. 2. q. 595., ubi oſtendunt Papam quandoque ex ſimili cauſa derogaſſe.

§. II. Papæ non ſolent derogare Concordatis, 519
niſi in caſibus neceſſariis, *Nicol.* ſuprà. Et ſi quandoque egerint contra Concordata, poſtea declararunt non fuiſſe mentem ſuam, ſed ſub- vel obreptitiè fuiſſe informatos; & ita *Iulius III.* apud *Nicol.* d. 1. §. 2. dicit, *Nos attendentes Concordata prædicta vim pacti intra partes habere, & quæ ex pacto conſtant, abſque partium conſenſu abrogari non conſueviſſe neque debere..... ſtatuimus & ordinamus atque decernimus, quòd de cætero perpetuis futuris temporibus iidem Ordinarii..... juxta ipſorum Concordatorum continentiam & tenorem diſponere liberè & licitè poſſint..... ac irritum & inane exiſtat, ſi ſecus à quoquam ſuper his quavis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari, non obſtantibus &c.* Similiter *Clemens VIII.* apud *Nicol.* §. 6. commendat *Rudolpho II.* Imperatori, ut Concordata Germanica tanto pondere ſancita nullo modo violari aut imminui patiatur. Similiter *Paulus V.* apud *Chok.* ſuprà & *Nicol.* §. ult. declaravit

ravit, nec *Clementis VIII.* prædeceſſoris, nec ſuam unquam mentem fuiſſe derogare Concordatis: ſimili modo ſcripſit *Vrbanus VIII.* ſuo legato apud *Ferdinandum II.*, utì habet *Nicol.* §. 6. Nec refert, quòd in proviſione Concordatis contraria fiat generalis derogatio, quia Concordata ſemper cenſentur excepta, nec per clauſulas quantumcunque generales & prægnantes eis derogatur, *Creſcent, Put. Gonz.* & alii cum *Lott.* lib. 2. q. 28. n. 65. Præclarè dixit *S. Gregorius M.*, relatus Cap. *Iuſtitiæ*, 25. q. 1. *Iuſtitiæ ac rationis ordo ſuadet, ut qui à ſuis ſucceſſoribus mandata ſua ſervari deſiderat, prædeceſſoris ſui voluntatem ac ſtatuta quóque obſervet.* Vide ſimilia ibidem c. *Quæ ad perpetuam*, dicta à *S. Leone M.* Item cap. *Ideo*, à *S. Leone IV.*, quæ maximè tenent, quando ejuſmodi pacta, non tam nomine prædeceſſoris, quàm dignitatis & officii concepta ſunt, quia ſucceſſor tunc cenſetur eadem perſona cum anteceſſore, *Chok.* ſuprà.

20 Q. 67. *An præſcribi poſſit contra Concordata.* R. Non poſſe præſcribi, nec contrariâ conſuetudine illis derogari, etiam pro foro interno, docent *Leonin. Brand. Nicol.* t. 3. d. 2. §. 3. *Pirh.* l. 3. t. 5. n. 365. *Leur.* p. 2. q. 593.. 1. Quia uſus & obſervantia univerſalis apud ferè omnes Germaniæ Eccleſias impedit particularem præſcriptionem hujus vel illius Eccleſiæ, ex vi inſeparabilis connexitatis, quam habent inter ſe partes & totum. 2. Quia conſtanter ita judicatur in Curia Romana, ſecundùm decretum *Greg. XIII.* apud *Nicol.* §. 25., Illis autem quæ in foro externo ſervantur, debemus nos conformare in foro interno, quando externum non nititur falsâ præſumptione nec ſententia Judicis agentem damnat in pœnam, utì fusè ex *Bald. Nav.* & aliis *Sanch.* in Deçal. l. 1. c. 10. n. 11, & de Matr. l. 2. d. 41. n. 12. 3.

Quia

Quia jus publicæ utilitatis, unionis & tranquillitatis, quæsitum ex Concordatis toti Imperio, non potest ullis subditorum factis vel usibus immutari aut tolli, tam parum quàm Clerici possint se abdicare privilegio fori. 4. Quia contra leges Pontificias nullo usu seu consuetudine contrariâ præscribitur sine positivâ & certa scientia Papæ, utì latè Rota apud *Nicol.* t. 1. d. 1. §. 5., docentque *Gonz.* in Cap. ult. de Consuet. n. 14. *Vasq.* 1. 2. q. 97. a. 3. d. 277. c. 7. n. 62. *Pirh.* l. 1. t. 8. n. 60., quia nempe Papa habet potestatem suam, non à populo, utì Principes seculares, sed immediatè à Christo, adeoque decreta illius nullâ egent approbatione vel consensu subditorum, sed mox ùt promulgata innotescunt, obligant ad receptionem & observantiam, *Suar.* de leg. l. 4. c. 15. à n. 3. *Diana* p. 6. t. 6. R. 39. 5. Quia Papa in his Concordatis expressè derogat omnibus consuetudinibus contrariis præteritis & futuris, & quidem per decretum absolutè irritans, quod elidit vim omnium actuum contrariorum, utì dicetur n. 657., facitque nequidem colorem tribui posse in judicio possessorio summariissimo manutentionis, pro quo decisiones plurimas affert *Nicol.* §. 9., & *Clemens VII.* apud eundem §. 12. motu proprio & de Apostolicæ potestatis plenitudine declarat quascunque collationes contra formam Concordatorum faciendas nullum titulum vel colorem tribuere, sed provisos pro malæ fidei possessoribus & merè intrusis habendos. Adde, quòd ubi Papæ cognoverunt contraventum esse, prorsus improbarint, utì n. 519. dictum est: similiter Imperatores in capitulationibus suis spondent se curaturos, ut Concordata observentur, utì factum à *Ferdinando IV.* teste *Nicol.* §. 8. Item à *Leopoldo I.* Capitul. 9. & à *Iosepho I.* Capitul. 18., ergo sufficienter eliditur

omnis consuetudo etiam secutura, posse enim per ejusmodi leges obviari consuetudinibus futuris, docet *Carden.* in 1. crisi. p. 2. d. 29. c. 2. a. 2. & seqq.

E contrà *Zyp.* Consult. Canon. l. 3. ad tit. de præb. consult. 3. putat his Concordatis derogari posse per præscriptionem, per non usum, vel per contrarium usum: consentit *Engel* l. 3. t. 5. n. 54. Rationes sunt, 1. Quia præscriptio saltem immemorialis procedit contra Papam, quia cum ea allegari potest quivis titulus, Cap. *Ad audientiam* 13. Cap. *Cum vobis* 14. Cap. *Si diligenti* 17., de præscrip. 2. Docet *Sanch.* de Matr. l. 7. d. 4. consuetudine contraria aboleri posse impedimentum aliquod dirimens Matrimonii, adeoque legem, quæ universalis est, ac involvit decretum irritans: Similia de consuetudine habent *Castrop.* T. 3. d. 3. §. 2. à n. 6. *Laym.* in c. ult. de Consuet. n. 6. *Pirh.* l. t. 8. n. 58. 63. 65. & seqq. 3. Durum videtur damnare ùt invalidas omnes provisiones in Germania factas contra Concordata, sanè *Laym.* in Th. Mor. L. 4. t. 2. c. 10. n. 3. & *Pirh.* l. 3. t. 5. n. 362. docent per Concordata reservari Papæ beneficia etiam curata in mensibus Pontificiis vacantia, idque indubitatum esse asserit *Nicol.* t. 1. d. 6. §. 1. & 5, & tamen passim providentur ab aliis in hisce partibus, etiam sæpe sine concursu. *Ad* 1. rationem oppositam dicunt, sæpe aliqua obligare universalem Ecclesiam, contra quæ consuetudo particularium Ecclesiarum præscripserit, sic in Hispania Sabbathis Catholici vescuntur intestinis, in Belgio Sabbathis inter nativitatem & purificationem vescuntur carnibus, utì & Mediolani primis diebus quadragesimæ &c. *Ad* 2. Curiam Romanam sic judicantem præsumere non adesse omnia ad præscriptionem requisita. *Ad* 3. Malè supponi nullâ consuetudine

induci

induci posse, ut Clericus in quibusdam subjiciatur foro Laico, nam Abbatissæ, quæ Laicæ sunt, in multis Germaniæ & Belgii locis jurisdictionem habent in Clericos, idque ex sola consuetudine, saltem apud Canonessas, cùm talium vivendi ritus à Papa non sit approbatus, secundùm dicta n. 229. Similiter tantùm consuetudine videtur fieri, quòd causæ reales & civiles, etiam inter Clericos, agitentur in foro seculari, cùm juxta Cap. *Quod Clerici*, 9. de foro compet. videantur spectare ad forum Ecclesiasticum: sed adhuc est disparitas inter hanc materiam & Clericum se subjicientem laico, nam hoc præjudicat dignitati Ordinis Clericalis, illud autem, quòd quædam beneficia ab inferioribus conferantur in mensibus Papæ, non præjudicat dignitati Papæ. *Ad* 4. Oppositum constat ex dictis l. 1. n. 632., & probatur à *Laym.* in Cap. ult. de Consuetu n. 3, quia Papa ibi tribuit legitimæ consuetudini, ut abrogare possit legem Ecclesiasticam, & *Tusch.* lit. C. Concl. 797. docet consuetudine immemoriali præsumi scientiam & patientiam, imò Concl. 873. negat in ea requiri scientiam & patientiam Principis. *Ad* 5. Posse contra decretum irritans præscribi, satis probabiliter docent *Suar.* de leg. l. 7. c. 19. n. 14. *Sanch.* & *Pirh.* suprà, probatque *Zyp.*, quia clausula irritans est tantùm pars, & quidem accessoria legis, ergo sicuti potest præscribi contra legem, ita, & multò magis, contra clausulam irritantem: similiter intelligunt Constitutiones Pontificum n. 519. citatas: itemque Capitul. Imperatorum, nempe quòd loquantur de Concordatis, ubi & quoad illa, quæ adhuc sunt in usu.

His utrimque propositis interrogatus à me vir Doctissimus, quid sentiret, Respondit sententiam primam esse valde probabilem, attamen se

propendere, ut etiam secundam probabilem esse censeret.

521 Q. 68. *Quid dicendum sit de affectione beneficii per appositionem manuum Papæ.* R. Seqq.

§. I. Reservatio & affectio per hoc differunt, quòd reservatio respiciat actum verbalem & expressum, uti si Papa voce vel constitutione dicat se reservare tale beneficium, & plerumque pro semper; affectio autem respiciat actum realem seu factum, ex quo tacita reservatio oritur, utì si Papa incipiat disponere de beneficio, & tunc dicitur apponere manum, *Gonz.* ad Reg. 8. Cancel. Gl. 52. n. 4. *Castrop.* t. 13. d. 2. p. 15. n. 4.

522 §. II. Manûs appositio plus habet efficaciæ, quàm reservatio, utì cum alii *Gonz.* n. 9. Deindè affectio habet locum etiam in aliis quàm beneficiis, nam ordinatus Minoribus à Papa non potest ordinari Majoribus ab alio, nequidem à proprio Episcopo, Cap. *Cùm in distribuendis*, de tempor. ordinat. Item ordinatus à Papa non potest ob delictum degradari ab Episcopo: Item hoc ipso quòd Papa cœperit cognoscere de aliqua causa aut commissionem aliquam signaverit, censetur revocata à judicibus inferioribus, Cap. *Vt nostrum* 56. de appellat. Et causa semel facta curialis per appositionem manûs Papalis, semper manet curialis. Item, si Papa commisit alicui executionem litterarum provisionis beneficii, alius se immiscere non potest; idem est, si post demandatam alicui executionem, Papa huic apponat manum. Denique si Papa contulit privilegium, ad ipsum spectat ejus declaratio vel interpretatio.

523 §. III. Beneficia per appositionem manûs Pontificiæ affecta non possunt pro ea vice conferri ab inferiore, Extrav. comm *Ad Romani*, 14. de præb. *Inn. Abb. Piasec.* p. 2. c. 5. a. 1. n. 8.

§. IV.

§. IV. Papa apponit manum, 1. si beneficium 524
suæ collationis det in commendam, aut uniat ad vitam alicujus. 2. Si mandet alicui provideri de primo vacante. 3. Si in provisione apponat decretum, ut in manibus suis resignetur, nam si resignetur, est affectum. 4. Si volens prævenire Ordinarium, conferat, etiam invalidè. 5. Si quis resignet beneficium, aut, 6. etiam jus ad rem in manus Papæ, etiam in mense Ordinarii. 7. Si mandet non procedi ad electionem pro aliquo beneficio. 8. Si discutiat validitatem electionis alioqui cõfirmandæ ab Ordinario, Confirmatio est affecta. 9. Si ex Papæ mandato aliquis privetur beneficio. 10. Si quis habeat collationem à Papa & indigeat dispensatione, solus Papa dispensare potest. 11. Si habens collationem à Papa, etiam petat ab Ordinario. Addit *Pias.*, si Papa conferat inhabili, aut si ab eo collatum vacet propter inhabilitatem: beneficia autem, quæ resignantur apud Papam, tum primùm afficiuntur per appositionem manûs Pontificiæ, quando supplica est à Pontifice signata & à Datario recognita, vivo adhuc resignante. Vide *Genz.* à n. 11.

§. V. Affectio non habet locum, 1. Si Papa ap- 525
posuerit manum ad alium effectum quàm conferendi, v. g. ad imponendam pensionem. 2. Si falsò narratum fuit, quòd beneficium esset reservatum, & ideo Papa conferre voluit. 3. Si beneficium permutationis causâ vel in favorem alicujus resignatum, aut etiam ob delictum vel negligentiam beneficiati impetrandum conferre voluerit Papa, & interea vacet per obitum. 4. Si beneficium sit juris patronatûs laicalis aut mixti. 5. Si ex tali manûs appositione resultaret præjudicium Concordatorum. 6. Si Ordinarius prior contulit Cajo, & Papa posterior Titio, Cajus autem nolit acceptare. 7. Si

appositio manûs semel sit sortita effectum per provisionem secutam. Vide *Gonz.* à n. 38.

526 *Q.* 69. *Quid notandum sit circa possessionem pacificam & beneficium litigiosum.* *R.* Seqq.

§. I. Possessio tum est pacifica, si nulla lis vel controversia circa illam vel circa beneficium sit mota: Putant autem cum aliis *Lott.* l. 2. q. 52. à n. 31. *Luca* de benef. d. 91. n. 22. & d. 92. n. 11. tum non esse pacificam possessionem, si lis etiam nulliter & merè de facto, attamen coram Judice competente sit mota, etiam tantùm circa possessorium: item si lis coram quocunque sit mota, simulque illatæ molestiæ & facta turbatio circa jus percipiendi fructus: Addit *Haun.* de Just. t. 5. n. 276. etiam tum non esse pacificam, si facta sit citatio vel appellatio etiam extrajudicialis, sed putant alii cum *Sanch.* in Cons. l. 2. c 1. d. 27. saltem non officere verbalem & extrajudicialem controversiam. Vide *Leur.* p. 2. q. 834.

527 §. II. Ut beneficium ipsum fiat litigiosum, docent *Inn. Bald. Glos. Lott.* & alii, requiri ut sit collatum, & tum litigetur, ad quem pertineat, ac consequenter non sufficere, quòd petatur beneficium conferri; & pro hoc referuntur plures Rotæ decisiones apud *Rosa* de Exec. litt. Apost. p. 1. c. 17. à n. 71., qui tamen cum *Garc.* p. 11. c. 3 à n. 75. & aliis concludit oppositum, nempe beneficium etiam nulli adhuc collatum fieri posse litigiosum: & de hoc iterum disputat in utramque partem *Rosa* à n. 81., & iterum à n. 112., afferens contrarias decisiones Rotæ, sed à n. 114. concludit cum *Ferentil.*, in beneficiis, quæ conferuntur per electionem vel præsentationem, non prærequiri esse collatum seu provisum, uti de electione clarè habetur Cap. 1. & 2. *Ut lite pendente*, in 6.; ideoque sufficere, ut beneficium petatur tanquam sibi debitum: è contrà in beneficiis collativis

latívis requiri, ut sit collatum, adeoque ut beneficium petatur tanquam suum: vide tamen iterum eundem *Rosa* à n. 117.

§. III. Non sufficit quævis lis, ut beneficium red- 528
datur litigiosum, sed requiritur, ut sit verè introducta, & quidem circa titulum ac proprietatem beneficii, utì dicetur n. 542., Unde non sufficit, si litigetur, v. g. de executione literarum Apostolicarum; nec sufficit, si incidenter litigetur de titulo, sed debet de hoc esse lis directè & principaliter, *Tond. Paris. Chok. Luca* de benef. in summa à n. 82. *Rosa* à n. 124. Nec sufficit lis coram Judice incompetente, nec per procuratorem falsum; neque lis, quâ urgeatur privatio beneficii; neque lis circa crimen beneficiati, *Paris. Garc. Rosa* n. 74. & 118. *Leur.* p. 3. q. 308. n. 5, imò quamvis conclusâ lite circa delictum jam sit lata sententia privationis, si tamen beneficium necdum sit actori adjudicatum, non ideo est litigiosum, *Rosa, Garc. Leur.* q. 310. n. 13., attamen *Lott.* q. 20. n. 45. *Luca* suprà *Rosa* n. 94. 120. 124. putant, si principaliter petitum sit beneficium, & secundariò actum ad privationem alterius, beneficium fieri litigiosum, quia lis reipsa est super titulo: non sufficit autem, lis apertè calumniosa, utì dicetur n. 541. Denique etiam non sufficit, si lis principaliter sit inter præsentantes vel conferentes, contendentes de jure præsentandi vel conferendi, utì dicetur n. 542.; & in hoc quidem casu, quo lis pendet inter Patronos, Episcopus potest constituere œconomum, attamen salvo jure Patroni illius, qui vicerit, Cap. *Quoniam*, 3., & Cap., *Eam te* 22. de jure patron. *Leo* thesau. Eccles. p. 2. cap. 6. n. 27., finitâ autem lite constitutus ab Episcopo removendus est, & qui præsentabitur à Patrono, instituendus, Cap. *Consultationibus*, 19. de Jure patron. & arg.

Cap. *Decernimus*. 16. q. 7., quia *pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de jure donare*. Cap., *Quòd autem*, 5. de Jure patron. *Leo* n. 28.

529 §. IV. Si causa sit introducta ad Judicem & expedita citatio cum inhibitione, tum dici potest introducta lis quoad Actorem, absolutè tamen & quoad rem non dicitur esse lis introducta, usquedum sequatur legitima executio citationis, nisi fortè citatus impediret executionem, tum enim in odium ipsius habetur citatio pro executa, licèt non fuerit reproducta, *Rosa* n. 132. *Luca*, de benef. d. 50 à n. 3. De cætero si citatio sit legitimè executa & in actis reproducta, jam indubiè introducta est lis, utì habetur *Clement*. 2. Ut lite pendente, & in decisionibus apud *Rosa* n. 113., citatio autem, etiam tum est executa sufficienter ad constituendum litigiosum, si pars citata venerit in judicium & responderit, quia per comparitionem suppletur omnis defectus, *Rosa* n. 131.; è contrà notant *Buratt*. & *Tond*. p. 1. c. 85. n. 67., quamvìs adversarius impetraverit beneficium tuum, si non intervenerit citatio tuî, nequidem possessionem tuam turbari.

530 §. V. Etiam non censetur lis introducta per rescriptum subreptitiè impetratum aut nullum, unde beneficium tum non fit litigiosum, *Gom. Az. Chok.* ad Reg. de subrog. n. 35. nec tum fit litigiosum, si lis intentetur illi, qui saltem per triennium possedit, *Chok. Rosa* à n. 124.

531 §. VI. Quamdiu lis pendet, beneficium non potest provideri ab alio quàm Papa, Cap. 1. & 2., *Ut lite pendente* in 6. *Clement*. 1. eod. tit. & AA. omnes cum *Rosa* n. 5. Nec satìs est, quòd unus litigantium moriatur, naturaliter vel civiliter, nam si ante ejusmodi cessum vel decessum lis non fuerit finita, beneficium

neficium manet affectum, *Luca* d. 92. n. 18. *Leur*. p. 2. q. 677. Et hoc tenet, quamvis modernus possessor habuerit pacificè per annum, *Mob. Chok. Lott.* Quòd si lis ante utriusque mortem extinguatur vel cesset, beneficium redit ad ordinariam collationem, *Vital. Lott. Pirh. Leur*. q. 793. An autem, si unus collitigantium moriatur, possit etiam Episcopus vel Ordinarius collator surrogare superstitem, dicetur n. 548.

§. VII. Lis extinguitur, 1. si partes faciant com- 532
positionem; quæ tamen videtur debere esse perfecta & non subjacens liberæ mutationi, *Luca* d. 51. n. 4. & seqq. 2. Si collitigans simpliciter cedat liti vel causæ, *Rosa* à n. 134. 3. Si actor moriatur; potest tamen superstes habens possessionem prosequi causam & ita obtinere absolutionem, *Lott*. l. 2. q. 20. n. 55. 4. Si reus saltem tacitè ostendat se nolle causam prosequi, v. g si procuratorem revocet, & nisi alii pro jure etiam suo tuendo adhæserint actori, qui prosequi velint, *Luca* d. 52. à n. 5., nam admitti non potest tanquam contradictor, qui nullum habet interesse in causa, *Luca* d. 55. n. 9. Estque probabilior & communior opinio, quòd ille sit reus & non actor, qui, ut se in possessione defendat, à Judice postulat remedia, *Luca* d. 52. n. 6. 5. Etiam extinguitur lis per sententiam, quæ transivit in judicatum, *Rosa* n. 137.

§. VIII. Ut lis censeatur deserta, requiritur la- 533
psus 30. annorum, vel sententia declarans desertionem, vel ut constet de jure prosequentis cum lapsu 10. annorum, vel ut constet de non jure partis, quæ per 10. annos tacuerit, *Lancell. Rosa* n. 137. *Luca* d. 92. à n. 9 *Leur*. p. 3. q. 308. n. 3. Docent autem *Comes. Lott. Luca* d. 50. n. 8., si quis inceperit disputare super beneficio alieno, debere infra sex menses litem introducere, & intra alios sex menses eam prosequi, alioquin si alter pergat pacificè possidere, priorem

priorem cadere jure prosequendi, secundùm Reg. *de annali*: nihilominus *Rosa* n. 104. dicit lite introductâ, si non fundetur in impetratione certo modo facta, nullum tempus statui ad prosequendum.

534 Q. 70. *Quid circa surrogationem sit notandum.* R. Seqq.

§. I. Regula de subrogando collitigante sic habet: *Item D. N. cupiens litium succindere anfractus, & ne novi collitigantibus adversarii dentur, providere, voluit, statuit & ordinavit, quòd quoties deinceps aliquem super quovis ecclesiastico beneficio collitigantem in jure vel ad jus, si quod forsan ejus adversario in dicto beneficio competierit, surrogari concesserit (dummodo prædictus collitigans in dicto beneficio intrusus non fuerit, nec super eo contradictum adversarium, postquam illud per triennium pacificè possederit, lis tunc mota fuerit) aliorum quorumlibet de præmisso jure, sive tunc vacet vel cum vacaverit, impetrationes vel concessiones etiam motu proprio intra mensem ante concessionem hujusmodi factæ, nullius sint roboris vel momenti. Et nihilominus cupiens eorum fraudibus obviare, qui viventium beneficia, illorum præsertim, quibus aut propter senium aut propter infirmitatem imminet vitæ periculum, impetrant, ut illis decedentibus tanquam collitigantes in eorum juribus facilius surrogentur, voluit, ut deinceps nullus in jure vel ad jus in beneficio defuncti, quod illo vivente in casibus præmissis vel similibus impetraverit, aliquo modo subrogetur, ac surrogatio vel gratia, si neutri, si nulli, seu novæ provisionis aut perinde valere, taliter impetranti nullatenus suffragetur: quòd etiam strictissimè observari mandavit in impetrationibus beneficiorum per privationem & amotionem ex quibusvis criminibus & excessibus forsan*

perpe-

perpetratis, etiamque usque ad diffinitivam sententiam, quæ tamen in rem non transierit judicatam, processum fuerit.

§. II. Sensus primæ partis Regulæ est, si duo litigent super beneficio, & unus illorum cedat vel decedat pendente lite, ac aliquis tertius quomodocunque petat se subrogari, etiam hic tertius sit prior in data, tamen si alter collitigans infra mensem post impetrationem illius tertii petat se subrogari, valet impetratio collitigantis, & non alterius tertii: Regula tamen illa non ligat Papam vel Datariam, quin possint etiam tertium subrogare in totum jus defuncti, sed tunc derogandum esset huic Regulæ, *Rota, Ameyden, Rosa* de Exec. litt. Apost. p. 1. c. 17. n. 163. & à n. 196. 535

§. III. Finis hujus Regulæ est, ut longi litium anfractus amputentur, & ne beneficia diu vacent, hinc sic proviso debet accelerari provisio. Nec executio surrogationis gratiosæ retardari potest per exceptionem sub- vel obreptionis, nisi hæc sit clara, *Rosa* n. 61. 536

§. IV. Per surrogationem nemini fit injuria, quia beneficia litigitiosa sunt affecta durante lite, secundùm dicta n. 531., & certitudo, quam habet Papa, quòd collatio illius beneficii ad se pertineat, facit cessare omne præjudicium cujuscunque collatoris, *Lott.* l. 3. q. 13. n. 31. Neque vacat tale beneficium, sed surrogatus repræsentat personam & jus defuncti, *Lott.* n. 22. & 33. *Rosa* à n. 7. & à n. 30. & iterum à n. 154., sicque in surrogato continuatur possessio, quam habuit defunctus, *Lott.* & alii, saltem si tertius aliquis interea non ceperit possessionem, uti fusè disputat *Rosa* à n. 28. 537

§. V. Subrogatio ex duplici fundamento dari solet superstiti collitiganti, vel ex reservatione, vel 538

ex

ex lite ipsa, utì habet Regula: Tunc datur ex reservatione, si beneficium litigiosum à defuncto possessum, erat reservatum Sedi Apostolicæ per vacationem, ex qua defunctus obtinuerat, debet autem reservatio fuisse manifesta, utì pluribus *Lott.* n. 69, *Rosa* à n. 43., qui addunt plures decisiones.

539 §. VI. Communis est sententia Canonistarum, beneficia etiam juris patronatûs laici, quamvìs sit ex fundatione vel dotatione, cadere sub titulum, *Ut lite pendente*, in 6. & sub Regulam, *de surrogandis*, *Luca*, *Leur.* p. 2. q. 677. n. 1. Putat quidem *Tond.* de hoc faciendam esse mentionem, alioqui Papam non censeri derogare, sed *Rosa* n. 159. dicit non esse opus derogatione, verùm satìs esse dicere, quòd beneficium sit aut fuerit litigiosum.

540 §. VII. Quamvìs *Ameyd.* dicat surrogationem non solere dari superstiti, si non possederit, tamen oppositum probat usus, docentque *Lott.* l. 2. q. 20. n. 179. & *Rosa* à n. 165., sæpe enim conceditur surrogatio ad possessionem defuncti, utì dicetur n. 546.

541 §. VIII. Ad surrogationem prærequiritur lis legitimè introducta, secundùm dicta à n. 528. Nec debet lis esse introducta per rescriptum sub- vel obreptitium, secundùm dicta n. 530. Nec debet esse lis calumniosa, nam beneficium etiam tum non redditur litigiosum, *Luca* de benef. d 50. à n. 10. & d. 92. à n. 31. aliique plurimi apud *Rosa* c. 6. à. n. 160. Debet tamen calumnia esse evidens, *Tond.* p. 2. c. 4. §. 5. n. 3. Porrò calumniator in jure dicitur, non solùm ille, qui falsa crimina alteri impingit, sed etiam, qui litem omni juris colore destitutam intentat, qualis est, quæ contra clarum textum juris vel pacti procedit, quia in claris & disertis verbis citra calumniam nefas est cavillari, inquit *Paulus* L. *Ille aut ille* 25. ff. de Legatis & fideicommissis, 3. & *Vlp.* in L.

in L. *Natura cavillationis*, 177. ff. De verb. signif. ait: *Natura cavillationis hæc est, ut ab evidenter veris ad ea, quæ evidenter falsa sunt, disputatio perducatur.* Contra clara enim verba non admittitur perplexa interpretatio, nec attenditur contraria observantia, utì firmavit Rota & adducti à *Lott.* q. 47. à n. 29. Notat tamen *Rosa* n. 102. & iterum à n. 170. ex decisionibus Rotæ & declaratione interpretum *Trid.*, calumniam in principio litis non præsumi, ideoque sufficere litem quomodocunque introductam cum aliqua probabilitate vel colore; neque obstabit, si postea detegatur calumnia, dummodo non fuerit manifesta initio litis.

§ IX. Quamvìs Papa, etiam ubi lis fuit super solo possessorio, possit subrogare, *Seraph. Sarn. Lott.* q. 20. n. 52. & q. 22. à n. 48., tamen si id non exprimat, nomine litis, quam prærequirit vel supponit, non venit lis super solo possessorio vel alio accessorio. Si autem surrogatio detur post litem in solo possessorio, non juvat ad immissionem, nisi priùs justificata sit tota gratia principalis, & discussum jus defuncti. Neque ex lite super possessorio data surrogatio impedit Ordinarium vel Patronum, quominus provideat, *Lott.* q. 20. n. 53., sed requiritur lis principaliter super petitorio, secundùm dicta n. 528., *Lott.* n. 41. *Rosa* c. 17. à n. 71. & iterum à n. 125. *VVames.* Cons. 251. n. 9. *Chok.* ad hanc Reg. n. 35. Ratio est, quia possessio valde distinguitur à beneficio, ita ut passim de illa disputetur etiam coram tribunalibus laicis, per hoc autem necdum attingitur beneficium, ergo beneficium non ideo redditur litigiosum: hinc *Vitalin.* in Clement. 1. n. 43. *Vt lite pendente*, ait, non esse dandam surrogationem proviso Apostolico, quando vel Patronus vel ordinarius Collator opponit se provisioni Apostolicæ, dicendo collationem 542

non

non pertinere ad Papam : idem habet *Rosa* n. 80., qui tamen n. 110. hanc affert distinctionem, ex *Ameyd.*, si sit lis inter Patronos post factam præsentationem, tum beneficium fieri litigiosum, quia tum censentur simul litigare præsentati prætendentes jus ad beneficium, è contrà si sit lis inter Patronos ante præsentationem, per hoc beneficium non fieri litigiosum, nec ob talem litem dandam esse surrogationem.

543 §. X. Intrusus excluditur à Regula surrogationis: per intrusum autem non intelligitur quivis, qui pendente lite cepit possessionem, sed qui cepit propriâ authoritate, vel sine titulo ejus, qui potest providere, *Lott. Ameyd. Rosa* n. 175., si enim titulus sit à potente providere, est coloratus, & facit evitari intrusionem hìc punitam, *Rosa* n. 178. Similiter qui beneficium viventis impetravit, à surrogatione excluditur per Regulam, quia factus est infamis & inhabilis; nec juvat, si prætendat errorem, nisi fuisset communis credulitas orta ex fama publica, *Rota*, *Rosa* n. 183., *Chok.* tamen putat excusare quamlibet justam causam & probabilem existimatæ vacationis.

544 §. XI. Si pendente lite moriatur ille, qui per triennium pacificè possederat, collitigans surrogari non potest, utì habet Regula: potest tamen surrogari tertius in jus defuncti, *Rota*, *Lott. Rosa* à n. 179. Si autem defunctus non fuerit in possessione, & surrogatio data sit sub conditione vel ex suppositione, quòd in possessione fuerit, surrogatio nulla est, *Garc.* p. 6. c. 4. à n. 35.; sufficit tamen, quòd aliquo modo possederit, bene vel malè, *Lott. Rosa* n. 63.: sed si ante mortem fuit spoliatus possessione, eique non debebatur manutentio, subrogato non est debita immissio in possessionem, *Lott. Ameyd. Rosa* n. 67.

præsit-

præsumitur autem mortuus in possessione, si hanc habuit, & non probatur amisisse, utì cum communi *Rosa* n. 70.

§. XII. Nullum tempus est præfinitum collitiganti ad obtinendam surrogationem, ad effectum, ut deinceps sibi denegetur, sed tantùm ad effectum, ut si concedatur tertio, hæc reddatur nulla, si collitigans surrogationem petat infra mensem ab impetratione vel concessione facta tertio, *Rota*, *Lott. Rosa* à n. 190. contra *Mandos.* & *Ameyd.*, qui putant petendam esse infra mensem. 545

§. XIII. In surrogatione communiter dantur literæ, non tantùm ad jus defuncti, si quod habuit, sed etiam ad possessionem, *Lott. Rosa* n. 12. *Leur.* p. 2. q. 813: debet tamen de hoc fieri mentio, nec sufficit dici, quòd surrogetur in jus & ad jus, *Chok* ad dictam Reg litt. M.; & hoc non obstante, quòd surrogatio à Papa detur etiam ad possessionem, tamen si Titius sit ita provisus à Papa, & Cajus eâdem die ab Ordinario, ac hic prior ceperit possessionem, manutenetur, secundùm dicta n. 471., is enim est stylus curiæ, utì testantur *Rosa* n. 58. & 66, *Gonz.* apud *Leur.* q. 826. Vide etiam dicenda n. 578. Si autem antecessor Titii fuisset possessione exturbatus, surrogatus non continuaret possessionem, posset tamen etiam pendente lite incipere, si nec Cajus nec alius contradictor eam occupet, *Lott. Leur.* q. 814. 546

§. XIV. Si surrogatio detur etiam ad possessionem, tum maximè dicitur gratiosa, cujus ea est vis, ut probatis his tribus, *Clericatu surrogandi, lite, possessione defuncti*, sine justificatione principalis gratiæ, dummodo fuerit ad eam aliquis color boni juris, statim habeat locum, & debeatur immissio in possessionem *Lott. Leur.* q. 815. & hoc Rota millies decidit, inquit *Rosa* n. 14. & 140.: prærequiri- 547

requiritur tamen adhuc expedi[illegible]o literarum, *Rosa* à n. 15., quibus productis differri non potest immissio, nisi fortè duo haberent surrogationem pro eodem beneficio, aut alius haberet beneficii possessionem, de quibus casibus agit *Rosa* à n. 54. Quòd si nullus alius possessionem habeat, potest gratiosè surrogatus, etiamsi antea fuisset intrusus, nunc purgare vitium, saltem si hoc narrarit, & propriâ auctoritate possessionem ingredi, etiam pendente lite, *Lott.* & alii cum *Rosa* à n. 140. E contrà surrogatio tum est rigorosa, si executori demandetur, ut surroget: & hæc indiget non tantùm verificatione narratorum in litteris, sed etiam discussione juris defuncti, *Lott.* l. 3. q. 13. à n. 32. *Rosa* n. 13. & iterum à n. 20.

548 §. XV. Si moriatur unus collitigantium, docet *Luca* d. 92. n. 35. non posse ab ordinario Collatore vel præsentatore surrogari superstitem, sed contradicunt *Covarr. Roch. Lancell. Paris. Garc.* p. 5. c. 9. à n. 220., cùm hìc cesset ratio prohibitionis, nam ita surrogando non datur novus adversarius: Et quando Ordinarius prohibetur surrogare alium, intelligitur alium à collitigantibus.

549 §. XVI. In Gallia non habet locum Regula de subrogandis, nec Cap. 1. & 2., *Vt lite pendente*, in 6., quia animadversum est dari occasionem primis litibus frivolis, ut sic eluderentur Ordinarii collatores, *Rebuff.* in addit. ad Reg. Cancell. de surrog. *Gastel.* de usu & praxi Curiæ Rom. pag. 206., testantes beneficia litigiosa recidere ad manus Ordinariorum: idem passim fit in Belgio, essetque forsan utile idem fieri in Germania, præsertim cùm Concordata nihil habeant de hac reservatione ob litem, nec de surrogatione.

550 *Q. 71. Quid notandum sit, circa gratiam, si neutri, si nulli. R.* Seqq. §. I.

§. I. Gratia, *si neutri*, conceditur illi tantùm collitiganti, qui Apostolicè provisus est, & sic quasi firmatur prima gratia ipsi facta: dicitur, *si neutri*, quia datur tantùm sub conditione, si neutri eorum sit jus quæsitum, unde non tollit jus quæsitum ex præsentatione vel provisione Ordinarii &c., potestque etiam alicui tertio concedi, sed si concedatur collitiganti, non est opus justificare narrata in prima gratia, sed tantùm in hac secunda. Vide *Rosa* de Exe. Litt. apost. p. 1. c. 18.

§. II. Gratia, *si nulli*, est similis, & conceditur, 551
si nulli ex pluribus quàm duobus collitigantibus sit jus quæsitum. Vide *Rosa* n. 33. & *Castrop.* t. 13. d. 2. p. 31. §. 1. n. 2.

Q. 72. *Quanam pactiones vel compositiones* 552
sint licitæ ad terminandas controversias circa beneficia. *R.* Constabit ex Seqq.

§. I. Omnis cessio beneficii vel juris etiam dubii circa beneficium, si fiat propriâ authoritate propter aliquid temporale, est simoniaca, uti tenent omnes cum *Castrop.* t. 17. d. 3. p. 19. n. 1. Nec potest absque simonia ferri sententia, ut unus solvat aliquid temporale pro jure spirituali saltem dubio, quod alteri competit, sic enim temporale esset pretium spirituale: si tamen quis habens jus in beneficio, per sententiam cogatur dare aliquid temporale, censebitur dare ad redimendam vexam, *Suar. Pirh.* l. 3. t. 19. n. 49.

§. II. Si resignes liti beneficiali, paciscendo de 553
recuperandis tuis expensis, est simonia. Cap. *Cùm pridem*, de pactis, *Paris. Corr. Pirh.* Vide dicenda àn. 1059. Idem est, si resignes huic liti pro obtentione alterius beneficii, quia est pactio in beneficialibus, quæ secundùm dicta l. 3. p. 1. n. 57. & 70. prohibetur velut simoniaca, *Az. Suar. Lambert. Ca-*

strop., Item si ex duobus electis alter alterum corrumpat, ut juri suo resignet, *Majol. Lott. Leur.* p. 3. q. 751.

554 §. III. Si duo litigent circa plura beneficia, illicita est pactio, ut hic unum, alter alterum beneficium habeat, quia, utì dictum est, in materia beneficiaria pactiones sine authoritate Superioris sunt prohibitæ; & speciatim hìc, ubi cùm jus utriusque partis sit dubium, non potest per voluntatem transigentium transferri hoc jus in illum, & istud in alterum, sed hoc fieri debet authoritate Superioris, *Suar.* de simon. c. 51. n. 14. Si tamen Cajus litiget pro habendo beneficio Titii, & Titius pro habendo beneficio Caji, possunt authoritate propriâ paciscì, ut alter cedat à lite, si alter viciſſim cedat, quia ibi non fit compositio super beneficiis, sed super lite tantùm, *Suar.* n. 15. Si lis sit super aliis juribus spiritualibus, v. g. super jurisdictione in locum aliquem, super jure præsentandi ad beneficium &c., possunt fieri transactiones, utì dictum est l. 3. p. 1. n. 114.

555 §. IV. Si duo litigent, habentes jura tantùm ad beneficia, *Rayn.* l. 2. s. 1. c. 2. n. 38. putat, si accedat Episcopi authoritas, fieri posse compositionem, permutando jus unum cum altero; & idem videtur insinuare *Suar.* n. 16. & 20., sed *Castrop.* n. 2. requirit ad hoc authoritatem Papæ, quia permutatio jurium ad beneficia fieri non potest apud Ordinarium, utì dicetur n. 1085.

556 §. V. Potest fieri compositio inter litigantes, per sententiam Judicis ordinarii vel delegati, vel arbitrorum Ecclesiasticorum aut compromissorum à Superiore deputatorum pro tentanda concordia, qui accedente partium consensu & compromisso adjudicent beneficium illi, pro quo videtur esse jus probabilius eique imponant pendendam alteri certam

pecu-

pecuniam vel aliud temporale, non in compensationem juris, sed ob bonum temporale pacis, & ut à lite etiam in temporalibus noxia recedatur, Cap. *Non sine*, 2., de arbitris, *Barb.* de jure Eccl. l. 3. c. 15. n. 50. Potestque etiam esse pensio annua in certa quantitate, imposita, non beneficio sed beneficiato, & ad vitam hujus tantùm beneficiati, utì habetur Cap. *Nisi essent*, de Præb. Imò putant *Abb. Cardin. Cacialup. Gamb. Mandos. Redoan. Duenn. Cuch. Suar.* n. 18. *Castrop.* n. 5. *Rayn.* c. 10. n. 16., *Gratian.* apud *Dian.* p. 9. t. 9. R. 49. etiam ab Episcopo posse imponi ad vitam pensionarii, vel beneficio, vel per consensum hujus beneficiati, etiam successoribus, quia Cap. *de cætero*, de transact., dicitur, quòd pensio sine auctoritate Episcopi imposita durare non debeat, nisi ad vitam illius, qui solvit; ex quo inferunt posse per auctoritatem Episcopi imponi etiam ad vitam illius, cui solvitur, sed communiùs contradicunt alii cum *Fagn.* ad Cap. *Nisi* de præb. & *Luca* de pension. d. 40. n. 5.

§. VI. Si compositio fieret privatâ auctoritate 557
partium, esset simoniaca, neque à Superiore approbari posset, Cap. *Nisi essent*, de præb. *Garc. Chok. Leur.* q. 445. n. 1. Et ratio est, quia tum præsumitur dari temporale pro spirituali ob utilitatem personarum contrahentium; è contrà Judex censetur intendere bonum pacis & concordiæ, *Suar.* n. 19. *Castrop.* n. 6. *Pirh* n. 39. *Nec obstat*, quòd volentes permutare possint paciscì de modo, sub conditione, si Superior approbet, utì dicetur n. 1106., *nam* hìc obstat specialis probibitio.

§. VII. Simonia est litem beneficialem privatâ au- 558
ctoritate terminare interventu sortium, quia est pactio in materia beneficiaria, *Suar.* de superst. c. 12. n. 3. *Rayn.* c. 2. n. 24., possetque fieri, ut is, cui sors

faveret, reipsa careret titulo, quem alter litigans ei dare non potest. Quòd si interveniat auctoritas Superioris, potentis dare titulum, non videtur illicitum adhibere sortes, nam licèt in quibusdam electionibus ecclesiasticis interdicatur earum usus, nulla tamen hìc est electio; nec beneficium recipitur ex vi sortis, sed ex vi juris prætensi, sortibus tantùm removentibus obicem, *Gl. Abb. Suar.* n. 14. *Rayn.* suprà. Quid fieri possit, si partes nec velint compositionem nec sortes, & sit rationum æqualitas, dicetur n. 1495.

559 *Q. 73. Quænam circa provisionem beneficiorum sit potestas Cardinalium, Legati Apostolici, Episcopi, Vicarii generalis, Capituli ejusque Vicarii; item Monasteriorum. R.* Videri potest *Leur.* p. 2., de Cardinalibus, q. 639. & seqq. De Legato Apostolico, q. 649. & seqq. de Episcopo, q. 664. & seqq. De Vicario Episcopi, q. 681. & seqq. De Capitulo, sede tam vacante quàm plena, & de ejus Vicario, q. 696. & seqq. De Monasteriis, Abbatibus, Abbatissis &c., q. 718. & seqq. Diximus etiam aliqua circa Episcopum, n. 369. & 489. Circa Vicarium generalem, n. 250. Circa Capitulum Sede vacante dicemus n. 601.

Q. 74. Quid notandum sit circa devolutionem beneficii. R. Seqq.

560 §. I. Devolutio, est juris ad providendum translatio in alium, ob negligentiam vel culpam illius, ad quem spectabat providere. Fit ob bonum Ecclesiæ, ne beneficia diu vacent, Cap. 2. *de conces. præb.*, Cap. *Licèt*, de suppl. neglig. prælat.

561 §. II. Datur devolutio, 1. Si intra tempus à jure præscriptum neglecta sit provisio: debet tamen probari sciviſſe eum, ad quem spectabat providere, potuisse & noluisse providere, *Lott.* l. 2. q. 24.

q. 24. à n. 6. *Leur.* p. 2. q. 740. & q. 745. n. 2. Neque hìc expectatur purgatio moræ, sed sic evoluto tempore jam perditum est jus, *Abb. Az. Castrop.* t. 13. d. 2. p. 34. n. 4. *Barb.* de Pot. Ep. alleg. 73. n. 169. *Lott.* à n. 53. *Leur.* q. 738. & 744. 2. Ob provisum scienter indignum aut inhabilem, *Garc.* p. 10. c. 3. n. 3. *Castrop.* n. 5. 3. Ob dilatam nimium institutionem, post appellationem legitimam &c *Leur.* q. 177. Item ob negligentias alias in conferendo beneficio resignato &c. utì suis locis dicetur.

§. III. Impedimentum, sive facti sive juris, etiamsi ex propria culpa sit causatum, dummodo non ideo sit inductum, & non facilè potuerit removeri, excusat hìc à negligentia, Cap. *Quia diversitatem*, De Conces. Præb. *Gutt. Lott.* à n. 18. fuisse autem legitimum impedimentum, probari debet à volente retinere jus, quia non præsumitur, *Lott.* n. 22. *Leur.* q. 741. 562

§. IV. Devolutio nihil immutat in beneficio, sed debet hoc conferri secundùm easdem qualitates & conditiones, quas secum affert fundatio, *Az. Gonz. Gutt. Barb. Castrop.* n. 3. *Lott.* n. 63. *Leur.* q. 743., hinc conferens ex devolutione videtur tantùm præcipere posse, ut à se provisus mittatur in possessionem abiis, ad quos de cætero spectat. Vide *Leur.* q. 748. 563

§. V. Devolutio non fit ad parem vel inferiorem, sed ad Superiorem, ut inferioris negligentiam quasi corrigat; hinc à Capitulo fit devolutio ad Episcopum, non contrà, *Castrop.* n. 2. quamvìs *Az. Rebuff. Garc.* n. 33. *Pirh.* l. 3. tit. 8. n. 34. putent etiam fieri ad Capitulum ab Episcopo, in beneficiis, quæ jure proprio confert, ob magnam communicationem, quam ad supplendum invicem habent caput & membra; quod admittunt *Laym.* & *Lott.* à n. 40., quando Episcopus scienter indigno contulit, con- 564

firmavit, instituit, dicunt enim ex dispositione juris, Cap. 2. *de conceſſ. præb.*, Capitulum tunc fieri authoritate Superiorem Episcopo; Si tamen Episcopus & Capitulum habentes simultaneam provisionem hanc diviserint in turnos, & Capitulum vel Canonicus pro Capitulo provisurus in suo turno negligat, non devolvitur ad Episcopum, nam respectu hujus beneficii sunt pares, sed ad utriusque Superiorem, cap. 2. *de conceſ. præb. Castrop.* n. 2. *Garc.* n. 35. *Pirh.* n. 39. *Leur.* q. 745. n. 1. Quòd si simultaneè providere debebant, & unus negligat, totum jus devolvitur ad consortem; si autem uterque neglexit tempus, devolvitur ad Superiorem, *Luca*, *Leur.* q. 751. An Capitulum Sede vacante possit providere de devolutis, dicetur n. 601.

565 §. VI. Devolutio fit gradatim ab ordinariis Collatoribus ad Episcopum, qui tunc beneficia non exempta confert jure proprio, exempta autem, v. g. spectantia ad Regulares exemptos, ex delegatione Papæ, *Luca* de benef. d. 27. n. 10. *Leur.* q. 747. & q. 754. n. 4. Similiter jus devolvitur ab Episcopo ad Metropolitanum, etiamsi Episcopus esset Cardinalis, *Gonz. Garc. Leur.* q. 749. A Metropolitano ad Primatem vel Patriarcham, si huic subjiciatur: Quoad electionem Episcopi vel Archi-Episcopi, devolutio fit ad illum, ad quem spectat confirmare, qui est solus Papa, *Abb. Pirh. Leur.* q. 745 n. 3. & q. 754. n. 7. Quòd si is, ad quem facta est devolutio, scienter conferat illi, qui ipso jure inhabilis est, devolvitur ad illius Superiorem; si conferat illi, qui tantùm postea per sententiam est redditus inhabilis, provisio revertitur ad primum Collatorem, quia jam iterum vacat beneficium post provisionem validam: si ignoranter conferat inhabili, non fit devolutio, sed debet se corrigere substituendo habilem, *Castrop.* n. 7.

Leur.

Leur. q. 746. Si verò Episcopus ob censuram providere non possit de beneficiis sibi soli subjectis, providet Papa, Cap. *Quia diversitatem*; de concess. præb. *Pirh.* n. 36. Vide *Leur.* q. 752. Si Vicarius Episcopi contulit indigno, devolutio fit ad Episcopum; si tamen hic collationem ratam habuerit, fit ad Metropolitanum, *Rebuff. Laym. Leur.* q. 753. A Legato de latere fit devolutio ad Papam, à Papa non fit devolutio, quia illi nunquam imputatur negligentia, *Lott.* n. 66. *Leur.* q. 744. Quomodo autem se gerere debeat, qui à Papa petit beneficium devolutum, vide *Leur.* q. 758.

§. VII. Si negligatur præsentatio intra tempus à 566
jure statutum, devolutio videtur esse, non ad Archidiaconum aut alium, qui instituere solet, sed ad Episcopum, tum quia Authores passim dicunt, si inferior negligat, devolvi ad Episcopum, tum maximè quia omnes Episcopo inferiores non habent de se, ut conferant beneficia; imò instituunt nomine Episcopi, qui iis non commisit nisi hoc, non autem ut de devolutis provideant: & reipsa talis provisio est collatio, utì rectè *Leur.* q. 177. n. 1., collatio autem de jure spectat ad Episcopum. Oppositum videntur tenere *Gl.* & *Lott.* Vide *Leur.* q. 754.

§. VIII. Devolutio non habet locum in benefi- 567
ciis affectis vel reservatis Papæ: Et quando quis habet indultum illa conferendi, si negligat intra tempus statutum, redeunt ad Papam, *Corr. Garc.* à n. 18. Quæ vacant in mensibus provisoris ordinarii vi alternativæ, devolvuntur immediatè ad Papam, *Lott.* n. 36. contra *Gonz.* Manualia devolvuntur cum amovibilitate provisi, & datur in eis purgatio moræ, *Garc.* à n. 46. Beneficia conventualia exemptorum, v. g. Abbatia, Prioratus, devolvuntur immediatè ad Papam, *Lott.* à n. 47. Electiva devolvun-

tur ad eum, quia habet jus confirmandi, utì volunt *Gl. Lott.* n 4. Vide *Leur* q. 754.

568 §. IX. Quilibet Superior, ad quem gradatim fit devolutio, habet semestre ad conferendum, à die notæ devolutionis, *Az. Corr.* l. 5. c. 1. n. 61. *Pirh.* 35, quamvìs devolutio esset facta à laico, qui tantùm habebat quadrimestre, *Garc.* n. 9. *Leur.* q. 755. Si tamen Superior dissimulet, valebit provisio, utì & electio facta post tempus elapsum, prior enim provisor censebitur id facere nomine Superioris, *Az. Rebel. Pirh. Leur.* q. 756. Hinc infert *Laym.* ad Cap. *Literas*, de supp. negl. n. 1. probabile esse, quòd fit provisus, quamdiu nemo se opponit, possit tutâ conscientiâ retinere beneficium, eò quòd talis provisio sit de jure naturæ valida, quamdiu Judex aliud non declarat, *Pirh.* l. 1. t. 10. n. 3. not. 3. Vide dicta n. 310. & dicenda à n. 836.

569 Q. 75. *Quid notandum sit circa obtentionem beneficii per preces primarias.* R. Seqq.

§. I. Per illas intelligitur indultum, quod Papa dat Imperatori, ut possit in singulis Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus & Collegiatis per totum Imperium, prout nunc est, nominare aliquem ad unam primo vacaturam dignitatem, personatum, beneficium vel officium, etiamsi per præsentationem vel electionem aliàs conferatur: Idque in quocunque mense, quamvìs *Chok.* in sch. ad prec. prim. pag. 65. pro Leodiensibus dicat excipi menses Ordinariorum.

570 §. II. Imperator posset has preces cedere alteri, *Chok. Leur.* p. 2. q. 617. Dicuntur autem *preces*, quia Imperator non confert, sed tantùm petit conferri personæ à se nominatæ: *primariæ*, vel quia sunt primæ, vel quia præferuntur cuivis alteri nominationi, vel quia tantùm valent pro prima & unica vi-

ce,

ce. Et ut habeant locum, 1. fieri non debent ad dignitatem majorem post pontificalem in Metropolitanis & Cathedralibus, nec ad principalem in Collegiatis, & apud Leodienses, etiam non ad dignitates aut beneficia electiva. 2. Ipsi collatores debent habere saltem quatuor beneficia in Imperio, quæ conferant, aut ad quæ præsentent. 3. Pro una persona fieri debent ad unum tantùm beneficium; non obstat tamen aliquem habentem beneficium præsentari per preces, & simul retinere plura compatibilia. Vide *Leur.* q. 602. & seqq. Item q. 620.

§. III. Cadunt sub preces beneficia reservata Papæ extra Extrav. *Ad Regimen, Pirh.* de præb. n. 382. *VVagner.* ad Cap. *Is qui*, de præb., pag. 494. *Chok.* pag. 29. Item devoluta ad Ordinarios & resignata in manus Ordinarii. E contrà à precibus libera sunt beneficia jurispatr. laici aut mixti, si competat ex fundatione vel dotatione; item regularia requirentia professionem religiosam; litigiosa, nisi lis esset solùm super possessione; devoluta ad Papam; resignata in favorem; permutata; erecta post concessas preces; manualia; incorporata mensæ Episcopi, Capituli vel Abbatis; exempta; commendata: item Officia cadentia in laicos. Vide *Leur.* q. 607. 608. Item liberæ sunt præbendæ Canonessarum, quia non sunt beneficia, nec Papa ipse habet de eis disponere, secundùm dicta à n. 229. 571

§. IV. Potest per preces nominari carens qualitate aliàs requisita per statutum, vel etiam per jus commune, dummodo dispenset Papa. Vide *Leur.* q. 610. Nominatus autem per preces instituì debet ab Ordinario, utì probabiliùs tenent *Engel & Leur.* q. 613. contra *VVagner.*, qui dicit instituì debere per executores precum, ab Imperatore cum auctoritate Papæ constitutos, de quibus vide *Leur.* q. 614. 572

§. V.

573 §. V. Si Imperator moriatur post datam & à præcista admissam gratiam nominationis, quamvis nil amplius factum sit, manet gratia & est exequenda, quia dato, quòd se habeat instar mandati, tamen res non est integra, cùm Imperator jam dederit gratiam, sitque acceptata, & gratia Principis debeat esse perpetua, *Paris. Oldr. Mohed. Leur.* q. 615.

574 §. VI. Precista debet intra mensem à die notæ vacationis beneficii acceptare gratiam, dicendo se velle hoc beneficium vi precum, tumque collatori ordinario hanc suam acceptationem manifestare, *Leur.* q. 621. Quo facto, debet executor gratiam exequi infra mensem, *Leur.* q. 616. Nec ordinarius collator vel Capitulum impedire potest executionem vel possessionem, quia indultum precum derogat omnibus aliis, *Leur.* q. 622. & seqq. Si autem precista moriatur re non fortitâ effectum, potest Imperator alium substituere, *Leur.* q. 618. Quid autem fieri debeat, si plures ad idem beneficium nominentur, explicat *Leur.* q. 619. Quòd si precista nolit acceptare primum beneficium vacans, potest expectare secundum vel tertium, *Chok. Pirh. VVagn. Leur.* q. 621. n. 5.

575 §. VII. Præscribi non potest contra indultum precum, quia contra privilegium consistens in voluntate utendi non præscribitur: Nec Papa illi unquam derogat. Precista amittit gratiam precum, si fiat inhabilis &c. item si renunciet, etiam tacitè, v.g. ducendo uxorem, sequendo militiam, ineundo Religionem &c. *Chok.* Vide *Leur.* q. 625. & seqq.

576 *Q. 76. Quid dicendum sit, si idem beneficium eâdem vel diversâ die pluribus conferatur vel cedatur. R.*

§. I. De hac concurrentia in dato litterarum agitur Cap. *Duobus*, 14. de Rescriptis in 6., sed clarius in

in Regulis Cancellariæ: Reg. 17. *Item voluit, quòd de concurrentibus in data ejusdem diei super vacantibus seu certo modo vacaturis beneficiis, illi, quibus gratiæ motu proprio conceduntur, cæteris simili modo gratias non habentibus; aliàs graduati non graduatis, aut inter graduatos magìs graduati, ac inter æquales graduatos priùs graduati; nec non colorato titulo possessores non possessoribus; ac inter personas aliàs in Curia præsentes absentibus ab ea; ac inter præsentes, non beneficiati beneficiatis; & similiter inter absentes cæteris paribus oriundus non oriundo, Diœcesanus non Diœcesano; in reliquis verò singuli, qui priùs Apostolicas desuper litteras earum executoribus præsentarint, aliis in ipsorum, de quibus agi contigerit, beneficiorum assecutione præferantur.* Reg. 34. *Si ipsum resignantem seu cedentem pluries super uno & eodem beneficio in favorem diversarum personarum successivè consentire contigerit, voluit sanctitas sua, quòd primus consensus tenere debeat, ac litteræ eorum prætextu etiam sub priore data expeditæ pro tempore nullius sint roboris vel momenti.*

§. II. Si quis obtinuit gratiam sub conditione, & 577
hac necdum purificatâ alius die eâdem vel etiam posteriore obtineat purè seu absque conditione, hic prævalet, quia conditio suspendebat provisionem, alter autem interim acquisivit jus in re, Cap. *Si pro te*, de Rescr. in 6. *Laym. Lott. Leur.* p. 2. q. 771.

§. III. Si Papa volens concurrere seu prævenire, 578
contulerit eâdem die beneficium Titio, & Ordinario Cajo, qui etiam prior possideat, Cajus præfertur secundùm dicta n. 471. & 546. Si neuter possideat, nec sciatur, quis prævenerit, præfertur Titius, quia est præsumptio pro falso antidato Ordinarii, arg. Cap. *Si à sede*, De præb. in 6., *Barb. Gonz.*

Gonz. Castrop. Luca, Pirh. Leur. q. 518. Si Cajus moriatur, & Ordinarius substituat Sempronium, quamvis hic ante Titium capiat possessionem, adhuc præferendus erit Titius, quia sic decisum est à *Rota* apud *Gonz.* & *Leur.* q. 825. n. 4. Quid autem requiratur ad faciendam fidem de anteriore provisione Ordinarii, vide *Leur.* q. 519. Si tam Titius quàm Cajus cœperit possessionem, & provisio solius Caji exprimat horam, præfertur Cajus; si Titius possideat, quamvis provisio hujus non expresserit horam, videtur præferendus, licèt Caji provisio horam expresserit, quia præsumptio ex possessione videtur superare præsumptionem ex hora, *Tiraq. Mascar. Rebuff. Gonz. Leur.* q. 825. n. 2. contra *Menoch. Mandos.* Quod *Gonz.* & alii cum *Leur.* n. 3. extendunt, etiamsi possessio non sit capta eâdem die factæ provisionis: Idem dicunt alii cum *Gonz.* & *Leur.* n. 4., licèt Titius, qui citiùs possessionem acceperat, hanc dimiserit, & Cajus, qui seriùs acceperat, eam semper retinuerit, quia per possessionem priorem Titii præcludebatur jus Cajo, quod jus nunquam convaluit. Vide dicta n. 546. Quid autem dicendum sit in dubio, an fuerit mensis Papalis, an ordinarius, dictum est n. 488.

579 *Q. 77. An beneficia concedi debeant dignioribus. R.* Constabit ex Seqq.

§. I. *Innocentius XI.* damnavit hanc 47. propo. *Cùm dixit Concilium Trid., eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui, nisi quos digniores & Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint, ad Ecclesias promovent, Concilii vel primò videtur per hos digniores non aliud significare velle nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo; vel secundò locutione minùs propriâ ponit dignores, ut excludat indignos, non verò dignos;* vel

vel tandem loquitur, quando fit concursus. Ex qua damnatione patet, per digniores, quos *Trid.* præcepit præferri, intelligi simpliciter digniores, comparativè ad alios dignos; & non tantùm, quando fit concursus, sed etiam extra.

§. II. Qui promovet indignum ad quodcunque 580
beneficium Ecclesiasticum, peccat mortaliter, tum quia *Conc. Lateran.* & *Trid.* severè præcipiunt, ut beneficia conferantur dignis, alioqui promovens indignum incurrat pœnas Constit. *Grave nimis*, tum etiam quia talis promotio cedit in grave damnum Ecclesiæ, cui etiam debetur restitutio, utì habet communis cum *Garc.* p. 7. c. 16. n. 47. *Fill.* t. 41. n. 183. *Castrop.* t. 13. d. 2. p. 11. §. 4. n. 1. Ac tenetur damna illa compensare, ante omnes indignus, qui procuravit sibi beneficium; post hunc, qui providit; denique cooperatores. Speciatim autem de pœna præsentantis indignum diximus n. 317., De pœna eligentis, n. 404. Vide *Leur.* p. 2. q. 764. Quomodo verò peccet, qui indignum promovet in Doctorem vel Licentiatum, videri potest *Sanch.* in Cons. l. 2. c. 1. d. 57.

§. III. Putat cum aliis *Lugo* de just. d. 35. n. 5., si 581
nullus occurrat dignus, licitum esse promovere indignum ad excludendum indignissimum, qui graviora mala afferet Ecclesiæ, sed alii apud *Dian.* p. 11. t. 4. R. 38. contradicunt, quia non est licitum facere intrinsecè malum, quamvìs sit minus, ut evitetur majus, promovere autem indignum videtur esse intrinsecè malum, unde potiùs permittenda esset vacatio. An provisio indigni sit ipso jure irrita, videri potest *Lugo* n. 9.

§. IV. Certum est, quòd is, qui ad Cardinala- 582
tum vel Episcopatum promovet minùs dignum prætermisso digniore, peccet mortaliter, nam de tali loquuntur

quuntur *Trid.* Sess. 24 c. 1. de Refor. & prop. damnata n. 579. relata: Docetque sententia communis ad hoc graviter obligari etiam Papam & Reges, quidquid contradicat *Regin.*, cujus sententiam *Diana* p. 2. t. 15. R. 40. reputat probabilem, sed sine fundamento. Idem videtur esse de promotione eorum, qui habent potestatem quasi Episcopalem, utì Abbates, & ita expressè habet auth. *De Monachis*, Cap. 9. §. *ordinatione*, dicens eligendum eum, qui apperueris optimus. Idem est quoad Priores, Guardianos, Rectores, utì docent *Vasq. Rebel. Valent. Az. P. Nav. Mendo* d. 13. à n. 279. *Carden.* in 2. crisi d. 28. n. 5. contra *Caj. Valer.* & *Th. Hurt.* apud *Mendo* n. 708. Et rationes patebunt ex dicendis.

583 §. V. Qui ad beneficium curatum promovet minùs dignum prætermisso digniore, etiam peccat mortaliter, *S. Th. Gutt. Barb. Rebell. Less. Gart. Castrop. Luca, Leur.* p. 1. q. 211. contra *Gl. Hug. Sot. Alens.* & alios apud *Dianam* suprà, quorum sententiam *Fill.* n. 181. & *Burgh.* cent. 1. cas. 18. putant esse probabilem, quamvis talem esse non agnoscat *Diana* ibid. & p. 11. t. 4. R. 34. Ratio est 1. quia *Trid.* c. 18. id præcipit, & cùm sit materia gravis maximique momenti, utique sub mortali, jubet enim pro parochis institui examen, *ex hisque*, inquit, *Episcopus eum eligat, quem cæteris magìs idoneum judicaverit, atque illi & non alteri collatio Ecclesiæ ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre.... is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabit, Episcopo præsentare teneatur, ut ab eo instituatur: cùm verò institutio ab alio quàm ab Episcopo erit facienda, tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem Patronus ei præsentet, ad quem institutio spectat.* Similiter propositio damnata videtur intelligenda de beneficiis curatis;

curatis; nam loquitur de beneficiis, quæ conferuntur, *quando fit concursus*, rarò autem fit concursus pro Episcopatibus, & semper fieri deberet pro parochiis. 2. Est gravis obligatio promovendi digniores ad Episcopatum, quia ita postulat bonum animarum & Ecclesiæ utilitas, ergo etiam ad beneficium curatum, quia ita etiam postulat bonum animarum & utilitas Ecclesiæ, quæ dignior magis promoturus est. 3. Si aliter fiat, est acceptio personarum in re gravi, uti rectè *S. Th.* 2.2. q. 63. a. 2. ad 3., quando enim persona digna præfertur digniori, pro motivo præferendi acceptatur aliquid velut causa, quod causa non est, & circumstantia nihil conferens ad causam, substituitur pro circumstantia conferente ad causam; Et pro hoc hæc verba *S. Hieronymi* adducit *S. Th.* q. 185. a. 3. in O. *Quidam non quærunt eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesse, sed quos plùs-ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis deliniti vel dediti, vel pro quibus majorum quispiam rogaverit, &, (ut deteriora taceam) qui ut Clerici fierent, muneribus impetrarunt: hoc autem pertinet ad acceptionem personarum, quæ in talibus est grave peccatum*: Plures rationes dabuntur n. 588.

§. VI. Etiam tenentur digniorem præferre, qui per liberam præsentationem vel collationem provident de beneficiis curatis, quamvis fortè sint laici, *Sanch.* d. 5. *Less.* l. 2. c. 34. n. 64. *Lugo* n. 40. *Mendo* n. 261. *Carden.* n. 39. contra *Ricc. Nav. Lambert. Henriq. Garc. Barb. Castrop.* p. 7. n. 6. *Burgh.* suprà, & alios apud *Mendo* n. 270. Probatur, quia de his valent rationes datæ & dandæ. 584

§. VII. Si plures ad beneficium curatum præsententur inæqualiter digni, dicunt multi Instituentem posse eligere, quem volet, dummodo dignum, 585

sed *Barb.* & alii cum *Castrop.* p. 9. n. 3. probabiliùs dicunt præferendum digniorem, ob rationes datas & dandas: Imò *Diana* p. 9. t. 8. R. 16. dicit tum re ipsâ esse velut concursum, quia præsentans videtur appellare ad judicium instituentis, ut magis idoneum præferat.

586 §. VIII. Si quis resignet vel permutet beneficium curatum, communis sententia cum *Az.* & *Barb.* de off. Parochi c. 2. n. 101. dicit satis esse, si transferat in aliquem dignum, quia dimittit hoc, quod suum est, & propter quod, si retineret, non teneretur plùs facere, quàm mediocriter idoneus, ergo substituendo talem satisfacit: accedit, quòd resignans vel permutans non sit distributor beneficii, ideoque non videatur teneri quærere aut designare digniorem. Addunt *Caj. Salon. Regin. Less. Lugo* n. 51. *Castrop.* p. 11. §. 2. n. 11. *Diana* p. 2. t. 15. R. 41. talem minùs dignum posse à Superiore instituì: è contrà *Nav. Sot. Vasq. Passer. Paris.* & alii cum *Carden.* n. 45. dicunt etiam talem resignantem vel permutantem teneri eligere digniorem, si occurrat, & fatetur *Less.*, si multò dignior se offerat vel sit in promptu, charitatem boni communis obligare, ut præferatur; Et in hanc partem etiam multùm inclinat *Lugo*, tenetque eandem *Leur.* p. 3. q. 838. (quamvis oppositum insinuasset q. 352. & p. 1. q. 211. n. 3.) si ille, qui per resignationem aut permutationem beneficium accipit, sit notabiliter minùs dignus, præferendum esse digniorem, rationes enim sunt eædem, uti consideranti patebit.

587 §. IX. Provisio curati digni præ digniore est valida, saltem si fiat extra concursum, *Barb.* àn. 97. *Castrop.* §. 3. n. 1. *Leur.* p. 2. 474. Et si facta sit, nequidem est irritanda, quia per hoc aperiretur janua ad multas lites, scandala, inimicitias, detractiones,

nes, *Luca*, de benef. d. 67. n. 10. Quid autem dicendum sit, si præcesserit concursus, dicetur n. 628.

§. X. Probabilius videtur etiam eum peccare 588
mortaliter, qui pro beneficio simplici præfert dignum digniori, ita *S. Th. Caj. Vasq. Castrop.* §. 2. n. 8. aliique multi apud *Carden.* n. 9., Consentiunt *Nav. Az. Sa, Fill.* n. 179.; si fiat passim, non autem si semel aut bis. Consentiunt *Rebell. Mald. Less. Regin.*, si fiat in beneficiis majoris momenti, utì in primario Canonicatu: Contradicunt tamen *Sanch.* & alii cum *Barb.* n. 103. dicentes in beneficio quocunque simplici non peccari mortaliter, quia cùm nec *Trid.* nec Canones prærequirant concursum vel speciale examen, innuunt satìs esse, si provideatur dignus; fatentur tamen plerique per hoc peccari venialiter. Aliqui cum *Garc.* & *Diana* p. 2. t. 15. R. 38. excusant ab omni peccato, quorum sententiam *Luca* n. 3. & d 69. n. 9. dicit consuetudine esse receptam, *Carden.* fatetur probabilem, si beneficia nequidem mediatè habeant annexam curam: sed ratio nostra est, 1. Quia sic videtur declarare *Inn. III.* C. un. *ut Eccle benef. sine diminut.*, ubi loquens de beneficio simplici, dicit, *discreto judicio debuisti Ecclesiasticum officium & beneficium in persona magis idonea dispensare.* 2. Quia etiam hìc esset acceptio personarum in re gravi. 3. Quia finis primarius instituendi beneficia fuit major Dei cultus & majus bonum Ecclesiæ, finis autem secundarius fuit remuneratio benemeritorum, utì cum aliis rectè *Carden.* n. 7., sed si excludantur digniores, uterque hic finis impeditur, qui omnino magni momenti est, ergo. 4. Sic excludens digniorem facit contra fidelitatem debitam ex officio, Ecclesia enim commisit huic vel illi potestatem providendi de beneficio eâ tantùm con-

 ditione,

ditione, ut utatur tanquam fidelis dispensator secundùm fines ab Ecclesia in erectione beneficiorum intentos, & hic finis est aliquid in se grave seu magni momenti, violare autem fidem ex officio debitam in re gravi est mortale, uti rectè *Fill.* n. 178., ergo. Ex his,

Sequitur, si inter plures æqualiter præsentatos sit alius alio dignior, præferendum digniorem, *Vivian. Roch. Az. Lop. Barb. Castrop. Corr. Pirh Leur.* q. 193. n. 3., Similiter si confirmatori proponantur plures electi, tenetur confirmare digniorem, quia in eo casu sustinet partes electoris & confirmatoris, *Led. Arm. Donat.*, Si tamen unicus sit electus, etiamsi dignior sit prætermissus, confirmari debet, si sit dignus, quia ad vitandas lites aliaque incommoda ita præcipitur Cap. *Postquam*, 3. de Elect., *Caj. Bann. Covar. Rodriq. Donat. Pass.* Vide *Leur.* q. 474.

589 §. XI. Etiam in electionibus apud Religiosos præferri debet dignior, *Rebell. Sot. Vasq.* & alii communiter cum *Lugo* n. 55., contra *Valer.* & *Castrop.* p. II. §. 2. n. 14. Refert tamen *Lugo* multos casus, in quibus prætermitti possit dignior, uti si utiliùs occupetur in alio officio; si alioqui esset perpetuò futurus ad regimen aut in digniore officio, quod sæpe non expedit; si reservetur ad aliam functionem cum majori emolumento boni communis. Vide dicenda n. 592.

590 §. XII. Qui dignus erat, & beneficium obtinuit excluso digniore, non tenetur illud dimittere, saltem ante sententiam, *Less. Th. Hurt. Castrop.* §. 5. n. 6. contra *Rebell.*, Imò qui se agnoscit minùs dignum quàm alium, potest se offerre ad beneficium, relinquendo totum judicium examinatoribus vel Collatoribus, *Caj. Covar. Az. Less. Diana* p. 3. t. 5. R. 110., quod admittit *Castrop.* n. 1., si dubitet, nam si clarè

clarè cognosceret se esse minùs dignum, neque putaret se compensaturum defectum per specialem diligentiam, dicit eum non posse petere absolutè, quia peteret hoc à Collatore, quod hic licitè præstare non posset, ergo petendo peccaret: Si tamen bonâ fide tentet aleam, & præferatur aliis, potest acceptare, sequando judicium aliorum, *Sot. Turr.* Quid agendum sit, si lis oriatur inter dignum & digniorem, videri potest *Castrop.* §. 3. à n. 4.

§. XIII. Dignus, qui procuravit se præferri alteri, quem sciebat esse digniorem; item promovens dignum præ digniore, non videtur peccare contra justitiam, adeoque nõ tenetur cuiquam aliquid restituere, non Ecclesiæ, utì certum esse dicit *Castrop.* §. 4. n. 2., docentque etiam *Mol.* & *Less.*, quia Ecclesiæ assignatur idoneus Minister, cujus labor est par stipendio; Nec digniori, utì tenet *Adr. Nav. Covar. Gut. Valent. Tol. Az. Less. Rebell.* contra *Palud. Arag. Caj. Salon. Bann. Silv. Lop. P. Nav. Rodriq. Med. Led. Vasq.*, Ratio est, quia dignior non habet jus ad beneficium, sicuti melior operarius non habet jus, ut vocetur ad laborem pro stipendio: aliud tamen est, si per concursum judicatus sit dignior, utì dicetur n. 628. 591

§. XIV. Dignior potest aliquando præteriri, utì si beneficium ex fundatione conferri debeat personæ certæ urbis vel familiæ &c. *Castrop.* §. 2. n. 5. Si tamen in tali urbe vel familia sint duo inæqualiter digni, præferri debet dignior, *Bass. Leur.* q. 154. n. 1. Item præteriri potest dignior, si reservetur ad aliud beneficium, in quo erit Ecclesiæ utilior, quamvis fortè hoc beneficium sit futurum tenuius, *Castrop.* n. 13. *Lugo* à n. 24., Ratio est, quia obligatio præferendi digniorem est primariò ob majus bonum Ecclesiæ, ergo ubi hoc non esset, cessat illa obligatio: 592

Similiter fieri potest, ut dignissimus postponi possit digniori, nam si inter tres eligendos unus sit dignus, alter dignior, tertius dignissimus, & prævideam, si votum meum dem digniffimo, fore ut dignus plura vota habeat quàm dignior, possum præterito digniffimo dare votum digniori, quia sic magis attingo mentem Ecclesiæ & finem beneficiorum, *Vasq. Turr. Less Castrop.* n. 12. *Lugo* n. 31.

593 §. XV. Per digniorem, qui dicitur sub mortali præferendus, intelligitur notabiliter dignior: si autem in uno sit parvus excessus, an mortale sit digniorem tum prætermittere, dicetur l. 5. n. 204. Docent tamen *Sot. Bann. Salon. Valent. Rodriq.* apud *Dianam* p. 5. t. 5. R. 13. esse tantùm veniale, si beneficium sit parvi momenti, & postponatur, qui tantùm parum excedit. Quòd si videatur esse æqualitas inter plures, aut dubium sit, & discerni nequeat, quis sit dignior, liberum est præferre, quem voles.

594 §. XVI Notant *Sigism. Pass. Leur.* q. 293. n. 2. tutius esse eligi dignum, de cujus dignitate constat, quàm eum, qui videtur dignior, de cujus majore dignitate habetur solùm probabilitas: si tamen certum sit eum esse æqualem digno, præferendus est, quia per hoc superat, quòd probabiliter sit dignior.

596 §. XVII. Rectè notat *Mendo* n. 277. etiam valde consultum esse, ut ad officia sæcularia assumantur digniores, quia id etiam postulat bonum commune ac utilitas omnium; & quando aliter fit, ordinariè est acceptio personarum vel sordida cupiditas pecuniæ aut lucri proprii.

597 *Q. 78. Quis hic dicatur dignior, dignus, indignus. R.*

§. I. Dignior dicitur, qui consideratis omnibus dotibus corporis & animi creditur futurus Ecclesiæ utilior; dignus, qui habet qualitates requisitas ad mini-

nisterium; indignus, cui deest aliqua ex qualitatibus ad ministerium requisitis, seu qui non potest satisfacere tali muneri.

§. II. Ille non semper est dignior, qui est sanctior vel doctior, utì expressè *S. Th.* 2. 2. q. 185. a. 3. in O. & ad 3. Item q. 63. a. 2. in O. Et quamvìs quis quoad aliqua sit minùs dignus, tamen potest censeri esse dignior, v. g. si sit ex patria & gratior populo; si non sit implicatus tot negotiis externis; si sit eligibilis, alter autem deberet postulari; si habeat majorem experientiam &c. *Diana* p. 3. t. 5. R. 110. Hinc etiam rectè notat *Lugo* de just. d. 35. n. 2. pro majore dignitate simpliciter statuenda spectandas esse circumstantias, nam sæpe præferenda est doctrina pietati, utì si quis inter hæreticos sit futurus Parochus: è contrà sæpe præferenda probitas & exemplaris vita doctrinæ, maximè inter Catholicos; & idem est de aliis talentis, v g. concionandi, canendi, conversandi, respectivè ad templa & loca, in quibus erit. Addit *Barb.* de Off. Parochi c. 2. n. 109. judicari debere, quòd adultior sit dignior quàm juvenis, Doctor quàm non Doctor, non habens beneficium quàm habens, sacerdos quàm non sacerdos, nobilis quàm ignobilis, dispensatione non indigens quàm egens; dives quàm pauper, si Ecclesia sit indigens &c. Vide etiam *Leur.* p. 2. q. 193. n. 3. & q. 293. n. 2. Item dicta n. 576. 598

Q. 79. *Quid præterea notandum sit circa Parochos, parochias & curata beneficia.* *R.* seqq. 599

§. I. Parochus videtur dici à græco παράοικος, *accola* seu *incola*, eò quòd Parochi collocentur inter eos, quorum quoad animas curam gerunt, *Barb.* de Jure Eccl. l. 1. c. 1. n. 13. Et Parochia significat locum certis finibus limitatum, complectentem familias saltem decem, utì vult *Barb.* c. 20. n. 16., aut si jam erecta

erecta fuerit parochia, decem personas, uti habet *Corr.* l. 3. c. 5. n. 10., in quo loco habitet populus deputatus tali Ecclesiæ, quæ per hoc dicitur parochialis, quòd in ea unus aliquis authoritate Episcopi constitutus exercere debeat curam animarum tali Ecclesiæ assignatarum. Notat autem rectè *Corr.* n. 3. contra *Lott.* l. 1. q. 20. à n. 55. sicuti non omne beneficium curatum est parochiale, ita nec omnem Ecclesiam curatam esse parochialem, si enim duo per vices vel simul ex officio exerceant curam animarum in aliqua Ecclesia, uterque erit curatus sed neuter Parochus, nec Ecclesia erit parochialis, attamen erit curata; signa autem Ecclesiæ parochialis sunt, si habeat certos limites vel familias sibi deputatas, quæ diebus festivis ibi audiant Missam, recipiant Sacramenta, ibi sepeliantur; si in ea asservetur Eucharistia, fiant oblationes, dentur decimæ, &c. *Barb.* n. 22. Notat etiam *Laym.* ad Cap. *statutum*, de Elect. in 6. & ad Cap. 3. de Postul. n. 1. nomine parochialis non venire in odiosis Ecclesiam, quæ simul est Collegiata, uti nec dignitates habentes parochiam annexam aut curam habitualem tantùm: videri tamen debet *Luca* de benef. d. 14. n. 7. d. 16. d. 24. à n. 6. d. 77. n. 3. & d. 952.

600 §. II. Providendus de parochia scire debet linguam seu idioma loci, in quo est parochia, alioquin provisio est nulla, uti dicetur n. 790.

§. III. Parochus non potest amovibiliter præfici parochiæ, uti declaravit Sacra Congreg. apud *Gonz.* ad Reg. 8. Cancel. Gl. 5. §. 6. n. 60. & *Corr.* c. 9. n. 39. quia sicuti matrimonium carnale non contrahitur ad tempus, ita nec spirituale, quamvis hoc semper maneat dissolubile; si tamen parochia sit unita Monasterio vel alteri loco vel beneficio, potest per Vicarium temporalem provideri, *Luca* ad Trid. d. 9. n. 1.

§. IV.

§. IV. Beneficia, præsertim curata, non debent diu vacare, Cap. *Ne pro defectu*, de Elect. Cap. *Vt circa*, de Elect. in 6., Cap. *Si apostolica*, de præb. in 6. His non obstantibus, si Sedes Episcopalis vacet, *Garc. Corr. Lott.* & alii apud *Leur.* p. 1. q. 171. docent collationes beneficiorum spectare ad Papam & non ad Capitulum, nisi essent beneficia simultaneæ collationis Episcopi cum Capitulo, *Leur.* p. 2. q. 708. & seqq. Parochialis autem tunc vacans in mense Ordinarii, reservatur Episcopo successori, si ad Episcopum spectabat providere, *Gonz. Garc. Leur.* q. 711.: potest tamen Capitulum indicere & habere concursum, sed electio dignioris reservatur Episcopo successori, *Molina*, *Castrop.* apud *Leur.* ibidem: & secundùm *Laym. Az. Rebuff. Leur.* ibidem, potest Capitulum constituere œconomum aut commendare ad sex menses: de cætero, beneficia Sede vacante vacantia in mensibus Ordinarii, etiam per Concordata Germaniæ reservantur Episcopo successori, *Leur.* q. 709., & Capitulum nequidem de devolutis potest providere, *Az. Barb. Garc. Castrop. Leur.* q. 712. contra *Zerol. Lambert. Mol.* & alios. 601

§. V. Si Sedes Apostolica vacet, Episcopus aut quivis alius habens jus ordinarium confert parochias, alioqui Papæ reservatas, non tamen alia beneficia curata, utì nec habitu tantùm parochialia, Cap. *Si apostolica*, de præb. in 6. *Gonz. Corr. Leur.* p. 1. q. 172., sed per Concordata possunt Episcopi aliique collatores in Germania tum providere de omnibus beneficiis, etiamsi in mense Papali incipiant vacare, *Chok. Pirh. Leur.* q. 174. Quid autem dicendum sit, si beneficium jam ante mortem Papæ vacaverit, dictum est n 498.; si tamen sit parochiale & Papa ante suum obitum de eo non providerit, is, ad quem ordinariè pertinet, potest liberè de eo providere, Cap. *Si Apostolica*, suprà. 602

653 §. VI. Parochialia beneficia provideri debent per concursum, utì dicetur n. 610., Et quamvìs id non fiat, tamen omnes admittendi ad beneficia curata debent ante possessionem examinari ab iis, quos Episcopus constituerit, *Paris. Garc. Barb. Castrop.* t. 13. d. 3. p. 2. §. 4. n. 10. Etiam examinari debent, qui volunt præfici parochiis unitis Monasterio exempto, *Luca* ad Trid. d. 32. n. 36. *Leur.* q. 209. Etiam illi examinari debent, qui à Patronis laicis præsentantur, utì habet *Trid.* Sess. 24. c. 18. de Refor. *Nec refert*, quòd constet de alicujus idoneitate quoad omnia, v. g. quia est doctor Theologiæ aut etiam Vicarius in spiritualibus, *quia* examen spectat ad formam provisionis, *Paris. Garc. Corr. Lott. Leur.* q. 207. Etiam meritò iterum examinatur Parochus ad aliam parochiam transferendus, quia qui idoneus fuit, potest per oblivionem, socordiam vel aliam causam, factus esse inidoneus, aut defeciisse in moribus, *Laym.* ad Cap. *Ex literis*, de Constit. n. 2. *Garc.* p. 6. c. 2. n. 253. & 266. *Luca* de Parochis d. 6. n. 6., aut major doctrina fortè necessaria est ad alteram difficiliorem parochiam. Quòd si beneficium, sit tantùm, secundariò curatum, adhuc videtur præmittendum examen, utì observatum est in diœcesi Monasteriensi, ne curam suscipiat, qui fortè ineptus est, & post obtentum plenum jus in re cum majoribus incommodis removeri debeat.

604 §. VII. Si quis in primo examine pro beneficio curato non reperiatur idoneus, videtur posse illi concedi tempus pro præparatione ad aliud examen, & si tum reperiatur idoneus, provideri: & ita vidi practicari, quidquid in contrarium dicant *Garc.* & *Leur.* q. 200., verificatur enim, quòd per examen reperiatur idoneus, nec verba videntur odiosè restringenda ad examen unicum.

§. VIII.

§. VIII Parochus etiam in concursu & sine re- 605
strictione approbatus potest ex causa revocari ad examen, v. g. si adsit prudens suspicio oblivionis, si se nimiùm effundat ad occupationes exteriores, si negligat studium, si in praxi sæpe malè procedat: & ubi non bene subsistet, suspendi potest à Cura, quia spectat ad officium Episcopi providere, ut semper idonei curam administrent, *Ricc. Gonz. Barb. Lugo, Luca* & alii cum *Leur.* p. 1. q. 210.

§. IX. Quomodo & sub qua pœna teneantur re- 606
sidere Parochi, dictum est l. 3. p. 1. n. 736, & speciatim de pœnis, Vide *Leur.* q. 388. & seqq. Quòd si parochus emaneat diu ultra licentiam, & negligat monitionem ad sex alios menses, privari potest, *Lott.* l. 3. q. 27. à n. 79. Si autem ignoretur, ubi sit, aut sit in loco, quo conveniri non potest, citari debet tribus vicibus, & post exspectatos à lapsu ultimi peremptorii alios sex menses debet privari sive declarari privatus parochiâ ob non residentiam, *Lott. Leur.* q. 390. & seqq. Si ante privationem compareat, audiri debent causæ excusantes absentiam; si compareat post privationem, & causæ inveniantur justæ subvenitur remedio restitutionis in integrum, *Lott. Leur.* q. 394.

§. X. Parochus fruens decimis tenetur concur- 607
rere ad reparationem domûs parochialis & Ecclesiæ, nisi consuetudo onus illud imposuerit parochianis, *Azor* p. 2. c. 9. q. 10. *Barb.* de Off. Paroch. c. 13. à n. 2. Vide *Leur.* q. 433.

§. XI. De jurisdictione & potestate Parochi in 608
ordine ad administrandum Sacramentum pœnitentiæ aut ad delegandam ad hoc potestatem, dicetur l. 6. Notat autem cum aliis *Leur.* q. 447. in locis Regularium exemptis, Parochum non retinere jurisdictionem, quamvis eam retineat Episcopus & Capitulum Cathedrale; in propria autem Ecclesia præcedit

cedit Parochus omnes, etiam in majore dignitate Ecclesiastica constitutos. Vide *Leur.* q. 448. Quid possit quoad impediendas varias functiones Regularium, & quoad ædificationem novorum Monasteriorum, videri potest *Leur.* q. 442. & seqq. Item quid possit aut debeat facere circa bona suæ Ecclesiæ, habet *Leur.* q. 445. & seqq.; Non potest autem ferre censuras, quia hoc spectat ad jurisdictionem fori externi; Denique de jure Parochi, maximè circa funera, portionem canonicam, oblationes, decimas, primitias, videri potest *Leur.* q. 449. & seqq., & aliqua addemus à n. 1361.

609 §. XII. Quæ sit Parochi obligatio quoad conciones, dictum est l. 3. p. 1. à n. 763. Item à n. 767., quandonam potissimùm peccet in officio; Item à n. 749., an teneatur ad Curam per seipsum. Item à n. 754., quæ sit ejus obligatio tempore morborum & belli. Item à n. 762., an quandoque teneatur Missam offerre pro parochianis. Quomodo autem & sub qua pœna teneatur habere intentionem recipiendi Sacerdotium, illudque intra annum recipere, dicetur n. 748. & 859.; item de obligatione faciendi professionem fidei, dicetur n. 740. Denique legenda est à Parocho admonitio, quam ad Pastores sui gregis habet Deus, *Isaiæ* 34. *Dices pastoribus* &c.

610 Q. 80. *Quænam beneficia conferri debeant per concursum.* R. Generalis regula est ex *Trid.* Sess. 24. c. 18. de Ref., & ex Bulla *Pii V. In conferendis beneficiis*, 4., quòd omnia beneficia parochialia conferri debeant per concursum, ad quemcumque collatio spectet, etiamsi ad Abbates, ad exemptos, ad Papam ipsum. Exceptiones tamen sunt multæ, quas recensent *Barb.* de off. Paroch. c. 2. à n. 14. & iterum n. 126. *Castrop.* t. 13. d. 3. p. 2 §. 5.

Nicol.

Nicol. t. 1. d. 6. §. 6. *Leur.* p. 1. q. 206., nam omitti potest concursus,

1. Si quis in manus Papæ resignet parochiam in favorem alicujus, aut etiam liberè, uti volunt *Gonz.* ad Reg. 8. Cancel. Gl. 6. n. 116. & *Pias.* p. 2. c. 5. n. 9. contra *Barb.* de pot. Ep. all. 60. n. 21. & *Corr.* l. 3. c. 3. n. 5.

2. Si Papa alicui Romæ præsenti conferat parochiam reservatam in partibus.

3. Si duo apud Episcopum permutent beneficia, vel ambo curata, vel curatum cum simplici, *Garc. Zech. Paris.* l. 8. q. 9. n. 95. contra *Less.* l. 2. c. 34. n. 85.

4. Si alicubi sit consuetudo immemorialis, ut Parochi optent Ecclesias vacantes.

5. Si in provisione alicujus parochiæ non sit observata forma à *Trid.* & *Pio V.* præscripta, tunc enim confert sine concursu, vel Papa vel alius inferior, ad præsentationem Patroni, *Corr. Gonz.* n. 126.

6. Si per concursum electus intra quadrimestre non exhibuerit collatori testimonium suæ præelectionis, tunc enim conferri potest tertio sine concursu, *Corr. Gonz.* n. 131.

7. Si Parochia sit accessoriè unita Vicariæ perpetuæ, Dignitati vel Canonicatui. Aliud est, si æquè vel magis principaliter se habeat in unione, *Garc. Gonz. Corr. Leur.* q. 120.

8. In provisione Dignitatum habentium Curam animarum in Collegiatis Ecclesiis, *Corr. Garc.*

9. Si in Collegiata per Canonicos hebdomadarios exerceatur Cura, *Garc. Corr. Luca* de Parochis d. 37. n. 37.

10. Si Parochia sit juris patronatûs laicalis. Excipe tamen, nisi unita fuerit beneficio liberæ collationis, aut ex privilegio tantùm vel consuetudine esset

esset jus præsentandi, aut plures æqualiter essent præsentati, aut penderet lis super jure patronatûs, aut provisio devolveretur ad Episcopum, in his enim casibus institui deberet concursus.

11. Etiam omittitur concursus, si patronatus sit mixtus, quamvis alii cum *Diana* p. 9. T. 8. R. 18. dicant tunc habendum, quia ubi agitur de favore & bono Ecclesiæ, putant Clericos habendos esse potiores; *Corr.* dicit, si mixtura sit æqualis, tunc certò non requiri concursum, ob declarationem S. Congreg.; si autem pars Clericorum sit major, requiri.

12. Si Parochia sit litigiosa, & unus litigantium moriatur, tunc enim Papa solet surrogare alterum.

13. Si beneficium parochiale sit regulare, & conferatur Regulari: si autem conferatur sæculari, requiritur concursus, *Garc. Corr. Barb.* alleg. 6. n. 33.

14. Si ob tenues reditus non offerant se oppositores: aliud est, si se offerant, *Garc.* p. 9. c. 2. n. 220. *Barb.* n. 38. Item omittitur, si ideo prævideretur rixæ vel dissidia, *Corr.*

15. Si quis per regressum obtineat parochiam, v. g. quia ipsi, postquam resignavit, non solvitur pensio constituta, *Garc.* n. 168., dicit tamen *Leur.* p. 1. q. 207. non posse sine concursu parochiam vacantem dari illi, qui eam antea per concursum obtinuerat & resignarat.

16. Si sit habitu tantùm parochialis, *Zerol. Corr.*

17. Si Electus per concursum nolit consentire in pensionem impositam in favorem alterius, tunc enim potest Papa prævio examine sine concursu conferre, cui voluerit, *Gonz. Corr.*

18. Cardinales Episcopi existentes in Curia possunt conferre parochiales suæ diœcesis sine concursu.

611 Q. 81. *Quid notandum sit circa provisionem beneficii per concursum.* R. Seqq.

§. I. Modum instituendi concursum describit *Trid* Sess 24. c. 18. de Ref., ac imprimis statuit, ut cùm vacaverit parochia, Episcopus constituat Vicarium, qui deserviat cum congrua portione fructuum, nisi fortè vicinus Parochus vel alius id præstet; poteritque talis deserviens consequi etiam emolumenta Curæ & oblationes, *Barb.* de Off. Parochi c. 14. n. 10.: sed cùm Parochi in his partibus habeant annum gratiæ, hæredes constituunt deservientem ab Ordinario approbandum.

§. II. Tempus indicendi concursum sunt 6. aut 612
4. menses: haberi autem debet à tempore edicti publicati ad summum intra 20. dies: quòd si intra hos dies non haberetur, putant *Garc.* & *Lott.* l. 2. q. 31. n. 41. provisionem fore invalidam, & addit sæpe ita resolutum esse à Rota, quia videtur esse contra formam sub pœna nullitatis præscriptam: sed *Castrop.* T. 13. d. 3. p. 2. §. 1. n. 9. dicit valituram, quia quando aliquis habet facultatem ad aliquid, licèt ei præscribatur modus faciendi, non ideo tollitur facultas, si illum negligat, quia forma substantialis manere potest, quæ hìc est, ut fiat edictum, instituatur examen &c. hinc etiam *Less.* l. 2. c. 34. n. 85. dicit non omnia hìc præscripta, esse ubique usu recepta; *Trid.* ipsum in fine addit, *licebit etiam synodo provinciali, si qua in supradictis circa examinationis formam addenda remittendave esse censuerint, providere.* Et in vasta diœcesi Monasteriensi ordinariè dantur duo aut tres menses, tum ut notitia faciliùs perveniat ad omnes, tum etiam ut oppositores colligant testimonia, relegant casus ac se meliùs disponant: post elapsum verò tempus in edicto præscriptum adhuc exspectari potest ad aliquot dies, *Corr.* l. 3. c. 4. n. 25.

§. III. Concursum talem indicere non potest, ni- 613
si Epi-

si Episcopus vel ejus Vicarius, aut in diœcesibus nulli Episcopo subjectis, Abbates habentes jurisdictionem quasi Episcopalem in parochias incorporatas, *Leur*. p. 1. q. 205. Unde licèt, v. g. Archidiacono competat collatio, ipse tamen authoritate suâ non potest proponere edictum pro concursu, *Paris. Leur.* p. 2. q. 723. n. 3. ex decreto S. Congreg. De Capitulo Sede vacante, vide dicta n 601.

614 §. IV. Debent esse plures, qui concurrant, alioquin non est reipsa concursus. Quòd si compareat unicus, qui reperiatur dignus, debet ei conferri, *Garc. Castrop.* n. 8. Si autem nullus vel tantùm indigni compareant, potest liberè conferri, aut pro alio tempore indicendus est novus concursus, *Luca* ad Trid. d. 32. à n. 35. Si nec tum compareat dignus, confertur sine concursu: possunt autem oppositores semper vocari sine edicto publico, *Leur*. p. 1. q. 181.

615 § V. Determinatum tempus semel publicatum mutari non debet, quia oppositoribus, qui se sistunt, tacitè per edictum promissa est observatio hujus temporis. Quòd si examen fieret ante completum tempus edicti, provisio esset irrita, *Garc. Corr. Castrop.* §. 4. n. 2.; si tamen postea nullus alius oppositor se sisteret, *Corr. Lott. Lamb. Calder.* & *Leur.* q. 183. putant fore validam. Econtrà si quis finito tempore edicti velit adscribi inter oppositores, de jure admitti non deberet, quidquid contradicant aliqui apud *Leur.* q. 182., quia soli intra designatum tempus inscripti videntur acquisiviisse jus, consuetudo tamen habet, idque in favorem Ecclesiæ ad delectum tantò majorem habendum, ut adhuc admittatur, *Garc. Barb Castrop.* §. 2. n. 2. *Corr.* n. 23. Quòd si aliquis post concursum se sistat reliquis omnibus dignior, præferri non debet, *Castrop.* d. 2. p. 11. §. 2. n. 5.

n. 5., obligatio enim præferendi digniorem intelligitur sine violatione formæ præscriptæ & contractûs initi cum oppositoribus vocatis ad concursum: potest tamen, si examen censeatur necdum esse finitum, admitti, *Carden.* in 2. crisi d. 28. n. 42. & 43.: Si verò quis jam adscriptus inter oppositores legitimè impediretur, & monuisset Ordinarium, secundùm *Garc.* & *Corr.* n. 23. posset, secundùm *Castrop.* d 3 p. 2. §. 4. n. 3. deberet ad aliquod tempus suspendi examen; si autem concursu planè finito & electione jam factâ desisteret ille, qui fuit agnitus dignior, deberet institui novus concursus, *Garc. Corr. Zerol. Leur.* q. 199., etiam post lapsum quadrimestre aut semestre, inquit *Castrop.*, n. 4. contra *Garc.*

§. VI. Potest etiam ille, qui est constitutus de- 616
serviens, concurrere pro hac parochia, quam si per concursum obtineat, poterit pergere deservire absque periculo intrusionis, quia hoc facit ex vi prioris mandati, ut deserviret tanquam Vicarius, *Castrop.* n. 5. contra *Garc.*

§. VII. Parochus in una, potest concurrere pro 617
alia parochia, quia licèt celebrarit nuptias cum sua, hæ tamen sunt absolutè solubiles, *Barb. Garc. Corr. Castrop.* §. 2. n. 3.

§. VIII. Si parochia vacet per resignationem in 618
manus Episcopi, non potest ad concursum pro illa admitti consanguineus, affinis vel familiaris Episcopi, collatorum aut resignantis, quia obstat Bulla *Pii V.* secundùm declarationem S. Congreg. apud *Garc.* p. 9. c. 2. n. 211., & apud *Corr.* n. 10. Et de illa dicetur à n. 1011.

§. IX. Episcopus potest statuere examinatores 619
tot, quot volet, *Barb. Corr.* Debent autem statui saltem sex, qui sint Doctores vel Licentiati in Theo-

logia aut jure Canonico, vel si hi desint, Clerici, seu Regulares, etiam ex Ordine Mendicante, seu non Regulares, qui ad id videbuntur idonei, quos eligere debet Synodus Diœcesana vel Episcopus designare, quoties Synodus erit. Quòd si quatuor tantùm vel quinque essent designati, per nullum horum validè posset haberi examen, utì decisum esse testantur *Garc.* n. 64. & *Castrop.* §. 3. n. 2.: Si aliquis ex illis sex moriatur aut aliò discedat, debet in prima Synodo compleri numerus, & interea examinabunt reliqui, qui supersunt, etiamsi esset unicus, *Garc.* n. 69. Posset etiam tum Episcopus cum consilio Capituli usque ad Synodum hunc numerum complere per alios ex antiquis examinatoribus, aut si hi deficiant, per alios idoneos, *Garc.* à n. 70 *Corr. Lott.* n. 71. *Castrop.* n. 5. Potest etiam Episcopus cum consilio Capituli, elapso anno designationis, & Synodo absque culpa ejus non celebratâ, designare alios, quos volet, *Barb. Ricc. Garc.* n. 90. *Castrop.* n. 6., quamvis *Diana* p. 3. t. 5. R. 64. dicat decisum esse, ut si singulis annis Synodus non fiat, examinatores semel deputati pergant exercere munus suum, donec habeatur nova Synodus; si autem anno elapso aliquis ex eis mortuus fuerit, putat officium omnium exspirare; & addit cum *Garc. Corr. Lott.* Episcopum tum non posse designare alios, si possit & non celebret Synodum.

620 §. X. Examinatores pro concursu debent esse saltem tres ex Synodalibus: si autem ad hos addatur alius non Synodalis, *Garc.* n. 324. *Diana* R. 65. *Luca* n. 2. dicunt omnia fore irrita, quia utì non debet demi, ita non debet addi ad formam præscriptam: sed *Castrop.* §. 4 n. 5. dicit hoc non obstare, quia superabundantia non potest nocere, quando non immutat nec demit de requisitis.

§. XI.

§. XI. Si in examinatorem designatus sit ille, qui, v. g. hunc Canonicatum Doctoralem possidet, non ideo successor vel substitutus illius est designatus, quia cùm *Trid.* supponat omni anno mori posse, non vult ita annecti dignitati vel officio, *Garc. Castrop.* §. 3. n. 8. contra *Ledesm.* 621

§. XII. Examinatores debent tactis Evangeliis jurare, quòd sine humano affectu velint exequi munus: & si non præcesserit juramentum, vel tacta non sint Evangelia, *Garc.* à n. 355. *Barb.* c. 2. à n. 76. dicunt examen esse irritum, sed *Castrop.* §. 4. n. 7. dicit manere validum, putat enim juramentum non spectare ad formam examinis sed tantùm ad rectum illius usum: potest autem juramentum fieri in Synodo, vel extra coram Notario, *Garc. Corr. Leur.* q. 189. 622

§. XIII. Rectè docent *Gonz. Garc. Barb. Ricc. Castrop.* n. 8. *Leur.* q. 192., examinatores debere examinare, & saltem exquirere ante vel post examen de pluribus, quàm de scientia, nam *Trid.* dicit, *peracto examine renuncientur, quotcumque ab eis idonei judicati fuerint, ætate, moribus, doctrinâ, prudentiâ & aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis.* 623

§. XIV. Examinatores peccant mortaliter, si ante vel in concursu in præjudicium tertii moneant vel informent examinandum de punctis quærendis: de cætero in aliis examinibus, quando sciuntur esse satìs docti, & forsan ex metu vel verecundia turbandi sunt, non est mortale præmonere, *Peyr. Diana* p. 5. t. 14. R. 89. Si tamen Episcopi coram Papa examinentur, non possent præmoneri, quia examinatores priùs jurant se nequidem in genere præmonituros de eis, quæ sunt interrogaturi, *Diana* p. 10. t. 16. R. 38. 624

625 §. XV. Videtur esse de valore concursûs, ut Episcopus vel ejus Vicarius interfit, *Lott.* n. 577, quamvìs *Luca* n. 12. insinuet posse præesse alium ab Episcopo designatum: potestque Vicarius præesse, etiam non impedito Episcopo, *Garc.* n. 119. Ad solum tamen Episcopum spectat conferre digniori, *Garc.* p. 5. c. 8. n. 109., quamvìs in examine de idoneitate non habeat votum pro vel contra, nisi quando vota examinatorum sunt paria aut omnino singulariter divisa, *Garc.* p. 9. c. 2. n. 56. *Castrop.* n. 6. *Leur.* q. 195.

626 §. XVI. *Med. Led. Nav. Az. Sanch.* aliique dicunt exminatores teneri indicare digniorem, quamvìs Episcopus non petat aut nolit sibi dici, tum enim procedit malâ fide: Sed *Garc.* n. 108. *Castrop.* n. 9. *Diana* p. 3. t. 5. R. III. *Lott.* n. 98. probabiliùs negant, quia non sunt judices excessûs sed idoneitatis: addit tamen *Lugo* de just. d. 35. n. 65. eos posse & optimè facturos esse, si indicent digniorem, potestque de hoc eos interrogare Episcopus, *Barb.* n. 66. 89. & seqq.; imò *Lugo* n. 67. innuit communiter indicare debere, licèt non interrogentur, ne videantur censere omnes esse ferè æquales, adeoque Episcopum posse præferre, quem volet. Possunt autem referre suum judicium eodem tempore, scripto vel voce, palàm vel secretò, *Leur.* q. 191. Quòd si Episcopus aliunde habeat informationem de oppositoribus, quoad eligendum digniorem non tenetur se accommodare judicio Examinatorum, quia judicium ultimum circa excessum spectat ad ipsum, *Leur.* q. 196. Ex quibus autem absolutè desumi debeat judicium de majore idoneitate, videri potest *Leur.* q. 197. item dicta n. 598. & 622.

627 §. XVII. Semper est mortale in concursu digniorem postponere digno, utì sequitur ex dictis à n. 582.)

582., docentque omnes communiter cum *Lugo* d. 18. n. 107. & *Castrop.* d. 2. p. 11. §. 2. n. 5., qui cum multis addit §. 3. n. 2. talem provisionem ipso jure esse irritam, quamvis *Gonz. Garc. Lott. Lugo* d. 35. n. 71. *Leur.* q. 198. probabilius dicant tantùm esse irritandam.

§. XVIII. Post concursum est obligatio ex justi- 628
tia dandi beneficium illi, qui judicatus est dignior, & si non fiat, debetur huic restitutio seu compensatio damnorum, *Mol. Gutt. Vasq. Less. Fernand. Rodriq. P. Nav. Castrop.* §. 4. n. 6. Ratio est, 1. quia dignior habet jus ex lege, utì ait *Nav.* cum *Less.* n. 72. 2. Hìc intervenit quasi contractus inter illos, qui indicunt concursum & qui concurrunt, utì dictum est l. 3. p. 2. n. 285. *Conf.* nam si concursus fieret sub promissione eligendi digniorem, evidens est, inquit *Castrop.*, tum fore ex justitia obligationem illi conferendi, atqui hoc ipso, quòd indicatur concursus, semper æquivalenter fit promissio conferendi digniori, sicuti æquivalenter fit promissio non conferendi alteri extra concursum, utì fatentur omnes cum *Garc.* p. 7. c. 16. n. 58., ergo. Accedit, quòd *Pius V.* concedat jus appellandi ab *iniqua* electione minùs digni, ergo fit contra jus & est injuria respectu dignioris. *Nec obstat*, quòd *Garc.* n. 57. dicat, quòd non videatur includi promissio in indictione concursûs ad beneficia non parochialia, ideoque non fieri injuriam digniori rejecto, *nam* n. 61. concedit in parochialibus fieri injuriam, neque invenio ullum, qui dissentiat: & quoad opinionem *Garciæ* circa non parochialia, quamvis *Diana* p. 3. t. 5. R. 110. dicat opinionem illam esse probabilem & tutam in praxi, citetque pro ea *Led. Mercad. Sot.*, tamen postea p. 4. t. 4. R. 210. ubi eandem *Garciæ* opinionem nudè dicit probabilem, subdit, *sed tu ne*

discedas ab opinione affirmativa, quæ nimirum dicit fieri in utroque casu injuriam & deberi restitutionem.

629 §. XIX. Examine facto & recognitâ observatione formæ debet ille, qui judicatus est dignior, instituì: quòd si forma observata non fuisset, quamvis Papa ipse unum ex vi concursûs prætulisset aliis, provisio esset invalida, quia ad valorem semper supponit formam esse observatam, *Garc.* p. 9. c. 2. n. 366. *Castrop.* d. 3. p. 2. §. 6. n. 5.

630 §. XX. Si plures judicati sint æquè idonei, neque Episcopus possit aliter discernere digniorem, potest eligere, quem volet, cui fiat collatio, etiamsi hæc ab alio facienda esset; & tunc eligitur, non positivè sed negativè dignior, id est, quo nullus alius dignior sit, *Garc. Castrop.* n. 2. Quòd si institutio competat Episcopo, electio autem Patrono, ad hunc spectat eligere, quis sit instituendus, *Nav. Az. Garc.* n. 266. *Castrop.* n. 3. Si verò Patroni Ecclesiastici eligant illum, qui manifestè est minùs dignus, Episcopus non tenetur illum instituere, quia tamen id constare non potest ante sententiam per Judicem appellationis datam, præsumendum est, quòd electus sit dignior, adeoque instituì debet, quisquis electus fuerit, *Garc.* n. 269. *Castrop.* n. 4.

631 §. XXI. Contra examinatores pro beneficio curato non datur appellatio in ordine ad obtinendum beneficium, sed tantùm pro purganda nota infamiæ, appellatio tamen hæc non potest fieri ad Ordinarium, quia examinatores idem tribunal constituunt cum Ordinario, *Castrop.* n. 6. contra *Garc.* In beneficiis simplicibus dari potest appellatio ab examinatorum relatione vel judicio ad Superiorem Ordinarii, etiam in ordine ad obtinendum beneficium, *Gonz. Garc.* n. 244. *Castrop.* n. 7.; & idem esse in aliis

paro-

parochialibus, quæ per concursum non conferuntur, putant *Garc.* n. 245. *Castrop.* n. 8. contra *Lott.* apud *Leur.* q. 202. Si tamen in concursu fuisses à plerisque saltem examinatoribus judicatus idoneus, & alius minùs idoneus te rejecto fuisset ab Episcopo electus, posses appellare ad Superiorem Episcopi, & provocare electum ad novum examen coram hoc, *Barb.* n. 138. & 148., quæ appellatio licèt non sit suspensiva electionis factæ, tamen est devolutiva causæ ad Superiorem, *Garc.* n. 247. *Castrop.* n. 9. *Leur.* q. 201. & 203. Ut autem appellans vincat, debet per secundum examen judicari dignior electo, & si electus iterum appellet, utì potest, antequam excludatur ex possessione, debet appellans obtinere tres sententias conformes, vel unam, quæ transeat in rem judicatam, tuncque provideri à Judice appellationis, si collatio spectabat ad Episcopum, à quo appellatum est; si autem spectabat ad alium, ad hunc spectat provisio, *Gonz. Castrop.* n. 10. sed rectè notat *Luca* n. 20. ejusmodi appellationes communiter sola incommoda afferre utrique parti.

§ XXII. *Trid.* suprà addit, *caveantque* (Examinatores) *ne quidquam prorsus occasione hujus examinis, nec ante nec post accipiant, alioquin simoniæ vitium tam ipsi quàm alii dantes incurrant, à qua absolvi nequeant, nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant, & ad alia imposterum inhabiles reddantur.* Ex hoc loco deducit cum aliis *Barb.* à n. 79., examinatores nihil, etiam quantumcunque leve, posse acceptare, quamvìs gratìs & liberaliter oblatum ab aliquo examinando vel examinato, posse tamen Episcopum aliquid de suo illis dare titulo præmii, stipendii vel laboris: docent etiam *Nav.* l. 4. Consil. 53. de simonia, & *Zerol.* in praxi Episc. p. 1. v. *Parochia* §. 2. d. 11. 632

si acciperent quid modicum, v. g. valorem trium Juliorum, non incidere in labem simoniæ, quoad forum conscientiæ; modò hoc non accipiant pro favore præstando, sed omnino gratiosè, quia in materia simoniæ juris tantùm Ecclesiastici putant dari parvitatem materiæ, quamvis non detur in simonia juris naturalis, secundùm dicta l. 3. p. 1. n. 198., & disparitas est, quia quando temporale non datur ùt pretium rei spiritualis, sed actio ideo tantùm est simoniaca, quia prohibita est ex motivo Religionis ad cavendam omnem speciem simoniæ, reipsa non fit injuria rei spirituali, cùm non æstimetur temporali, sed tantùm est transgressio præcepti respicientis reverentiam rei spirituali debitam, ergo sicuti potest quis alia præcepta transgredi graviter aut leviter, prout materia est gravis vel levis, ita & hìc: quidquid sit de hoc, si supponamus ab aliquo examinatore vel examinando commissam esse simoniam gravem occasione concursûs, putat *Garc.* totum examen esse ipso facto irritum, sed meliùs contradicunt *Castrop.* §. 4. n. 7. & *Luca* n. 16., nam hoc non attingit formam, sed tantùm reprobat abusum, & cùm ejusmodi simonia possit sequi, non debet nocere illi, qui judicatus est dignior.

Qui plura volet circa examinatores synodales, legat *Barb.* à n. 37. & 57., item *Leur.* q. 186. & seqq.

Quæ forma servanda sit in provisione beneficii magistralis & doctoralis; item beneficii simplicis, habet *Castrop.* d. 3. p. 3. & 4.

633 Q. 82. *Quid agendum sit illi, qui beneficium vacans vult obtinere. R.*

§. I Narrare debet se esse Clericum, legitimè natum, esse idoneum, habere ætatem, Cap. *Cùm adeo*, de Rescriptis, *Rosa* de Exec. litt. Apost. p. 1. c. 6. à n. 275. Attamen non obest valori, si expressa horum mentio

tio omittatur, quia jure ipso supponuntur in petente, & verificari debent apud Executorem, *Az. Castrop.* t.13. d. 2. p. 31. §. 4. n. 2.

§. II. Exprimi debet qualitas beneficii impetran- 634
di, etiamsi detur Rescriptum motu proprio, *Rosa* à n. 122., an nempe sit perpetuum; an actu, saltem in spe, curatum vel simplex; an juris patronatûs; an in Ecclesia Cathedrali aut insigni Collegiata; an residentiale, *Castrop.* à n. 11. *Rosa* à n. 130. & 150. *Leur.* p. 1. q. 175. Quòd si dicatur esse curatum vel residentiale, quando non est, provisio videtur irrita, *Menoch. Castrop.* n. 15., utì & tum irrita est, si narratum non sit esse electivum, *Az. Sanch. Castrop.* Item si sæcularis impetrans taceat beneficium esse regulare vel contrà, *Sanch. Castrop.* n. 19. *Rosa* à n. 126. Item si impetrans hospitale vocet beneficium, aut si impetrans beneficium unitum taceat unionem, aut si non narret beneficium esse monoculare, *Castrop.* à n. 20. Si autem sit curatum, debet expressa curæ & ætatis fieri mentio, *Luca* de benef. disc. 55. à n. 17.

§. III. Post expositam qualitatem beneficii nar- 635
randum est, quòd vacet, per hæc verba, *cùm vacaverit & vacet ad præsens.* debetque hæc vacatio probari posse indubitatè, *Leur.* p. 3. q. 16., sive sit vacatio de jure sive de facto, *Castrop.* p. 22. §. 5. n. 9. & nisi beneficium vacet, sicuti narratum est, gratia est nulla, debetque vacatio verificari tempore datæ, Cap. *Eam*, de Rescrip. *Paris. Lott.* l. 3. q. 8. n. 41.

§. IV. Quamvìs jure antiquo, utì & novo in 636
Gallia, non sit opus narrare modum, quo vacat, tamen alibi est opus per Reg. 46. Cancel., sub pœna nullitatis, ut narretur unus saltem modus, quo vacat, *Barb. Lott. Rosa* c. 5. à n. 26. & c. 6. à n. 191., nisi conferatur ex devolutione, *Tond. Barb. Lott. Garc. Leur.* q. 10., & quando ex devolutione confertur,

non potest intelligi vacatio, licèt in Rescripto addatur, *sive vacet præmisso, sive quovis alio modo*, Rosa à n. 229., estque saltem tutius narrare, an vacet de jure tantùm, an etiam de facto, de quo vide dicenda n. 885. & *Rosa* à n. 212. Quòd si narretur vacare per obitum, cùm tamen vacet per resignationem, vel contrà, Rescriptum etiam motu proprio datum vitiatur, Cap. *Susceptum*, de Rescrip. in 6. *Felin. Selv. Menoch. Az. Castrop.* p. 31. §. 4. n. 23. *Rosa* à n. 221. Si tamen narratum esset dubitativè, v. g. per, *forsan, utì creditur, sicut putatur, prout asseritur*, non esset opus determinatè verificari talem modum, cùm non asseratur, *Gonz.* ad Reg. 8. Cancel. Gl. 32. à n. 12., unde expedit ponere, *cùm vacet hoc modo vel quocunque alio*, quia in alternativis sufficit verificari unum. Vide *Leur.* q. 13. Imò *Menoch.* & *Castrop.* dicunt, si nullum vacationis modum exprimas, gratiam plerumque non ideo fore subreptitiam, quia quando dicitur vacare & non additur, quo modo, intelligitur omnis vacationis modus, quorũ uno vacet.

637 §. V. Etiam exprimendum est nomen illius, per cujus cessum vel decessum beneficium vacat, quia ita servat stylus Curiæ: Similiter exprimendum est nomen Sancti istius Ecclesiæ, in qua est beneficium: si tamen hoc omittatur, vel erretur in exprimendo, secundùm *Castrop.* n. 23. & 27. *Rosa* n. 190. & alios, non ideo vitiatur Rescriptum, quia hoc nec ad substantiam nec ad faciliorem concessionem gratiæ pertinet. Etiam exprimenda est diœcesis, in qua est beneficium, *Rosa* n. 267. Multò maximè exprimendum est nomen impetrantis, in quo si erretur, putat *Rosa* à n. 169. Rescriptum non esse exequibile.

638 §. VI. Per Reg. 8. Cancell. debet sub pœna nullitatis narrari mensis vacationis, *Gonz. Castrop. Rosa* à n. 251. *Leur.* p. 2. q. 564. & p. 3. q.

3. q. 11. Et hæc narratio debet verificari de isto determinatè mense, qui narratur; nec hìc juvant clausulæ generales, *hoc vel alio mense*, nisi planè resciri non posset, utì si beneficiatus reperiretur submersus. Vide *Leur.* p. 3. q. 14. Si tamen beneficium sit vel devolutum, vel resignatum, vel patronatûs laicalis, vel litigiosum, aut aliunde reservatum, non requiritur expressio mensis, quo vacavit, *Gonz. Garc. Castrop.* p. 22. §. 5. n. 11.

§. VII. Si beneficium sit reservatum vel affectum 639
à Papa, hoc etiam narrari debet, etiamsi gratia daretur motu proprio, *Gonz. Castrop.* p. 31. §. 4. n. 24. Similiter narrari debet causa amotionis, si quis iterum petat idem beneficium, Cap. 26., de Rescrip.; si autem à Sede Apost. petatur parochialis, eò quòd in ejus provisione non esset observata forma *Trid.* & *Pii V.*, satìs est narrari non esse observatam formam, sed postea apud Executorem verificari debet, in quo sit neglecta, *Rosa, Anch. Inn. Corr. Leur.* p. 1. q. 176.

§. VIII. Si alicui tertio jus beneficii competat per 640
collationem, electionem, præsentationem, id narrari debet, quamvìs necdum sit facta acceptatio, quia Papa non censetur velle tollere jus quæsitum alteri, *Castrop.* n. 29. Vide *Rosa* cap. 6. à n. 225. Et quamvìs in Rescripto diceretur, *non obstante jure alterì quæsito*, putat *Azor* intelligi de jure invalido, nisi aliud exprimatur: attamen de jure tertii incerto, eventuali & non considerabili, non necessariò facienda mentio, *Rosa* n. 101. Si alius sit in possessione beneficii saltem colorata & solo etiam facto, etiam narrari debet, Cap. *Cùm nostris*, de Concess. præb. *Gonz. Lott.* Vide *Rosam* à n. 212. & *Leur.* p. 3. q. 12. Excipe, nisi Rescriptum esset cum clausulis, *vocatis vocandis*, aut *amoto quolibet illicito detentore*; item secundùm

cundùm *Castrop.* n. 30., si sit cum clausula, *motu proprio.* Quòd si alter detinuisset beneficium per annum, hoc specialiter esset narrandum, quia annalis detentio dat speciale jus, utì dicetur à n. 680., si tamen beneficium dimisisset, non esset opus narrare, quòd antehac ita detinuisset.

641 §. IX. Etiam lis de beneficio narrari debet: quod tenet *Castrop.* n. 32., etiamsi lis esset de sola possessione, sed *Menoch.* requirit litem de titulo. Similiter si impetrare volens possideat sine titulo aut per intrusionem, debet hoc ipsum narrari, aliàs vitiatur Rescriptum, etiamsi sit ex motu proprio, *Menoch. Castrop.* n. 25.

642 §. X. Petens, etiam narrare debet, si habeat aliud beneficium, etiam tenue, Cap. 17. & 42. *de Rescript.* Cap. *Si motu proprio*, 23. de præb. in 6., etiamsi esset tantùm Vicaria, dummodo sit perpetua, Cap. 27. *de Rescript.* Et etiamsi haberet tantùm jus ad rem, Cap. 32. *de Rescript. Menoch. Az. Castrop* n. 3. & 4. Item, quamvìs beneficium illud per vim vel intrusionem possideret, *Menoch. Castrop.* n. 7. Et addere debet, an sit curatum: item an habeat pensionem in titulum, utì volunt *Menoch.* & alii contra *Az.* & alios apud *Castrop.* n. 5. Et quando ratione paupertatis petit aliud beneficium, narrare debet, quale habeat patrimonium, argum. Cap. 27. *de Rescrip.* Item an habeat præstimonium &c. *Menoch. Az. Castrop.* n. 9. Vide dicenda n. 908.

643 §. XI. Etiam exprimere debet valorem beneficiorum, quæ vult simul habere. *Menoch. Sanch. Castrop.* n. 16. *Rosa* à n. 240. Putat tamen *Castrop.*, si falsò exprimat valorem illius, quod petit, non vitiari rescriptum motu proprio datum: quod autem attinet ad Hispaniam, Galliam & Germaniam, valor

non

non exprimitur, qualis in se est, sed sufficit fieri mentionem, quòd non excedat valorem 24. ducatorum secundùm communem æstimationem. Vide *Luca* de benef. disc. 72, & 90. item dicenda n. 676. & seqq.

§. XII. Si promisisti resignare beneficium præ- 644
habitum, *Felin.* & *Menoch.* putant faciendam esse hujus promissionis mentionem, sed *Castrop.* dubitat, cùm hoc sit quid extrinsecum, nec de eo inveniatur lex. Quòd si nesciveris te habere aliud beneficium vel jus ad illud, & ideo non narraris, non obstat sed excusaris, Cap. *Gratia*, 7. de Rescript. in 6., *Menoch. Az. Castrop.* n. 4.

§. XIII. Etiam narrare debet, si habeat aliquam 645
Dignitatem, Cap. *Ad aures*, de Rescript. *Menoch. Castrop.* n. 6. Item, secundùm dicta l. 1. n. 811., narrare debet, si fuerit pluries dispensatus in ordine ad idem beneficium. Si tamen gratia motu proprio concedatur, non est opus facere mentionem de beneficiis obtentis, Cap *Si motu proprio*, 23. de præb. in 6., *Sanch. Castrop.* n. 9.

§. XIV. Si aliquod statutum Ecclesiæ obstet im- 646
petrationi apud Papam, hoc ipsum narrari debet, aliàs vitiatur Rescriptum etiam datum motu proprio, *Menoch. Castrop.* n. 28.

§. XV. Omnem narrativam Rescripto conten- 647
tam verificari debere docent *Crescent. Moh. Roman. Paris. Gonz.* n. 57., quamvis aliàs necessaria non esset, cùm sit pars gratiæ, hinc docet etiam *Rosa* n. 120., quòd in beneficialibus quælibet minima subreptio irritet totam gratiam, sed probabilius est, secundùm dicta l. 1. n. 806., si quid insertum sit non faciens ad substantiam rei nec attingens causam gratiæ, per hoc licèt falsò expressum non vitiari rescriptum, uti etiam diximus hìc n. 637.

§. XVI.

648 §. XVI. Impetrare volens per Reſcriptum in forma gratioſa, debet mittere teſtimonium idoneitatis dandum ab Epiſcopo originis, quia Papa non vult ſe exponere periculo conferendi inhabili vel indigno: ſi tamen reſcriptum detur in forma, *dignum*, non eſt opus illo prævio teſtimonio, quia tum committitur Ordinario, ut examinetur idoneitas, & ſi reperta fuerit, ut conferatur beneficium.

649 §. XVII. Hactenus dicta procedunt, quando beneficium à Papa impetratur, non autem ſi ab Ordinario, qui cenſetur ſcire beneficiorum vacationem, qualitatem, valorem ac conditiones impetrantis &c. *Menoch. Sanch. Caſtrop.* n. 33.

650 §. XVIII. Pro Archi-Diœceſi Colonienſi ſtatutum eſt 12. Aug. 1689. mandato Archi-Epiſcopi, ut nullus Regularis ad ullum beneficium ſæculare cum vel ſine Cura; item nullus ſæcularis ad curata ſæcularia vel regularia admittatur, niſi examinatus à tribus deputatis, & præmiſſis publicè proclamationibus in Eccleſia vacante tribus feſtis diebus continuis vel intercalaris.

651 *Q. 83. Quid circa ſupplicas, reſcripta & litteras expeditionis ſit præterea notandum. R.* Seqq.

§. I. Quid apud Papam in ſupplica pro obtinendo beneficio ſit exprimendum, dictum eſt à n. 633., item dictum eſt n. 464., ſi quis ſupplicarit pro habendo beneficio tanquam vacante per mortem, cùm tamen poſſeſſor adhuc viveret, impetrationem eſſe irritam.

§. II. Si plura impediant gratiam obtinendam, putant *Abb. Dec. Menoch. Led.* aliique cum *Sanch.* de matr. l. 8. d. 23. omnia eſſe ſimul exprimenda, nec ſatis eſſe ſingula per diverſas ſupplicas narrari & per diverſa reſcripta diſpenſari, tum quia qui unicum narrat, tacitè negat alia adeſſe, tum etiam quia

ſi ſimul

si simul proponantur, apta sunt movere Papam ad negandam gratiam, si enim resciat aliquem laborare, v. g. sex impedimentis matrimonii, sæpe negabit dispensationem, quamvis daturus esset laboranti singulis. Contradicunt *Nav. Rodriq. Cevall. Sa*, quia potest unum tolli sine altero, & sic certum videtur, si quis impeditus voto & consanguinitate velit ducere Cajam, posse obtinere dispensationem voti, non factâ mentione consanguinitatis, pro qua postea petere poterit: sed rectè concludunt *Suar. Salas. Merol. Bonac. Rosa* de Exec. litt. Apost. p. 1. c. 6. n. 356., per se loquendo, valere petitionem ac dispensationem unius sine altero, nisi gravitas unius augeatur per alterum, aut non satis explicari possit non narrato altero: an autem in supplica pro dispensatione fieri debeat mentio alterius dispensationis ad eundem finem obtentæ, dictum est l. 1. n. 811.

§. III. Quandonam supplica aut rescriptum sit sub-vel obreptitium, intelligitur ex dictis l. 1. n. 806.; quando autem est tale, nihil operatur, nisi taciturnitas veri vel expressio falsi facta sit per ignorantiam, & non attingat causam finalem, Cap. 20. & 22. de Rescrip. *Rosa* à n. 19. & iterum à n. 26. 652

§. IV. Quid dicendum sit, si sub-vel obreptio in una tantùm parte commissa sit, dictum est l. 1. n. 807.; si autem sit commissa à solo sollicitatore vel alio tertio, *Sanch. Tusch. Merol.* & alii dicunt non nocere quoad alteram partem, quia nullitas talis totius Rescripti, Cap. 20. de Rescrip. imponitur tanquam pœna perversitatis, quam hìc non commisit impetrans. Vide *Rosa* à n. 102. 653

§. V. Clausula, *motu proprio*, videtur sanare vitium subreptitionis, non autem obreptionis, utì tenent multi apud *Rosa* n. 109., quia intelligitur, si expressa 654

pressa sint vera, utì putant *Sanch. Garc. Leur.* p. 3. q. 455. Videri possunt dicta l. 1. n. 814. & *Castrop.* t. 13. d. 2. p. 31. §. 4. n. 11. & iterum à n. 17. Item p. 21. §. 5. n. 1.

655 §. VI. Usu nunc receptum est, ut clausulæ generales nihil in particulari determinantes nihil operentur, cùm per Scribas addantur secundùm stylum Curiæ, utì testatur *Gastel.* de usu & praxi curiæ Rom. pag. 233. Circa clausulam autem, *si preces veritate nitantur*, sic habet Reg. 61. Cancell. *item quòd in litteris super beneficiis per Constitut. Execrabilis, vacantibus, ponatur clausula, si est ita, similiter de quibuscunque narratis informationem facti requirentibus*: quamvìs autem in Rescripto Papæ ad instantiam impetrantis concesso non exprimatur clausula illa, *si preces veritate nitantur*, subintelligi tamen debet, Cap. 2. de Rescrip. Jure autem civili expressè apponenda est, l. fin. Cod. *de divers. Rescrip.* Vide *Rosa* à n. 20.

656 §. VII. Circa clausulas derogatorias, diximus aliqua l. 1. à n. 806., quæ videri debent. Notandum autem est hìc, quòd Rescriptum concernens bonum publicum & Ecclesiarum utilitatem non censeatur sublatum per clausulas generales derogatorias, utì indubium esse scribit *Gonz.* ad Reg. 8. Cancell. Gl. 9. §. 2. n. 18. citans *Ferret.* latè id probantem: & exemplum affert *Nicol* t. 1. d. 1. §. 12., in quo *Vrb. VIII.* declaravit provisiones Apostolicas, quæ in præjudicium dati antehac pro utilitate Ecclesiæ indulti fierent, esse nullas, quia essent præter mentem & intentionem Pontificiam. Quòd si addatur generalis derogatoria cum clausula, *quorum tenores* &c. contra Rescriptum anterius simili clausulâ in futurum derogatoriâ & decreto irritante munitum, putat cum aliis *Barb.* de claus., claus. 43. n. 17. ultimum Rescriptum

scriptum non infringere vim prioris; contradicunt *Felin. Selva, Roman.* & innumeri alii, sed *Gonz.* Gl. 36. à n. 13. rectè concludit, quòd posterius prævaleat, si sit datum motu proprio: & n. 80. addit, in dubio standum esse pro primo, quod est in possessione.

§. VIII. Clausula decreti irritantis adjecta Re- 657
scripto ligat etiam ignorantes, & in causis beneficialibus inficit titulum ac possessionem & omnes actus subsequentes in contrarium, ita ut ne coloratum quidem titulum relinquat vel patiatur, *Rota* coram *Dunoz.* dec. 25. n. 5. & decis. 317. n. 12. part. 16. & Dec. 31. n. 18. & dec. 192. n. 1. part. 18. recent. *Garc. VVames. Chok. Nicol.* d. 2. §. 5. & tit. 3. d. 2. §. 9. Quòd si addatur, *dummodo alteri non sit jus quæsitum*, intelligitur tantùm de jure valido, *Luca* d. 54. n. 3. d. 56. n. 5.

§. IX. Pro Rescripto sufficit exhibere transum- 658
ptum Bullæ cum subscriptione Prodatarii & ejus sigillo ac subscriptione Notarii ad id deputati; & idem valet, quod originale, *Rota, Tond. Corr.* l. 7. c. ult. n. 90.

Q. 84. *Quid notandum sit circa executorem* 659
litterarum Apostolicarum. R. Seqq.

§. I. Executor alius dicitur merus, alius mixtus; tum dicitur merus, si ipsi committatur nudum exercitium executionis absque exercitio jurisdictionis, utì communiter fit in litteris gratiosis Papæ; si tamen adsit legitimus contradictor & possessor in beneficio, tum ex mero efficitur mixtus. Mixtus dicitur, qui simul partes Judicis assumit, utì si Papa ei committat in forma, *dignum*, tum enim examinare debet narrata &c., ubi è contrà merus non cognoscit de sub-vel obreptione, sed hanc advertens nudè cessat ab executione, *Rosa* de Execut. litt.

Apost. p. 1. c. 6. à n. 1. Et communis sententia habet cum *Lugo* in Resp. Mor. l. 5. d. 4. per Rescriptum in forma, *dignum*, tantùm acquiri jus ad rem, si autem sit in forma gratiosa, acquiri jus in re. Vide *Lugo* suprà, *Sanch.* de Matr. l. 8. d. 29. *Fill.* t. 41. c. 3. n. 91. *Garc.* p. 4. c. 2. à n. 17. *Luca* d. 42. n. 3.

660 §. II. Quando in Rescriptis additur, *vocato* Titio, tunc executor est mixtus, præsertim quando Papa ipse non facit gratiam, sed committit faciendam, *Rosa* Cap. 8. à n. 1. Et si vocatus opponat, tenetur instituere processum ordinarium & appellabilem, donec res judicata per tres conformes executioni locum præbeat, *Luca* de benef. d. 48. n. 4. & d. 72. n. 7. & in summa n. 268.

661 §. III. Quid observare, & quomodo procedere debeat executor, tam merus quàm mixtus, accurate explicat *Rosa* totâ p. 1., & *Cap.* 1. agit de modis, quibus fieri debet supplica, & quibus dicatur gratia facta. 2. De necessitate & variis modis expediendi litteras. 3. Ad quos mitti soleant literæ expeditionis. 4. De præsentatione litterarum apud executorem. 5. De clausulis apponi solitis in Rescriptis. 6. De enarrandis, ne committatur sub-vel obreptio. 7. Quomodo impetrans teneatur probare & justificare narrata. 8. Quomodo executor procedere debeat quo ad illam justificationem; & quis sit aut possit esse contradictor. 9. Quid agere debeat executor, si litteræ sint subreptitiæ, abrasæ, defectuosæ, suspectæ; & quomodo corrigi possint. 10. Quamdiu duret potestas executoris; & an possit subdelegare. 11. Quæ & ad quem interponi possit appellatio à decreto executoris. 12. De executoribus dispensationum matrimonialium 13. De Executoribus gratiæ *Si in evidentem.* 14. De executore informis *gratiæ & dignum.* 15. De executore litterarum

rarum resignationis in favorem. 16. De executione Brevis è Camera de capienda possessione. 17. De exequendis literis gratiosæ subrogationis. 18. De executore gratiæ, *si neutri.* 19. De executione litterarum, quæ ad ipsos Oratores diriguntur.

Parte 2. *Cap.* 1. agit de executoribus litterarum justitiam continentium. 2. De narrativa facienda pro valida impetratione litterarum justitiæ. 3. De litterarum justitiæ expeditione & præsentatione coram delegato. 4. De clausulis in litteris justitiæ apponi solitis. 5. De potestate subdelegandi, quam habet delegatus à Papa. 6. Quomodo delegatus procedere debeat, & quandonam ab eo gesta sint irrita defectu jurisdictionis. 7. Quibus modis delegati jurisdictio expiret. 8. De appellatione à sententia delegati vel subdelegati.

§. IV. Si primò constitutus executor sit negligens vel malitiosus, potest impetrans post 30. dies implorare secundum, qui exequi poterit, si agnoscat culpam prioris, Cap. *Si Capitulo*, de Concess. præb. in 6. *Castrop.* T. 13. d. 2. p. 31. §. 2. n. 5. 662

Q. 85. *Quid notandum sit circa falsificationem litterarum Apostolicarum.* R. Seqq. 663

§. I. Cap. 5. de crimine falsi referuntur hi modi falsandi litteras Apostolicas, si Bulla falsis litteris apponatur: si filum veræ Bullæ inseri solitum, aut pars veræ Bullæ jungatur falsis litteris: si per rasuram aliquid immutetur: si deletis prioribus litteris superinducantur novæ: si Bullæ agglutinetur nova charta cum alia scriptione: qui Bullam recipiunt de alia manu quàm Papæ vel bullatoris: qui falsas litteras inter veras projiciunt, ut bullentur. Cap. 6. ibid. declarat Papa, quòd Episcopos in suis Bullis vocet Fratres, Principes autem filios, & nunquam loquatur in plurali, si uni scribat, atque etiam inde

cognoſci poſſe litteras falſas. Similiter Cap. 11. de Reſcript. declarat *Lucius III.*, ſi Reſcriptum Papæ contineat manifeſtum in latina conſtructione errorem, cenſeri debere falſum.

664 §. II. Cap. 9., de crimine falſi, declarat *Inn. III.* per raſuram paucarum litterum in loco non ſuſpecto, Reſcriptum non probari falſum: è contrà ſi ſit in loco ſuſpecto, abraſio & correctio etiam in una tantùm ſyllaba vel puncto reddit litteras falſas, *Fagn.* in Cap. *Ex conſcientia*, de crim. falſ. n. 8., ubi à n. 16. notat eum locum ſuſpectum dici, ſi fiat in nominibus Judicum, vel in data, vel in remotione appellationis: è contrà non eſſe locum ſuſpectum, ſi fiat in narrativa facti, utì habetur Cap. *Ex litteris*, de fide inſtrum., niſi fieret ab impetrante, vel ſubſtitueretur ſcriptio diversâ manu. Quòd ſi litteræ clauſæ ſint redditæ executori, non nocet raſura, dummodo character non ſit difformis, *Fagn.* n. 21.

665 §. III. Cap. 2. ibid. decernitur, quòd litteræ Apoſtolicæ falſificatæ nullam juriſdictionem vel poteſtatem tribuant, nec ſint exequendæ. Item Cap. 7. ſub pœna privationis omnium beneficiorum & excommunicatione latæ ſententiæ prohibetur, ne ullus etiam prætextu ignorantiæ utatur litteris Apoſtolicis falſis.

666 *Q.* 86. *Quid agendum ſit, ſi commiſſus ſit error vel vitium in Reſcripto aut ſupplica. R.*

§. I. Quamvìs Papa cenſeatur habere jura omnia in ſcrinio pectoris, adeoque nunquam procedere ex ignorantia juris, poteſt tamen error intervenire, quia non omnia ſemper ſunt in memoria Papæ: deinde expedientes Reſcripta quandoque falluntur, & Papa bonâ fide iis credit. Nec novum eſt impetrata eſſe à Pontificibus multa per ſub-vel obreptionem, quæ poſtea

postea revocata sunt. Videri potest Extrav. Joannis XXII. *Execrabilis*, de præb., ubi ambitionem talia extorquentem perstingit: Et ideo *Barb.* clausulâ 45. dicit, si Papa conferat beneficium tanquam reservatum, quod tale non est, conferre non vult.

§. II. Varia circa errores in Rescriptis & supplicis diximus l. 1. à n. 806., quæ videri debent, & hìc applicari: si autem quis errorem vel vitium advertat fuisse in supplica jam signata & registrata, potest sibi consulere per reformatorium, quo Papæ per aliam supplicam significatur error in priore commissus: quòd si litteræ jam sint expeditæ, impetrari debet revalidatorium seu gratia, *perinde valere*, quæ sanat omnes errores, & retrotrahitur ad tempus primæ impetrationis, nisi interea fuisset jus alteri quæsitum; & hæc secunda gratia est independens à priore, ideoque ex illa potest procedi ad executionem non productis litteris primæ gratiæ. Vide *Lott.* l. 2. q. 54. à n. 52. *Ameyd.* l. 1. c. 14. *Rosa* p. 1. c. 6. à n. 316. 667

Q. 87. *An beneficia conferri debeant sine diminutione. R.* 668

§. I. Conferri debere sine diminutione statuitur expressè Cap. un. *ut Eccles. benef. sine diminut. confer.* Diminuitur autem beneficium per impositionem novi oneris, item per divisionem, dismembrationem, suppressionem, de quibus, & maximè quid circa ea possit Episcopus, videri debent dicta à n. 288.

§. II. Nulli præterquam Papæ licitum est in provisione ullum onus reale vel personale addere vel augere, quod ex fundatione non inest, utì habet communis & certa cum *Barb.* ad Trid. Sess. 25. c. 5. de Ref. *Lott.* l. 1. q. 32. à n. 8.; Episcopis tamen licitum est ob necessitatem, v. g. pro Ecclesia repa- 669

randa, subtrahere partem reddituum beneficii vacantis, item pro magna utilitate Ecclesiæ beneficio, dum vacat, novum onus adjicere, quod cum beneficio transibit ad providendos, *Gl. Abb. Az. Lay. Garc. Barb. Zoes. Engel, Lott. Leur.* p. 1. q. 31. & p. 2. q. 776.; idque insinuatur Cap. *Significatum*, de præb., cujus titulus sic sonat, *Possunt Prælatus & Capitulum præbendæ vacanti honestum onus imponere, ad quod præbendarius teneatur.*

670 §. III. Simonia est, si onera, etiam pia, & etiam quæ beneficio insunt, exigantur sub novo pacto, v. g. si beneficium conferatur sub pacto, ut beneficiandus juret se lecturum missas, ad quas fundatio obligat, utì dictum est. l. 3. p. 1. n. 70.; si tamen collatio non fiat sub pacto, ut juret, sed collator, antequam providendus habeat ullum jus ad beneficium, ab hoc petat juramentum, quòd velit, v. g. residere, secundùm obligationem beneficii, *Lay.* & *Garc.* p. 8. c. 2. à n. 32. putant esse licitum, & idem est, si alicubi sit statutum vel consuetudo, ut jurent se non renuntiaturos in favorem tertii. Vide *Leur.* p. 2. q. 770.

671 *Q. 88. Quid notandum sit circa Capitulationes ante acquisitionem beneficiorum, reservationes fructuum, annos gratiæ &c. R.*

§. I. De his edidit sequentem Constitutionem *Innocentius XII.* die 22. Septemb. 1695. Ecclesiæ Catholicæ per Universum Orbem diffusæ regimini, meritis licèt imparibus, Divinâ dispositione præsidentes, ea, quæ à Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris, sive ad illicitorum, ac præsertim Ecclesiasticæ libertati adversantium juramentorum abusum tollendum, sive ad quamcunque avaritiæ labem à personis in sortem Domini vocatis, quas, non quæ sua sunt, sed quæ JESU CHRI-

STI,

STI, quærere maximè convenit, excludendam, prudenti salubrique consilio, ac illo, qui secundùm scientiam est, zelo constituta & ordinata esse noscuntur, Apostolici muniminis nostri patrocinio libenter roboramus, novísque præsidiis, ut serventur exactiùs, constabilimus, ac aliàs desuper concessæ Nobis à Domino potestatis partes studiosâ charitate interponimus, sicuti Ecclesiarum omnium, quam gerimus, solicitudo postulat, Nósque, omnibus maturæ considerationis trutinâ perpensis ad Omnipotentis Dei gloriam, rectam ac felicem Ecclesiasticarum rerum directionem, necnon animarum prætioso Unigeniti Dei Filii Domini Nostri JESU CHRISTI Sanguine redemptarum salutem expedire in Domino arbitramur. Dudum siquidem, Postquam fel. rec. NICOLAUS Papa III. Prædecessor noster, accepto in nonnullis Ecclesiis de earum consuetudine observari, ut cùm earum Prælati ad Ecclesias ipsas primò accederent, vel cùm de recipiendis ibidem novis Canonicis ageretur, nec Prælatos admitti, nec Canonicos aliter recipi in iisdem Ecclesiis, nisi juravissent statuta & consuetudines ipsarum Ecclesiarum scripta & non scripta inviolabiliter observare; Inter Laicos quoque multarum Civitatum, Castrorum & Terrarum eum consuetudinis morbum in suis Potestatibus, Rectoribus vel Officialibus assumendis irrepsisse; ut ipsi Potestates, Rectores & Officiales ad ejusmodi Potestarias, Rectorias & Officia nullatenus admitterentur, nisi priùs se statuta ipsorum locorum clausa servaturos similiter juravissent: In statutis verò, ac consuetudinibus supradictis interdum aliqua reperiri illicita sive impossibilia, vel Ecclesiasticæ libertati obviantia; ne sub tali generalitate jurandi sic Jurantibus peccandi occasio præberetur, animarum periculis obsistere cupiens,

piens, salubri suâ ac generali Constitutione præceperat à quibuscumque scientibus contineri in prædictis consuetudinibus & statutis illicita, impossibilia vel libertati Ecclesiasticæ obviantia, juramenta hujusmodi nullo modo præstari; Ac præterea decreverat talia juramenta eâ intentione facienda vel facta, ut etiam illicita vel impossibilia, seu Ecclesiasticæ libertati obviantia observarentur, cùm etiam sub tali intentione præstari non possent absque Divinæ Majestatis offensa in hujusmodi illicitis, impossibilibus seu libertati Ecclesiasticæ obviantibus non servanda: quin potiùs pro animarum salute, si sub forma præfata vel simili aliquos ignorantes prædicta illicita seu impossibilia, vel libertati Ecclesiasticæ obviantia jurare contigisset, ad observanda dumtaxat licita, possibilia & libertati Ecclesiasticæ non obviantia Jurantium intentionem referri debere; declarans insuper juramenta sub hujusmodi generalitate qualitercumque & sub quacumque verborum forma præstita vel præstanda, ad licita, possibilia ac Ecclesiasticæ libertati non obviantia dumtaxat extendi, ipsósque Jurantes ad alia per præstationem juramenti hujusmodi non teneri; rec. mem. GREGORIUS Papa XIII. etiam Prædecessor noster per quasdam suas desuper sub plumbo expeditas litteras, quarum initium: Inter Apostolicas, &c. prædictam NICOLAI III. Prædecessoris Constitutionem, itidémque alias omnes Canonicas sanctiones de abusu & reprobatione juramentorum hujusmodi promulgatas innovavit, voluitque eas ubique ab omnibus, etiam quoad præterita, inviolabiliter observari. Præterea præcepit, & interdixit Prælatis, Canonicis, & aliis supradictis, necnon Ecclesiarum Capitulis & Monasteriorum, cæterisque Conventibus, Civitatum quoque, Castrorum & Terrarum Communitatibus

& per-

& personis quacumque dignitate præditis, ne ulla omnino juramenta illicita, impossibilia, damnosa vel libertati Ecclesiasticæ aut Decretis Concilii Tridentini obviantia, sive ante sive post electiones, confirmationes, provisiones, receptiones, admissiones, aut alios actus ubicumque ac quocumque tempore, etiam prætextu cujusvis consuetudinis quantocumque tempore observatæ, quæ potiùs corruptela esset censenda, sive in genere, sive in specie præstare, reddere vel exigere, neve super præstitis, redditis vel exactis eousque quempiam in judicio vel extra illud inquietare auderent quoquomodo, vel turbare. Ac illos, qui juramenta illicita, impossibilia, damnosa, vel Ecclesiasticæ libertati, aut Decretis dicti Concilii obviantia exigere contendissent, Episcopos quidem & alios quoscumque Pontificali dignitate præditos à Divinis suspendit; Capitula verò & Conventus, eorumque Ecclesias & loca omnia interdicto Ecclesiastico supposuit, ac singulares personas excommunicationis sententiâ innodavit, inhabilesque fecit ad obtenta, & alia obtinenda eo ipso, sibique & Romano Pontifici pro tempore existenti relaxationem suspensionis & interdicti, necnon absolutionem ab excommunicationis sententia hujusmodi perpetuò reservavit. Decernens eos, qui talia juramenta scienter præstitissent, usu & commodo rei ac gratiæ, cujus causâ jurassent, eo ipso privatos esse; alios verò ignorantes ad præstitorum juramentorum hujusmodi observationem minimè teneri, & aliàs prout in præfatis GREGORII Prædecessoris literis, quarum tenorem præsentibus pro plenè & sufficienter expresso, ac de verbo ad verbum inserto haberi volumus, uberiùs continetur. Porrò antequam litteræ hujusmodi emanassent, similis mem. Pius Papa V. etiam Prædecessor noster, ejusdem Concilii Tridentini De-

cretis, quibus ne quidquam, quod in usus pios non convertatur, in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione vel alia provisione sive admissione ad possessionem alicujus Cathedralis Ecclesiæ, vel Beneficii, Canonicatuum, aut Præbendarum, vel partem proventuum, seu ad distributiones quotidianas quoquomodo persolvi possit, strictissimè prohibetur, inhærens, suam hac in in re Constitutionem ediderat tenoris, qui sequitur, videlicet: Pius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Durum nimis & incommodum arbitramur, quòd Ecclesiarum Ministri in iis, quæ ad ipsorum sustentationem suppeditant, dispendia patiantur. Quocirca cùm hanc ad rem, simulque prohibendam ab Ecclesia Dei avaritiæ pravitatem, editas antehac sanctiones minimè satis esse intelligimus, novæ Cõstitutionis subsidio cogimur providere. Cùm itaque aliàs ex pluriũ Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum Constitutionibus, aut ex prava consuetudine observari intelligeretur, ut in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel aliâ provisione, sive admissione ad possessionem alicujus Cathedralis Ecclesiæ, vel Beneficii, Canonicatuum, aut Præbendarum, vel partem proventuum, seu ad distributiones quotidianas certæ conditiones seu deductiones ex fructibus, solutiones, promissiones, compensationesve illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus Ecclesiis dicuntur Turnorum lucra interponerentur, licèt Sancta Synodus hæc detestata, mandaverit Episcopis, ut quæcumque hujusmodi, quæ in usus pios non converterentur, atque ingressus eos, qui simoniacæ labis aut sordidæ avaritiæ suspicionem haberent, fieri non permitterent, ipsique diligenter de eorum Constitutionibus, sive consuetudinibus super prædictis cognosce-

gnosce-

gnoscerent,& illis tantùm,quas probarent, exceptis, reliquas ùt pravas & scandalosas rejicerent,eos verò, qui adversùs prædicta quavis ratione commisissent, pœnis contra Simoniacos editis teneri decreverit; multorum tamen indomitâ cupiditate tam prædicta quàm alia ad beneficium & commodum ipsorum Ministrorum edita,aut omnino contemnuntur, aut in varios sensus traducta perperam eluduntur. Quare Nos pro Divini cultûs exercitio,simulq; evocatorum ad illum,auxilio pleniùs,evidentiúsque consulendum fore rati,revocamus & abolemus omnia & quæcumque privilegia,consuetudines & statuta quarumcumque Ecclesiarum Cathedralium & Metropolitanarum,ac Majorum, necnon Collegiatarum, etiam juramento,confirmatione Apostolicâ, aut alio quovis præsidio munita,ac etiam supra hominum memoriam,& longissimo, & quantocumq; tempore etiam continuo observata, sive pro solvendis Ecclesiarum vel Prælatorum debitis, sive pro supportandis illorum oneribus,sive aliis etiam majoribus,maximis,& urgentissimis causis concessa & approbata, ac etiam multiplicatis vicibus innovata, extensa & moderata, quòd vacantibus ipsarum Ecclesiarum Dignitatibus, Canonicatibus,Præbendis,Portionibus,Beneficiis,& Officiis,fructus, ac etiam quotidianæ distributiones ex eis primo ab ipsa vacatione anno,aut longiore vel etiam breviore tempore proventuri, mensæ Episcopali seu Capitulari, aliove loco integrè vel partim remaneant seu applicentur, aut in communes usus cedant, seu inter alios Canonicos & personas Ecclesiæ seu Capituli dividantur. Quódque nullus etiam Apostolicâ auctoritate provisus in Canonicum recipi,aut ad Dignitatem, seu Portionem,Beneficium, vel Officium admitti,vel aliàs in ejus possessionem induci possit,nisi priùs de observandis hujusmodi privilegiis,

legiis, consuetudinibus & statutis juramentum præstiterit, & obtentæ illorum derogationi, ac fructuum & distributionum perceptioni renunciaverit, seu Capitulo & personis prædictis cesserit, seu (ut appellant) dulciaria, aut quid aliud præstiterit; quorum omnium tenores, causas & effectus habemus præsentibus pro expressis, quibuscumque illa concepta sint formulis, nec non irritantibus & aliis Decretis roborata. Volentes ea omnia vires & effectum de cætero non habere. Præcipimus igitur & interdicimus omnibus Episcopis, Capitulis, Collegiis & personis, ad quos id pertinet, ne posthac fructus aut distributiones hujusmodi, nec prorsus ullam eorum partem retineant, neve ipsorum cessionem vel renunciationem, aut dulciaria, vel alia quomodocumque petant vel exigant, aut quemquam sive Ordinariâ sive Apostolicâ Auctoritate provisum, ad præstandum hujusmodi juramentum inducant, aut illi prædicta non facienti possessionem impediant vel remorentur. Quicumque contrà fecerint, si Ecclesiarum Antistites, tamdiu à Pontificalis officii exercitio sint suspensi, donec satisfactione præviâ illis per Sedem Apostolicam suspensio relaxetur: Capitula verò & Collegia quæcumque Ecclesiastico subjaceant interdicto, ac singulares personæ in excommunicationis sententiam incurrant, à qua, nisi in mortis articulo constitutæ, ab alio, quàm à Romano Pontifice, absolutionis beneficium nequeant obtinere; Decernentes hujusmodi præstita juramenta non tenere, nec quemquã illis obligari, quinimo jurantes in hujusmodi censuram incidere, necnon irritum & inane, quicquid secus super his per quoscumq; scienter vel ignoranter contigerit attentari. Et nihilominus statuimus, ut ubicumque hujusmodi fructus & distributionis Fabricæ vel Sacristiæ, aut alterius pii loci usibus ultra semestre tempus

pus reperiuntur concessi, horum dumtaxat dimidia pars ipsi Sacristiæ vel Fabricæ, aut pio loco deincepe tribuatur, alteram verò Beneficiati prædicti integrè percipiant. Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque; aut si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum, quòd interdici, suspendi, aut excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, Decreto prædictæ Synodi, ac etiam Constitutione fel. recordat. JOANNIS Papæ XXII. quæ incipit, Suscepti, & aliis juribus hac de re disponentibus nihilominus aliàs in suo robore duraturis. Cæterùm per prædicta non intendimus illis præjudicare Capitulis, Collegiis, Mensis, aut personis, fructus & distributiones inter vacationem Beneficiorum & eorum collationem sive possessionis apprehensionem provenientes ex statuto, consuetudine vel privilegio hujusmodi percipientibus vel retinentibus, quominus ipsi illos interim, ùt antea, exigere valeant & habere. Postremò volumus, ut præsentium exemplа etiam impressa, Notarii Publici manu, & Prælati Ecclesiastici ejusve Curiæ sigillo obsignata, eandem illam prorsus fidem ubique locorum in judicio & extra illud faciant, quam facerent ipsæmet præsentes, si essent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ revocationis, abolitionis, præcepti, interdicti; Decreti, statuti, intentionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno 1570. die

die 30. Junii. Cùm autem, sicut, non sine gravi animi nostri dolore, ex quamplurium, ac præsertim nonnullorum Venerab. Fratrum Archiepiscoporum & Episcoporum ad Apostolatum nostrum delatis querelis accepimus, adeo creverit tam salutarium legum transgressorum impudentia, ut non desint, qui sive avaritiæ, quæ est idolorum servitus, improbo affectu, sive ambitioso Ecclesiasticorum graduum cupiditatis consilio ducti, hominibus trepidè paciscentibus fidem habentes, & tamen Deo veraciter promittenti minimè credentes, sacras ipsas electiones, quas Sanctissimi Ecclesiæ Canones omni pravâ pactione submotâ peragi tam districtè præcipiunt, illicitis, injustis ac per tot Apostolicas sanctiones reprobatis conventionibus per Electos, quicumque illi sint, observandis, quibus Canonica Præsulum jurisdictio ùt plurimùm circumscribitur, vacantium Ecclesiarum jura læduntur, ac ipsius etiam Apostolicæ Sedis auctoritas interdum violatur, temerè inquinare satagant, atque ita abominationem desolationis in Sanctuarium invehere, sacrasque Ecclesiæ dignitates, ad quas olim nonnisi ex persecutionis tolerantia ascendebatur, in turpem quæstum, ac tenebrarum negotium commutare minimè vereantur, non sine gravissima Ecclesiasticæ disciplinæ perturbatione, fidelium scandalo, ac salutis animarum detrimento: Hinc est, quòd nos, qui libertatis, jurisdictionis, aliorumque Jurium Ecclesiasticorum assertores in Terris à Domino constituti sumus, omniumque Christi Fidelium curam supernâ dispositione gerimus, abusus quoscumque circa præmissa introductos è medio tollere, illisque in futurum omnem ansam præcidere, necnon animarum periculis, quantùm nobis ex alto conceditur, occurrere cupientes, habitâ super iisdem præmissis cum

par-

particulari Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium ejusdem Concilii Tridentini Interpretum, qui rem maturè discusserunt, diligenti deliberatione, de illorum consilio pariter & assensu, ac etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac maturâ deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, omnia & singula præmissa à præfatis NICOLAO, PIO & GREGORIO Prædecessoribus constituta, ordinata, interdicta, Decreta & respectivè declarata, ut præfertur, expeditasque desuper illorum Constitutiones seu litteras supradictas tenore præsentium perpetuò approbamus, confirmamus, innovamus, illisque perpetuæ atque irrefragabilis Apostolicæ firmitatis robur, patrocinium, præsidium adjicimus. Præterea ut eadem præmissa firmiùs atque inviolabiliùs de cætero observentur, ultra omnes & singulas pœnas in iisdem Constitutionibus seu litteris impositas, privationis Dignitatum, Canonicatuum & Præbendarum, aliorumque Beneficiorum Ecclesiasticorum; & quoad Regulares, etiam vocis activæ, & passivæ, ac graduum, munerum & officiorum quorumcumque per eos respectivè obtentorum, perpetuæque inhabilitatis ad illa & alia similia, vel dissimilia quæcumque imposterum quomodolibet obtinenda, pœnas per contra facientes ipso facto, absque alia declaratione incurrendas, adjungimus. Porrò ad penitus extirpandum atque evellendum abusum Capitulationum, pactionum, conventionum, concordatorum seu statutorum quorumcumque, quæ perperam ac adversùs Sacrorum Canonum & Constitutionum Apostolicarum dispositionem, occurrente Ecclesiarum quarumlibet, præsertim Cathedralium & Metropolitanarum, Monasteriorum quorumvis vacatione,

ab iis,

ab iis, ad quos electio personarum idonearum ipsis Ecclesiis seu Monasteriis, ad electionem hujusmodi respectivè præficiendarum juxta privilegia & indulta Apostolica eis desuper concessa, aut aliàs legitimè spectat, sive ante, sive post electionem prædictam interdum iniri, condi, aut fieri consueverint, motu, scientiâ, deliberatione, & potestatis plenitudine paribus earumdem tenore præsentium omnibus & singulis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, cujuscumque statûs, gradûs, ordinis, conditionis, præeminentiæ vel dignitatis fuerint, sub eisdem omnino pœnis superiùs expressis, quarum absolutionem seu relaxationem Nobis & Romano Pontifici pro tempore existenti dumtaxat specialiter reservamus, districtè prohibemus & interdicimus, ne Capitulationes, pactiones, conventiones, concordata, seu statuta hujusmodi ante ipsam quidem electionem, seu etiam postulationem de cætero inire, condere aut facere audeant quovis modo, seu præsumant; Illaque proinde, quatenus de facto contra præsentis nostræ prohibitionis formam inita, condita seu facta fuerint, nulla, inania, invalida, irrita, viribusque & effectu penitus & omnino vacua, ac nullius roboris & momenti esse, & perpetuò fore, neminemque ad illorum, seu cujuslibet eorum, etiamsi juramento vallata sint, observantiam teneri, aut obligatum existere, vel fore decernimus & declaramus. Quæ verò electione seu postulatione hujusmodi secutâ quomodolibet iniri, condi seu fieri contigerit, ad Nos seu eundem Romanum Pontificem pro tempore existentem quamprimum deferri, atque ita nostro & Sedis Apostolicæ judicio subjici præcipimus; suspensâ interim eorum omnium & singulorum executione, donec & quousque ab eadem Sede, sine cujus auctoritate nihil

nihil omnino in similibus paciſci fas eſt; Apoſtolicæ confirmationis robur in totum vel in partem receperint. Cæterùm per præſentes non intendimus ea, quæ antehac contra ſupradictarum NICOLAI, PII & GREGORII Prædeceſſorum, ſeu forſan aliarum Apoſtolicarum Conſtitutionum ſeu litterarum formam quomodolibet geſta fuerunt, ullatenus approbare, nec pœnas ea de cauſa per tranſgreſſores incurſas remittere, vel condonare. Decernentes pariter eaſdem præſentes litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quòd quilibet in præmiſſis ſeu eorum aliquo jus vel intereſſe habentes, ſeu habere quomodolibet prætendentes, cujuſcumque ſtatûs, gradûs, ordinis, præeminentiæ & dignitatis exiſtant, & aliàs ſpecificâ & individuâ mentione & expreſſione digni illis non conſenſerint, nec ad ea vocati, citati & auditi, neque cauſæ, propter quas præſentes emanarint, ſufficienter adductæ, verificatæ & juſtificatæ fuerint, aut ex alia quacumque quantumvis juridica & privilegiata cauſa, colore, prætextu & capite, etiam in corpore juris clauſo, etiam enormis, enormiſſimæ, & totalis læſionis nullo unquàm tempore de ſubreptionis vel obreptionis, aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, aut intereſſe habentium conſenſus, aliove quolibet etiam quantumvis magno, ſubſtantiali ac incogitato & inexcogitabili, individuamque expreſſionem requirente defectu notari, impugnari, infringi, invalidari, retractari, ad terminos juris reduci, ſeu in controverſiam vocari, aut adversùs illas aperitionis oris, reſtitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti vel gratiæ remedium intentari vel impetrari, ſeu impetrato aut etiam motu, ſcientiâ & poteſtatis plenitudine paribus conceſſo vel emanato quempiam in

judicio, vel extra illud uti, seu se juvare posse, sed ipsas præsentes litteras semper firmas, validas & efficaces existere & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere, ac ab omnibus & singulis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter & inconcusse observari; sicque & non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac ejusdem S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Apostolicæ Sedis præfatæ Nuntios, alioswe quoslibet quacumque præeminentiâ & potestate fungentes & functuros, sublatâ eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, interpretandi facultate & auctoritate, judicari & definiri debere, ac irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac quatenus opus sit, nostrâ & Cancellariæ Apostolicæ Regulâ de Jure quæsito non tollendo, aliisque Apostolicis, ac in Universalibus Provincialibusque & Synodalibus Conciliis editis Generalibus vel specialibus Constitutionibus & Ordinationibus, necnon Ecclesiarum & Monasteriorum quorumvis, & illorum Ordinum, aliisve quibusvis, etiam juramento, confirmatione Apostolicâ, aut quavis firmitate aliâ roboratis statutis & consuetudinibus, etiam immemorabilibus; privilegiis quoque, indultis & litteris Apostolicis, eisdem Ecclesiis, Monasteriis ac Ordinibus, illorumque Præsulibus & Capitulis, Abbatibus, aliisque Superioribus & personis quibuslibet sub quibuscumque verborum tenoribus & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarũ derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis clausulis, irritantibusque & aliis Decretis, etiam motu, scientiâ, & potestatis plenitudine paribus,

bus, ac Consistorialiter, & aliàs quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, ac quantiscumque vicibus confirmatis, approbatis & innovatis. Quibus omnibus & singulis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & formâ in illis traditâ observatâ, exprimerentur, & insererentur, præsentibus pro plenè & sufficienter expressis & insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter & expressè derogamus, ac plenissimè & amplissimè derogatum esse volumus, cæterisque contrariis quibuscumque; aut si præfatis, vel aliis quibuslibet communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quòd interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Ut autem eædem præsentes litteræ ad omnium notitiam faciliùs deveniant, volumus illas, seu earum exempla, ad valvas Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, Curiæque Generalis in Monte Citorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ùt moris est, affigi & publicari; sicque publicatas & affixas, omnes & singulos, quos illæ concernunt perinde arctare & afficere, ac si unicuique eorum nominatim & personaliter intimatæ fuissent; &c.

§. II. Hæc Constit. confirmat ea, quæ l. 3. p. 1. 672 n. 87. diximus, nempe esse simoniam, si Canonicus

pro admissione in possessionem cogatur solvere aliquid Capitularibus, vel instituere convivium &c. Quomodo autem possit contra ejusmodi prohibitionem præscribi, diximus ibidem à n. 191., item l. I. à n. 632., Et certum est necdum præscriptum esse contra hanc Constit., ubi obligavit, ita ut nunc præter id, quod Constit. permittit, non liceat exigere pecunias propter statuta, nec quidquam aliud etiam ad usus pios, licèt antehac aliter docuerint multi Authores. Vide *Leur.* p. 3. q. 748. Neque potest aut consuetudo præscribere aut statutum prævalere, ut fructus primi anni, v. g. distribuantur inter seniores, quia tales consuetudines & statuta esse iniqua ac scandalosa declarant *Trid.*, *Pius V.*, *Clemens VIII.* teste *Garc.* p. 11. c. 5. à n. 162., & *Inn. XII.* per Constit. relatam: Praxis autem in his partibus habet, ut provisus ad redimendam vexam pecunias, quæ propter statuta solvi debebant, deponat apud Capitulum, usque ad tempus, quo supplicetur Papæ, vel declaretur salvâ Constit. relatâ licere ejusmodi solutionem.

673 §. III. Quod attinet ad annos gratiæ, certum videtur, quòd fructus primi anni spectent ad novum provisum, nam collatio beneficii, v. g. à quinque mensibus vacantis, hodie facta, censetur facta à momento vacationis, ergo cùm provisus hodie acquirat quasi fundum beneficii, fructus omnes ab initio vacationis inhærentes beneficio, per se loquendo, pertinent ad ipsum, *Surd. Gemin. Lott. Leur.* p. 2. q. 792. Hoc non obstante fructus primi anni sæpe relinquuntur hæredibus defuncti beneficiati, & id adhuc licitum est saltem pro Parochis, quia *Inn. XII.* tantùm loquitur de beneficiis Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum, quoad beneficia autem simplicia adhuc putant aliqui ejusmodi statutum

vel

vel consuetudinem, ut novus provisus per annum deserviat beneficio sine ullis fructibus, non repugnare nequidem Constit. relatæ, si eos fructus post ejus mortem accipiant hæredes, nam defunctus sic reipsa percipit fructus primi anni, qui non auferuntur sed differuntur, & quasi asservantur, ut sint pro funeralibus & debitis solvendis, si debita contraxerat, idque semper licuisse notant ex declarationibus S. Congreg. & decis. Rotæ authores apud *Leur.* p. 3. q. 103. Idem dicit *Garc.*, si sit statutum vel consuetudo, ut nihil percipiat, qui non erit, v. g. Subdiaconus; ad majorem tamen securitatem in Diœcesi Colonienſi & Leodienſi supplicatum est ratione annorum gratiæ contra illam Constit. *Inn. XII.*, & Papa remisit examen ad Congregationem, quæ hactenus non respondit. Similiter quoad illud punctum supplicarunt quatuor Capitula, urbis & suburbii Monasterienſis in Westphalia, Anno 1701., & Congregatio remisit causas examinandas Officiali, unde si relatio Romam missa nitatur causis sufficientibus, possunt hæc Capitula uti annis gratiæ, usque dum aliud urgeatur.

Q. 89. *Quid notandum sit circa obligationem annatæ vel quindenæ; item circa valorem beneficii.* *R.* Seqq.

§. I. Per annatam intelligitur media pars fructum primi anni Sedi Apostolicæ solvenda instar decimarum, partim ad sustentationem Papæ & Cardinalium, partim in recognitionem universalis dominii, quod Papa & Ecclesia habet in omnia beneficia, uti loquitur *Paulus IV.* apud *Luca* d. 89. n. 2. Hæc autem annata non solvitur ex beneficiis, quæ non excedunt 24. ducatos auri de Camera, uti habent Concordata relata n. 503., unde cùm nulla beneficia in Germania, Gallia & Hispania taxentur 674

in Camera ultra 24. ducatos, pro illis nihil solvitur ratione annatæ, *Brand. Chok. Pirh. Leur.* p. 2. q. 601. De cætero in hoc nihil committi nundinationis vel simoniæ, probat rectè *Leur.* p. 3. q. 190.

675 §. II. Quindena seu quindenium est media pars fructuum, quæ ex beneficiis alicui Communitati vel loco pio unitis solvitur singulis 15. annis, cùm enim tale beneficium non ampliùs vacet, loco annatæ imposita est quindena, unde qui non tenentur solvere annatam, etiam non tenentur ad quindenam. Videri potest *Castrop.* T. 7. d. 3. p. 7., ubi etiam agit de charitativo subsidio, quod quandoque à beneficiatis exigitur.

676 § III. Si quis habeat indultum conferendi beneficia, additâ clausulâ, ut sic provisus, si fructus beneficii valorem annuum 24. ducatorum excedant, infra 8. menses novam provisionem à sua Sanctitate impetret, & litteras petere ac jura Cameræ Apostolicæ persolvere teneatur, dubitarunt aliqui, an etiam in Germania sic provisus non teneatur ista præstare: pro parte affirmante est, quòd indultum sit extraordinaria gratia, adeoque potuerit Papa extraordinariam clausulam addere præter Concordata, idque præsumendum sit, ne clausula ista sit frustranea. *Conf.* nam Germanus Romæ supplicans pro beneficio, licèt scribatur illud non excedere 24. ducatos, tamen putat *Plettenberg* in notit. tribunal. ad Reg. 55. Cancell. pag. 471. teneri exprimere verum valorem, ergo si revera excedat, debebit id manifestare Romæ, & quia ita mandat indultum, novam petere provisionem. Nihilominus præscindendo à praxi, de qua mihi non constat, sententia negans videtur probabilior, quia dicta clausula non est specialiter isti indulto inserta, sed passim de stylo communi & antiquo omnibus ejusmodi indultis

etiam

etiam Cardinalium & Legatorum Apostolicorum inseritur, uti videre est apud *Barb.* de Pot. Ep. alleg. 57. n. 52. & *Tond.* p. 2. c. 3. §. 5. n. 22., idque unicè, ne Camera Apostolica fraudetur annatis, quòd autem ista clausula non habeat effectum, ubi valor omnium beneficiorum non censetur excedere 24. ducatos, id per accidens est, nam obtinet effectum in indultis ad alias Provincias, ubi beneficia taxantur ad verum valorem, hinc clausula ista ubique relinquitur, ne mutetur stylus scribendi, unde dato, quòd opus sit in supplica ad Papam exprimere verum valorem, hìc non est opus ullâ supplicâ ad Papam, ergo nec opus hoc exprimere.

Q. 90. *Quid intelligatur per valorem 24. ducatorum de Camera. R.* 677

§. I. Ducatus auri de Camera est Scutum aureum & unus argenteus seu Julius; Scutum autem aureum secundùm monetam nostram est ducatus sive duo Imperiales in specie. Quòd si dicatur ducatus, & non addatur, *de Camera*, attendendus est valor ducati currens in loco beneficii, *Garc.* p. 5. c. 3. n. 151.

§. II. Pro designando valore beneficii non de- 678
bent computari emolumenta incerta, sed sola certa, uti sunt anniversaria fixa & dotata, *Suar. Castrop. Garc. VVamesl.* Etiam probabiliter non debent computari stipendia pro Missis, si has posset legere per alium, tunc enim non sunt fructus beneficii sed proprii laboris, *Guttir. Graff. Garc.* n. 166.; debetque detrahi etiam pensio imposita beneficio, quia beneficium censetur valere hoc, quod beneficiato remanet detractis oneribus, *Gigas, Castrop.* contra alios: excusatur autem mala expressio valoris, si sit excessus modicus, id est, non ultra sextam partem, *Mandos. Leur.* p. 2. q. 659. n. 8.

679 §. III. Cùm anni varient in proventibus, valor taxari debet ex annis pluribus: Et sufficere attendi quinque præcedentes, dicunt *Mandos.* & *Mascard.* sed attendi debere 10. præcedentes docent *Garc.* & *Castrop.* Vide *Leur.* q. 660.

680 Q. 91. *Quid notandum sit circa possessionem annalem.* R. Seqq.

§. I. De hac ita habet Regula Cancell. *Dominus noster, ut improbi lites exquirentium mores reprimantur, statuit & ordinavit, quòd quicumque beneficium Ecclesiasticum tunc per annum immediatè præcedentem pacificè possessum, & quod certo modo vacare prætendit, deinceps impetraverit, nomen, gradum & nobilitatem possessoris ejusdem, & quot annis illud possederit & specificam & determinatam causam (ex qua constare clarè poterit, quòd nullum ipsi possessori in dicto beneficio jus competat) in hujusmodi impetratione exprimere, & intra 6. menses ipsum possessorem ad judicium evocare facere, causamque ex tunc desuper infra annum usque ad sententiam diffinitivam inclusivè prosequi debeat & teneatur, alioquin impetratio prædicta & quæcunque inde secuta nullius existant firmitatis; & idem impetrans de damnis & interesse possessorem ipsum propterea contingentibus ei satisfacere, & si possessorem ipsum frivolè ac indebitè molestasse repertus fuerit, 50. florenos auri persolvere Cameræ Apostolicæ sit adstrictus, nec aliàs quàm præmissæ vacationis modus, etiam per litteras, si neuter aut subrogationis vel aliàs sibi quoad hoc, ut hujusmodi beneficium eâ vice consequi vel obtinere valeat, quomodolibet suffragetur, illudque nullatenus in antea litigiosum censeatur.*

681 §. II. Expressio multorum, quæ Regula recenset, non est necessaria, si beneficium impetretur apud

apud Ordinarium, nam hìc censetur nosse suos, hinc dicit *Chok.* ad hanc Reg. n. 55. eam non habere locum extra Curiam Romanam; habet tamen locum apud Legatum Apostolicum, apud quem etiam ista exprimi debent, *Az. Rebuff. Gonz. Leur.* p. 2. q. 830.

§. III. Possessor annalis potest in quacumque 682
instantia, etiam post sententiam & executionem, adducere exceptionem hujus Regulæ pro defensione sui & restitutione possessionis, dummodo probet se per annum possedisse, & possedisse pacificè usque ad diem impetrationis alterius, *Gratian. Gonz. Lott.* l. 2. q. 52. n. 16. & à n. 23. *Leur.* q. 831. Quod tenet, etiamsi impetrans ignoraverit possessionem fuisse annalem, *Chok. Leur.* q. 841.

§. IV. Hæc Regula tuetur quemcumque posses- 683
sorem etiam aliàs inhabilem, de jure privatum, intrusum, carentem bonâ fide & omni titulo &c., nisi per confessionem vel judicaturam notoria fuisset inhabilitas vel nullitas tituli, *Lott.* n. 38. *Luca* de benef. d. 47. n. 16. *Leur.* q. 832. Item tuetur possessorem necdum percipientem fructus, *Gom. Mandos. Chok. Leur.* q. 842. Putat quidem *Soto* non tueri privandos sed tantùm actu privatos beneficio, sed oppositum videtur verum; possessor tamen probare debet, præter possessionem, etiam aliunde competere jus in beneficio. Putat etiam *Sarn.* apud *Leur.* q. 853. Regulam non servire personæ incapaci detentionis, quia nempe ipsi prohibitum erat detinere beneficium, sed si reipsa detinuit cum colorato titulo, censetur possedisse, utì dicetur n. 685. in fine.

§. V. Hìc annus inchoatur à die captæ posses- 684
sionis & finitur eâdem die inceptâ, quia cum agatur de favore possidentis, annus computatur civiliter ad dies, & non de momento ad momentum, *Lott.* n. 21. *Leur.* q. 833.

685 §. VI. Si resignans possederit per sex menses & resignatarius etiam per sex, hic non juvatur per dictam Regulam, quia licèt possessio antecessoris sæpe uniatur cum possessione successoris, utì dictum est l. 3. p. 2. n. 527., tamen hæc Regula semper loquitur de uno possessore, *Mandos. Az. Lugo, Paris. Castro, Leur.* q. 835. Neque resignatarius vel successor potest se tueri possessione annali resignantis aut antecessoris, quia Regula respicit solum possessorem actualem, ideoque ex stylo Curiæ censetur personalis, *Mandos. Paris.* aliique cum *Leur.* q. 837. Imò quamvìs resignans beneficium per undecim menses possederit, & resignatarius ultra mensem distulerit capere possessionem, resignans non poterit se tueri hac Regulâ, quia non possedit per 12. menses, *Mandos. Paris.* l. 3. q. 5. n. 64., qui tamen n. 58. cum aliis multis excipit casum, quo resignans perrexisset retinere beneficium, & resignatarius necdum capta possessione post mensem moreretur, quia quamvìs per resignationem amittatur possessio civilis, videtur tamen retineri posse naturalis ac sufficiens ad effectum hujus regulæ, ad quem sufficit etiam animus tantùm possessio. Vide *Leur.* q. 839. & q. 840. n. 3. Item dicenda à n. 956.

686 §. VII. Gaudent effectu hujus Regulæ Officia & Dignitates Ecclesiasticæ, Præstimonia data in titulum perpetuum; item secundùm *Gom.* contra *Mandos.*, pensiones super fructibus beneficii, beneficia commendata, Vicariæ perpetuæ, Capellaniæ datæ in titulum; item beneficia juris patronatûs, utì tenent *Chok.* contra *Tond.* Econtrà non gaudent beneficia manualia, utì nec consistorialia, de quibus Papa disponit coram Cardinalibus. Vide *Leur.* q. 843.

687 §. VIII. Valet hæc Regula contra impetrantem cum

cum Rescripto, *motu proprio*, *Mandos. Chok. Leur.* q. 845., quem vide q. 846. de pœnis, & q. 847. de derogationibus hujus Regulæ.

§. IX. Ut impetrans aliquid possit contra possessorem, debet à tempore datæ impetrationis infra 6. menses esse executa citatio possessoris; & à tempore executæ citationis, etiamsi primo mense facta esset, currit annus pro urgenda definitiva circa petitorium; & ad ejusmodi citationem arctatoriam requiritur, ut delegatus Apostolicus citationi faciat inseri copiam litterarum suæ delegationis, *Rosa* de Exec. lit. Apost. p. 2. c. 6. n. 6. His factis satis est, si impetrans faciat, quod in se est, ut intra annum pronuntietur sententia, *Gonz. Lott. Chok.* Et de impedimento debere protestari putant *Gl.* & *Rebuff.*, sed negant *Ricc.* & *Tond.* Vide *Leur.* q. 844. 688

Q. 92. *Quid notandum sit circa possessionem triennalem beneficii vel fructuum. R.* 689

§. I. De hac ita habet Regula 3., olim 35. Cancell., *Statuit & ordinavit idem D. N., quòd si quicumque beneficia ecclesiastica, qualiacumque sint, absque simoniaco ingressu, apostolicâ vel ordinariâ collatione aut electione & electionis hujus confirmatione seu præsentatione & institutione illorum, ad quos beneficiorum hujusmodi collatio & provisio, electio & præsentatio seu quævis alia dispositio pertinet, per triennium pacificè possederit, (dummodo in beneficiis hujusmodi, si dispositioni Apostolicæ ex aliqua reservatione generali in corpore juris clausa reservata fuerint, se non intruserint) super iisdem beneficiis taliter possessis nequeant molestari, nec non impetrationes quaslibet de beneficiis ipsis sic possessis factas, irritas & inanes censeri debere decrevit, antiquas lites super illis motas penitus extinguendo.*

§. II.

690 §. II. Regula de annali relinquit impetranti potestatem molestandi possessionem, sed præscribit modum & tempus, hæc autem Regula tollit potestatem molestandi, *Lott.* l. 2. q. 53. n. 8. *Luca* de benef. d. 91. n. 2. *Engel* l. 3. T. 5. n. 39. *Leur.* p. 2. q. 850.; imò tolluntur omnia acta & sententiæ antea latæ; uti habet Regula in fine, adeoque perfectè ligantur os Judici & manus parti adversæ, *Luca*, n. 3.

691 §. III. Gaudent effectu hujus Regulæ Commendæ perpetuæ, Officia Ecclesiastica, Hospitalia data in titulum, beneficia etiam juris patronatûs, etiam reservata extra casum vacationis per obitum in Curia; Manualia tamen non gaudent. Vide *Leur.* q. 861.

692 §. IV. Juvat hæc Regula etiam contra Minorem & impuberem, *Sanch.* in Conf. l. 2. c. 1. d. 22. item contra provisum à Papa de beneficio etiam reservato, si excipias per obitum in Curia, *Luca* n. 51. Regula tamen valet tantùm contra privatum agentem ex alia impetratione, non autem contra Ordinarium vel alium Superiorem visitantem aut inquirentem in titulum beneficii, huic enim tenetur probare titulum esse saltem coloratum, *Felin. Lott.* n. 8. & q. 46. à n. 35. Quòd autem addit *Chok.* ad hanc Reg. n. 76., talem possessorem, si inveniatur vitium, posse amoveri, loquitur in sua sententia putans per triennalem possessionem non præscribi titulum, de quo dicetur n. 716.

693 §. V. Etiam juvat Regula sæcularem, si triennio possederit beneficium regulare, & Regularem, si sæculare, quia licèt requirantur 40. anni, ut mutetur status talis beneficii, secundùm dicta à n. 296., non tamen, ut beneficium censeatur possessori acquisitum, *Sanch.* in Dec. l. 7. c. 29. n. 87.

694 §. VI. Fructus beneficii triennio præscribuntur, *Mol.* Tom. 3. d. 718. n. 1. *Sanch.* in Conf. l. 2. c. 1. d. 34.

d. 34. n. 17. *Dicast.* de Restit. d. 5. n. 84., quia numerantur inter res mobiles, utì expresè *Mol.*; res autem mobiles cum certo titulo præscribuntur triennio, sine titulo 30. annis, etiam contra quamcunque Ecclesiam, utì cum iisdem aliisque AA. habet *Haun.* de Just. T. 5. n. 271. Addunt *Sanch.* aliique cum *Dicast.* à n. 85. præscribi fructus per triennium, etiamsi consumpti sint ante triennium elapsum; item ad hos præscribendos sufficere generalem titulum possessionis, *pro suo*, nam in præscribendis accessoriis sufficit hic titulus absque alio speciali, fructus autem præscribuntur tanquam accessorii rei bonâ fide possessæ.

Q. 93. *Quænam conditiones requirantur, ut quis juvetur privilegio Regulæ de triennali.* R. Requiruntur tam multæ, ut *Luca* de benef. d. 91. aliquoties repetat rarum esse casum, in quo possessor beneficio hujus tantùm Regulæ juvetur, præcipuæ autem sunt seqq. 695

1. Habilitas personæ ad possidendum vel detinendum beneficium, utì declarabitur à n. 703.

2. Bona fides, utì habet communis cum *Nav. Rebuff. Sanch.* in Conf. l. 2. c. 1. d. 31. n. 20., quamvis contradicant *Com. Covar. Crescent. Sa, Castrop. Tond. Chok. Leur.* p. 2. q. 857., sed videtur dicendum, quòd bona fides non requiratur ad tuendum se pro foro externo, attamen requiratur ad præscribendum jus pro foro interno, utì rectè *Dicast.* de Just. l. 2. T. 1. d. 1. à n. 151. Vide dicenda n. 716., ut enim jus præscribatur in beneficio, requiritur bona fides, eo modo, quo l. 3. p. 2. à n. 479. diximus requiri ad præscriptiones ordinarias.

3. Possessio, de qua videnda sunt dicta l. 3. p. 2. à n. 507., item dicta hìc à n. 450. Quòd si possessio per alium sit capta, currit priùs à tempore ratihabitionis 696

bitionis, debetque semper ab allegante probari possessio, *Luca* n. 9.

4. Possessio pacifica, eo modo, quo dictum est à n. 526. Et ut possessio Caji ad effectum hujus Regulæ sit pacifica, satis est, quòd sine lite jam præterierit triennium, quamvis ante illud per Titium fuisset Cajo mota lis, quia hæc Regula est ad exstinguendas antiquas lites, *Lott.* l. 2. q. 53. n. 19. Et quamvis fortè ante absolutum triennium moverit litem Titius, tamen Cajo currit triennium contra alios, respectu quorum manet pacificus possessor, *Gl. Sanch. Rebel. Tond.* Quòd si contradictio extrajudicialis fuerit cœpta, sed per triennium intermissa, prodest Regula, *Burat. Tond.* Vide *Leur.* q. 852.

697 5. Possessio ejusdem per triennium; unde possessio antecessoris etiam hìc non unitur, sed nunc possidens debet habuisse beneficium per triennium, uti de annali dictum n. 695. Si tamen prædecessor triennio pacificè possederit, successor non tenetur amplius justificare illius titulum, *Lop. Mascard. Garc.* p. 11. c. 1. n. 12, ideoque successor per hanc Regulam defenditur contra molestantes, *Rebuff. Ripa, Sanch.* d. 23. *Luca* n. 7. Putatque cum aliis *Diana* p. 9. t. 9. R. 67. q. 5. sufficere, si ultimus dies triennii sit inceptus, secundùm dicta n. 684. De possessione surrogati, vide dicta n. 546.

698 6. Possessio non interrupta: si tamen quis per annum pacificè possederit, & resignarit coactus vi vel metu cadente in constantem virum, obtinueritque restitutionem per actionem, *quòd metûs causâ*, ac per alios duos annos pacificè possederit, gaudet beneficio triennalis, ac si possessio non fuisset interrupta, quia quando quis pristino juri restituitur, in illud ex toto redit, L. *Quod si Minor*, §. 4. ff. de Minoribus, *Rebuff. Paris.* apud *Leur.* p. 3. q. 703. n. 7.

7. Titulus saltem coloratus, de quo dicetur à n. 699
708., debetque esse vel verè probatus, ostendendo literas provisionis, vel præsumptivè allegatus, utì si quis per 10. annos beneficium possederit, secundùm dicenda n. 715. Tali titulo habito putat *Tond.* allegari posse quemcunque alium meliorem de cætero facilè obtinibilem, v. g. dispensationem, imò ad præsumendum titulum sufficit hæc possessio triennalis, si Episcopi omni anno visitent, quia non est præsumendum, quòd tanto tempore tolerassent intrusum, *Inn. Dec. Ferret. Pontan. Paris. Lott.*, Item ex possessione triennali non tantùm præsumitur dispensatio, sed etiam facta publicatio resignationis, nisi aliud constet. Vide *Leur.* p. 2. q. 853. 854. Quòd si titulus coloratus reducatur ad non coloratum, utì si possessor triennalis pro colore suæ possessionis alleget titulum resignationis, quam nunc constat fuisse invalidam, Regula non juvat, *Rebuff. Gom. Sanch.* d. 31. n. 10. Debet autem probari, quòd beneficium fuerit possessum ex vi talis tituli; nec juvat possessorem habuisse titulum, si vi ejus non possedit, *Luca* n. 14.

8. Ut beneficium non possideat contra decreta 700
Trid. de Reform. Sess. 7. c. 4: ut non habeantur plura incompatibilia: & Sess. 14. c. 17. ut habeatur unicum competens ad sustentationem: & Sess. 25. c. 15. ut filius Clerici illegitimus non habeat beneficium in Ecclesia, ubi pater ejus habet aut habuit: ita enim habet expressa declaratio S. Congreg. apud *Garc.* p. 11. c. 5. n. 379. Vide dicenda n. 763.

9. Ingressus non debet fuisse simoniacus.

10. Possessor non debet esse intrusus.

11. *Sanch.* d. 33. etiam requirit, ut possessor non 701
fuerit violentus, sed contradicunt alii cum *Az.*, quia Regula nihil habet de violento, sed solùm *Conc. Basi-*

Basileense, quod in eo non habet vim legis, uti notat *Lugo* de Just. d. 7. n. 128., *Castrop.* tamen dicit aliquem amittere jus, si invito possessore violenter occupet, sed prærequirit sententiam Judicis saltem declaratoriam. Docet etiam *Gom. Paris. Chok. Leur.* q. 859. carere privilegio Regulæ spoliatorem, qui viâ facti occupavit beneficium alienum per meram usurpationem, quia nempe talis fit intrusus, secundùm dicenda n. 713.

702 12. Ut beneficium non fuerit reservatum propter obitum in Curia, unde non obsunt aliæ reservationes omnes, *Gom. Sanch.* d. 34. n. 5. Excipit *Luca* n. 18., nisi his reservationibus annexum sit decretum irritans, quod impediat colorem tituli & possessionem omnem, secundùm dicta n. 657.

703 *Q. 94. Quid notandum sit circa varios, qui a quibusdam dicuntur inhabiles ad gaudendum beneficio Regulæ, de triennali. R.* Seqq.

§. I. Certò inhabiles sunt laici, conjugati, bigami, quia non tantùm non possunt consequi beneficium, sed nec præhabitum retinere, *Sanch.* in Conf. l. 2. c. 1. d. 31. n. 21. Reliquos non expressè exclusos per Regulam putant juvari *Gom. Nav. Sanch. Chok. Castrop.* T. 13. d. 2. p. 33. n. 9. *Luca* de benef. d. 91. n. 3., quia quamvis sint incapaces veri tituli, tamen non sunt omnino incapaces beneficii, cùm habere possint titulum coloratum, quasi possessionem &c. unde licèt *Lugo* de Just. d. 7. 110. putet eos non juvari, qui ex parte personæ jure ipso sunt incapaces, si impedimentum perduret etiam post triennium, tamen AA. citati & *Diana* p. 11. t. 5. R. 3. dicunt per Regulam juvari omnes illos, qui etiam ex parte personæ inhabiles sunt ex pœna, censura, irregularitate &c., eò quòd vi hujus Regulæ censeatur fieri dispensatio vel tolli impedimentum in ordine

ad

ad tale beneficium triennio possessum. Et in specie secundùm *Sanch.* & alios juvantur excommunicati, spurii, irregulares, suspensi, non promoti ad gradum requisitum, non dispensati ad tale beneficiũ, qui non habuerunt ætatem, habentes beneficia incompossibilia, non promoti intra annum ad Ordinem debitum. Consentit *Sot.* de excommunicatis, etiam hæreticis, donec spolientur (attamen de hæreticis contradicunt *Rebuff Chok.* & ipsemet *Sanch.*, quia incapaces sunt possessionis & omni beneficio ac auxilio juris carent, Cap. *Si adversus*, de hæreticis) Idem cum *Sanch.* sentiunt *Gom.* & *Chok.* de illegitimis & spuriis; idem *Paris.* & *Chok.* de non promotis intra tempus ad Ordinem debitum; idem *Gom. Paris. Rebuff.* de possidentibus duo curata, quamvis quoad hos meritò contradicant *Tond.* & *Chok.* ob declarationem S. Congreg., de qua dictum est n. 700.

§. II. Juvatur, qui per sub-vel obreptionem obtinuit beneficium, utì cum aliis *Diana* R. 4. q. 3.: Item is, qui beneficio privatus erat ipso jure vel per sententiam, dummodo pergat possidere. Vide *Leur.* p. 2. q. 860. 704

§. III. Si Clericus suaserit concubinæ abortum, licèt triennio possideat, docent aliqui non juvari per Regulam, sed contradicunt alii cum *Sanch.* d. 34. à n. 10. & *Burgh.* Cent. 2. cas. 7., quia non est inter exceptos. 705

§. IV. Putant *Host. Gemin. Sarn. I. Andr. Carden.* etiam eum juvari, qui resignationem suam non publicavit, quia talis continuatio videtur æquivalere publicationi, quando autem forma respicit certum effectum, potest per æquipollens adimpleri, *L. Iubemus*, Cod. de testam.; sed contradicunt *Ferett. Paris. Chok. Leur.*, quia Papa requirit formalem 706

 publi-

publicationem, & tollit titulum coloratum non publicanti, ac exprimit contravenientes non defendi Regulâ annali aut triennali. Similiter secundùm *Chok.* non juvatur precista nominatus ad primam vacaturam, & acceptans in casu non concesso. Nec ille, qui ex sola electione sine confirmatione possidet beneficium, *Gom. Sot. Chok.* Nec ille, qui non emisit professionem fidei juxta *Trid.* Sess. 24. c. 12. *Paris.* L. 8. q. 9. Vide *Leur.* q. 860.

707 §. V. Si beneficium resignatum in manus Ordinarii sit collatum consanguineo collatoris vel resignantis, & in ea Diœcesi recepta sit Constit. *Pii V.*, de qua dicemus à n. 1011. . hic non videtur juvari per Regulam, secundùm dicta n. 657., quia additum est hoc decretum irritans, *quòd si secus ac etiam quidquid præter vel contra formam prædictorum fuerit à quocunque temerè attentatum, id totum ex nunc vires & effectum decernimus non habere*, per hoc enim videtur imprimis tolli potestas conferendi consanguineo, cùm velit non habere vires & effectum, collatio autem facta alicui sine potestate conferendi non dat titulum nequidem coloratum, utì constabit ex dicendis n. 708., Ergo. Deinde etiam videtur tolli proviso potestas capiendæ possessionis, cùm non possit illam nec licitè nec validè inchoare, sine potestate autem capiendæ possessionis, non potest capi vel haberi possessio, ergo. *Conf.* decretum illud irritans facit, ut quidquid factum est à collatore & proviso, sit nullum & quasi non factum, facit enim nullas habere vires & nullum effectum, ergo nunc est, atque si nec collatio sit huic facta nec ab hoc capta possessio, exclusâ autem collatione tanquam fundamento tituli colorati, & præcluso ingressu in possessionem non potuit incipere illi currere tempus præscribendi: Quòd si reipsa causaretur

titulus

titulus coloratus & caperetur possessio, talis provisio haberet aliquem effectum, quod tamen negat Bulla, ergo.

Q. 95. *Quis titulus dicatur coloratus.* *R.* Qui apparet, seu probabiliter videri potest esse justus, utì si collatio habeatur ab eo, qui habet potestatem ordinariam conferendi, quamvìs nunc adfuerit impedimentum validæ provisionis, *Sanch.* in Cons l. 2. c. 1. d. 31. Notantque *Gom.* & *Diana* p. 11. t. 5. r. 4. q. 3. Sequentia, 1. Si beneficium priùs detur Cajo & postea Titio, Cajum habere verum titulum, Titium habere coloratum. 2. Si Cajo detur beneficium Titii adhuc viventis, mortuo Titio Cajum habere titulum coloratum. 3. Si impetratum sit beneficium non expresso ejus valore, quando id fieri debebat, ad talem collationem sequi titulum coloratum: 4. Si beneficium litigiosum aut aliter contra aliquod decretum Cancellariæ alicui detur, acquiri colorem tituli. 708

Q. 96. *Quis ingressus hìc dicatur simoniacus; & an Regulæ, de triennali, semper obstet simoniæ.* *R.* 709

§. I. Tum est ingressus simoniacus, si quis sciens esse commissam à se vel alio simoniam in adeptione beneficii, illud ingrediatur: è contrà si ipso ignorante sit à tertio, v. g. à patre ipsius commissa, non excluditur beneficio Regulæ, *Gom. Rebuff. Vgol. Suar.* de simonia c. 57. n. 38. *Garc.* p. 8. c. 1. n. 15. *Less.* l. 2. c. 35. n. 140. *Sanch.* in Cons. l. 2. c. 1. d. 32. *Castrop.* t. 13. d. 2. p. 33. n. 11. *Luca* de benef. d. 91. n. 6. *Leur.* p. 2. q. 873. Putat quidem *Chok.* ex vi Regulæ non esse tutum in conscientia, sed teneri petere absolutionem & novam provisionem à Papa, sed loquitur in sua sententia, putans possessione triennali non acquiri jus, de quo dicetur n. 716.

§. II. Si quis à principio sit ingressus cum titulo, 710

sed postea commiserit simoniam: aut si antea commiserat simoniam, sed postea supervenerit titulus coloratus, per quem sit ingressus, docent *Gom.* & *Chok.* non obstare Regulæ, quia non est ingressus vi simoniæ sed alterius tituli; contradicit *Lugo* de just. d. 7. n. 127., quia subjectum illud erat incapax, sed responderi potest incapacitatem illam fuisse tantùm ab extrinseco, ideoque non obstitisse Regulæ, secundùm dicta n. 703.

711 §. III. Si quis ex solo titulo simoniaco possideat, quamvis dispensatus & absolutus sit à simonia & pœnis, tamen non posse juvari hac Regulâ docent *Lugo* & *Haun.* de just. t. 1. t. 5. n. 280,, quia ingressus fuit reipsa simoniacus, de cujus pœnæ sublatione, debuisset fieri mentio.

712 §. IV. Non obstat simonia mentalis tantùm vel conventionalis, sed ut excludatur effectus Regulæ, debet præcessisse simonia realis utrimque completa, secundùm dicta l. 1. n. 212.

713 *Q. 97. Quis dicatur intrusus, & quæ intruso obstet Regulæ de triennali. R.*

§. I. In genere omnis ille dicitur intrusus, qui accipit vel retinet beneficium, sciens nullum sibi jus competere in illo: sed strictiùs loquendo, *Castrop.* t. 13. d. 2. p. 33. n. 11. & alii communiter per intrusum intelligunt illum, 1. Qui sine auctoritate veri collatoris se immittit in beneficium. 2. Qui sine titulo se ingerit in administrationem beneficii. 3. Qui post electionem ante confirmationem beneficium administrat. 4. Qui absque legitima institutione fructus beneficii percipit. 5. Qui beneficium retinet, postquam per sententiam judicis amotus est, nisi ab illa jure appellet. 6. Qui detinet beneficium, quo ipso jure privatus est; sed accedere debet sententia saltem declaratoria criminis, si ob crimen priva-

privatus ſit, *Covar. Vaſq. Caſtrop.* 7. Qui cùm excommunicatione vel ſuſpenſione vel interdicto ab officio, adeptus eſt beneficium. 8. Qui canonicum titulum habens, violenter occupat beneficium; prærequiritur tamen ſententia declaratoria, *Covar. Vaſq. Caſtrop. Lugo* de Juſt. d. 7. n. 132. 9. Qui poſſeſſionem beneficii accipit necdum expeditis à Papa literis, ſed ſolâ ſupplicatione ſignatâ, *Az. Caſtrop. Fill.* aliique communiùs contra *Sanch.* in Conſ. l. 2. c. 2. d. 21. & *Rebuff.*, quamvìs enim per ſolam ſignaturam perficiatur gratia, nec requiratur ſemper ſcriptura, hìc tamen requiritur ob novas Conſtitutiones Pontificum, *Caſtrop. Lugo* n. 133.

§. II. Nulla intruſio videtur obſtare Regulæ de triennali, niſi ex proviſione alterius quàm Papæ aliquis ingreſſus ſit beneficium vacans per obitum in Curia, vel ſecundùm Conſtit. *Iulii III.* apud *Piaſ.* in præm. n. 9., ſi ſuſceperit adminiſtrationem beneficii aut dignitatis ante expeditas literas aut confirmationem obtentam, vel denique ſi ſit aliquo ex dictis modis intruſus, & nullitas ſeu vitioſitas tituli ſit notoria aut manifeſtè probetur. Vide *Leur.* p. 2. q. 862. 714

Q. 98. *Quid notandum ſit circa poſſeßionem decennalem.* R. Hæc majores habet favores quàm annalis & triennalis, nam decennalis habet vim tituli, niſi conſtet de intruſione, *Gl. Archid. Pariſ. Sanch.* in Conſ. l. 2. c. 1. d. 30. *Lott.* l. 2. q. 53. n. 31. *Luca* de benef. d. 91. n. 15. *Tond.* p. 1. c. 85. n. 1. dicens eſſe certum: quod tenet, etiamſi non doceatur de titulo colorato, nam ex decennali oritur præſumptio canonici ingreſſûs, *Luca* n. 16., nec præſumi debet, quòd Epiſcopi viſitantes permitterent ad decennium aliquem intruſum: hinc nequidem Epiſcopum poſt decennium poſſe ex officio cogere 715

Clericum ad exhibendum suum titulum, docet *Fagn.* in Cap. *Licèt Heli*, de simon. à n. 22., ideoque etiam talis possessio sustinetur, quamvìs manifestè haberet juris communis resistentiam, quia præsumi potest dispensatio, *Postius* de Manut. observ. 44. n. 22. Et sola negativa, quòd titulus sufficiens non adfuerit, tamdiu perfectè non probatur, quamdiu adest sola possibilitas in contrarium, *Luca* d. 94. n. 12. *Rosa* de Exec. Lit. apost. p. 1. c. 7. n. 15. Possuntque plures tituli præsumi, cùm unus non præjudicet alteri, *Luca* d. 39. n. 4. & d. 79. n. 8.

716 Q. 99. *An aliqua possessio non tantùm generet præsumptionem tituli, sed reipsa conferat titulum & jus, si fortè defuit. R.*

§. I. Annalis non confert, utì tenent omnes, quia permittit litem contra possessorem. Quòd triennalis etiam non conferat, docent *Covarr. Felin. Gom. Az. Mol. Chok. Castrop. Leur.* p. 2. q. 827., & ideo per hanc Regulam non defendi aliquem in petitorio sed in solo possessorio, adeoque posse impeti ac privari, si post triennium erumpat vitium vel nullitas tituli, docent *Gl. Chok. Leur.* q. 858., Rationem dant, 1. quia tantùm prohibetur, ne possessor triennalis molestetur litibus, quod servari potest, quamvìs ipse cognoscens vitium suæ provisionis teneatur beneficium dimittere aut dispensationem impetrare. 2. Quia titulus beneficii aliter acquiri non potest, quàm Canonicâ institutione utì significatur Reg. 1. Juris in 6., & Cap. *Ex frequentibus*, de Instit. 3. Quia aliàs ad quid posset Ordinarius ab eo, quem sciret triennio possedisse, exigere tiulum beneficii? id autem posse, diximus cum communi n. 692. E contrà, quòd titulum conferat, reddatque tutum in conscientia, docet *Nav. Sot. Rebuff. Sa, Sanch.* in Cons. l. 2. c. 1. d. 21.

Zyp.

Zyp. l. 3. conſ. 2. *Lugo* de Juſt. d. 7. n. 107. *Diana* p. 9. t. 9. R. 67. & p. 11. t. 5. R. 4. q. 2. *Haun.* de Juſt. t. 5. n. 284. Suadetur ex *Conc. Baſileenſi*, à quo primùm tradita eſt Regula, quod teſte *Zypæo* ita habet, *non poßit poſtea in petitorio vel poſſeſſorio à quoquam etiam ratione juris noviter impetrati moleſtari*: Eſtque hoc rationi conſentaneum, inquit *Leſſ.* de Juſt. l. 2. c. 6. n. 35., quia eſt ſimilis præſcriptioni, per quam conferri jus etiam pro foro conſcientiæ diximus l. 3. p. 2. à n. 470., valetque hìc ratio ibi adducta; & ſi poſſint præſcribi bona Eccleſiaſtica, cur non beneficia? Hinc reſpondent, *Ad* 1. Hoc ipſo, quòd Papa mandet aliquem non moleſtari ſuper fructibus & poſſeſſione, per hoc ſufficienter ei adjudicari jus ad licitè percipiendos fructus, quod jus eſt ipſe titulus beneficii. *Ad* 2. Hæc præſcriptio eſt Inſtitutio Canonica, quia per Canones habet hanc vim talis poſſeſſio. *Ad* 3. Adhuc poſſent ſubeſſe vitia impedientia effectum Regulæ, utì ſunt inhabilitas poſſidendi, ingreſſus per ſimoniam, intruſio, mala fides, poſſeſſio non pacifica &c. de quibus dictum eſt à n. 695. Quod attinet ad fructus per triennium ſine titulo perceptos, hi reſtitui debent, exceptis illis, qui functioni & labori reſpondent: ſi tamen etiam hos per triennium poſſedit, præſcripſit: item ſi bonâ fide conſumpſit & non ſit factus ditior, à reſtitutione excuſatur, *Sanch.* c. 2. d. 34. *Lugo* n. 136. *Diana* p. 7. t. 10. R. 26.

§. II. Poſſeſſio decennalis inter præſentes, vicennalis inter abſentes, de jure communi præſcribit jus in beneficio Eccleſiaſtico, eo modo, quo præſcribuntur aliæ res immobiles, ſecundùm dicta l. 3. p. 2. n. 530. 717

Q. 100. *Quid notandum ſit circa modum obtinendi beneficium ratione Coadjutoriæ.* R. Seqq. 718

§. I. Coadjutoria est facultas alicui concessa adjuvandi beneficiatum in sui beneficii regimine; ideoque de se non est beneficium, *Abb. Az. Castrop.* t. 13. d. 1. p. 9. n. 1. Et potest dari ad tempus vel ad vitam Coadjuti, idque sine vel cum futura successione, tam in simplicibus quàm curatis beneficiis.

719 §. II. Papa potest alicui dare Coadjutoriam perpetuam cum futura succesfione, etiam non derogando decretis Canonum vel Conciliorum, quæ detestantur occasiones captandæ mortis alienæ, quia non loquuntur de casu, quo Papa id faciat, *Castrop.* à n. 8.

720 §. III. Etiam Cardinales & Episcopi possunt assignare Coadjutores pro beneficiis, quorum institutio ad ipsos spectat, *Abb. Gonz. Castrop.* à n. 5., sed non nisi ad tempus, *Trid.* Sess. 21. c. 6. de Ref., nec cum futura successione, quia provisio & promissio beneficii vacaturi est irrita, si fiat ab alio quàm Papa, *Castrop.* n. 7., & diximus à n. 461. Addit *Nicol.* tit. 1. dub. 8. à n. 3. tunc tantùm posse Episcopos & Cardinales, si à Papa habeant indultum conferendi beneficia vacantia in mensibus Papalibus: id tamen non posse Universitates habentes simile indultum: Et §. 6. notat cum *Brand.* beneficia, super quibus data est Coadjutoria perpetua, etiam cum futura successione, cadere sub Concordata Germaniæ, ideoque posse Ordinarios hæc beneficia in suo mense vacantia conferre, nisi Papa expressè derogarit Concordatis, quod non solet, secundùm dicta n. 519.

721 § IV. Causa dandi Coadjutorem est, vel impotentia administrandi, vel mala administratio Coadjuvandi, utì habent jura & AA. cum *Castrop.* n. 4., Quòd si pro motivo allegetur infirmitas, hæc debet esse

esse absque probabili spe futuræ melioritionis, nisi simul adesset senectus, quæ ipsa est morbus, *Luca* de benef. d. 78. n. 4.

§. V. Obtenturus Coadjutoriam à Papa, debet in supplica facere mentionem beneficii etiam compatibilis priùs obtenti, *Garc. Castrop.* p. 10. à n. 48. Et si Coadjutoria concedatur ad tempus, Coadjutor debet actu habere Ordinem & cæteras qualitates requisitas ad ministerium, *Castrop.* p. 9. n. 11.; è contrà si concedatur in perpetuum & ad beneficium non curatum, probabile est satis esse habere ætatem requisitam, & intra annum suscipere Ordinem, *Paris. Gonz. Garc.* Si autem concedatur in perpetuum ad beneficium curatum, docet *Castrop.* p. 10. n. 42. debere esse actu Sacerdotem. *Si dicas*, satis esse Parochum intra annum fieri Sacerdotem, *dat* disparitatem, quia Parochus non tenetur primo anno per se ministrare Sacramenta, Coadjutor autem tenetur, ne opus sit Coadjutore Coadjutoris: verùm videmus aliter in praxi fieri, quia passim fiunt Coadjutores in Episcopatibus, qui Sacerdotium non habent. 722

§. VI. Si Coadjuvandus fuerit mortuus tempore gratiæ signatæ, Coadjutor succedere non potest, quia gratia succedendi dabatur dependenter ab obligatione præstandi servitii pro Coadjuto, quod nunc non habet locum: si tamen adhuc vivebat tempore datæ, etiamsi mortuus sit inscio Coadjutore ante præstitum ullum servitium, potest succedere, *Garc. Castrop.* n. 34. 723

§. VII. Coadjutor potest illa solùm, sive spiritualia sive temporalia exercere, quæ jure vel consuetudine pertinent ad Coadjutoris officium, inter quæ non sunt ea, quæ Coadjutus potest & vult per se ipsum agere, *Garc.* p. 5. c. 4. n. 274.; unde non potest conferre beneficia, quamvis Coadjutus non con- 724

tradicat, *Pavin. Selv. Coraſ. Rebuff. Garc.* n. 275. *Caſtrop.* d. 2. p. 27. n. 5. *Leur.* p. 2. q. 679. contra *Nav. Campeg. Gonz.* Nec tenetur Coadjutus talia agere cum conſilio vel auxilio Coadjutoris, niſi hic ei datus eſſet: ob malam adminiſtrationem, *Caſtrop. Garc.* n. 273. Quòd ſi Coadjutus eſſet amens, Coadjutor poſſet, quod poterat Coadjutus, *Az. Pariſ. Caſtrop. Garc.* n. 270. Quamvis autem amens non ſit, ſi tamen abſit, adminiſtrare poteſt Coadjutor, ac ſi eſſet proprietarius, & habet ſtallum in choro, vocem in Capitulo, & gaudet omnibus privilegiis, quæ ratione præbendæ habet Coadjutus, huic tamen lucratur omnia, ac tenetur compenſare, ſi quid negligat; nec poteſt v. g. adire Capitulum vel chorum, ſi Coadjutus ex juſta cauſa ſit invitus, *Garc. Caſtrop.* d. 1. p. 10. à n. 1. Nec poſſunt Coadjutor & Coadjutus ſimul in eodem officio miniſtrare, quia uterque facit unam perſonam, *Garc. Caſtrop.* n. 24. Nec Coadjutori debetur, v. g. ſedes aut antecedentia, quam habuit Coadjutus, ſed ſequitur reliquos omnes, talia enim debebantur Coadjuto, non ratione præbendæ, ſed ratione longioris poſſeſſionis, quàm Coadjutor nunquam habet, cùm non poſſideat beneficium, ideoque nunquam poteſt ratione Coadjutoriæ præferri ulli habenti in tali Eccleſia proprium Canonicatum, etiamſi hic Canonicus diu poſt poſſeſſam Coadjutoriam obtinuiſſet Canonicatum, *Gonz. Garc. Caſtrop.* à n. 11. & iterum n. 25. ſi tamen talis Coadjutor deſervierit uno vel tribus annis, Regulæ de annali & triennali favent ipſi, ut pergat Coadjuvare, quia Coadjutoriam poſſediſſet, *Gonz. Garc. Caſtrop.* n. 19.

725 §. VIII. Coadjutor non tenetur ſolvere jura ſtatuta pro ingreſſu, cùm non percipiat commoda, *Garc. Caſtrop.* n. 13. Nec tenetur ad onera, quæ

subire solent alii juniores Canonici, cùm Canonicus non sit, & tantùm substituatur Coadjuto, *Garc. Castrop.* n. 44.; si autem velit non residere per trimestre, debet accipere eosdem menses, quos Coadjutus, aliàs censeretur habere sex menses absentiæ, *Gonz. Garc. Castrop.* p. 9. n. 14.

§. IX. Coadjutus tenetur dare Coadjutori con- 726
gruam sustentationem, quia *qui altari servit, de altari vivere debet*, Cap. *Cùm secundùm Apostolum*, de præbend., *Trid.* Sess. 21. c. 6. de Ref., *Gonz. Garc. Castrop.* p. 10. n. 47. Si autem proventus beneficii utrique non sufficiant, præfertur Coadjutus, cùm possideat; posset tamen Episcopus cogere populum ad alendum Coadjutorem sibi aut alicui Parocho necessarium, *Az. Barb. Ricc. Castrop.* p. 9. n. 3.

§. X. Habens Coadjutorem, non ideo excusa- 727
tur à residentia, utì de parocho declaravit S. Congreg. apud *Castrop.* n. 12. Vide dicenda n. 867. E contrà Coadjuto legitimè impedito, quominus interfit v. g. choro, non ideo excusatur Coadjutor, quia datus est, ut suppleat in necessitate, *Farin. Castrop.* p. 10. à n. 6. Si tamen absit etiam Coadjutor, & Coadjutus sit legitimè impeditus, habetur pro præsente, & fruitur omnibus, utì alius non habens Coadjutorem, Cap. un. *de Cleric. non resid.* in 6., *Nav. Gonz. Garc. Castrop.* n. 9. & 45. Similiter si Coadjutor sit legitimè impeditus, censetur pro Coadjuto esse præsens, *Grat. Gonz. Garc. Castrop.* n. 15.; id tamen non tenet, si vellet abesse ratione studii in Universitate, aut servitii præstandi Episcopo, nam hoc privilegium non residendi conceditur tantùm illis, qui ratione beneficii sui tenentur residere, Coadjutor autem non tenetur ratione beneficii sed officii, *Garc. Castrop.* n. 40. Addit n. 41.

Coad-

Coadjutorem servientem in Cathedrali posse lucrari fructus beneficii in alia Ecclesia, licèt hoc alioqui requirat residentiam.

728 §. XI. Si Coadjutus ob excommunicationem esset incapax fructuum, Coadjutor posset eos lucrari, non Coadjuto sed sibi, quia tunc non servit nomine Coadjuti sed nomine Ecclesiæ, secundùm ordinationem Papæ, *Garc. Castrop.* n. 16.

729 §. XII. Habens Coadjutorem cum futura successione pro certo beneficio, non potest optare aliud loco illius, nisi Coadjutori sit data facultas etiam in optione succedendi Coadjuto, alioquin gratia Coadjutori facta fieret frustranea, *Gonz. Castrop.* n. 28., hinc etiam ab alio optari non potest præbenda, quæ vivo Coadjuto erat adjudicata Coadjutori, *Garc. Castrop* n. 29.

730 §. XIII. Coadjutor potest per seipsum renuntiare jus succedendi, sed non potest dimittere obligationem serviendi sine consensu Papæ; sufficit tamen consensus Ordinarii, si Coadjutus consentiat, *Paris. Garc. Castrop.* n. 31.

731 §. XIV. Si quis accipiat possessionem beneficii incompatibilis cum ministerio Coadjutoriæ, hæc eo ipso vacat, Clemen. *Gratiæ*, de Rescrip., *Censeris renuntiare gratiæ, ut de beneficio vel dignitate provideari, si ante adeptionem ejusdem aliud beneficium pacificè obtineas, quod simul de jure cum dignitate vel beneficio virtute dictæ gratiæ tibi debito retinere non posses, licèt illud resignaveris aut sis resignare paratus*, *Garc. Castrop.* n. 30.

732 §. XV. Coadjutor potest etiam per substitutum præstare ea, quæ potest per seipsum, & facit tanquam Coadjutor, v. g. potest alicui committere, ut pro se eligat, quia ut ista agat, habet ab Ecclesia & non à Coadjuto, ergo potest delegare alteri,

Garc.

Garc. Castrop. n. 35. Et quidem potest talis Coadjutor habere duo vota, unum de se, si habeat v. g. dignitatem in illo Capitulo, alterum ratione Coadjuti, *Castrop.* n. 37. Quòd si sit Coadjutor dignitatis & Canonicatûs, potest Coadjuto relinquere votum ratione dignitatis & dare suum ratione Canonicatûs, *Garc. Castrop.* n. 38.

§. XVI. Quamvis Coadjutor reipsa non haberet 733
dignitatem vel Canonicatum, tamen potest esse Judex Apostolicus vel synodalis, quia habet prærogativas talium, quorum est Coadjutor, & fictione juris censetur talis, *Gonz. Castrop.* n. 39. contra *Garc.* Videri possunt plura apud *Garc.* p. 4. c. 5. à. n. 55. *Castrop.* cit. p. 9. & 10. *Leur.* in speciali tract. de Coadjutoriis, sub titulo, de Vicariis Episcopi.

ARTICULUS III. 734

Qua intentio, & qualitates requirantur ad Beneficium accipiendum.

REsp. I. Ut Beneficium aliquod validè & licitè obtineatur, requiritur, ut sit persona capax & habilis, hoc est, ut sit Clericus, non illegitimus (cum quo tamen Episcopus dispensare potest ad Ordines minores, & Beneficium simplex, cui Ordo major non est annexus) non irregularis, non excommunicatus, non improbus aut facinorosus, ut habeat scientiam competentem ad munus Beneficio annexum, & ætatem legitimam, nisi dispensetur, scilicet pro Beneficio simplici annos 14. (sufficere tamen 14. inchoatum, docet *Dian. p. 3. t. 6. R. 64.* ex *Azor. & aliis* 5.) pro eo, quod Subdiaconatum requirit, vigesimum primum; pro eo, quod Diaconatum, 22.; pro eo, quod Sacerdotium, vigesimum quartum

"quartum inchoatum. Colligitur ex *Trid. Sess. 22.* "23. *&c.* In his tamen & similibus casibus, multi "excusantur, vel quia illud jus ubique non est rece- "ptum; vel quia bonâ fide tres annos fuerunt in "possessione, quæ veluti usucapionem & dominium "parit. Ita *Less. l. 2. c. 34. d. 20.*

" Resp. II. Qui recipit Beneficium quodcunque "habens annexum Ordinem Sacrum, tenetur habe- "re voluntatem, saltem conditionatam, clericandi, "& Sacrum Ordinem accipiendi, intra tempus à jure "requisitum. *Lay. c. 14. Less. d. 26.* Ratio, quia su- "scipiens officium, cui obligatio est annexa, omni "modo se habilitare tenetur: Imò si curatum seu "Parochiale est, habetque intentionem Sacerdotium "intra annum non suscipiendi, sed Parochiam di- "mittendi, non tantùm mortaliter peccat, sed etiam "ipso jure est privatus, & ad fructuum restitutio- "nem tenetur, ùt patet ex cap. *Commiss. §. 7. de elect. "in 6.* Quòd si tamen mutatâ voluntate, ante finem "anni Sacerdos fiat, fructus retinere potest; imò & "Episcopus dispensare potest, ut Vicario substituto, "studiis per septennium vacet.

" Dixi I. *Habens annexum Ordinem sacrum:* "quia si is non sit annexus, & Beneficium sit sim- "plex, licèt illud acceptet animo fructus lucrandi, & "deinde uxorem ducendi, non nisi venialiter peccat, "si aliàs officio suo satisfaciat, ùt docet *Lay. n. 12.* "*Sanch. l. 7. de matr. d. 45. Vasq.* Ratio, quia illa "perversio ordinis non videtur gravis, nec ullo jure "vetatur, ideoque ad nullam fructuum restitutio- "nem tenetur. Unde *Garc. p. 3. c. 4. n. 42.* talem ab "omni culpa excusat.

" Dixi II. *Voluntatem saltem conditionatam:* "quia si ex justa causa postmodum status Clericalis "minùs illi convenire videatur, potest animum

muta-

mutare, etiamsi Beneficium sit curatum, v.g. si" primogenitus familiæ, aut frater unicus sine libe-" ris decedat; si optimum matrimonium ad conser-" vationem familiæ nobilis, vel ad lites graves so-" piendas necessarium offeratur. Ratio, quia non" est mens Ecclesiæ, ita ad Ecclesiasticum statum" obligare, ut hæc & similia bona impediantur." *Lay. Less. l. c.*

ADDENDA.

Q. 101. *Quid dicatur esse de forma, & quid tantùm conditio requisita ad provisionem beneficialem. R.* 735

§. I. Illud dicitur esse de forma provisionis, quo non posito actus provisionis non existit, forma enim est, quæ dat esse rei: illud est tantùm conditio, sine quo essentia actûs potest subsistere, adjicitur tamen actui, & aliquando ita necessariò, ut si desit, post se trahat nullitatem actûs, & ita dicuntur mediatè spectare ad formam seu essentiam actûs, *Castrop.* t. 13. in procem. ad disp. 3. Docent autem AA. Apud *Leur.* p. 2. q. 860. n. 9. ex L. *Iubemus*, Cod. de testam. si forma respiciat certum effectum, posse per æquipollens adimpleri.

§. II. Conditiones ad collationem requisitas de- 736
dimus à n. 380., & facilè applicantur reliquis provisionibus, attamen cum diversitate secundùm diversam naturam provisionum, utì circa varios modos providendi est dictum. Quid faciendum sit, quando fundatio vel statutum requirit, ut provisio fiat cum consilio, interventu, consensu, scientia aut supplicatione alicujus, dictum est à n. 386.; an verò provisio requirat scripturam, dictum est n. 388.

Q.

737 *Q.* 102. *Quid notandum circa fidem beneficiati & professionem fidei ab eo faciendam. R.* Seqq.

§. I. Infideles non baptizati sunt omnino incapaces beneficii ecclesiastici, cùm non sint in Ecclesia: capaces tamen esse possunt, si conversi baptizentur, etiamsi parentes in infidelitate sint mortui, *Suar. Sanch. Passer.* de Elect. c. 25. à n. 56., quamvis particularibus decretis ejusmodi descendentes quandoque arceantur à quibusdam beneficiis aut Ordinibus religiosis, uti refert *Leur.* p. 1. q. 291. De neophytis seu recenter baptizatis videri potest idem *Leur.* q. 292. & p. 3. q. 361.

738 §. II. Hæretici sunt incapaces, quia sunt excommunicati, irregulares, infames, ac specialiter prohibentur tam jure humano, Cap. *Quicumque*, de Hæreticis in 6.; quàm divino, 1. ad Timoth. 3. *hæreticum hominem devita.* Extendit hoc *Castrop.* t. 4. d. 4. p. 5. n. 2. ad hæreticos publicos etiam cum Ecclesia reconciliatos. De fautoribus filiis ac nepotibus hæreticorum; item de punitis per inquisitionem; item de schismaticis, vide *Leur.* p. 2. q. 295. & seqq.

739 §. III. Provisi in Cathedralibus tenentur professionem fidei emittere coram Episcopo & Capitulo, alioqui non faciunt fructus suos, nec eos juvat possessio, *Trid.* Sess. 24. c. 12. de Ref. Si autem quis professionem illam omiserit per ignorantiam, inadvertentiam, oblivionem, facit quidem fructus suos pro foro conscientiæ, sed pro foro externo non juvabit eum allegata ignorantia juris clari, *Barb.* de Pot. Ep. alleg. 61. n. 29. *Sylvius* p. 1. v. *Fidei professio.*

740 §. IV. Qui admisit parochiam, tenetur ultro per se vel per procuratorem specialiter designatum intra duos menses à die acceptæ pacificæ possessionis facere

cere coram Episcopo vel Vicario professionem fidei, & spondere obedientiam Papæ, etiam Sede Romanâ aut Episcopali vacante : idem fieri debet, quoties novam Parochiam accipit, uti statuit *Trid.* suprà : ad idem tenetur, etiamsi obtineat Parochiam per resignationem, alioquin peccat mortaliter & tenetur restituere fructus perceptos post illos duos menses, usquedum professionem illam faciat; priùs tamen post sententiam Judicis, uti cùm aliis *Barb.* de Off. Parochi c. 4.

Q. 103. *Quid circa Clericatum & Ordines* 741
prærequisitos vel annexos beneficio sit notandum.
R. Seqq.

§. I. Clericatus dicitur à κλῆρος, *Sors* vel hæreditas, eò quòd Clerici in sua Ordinatione assumantur in hæreditatem Domini vel assequantur hæreditatem in Domino, uti dicitur Cap. *Cùm secundum*, 16. de præb. Acquiritur autem Clericatus per primam tonsuram.

§. II. Ad quodcumque beneficium Ecclesiasti- 742
cum, aut etiam ad pensiones super fructibus beneficii, per se loquendo & ordinariè prærequiritur Clericatus, quia laicus non potest possidere jus spirituale, Cap. *Si quis deinceps*, & seqq. 16. q. 7. *Lott.* l. 1. q. 4. n. 121. *Corr.* l. 1. c 5. n. 156. & à n. 163. Nec sufficit esse destinatum ad Clericatum, aut communiter haberi pro Clerico, quia licèt communis error possit reddere illa valida, quæ talis facit, non tamen reddit eum in se habilem ad aliquid, *Paris. Leur.* p. 3. q. 353. n. 2. Nec sufficit Clericatus conjugati, quia jus eum habet tanquam laicum, *Paris. Leur.* n. 3. Nec etiam sufficit laicatus Religiosi, qui tantùm gaudet privilegio Canonis, *Butr. Paris. Rebuff. Leur.* n. 4. Imò præsentatio aut electio alicujus non actu Clerici, aut priùs tonsurati post expeditionem litte-

rarum, etiam antequam eas obtineat, est ipso jure nulla, *Passer.* de Elect. c. 25. à n. 335. *Corr.* à n. 109. Nec validatur per supervenientem Clericatum, uti putat *Corr* n. 101. Idem est de tonsurato ab alieno Episcopo sine dimissoriis, quia cùm sit suspensus & careat executione, est, ac si non haberet Clericatum, *Corr.* n. 150. *Paris. Leur.* q. 355. Debetque Clericatus exprimi in impetratione beneficii, *Paris.* de Resign. l. 4. q. 2. n. 9. *Lott.* l. 3. q. 35. à n. 1. *Dixi* 1., per se loquendo, nam fundator potest disponere, ut infans usque ad Clericatum habeat beneficium titulo sæculari, *Garc.* p. 1. c. 2. n. 31. Item Papa potest concedere beneficium laicis, etiam fœminis, *Barb.* de Pot. Ep. alleg. 72. n. 75. *Corr.* à n. 135. Vide *Leur.* p. 1. q. 302. & seqq. *Dixi* 2., ordinariè, nam posset laicus præsentari in tempus habile, v. g. *præsento, quamprimum fuerit tonsuratus; præsento & peto ei dari tonsuram*, dummodo hanc recipiat intra tempus præsentatori concessum, *Gutt. Paris. Lamb. Garc.* p. 7. c. 1. à n. 28. *Corr.* l. 4. c. 6. n. 31. Item, si præsentetur per litteras, satis est esse Clericum, quando præsentatio exhibetur habenti instituere, *Garc.* n. 32. *Leur.* p. 2. q. 158. n. 3. Testatur etiam *Paris.* apud *Leur.* p. 3. q. 353. n. 1. Rotam aliquando resolvisse, quòd sufficiat, si præsentandus fuerit proximè clericandus, quia tum non est penitus indignus, cùm ante institutionem sit tonsuratus. Non est tamen opus Clericum præsentandum incedere in habitu & tonsura, quamvis id à *Sixto V.* requiratur ad instituendum, *Corr.* n. 32. *Leur.* n. 4., sed illa Constit. non est valde recepta usu. Ad præfecturam regularem non prærequiritur Clericatus, uti dictum est n. 410. Vide *Leur.* p. 1. q. 310. 323. 324.

743 §. III. Si quis ante primam tonsuram susceperit Minores & in his ministraverit, si hoc delictum maneat

neat occultum, nec ad forum contentiosum deductum fuerit, est quidem irregularis, sed Episcopus potest dispensare, uti habet *Trid.* Sess. 24. c. 6. de Ref. Si non ministrarit, non est irregularis; putat tamen *Sperell.* decis. 114. fori Eccl. non esse per 4 Minores capacem beneficii sed adhuc requiri tonsuram, quam cum Canonistis contra Theologos docet esse Ordinem, sed oppositum videtur dicendum, nam sicuti qui sine ullo alio Ordine fieret Sacerdos, esset Clericus, quia addiceretur cultui & officio divino, & iniret statum Ecclesiæ proprium, ita etiam qui ordinaretur Minoribus sine tonsura.

§. IV. Præter tonsuram non prærequirit jus com- 744
mune aliquem Ordinem ad ullum beneficium, sed satis est beneficiandum esse habilem, ut intra annum suscipiat Ordinem beneficio annexum, *Lott.* l. 2. q. 47. n. 13. *Corr.* l. 2. c. 10. n. 84. Computatur autem hic annus à die pacificæ possessionis, *Passer.* n. 368. *Barb.* ad *Trid.* Sess. 22. c. 4. & de Canonicis c. 16. n. 7. Debetque hunc Ordinem tum recipere, quamvis possideat tantùm partem redituum, *Gl. Laym. Leur.* q. 319. Et si post monitionem negligat recipere, potest declarari ipso jure privatus beneficio per Statutum *Conc. Constant.* Sess. 43. de dispens., uti habet declaratio Cardinalium; quod etiam poterit facere Capitulum, si sit exemptum, *Less.* in aucl. V. *beneficium*, cas. 20. Posse tamen quoad beneficia simplicia in hoc dispensare Episcopum & Capitulum, docent *Abb. Laym.* & *Leur.* q. 322., si id per fundationem non requiratur.

§. V. Ad electionem in Episcopum, sub pœna 745
irritationis faciendæ, prærequiritur secundùm *Barb.* de Pot. Ep. alleg. 1. n. 37., ut sex mensibus antè fuerit presbyter, vel, uti probabiliùs docent *Less.* l. 2. c. 34. n. 98. *Castrop.* t. 13. d. 4. p. 7. n. 2. *Passer.* à

n. 352., saltem Subdiaconus: & cùm electus Episcopus secundùm *Trid.* Sess. 23. c. 2. de Ref. teneatur consecrationem recipere intra tres menses, non possit autem consecrari, quin sit Sacerdos, tenetur intra tres menses à die Confirmationis fieri Sacerdos, *Passer.* n. 354. Ad prælaturas autem Episcopatu inferiores præter tonsuram sufficit Subdiaconatus, *Passer.* n. 357. Vide *Leur.* q. 314. & seqq.

746 §. VI. Ubi divisio Canonicatuum præcepta per *Trid.* Sess. 24. c. 12. non est introducta, sufficit prima tonsura, ut quis etiam in Cathedrali sit Canonicus. Et quamvis secundùm dicta n. 397. aliquis sine Subdiaconatu non possit habere votũ in Capitulo, tamen habet turnum ordinarium, optationem præbendæ & alia similia, nisi obstet consuetudo vel speciale statutum. Vide *Leur.* q. 318.

747 §. VII. Si Abbas, Præpositus, Decanus, Archi-Presbyter, quibus Cura incumbit, non fiant Sacerdotes; item si Archi-Diaconus non fiat Diaconus intra annum, privandi sunt, Cap. *Vt Abbates*, de æt. & qual. præfic., Cap. *Cùm in cunctis*, de Elect., *Trid.* suprà, *Nav. Sanch. Passer.* n. 370. Reliqui beneficiati in Cathedrali vel Collegiata intra annum non recipientes Ordinem annexum, secundùm *Trid.* Sess. 22. c. 4. privandi sunt mediâ parte distributionum ordinariarum, licèt horis intersint, usquedum Ordinem requisitum recipiant, item voce in Capitulo. Vide *Passer.* à n. 377. & *Leur.* q. 320. n. 5. Quòd si moniti adhuc negligant, declarari possunt privati, utì dictum n. 744. Vide tamen dicta n. 256., nam multis locis consuetudo videtur præscripsisse.

748 §. VIII. Si Parochus intra annum à die pacificæ possessionis, aut secundùm *Castrop.* d. 5. p. 6. n. 2. à die, quo eam accipere potuit, neglexerit fieri Sacerdos,

cerdos, ipso jure est privatus, Cap. *Licet* 14., de Elect. in 6., *Laym.* aliique cum *Leur.* q. 320. Quod tenet *Passer.* n. 364., quamvis primo anno nullos fructus percipiat: estque præterea illâ vice incapax istius beneficii, etiam ante omnem sententiam, uti communissimè omnes cum *Sanch.* in Cons. l 2. c. 2. d. 22. contra nonnullos apud *Barb.* de Off. Paroch. c. 5. n. 9. & 13., qui dicunt non teneri dimittere nisi post sententiam, quod probabile esse agnoscit *Castrop.* n. 6., quia nemo videtur teneri tales pœnas in se exequi: hinc etiam *Henriq. Garc.* & alii cum *Barb.* n. 12. admittunt in conscientia non vacare, donec spolietur. Eadem autem obligatio est in Vicariis & aliis similibus beneficiis curatis, *Castrop.* n. 12.

§. IX. Si lis aliquantùm periculosa initio vel per 749
decursum anni oriatur, potest differri susceptio Ordinis, quia non est æquum; ut quis obligetur ad onus propter beneficium, quo fortè privabitur, *Garc. Castrop.* n. 3. Excusant etiam dispensatio & impedimenta legitima, de quibus *Castrop.* à n. 9. Porrò Episcopus quoad hoc de jure antiquo dispensare poterat in unico casu, nempe cum Parocho, etiam ad septennium studiorum causâ, sed de hoc vide dicta l. 3. p. 1. n. 748.

An sufficiat Ordo ante ætatem per dispensationem receptus, dicetur n. 802. & 822.

Q. 104. *Quid circa legitimos & illegitimos* 750
sit præterea addendum. *R.* Illegitimi omnes, sive sint naturales sive spurii, sunt irregulares & inhabiles ad quodvis beneficium, Cap. *Cùm in cunctis*, Cap *Innotuit*, de Elect., Cap. *Vt filii*, de filiis præsb., Cap. 1. eod tit. in 6. Probabile tamen est provisionem illegitimi non esse ipso jure nullam, *Passer.* & alii cum *Leur.* p. 1. q. 288. Hìc præcipuè ex-

explicandum est, quinam sint illegitimi, quinam naturales aut spurii, quomodo aliquis legitimari possit, quomodo filii Clericorum excludantur beneficiis. Quoad successiones vel hæreditates illegitimorum satis dictum est l. 3. p. 2. à n. 1163.

751 §. I. Illegitimi dicuntur, qui nascuntur extra matrimonium: & secundùm dicta l. 3. p. 2. n. 1162., si intra tempus, quo concepti sunt & nati, potuerit esse validum matrimonium inter parentes, dicuntur naturales; si inter eos non potuerit esse validum matrimonium, dicuntur spurii; hinc si alter vel uterque parens habuerit in sæculo simplex votum castitatis, proles ex his nata est naturalis, quia licèt inter parentes tunc esse non potuerit licitum matrimonium, attamen potuit esse validum, cùm tale votum non dirimat matrimonium, sed tantùm reddat illicitum, *Mol. Castrop.* T. 13. d. 4. p. 1. §. 1. contra *Az.* & alios. Idem est de prole nata ex patre vel matre post celebrata sponsalia cum alia persona, *Castrop.*, nata autem post sponsalia inter patrem & matrem jure civili censetur legitima, etiamsi sponsus matrem deserat & ducat aliam, *Strickius* de succes. ab intest. diff. 1. c. 2. §. 49. & 50., sed jure canonico est naturalis.

752 §. II. Legitimi sunt, qui nascuntur ex matrimonio non baptizatorum, contracto secundùm illorum usum *Pass.* de Elect. c. 25. n. 108. Item nati ex matrimonio ab utroque fideli contracto malâ fide, eò quòd putarent subesse impedimentum dirimens, si hoc revera non suberat, *Suar. Sanch.* de matr. l. 9. d. 36. n. 3. Nati verò ex muliere & viro post matrimonium ratum professo in Religione, sunt spurii, quia solutum erat matrimonium, & aderat impedimentum dirimens, *Sanch. Barb. Leur.* p. 1. q. 258. Similiter nati ex viro facto presbytero

&

& uxore id permittente post ratum vel consummatum matrimonium, quamvis simpliciter & quoad civilia non vocentur, sunt tamen illegitimi secundùm quid, irregulares & inhabiles ad beneficia Ecclesiastica.

§. III. Si contrahentes matrimonium habuerint occultum impedimentum dirimens & præmiserint proclamationes, proles inde nata est legitima, Cap. *Ex tenore*, Cap. *Cùm inter*, Cap. *Pervenit*, Qui filii sint legitimi, *Garc.* p. 7. c. 2. n. 44.; si autem sint omissæ proclamationes, censetur illegitima, *Barb.* ad Cap., *Cùm inhibitio*, de clandest. desponsa, neque cum tali dispensabit Papa, inquit *Gobat* in Exp. T. 10. n. 501.; natus autē ex matrimonio publico, quod bonâ fide saltem ab uno ex contrahentibus putabatur esse validum, quamvis revera fuerit invalidum, censeri debet legitimus, utì ex jure probant *Castrop.* n. 6. *Strick.* §. 51. *Gob.* in Quin. T. 5. c. 37. n. 247., qui in Exp. T. 8. n. 438. idem dicit, quamvis postea sequeretur divortium. 753

§. IV. Quando dubitatur, an aliquis sit legitimus an illegitimus, reputari debet legitimus, *Barb. Menoch. Mascard. Passer Castrop. Tambur. Gob.* n. 435. *Leur.* q. 265, tum quia in dubio non præsumitur vitium, sed standum est pro favore & valore matrimonii, tum etiam quia culpa parentum est dubia, & illegitimitas esset quasi pœna certa, pœna autem certa non respondet culpæ incertæ; & ideo Cap. *Lator*, & Cap. *Pervenit*, Quifilii sint legit., in dubio, an quis sit illegitimus, rejicitur onus probandi in opponentem. Ex hoc principio dicendum est, 1. Quamvis sciatur, quòd uxor ante matrimonium habuerit copulam cum pluribus, tamen si proles nascatur post septimum mensem ab initio matrimonio, præsumitur legitima, *Gob.* T. 10. n. 197. 754

197. 2. Quamvìs mater illum dicat illegitimum, qui antehac habitus est pro legitimo filio, habendus est legitimus, utì habet communis: Idem est, si parentes dicant se non fuisse veros conjuges, quia delinquentium confessio tantùm valet contra ipsos, non autem contra tertium innocentem, nisi accedant alia indicia, *Passer.* n. 179. contra *Suar.*; potestque videri *Leur.* q. 265. & 266. 3. In locis acatholicis nati ex matrimoniis initis coram Prædicante vel cum impedimento juris Ecclesiastici, quæ apud heterodoxos impedimenta esse non reputantur, censendi sunt legitimi, quia eorum matrimoniorum validitatem defendunt plures AA, utì dicemus l. 6. 4. Si sciatur duos contraxisse cum impedimento dirimente, & dubitetur, an contraxerint malâ fide, proles censeri debent legitimæ, *Suar.* de Cens. d. 50. s. 1. n. 10. *Passer.* n. 109.; quod tenet, etiamsi parentes, postquam bonâ fide contraxerant, dubitarint de valore matrimonii, & proles stante hoc dubio sint genitæ.

755 §. V. Aliqui putant, quamvìs certum esset Titium esse illegitimum, si tamen publicè habeatur pro legitimo, posse pro tali se gerere, quia est legitimus pro foro externo, nec plus videntur intendere Canones, quorum finis est, ut personæ ad beneficia admittendæ sint publicè & in communi æstimatione honestæ, quod hìc erit; & simile quid dictum est à n. 38. de puella corrupta, quæ potest se gerere velut Virginem: sed quidquid sit de hoc postremo casu, quoad priorem contradicunt *Nav. Suar. Az. Sayr. Leur.* q. 262., quamvìs *Laym.* & alii cum *Pellizz.* de Regul. T. 2. T. 7. c. 5. s. 2. n. 71. fateantur talem illegitimum, quando causa gravis urget, posse promoveri, etiam ad sacros Ordines sine dispensatione, si hæc haberi nequeat sine propria aut pa-

parentum infamia: Ratio nostra est, quia communis sententia tenet cum *Diana* p. 10. T. 13. R. 30. etiam occultos illegitimos esse irregulares. Vide dicenda n. 781.

§. VI. Legitimatio est restitutio natalium quoad ea, quæ jure positivo illegitimis denegantur: differt autem à dispensatione, quòd hæc sit circa aliquos tantùm effectus, sitque strictè interpretanda, secundùm dicta l. 1. n. 798., legitimatio autem sit circa personam, quam reddit aptam ad omnes effectus, ac latè sit interpretanda, *Passer.* n. 306. *Leur.* q. 287. 756

§. VII. Illegitimi naturales fiunt legitimi per subsequens matrimonium parentum, etiamsi postea priùs contrahatur in articulo mortis, & quando facti sunt inhabiles ad generandum, aut post intermedium aliud matrimonium, *Stryck.* §. 62.; matrimonium enim fictione juris retrotrahitur ad tempus, quo proles sunt genitæ, atque legitimat ex vi sua & legis positivæ, etiamsi parentes aut proles ipsæ legitimationem nollent, vel etiam postea essent ingratissimæ: sufficit autem matrimonium præsumptum, bonâ fide contractum, etiam sine ceremoniis & scripturis nuptialibus, dummodo ab Ecclesia ùt validum reputetur, quamvis fortè reipsa esset invalidum. Vide *Leur.* q. 260. n. 1. An autem & quomodo per subsequens matrimonium clandestinum legitimari possit proles, videri possunt *Sanch.* de matri l. 3. d. 44. n. 2. *Carden.* in 1. crisi d. 11. n. 149. 757

§ VIII. Si Cajus per fornicationem natus ex Titio & Berta moriatur illegitimus, & relinquat proles ex vero conjugio, tumque priùs matrimonium ineant Titius & Berta, proles Caji etiam immediatè legitimantur ex vi hujus matrimonii, utì latè contra alios probat *Castrop.* §. 2. 758

759 §. IX. Spurii spectato jure Canonico non legitimantur per subsequens matrimonium, Cap. *Tanta*, Qui filii sint legit. Quòd si impedimentum dirimens ab uno saltem parentum fuerit ignoratum, quando proles concipiebantur, putant *Stryck.* §. 55. & *Castrop.* n. 9 legitimari, quia sicuti ad hoc, ut filius sit legitimus, sufficit bona fides unius è parentibus habilibus, ita ad hoc, ut sit naturalis, videtur sufficere, quòd unus ignorarit impedimentum dirimens; sed *Suar. Garc. Peyr.* contradicunt, quia cùm uterque sciverit se illicitè agere, & illa quasi pœna sequatur delictum, putant ex dispositione juris censendum esse spurium.

760 §. X. Si impedimentum abfuerit saltem tempore nativitatis, adhuc volunt *Abb. Butr. Suar. Monoch. Fill. Garc. Pass.* n. 134. esse spurium, sed probabiliùs contradicunt *Covarr. Sanch. Sayr. Pont. Peyr. Barb. Castrop.* n. 5. quia secundùm legem civilem debet hìc attendi tempus conceptionis *vel* nativitatis, prout proli magìs expedit; nec huic legi derogant Canones: & idem dicit *Castrop.*, si quocumque tempore intermedio fuerint habiles.

761 §. XI. Tam spurii quàm naturales legitimari possunt per solum supremum Principem ipsorum, aut ex ejus commissione per alium, v. g. in Imperio Romano per Comitem Palatinum: Supremi autem Principes sunt, in ecclesiasticis Papa; in civilibus, Imperatores, Reges aliique Principes, qui pro suis terris condere possunt leges & conditas abrogare, *Castrop.* §. 5. Princeps autem Ecclesiasticus legitimat ad favores tantùm Ecclesiasticos, sæcularis tantùm ad sæculares, quia neuter potest se extendere ultra suum forum, unde Cajus hìc legitimatus à Cæsare, est legitimus civiliter tantùm, & manet irregularis ac incapax beneficii, capax tamen est juris

ris patronatûs annexi suæ hæreditati, *Castrop.* n. 19. E contrà legitimatus à Papa est legitimus canonicè tantùm, fitque capax Ordinum & beneficiorum, sed non successionis hæreditariæ nec aliorum jurium civilium solis legitimis concessorum, *Gob.* in Quin. t. 5. c. 37. n. 350. Vide tamen etiam *Less.* in auct. v. *Illegitimus* cas. 2., & præcipuè *Delbene* de Immun. Eccles. c. 10. dub. 6. sect. 9. Ut autem valeat hæc legitimatio, putat *Castrop.* §. 6. n. 13. requiri consensum tam parentum quàm legitimandi, quia invitis non fit gratia. Vide dicta l. 1. n. 841. Quomodo autem possit Papa legitimare aliquem etiam quoad civilia, removendo illegitimitatem ab ipso Matrimonio, & veluti sanando radicem, explicant *Castrop.* §. 5. à n. 5. & *Corr.* in praxi disp. Apost l. 8. c. 3. à n. 51., sic enim si Papa per clausulam *ex tunc* vel *ab initio* dispenset in Matrimonio inito cum impedimento dirimente, aut illud postea ratihabeat, tunc sanat radicem, & legitimantur etiam spurii, *Abb. Gare. Passer.* n. 142., quod dicunt verum esse *Peyr.* & *Barb.* Cap. *Tanta*, etiamsi ob mortem unius conjugis Matrimonium non potuerit perfici. Quòd si nudè dispenset pro Matrimonio contrahendo, manent spurii, *Passer.* n. 144. An verò & quomodo filius legitimari possit à parente, aut Clericus à Principe sæculari, explicat *Castrop.* §. 6. à n. 5. Et quas conditiones requirat Rescriptum legitimationis, explicat §. 7.

§. XII. Episcopus aliique habentes jurisdictio- 761
nem quasi Episcopalem; item Capitulum Sede vacante, possunt cum suis subditis etiam spuriis dispensare ad Ordines minores & ad beneficium tantùm simplex, Cap. *Is qui*, de filiis presbyt. in 6. *Barb.* ibidem n. 6 Non tamen ad plura beneficia, etiamsi tenuia, *Az.* aliique apud *Lenr.* q. 269. Etiam probabili-

babiliter dispensare possunt cum illegitimis occultis ad sacros Ordines, *Avil. Kôn. Corneo, Henriq. Laym. Lez. Præpos. Peyr.* apud *Dianam* p. 10. T. II. R. 24., & cum *Pelliz.* n. 73. Item ad Canonicatum Ecclesiæ Collegiatæ & ad inferiora beneficia Cathedralis, quæ non requirunt Ordinem sacrum, *Diana* p. 4. T. 2. R. 64., & multò magis secundùm *Nav. Kôn. Castrop.* contra *Suar. Passer.* & alios, ad ministrandum in Ordinibus sacris bonâ, aut fortè etiam malâ fide susceptis, uti putat *Laym.*, videri tamen debent de his *Barb.* de Pot. Epis. alleg. 45. à n. 19. & *Leur.* q. 267. 268. 270. Quomodo autem verba talis dispensationis sint interpretanda, dixi l. 1. n. 622., potestque videri etiam *Leur.* q. 269. & *Less.* cas.

763 §. XIII. Filii illegitimi Clericorum, etiamsi sint legitimati vel dispensati ad Ordines & beneficia, non possunt in Ecclesiis, ubi eorum patres habent aut habuerunt beneficium, obtinere beneficium qualecunque, etiam dissimile, nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ patres habent vel habuerunt; imò nec ullo modo ministrare in illis Ecclesiis, ita *Trid.* Sess. 25. c. 15. de Ref., circa quod varia dubia, extensiones & limitationes adducunt *Castrop.* d. 4. p. 2. *Luca* de benef. d. 66. *Leur.* q. 272 & seqq., ubi q. 278. idem ex parte extendit ad Regulares; item q. 279. & 280. ad patrem, qui succederet filio in eodem beneficio, aut in eadem Ecclesia post filium obtineret beneficium. Vide dicta n. 700.

764 §. XIV. Filii legitimi Clericorum possunt in eadem Ecclesia habere cum patre beneficium, non tamen succedere in beneficio, nisi mediatè, Cap. *Ad exstirpandas*, & Cap. *Constitutus*, de filiis præsb. *Inn. Garc. Leur.* q. 281. & seqq., ubi circa hæc plures limitationes, extensiones & dubia proponit ac resolvit.

§. XV.

§. XV. Hìc obiter notandum est cum *Strick.* §. 763
§. illegitimos etiam per hoc discerni, quòd non utantur insignibus patris, nisi baculo seu barrâ interjectâ, quæ incipiat à sinistris & desinat in imum latus dextrum, quia sunt filii quasi siniſtræ; E contrà pro legitimis, à dextris desinit in siniſtram.

Quomodo omnes illegitimi legitimentur, si in aliqua Religione emittant vota substantialia, dictum est n. 8., ubi circa hos plura videri possunt.

Q. 105. *An exposititii, quorum parentes igno-* 766
rantur, censeri debeant legitimi, adeoque sint capaces beneficiorum. R. Negant *Covarr. Vgol. Majol. Suar. Vasq. Rebel. Garc. Tond. Corr. Paxiord.*, quia sæpius sunt illegitimi, præsumptio autem sumitur ex his, quæ frequenter contingunt: E contrà affirmant *Grat. Felin. Bermand. Paleot. Rodriq. Menoch. Mascard. Salas, Barb. Peyr. Pass. Diana, Castrop. Pontius, Leur.* p. 1. q. 265. de quo etiam habet p. 3. q. 521. quia etiam sæpe exponuntur legitimi ob paupertatem parentũ vel alias causas, in dubio autem facienda est interpretatio in meliorem partem & in favorem prolis, arg. Cap. *Ex tenore*, Qui filii sint legit. Et quando est præsumptio contra præsumptionem, illa debet prævalere, quæ continet favorem & excludit delictum, cùm delicta non præsumantur: denique quia in dubio, an quis sit legitimus an illegitimus, censeri debet legitimus, secundùm dicta n. 754.

Q. 106. *Quid notandum sit circa conjugatum,* 767
bigamum, servum. R. Seqq.

§. I. Quamvìs aliqui dicant Clericum conjugatum in Ecclesia latina esse ex dispensatione Episcopi capacem beneficii simplicis, quia id videtur supponi Cap. *Ioannes*, de Cler. & conjug., tamen tenendum est oppositum cum *Sanch.* de matr. l. 7. d. 42. n. 18.,

n. 18., quia Cap. *diversis*, ibid. id prohibetur Episcopis, & reputatur laicus in omnibus, præterquam in privilegio Canonis & fori in criminalibus, juxta Cap. un. de Cler. Conjug. in 6., *Corr.* l. 1. c. 5. àn. 114., Hinc dicendum est, quòd Caput, *Ioannes*, loquatur de Clericis dispensatis per Papam.

768 §. II. Bigamia est reiteratio matrimonii consummati, seu divisio carnis in duas successivè uxores: inducit irregularitatem ex defectu significationis Sacramenti, quo Christus cum unica sponsa Ecclesia conjungitur: Est autem triplex, *vera*, si quis cum duabus uxoribus consummarit matrimonium sive ante sive post susceptum baptismum: *Interpretativa* sive per juris fictionem, uti si quis in uxorem ducat & cognoscat viduam à priore viro cognitam, aut etiam non viduam sed priùs corruptam ab alio: *similitudinaria*, si Clericus in sacris constitutus vel Religionem professus cum virgine invalidè contrahat matrimonium eamque cognoscat. Vide de *Busenb.* l. 7. c. 5. d. 5. n. 5. *Leur.* p. 1. q. 352. & seqq. Omnes hi bigami sunt incapaces beneficii, quia sunt irregulares ac prohibentur suscipere Ordines & in susceptis ministrare, Cap. *Cognoscamus* dist. 34., Cap. 2. & seqq. dist. 26., Cap. *Præcipimus* & seqq. dist. 34. Cap. un. *de bigamis* in 6. Imò prohibentur suscipere tonsuram, Cap. *si quis viduam*, dist. 50. Vide *Laym.* l. 1. t. 5. p. 5. c. 6., & Ad Cap. 1. de bigam. n. 3. item *Leur.* q 353.

769 §. III. Papa potest cum omnibus bigamis dispensare ad Ordines, beneficia & dignitates, quamvis enim Cap. 2. de Bigam. dicatur, *Non licet contra Apostolum cum bigamis dispensare, ut promoveri possint ad Ordines*, tamen non dicitur non posse, sed tantùm insinuatur difficultas, nisi adsit gravissima causa; neque Apostolus ibi promulgat legem divi-

divinam, sed ùt Apostolus & Pastor Ecclesiæ condit humanam, *Leur.* q. 356.

§. IV. Episcopus non potest cum veris aut interpretativis bigamis dispensare ad ullos Ordines, nec ad ministrandum in eis, nec ad tonsuram aut beneficium ullum, *Nav. Suar. Garc. Laym. Barb. Pias. Diana, Fagn.* ad Cap. 2. de bigam. à n. 33. *Passer.* de Elect. c. 27. n. 66. contra *Silv. Avil. Az. Sayr. Sanch.* de matr. d. 86. n. 11., quorum aliqui dixerunt posse dispensare ad omnia beneficia, alii ex Cap. *super eo*, de bigam. non posse quidem ad recipienda sed ad recepta, sed oppositum habetur ex Cap. 2 *de bigam.*, & Cap. un. *de bigam.* in 6., Cap. *Confidat* dist. 50. Potest tamen dispensare Episcopus in bigamia similitudinaria, *Suar. Laym.*, non tamen si post Sacros Ordines vel professionem religiosam duxerit & cognoverit viduam, quia talis incurrit irregularitatem indispensabilem, Cap. fin. *de bigam. non Ordin.*, *Suar. Sanch. Leur.* q. 357. 770

§. V. Potest Episcopus dispensare cum Religiosis, uti cum aliis, *Suar Sanch. Laym. Pirh. Leur.* n. 2. Superiores autem eorum plùs non possunt quoad hoc circa subditos suos, quàm Episcopus, *Leur.* q. 358. 771

§. VI. Verè servi, seu mancipia, sunt irregulares, nec ad ullum beneficium nec ad primam tonsuram promoveri possunt, Cap. 1. & Cap. *Consuluit*, de servis non ordin., Cap. *Generalis* & Cap. *Admittuntur*, dist 54. *Leur.* q. 359. Excipe, nisi sint plenè liberti seu absolutè & in perpetuum manumissi, Cap. *si quis*, dist. 54. *Leur.* q. 361. Quòd si servus sciente & non contradicente Domino tonsuretur, fit liber, Cap. *si servus* 20., dist. 54. *Suar.* de Cens. d. ult. s. 3. n. 5. Si ignorante domino ordinetur tantùm Minoribus, manet servus, Cap. *de servorum*, dist. 54. *Suar.* suprà. Si contradicente vel igno- 772

ignorante domino suscepit Subdiaconatum aut Diaconatum abEpiscopo sciente, fit liber, sed Episcopus, aut qui id procuravit, tenetur reddere duos servos æquè bonos vel duplum pretium solvere, Cap. *si Servus*, de servis non ordin. Si servus ipse procuravit nemine conscio, debet domino dare suî similem, vel se ex proprio peculio redimere, vel si neutrum potest, debet reddi domino, & privatur usu Ordinum ac privilegio fori, Cap. *Ex antiquis*, dist. 54.; retinet tamen privilegium Canonis, *Sayr. Pirh.* Si sic suscepit presbyterium, manet liber, sed perdit usum peculii, si quod habeat, Cap. *Ex antiquis* ibid. Si non habeat, tenetur servire in officiis Spiritualibus, Cap. *Frequens*, ibid. *Dixi*, verè servi, nam originarii, quales sunt in his partibus, non sunt irregulares, quamvis indigeant consensu illorum, quibus obligantur ad obsequia personalia, Cap. *Admittuntur*, ibid. *Laym.* l. 1. t. 5. p. 5 c. 8. n. 2.

773 §. VII. Servum ab irregularitate absolvere potest solus Papa, *Laym. Pirh. Leur.* q. 362.

774 Q. 107. *Quid de illo sit dicendum, qui est in censura aliqua vel irregularitate. R.*

§. I. Excommunicatus excommunicatione majore, etiam ab homine, quamvis injustè, dummodo rite sit lata, & quamvis talis excommunicatus sit toleratus ac planè occultus, aut etiam nesciatur incurrisse, vel putetur esse absolutus, est nihilominus inhabilis ad omne beneficium & pensionem quomodocumque acquirendam, Cap. *Postulastis*, de Cler. excom., Cap. *Pastoralis*, de appell., Cap. 1. de Rescript. in 6. *Garc.* p. 7. c. 13. *Pass.* de Elect. c. 25. à n. 445. *Barb.* ad Cap. *Postulastis*, *Leur.* p. 1. q. 325. Et si constitutus in tali excommunicatione, etiam ignorans aut se non reflectens accepit beneficium,

tium, tenetur fructus perceptos restituere, quia non habuit titulum faciendi suos, *Less.* in auct. v. *beneficium*. cas. 7.

§. II. Si provisio facta sit ante excommunicationem, sed acceptio possessionis fiat in excommunicatione, *Covar. Kôn. Hurt.* & alii dicunt provisionem esse invalidam, quia quando acceptat aut ingreditur jus, est illius incapax, ergo illud non accipit; oppositum tenent *Suar. Vasq. Paris. Garc. Barb. Passer.* n. 459 *Diana* p. 4. T. 4. R. 56., quia jura tantùm irritant collationem & electionem, per quam excommunicato jus acquiritur, non autem acceptationem vel possessionem, quia acceptatio est tantùm juris acquisiti receptio, possessio autem est potiùs aliquid facti quàm juris: si tamen per hæc acquireretur novum aliquod jus, provisio invalidaretur, *Leur:* q. 329. 775

§. III. Si Electio vel præsentatio facta sit tempore excommunicationis, sed acceptatio, confirmatio aut institutio fiat extra, *Abb. Suar. Garc. Barb. Less. Kôn. Passer.* n. 448. *Leur* q. 326. probabiliùs dicunt provisionem esse invalidam, quia quod ab initio nullum est, nec tempore nec acceptatione nec confirmatione aut institutione fit validum: Putant tamen *Bonac. Henriq. Diana* suprà, *Sanch.* de Matr. l. 8. d. 7. n. 12. esse probabiliter validam, quia prior electio vel præsentatio videtur in prima voluntate durare usque ad sublationem excommunicationis, quando acceptans est capax. Quid in Rescriptis operetur clausula absolutoria, *à quibusvis*, videri potest *Leur.* q. 329. n. 4. 776

§. IV. Excommunicatio minor facit promotionem ad beneficium non simplex esse irritandam, Cap. *si celebrat*, de Cler. excom., *Suar. Passer.* n. 473. contra *Abb.* & alios: Si tamen probabiliter 777

ignoretur à promovente & promoto, valet promotio, quia lex loquitur tantùm de scienter agentibus, *Passer.* aliique contra *Garc.* Quòd si alteruter tantùm ignorarit, videtur irritanda, *Garc.* & alii contra *Host.* & *Peyr.* Vide *Leur.* q. 303. & *Dianam* p. II. t. 5. R. 5.

778 §. V. Suspensus simpliciter ab omni officio & beneficio, etiamsi sit occultus & non denunciatus, promoveri non potest ad dignitates vel beneficia Ecclesiastica, Cap. *Cùm bonæ*, de ætat. & qual. præf. Putant tamen *Laym. Castrop.* aliique cum *Diana* p. II. t. 5. R. 4. contra *Suar. Th. Hurt.* & alios apud *Pass.* n. 493. promotionem talis suspensi non esse ipso jure irritam sed irritandam. Quòd si suspensus ab omni tantùm officio promoveatur ad beneficium curatum aut simplex, promotio est etiam irritanda, quia omni beneficio annexa est aliqua functio, quæ ipsi prohibetur, qualis est saltem privatim orare Horas tanquam Ministrum & Officialem Ecclesiæ, nemo autem potest promoveri ad hoc, quod prohibetur exercere, arg. Cap. *Translato*, de Constit. Si autem suspensus sit ab officio tantùm particulari, potest promoveri ad beneficium super alio officio fundatum, *Pass.* à n. 478. Et hæc applicari debent suspenso à beneficio, quia omne beneficium est propter officium annexum, *Pass.* n. 492. Denique suspensus ab aliquo Ordine, promoveri non potest ad beneficium requirens usum talis Ordinis, potest tamen ad aliud requirens vel solam primam tonsuram vel usum alterius tantùm Ordinis, *Pass.* n. 489. Vide *Leur.* q. 331. & 332.

779 §. VI. Interdictus personaliter, etiam occultus, est inhabilis ad omne beneficium, quia prohibetur exercere omnia officia Clerici, quale est saltem orare Horas, Cap. 1. *de postul.*, Cap. ult. *de excess. prælat.*,

prel., Cap. *Episcoporum*, de privil. in 6., *Pass.* à n. 497. *Leur.* q. 333. Idem est de violante interdictum, Cap. *Is qui*, de Sent. excom. in 6., de quo tamen vide *Leur.* q. 334.

§. VII. Irregularis non potest promoveri ad ullum beneficium vel pensionem Ecclesiasticam, uti habet communissima cum *Leur.* q. 335., quia cùm omne beneficium & etiam prima tonsura tendat ad Ordines & horum usum, & susceptio ac usus omnis Ordinis prohibeatur irregulari, etiam prohibetur beneficium, *Pass.* n. 506. Si tamen irregularitas impediat usum alicujus tantùm Ordinis, poterit recipi beneficium requirens usum alterius tantùm Ordinis antea susceptì, *Garc. Leur.* q. 335. Habetque sententia communior promotionem irregularis esse ipso jure nullam, licèt *Felin. Laym. Dian. Castrop. Leur.* q. 336. probabiliter dicant esse tantùm irritandam: peccatur tamen graviter sic admittendo, quia in re gravi est inobedientia contra Sacros Canones, teneturque talis statim petere dispensationem, *Pass.* n. 519. 780

§. VIII. Si quis in occulto ejusmodi impedimento constitutus non possit recusare beneficium, nisi se graviter infamando vel dando scandalum, potest acceptare, sed tenetur statim procurare absolutionem ab eo, qui non tantùm possit absolvere, sed etiam nullitates antecedentes sanare, *Suar.* de Cens. d 13. s. 1. à n. 31. *Peyr. Sa, Garc. Leur.* q. 327. & 328. Vide dicta n. 75. & dicenda à n 835. 781

Q. 108. *Quid circa aptitudinem corporis sit addendum.* R. Seqq. 782

§. I. Generaliter ex tit. *de corpore vitiatis, de Clericis ægrotantibus*, Cap. *Nisi cùm pridem*, de renunc., *Trid.* Sess. 22. c. 4. de Ref., illa dispositio corporis reddit incapacem beneficii, quæ reddit inhabilem

habilem ad decenter præstandum officium beneficio annexum, *Castrop.* t. 13. d. 4. p. 4. n. 1. Specialiter autem loquendo, incapaces beneficii acquirendi sunt, 1. cæci, surdi, muti, non tamen lippi, carentes uno oculo, surdastri, balbutientes, *Nav. Peyr. Sayr. Pass. Leur.* p. 1. q. 230. 2. Laborantes quasi continuâ paralysi aut podagrâ, *Barb. Peyr. Sayr. Paris. Leur.* 3. Habentes infirmitatem habitualem & radicatam duraturam notabili tempore & impedientem à præcipuis functionibus beneficii vel prælaturæ, *S. Th. Abb. Suar.* Item valetudinarii communiter lecto affixi, *Paris. Menoch.* 4. Carentes primariâ aliquâ corporis parte; vel ita deformes, ut sine notabili horrore & scandalo obire nequeant munia Ecclesiastica, *Pass.* de elect. c. 25. à n. 327. Plura de his dicentur l. 7., quando de irregularitate.

783 §. II. Qui habet vitium corporis, ob quod inhabilis est ad Presbyterium, etiam videtur inhabilis ad Ordines Minores & tonsuram, adeoque & ad omne beneficium, nam Cap. 60. *Non confidat*, dist. 50. absolutè dicitur corpore vitiatos non esse applicandos divinis ministeriis, & finis primæ tonsuræ ac aliorum Ordinum est Presbyterium, ergo inhabilis ad hoc, etiam est ad illos, *Tol. Garc. Vgol. Castrop. Leur.* q. 231. contra *Valent.* t. 4. d. 7. q. 19. p. 3. Si tamen aliquis post susceptum Clericatum contrahat vitium corporis, ob quod sit irregularis, potest promoveri ad beneficium, cujus officium non impeditur, quia irregularitas ex defectu corporis superveniens ordinato impedit illius tantùm Ordinis exercitium, ad quod reddit inhabilem, ergo etiam illius tantùm beneficii affecutionem, cujus impedit exercitium seu obligationem, *Az. Suar.* Hinc inferunt *Less. Garc. Castrop. Leur.* q. 239., cùm omni beneficio annexa sit obligatio Horarum, qui per vitium

vitium superveniens redditur inhabilis ad legendum, esse inhabilem ad omne beneficium.

§. III. In Prælatos eligi non possunt, 1. amens, 784
licèt habeat lucida intervalla, quia Prælatus debet esse omni tempore aptus ad gubernandum, *Pass.* n. 5. 2. Qui semel fuit fatuus, si causa permaneat: & probabile est illorum electionem pro Cathedralibus & Collegiatis esse irritam per *Trid.* Sess. 22. c. 4. de Ref. *Nec aliis imposterum fiat provisio, nisi iis, qui jam ætatem & cæteras habilitates integrè habere dignoscantur, aliter irrita sit provisio*, *Pass.* n. 10. *Leur.* q. 233. Si tamen probentur esse perfectè sanæti, & antecedenter habuerint Ordinem ad prælaturam requisitum, eligi possunt, *Pass.* n. 7. *Leur.* q. 232., sed ordinari non possunt, quia sunt irregulares, *Suar. Bonac. Leur.* 3. Qui frequenter se inebriat, quia est velut amens per intervalla, *Peyr. Barb. Pass. Leur.* q. 234. 4. Semel possessus à dæmone, si antecedenter non habuerit Ordinem requisitum, quia ob irregularitatem ordinari non potest: si tamen habuerit Ordinem prærequisitum, & probet se liberatum, eligi potest, *Suar. Pass. Leur.* q. 235. 5. Epileptici, nam hi, non ordinati, sunt perpetuò irrregulares; tamen ordinati, & rarò, v. g. in mense tantùm semel sine inconditis Vocibus cadentes, eligi possunt, multò magìs, si morbo sint liberati, quod probatur per dies 30., Cap. *In tuis litteris* 7. q. 2. *Suar. Bonac. Silv. Pass. Leur.* q. 236. Ejusmodi tamen defectuosorum electiones non sunt ipso jure irritæ sed irritandæ, *Pass.* n. 329. Quòd si talis infirmitas vel inhabilitas ad regendum, superveniat Prælato confirmato, non deponitur, sed ei datur Coadjutor, *Pass.* n. 332.

Q. 109. *Quid addendum sit circa morum pro-* 785
bitatem. R.

§. I. Cap. *Cùm in cunctis*, de elect., Cap. *Grave nimis*, de præb., *Clement.* 1. de ætat. & qual., *Trid.* Sef. 24. c. 18. de Ref. præcipitur, ut inquisitio fiat in mores ac honestatem beneficiandi; estque saltem irritanda promotio illius, qui dedicus est gravibus peccatis cum animo in iis perseverandi, esset enim scandalum talem adhibere aut relinquere in ministerio sacro, *Nav. Az. Castrop.* t. 13. d. 4. p. 5. Imò si secuta erat infamia, hæc potuit reddere irregularem & inhabilem adeoque irritare provisionem, secundùm dicenda n. 787. Delicta autem, quæ secundùm dicenda à n. 940. inducunt privationem beneficii, multò magis impediunt provisionem beneficiandi. Vide *Leur.* p. 3. q. 356.

§. II. Præsentatus invalidè ob crimen, si se emendarit, potest denuo præsentari, saltem accedente dispensatione Superioris, *Abb. Laym. Leur.* p. 2. q. 168.

786 *Q.* 110. *Quænam infamia obsit beneficiando.* R.

§. I. Quid sit fama & infamia, duxi l. 3. p. 2. n. 1191. Est autem duplex fama, alia de homine, alia inter homines: *fama de homine* est illæsæ dignitatis status moribus & vitâ comprobatus, Cap. *Cognitionum*, §. *existimatio* ff. de variis & extraord. cognit. *Fama inter homines* est communis opinio voce manifestata, soletque dici vox populi seu pica rei gestæ, utì ait *Baldus*. Differt à rumore, quòd hujus nesciatur auctor, sitque particularis proclamatio & facilè deficiat, fama autem habeat auctorem, sit communis proclamatio & crescat eundo. Utraque fama tum dicitur *publica*, quando jus vel factum per eam redditur notorium, id est, transit ad notitiam majoris partis communitatis, nam per majorem partem repræsentatur totus populus, L. *Nulli*, & L. *planè*, ff. Quod cujuscumque univers. nom.

Noto-

Notorium autem est, vel *juris*, quod provenit ex judiciali confessione, probatione aut re judicatâ; vel *facti*, cujus testis est populus, ita ut dissimulationi non sit locus; vel *præsumptionis*, si ex circumstantiis publicis à jure acceptetur pro veritate. Ad notorium requiritur scientia viciniæ vel majoris partis ipsius, dummodo, inquit *Abb.* in Cap., *de manifest.* 2. q. 1., non sint minùs quàm 10. personæ in loco, unde ubi non sunt 10. personæ, non potest oriri notorium, ubi fatetur *Bartol.* in Cap. *scriptus*, n. 2. v. *quid ergo*. Vide dicta l. 3. p. 2. n. 1219., ubi magis particulariter id explicatum est. Similiter infamia alia est *juris*, si secundùm leges inducatur per sententiam, & ita lex reddit sodomitas infames, licèt crimen divulgatum non sit, *Iason* & alii cum *Leur.* p. 1. q. 339. Alia *facti*, si ex facto ipso independenter ab omni lege humana exsurgat apud bonos & graves homines, rectè enim notant *Sanch.* & *Garc.* p. 7. c. 8. n. 12. ex Cap. *Qualiter & quando*, 24. de accus., & Cap. *In cunctis* 11. q. 3. 2 eum non esse infamem, cujus fama læsa est tantùm apud maledicos, mulieres, pueros, leves personas: etiam rectè notat *Abb.* in Cap. *Inquisitionis*, n. 6., & colligitur ex Cap., *Vbi periculum*, de Elect. in 6., in majoribus criminibus ad infamiam requiri majorem numerum personarum, quæ sciant; & adhuc multò majorem numerum ad infamiam personæ publicæ quàm privatæ.

§. II. Infames infamiâ facti ex delicto notorio 787
non debent provideri: provisio tamen eorum non videtur ipso jure irrita sed irritanda, quando sufficienter constabit de delicto; hinc si Presbytero adultero & de adulterio infamato etiamque punito fiat collatio, debet saltem irritari: ac idem est, si de eo sit vehementissimè suspectus, *Less.* in auct. v. *beneficium*,

ficium, cas. 5. Infames infamiâ juris, si non sint declarati per sententiam, licèt provideri non debeant, tamen provisio eorum non est irrita ipso jure, & si confirmetur, antequam provisus decernatur infamis, provisio rectè est confirmata, licèt ob delictum postea puniri possit etiam privatione beneficii: sed si infamia est latæ sententiæ, provisio infamati est ipso jure nulla, quamvis ante declarationem sit tolerata ab Ecclesia: & ideo acta per jurisdictionem talis provisi valent ex titulo publici officii, attamen per subsequentem declarationem criminis infamantis, ipso jure ruit provisio & confirmatio, suntque irrita omnia acta provisi privata & non provenientia ex officio. Quòd si quis infamis provideatur post sententiam declaratoriam criminis, cui annexa est infamia ipso jure, provisio est nulla nec toleratur, sed omni effectu caret, ita de electione *Pass.* c. 25. n. 595., quod similiter valet de aliis provisionibus; possuntque hæc videri per partes explicata apud *Leur.* q. 340. & seqq.

788 §. III. Putant *Nav. Rodriq. Mirand.* & alii cum *Barb.* de Pot. Ep. alleg. 43. n. 30., Episcopum aut Prælatum posse cum subdito beneficiando dispensare in infamia, sed dicendum est tantùm posse dispensare in effectibus, quos causat infamia, nam infamia facti, quamdiu non purgatur, est impedimentum quasi de jure naturæ excludens à beneficio, utì rectè *Pass.* n. 540.

789 *Q.* 111. *Quid addendum sit circa scientiam, peritiam linguæ, gradum quandoque prærequisitum in beneficiando.* *R.* Seqq.

§. I. In genere, tanta requiritur scientia, quæ cum ordinariis auxiliis divinis & consiliis humanis sufficiat ad prudenter exequendum officium dignitati vel beneficio annexum, alioqui tam promovens quàm

quàm promotus peccat mortaliter, *Suar. Mirand. Garc. Leur.* p. 1. q. 242.; ubi in qq. seqq. declarat in specie, quæ scientia requiratur ad Clericatum, beneficium simplex, Dignitates, Canonicatus, Parochiam, Abbatiam, Episcopatum: & si horum omnium promotio fiat cum defectu scientiæ, non est ipso jure irrita sed irritanda, *Leur.* q. 249.; hinc si titulum beneficii obtinuerint, non tenentur fructus interea perceptos restituere; promotores tamen tenentur reparare damna ideo causata Ecclesiæ, *Nav. Az. Less. Garc.* p. 7. c. 7. n. 26. Quòd si quis nequidem sciret legere latinè, illius præsentatio ad beneficium est ipso jure irrita, arg. Cap. ult. *De temp. ord. in 6.*, quia, utì dicitur Cap. *Illiteratos*, dist. 36., *literis carens sacris non potest esse aptus Officiis.* Si autem legere & scribere sciat, sed non intelligat, est irritanda, imò & irrita, si sit beneficium curatum vel Cathedrale, *Laym. Leur.* p. 2. q. 263. Et defectum omnis literaturæ esse juris divini ac omnino indispensabilem putant *Felin. Maj. Turrecr. Paris.* apud *Leur.* p. 3. q. 358., potestque etiam de hoc videri p. 1. q. 257. Et ubi nescitur de scientia vel literatura sufficiente, promovendus tenetur eam probare acceptato examine, *Lott. Leur* p. 1. q. 251.

§. II. Ignorans idioma loci, est per Reg. 19. Can- 790
cel. incapax beneficii curati in tali loco, cùm debeat etiam verbo pascere gregem, nisi fortè Papa conferens, v. g. Episcopatum, & hoc sciens, censeatur dispensare. Idem tenent *Gom. Chok* & alii de Vicariis perpetuis, beneficiis electivis, commendis, si sint beneficia curata, non autem si curata non sint. Vide *Leur.* p. 3. q. 354., ubi etiam notat in quibusdam Regnis non posse conferri exteris, licèt idioma noverint.

§. III. Pro Cathedralibus Ecclesiis requiritur 791

gradus Doctoris vel Licentiati in Theologia aut jure Canonico, vel saltem publicum alicujus Academiæ testimonium de idoneitate ad alios docendos, 1. ad Episcopatum: 2. Ad Scholasteriam, ubi Seminarium est, nec instituti sunt alii præceptores, *Trid.* Sess. 23. c 18. de Ref. 3. Ad Archidiaconatum habentem annexam Curam animarum vel Jurisdictionem, *Trid.* Sess. 24. c. 12., addens tamen, *ubi id fieri potest.* 4. Ad Archipresbyteratum, cui annexa est Jurisdictio, *Barb.* ad Trid. suprà. 5. Ad Canonicatum, cui annexus est pœnitentiariatus, *Trid.*, addens tamen posse esse alium, qui aptior pro loci qualitate reperiatur. Hortatur etiam *Trid.*, ut Decani aliique dignitatem habentes, item media saltem pars Canonicorum in Cathedralibus & insignibus Collegiatis sit graduata, id tamen non præcipit, *Barb. Garc. Lott. Leur.* p. 1. q. 252. Vide etiam *Menoch.* de arbit. judic. cas. 425.

792 §. IV. Debet ille gradus esse susceptus in publica Universitate studii generalis, *Lott.* l. 3. q. 7. à n. 123. Quamvis autem mens *Trid.* sit, ut non adsit tantùm gradus, sed etiam competens scientia, *Lott.* à n. 50.; si tamen quis habens gradum careret scientiâ, validè provideretur, *Az. Barb. Garc. Castrop.* T. 13. D. 4. p. 6. n. 19.; nec privari posset vi legis positivæ, nam observata est per susceptionem gradûs, *Passer.* de Elect. c. 25. n. 36. Quòd si gradus susceptus sit irritus, quia neglectum est aliquid ad valorem præmittendum, provisio etiam irrita est ipso facto, *Az. Garc. Castrop. Leur.* q. 254.; putat tamen *Sanch.* in Cons. l. 2. c. 1. D. 57. si quis contra statuta Universitatis, v. g. fieret Magister artium, antequam esset immatriculatus, vel Baccalaureus, si reliqua haberet, non peccaturum graviter, neque Magisterium ideo fore irritum.

§. V.

§. V. Si expressè non dicatur, quòd gradus de- 793
beat esse antè susceptus, utì si fundatio sic habeat, *hoc beneficium non conferatur nisi Doctori Theologiæ*, non est opus, ut talem gradum priùs habeat, sed sufficit, ut tempore provisionis sit habilis ad illum statim comparandum, cum obligatione comparandi, *Less.* l. 2. c. 34. n. 106. Ratio est, quia præsumitur talem fuisse mentem fundatorum, cùm gradus actualis non faciat idoneum; & alioquin sæpe excluderentur digniores, qui fortè gradum actu non habent. Et quando dicitur, ut gradus aut certus Ordo suscipiatur intra annum, tempus non currit nisi à die obtentæ pacificæ possessionis, quia incertus de beneficio exponi non debet periculo perdendi sumptus aut subeundi onera sine beneficio, *Luca* d. 42. n. 12.

Q. 112. *Quid addendum sit circa ætatem re-* 794
quisitam ad beneficia. R. Seqq.

§. I. Certa ætas non requiritur ad Capellanias laicas aliasque etiam pias dispositiones, quæ non subjiciuntur potestati Superioris Ecclesiastici, utì dictum est n. 235. Nec ad pensiones, nisi per accidens septennium, si debeat esse Clericus, *Luca* de benef. d. 95. Etiam ad Papatum non requiritur certa ætas, *Castrop.* T. 13. d. 4. p. 3. n. 1. Ad Cardinalatum sufficit ætas necessaria Ordini annexo, & hoc tantùm ex decentia, quia Papa potest, etiam rationabiliter, in ætate minore creare Cardinalem, *Barb. Castrop. Leur.* p. 1. q. 221. Ad Episcopatum requirit *Trid.* Sess. 7. c. 1. de Ref. ex Cap. *Cum in cunctis*, de Elect. annum 30. completum, sed in regno Galliæ ex Concordatis cum *Leone* X. sufficit, ut Episcopus eligendus inchoarit 27. annum, *Castrop.* n. 2.

§. II. Ad omnia beneficia etiam simplicia requi- 795
rit *Trid.* annum 14. inceptum, *Navar.* tamen apud

Dianam

Dianam p. 3. t. 6. R. 64. dicit *Trid.* non esse intelligendum de beneficiis juris patronatûs, cùm in odiosis non veniant nomine beneficii, sed passim, & meritò, rejicitur, nam sunt verè beneficia. Ad principaliter curata requiritur vel actu Sacerdotium cum ætate ordinariè requisita susceptum, vel saltem illa ætas, quâ suscipitur Sacerdotium, cum obligatione intra annum suscipiendi, ætas autem illa est annus 25. inchoatus, *Less.* l. 2. c. 34. n. 108. *Castrop.* n. 12. *Garc. Corr. Lott. Leur.* p. 2. q. 161. aliique 20. AA. cum *Barb.* de Potest. Ep. alleg. 60. n. 81. & de Off. Parochi c. 5. n. 2., habeturque expressè in Cap. *Cùm in cunctis*, de Elect. Ratio petitur ex *Trid.* Sess. 23.; ubi postquam de Ref. c. 6. dictum esset neminem etiam primâ tonsurâ initiatum posse obtinere beneficium etiam simplex ante annum 14., additur c. 12. sic, *nullus imposterum ad Subdiaconatûs Ordinem ante 22.; ad Diaconatûs, ante 23.; ad Presbyteratûs, ante 25. ætatis suæ annũ promoveatur*, jam verò beneficia principaliter curata prærequirunt esse Presbyterum, vel saltem habere ætatem Presbyteri, & obligationem intra annum suscipiendi Presbyteratum: Idem est de Vicariis perpetuis Ecclesiarum Parochialium, *Az. Castrop.* Si autem cura sit tantùm accessoriè annexa, sufficit illa ætas, quæ pro ipso beneficio necessaria est, *Luca, Leur.* p. 1. q. 218. Quòd si aliquis de beneficio curato provisus impediretur, quominus posset intra annum fieri Sacerdos, non ideo privatur beneficio, Cap. *Commissa*, de Elect. in 6. *Barb.* n. 84.

796 §. III. Ad Dignitatem Episcopatu inferiorem, simul habeat Curam animarum, utì habent quidam Præpositi, Decani, Archidiaconi, Generales Ordinum, Provinciales, Priores Conventuales, requiruntur 25. inchoati, *Suar. A. Tamb. Paxiord.*

Leur.

Leur. contra *Nav. Barb. Lez.* requirentes 30. annos. Ad verum Abbatem (cujus signa sunt prærogativa in Choro & Capitulo ac administratio cum jurisdictione) in jure non statuitur certa ætas, communiter tamen postulantur 25. anni. Ad Abbatissam olim requirebantur 40., nunc 30. completi, *Feneck* de benef. c. 34. Si autem non sit verè Abbas aut Abbatissa, sed tantùm nominetur, sufficit ætas, quæ ad beneficia simplicia, *Leur.* q. 223. 224. De Dignitatibus apud Moniales vide *Less.* n. 107. & *Castrop.* n. 4.

§. IV. Ad Canonicatum qualificatum, qui in Cathedrali vel etiam Collegiata dicitur curatus, quia illi specialiter actu vel habitu incumbit Cura animarum, requiritur annus 25. inchoatus; ad eum autem, qui dicitur pœnitentiarius, requiritur 40., *Luca* suprà; sufficere autem esse inceptnm dicunt *Az.* & *Castrop.* n. 17., sed alii cum *Leur.* q. 219. requirunt completum. Quòd si talis non adesset, qui foret aptus, poterit è diœcesi assumi aptus etiam sine ea ætate, aut extra diœcesin accersiri alius habens eam ætatem, *Castrop. Leur.* 797

§. V. Si distributio Ordinum præcepta per *Trid.* sit facta in aliqua Ecclesia, requiretur ætas ad Ordinem Canonicatui annexum necessaria: si distributio illa non sit facta, sustinent aliqui sufficere annum 14. inceptum, sed pro Cathedralibus declarationes dicunt requiri eam ætatem, ut provisus possit intra annum promoveri ad Subdiaconatum, quod *Luca* de Canonicis d. 5. n. 2. defendit, etiamsi nullus Ordo sit annexus tali Canonicatui: in Germania tamen ex universali consuetudine, permittente Papâ, solent etiam sine dispensatione & derogatione *Trid.* tales Canonicatus conferri ingressis annum 14., *Luca* de benef. d. 95. *Leur.* q. 213. 798

§. VI.

799 §. VI. Ad dignitates in Cathedrali vel personatus non habentes Curam animarum nec requirentes Sacerdotium sufficit 22. annus, secundùm multos cum *Az.* & *Barb.* de Potest. Episc. alleg. 60. n. 66. inchoatus, sed secundùm *Henriq. Less. Garc. Castrop.* n. 10. *Leur.* q. 216. n. 1. completus, quia *Trid.* dicit non debere esse minores 22. annis, qui autem non complevit, est minor: an verò etiam comprehendantur Præpositura & Decanatus, videri potest *Garc.* p. 7. c. 4. n. 73. & *Leur.* suprà. Ad similes dignitates, & personatus in Ecclesia collegiata plures cum *Barb.* n. 67. & *Luca* suprà dicunt non requiri annum 22., sed sufficere 14., sed *Garc.* & alii cum *Castrop.* n. 7. tenent oppositum, quia *Trid.* sic habet, *in ecclesiis præsertim Cathedralibus*, tò *præsertim* autem includit alias præter Cathedrales.

800 §. VII. Non ideo requiritur annus 25. ad Canonicatus, quia Ecclesiæ vel capitulo annexa est Cura, nam hæc non est penes singulos, sed penes unum specialiter designandum, *Luca* suprà. Pro cæteris Canonicatibus Ecclesiarum Collegiatarum & dimidiis portionibus Cathedralium sufficit annus 14. inceptus, *Garc. Barb. Castrop.* à n. 18. *Leur.* q. 211. Commendæ ecclesiasticæ regulantur uti beneficia, *Luca* suprà; item Coadjutoriæ, inquit *Castrop.* n. 13., eadem enim ætas, quæ in Principali requiritur & sufficit, etiam expostulatur ad Commendam & Coadjutoriam.

801 §. VIII. Cùm *Trid.* statuat, ut providendus sit in Ordine, qui tali beneficio est annexus, vel in ætate tali, ut infra annum possit eum suscipere, dubium est, an pro beneficio v. g. Subdiaconali sufficiat te compleviſſe annum 20. & incepisse 21., affirmant *Abb. Fagn. Vgol. Paris. Ricc. Pass. Barb. Gonz. Laym. Leur.* q. 215. item *Az.* & *Less.* n. 110., quia

post

post annum habilis es pro illo Ordine, quod tantùm requirit *Trid.* E contrà negant *Garc.* à n. 22. *Paxiord. Castrop.* n. 16., & dicunt ad tales præbendas requiri actu ætatem, quæ capax sit Ordinis annexi recipiendi, cum obligatione illum recipiendi intra annum, sicuti in beneficiis parochialibus, quamvis non sit obligatio nisi intra annum suscipiendi Sacerdotium, tamen requiritur actu ætas Sacerdotio apta, secundùm dicta n. 795. 5

§. IX. Si fundatio requirat, ut beneficiandus habeat ætatem pro Presbyterio, quamvis per dispensationem fiat Presbyter ante ætatem, non est capax beneficii sed inhabilis defectu ætatis, *Garc.* n. 82. *Castrop.* n. 21. E contrà si fundatio dicat ut sit Presbyter, satis est esse per dispensationem Presbyterum ante ætatem, *Butrio*, *Less.* in auct. v. *beneficium* cas. 2. Vide dicenda n. 822. 802

§. X. Hactenus dicta intelligi debent de beneficiis secundùm se & nunc post *Trid.*, nam fundatis ante *Trid.* non est derogatum. Et etiam nunc, si aliter disponatur in fundatione, *Trid.* non obstat, *Garc. Castrop.* n. 19. *Corr.* l. 4. c. 6. n. 23. *Leur.* p. 2. q. 160. n. 2.; unde si fundator nunc velit sufficere ætatem minorem, admitti potest ejus voluntas, secundùm dicenda n. 808. 803

§. XI. Ætas requisita debet adesse, non tantùm tempore collationis, sed etiam tempore electionis, præsentationis, impetrationis, quibus jus ad beneficium acquiritur: imò putant *Vasq. Garc.* aliique cum *Castrop.* debere adesse tempore, quo te, v. g. ad concursum sistis, alioquin inhabilis postulas beneficium, sed oppositum videtur probabilius, nam per examen vel concursum non confertur jus ad beneficium, sed tantùm fit experimentum de majore dignitate; nec petis beneficium, nisi pro tempore, quo 804

quo eris habilis. Idem est, si quis, dum resignatio fit in ejus favorem, non habeat Clericatum vel ætatem, satis est enim habere, quando à Papa Romæ subsignatur supplica, quia tunc priùs acquiritur aliquod jus. Similiter non est opus te ætatem habere, quando impetras Rescriptum gratiæ ad beneficium proximè vacaturum, sed sufficit habere in tempore executionis, *Lay. Leur.* p. 1. q. 212.

805 §. XII. Si vel minimum desit ætati, obstat valori provisionis vel præsentationis, *Nav. Sanch. Garc.* n. 84. Si tamen patronus aliquem præsentet per literas, satis est hunc habere ætatem, dum literæ perveniunt ad illum, cui præsentatur, *Rodriq. Veg.* apud *Garc.* 88.

806 §. XIII. *Gl.* ad Reg. 17. Cancel. & *Sfortias* dixerunt numerationem ætatis inchoari posse à die conceptionis, quando est favorabile proli sic numerari, sed *Covarr.* & *Sanch.* in Decal. l. 4. c. 35. n. 4 dicunt nihil in hac re falsius dici posse, cùm generali usu receptum sit ubique, ætatem à die nativitatis numerari; consentit *Garc.* n. 89. citans *Mol.* & *Mandos.* Ratio autem est, tum quia homo per conceptionem necdum censetur esse in mundo, secundùm illud *Christi* Joan. 16. v. 21. *Cùm autem pepererit puerum, jam non meminit pressuræ, quia natus est homo in mundum*, tum etiam, quia dies conceptionis & animationis nimis ignotus & incertus est; neque est idem tempus remansionis in utero quoad omnes, ergo à termino ignoto & ita incerto malè numeretur ætas: Imò *Gonz.* & *Corr.* n. 22. docent ætatem quoad beneficialia numerandam esse à die baptismi, quia per hunc priùs nascitur homo in Ecclesia & in ordine ad spiritualia, secundùm illud *Christi*, Joan. 3. v. 7. *oportet vos nasci denuo*, & v. 5., *nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu S.*, adducitque pro hoc

hoc communem usum totius orbis, quia ætas probatur per testimonium baptismi, etiam secundùm plures decisiones Rotæ, quas refert. Nihilominus alii cum *Sanch.* in Cons. l. 7. c. 1. d. 33. n. 8. dicunt etiam in ordine ad spiritualia numerari posse à die nativitatis, sic enim Judæus quinquagenarius, si herì sit conversus & baptizatus, utique hodie est capax tonsuræ, & cras beneficii, quantùm ad ætatem, quòd autem petatur testimonium baptismi ad probandam ætatem, inde est, quia ex illo possumus circiter conjicere de nativitate, aut saltem numerando à baptismo habemus tempus ætatis sufficiens.

§ XIV. Episcopus, per se loquendo, nequidem 807
ad unum diem potest dispensare in hac ætate, etiamsi beneficium sit simplex nec requirens ullum Ordinem, *Laym. Az. Less. Garc. Barb.* de Off. Paroch. c. 2. n. 6. *Castrop.* n. 20. *Leur.* q. 217. & 228. Possunt tamen per speciale privilegium aliqui Episcopi dispensare infra annum, id est, pro anno, minùs uno die, pro suscipiendis Ordinibus, sed sic dispensatus non est capax beneficii curati, nisi etiam attigerit annum 25., quamvis anno 24. incepto ordinatus esset sacerdos, uti dictum est n. 795., docentque *Corr.* l. 3. c. 7. n. 5. & alii passim cum *Leur* q. 217. n. 3. An autem dispensatus in ætate ad Sacerdotium, sit capax beneficii sacerdotalis, dicetur n. 822.

Q. 113. *Quid notandum sit circa varias conditiones & clausulas fundationum.* R. Seqq. 808

§. I. Fundator potest in limine fundationis addere conditiones etiam contrarias juri communi, quæ tamen, ut obligent, admitti debent ab Episcopo, *Inn. Felin. Abb. Lamb. Lott. Piasec.* p. 2. c. 3. a. 5. n. 5. *Luca* de benef. d. 61. n. 2. *Leur.* p. 1. q. 28. Et si ab Episcopo admissæ sint, obligent, *Luca* de Canon d. 36. n. 6. de Jure patr. d. 45. n. 10. & d. 70. n. 13. Non

debent tamen esse nimis difficiles, nec turpes, nec contra finem seu substantiam beneficii, nec contra jus naturale vel divinum, juri autem humano derogatur ex concessione Ecclesiæ, *Lamb Lott. Leur.* q. 29 & 30. Sic apponi potest in fundatione, ut quis præsentari possit ad beneficium necdum vacans, *Rota, Corr. Leur.* p. 2. q. 99. n. 5. Item ut liceat per annum, abesse ultra tres menses, *Corr.* l. 2. c. 14. n. 46. Item ut instituens in beneficio sit, non Episcopus, sed alia persona Ecclesiastica, utì dictum est n. 361. Item ut laicus ad tempus habeat beneficium, secundùm dicta n. 274. Item ut Clericus septem annorum habeat beneficium, nec obligetur ad Horas ante 11, secundùm dicenda n. 1198. Item ut quis hoc beneficium retinere possit cum alio etiam incompossibili, utì dicetur n. 905. Item ut habens tantùm 14. annos obtineat beneficium sacerdotale, faciatque Missas celebrari per alium, *Lott. Leur.* q. 160. n. 1. Item ut si deficiant proventus, onera, etiam Missarum, reduci possint ab Episcopo, utì habet S. Congreg. apud *Gob.* in Exp. T. 3. n. 536., Non obstantibus illis, quæ dicemus n. 854. An autem admitti possit fundatio patronatûs Ecclesiastici excludens Papam ab alternativa, videri possunt dicta n. 514. Notant autem *Luca*, *Corr.* & alii cum *Leur.* n. 2. nunc post *Trid.* requiri, ut in limine fundationis fiat specialis mentio de tali exorbitante conditione. Quòd si fundator aliud non expresserit, censetur voluisse conformare se juri communi, *Fagn.* in Cap. *ut Abbates*, de ætat. & qualit. ordin. n. 98.

809 §. II. Illicitum est dare bona sua Ecclesiæ, cum pacto, ut dans illa retineat pro præbenda, & in Canonicum admittatur, quia est emptio rei spiritualis pro pretio, adeoque simonia juris naturæ, secundùm dicta l. 3. p. 1. n. 86.; potest tamen quis bona dare

dare & eam gratiam petere : Et ita refert *Lugo* in Resp. mor. l. 5. d. 15. n. 10. acceptatos esse annuos reditus 300. aureorum oblatos ab eo, qui petebat Episcopatum titularem nullos fructus afferentem, non quòd illis reditibus emeretur Episcopatus, sed ut esset conditio ad justificandam causam erigendi & ei conferendi Episcopatum, sic enim fiebat dignior gratiâ, sicuti laico fundanti beneficium datur jus patronatûs, quo reddit se dignum per fundationem beneficii: Item sicuti multæ indulgentiæ vel dispensationes conceduntur sub conditione dandi eleemosynam vel aliquid ad pium opus, quæ datio complet causam dandi, reddendo dantem dignum tali gratiâ.

§. III. Quamvis conditiones, quæ per statuta Capitulorum vel aliunde extrinsecè adveniunt beneficio, aut etiam per Canones præscribuntur, non videantur esse adeo substantiales, tamen conditio, quæ nititur voluntate fundatoris, omnino substantialis est, uti patet ex illis, quæ habet *Corr.* l. 2. c. 10. à n. 144. & c. 12. à n. 30., quia hic noluit alium esse capacem; hinc provisio aliter facta videtur invalida; sed dato esse validam, tamen si aliquis per fundationem in individuo determinatus excludatur, qui erat certò obtenturus beneficium, huic facta est injuria, & est obligatio reddendi beneficium, ac compensandi damna, quia per fraudem impeditus est à consecutione boni illius. Si autem nullus determinatè erat certò obtenturus, adhuc dimitti debet beneficium, ut conferatur secundùm legem fundationis, & restitutio facienda pauperibus vel piæ causæ. Quòd si habentes jus per fundationem resciant & non contradicant, censentur consentire. Si tamen conditio talis requisita esset ob majus bonum Ecclesiæ vel communitatis, uti si requiratur Doctoratus, tunc provisio facta non Doctori est invalida, licèt 810

nullus Doctor contradicat, *Cened. Gutt. Gare.* p. 7 c. 15. à n. 11. *Castrop.* t. 13. d. 4. p. 9. n. 4. *Leur.* p. 1. q. 762.

811 §. IV. Quid fieri debeat, quando fundatio requirit, ut providendus sit certo loco natus; Item ut sit civis certæ urbis; Item ut sit consanguineus; & an tunc conferri debeat proximiori, aut etiam conferri possit illegitimo, dictum est à n. 323. Quando autem fundatio dicit, ut aliquid fiat cum aut ex consilio, cum consensu, interventu, scientia, supplicatione alicujus, quid tunc fieri debeat, dictum est à n. 386.

812 §. V. Si fundatio dicat, assistat choro, ad hoc videtur teneri ex justitia, utì ex justitia tenetur legere Missas præscriptas, nempe ex vi contractûs, *do, ut facias*, quem cum eo inivit fundator. Si autẽ fundatio dicat, ut in necessitate juvet Parochum, per necessitatem non videtur intelligi magnus concursus populi, sed tantùm necessitas, quæ est, si Pastor sit æger vel absit aut aliter non possit ministrare Sacramenta, in tali autem concursu potest saltem cum aliis adjutoribus; & per accidens est nunc ita confluere populum: ita censuerunt duo viri docti à me interrogati. Denique si non adsit habens qualitatem à fundatione requisitam, potest quivis alius provideri, prout magis accedet ad mentem fundatoris secundùm alias conditiones vel qualitates.

813 Q. 114 *An beneficiatus in Cathedrali vel Collegiata teneatur officia hebdomadaria aliasque functiones suo beneficio annexas per seipsum præstare in Ecclesia.* R. Affirmant *Zerol. Gare.* p. 3. c. 2. à n. 494. *Corr.* l. 2. c. 14. n. 45., quia sic præcipit *Trid.* de Ref. Sess. 22. c. 4. & Sess. 24. c. 12. Ideoque dicunt multi peccare mortaliter, si in hoc notabiliter deficiat; sed non credo *Trid.* in tanto rigore esse ubique in usu, cùm

cùm plurimi per substitutos faciant: si tamen quis faciat per seipsum, & in eadem Ecclesia habeat dignitatem cum beneficio, hæcque dignitas ac beneficium maneant duo beneficia, aut sint unita principaliter, præstari debent utraque onera & officia annexa, nisi eodem tempore concurrant, tunc enim unum peragi debet per substitutum. Et idem est, si unum sit alteri tantùm ad vitam possidentis accessoriè unitum, quia etiam tunc manent duo beneficia: si tamen in perpetuum sint accessoriè unita cum extinctione inferioris tituli, tenetur tantùm ad onera dignitatis. Vide *Leur.* p. 1. q. 419.

Q. 115. *Quid notandum sit circa beneficium requirens Sacerdotium, & quæ tunc sint obligationes. R.* 814

§. I. Si verba requirentia Sacerdotium sint negativa, v.g. *nullus, nisi qui actu sit Sacerdos, habeat beneficium*, debet priùs esse actu Sacerdos, quàm obtineat beneficium, utì habet communis contra *Gonz.* Si sint affirmativa, v. g. *instituatur Sacerdos, qui Missas celebret*, graves DD. putant sufficere, quòd sit Clericus aptus fieri Sacerdos, quia videtur tantùm significari, quòd debeat esse Sacerdos, quando Missæ erunt ex obligatione beneficii celebrandæ: Alii cum *Castrop.* t. 13. d. 1. p. 6. n. 12. & *Leur.* p. 1. q. 102. n. 1. dicunt prærequiri Sacerdotium, quia aliàs non habet qualitatem requisitam, nam esse aptum ad Sacerdotium non est simpliciter esse Sacerdotem; *Gonz: Garc.* p. 7. c. 1. n. 58. *Luca* de benef. d. 96. n. 18. tenent sufficere Sacerdotium aptitudine, si requiratur per legem, utì est in beneficiis parochialibus; si autem requiratur per hominem, utì est in fundationibus, tenent requiri Sacerdotium actu.

§. II. Si verba dicant, *instituatur, qui Missas celebret*, plerique dicunt satìs esse & requiri, ut sit Cle- 815

Clericus aptitudine, ac voluntate Sacerdos; *Az.* putat, si fundator fuerit laicus, debere esse actu Sacerdotem, quia laici non examinant sed supponunt ino esse qualitates requisitas; & videntur consentire *Garc.* & *Leur.* q. 313. E contrà *Felin. Gonz. Barb. Garc. Lott. Castrop.* n. 18. *Leur.* q. 102. n. 2. probabiliter dicunt satis esse, quòd sit Clericus, quamvis neca-ctu nec aptitudine proximâ sit Sacerdos, dummodo sit 14. annorum, quia potest per alium Missas celebrare. Idem tenet cum aliis *Gob.* in Exp. t. 3. n. 574., & etiam plures cum *Luca* d. 58. n. 2. docent beneficia non ideo debere censeri sacerdotalia, quòd habeant annexum onus celebrationis Missarum, cùm hoc expleri possit per alium, uti dicetur n. 817. Idem docet d. 61. n. 8. & d. 96., n. 4., ubi n. 12. notat, quòd nomine Presbyteri etiam aliquando significetur Clericus constitutus in Minoribus, sed ante omnia attendendum est, ubi & à quo conceptum sit instrumentum fundationis, & quid secundùm morem loquendi censeri possit intelligi per talia verba, hinc rectè dicit *Leur.* q. 312. nunc per Presbyterum intelligi Sacerdotem, quamvis Presbyter de se significet tantùm seniorem.

316 §. III. Si requiratur Sacerdotium actu in eo, qui beneficium obtinebit, adhuc dubium est, an præsentandus debeat esse actu Sacerdos, & hoc colligendum est ex verbis, quæ si respiciant actum præsentationis, v. g. *Præsentetur Sacerdos, qui Missas celebret*, prærequiritur Sacerdotium; si respiciant potiùs officium præsentati, v. g. *præsentetur, qui Missas per se celebret*, aut si fundator simpliciter dicat beneficium esse sacerdotale, satis est tum habere annum 25., & intra annum fieri Sacerdotem, *Garc. Corr. Lott.* Estque perinde quoad hoc, sive fundatio sit laica sive ecclesiastica, *Garc. Lott. Leur.* p. 2. q. 162.

§. IV.

§. IV. Si verba requirant, ut providendus celebret missas, sed non exprimant, ut *per seipsum*, potest semper per alium, quia potest quis per alium, quod potest per seipsum; & qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per seipsum, Reg. 68. & 72. Juris in 6. *Bonc. Dian. Castrop.* n. 18. *Luca* suprà, *Lugo* in Resp. mor. l. 5. d. 9. n. 9. Et universim quando in his & similibus dubium est de mente fundatoris, est maximè attendendum ad circumstantias, de quibus *Luca* d. 96. n. 10., & ad observantiam temporis præteriti, *Lugo* d. 6. n. 9. & *Luca* n. 8. Vide *Leur.* suprà, qui rectè notat, ubi mens fundatoris est clara, non debere attendi ad observantiam contrariam, cùm nequidem Papa præsumatur velle tollere leges fundationis. 817

§. V. Quamvis verba dicant, ut talis providendus fiat Sacerdos & personaliter resideat, adhuc dubium est, an teneatur celebrare per seipsum, nam non est certum plùs inde colligi, quàm desiderium fundatoris, ut aptus sit celebrare per seipsum, & ita resolvit S. Congreg. teste *Lugo* n. 10. Putant tamen *Garc. Fill. Leur.* p. 1. q. 10. n. 4., si præter onus Missarum sit annexum onus juvandi Parochum in Cura aut choro, teneri ad Missas per seipsum, quia videtur exigi servitium personale. 818

§. VI. *Si ex fundatione sit cautum, ut capellanus per seipsum celebret Missas, simplici adhuc conferri potest clerico in ea ætate constituto, ut intra annum ad Sacerdotium promoveri queat*, S. Congreg., *Nav. Gonz. Garc. Leur.* n. 3. 819

§. VII. Si obligetur celebrare per seipsum, & legitimè impediatur, non tenetur substituere alium, qui pro se suppleat: si obligetur celebrare per seipsum vel per alium, si non possit per seipsum, debet per alium, vel saltem per seipsum alio tempore vel loco, secun- 820

secundùm præsumptam voluntatem fundatoris, cujus mens sic potest impleri; nec obligatio extinguitur per impedimentum, *Castrop.* n. 25.: Si autem celebret per alium, non tenetur dare, quantum ex fructibus beneficii respondet uni Missæ, sed satis est dare ordinarium stipendium, decretum enim de non constituenda Missa ab alio celebranda, retentâ sibi parte stipendii, non spectat ad beneficiarios, uti S. Congreg. declaravit apud *Lugo* suprà, & de Euch. d. 21. n. 30.

821 §. VIII. Si fundatio habeat, ut fiat Sacerdos vel amittat fructus, non ideo est beneficium Sacerdotale, potest enim non fieri Sacerdos, si velit fructus amittere, *Lott. Leur.* q. 312. n. 5., ubi n. 6. notat posse beneficium quandoque non esse sacerdotale, quamvis præbenda sit talis.

822 *Q.* 116. *An dispensatus in ætate ad Sacerdotium, hoc ipso sit capax beneficii requirentis Sacerdotium, quamvis in supplica non sit petita dispensatio pro beneficio.* *R.* Si beneficium sit curatum, non est capax, uti dictum est n. 795. & 807. Si beneficium sit simplex, adhuc negat capacem esse *Corr.* l. 3. c. 7. n. 9. & 15., citatque pro se *Rebuff.* & *Barb.*, sed oppositum videtur tenendum secundùm dicta n. 802., si enim fundatio non requirat qualitatem ætatis sed Sacerdotii, hanc habet, ergo satisfactum est menti fundatoris.

823 *Q.* 117. *Quid dicendum sit, si fundatio præscribat Missas certo loco vel tempore, in certo altari vel certis diebus.* *R.*

§. I. Qui citra necessitatem legit Missas alibi, quàm in loco vel altari à fundatore designato, peccat graviter secundùm *Nav. Az. Henriq Barb. Corr.* l. 2. c. 11. n. 20. & 27. *Castrop.* t. 13. d. 1. p. 6. n. 26. Excusatur tamen à mortali, si tantùm quinquies vel

sexies

ſexies per annum negligat locum aut tempus, dummodo celebret alibi aut aliàs ad intentionem debitum: neque talis tenetur ad reſtitutionem, quia ex hac negligentia loci vel temporis non oritur, per ſe loquendo, damnum conſiderabile, *Barb. Corr.* à n. 23. *Burgh.* cent. 3. caſ. 98. contra *Az.* & *Caſtrop.* n. 27.

§. II. Cauſa rationabilis mutandi aliquando lo- 824
cum vel tempus eſt, ſi inveniat altare occupatum, aut ibi deſit aliquid requiſitum ad Miſſam, deberetque nimis diu expectare, *Lugo* de Euch. d. 21. n. 38. Item ſecundùm *Leſſ.* in auct. v. *Miſſa*, caſ. 5., ſi velit adeſſe primitiis cognati ſui, viſitare amicum, aliquò ex devotione peregrinari &c. Putant etiam *Sylvius* p. 1. v. *Miſſa* caſ. 1. Epiſcopum ex cauſa permittere poſſe, ut celebretur extra locum in fundatione expreſſum, ſed contradicit *Corr.* à n. 25. Docent etiam *Henriq. Graff. Bonac. Monet. Homob. Barb.* de poteſt. Epiſc. alleg. 24. n. 36. *Caſtroop.* n. 27. *Gob.* in Exp. t. 3. n. 578. & alii Epiſcopum diſpenſare poſſe, ut obligatus certo loco celebrare abſit cauſâ ſtudiorum etiam per aliquot annos, & celebrando alibi fruatur ſtipendiis ex fundatione reſpondentibus Miſſæ, ſed in hoc etiam contradicunt alii cum *Corr.* n. 27.

§. III. Si jubeatur omni menſe celebrare 15. Miſ- 825
ſas, ſatisfacit pro hoc & ſequente menſe, ſi celebret hoc menſe 30., quia hæc anticipata ſolutio prodeſt Creditori, *Lugo* n. 44. *Gob.* n. 602. Excipe, niſi fundator ob ſpecialem cauſam voluiſſet aliter, v. g. ne locus diu careret Miſſis aut ut Miſſæ prodeſſent hominibus adhuc morituris.

§. IV. Si fundatio habeat, ut celebret feſtis ce- 826
lebribus, per hæc intelliguntur, quæ in tali Eccleſia celebrantur in choro & foro, niſi aliunde conſtet de mente fundatoris; & ita nunc videtur conſtare oppoſitum

positum de fundationibus quibusdam in diœcesi Monasterienſi factis circa 15. sæculum, nam eo tempore per festa intelligebantur omnia, quæ in Calendario rubro charactere notabantur, in Breviario enim Monasterienſi impresso anno 1518. post Calendarium dicitur, *festa Sanctorum rubra sunt celebria*, & expresse dicitur, quòd festum S. Thomæ Cantuarienſis & S. Pauli Eremitæ &c., sit celebre festum: Ex quibus patet pro explicanda mente fundatorum attendi debere ad tempus & locum, quo factæ sunt fundationes; item ad significationem verborum in communi usu eo tempore & loco.

827 §. V. Quando jubetur celebrare, v. g. ter de septimana, hæc inchoatur in die Dominica, potestque satisfacere etiam diebus ferialibus: putat tamen Gob. n. 586., si deesset alius pro diebus festivis, fundatorem censeri voluisse obligare ad dies festivos.

828 §. VI. Qui jubetur celebrare omni die Jovis, Veneris & Sabbathi, ad nihil tenetur pro die Veneris sancto, quia ille dies semper censetur exceptus: Si commodè posset & vellet celebrare die Jovis aut Sabbatho sancto, deberet offerre pro fundatione, non tenetur tamen petere pro hoc licentiam, nec aliis diebus supplere, sed potest se accommodare consuetudini Ecclesiæ, secundùm quam non celebratur illis diebus, *Lugo* n. 46.

829 §. VII. Si quis teneatur celebrare certo die, v. g. Jovis, ob peculiarem rationem isti diei affixam, v. g. ob honorem Venerabilis Sacramenti, idem dicendum est, quod n. 833. dicetur de designatione loci & altaris, si enim non possit illo die, non tenebitur alio, *Lugo* n. 43. Rarò tamen præsumi potest, quòd ratione diei vel talis præcisè mysterii requiratur Missa.

830 §. VIII. Si jubeatur celebrare omni die, *Nav.* apud

apud *Dianam* p. 2. T. 14. R. 28. dicit semel iterumque de septimana abstinere posse devotionis & reverentiæ causâ : *Steph.* T. 5. d. 4. n. 75. dicit posse semel, idque colligit ex Cap. *significatum*, de præb., ubi dicitur de tali, ut quantò frequentiùs potest, celebret, salvâ honestate & debitâ devotione. Admittit etiam *Lez.* posse semel vel iterum de anno celebrare pro aliquo sibi valde conjuncto, v. g. qui obiit vel est in gravi necessitate, nimis enim durum foret id negare illi, & revera consentiret fundator, si rogaretur: Imò *Gob.* & alii dicunt posse de anno quinquies aut sexies vel etiam sæpius celebrare pro se, cognatis vel benefactoribus aliis, quod omnino rationabile est, sed consulit *Steph.* n. 74., ut simul applicet pro fundatore, quantùm huic prodesse potest: supposito autem, quòd talis possit aliquando omittere Missam, tamen si legat omni die, non potest ullam legere pro stipendio ad intentionem alterius, quia talis non potest præsumi esse intentio fundatoris, *Diana Pasq.* de Sacrif. q. 1194. *Steph.* n. 75.: imò si de septimana posset semel omittere & vellet omni die legere, non posset communiter legere pro se vel pro alio gratis, *Pellizz. Gob.* n. 584.

Plura circa hæc videri possunt apud *Barb.* de potest. Ep. alleg. 24. à n. 29. *Pasq.* de Sacrif. à q. 1116. *Gob.* T. 3. à n 504. & in Clypeo n. 501., ubi fusè agunt de obligatione celebrandi ratione Capellaniæ vel beneficii.

Q. 118 *Quid dicendum sit, si non præscribatur expressè quoties, vel ad quam intentionem sit celebrandum.* R. §. I. Si quis habere non possit literas fundationis, aut ex his non possit rescire obligationem ad Missas, an nempe teneatur omni die, septimanâ vel mense, inquirat quid fecerint antecessores, & idem faciat; aut attendat, quæ sit quoad similes 831

funda-

fundationes consuetudo regionis & loci, in quo est beneficium, & secundùm illam procedat: quòd si mos sit varius, sequi potest hoc, quod est minus. Si tamen reditus sint pingues, nec aliunde colligere possit, quoties teneatur, putant *Tamb.* & *Gob.* in Exp. T. 3. n. 478. teneri omni die, & si hactenus neglexerit, debere compensare, quantum factus est ditior, quia ubi fructus sunt æquales obligationi quotidianæ, hæc præsumi debet imposita, nisi aliud constet.

832 §. II. Si jubeatur celebrare, quoties salvâ honestate ac cum debita devotione poterit, secundùm *Panorm. Silv.* & alios non tenetur, si passus sit pollutionem, etiam sine culpa; nec si à gravi passione iræ aut tristitiæ non facilè possit animum componere: nec si malè habeat aut sentiat tædium, quod non facilè possit excutere; nec si sentiat cruditatem stomachi, quales ex crapula & epulis relinquuntur; nec quando est ita affectus, ut non videatur sibi posse tantam functionem cum debita devotione & attentione obire: de cætero debet quotidie, nisi legitima consuetudo vel auctoritas aut similis causa justa excuset, *Less.* in auct. v. *Missa* cas. 5.

833 §. III. Si constet Missas, v. g. tres in septimana esse legendas, & nesciatur ad quam intentionem, præsumendum est fieri debere pro anima vel familia fundatoris, quia in dubio quisque præsumitur sibi vel suis voluisse optimè consulere, *Bonac. Lugo, Pasq.* q. 908. *Gob.* n. 494., pro quo declarationem S. Congreg. refert *Pignatelli* Tom. 1. Cons. 139. Hinc docet *Sylvius* p. 2. v. *Missa* cas. 4., si fundatio nudè habeat, *fundo Missam omni die Veneris legendam*, præsumi legendam ad intentionem fundatoris, quia usus est fundantium, ut quamvis Missa talis sit etiam ad devotionem vel commoditatem populi,

puli, tamen velint sibi & familiæ prodesse, ideoque assignant stipendium. Quòd si prudenter præsumatur, quòd non intenderit specialiter fructum Sacrificii, sed tantùm venerationem loci vel temporis aut aliquid simile, qui non posset celebrare isto loco vel tempore, non teneretur alio, sicuti qui ad honorem *S. Bernardi* vovisset jejunare pridie festi ipsius, si tum non posset, non teneretur alio die, *Burgh. Gob.* n. 577., ideoque semper posset Missam applicare alteri pro stipendio, *Lugo* à n. 36. *Steph.* t. 5. d. 4 n. 66. Præsumi tamen vix potest, quòd fundator non intenderit simul fructum sacrificii, hinc manebit obligatio alio loco vel tempore celebrandi: si tamen jubeatur celebrare, quando ad Ecclesiam accedit multus populus, putat *Tamb.* in meth. celebr. l. 3. c. 1. §. 3. à n. 20. posse præsumi, quòd fundator principaliter intenderit solam celebrationem fieri, non autem applicari sibi Missam: idem dicit, si Moniales dato stipendio vocent Sacerdotem ad legendam Missam, ut eam audire possint, sed *Gob.* n. 549. refert decretum S. Congreg. approbatum ab *Vrb. VIII.* expressè dicens, quòd illi Sacerdotes, qui nullâ aliâ obligatione in Confraternitatibus vel Monasteriis Monialium celebrant, quàm pro ornatu Ecclesiæ, vel ut Confratres aut Moniales satisfaciant præcepto Missæ, non possint ultra stipendium, quod accipiunt à Confraternitate vel Monasterio, aliud à quoquam alio recipere.

§. IV. Si ad fundationem aliquam de se tenuem adjecta sint legata per benefactores, & nesciatur, an pro solo fundatore, an etiam pro benefactoribus sint legendæ Missæ, *Gob.* n. 594. putat non necessariò esse his applicandas, nisi positivè constet ita statuisse, quia jura & DD. non ita loquuntur de his, utì de fundatore, & censentur voluisse ferre subsi- 834

dium

dium fundationi non ideo addendo nova onera, hinc putat satis esse eorum cum aliis meminisse in Sacrificio.

Etiam hìc videri possunt AA. relati n. 830. in fine.

835 *Q. 119. Quid facere debeat, qui ante vel post provisionem advertit in se inhabilitatem, vitium vel defectum. R.*

§. I. Qui advertit ante provisionem, per se loquendo, petere non debet illam, priusquam dispensetur: & si fiat inquisitio circa defectus, tenetur manifestare aut recusare beneficium, *Abb. Inn. Bus. Nav. Sanch. Laym.* Si tamen sine infamia vel gravi alio damno non posset subterfugere, posset admittere cum obligatione statim petendi dispensationem, utì dictum est n. 781,; essetque talis provisio naturaliter & quasi fundamentaliter valida, ac sanaretur per supervenientem dispensationem, *Inn. Sua. Laym. Lott. Diana* p. 4. t. 4. R. 56. *Leur.* p. 2. q. 759.

836 §. II. Qui nulliter est provisus, per se loquendo tenetur beneficium dimittere, aut manifestatâ nullitate petere de novo titulum: si tamen vitium sit occultum, & hoc postea per dispensationem tollatur, probabile est titulum validari, utì habet *Laym.*, sed hoc non debet cedere in cujusquam præjudicium, de quo exempla dat *Leur.* q. 760.

837 §. III. *I. Andr. Abb. Felin. Laym.* putant provisum cum defectu, quem sperat brevi cessaturum, v. g. cum irregularitate, defectu ætatis vel scientiæ &c., posse aliquando salvâ conscientiâ retinere beneficium nec indigere revalidatione post remotum defectum, quia si observata sint ea, quæ de jure naturæ sunt necessaria, non censetur esse tantus rigor Constitutionum positivarum, ut velint actum esse ipso jure & facto nullum, quamdiu non rescinditur, sic enim Cap. *Cùm dilectus*, de Consuet., Cap. 1. de

Postu-

Postulat., Cap. *scriptum*, de Elect., dicuntur ea esse irritanda, quæ ipso jure non subsistebant, *Nav. Silv. Sa, Sanch.* de matr. l. 8. d. 7. n. 12. Hinc *Diana* in Comp. v. *beneficium* n. 18. dicit, *qui non publicavit resignationem secundùm Gregorianam, vel habuit beneficium non servatâ formâ à jure traditâ, vel per præsentationem patroni elapso tempore, vel per collationem non habentis potestatem, vel habentis quidem, sed non potentis conferre propter excommunicationem vel aliam causam, potest in foro conscientiæ illud retinere, ita Sot. & alii sex*: quæ saltem vera sunt, inquit *Diana* p. 11. t. 5. R. 56., quando defectus est occultus, & ex dimissione beneficii vel petitione novæ provisionis magnum damnum status vel famæ pateretur: & idem tenent *Paris.* de Confid. q. 14. n. 34. *Branden* q. 5. n. 13. *Sanch.* in Conf. l. 2. c. 1. d. 34. n. 14. aliusque doctissimus vir ab eo consultus, si nempe ex dimissione beneficii timeretur grave scandalum, quia alii aliquod grave malum de illo suspicarentur, eò quòd nullus appareret color, cur beneficium illud dimittat: fatendum tamen est quandoque ita irritari actus jure positivo nullos, ut nequidem pro conscientia valeant unquam, utì si quis sit provisus in excommunicatione majore, per excommunicatum non toleratum, per simoniam, laborans infamiâ juris publicâ &c. Vide *Leur.* q. 761.

Circa præsentationem vel provisionem factam post tempus à jure concessum, videri possunt etiam dicta n. 310. & 568.

Q. 120. *Quid possit fundator, hæres, patronus, Episcopus, Papa circa immutationem vel dispensationem in conditionibus fundationum.* R 838

§. 1. Post perfectam & ab Episcopo admissam erectionem beneficii non potest fundator adjicere novas

novas leges aut conditiones alterativas, nec nova onera addere, nec impoſita minuere, *Imol. Garc. Corr. Luca.* Nec hæres vel Patroni poſſunt negligere conditionem à fundatore appoſitam, *Barb. Buratt. Vivian. Luca, Leur.* p. 2. q. 94. Putat tamen *Luca* apud *Leur.* n. 6. à Patrono ſucceſſore poſſe adjici aliquid quaſi declarativum ejus, quod fortè volebat fundatio, v. g. ſi fundator dixerit providendum debere eſſe civem talis urbis, Patronum poſſe adjicere, ut ſi plures illius urbis habeant cæteras qualitates, ille præferatur, qui eſt de ſanguine fundatoris. Similiter quamvis per Patronum nequidem de conſenſu Ordinarii beneficium perpetuum reddi poſſit manuale, utì habet communior contra *Nav.* & *Gonz.*, tamen putat *Luca* apud *Leur.* n. 8., ſi fundator erexerit beneficium manuale, poſſe patronum ſucceſſorem conſentiente Epiſcopo ſic limitare, ut quoties continget illud poſſideri per aliquem de familia, is removeri nequeat, quia hoc eſt tantùm ſuppletivum & declarativum mentis fundatoris, cui dedecus eſſet removeri ſuum deſcendentem vel agnatum. Diximus etiam n. 334. poſſe per Epiſcopum, ſi fundator petat, jus patronatûs hæreditarium mutari in gentilitium vel mixtum, & contrà.

839 §. II. Si fundator adhuc vivat & conſentiat, poterit Epiſcopus cum cauſa utili Eccleſiæ, etiam in perpetuum mutare talem aliquam conditionem, utì tenent *Gutt. Lambert. Leur.* p. 1. q. 31., & clarum eſſe dicit *Garc.* p. 7. c. 1. n. 103., ac certum eſſe dicit *Caſtrop.* t. 13. d. 1. p. 6. n. 20.

840 §. III. Graves AA. apud *Caſtrop.* n. 21., aliique cum *Pegnat.* deciſ. 45. n. 10. docuerunt poſſe Epiſcopum cum conſenſu Patronorum diſpenſare in conditione à fundatore requiſita, ſed cùm non meminerint *Trid.*, nec declarationum poſt illud, cenſentur

sentur loqui de jure vel consuetudine antiqua: Etiam factâ mentione *Trid.* putarunt plures viri docti, si adsit causa, ob quam fundator credatur consensurus, si viveret, adhuc posse Episcopum cum consensu successoris Patroni pro una vel altera vice sic dispensare: & id probabile esse dixit *Pirh.* de Jurepatr. n. 131. citans *Abb.* & *Nav.*; imò *Nicol.* t. 1. d. 5. §. 18. dicit ita esse resolutum à *Rota*, *Laym* l 4. t. 2. c. 13. n. 17. citans *Lambert.* ait, si sint circumstantiæ, ob quas à conditione beneficii rationabiliter videatur recedendum, talem interpretationem ac mutationem pro una vel altera vice facere posse Episcopum consentiente hærede fundatoris vel successore aut Patrono; vel etiam, quando necessitas exigit, his invitis, quia per hoc nulla vel exigua fit derogatio menti fundatoris, quæ manet aliàs immutata & per epiikiam censetur non fuisse de hoc casu. Consentit *Sanch.* in Cons. l. 2. c. 2. d. 26., quia voluntas fundatoris præsumi potest fuisse submissa potestati Ordinarii, si ita videretur etiam successoribus seu Patronis: imò *Sanch.* putavit, quamvis fundator addidisset, *nec volo à quoquam aliter fieri*, adhuc fieri posse, eò quòd videatur esse sensus, non volo aliter fieri ordinariè, communiter & sine causa: E contrà videtur obstare *Trid*, Sess. 25. c. 5. de Ref., *Ratio postulat, ut illis, quæ bene constituta sunt, contrariis ordinationibus non detrahatur, quando igitur ex beneficiorum quorumcunque erectione seu fundatione aut aliis Constitutionibus qualitates aliquæ requiruntur &c. in beneficiorum collatione seu in quacumque alia dispositione eis non derogetur*; hinc *Dec. Gutt. Barb.* & *Gallem.* ad dictum locum *Trid.*, & *Castrop.* n. 22 *Luca* de benef. d. 96. n. 7. *Leur.* p. 1. q. 313. & p. 2. q. 94. dicunt nequidem de consensu Patronorum id nunc fieri posse;

Garc. p. 7. c. 1. à n. 112. refert id sæpius decisum esse. Idem tenet *Corr.* l. 2. c. 11. à n. 147., ubi dicit nequidem pro una vice id posse Episcopum ; & n. 148. adducit hanc declarationem, *Congregatio Concilii censuit non licere Episcopo post Concilium, etiam accedente Patronorum consensu derogare qualitatibus in fundatione beneficii appositis, ideoque si beneficium in fundatione certam ætatem requirat, non posse Episcopum illud, quamvis Patronus consentiat, ei conferre, qui nequaquam fuerit ejusmodi ætatis*: plures ejusmodi declarationes & decisiones affert n seqq. *Nec obstat*, quòd fortè talis conditio sit ab Episcopo ipso apposita, *nam* ratio *Trid.* est universalis, dicit enim, *quæ semel bene constituta sunt, ratio postulat, ut illis non derogetur*, ubi non distinguit, an per fundatorem ipsum, an per alium sit in fundatione aliquid bene constitutum ; imò expressè addit, quando ex beneficiorum erectione seu fundatione *aut aliis Constitutionibus requiruntur.* &, *in quacumque alia dispositione, eis non derogetur.* Adde, quòd licèt talis conditio sit ab Episcopo apposita, tamen videtur certum, quòd fundator in eam consenserit, ergo tantundem est, ac si ab ipso fundatore esset apposita.

841 §. IV. Quamvis aliqui teneant Episcopum posse aliquam ultimam voluntatem defuncti commutare in melius, uti referemus n. 846., tamen dicendum est non posse mentem fundatoris commutare in melius, quamvis accedat consensus hæredum & Patronorum, *Mol.* de just. Tom. 2. d. 249. n. 610. Et sequitur ex dictis, 1. quia specialiter prohibetur Episcopis, ne alterent leges fundationis, uti dictum est. 2. Fundator hoc ordinavit, & nihil melius voluit, sed hoc præcisè, ergo nec debet aliud velle Episcopus, cujus non est citra consensum Ecclesiæ reformare

mare vel meliorare mentem fundatoris. 3. Si hoc liceret, omnes fundationes essent perpetuò mutabiles ob varia judicia Episcoporum hoc vel illud putantium esse melius. 4. Hæc potestas Episcopi multùm deterreret homines à faciendis fundationibus, ergo.

§. V. Papa ipse legibus à fundatore positis derogare non potest, nisi agat de plenitudine potestatis, *Bald.* & alii cum *Sanch.* d. 34., quia censetur esse quasi contractus initus inter Ecclesiam & fundatorem, ut illa ita observentur; tenetur autem etiam Papa ordinariè contractibus, ubi non urget alia necessitas, utì dictum est à n. 518. ergo. 842

§. VI. Si per statutum alicujus particularis Ecclesiæ non confirmatum à Papa requiratur aliquid ad beneficium, Episcopus cum consensu Capituli dispensare potest, *Laym. Leur* p. 1. q. 228. n. 2. Et quando Papa providet etiam ex moto proprio alicui cum clausula, *non obstantibus*, per hoc derogat qualitati requisitæ ex speciali statuto alicujus Ecclesiæ vel etiam fortè fundatoris Ecclesiastici, non tamen laici, *Corr. Leur.* q. 313. contra *Gonz.* 843

§. VII. Si fundator voluerit aliquid, quod servari non potest, Ordinarius cum duobus peritioribus de Capitulo poterit disponere in alium pium usum, qui intentioni fundatoris sit proximior, utì ex *Trid.* c. 8. docet *Sylvius* p 1. v. *hospitale*, & v. *Missa*, cas. 3. & 4. Similiter quando dispositio beneficialis non subsistit, potest Episcopus eam commutare, præsertim si accedat hæredis consensus, utì si pecunia fundata ad certum usum, ad hunc non sufficeret, *Barb.* de pot. Episc. alleg. 83. à n. 5. 844

§. VIII. Si fundator voluit, ut qui hoc suum beneficium haberet, non posset habere cum illo aliud, ita autem deficiant reditus, ut non sufficiant ad honestam 845

neſtam ſuſtentationem, poteſt Epiſcopus interpretando mentem fundatoris declarare poſſe ſimul haberi aliud beneficium, utì colligitur ex eis, quæ habent *Felin.* ad Cap *Cùm acceſsiſſent*, & *Abb.* ibid. de Conſtit. n. 5. Item *Nav.* l. 3. conſ. 6. n. 4. de Cleric. non reſident., *Laym.* l. 4 t. 2. c. 13. n. 13. & 17. Et ita etiam judicarunt duo Doctores à me conſulti, irrationabiliter enim vellet fundator beneficiatum deſtitui honeſtâ ſuſtentatione, nec quoad hoc Epiſcopis prohibetur diſpenſare vel declarare, quamvis prohibeatur quoad reductionem Miſſarum, utì dicetur n. 8 4. Vide etiam dicenda n. 871.

846 Q. 121. *Quid aliàs poſsit Epiſcopus vel alius circa commutationem ultimarum voluntatum & circa diſpoſitiones ad pias cauſas.* R. De hoc habet *Buſenb.* ralatus l. 3. p. 2. n. 1129., addi tamen poſſunt ſeqq.,

§. I. *Trid.* Seſ. 22. c. 6. de Ref. ſic habet, *In commutationibus ultimarum voluntatum, quæ nonniſi ex juſta & neceſſaria cauſa fieri debent, Epiſcopi tanquam delegati Sedis Apoſtolicæ ſummariè & extrajudicialiter cognoſant, nihil in precibus tacitè veritate vel ſuggeſtâ falſitate fuiſſe narratum, priuſquam commutationes prædictæ executioni demandentur.* Ex hoc textu infert communis ſententia cum *Sanch.* in Conſ. l. 4. c. 2. d. 3. & 7. *Barb* de pot. Ep. alleg. 83. n. 5., quamvis Epiſcopus non poſſit immutare conditiones fundationum beneficialium, utrà n. 839. dictum eſt, tamen poſſe tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatum pias voluntates etiam ultimas in uſum alium pium commutare ob cauſam, quæ ei judicio ſuo videatur juſta: idem dicunt *Silv. Beja* p. 4. caſ. 22. *Barb.* ſuprà, quamvis tale legatum impleri poſſet; ſed in hoc contradicit *Haun.* de juſt. T. 1. t. 6. n. 681., ſi ad Sedem Apoſtolicam poſſit recurri:

turri: imò *Mol.* de just. t. 2. d. 249. n. 6. & *Delbene* de Imm. Eccl. c. 8. dub. 21. §. 17. probabiliùs putant citato loco *Trid.* tantùm committi Episcopis, ut quando commutatio ultimæ voluntatis fuerit obtenta à Sede Apostolica, Episcopi, quibus committitur executio, examinent, an ab illis, qui petierunt fieri commutationem, nihil narratum fuerit tacitâ veritate vel suggestâ falsitate, nam *Trid.* cap. immediatè antecedente locutum erat de executionibus dispensationum à Sede Apostolica obtentarum: estque hoc conforme Clement. *Quia contingit*, de relig. domibus, ubi dicitur, *quòd quæ ad certum usum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium (Salvâ quidem Sedis Apostolicæ auctoritate) converti.* Communis tamen sententia, utì dixi, tenet, apud Episcopos esse ejusmodi facultatem Ordinariam commutandi, quia talis commutatio est quædam dispensatio in lege præscribente exactè impleri ultimas voluntates, quando autem dicitur fieri posse dispensationem, & non exprimitur à quo, utì in *Trid.* satìs dicitur, intelligitur fieri posse ab Episcopo, utì cum plurimis docent *Suar.* de leg. l. 6. c. 14. n. 8. & *Sanch.* de matr. l. 8 d. 5.; hinc infert *Sanch.* in Cons. l. 4. c. 2. d. 7., quod approbat *Lugo* de just. d. 24. n. 310., si testator reliquit alicui Ecclesiæ annuatim viginti pro anniversario & Ecclesia indigeat reparatione, quæ aliunde haberi non possit, posse de licentia Episcopi proventum illum ad tempus applicari reparationi; quod admittit *Delbene* à n. 9. propter Epiikiam.

§. II. Non est licitum commutare, neqvidem in melius, piam voluntatem testatoris, quamvìs accedat consensus hæredum, nisi adsit justa & necessaria causa, utì tenent plures cum *Barb.* n. 2 contra *Silv. Bej. Fern. Genuens. Graff. Comit. Vasq. Dianam* 847

p. 2. t. 3. R. 26., & rationes sunt eædem, ob quas n. 841. diximus Episcopum non posse, nequidem in melius, commutare mentem fundatorum, nam quæ ibi dicta sunt de fundationibus, facilè applicantur piis dispositionibus.

848 §. III. Inter justas causas, ob quas possit Episcopus commutare ultimam piam voluntatem defuncti in aliquid menti testatoris proximum, recenset sequentes *Barb.* à n. 7., & iterum in Collectan. ad *Trid.* suprà, citans pro his multos & graves AA, 1. Si pecunia legata ad usum designatum non sufficiat: 2. Si usus designatus non possit impleri sine magna difficultate: item si commodè impleri non possit, inquit *Haun.* n. 682. 3. Si Monasterium non possit construi, ubi voluit testator, potest Episcopus facere, ut construatur alibi. 4. Si legatum sit factum ad usum non ita necessarium, potest Episcopus convertere ad usum ejusdem Ecclesiæ magis necessarium, v. g. si factum est ad ornamenta, quibus Ecclesia non ita indiget, potest converti ad salarium Rectoris. 5. Dicit *Barb.* posse cum consensu hæredis alterari voluntatem defuncti pro una tantùm vice & ad tempus. 6. Si Ecclesia sit negligens, potest Episcopus alio loco vel alio modo facere impleri voluntatem testatoris. 7. Si urgeat aliunde necessitas commutandi ultimam voluntatem, nec adiri possit Papa. Imò Episcopum posse etiam potestate ordinariâ pias dispositiones pro una vel altera vice commutare in usus pauperum, quando est gravis necessitas, docet *Carden.* in 1. crisi d. 80. n. 67. Quid autem possit ad sublevandam Reip. necessitatem, dictum est l. 3. p. 2. à n. 1146., ubi n. 1150. dixi non expedire, ut executores sine auctoritate Superiorum, etiam pro gravi necessitate Reip. commutent legata.

849 §. IV. Si Titius donarit 1000. aureos ad pium finem,

finem, sub conditione, ut si finis obtineri non posset, redirent ad dispositionem suam, & interea moriatur, potest eo mortuo adhuc per proportionatum tempus à Judice limitandum sollicitari finis, uti habent *Lop. Covarr.* & alii cum *Sanch.* in Cons. l. 4. c. 1. d. 56. n. 3. & 8. Quòd si finis ille omnino obtineri non possit, summa donata non cedit hæredi, sed convertenda est ad alium usum pium, uti habet communis cum *Sanch.* c. 2. d. 4. & *Barb.* de pot. Ep. alleg. 83. n. 4., quia sibi soli reservavit dispositionem de illa, & præsumitur absolutè destinasse ad pium usum & ad utilitatem animæ suæ potiùs quàm hæredis: possuntque sic convertere Episcopus & Executores, semper attendendo, ut talem pium usum eligant, qui maximè accedat ad mentem Titii, uti habetur in *Trid.* Sess. 25. c. 8. de Ref., & in exemplo ostendit *Lugo* in Resp. Mor. l. 4. d. 32.

§. V. Dum fit commutatio piæ voluntatis defuncti, aliqui affirmant, alii negant requiri consensum hæredis; & putant plures apud *Barb.* n. 6. sufficere consensum Ecclesiæ, cui legabatur. Quid possit Societas JESU circa immutationem voluntatis testatorum, vide novum comp. privil. v. *alienatio* §. 5. 850

Q. 122. *An Episcopus vel Capitulum possit beneficio addere nova onera; vel circa beneficium facere nova statuta aut conditiones.* R. An possint addi nova onera, videri debent dicta à n. 669. An autem & quando Episcopus possit cogere Clericos ad charitativum subsidium, videri potest *Barb.* de potest. Episc. alleg. 87., item *Piasec.* de jurisd. Episc. pag. 185. à n. 12., ubi dicit, quando causa est rationabilis & manifesta, posse illud peti, attamen debere accedere consensum Capituli & Cleri. Quoad nova statuta vel conditiones, docet cum multis aliis 851

Passer. de Elect. c. 2. à n. 45. posse etiam à Capitulis fieri statuta, v. g. ut à beneficiis sui Capituli excludatur certum genus personarum; & idem est de aliis similibus: sed si hoc sit contra fundationem, tenendum est oppositum, secundùm dicta à n. 840. Si autem sit tantùm præter fundationem, adhuc dicendum est, quòd talia statuta non ligent Papam, si conferat in alternis suis mensibus, quia statuta particularis Ecclesiæ non possunt præjudicare quæsito juri S. Sedis & libertati antiquæ conferendi.

852 Q. 123. *An possit præscribi contra vel ultra onera ac conditiones in fundationibus appositas?*

§. I. Si præscriptio sit immemorialis, valet contra onera ac conditiones, non ex vi præscriptionis præcisè, sed quia cum hac præsumitur & allegari potest quivis titulus, secundùm dicta l. 3 p. 2. n. 543; quodnam autem tempus sit immemoriale, dictum est ibid. n. 520. Si præscriptio non sit immemorialis, major est difficultas, nam 1. quamvis in præscriptione longissimi temporis quandoque præsumi possit titulus, secundùm dicta ibid. n. 500., tamen hìc præsumi non poterit bona fides, quæ simul ad esse deberet, beneficiatus enim præsumi debet ex fundatione cognovisse leges beneficii, adeoque malâ fide neglexisse, nisi ostendat dispensationem vel privilegium. 2. Primæva fundatio habet majorem vim, quàm consuetudo vel privilegium, *Corr.* l. 2. c. 10. n. 90. Nec illi per ordinarias præscriptiones derogari potest, eò quòd *Trid.* Sess 25. c. 5. de Ref. vetans derogari fundationibus, & Bulla *Pii IV.* confirmans *Trid.*, contineant decretum irritans, quidquid contrà factum fuerit, ergo impediunt colorem tituli & possessionem, ergo præscriptionem ordinariam in contrarium, secundùm dicta n. 657. *Nec obstat*, 1., Quòd in beneficiis ultimus status sit attendendus, uti

uti notant *Bald. Rota, Lott.* l. 1. q. 34. n. 30. *nam* id tantùm valet pro capienda præſumptione, quando de ſtatu anteriore non conſtat contrarium, tum enim primævus ſtatus præſumitur fuiſſe ſecundùm fundationem, *Corr.* l. 1. c. 2. à n. 30. *Nec obſtat* 2. quòd ſtatus beneficii poſſit mutari, ſecundùm dicta à n. 296., *nam* quamvis mutetur, non ideo definere debet ullum onus: deinde etiam mutari non poteſt, niſi accedat ſcientia & conſenſus Superioris, ſecundùm dicta à n. 296., conſenſus autem Superioris, cùm ſit aliquid facti, non præſumitur hìc, nec probari poterit; imò univerſaliter docetur, quòd ad inducendam conſuetudinem contra Canones, requiratur ſcientia & conſenſus Papæ, uti decidit *Rota* apud *Nicol.* t. 1. d. 1. §. 5.

Nihilominus etiam per aliam præſcriptionem præſcribi poſſe contra onera & conditiones fundationum docent multi cum *Laym.* l. 3. ſ. 3. t. 1. c. 8. n. 17. & *Paſq.* de ſacrif. q. 1191., Similiter præſcribi poſſe contra numerum Miſſarum, docent *Paſq.* q. 1191. & ſeqq., *Tamb.* in meth. celeb. l. 3. c. 7. §. 1. *Gob.* in Exp. t. 3. à n. 514. *Pelliz.* t. 5. c. 9. n. 92. teſtans viros doctos à ſe conſultos eſſe ejuſdem mentis: & addens n. 515. idem eſſe de obligatione anniverſariorum, officii defunctorum, eleemoſynæ &c., putantque ſufficere inter præſentes, annos 20.; inter abſentes, 30. Quoad poteſtatem præſcribendi contra onera & Miſſas conſentit *Th. Hurt.* de Reſid. T. 1. l. 6. R. 6. §. 4. à n. 8. & §. 6. à n. 14., Et hanc ſententiam ſecuta eſt *Rota*, uti teſtantur *Tuſch.* litt. S concl. 424. n. 9. & *Corr.* l. 1. c. 6. n. 324. Rationes eſſe poſſunt, 1. quia fundatio & beneficium admittunt præſcriptionem, Cap. *Cùm de beneficio*, de præb. in 6., & ibid. *Gl. Anchar. Franc. Selv. Gom. Barb.* n. 4. *Rebuff.* in praxi benef. tit. *regularia beneficia.*

neficia. 2. Quia lex in fundatione posita non obligat, nisi quatenus est usu recepta, *Vivian. Corr.* in praxi disp. l. 4 c. 1. n. 9. Requiri autem 40. annos docet *Pasq.* q. 1193., quia agitur contra Ecclesiam; hos autem sufficere tenent *Gl.* aliique cum *Barb.* suprà n. 5. *Gonz.* ad Reg. 8. Cancel. gl. 7. n. 8. & 25. *Tusch.* litt. P. concl. 542.; adeo ut si præscriptio 40. annorum sit completa, faciat jus, & agatur de auferendo jure quæsito, *Gonz.* n. 16. & alii: Licèt enim præscriptio sit odiosa & contra jus, quando tamen est acquisita, dicitur secundùm jus, Cap. *De quarta* & toto tit. de præscript. *Gonz.* n. 21. Potestque successor in beneficio, inquit *Dicast.* de just. l. 2. t. 1. d. 1. n. 262., gaudere accessione temporis antecessorum suorum, ut ab aliqua conditione seu onere in fundatione requisito liberetur, eamque libertatem illos bonâ fide possedisse in dubio præsumendum, juxta Reg 14. juris in 6., *Cùm quis in jus succedit alterius, justam ignorantiæ causam censetur habere*; & notavit *Nav.* l. 2. cons. 1. de præscript. Et in simili *Covarr.* Reg. Possess. p. 2. §. 11. n. 6. Corollario. 4. 3. Quia etiam consuetudo prævalere potest fundationi, *Gl. Barb.* in Summar. 1. de consuet. n. 10., & cap. ult. ibid. à n. 10. *Laym.* l. 1. decret. c. ult. de consuet. n. 9. Habenturque etiam usus & observantia pro consuetudine, *Barb.* n. 4., addens axiom. de consuet. n. 18., quidquid per præscriptionem induci potest, multò magis per consuetudinem, sic enim valet consuetudo non residendi & tamen percipiendi fructus in absentia, Cap. *Cùm omnes*, de Constit. & ibid. *Gloss. Fagn.* n. 11. Et ita inolevit consuetudo generalis, quòd beneficia simplicia obtinentes non obligentur ad personalem residentiam, dummodo per substitutos deserviant, *Paris.* l. 1. de resign. q. 10. à n. 66. *Hurt.* §. 6. per totum, *Fagn.* in Cap.

in Cap. *Cùm omnes*, de Constit. n. 15. *Pirh.* l. 3. t. 4. n. 16. *Lott.* l. 3. q. 27. n. 9. Huc faciunt etiam illa, quæ n. 520. diximus de potestate præscribendi contra Concordata, licèt contineant decretum irritans.

§. II. Si quis ex errore, etiam per 30. annos, de septimana legerit 4. Missas, postea autem in fundatione inveniat, quòd ad 3. tantùm sit obligatio, quamvis *Pelliz.* dicat talem obligari ad quatuor, id tamen meliùs negant *Tamb.* & *Pasq.* q. 1195., tum quia nemo est, qui possideat contra ipsum, suppono enim legisse ex se, & nemine cogente aut id requirente, præscriptio autem non inducitur sine possessione; tum etiam quia actus per errorem gestus non nocet erranti, L. *Si per errorem*, ff. de jurisdict., errans enim habetur pro contradicente, ergo. Excipe, nisi primæ fundationi accessisset melioratio, ac præsumi posset hoc tempore etiam adjunctum esse novum onus, Vide tamen dicta n. 834. 853

Q. 124. *Quis possit reducere onera fundationum. R.* 854

§. I. Si reditus non sint ampliùs sufficientes ad præstanda onera, posse ab Episcopo cum consensu Patroni, aut etiam sine hujus consensu, si irrationabiliter sit invitus, etiam in perpetuum reduci onera, imminui numerum Missarum, remitti residentiam &c., docet *Pirh.* citans *Abb. Laym. Azor*; & consentit *Barb.* de pot. Ep. alleg. 83. n. 4. citans *Felin.* & *Roch.* quoad reductionem onerum, attamen *Barb.* ibi non loquitur de reductione Missarum: nihilominus *Az. Lambert.* & alii cum *Castrop.* t. 13. d. 1. p. 6. à n. 23. docent Episcopum etiam extra synodum posse reducere onera Missarum, si reditus sint ita imminuti, ut beneficiato non sufficiant: sed dicendum est, quòd quamvis *Trid.* Sess. 25. c. 4. de Ref. concesserit Episcopis facultatem in synodo, item

Abba-

Abbatibus & Generalibus Ordinum in Capitulis generalibus reducendi numerum missarum, quæ ad id usque tempus debebantur ex defunctorum legatis seu relictis vel eleemosynis, si omnes peragi non possent, attamen non dedit facultatem reducendi numerum Missarum, quæ debentur ex fundatione beneficii vel Capellaniæ: neque nunc possunt Episcopi aut Generales reducere onera Missarum ex legatis vel eleemosynis contracta post *Trid.*, uti declaravit *Vrb. VIII.*, & recenter Innoc. XII., uti referemus l. 6., quando de Sacrificio, ad dub. 1., ideoque pro his recurrendum est Romam.

855 §. II. Si uno anno emaneant toti fructus, non est obligatio ad ullum onus; si ex parte, est obligatio pro rata, sed ad Episcopum spectat imminuere, *Sylvius* p. 2. v. *Missa* cas. 1. *Nec obstant* Urb. VIII. aut Innoc. XII. decreta, *nam* videntur tantùm loqui de reductione stabili & semper duratura, non autem pro brevi tempore, *Sylv.* cas. 5. Vide dicenda de sacrificio ad dub. 1.

856 Q. 125. *An Episcopus possit removere altare fundatum & transferre fundationem ad aliud altare. R.*

§. I. Putarunt aliqui posse, inprimis quia Episcopus justis de causis potest destruere altare, *Barb.* de jure Eccl. l. 2. c. 8. n. 14. arg. Cap. *Placuit*, de Consecr. d. 1., junctâ *Gl. Pasq.* de Sacrif. q. 684. & alii; imò Cap. *Ecclesiæ* 16. de consecr. d. 1. præcipitur, ut destruantur altaria superflua. Deinde possunt in eodem altari constitui plura beneficia seu capellaniæ, uti dictum est n. 272. Præterea per hoc, quòd beneficium altaris destructi transferatur ad aliud altare, neque huic neque illi fit præjudicium, sed potiùs augetur cultus utriusque Sancti, cùm ad unum illorum altare fiant plures Missæ & magis frequen-

quentetur à populo, *Luca* de Jurepatr. d. 17. n. 4. ex mente *Lott.* & decis. 1394. Peniæ. Nihilominus dicendum est, quòd Episcopus non possit penitus removere altare, quòd fundator laicus aut etiam ecclesiasticus construi fecit, aut etiam tantùm dotavit, quia *Clement.*, *Quia contingit*, de religiosis domibus dicitur, *ea, quæ ad certum usum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debent, non ad alium (salvâ quidem Sedis Apostolicæ auctoritate) converti*, ergo multò minùs penitus aboleri debent: quin & *Trid.* Sess. 21. c. 7. de Ref., ne ea, quæ sacris ministeriis dedicata sunt, temporum injuriâ obsolescant & ex hominum memoria excidant, mandat Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, ut beneficia simplicia ex Ecclesiis, quæ vetustate vel aliàs collapsæ & nullatenus ob inopiam restaurari possunt, transferant ad Ecclesias alias eorundem locorum, & in iis erigant altaria vel capellas sub iisdem invocationibus, vel certè transferant in jam erecta in iis altaria vel capellas cum omnibus emolumentis & oneribus, ergo multò minùs licitum est Episcopis auctoritate ordinariâ destruere aliqua non erectis sub eadem invocatione aliis in eadem Ecclesia persistente. Si dicantur esse superflua, contra est, quòd superfluorum nomine veniant illa tantùm, quæ in quibusdam capellis interdum sunt per agros aut per vias, utì notat *Zerola* p. 1. v. *altare*, non autem illa, quibus annexæ sunt fundationes per Episcopos approbatæ.

§. II. Neque videtur Episcopus removere posse 857
aliquod altare, fundationem transferendo ad aliud altare habens aliquam fundationem. Ratio est 1. quia etiam obest textus *Clement.* suprà. 2. Quia Episcopi non possunt immutare vel alterare mentem fundatorum, utì dictum est à n. 840., hoc autem hìc fieret,

fieret, quia singuli fundatores voluerunt altare sub separata invocatione. 3. Fundatores non consentirent ita fieri, si viverent, nec fundationes facerent, si præviderent ita pro libitu immutandas ab Episcopis, præsertim cùm fundatoribus majori honori sit, quòd soli fundarint integrum altare; & reipsa satis est ipsos piè sic voluisse, nec Episcoporum est eorum voluntatem nequidem in melius commutare aut reformare, utì n. 841. dictum est. 4. Vel utrumque altare erat sub eadem invocatione, v. g. *S. Petri*, vel sub diversa, v. g. unum *S. Petri*, alterum *S. Ioannis*: si sub eadem, minuitur cultus illius sancti, quia plus est coli in duobus altaribus quàm uno: si sub diversa, etiam minuitur utriusque cultus, nam si altare, ad quod fit translatio, dicatur, utì antè, simpliciter *S. Petri*, certò minuitur cultus *S. Ioannis*, qui jam nullum altare habet suæ invocationis; si dicatur simul altare *SS. Petri & Ioannis*, etiam minuitur utriusque cultus, quia plus est privativè habere altare quàm cumulativè. Unde à paritate rationis non tantùm non potest Patronus etiam cum consensu Episcopi auferre fundatoris insignia posita in Ecclesia vel altari & sua substituere, utì rectè *Laym. Pirh. Leur.* p. 2. q. 94. n. 7., sed nequidem sua simul apponere, quia sic partem fundationis addiceret nomini suo in præjudicium illius, qui solus fundavit.

858 §. III. Si fundator præsumi non possit habuisse specialem causam, ob quam elegerit hoc numero altare præ alio, sed ad hoc sit determinatus, v. g. consilio Episcopi aut alterius, videtur Episcopus ex justa causa posse ejusmodi fundationem, retento tamen titulo & invocatione, transferre ad aliud altare omnino liberum, tum enim nec largitio fundatoris aboletur, nec primariæ ejus intentioni contra-

venitur,

venitur, nec evertitur ulla lex fundationis, nec onus novum imponitur beneficiario; illa autem materialis circumstantia altaris aut loci non est considerabilis, si justa causa aliud postulet. Et ita quoad omnia senserunt mecum plures viri eximii de toto hoc casu consulti.

859 *Q. 126. Quid addendum sit circa intentionem admittentis beneficium.* R. Seqq.

§. I. Qui acceptat parochiam sine animo recipiendi Sacerdotium intra annum, sed tantùm volens, v. g. frui fructibus aut emolumentis unius anni, peccat mortaliter, & tenetur restituere fructus, nisi voluntate mutatâ Sacerdotium recipiat; & qui tali scienter confert Parohiam, tenetur in ejus defectu restituere, Cap. *Commissa*, de Elect. in 6. *Castrop.* t. 13. d. 4. p. 7. n. 6. *Passer.* de Elect. c. 25. n. 403. Si autem acceptet cum dubio, an velit intra annum suscipere Sacerdotium, *Nav. Graff Gart.* aliique cum *Barb.* de Off. parochi c. 5. n. 14. excusant à peccato & obligatione restituendi, quia illi tantùm dicuntur subjacere illi culpæ & pœnæ, qui non intendunt suscipere Sacerdotium, id est, uti ipsi explicant, qui habent voluntatem non suscipiendi; sed probabilius est cum *Sot. Lop. Az. Vega, Manuel, Sanch. Castrop.* n. 5. & 6., quòd peccet mortaliter & teneatur restituere, etiam ante sententiam Judicis, quia jus prærequirit animum suscipiendi, nisi justa causa occurrat, quæ postea excuset, qui autem dubitat, an velit, non potest dici simpliciter habere animum. Idem dicit cum alis *Pass.* n. 397., si acceptet cum animo conditionato, v. g. nisi quid melius occurrat, sed in hoc alii contradicunt cum *Castrop.* Si autem initio habuit animum suscipiendi, sed postea absque causa mutet & non suscipiat, videtur certum, quòd peccet mortaliter, quia non satisfacit obligationi gravi,

quam

quam in se susceptit ; eumque *Abb. Host. Sot. Tol. Graff. Az. Garc.* & alii cum *Barb.* n. 15. obligant ad restitutionem, quia fructus dantur ob servitium saltem præstandum, sed *Nav. Lop. Vasq. Sanch. Less. Castrop.* n. 9. *Pass.* n. 402. probabiliùs à restitutione excusant, quia habuit jus in beneficio fecitque fructus suos, neque lex obligat ad restitutionem nisi illum, qui recepit parochiam sine intentione se promovendi. Quòd si intendat brevi dimittere parochiam, *Sanch* & *Castrop.* n. 11. dicunt non esse mortale; *Less* de just. l. 2. c. 34. n. 136. dicit esse veniale, quia est aliqua deceptio Ecclesiæ, quæ non conferret, si non putaret esse deserviturum; neque expedit parochos ita sæpe mutari.

860 §. II. Si quis admittat beneficium simplex, cui Ordo Sacer est annexus, absque animo, vel cum animo dubio de suscipiendo Ordine annexo, peccat mortaliter, quia quisque jure naturæ tenetur velle esse idoneus ad id, cujus onus suscipit: imò secundùm *Rebuff. Graff. Rayn. Garc.* tenetur restituere fructus, sed *Nav. Sot. Sal. Less. Az. Vasq Tol. Lop. Castrop.* n. 13. *Pass.* n. 405. *Sanch.* de matr. l. 7. d. 45. n. 13. probabiliùs dicunt non teneri restituere ante sententiam, quia lex pœnalis Cap. *Commissa*, tantùm loquitur de parochialibus: imò praxis est, ut primò priventur mediis fructibus, postea totis, denique etiam ipso beneficio, ergo signum est, quòd ante sententiam privati non sint.

861 §. III. Si quis beneficium simplex non habens annexum Ordinem Sacrum admittat cum animo percipiendi fructus ad tempus & postea ducendi uxorem vel resignandi, secundùm *Tol. Sot. Nav.* peccat mortaliter, quod *Fill.* in append. ad tr. 41. c. 6. n. 43. & *Lugo* in Resp. Mor l. 5. d. 4. probant ex Bulla *Pii IV.* 12. *Inter cæteras*, quæ talem accepta-

acceptationem cujuscumque beneficii reddit irritam, ac prohibet sub pœna excommunicationis & maledictionis æternæ ac privationis omnium aliorum etiam beneficiorum antè habitorum, & inhabilitatis ad omnia imposterum, ipso facto sine alia declaratione incurrenda; ex quibus clausulis colligunt esse gravitatem præcepti, dicuntque quòd AA. contrariæ sententiæ non viderint vel non ponderarint hanc Bullam: è contrà tamen *Garc.* & *Castrop.* de Cens. d. 3. p. 30. n. 8. dicunt Bullam illam tantùm pro Curia Romana esse latam, quia initio facit mentionem Cardinalium & Datarii, ad quos spectat provisio beneficiorum, utíque non omnium, sed eorum, quæ Romæ conferuntur, ideoque etiam testantur *Fill.* & *Lugo* suprà, quòd in Curia Romana exigatur juramentum, quòd beneficia non accipiant animo dimittendi, & reipsa *Lugo* tantùm respondet in casu, qui erat in Curia Romana. Addit *Castrop.* contra eam Bullam non agi, si admittens cogitet dimittere cum consensu Papæ, sed in hoc postremo etiam contradicit *Diana* p. 9. t. 7. R. 52. Communiter tamen tenent omnes cum *Sanch.* & *Less.* talem semper peccare venialiter, quia est aliqua, non tamen gravis deordinatio & deceptio Ecclesiæ, quæ beneficia pro statu Clericali intendit, sed *Nav. Gom. Garc. Castrop.* t. 13. d. 4. p. 7. n. 16. adhuc dicunt probabile esse, quòd nullo modo peccet, quia nullum præceptum viget, quod ab illo violetur, & jus relinquit illi liberum transitum ad nuptias: neque videtur agi contra mentem Ecclesiæ, quæ vult beneficiatum sustentari ex beneficio, quamdiu illud habet & deservit, nec obligat ad permanendum in illo. Vide *Leur.* p. 1. q. 320. & p. 3. q. 319.

862 ## ARTICULUS IV.

An liceat habere plura beneficia.

"REsp. Plura Beneficia possidere, non est res sim-
"pliciter intrinsecè mala, nec omnino indiffe-
"rens, sed speciem mali præ se ferens; imò ordina-
"riè illicita, & naturali juri repugnans, (si talia sint,
"quorum unum ad honestam sustentationem suffi-
"ciat) nisi justâ causâ ex circumstantia cohonestetur.
"Ita ferè *Laym. l. 4. t. 2. c. 8. nu. 2.* ex *D. Thom. Less.*
"*Azor. to. 1. l. 5. c. 19. &c. commun.* Quia, ùt docet
"*Trid. Sess. 24 c. 17. de Ref.*, pluralitas hujusmodi
"magnam inordinationem involvit, dum minuitur
"cultus Divinus, Ecclesia operariis, fundator piâ in-
"tentione, pauperes utiliores Ecclesiæ futuri susten-
"tatione privantur. Hinc beneficia distinguuntur
"in Incompatibilia primi generis, in quibus adeptâ
"pacificâ possessione secundi, vacat prius, qualia sunt
"plura Beneficia curata; item plures dignitates, per-
"sonatus, duo Beneficia uniformia sub eodem te-
"cto: & in Incompatibilia secundi generis, quæ etsi
"sine peccato citra dispensationem obtineri neque-
"ant, primum tamen altero obtento non vacat;
"qualia sunt Beneficia reliqua residentiam postu-
"lantia, v. g. Canonicatus duo diversarum Ecclesia-
"rum, in quibus recepta est constitutio *Trid. c. 12.*,
"ut non liceat ultra tres menses Canonicis ab Eccle-
"sia abesse: Unde *Laym. n. 6.* docet Canonicatus in
"Cathedralibus Ecclesiis Germaniæ, quæ ex imme-
"morabili consuetudine requirunt tantùm residen-
"tiam medii anni vel trium mensium, inter compa-
"tibila Beneficia numeranda.

" *Dixi, nisi justâ causâ cohonestetur*, quia qui per dispen-

dispensationem plura officia obtinuit, nisi justa causa subsit, in conscientia non erit tutus, sed tenebitur alterum resignare, ùt docet *Less. l. 2. c. 34. n. 151.*

Porrò justa causa dispensandi erit, evidens necessitas & utilitas Ecclesiæ, & quandoque etiam prærogativæ, & merita personæ, v. g. insignis nobilitas, dignitas, scientia, auctoritas, virtus, &c. modò caveatur, ne Beneficiorum coacervatio, facta etiam ob prærogativam personæ, ad privatum tantùm, & non ad commune bonum referatur. Imò sine dispensatione plura Beneficia, seqq. casibus haberi possunt.

I. Si utrumque adeo sit tenue, ut neutrum sufficiat ad sustentationem: modò utrumque sit simplex, nec residentiam requirat.

II. Quando parochia est annexa Canonicatui, eique accessoria: tunc enim utrumque per modum unius possidetur, ita tamen, ut teneatur Vicarium perpetuum in Ecclesia alere.

III. Quando beneficia legitimè sunt unita.

IV. Quando alius idoneus & dignus non reperitur.

V. Quando unum beneficium habetur in titulum, alterum in Commendam non perpetuam, sed ad aliquot menses, donec de idoneo provideatur. Ita *Reginald.* ex *Sylv.*

Quæres: An & quomodo Clerici teneantur ad residentiam.

Resp. I. Episcopos, Parochos, eosque, qui curatum beneficium habent, jure Divino teneri. Nec sufficit, si per alios administrent, nisi majus bonum urgeat: quia contra rationem est, ut hic officium & fructus, alter onus habeat. *Bon. t. 1. d. 5. de oblig. ben. p. 1.*

Resp. II. Ita teneri ad residentiam, ut si Episcopi

"intra annum ultra tres, & Parochi ultra duos men-
"ses, absque legitima causa per Episcopum cognita
"& approbata, absint, mortaliter peccent, & fructus
"non faciant suos. Ita *Trid. Sess. 23 de Ref. c. 1. v.*
"*Bon. l. c.* Notat autem *Dia. p. 9. t. 7. R. 53.* ex *Bor-*
"*don.* supradicta etiam habere locum in Superiori-
"bus sive Prælatis regularibus; ideoque eos teneri
"tempore pestis, etiam cum periculo, suis assistere.
" *Resp.* III. Qui in Ecclesiis Cathedralibus vel
"Collegiatis obtinent dignitates, Canonicatus, præ-
"bendas, vel portiones, si intra annum ultra 3. men-
"ses absint, primo anno mediâ parte fructuum, se-
"cundo vero anno omnibus fructibus, quos illo an-
"no lucrati sunt, privandos: Quæ tamen pœna est
"sententiæ ferendæ, non latæ, ùt constat ex *Trid. Sess.*
"*24. c. 12. de Ref.*
" *Resp.* IV. Causas à residentia excusantes esse,
"1. Doctionem Theologiæ vel Juris Canonici: ne-
"que ad hoc licentiam Prælati aut Episcopi requiri;
"requiri autem ad doctiones litterarum humanio-
"rum, & Philosophiæ; nisi contrarium habeat con-
"suetudo. 2. Studium Theologiæ, vel Juris Cano-
"nici; id enim per 5. annos etiam excusat. 3. Obse-
"quium Papæ, vel Episcopi, ad Ecclesiæ utilitatem.
"4 Licentiam legitimam ex quavis alia justa causa.
"5. Honestam consuetudinem, ubi dispositio Con-
"cilii non est recepta. v. *Bon. l. c.*
" *Resp.* V. Qui absque justa causa abest, peccat
"mortaliter, non tamen tenetur ad restitutionem
"fructuum, si officio satisfecerit, nisi ad eam con-
"demnetur, vel nisi id aliquo jure sit expressum.
" *Resp.* VI. Eos, qui ex legitima causa absunt,
"non lucrari distributiones, juxta *Trident.*, nisi ta-
"men absint ad curanda negotia Ecclesiæ, ex com-
"missione Capituli, vel omnino involuntariè ob
morbum,

morbum, captivitatem, injustam excommunicationem, &c. *v. Less. n.* 164.

ADDENDA.

Q. 127. *Quid addendum sit circa incompatibilitatem beneficiorum.* R. De hac dicetur à n. 896. 863

Q. 128. *Quid circa residentiam sit præterea notandum.* R. Seqq. 864

§. I. Residentia est præsentia personæ in loco beneficii ad ei deserviendum. Alia est præcisa, alia causativa; tum dicitur præcisa, si sit inseparabilis à beneficio, adeoque obliget sub pœna amissionis tituli: causativa est, si sine ea possit retineri beneficium, adeoque obliget sub pœna amissionis solorum fructuum.

§. II. In beneficiis curatis requiritur residentia personalis perpetua, de qua videri debent dicta l. 3. p. 1. à n. 736.. Et in his quidem beneficiis requiritur non tantùm de jure humano, sed etiam divino & naturali, ex quo Pastores tenentur pascere gregem suum, *S. Th. Less. Hurt. Pirh. Leur.* p. 3. q. 119., sic tamen, ut omissio illius quandoque ob certas circumstantias cohonestari possit, *Az. Laym. Less. Garc. Pirh. Leur.* q. 120. Et quidem quo ad Episcopum, docent *Vasq.* & alii cum *Castrop.* T. 13. d. 5. p. 1. n. 4. Papam non posse dispensare, ut absit ab Ecclesia, quia absens non potest satisfacere officio, *Az.* tamen *Fill.* & alii absolutè dicunt Papam ex causa dispensare posse, sed probabiliùs concludit *Lugo* in Resp. Mor. l. 5. d. 13. Papam posse dispensare in lege Ecclesiastica imperante residentiam Episcopo, non tamen in lege divina naturali eam requirente, sed tantùm posse declarare, an hìc & nunc 865

sint tales causæ vel circumstantiæ, ut jus divinum naturale non censeatur obligare; & inter circumstantias sunt necessitas vel magna utilitas Ecclesiæ, aut meritum illius, cum quo dispensatur. Idem applicandum est Parocho, cum quo potest similiter procedere Papa. Vide *Leur.* p. 1. à q. 367. & p. 3. q. 122.

866 §. III. Sola consuetudo etiam immemorialis facere non potest, ut curatis liceat non residere, *Abb. Covar. Rebuff. Less. Garc. Pirh. Leur.* p. 3. q. 1. 1. Limitat *Barb.* de Off. Parochi p. 2. c. 18. n. 39., nisi suppleat Vicarius perpetuus; attamen tunc licentia non habetur vi consuetudinis, sed præsumitur adfuisse dispensatio vel declaratio Papæ.

867 §. IV. Episcopi & Parochi tenentur residere, etiamsi tres aut quatuor tantùm habeant subditos: item secundùm dicta n. 727. licèt habeant Coadjutores, *Barb* c. 8. à n. 4., nisi tota cura sit translata in Vicarium perpetuum, *Garc.* p. 3. c. 2. n. 175. Similiter tenentur, qui parochiam habent in Commendam, *Garc.* n. 165. Et quamvis illis omnibus statim post possessionem moveatur lis in petitorio, adhuc tenentur, *Garc. Leur.* p. 1. q. 366. Imò *Fill.* & *Az.* p. 2. l. 7. c. 4. q. 1. ad similiter residendum obligant illos, quibus incumbit tantùm exterior Cura animarum per visitationes, correctiones, censuras &c. sed quoad hos praxis est contraria.

868 §. V. *Trid.* Sess. 23. c. 1. de Ref., indulget Episcopis ex justa causa abesse per trimestre, sive continuè, sive interruptè; monet tamen, ut adsint in Adventu, Natali Domini, Quadragesima, Paschate, Pentecoste, Corporis Christi. Quòd si diutiùs abesse velint, indigent licentiâ Papæ vel Metropolitani vel senioris Suffraganei, utì habet *Trid.*, & videri potest *Leur.* p. 1. q. 373. Vide etiam dicta n. 477. Quamdiu

diu & quomodo abesse possint Parochi, dictum est l. 3. p. 1. à n. 736. Præterea quomodo Episcopus vel Cardinalis abesse possit ob occupationem in servitio Papæ aut Sedis Apostolicæ, item Parochus in servitio Episcopi, videri potest *Leur.* q. 386.

§. VI. Spectatâ dispositione juris communis, 869
omne beneficium etiam simplex, exceptis præstimoniis, requirit præcisam residentiam, sed generalis consuetudo eam obligationem sustulit, nisi obstet alia specialis consuetudo, statutum aut fundatio, *Garc. Lott. Leur.* p. 3. q. 114. Et licèt fundatio requirat aliquod servitium personale in certo loco vel altari, v. g. Missam, aut etiam assistentiam in choro, non ideo semper censeri debet beneficium esse residentiale, quia officium potest fieri per alium, aut sine residentia, aut saltem talis residentia sæpe tantùm est causativa, *Garc.* p. 7. c. 1. n. 89., & in dubio non præsumitur esse præcisa, *Gonz.* ad Reg. 8. Gl. 15. n. 19. & 22. *Luca* de benef. d. 58. n. 4., Imò licèt fundatio dicat, ut per seipsum præstet servitium, tamen notat *Lott.* l. 3. q. 27. n. 14. Rotam non repugnasse, ut per alium præstaretur. Nec etiam refert, quòd fortè dicatur Canonicatus, quia multa beneficia dicuntur Canonicatus, qui tamen non sunt, *Luca* d. 59. & 63. n. 3.; beneficia tamen in Ecclesia propriè Collegiata sunt residentialia, *Luca* d. 60. Hoc non obstante dicit *Less.* in auct. v. *beneficium* cas. 18. in Belgio posse aliquem cum venia sui Capituli aliquot annis Romæ esse pro discenda praxi, simulque agere causam alicujus Principis in Curia: sed Capellaniæ, de quibus in absentia nihil percipi potest, videntur requirere personalem residentiam.

§. VII. Quamvis residentia in beneficiis purè 870
simplicibus sit juris tantùm humani, tamen solus Papa & non Episcopi in tali residentia dispensare

possunt in perpetuum, sed solùm ad tempus ex justis causis. Quòd si fundatio aliqua requirat residentiam personalem, & fructus ita imminuti sint, ut non respondeant isti oneri, potest Episcopus in residentia dispensare, *Garc.* l. 7. c. 1. n. 126. *Lott.* n. 19. Vide *Leur.* suprà, item dicta n. 845.

871 §. VIII. Quoad illos, qui dignitates obtinent, est specialis obligatio residendi, in qua dispensare non possunt Capitula nec Episcopi, nisi ex causis in jure expressis, quod omnibus permittit tres menses de anno, ad recreationem etiam, & sine causa alia vel licentia, *Fill.* t. 41. c. 6. n. 29., sed non debent beneficiati unius Capituli abesse omnes simul, ne destituatur chorus; nec ad illos tres menses componendos possunt dies confici ex horis, quibus emanetur è choro, sed integri dies accipi debent, *Corr.* l. 2. c. 14. n. 49.

872 §. IX. Per consuetudinem induci potest, ut sine residentia percipiatur corpus fructuum, non tamen distributiones: fitque etiam quandoque, ut legitimè excusatus nequidem corpus percipiat, uti novitius in Religione; & è contrà ut absens ob negotium necessarium Ecclesiæ lucretur etiam distributiones. Vide hæc fusiùs deducta apud *Leur.* q. 395. & seqq. Cap. fin. *de Magistris*, permittitur beneficiatis non curatis abesse, quamdiu volunt, ac percipere fructus, si cum licentia Universitatis doceant in ea publicè Theologiam, *Az. Garc. Less.* l. 2. c. 34. n. 163. Idem est de publica doctione juris Canonici, *Nav. Az. Less. Lott.* l. 2. q. 47. n. 201. Idem dicit *Garc.* p. 3. c. 2. n. 119. de docentibus S. Scripturam in Cathedralibus & Collegiatis: item de concionantibus. Vide *Leur.* q. 379 & 410.

873 §. X. Docet *Menoch.* de arb. Jud. cas. 425. à n. 26. degentes in Universitate ob studium excusari à residen-

residentia & percipere posse fructus, sed praxis habet, ut facultas petatur ab Episcopo, & hoc videtur hodiedum requiri, uti colligitur ex Cap. *Tuæ fraternitatis*, 12. de Cler. non resident., docentque *Paxiord. Barb.* in *Trid.* Sess. 5. c. 1. de Ref. n. 59. *Leur.* q. 408. n. 2., quia Episcopo committitur, ut causas & circumstantias consideret. Et quamvis *Felin. Rebuff. Garc. Leur.* q. 403. dicant fructus non lucrifieri in absentia, nisi in casibus à jure expressis, ideoque dispensatum à residentia non posse percipere fructus beneficii, nisi hoc distinctè concedatur in dispensatione, tamen Cap. *Licet*, 32 de Præb., videntur concedi toti fructus, sed praxis multis locis habet, ut dispensato assignetur ab Episcopo certa portio vel tota quantitas, quam percipere debeat, ne à Capitulis obmoveatur difficultas: Episcopi autem tenentur licentiam dare illis, qui minores sunt 30. annis & volunt studiorum causâ Universitatem adire, *Garc Barb.* suprà: Non possunt tamen dare licentiam ad septem annos sed tantùm ad quinque, etiam pro simplicibus beneficiis, uti ex declaratione S. Congreg. docent *Garc. Barb.* n. 60. *Leur.* q. 408. n. 2. contra *Zech.* & *Zerolam*; idque tantùm ad studia Theologiæ vel Canonum, uti habet *Garc.* contra alios; & possunt emanere toto quinquennio, dummodo reipsa pergant studere, etiamsi ante illud elapsum suscepissent gradum Doctoratûs, quia etiam Doctores discere debent, *Luca*, *Leur.* q. 409. Sic autem absens non lucratur quotidianas distributiones, uti habetur Cap. *Licet*, suprà, nisi fortè beneficium consisteret in meris distributionibus, eum enim tum lucrari certas & ordinarias distributiones (non tamen incertas) docent *Gl. Abb. Rebuff.* & alii, quamvis *Garc. Paxi. Barb.* n. 56. ex declaratione S. Congreg. putent, quòd carere debeat tertiâ parte.

874 §. XI. Etiam facit consuetudo aliquarum Ecclesiarum, ut Canonici non residentes nec constituentes alium, qui deserviat pro se, licitè & sine dispensatione percipiant totos fructus, dummodo maneant sufficientes Ministri pro officio & cultu Divino, *Abb. Fagn. Pirh. Leur.* q. 400. Notant etiam *Covarr, Ripa* & *Less.* in auct. v. *Horæ Canonicæ* cas. 17. Canonicos non posse privari corpore fructuum, si absint propter contagionem seu periculum pestis: sed quoad Parochos diximus l. 3. p. 1. n. 748. eos non posse dispensari ab Episcopis, ut absint causâ studiorum; similiter maximè tenentur residere tempore pestis & belli, secundùm ibidem dicta n. 754. An autem gaudeat præsentiis, qui abest ob infirmitatem sibi exculpa causatam, dicetur n. 1210.

875 §. XII. Canonicus ob occupationes in servitio Episcopi non residens gaudet fructibus beneficii, Cap. *De cætero*, Cap. *Cùm dilectus*, Cap. *Ad audientiam*, de Cler. non resid., ubi ratio redditur, *cùm absentes dici non debeant, sed præsentes, qui tecum pro tuo & ipsius Ecclesiæ servitio commorantur.* Unde & *Gonz.* ad Cap. *de cætero*, adductis plurimis concludit haberi ùt residentes & percipere omnia præter quotidianas distributiones; consentit *Fagn.* ad Cap. *Ad audientiam.* Nec refert, sive sit in Ecclesia Cathedrali sive in Collegiata, quia ubi jus non distinguit, nec nos distinguere debemus: hinc *Fagn.* n. 3. dicit identitatem rationis hìc considerari. Non debent tamen versari in Episcopi obsequio ob suum privatum commodum, neque ob temporale aut privatum commodum Episcopi, v.g. venationis vel œconomiæ causâ, sed ita, ut servitium in Ecclesiæ cedat commodum, utì clarè colligitur ex Cap. *Ad audientiam*: hoc autem ipso, quòd serviant Episcopo, juvando ipsum in negotiis ad Episcopale

ejus

ejus officium pertinentibus, uti si fungantur munere Vicarii, Sacellani, Consiliarii apud ipsum, censentur servire ipsi Ecclesiæ; hinc alii dicunt debere servitium cedere in utilitatem implicitam Ecclesiæ, quod fit, si sit in utilitatem Episcopi prout gubernantis Ecclesiam. Præterea quamvis jus non distinguat inter primam residentiam, per quam primò acquiritur plenum jus in beneficio, & secundam, videaturque esse eadem ratio de utraque, tamen cùm prima residentia soleat severiùs exigi & exactiùs observari, videtur facultas non residendi pro prima residentia non esse danda, nisi servitium talis personæ fuerit necessarium. Vide *Leur.* q. 406., qui q. 407. refert, quandonam deserviens Episcopo possit frui etiam distributionibus.

De pœnis Episcoporum & aliorum Curatorum non residentium videri possunt plura apud *Leur.* p. 1. q. 388. & 389. De pœnis autem aliorum non Curatorum, q. 424.

Quamdiu resignans & quando resignatarius obligetur ad residentiam, dicetur n. 965.

Q. 129. *Quid notandum sit circa obligationem assistendi in choro & Capitulo R.* Seqq. 876

§. 1. Si præbendatus absque legitima causa absit à choro ultra tempus à jure permissum, *Garc. Castrop.* & alii multi apud *Leur.* p. 1. q. 399. dicunt peccare mortaliter, quia Ecclesia jubet gravissimas pœnas tali infligi, nempe privationis stipendii, suspensionis, excommunicationis, ergo signum est supponi gravem culpam: putant tamen probabiliter *Silv. Covarr. Suar. Vasq Bonac.*, si de anno absit tantùm per dies tres aut quatuor, esse tantùm veniale: præterea *Caj. Nav. Valent. Ang. Regin. Barb.* de pot. Ep. alleg. 53. n. 131. dicunt fore tantùm veniale, quamvis per longius tempus abesset: addunt

Tamb.

Tamb. in Decal. l. 2. c. 5. §. 1. n. 7. aliique apud *Gob.* in Exp. t. 5. n. 700., quamvìs per totum annum abesset, dummodo resideat, & non ideo negligatur chorus, non fore mortale, quia obligatio assistendi choro est diversa, & videtur præcipuè præcipi sub pœna amittendarum distributionum.

877 §. II. Qui à choro abest, & tamen participat distributiones, peccat, & tenetur restituere, etiam ante omnem sententiam, etiamsi Episcopus vel Capitulum, aut illi ipsi, quibus deberent accrescere, remitterent, quia talis remissio est invalida; per *Trid.* Sess. 24. c. 12. de Ref., *Castrop.* t. 7. d. 3. p. 2. n. 1. & p. 6. n. 3. & p. 9. §. 13. *Lugo* de just. d. 21. n. 51. Si tamen portiones absentium datæ fuerint præsentibus, hi possunt dare illi, qui abfuit, quia tum non remittunt sed donant; attamen hoc fieri non debet ex pacto vel in fraudem legis, *Sanch.* in Cons. l. 2. c. 2. d. 109. *Lugo* in Resp. Mor. l. 5. d. 18. n. 5. Vide etiam *Leur.* q. 421., qui q. 422. declarat, ad quem aliàs spectent portiones absentium.

878 §. III. Si obligatus ad præsentiam in choro, compareat quidem sed non canat, peccat, nisi consuetudo prævaleat, quòd assistens possit per Vicarium canere, quia est obligatio personalis *assistendi choro ad psallendum divinum officium*, & mandat *Trid.*, ut Canonici per seipsos onera & officia annexa præstent, utì dictum est n. 813., docetque cum aliis *Castrop.* p. 3. Quòd si obligetur ad canendum per se, & non canat sed attendat vel recitet submissè, *Suar. Fill. Bonac.* & alii cum *Gob.* n. 703. dicunt posse participare distributiones, quia religiosè assistit; contradicunt *Rodriq. Castrop.* p. 4. n. 5. *Tamb.* §. 3. n. 16., tum quia non assistit prout debet, nempe chorum juvando, tum etiam quia non dicitur absolutè recitare in choro aut esse pars chori, quod tamen

Trid.

Trid. Sess. 24. c. 12. & *Pius V.* requirunt ad hoc, ut possit participare distributiones: *Laym.* tamen & *Bejæ* p. 1. cas. 55. putant lucrari partem, quia assistentia etiam est ad decorem chori; imò potest facere consuetudo, ut tantùm assistens percipiat distributiones recitando Horas privatim, *Az. Med. Tol. Less. Garc.* p. 3. c. 2. n. 514., dummodo habeat Capellanum & Ministrum, qui canat. Vide *Leur.* q. 418.

§. IV. Si alicui liceat per alium canere, & assistat quidem, attamen nec oret nec attendat, sed fabuletur, dormiat aut legat profana, putant *Suar. Garc.* & alii, quòd adhuc lucretur distributiones, quia est præsens, quod *Tamb.* §. 4. n. 22. dicit esse probabile, sed negant alii communiùs cum *Barb.* & *Castrop.* apud *Gob.* n. 702., quia distributiones assignantur tantùm illis, qui assistunt assistentiâ humanâ cedente in honorem & cultum Dei, utì colligitur ex dictis. 879

§. V. Etiam ille censetur absens à choro, qui sub cantu legit Missam, quamvìs in eodem templo, nisi esset Officians sub tali hora, aut juberetur à Superiore, *Barb.* n. 134. Quinam autem excusentur à choro & tamen participare possint distributiones, fusè deducunt *Barb.* à n. 141. *Castrop.* p. 9. *Diana* p. 5. T. 2. R. 79. *Leur.* q. 402. & seqq. 880

§. VI. Quamvìs Canones privantes Clericum distributionibus, si absit à choro, de rigore non cadant in Canonessas & earum Abbatissam, tamen spectato jure naturæ, cui se conformarunt Canones, & ex præsumpta voluntate fundatorum, dicendum est illas non posse frui distributionibus, si absint, sed esse dandas præsentibus: aliud est, si aliqua absit pro utilitate Ecclesiæ, utì de Clericis dictum est, & cum communi notat *Barb.* n. 171., tunc enim frui possunt. 881

§. VII.

882 §. VII. Quanta apud Religiosos professos sit obligatio frequentandi chorum, videri potest apud *Tamb.* §. 1. n. 7. Docent autem *Leand.* & *Tamb.* apud *Gob.* n. 698., si in aliquo Monasterio non sint saltem quatuor Religiosi, non esse obligationem chori, putantque sufficere, si saltem cum novitiis sint quatuor. Quod attinet ad Canonicos, quamvis, per se loquendo, sit obligatio, ut in choro canant omnes Horas, tamen consuetudo multis locis obtinuit, ut nequidem Vesperas canant nisi festis, profestis & Octavis, aut etiam rariùs Matutinum. Quòd si nequidem quatuor sint Canonici, qui possint canere, *Marchinus* excusat à cantu, attamen obligat ad dicendas altâ voce Horas in choro, sed *Tamb.* dicit, si teneantur frequentare chorum, etiam teneri canere. Vide *Gob.* suprà.

883 §. VIII. Non est licitum Canonico ordinariè abesse à Capitulo, quia si id liceret uni, liceret omnibus, quibus tamen incumbit regimen suæ Ecclesiæ, *Garc.* p. 3. c. 2. à n. 529., enumerans postea causas justæ absentiæ. Vide etiam *Leur.* q. 420.

884 ## ARTICULUS V.

Quibus modis Beneficia amittantur.

"REsp. I. Beneficia quatuor modis amittuntur, "1. Per mortem beneficiati. 2. Ex dispositio- "ne juris: idque vel propter alterius beneficii in- "compossibilis consecutionem, vel per professionem "Religiosam, vel per contractum matrimonii, vel "per commissionem criminis, (v. g. hæresis, schisma- "tis, sodomiæ sæpius exercitæ) cui amissio Benefi- "cii ipso facto est annexa, ùt *v. apud Less. l. 2. c. 34. "d. 34.* 3. Per sententiam judicis. 4. Per liberam "resignationem: de qua, Resp.

Reſp. II. Reſignatio eſt ſpontanea proprii Be-
neficii dimiſſio, facta coram legitimo Superiore id
acceptante: Eſtque duplex, ſcilicet Tacita, quæ fit
ex juris diſpoſitione, ut dum quis Religionem pro-
fitetur: & Expreſſa, quæ rurſus eſt duplex, ſcilicet
pura, quæ fit ſine conditione & pacto appoſito, co-
ram Ordinario, qui Beneficium cuilibet alteri con-
ferre poteſt; & Conditionata, ſeu in favorem: ea-
que vel eſt ſimplex in favorem, ut quando fit abſ-
que reſervatione; vel eſt Qualificata, quando ſcili-
cet fit reſervato ſibi jure regreſſûs, vel penſione, vel
fructibus aliquibus, quæ ob ſimoniam juris huma-
ni, non niſi in Pontificis manibus fieri poteſt. Et
quamvis verius ſit, etiam reſignationem ſimplicem
in Pontificis manus faciendam, cùm alioqui peri-
culum ſit, ne Beneficiorum reſignationes ſpeciem
quandam hæreditariæ ſucceſſionis acquirant, quod
jura Canonica deteſtantur; probabile tamen eſt, in
manus Ordinarii fieri poſſe, eò quòd permutatio
ejus manibus fieri poſſit. Idque à fortiori verum
eſt, ſi fiat ſine modo obligatorio; quamvis additâ
deprecatione, ut perſonæ certæ conferatur. Idque
obſervari poteſt, ubi non eſt recepta Bulla *Pii V.*
quamlibet perſonæ ſucceſſuræ deſignationem pro-
hibens, quam citat. *Laym. l. 4. t. 2. c. 17.*

Porrò ut reſignatio conditionata valida ſit, re-
quiritur, 1. Ut Beneficium ſit reſignantis, cùm
reſignatio ſit juris ſui dimiſſio. 2. Ut fiat liberè. 3.
Ut fiat in manibus ejus, qui poteſt admittere, ſci-
licet Pontificis, Ordinarii, Collatoris, vel Inſti-
tutoris, juxta dicta. 4. Ut acceptetur à Prælato, in
cujus manibus fit: quia ſine acceptatione jus ſuum
reſignans non perdidit. 5. Ut conferatur illi, in cu-
jus favorem cum clauſula conſueta (*non aliter nec
aliàs*) eſt reſignatum. 6. Ut is, cui confertur, ac-
ceptet,

"ceptet, aliàs enim resignans non perdit Benefi-
"cium, propter clausulam, *non aliter*. 8. Requiritur
"consensus Patroni, vel Electorum, prout Benefi-
"cium est patronatum vel electivum. 8. Si resi-
"gnans sit infirmus, ut à resignatione supervivat 20.
"dies: aliàs enim per obitum vacare censebitur. 9.
"Ut si resignatio fiat in Curia Romana, intra 6.
"menses à supplicatione oblata computandos, in lo-
"co Beneficii publicetur: sin autem extra Curiam,
"intra mensem: alioqui si contingat resignantem
"mori, antequam resignatarius cepit possessionem,
"beneficium per obitum vacare censebitur. *Less. &*
"*Laym. c. 17.*

" Resp. III. Permutatio Beneficiorum, quæ est
"quædam species conditionalis resignationis, fit,
"cùm duo beneficiati, unum vel plura sua Beneficia,
"Pontifici non reservata, in manus Ordinarii, alte-
"riusve Episcopali auctoritate præditi, resignant,
"cum conditione, ut is postea vicissim alteri alterius
"beneficium conferat: Quod quandoque Episco-
"pus instituere potest, si necessitas ita exigat; vocatis
"tamen iis, quorum interest, scilicet Patrono & Col-
"latore inferiore. Ad hanc autem omnia requiru-
"tur, quæ ad resignationem in favorem. *v. Less. d.*
"*35. & 36. Lay. c. 17. Bon. de simon. d. 1. q. 4. § 12.*

" *Quæres* I. An licitæ sint permutationes coram
"Ordinariis, in mensibus reservatis per Concordata
"Germaniæ. *Resp.* Affirmativè, quia per reserva-
"tionem Concordatorum, non censetur Pontifex
"voluisse conditionem Ordinatiorum Germaniæ
"deteriorem facere, quàm Episcoporum extra Ger-
"maniam, coram quibus id simpliciter licet.

" *Quæres* II. An licitum sit permutare Beneficia
"compensatâ fructuum æqualitate.

" *Resp.* I. Non licere, si Beneficium copiosius, non

separatis proventibus à titulo, permutetur cum te-"
nui. Ratio; quia excessus ille, eo ipso, quo manet an-"
nexus titulo, est debitus titulo, ideoque pro eo nihil"
exigi potest, quin etiam exigatur pro titulo. "

Resp. II. Posse peti compensationem, ob hu-"
jusmodi permutationem, à Pontifice pro incom-"
modo temporali, quod alter subit, spoliando se"
proventibus sui Beneficii; ideoque talis compen-"
satio non est pretium Beneficii aut proventuum"
annexorum, sed conditio, ut se indemnem servet, si-"
ne qua conditione nollet se spoliare. "

Resp. III. Jura proventuum posse separari à ti-"
tulis, & primò nudos titulos, deinde alio contractu"
jura proventuum, utpote temporalia permutari,"
compensato excessu opulentioris, idque auctorita-"
te solius Papæ, *vid. Less. l. c. Bon. n.* 11. "

Quæres III. An licitè permutetur Beneficium"
hac lege, ut expensæ litis, vel Bullarum, refundantur"
per recipientem. *Resp.* Videri permutationem si-"
moniacam, si impensæ sint causa impulsiva per-"
mutationis, sine qua actus non fuerit futurus. I-"
dem de simili resignatione affirmarem. *v. Less. l.*"
c. Bon. n. 9. "

ADDENDA.

Q. 130. *Quid circa vacationem beneficiorum* 885
sit addendum. *R.* Seqq.

§. I. Beneficium vacare potest, 1. de jure tantùm, si quis habeat illius possessionem, sed nemo jus in eo, utì si Titius ob crimen vel possessionem alterius incompatibilis sit actu beneficio privatus, cujus tamen possessioni insistat. 2. De facto tantùm, si quis habeat jus in beneficio, sed nemo possessionem, utì si Titius habeat solam collationem. 3. De

jure & de facto, si nemo habeat in eo aut jus aut possessionem, uti fit beneficiato mortuo; & hæc utraque vacatio venit communiter nomine vacationis; potestque idem beneficium vacare de jure per obitum unius & de facto per obitum alterius, uti colligitur ex dictis, *Rosa* de Execut. Lit. apost. p. 1. c. 6. à n. 208. Vide etiam *Leur.* p. 3. q. 2., qui à q. 4. exponit vim termini illius, *vacare.*

886 §. II. Duo universim sunt modi vacationis, nempe naturalis, quem inducit natura ipsa per mortem beneficiati; & civilis, si beneficiatus dimittat vel excludatur à beneficio: prior vacatio vocatur decessus; posterior, cessus, *Leur.* q. 3., qui q. 21. notat similes vacationes etiam aliquâ ratione convenire beneficiis manualibus. Vide eundem q. 22. De cætero speciales modi, quibus vacare possit beneficium, sunt plurimi, quorum 48. fusè enumerat *Barb.* de potest. Ep. alleg. 57. à n. 199.

887 § III. Beneficium censetur vacare in loco, in quo quis moritur, jus enim adhærebat personæ, ergo ibi desinit, ubi persona, *Imol. Gonz. Lott.* Si obtineatur beneficium aliud incompossibile, ibi vacat primum, ubi capitur possessio secundi, *Vital. Cardin. Imol. Gonz.* ad Reg. 8. Gl. 15. §. 2. n. 10. Si beneficium perdatur propter factum negativum, v.g. quia quis inter annum non est promotus, ibi vacat, ubi est persona non promota in fine anni, *Rebuff. Tond. Garc.* p. 5. c. 1. n. 78. Si perdatur ipso jure propter factum positivum, ibi vacat, ubi delictum est commissum, *Tond. Garc.* n. 79. Si perdatur per sententiam, ibi vacat, ubi fertur sententia privationis, *Abb. Felin. Simon. Pavin. Mandos. Gonz.* n. 18. contra *Gom.* & *Cardin.* Si perdatur per matrimonium, ibi vacat, ubi matrimonium contrahitur, etiamsi fiat per procuratorem, *Vital. Gonz.* n. 15.

Si

Si reſignetur vel permutetur, ibi vacat, ubi hoc fit, unde ſi fiat apud Ordinarium, vacat in partibus; ſi apud Papam, vacat in Curia, *Gl. Vital. Simon. Rebuff. Pariſ.* l. 1. q. 4. n. 50. Omnia verò beneficia affecta ſeu reſervata dicuntur vacare in Curia, utì & omnia, quorum vacatio in Curia inducitur, *Simon. Garc.* n. 73. In dubio, beneficium non reſidentiale præſumitur vacare illo loco, in quo beneficiatus ordinariè habitabat; reſidentiale autem in loco beneficii, Cap. *Ex tua* de Cleric. non reſident., *Abb. Alciat. Maſcard. Gonz.* n 25. Vide *Leur.* q. 25.

§. IV. Si beneficium vacet, etiam tantùm jure, 888
v.g. ob crimen, conferri poteſt alteri, etiam ante ſententiam declaratoriam criminis, & non citato criminoſo poſſidente, quia cùm ipſo jure ſit privatus, caret jure, & alius eſt ejus capax, *Az. Gonz. Pariſ. Mandoſ. Sanch. Rebuff. Garc. Barb. Chok. Lott. Pirh.* Attamen non poterit novo proviſo dari poſſeſſio, niſi vocato primo poſſeſſore; multò minùs dari poteſt, ſi criminoſus tantùm fuiſſet privandus, ſed prærequireretur ſententia privationis, eidem AA. cum *Leur.* q. 8. Vide *Roſa* à n. 234.

§. V. Vacatio non inducitur ex perſona habente 889
ſolummodo jus ad beneficium, utì ſi moriatur præſentatus, ante inſtitutionem; electus, ante confirmationem, quia beneficium per talem perſonam nunquam fuit plenum; hinc manet ſub diſpoſitione & modo providendi, qui competebat ex vi prioris vacationis, *Vital. Pariſ. Gonz. Put. Lott.* Idem eſt, ſi ille, cui collatum eſt beneficium, aut datum eſt mandatum proviſionis in forma, *dignum*, moriatur ante acceptationem vel executionem, *Gonz. Lott.* Quomodo tamen cenſeatur inducta vacatio in ordine ad reſervationem, vide *Leur.* q. 17. & 28.

§. VI. Non poteſt dari duplex in eodem genere 890

vacatio ejusdem beneficii, sed prima impedit sequentem, Cap. *susceptum*, de Rescript. in 6. *Gonz Lott. Leur.* q. 18. Vacatio autem non consumitur seu non finitur per provisionem de jure nullam aut non acceptatam, nec per commendationem beneficii, attamen consumitur per provisionem legitimam acceptatam, etiam sine possessione; uti & per signaturam & registraturam supplicæ jam extraditæ & acceptatæ, licèt necdum expeditis litteris, dummodo fuerit rescriptum in forma *gratiosa*. Item consumitur, imò in perpetuum tollitur per unionem ad alterum beneficium factam in perpetuum, *Tond. Gonz. Lott. Leur.* q. 19. & q. 22. n. 2. Specialiter autem statuitur Extrav. *Injunctæ*, de Elect. inter communes, ut vacatio Sedis Episcopalis vel Abbatialis non censeatur finiri, nisi litteræ confirmationis aut provisionis Apostolicæ sint expeditæ & præsentatæ Capitulo, *Rebuff. Gonz. Leur.* q. 20.

891 §. VII. Si verba fundationis sic habeant, *quando contigerit possessorem mori, substituatur qui has qualitates habeat*, per TÒ mori, debet intelligi quæcumque vacatio beneficii, nam tantùm ponitur mors, quia per hanc communiùs vacant beneficia, *Sanch.* de Matr. l. 7. d. 8. n. 13. *Leur.* q. 27. n. 2.

892 Q. 131. *Quid addendum sit circa vacationem per obitum.* R. Seqq.

§. I. Mors talem inducit vacationem, ut licèt beneficiatus resurgeret, jus ei non rediret, quia mors omnia jura solvit, *Gonz. Barb. Castrop. Leur.* p. 3. q. 26.

893 §. II. Per mortem hìc intelligitur naturalis, hoc enim nomine simpliciter non venit mors civilis, nisi in casibus à jure expressis, *Fagn. Laym. Luca, Leur.* n. 3. Dicitur autem naturalis, prout opponitur civili, hinc sub ea venit etiam violenta ab extrinseco illata, *Bald. Lott. Leur.* n. 4.

§. III.

§. III. Si possessor litigans moriatur, beneficium censetur vacare per mortem, quia possessor præsumitur dominus, Clement. 1. *Vt lite pendente*, L. 2. Cod. de probationibus, *Simon. Gonz. Leur.* q. 28. E contrà si quis jure vel sententiâ privatus moriatur ante dimissam possessionem, non vacat morte, sed per aliam causam, ob quam privatus est, *Barb. Leur.* q. 30. 894

§. IV. Si resignans moriatur intra 20. dies, videtur probabilius, quòd beneficium vacet per obitum, *Put. Rebuff. Tond. Paris.* contra *Luca* & alios: idem est, si moriatur ante admissam resignationem, aut si in favorem sit facta, ante acceptatam à tertio resignationem ejusque conditiones impletas, *Paris. Leur.* q. 33. An & quomodo probanda sit mors aut tempus mortis, videri potest *Leuren.* q. 34. & 35. De potestate & jure Capituli Sede vacante, videri potest specialis tractatus apud *Leur.* sub titulo, de Vicario Episcopi. 895

Q. 132. *Quid notandum sit circa incompatibilitatem, & vacationem prioris beneficii propter aliud cum illo obtentum. R.* Seqq. 896

§. I. Beneficia tum dicuntur incompatibilia, si ab uno simul haberi non possint: suntque incompatibilia, vel simpliciter, si unum ipso jure excludat alterum; vel secundùm quid, si possint quidem haberi simul, sed non licitè, ideoque possidens, si non dispensetur, possit per Superiorem privari, *Leur.* p. 3. q. 61.

§. II. Nisi excusent justæ causæ vel circumstantiæ, est contra jus naturæ & indispensabile, ut quis plura simul beneficia habeat, *S. Thom. Caj. Host. Anch. Silv. Arm. Tab. Vasq. Sanch. T. Hurt. Less. P. Marchant. Diana* p. 10. t. 13. R. 1. *Leur.* q. 62. & Theologi ferè omnes. Patet, quia inordinatum 897

est imò & scandalosum sic minui cultum divinum per exclusionem plurium personarum, quæ pluries legerent Missas vel Horas Canonicas, aut assisterent choro; item Ecclesiam privari pluribus Ministris, ab uno occupari plurium officia, alios dignos & sæpe indigos excludi beneficiis, everti intentionem fundatorum, qui quia voluerunt esse plures in Ecclesia Ministros, plura fundarunt beneficia &c. Idem prohibetur per Canones, maximè in odium avaritiæ & ambitionis, Cap. *Singula*, dist. 89., Cap. *Episcopi*, dist. 80., *Trid.* Sess. 24. c. 17. de Ref., Extrav. *Execrabilis*, de præb. Vide *Azor.* p. 2. l. 6. c. 10. & seqq. item l. 7. c. 3. q. 1.

898 §. III. Beneficium simplex non requirens residentiam, nec sufficiens ad honestam sustentationem est compatibile cum alio superveniente etiam sufficiente, sic enim habet *Trid.* suprà: *unum tantùm beneficium ecclesiasticum singulis conferatur; & quidem si ad vitam ejus, cui confertur, honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferre.* Unde per obtentionem hujus sufficientis non vacabit insufficiens, utì ex verbis *Trid.* probabiliùs colligunt *Fagn. Castrop. Pirh.* contra *Garc.* Idem dicit *Less.*, etiamsi primum insufficiens esset Cathedrale vel parochiale vel dignitas. Vide *Leur.* q. 64.

899 §. IV. Verior & communior sententia est, inquit *Pirh.* l. 3. t. 5. n. 139., quòd habens beneficium insufficiens, si accipiat aliud sufficiens, teneatur primum insufficiens dimittere, tum quia aliàs tollit sibi stipendia plurium & minuit cultum Dei, tum etiam quia si primum fuisset sufficiens, non posset cum illo admittere aliud insufficiens, ergo à pari hìc, nam est eadem ratio, nempe quia unum sufficit ad sustentatio-

tationem. Oppositum tenent *Inn.* & *Rebuff.*, dicens hanc sententiam consuetudine invaluisse, eamque sciri à Papa & tolerari: Videtur consentire *Castrop.* t. 13. d. 6. p. 4. n. 13. fundans se in citatis verbis *Trid.*, cùm enim dicat posse aliud simplex sufficiens conferri, dommodo utrumque residentiam non requirat, videtur satìs apertè innuere, quòd possit retinere utrumque, si ratione residentiæ se compatiantur. Quamvìs autem *Trid.* tantùm dicat aliud simplex, tamen eadem est ratio de Curato, saltem illo, quod habitualiter tantùm est tale, nam hoc non requirit residentiam, & quoad compatibilitatem habet se sicuti simplex, utì rectè *Barb.* de off. Parochi c. 2. n. 50. Quòd si secundum beneficium sit actualiter curatum, adhuc dici posset non obstare, dummodo primum non requirat residentiam, nam tunc verum est, quòd utrumque nō requirat residentiam, non enim obstat, quamvìs unum requirat, utì ex declaratione Cardinalium habet *Gallem.* in *Trid.* suprà n. 3., & assentitur *Pirh.* à n. 135.

§. V. Si tam primum quàm secundum seorsim 900
sit insufficiens, potest utrumque retineri, utì colligitur ex dictis, & probat praxis tolerata post *Trid.*, *Diana*, p. 10. T. 13. R. 1. Etiam Decanatus cum Canonicatu in alia Ecclesia, *Less* in auct. v. *Beneficium*, cas. 15. Si tamen secundum beneficium insufficiens obtineatur à Papa, debet fieri mentio prioris etiam insufficientis, alioquin obtentio est subreptitia, c. *Si motu proprio*, de præb. in 6. *Az. Pirh. Leur.* q. 86.

§. VI. Multæ sunt declarationes Cardinalium, 901
docentque *Abb. Nav. Garc. Pirh.* nunc non licere habere simul plura quàm duo etiam insufficientia beneficia, quia *Trid.* dicit in singulari, liceat illi *aliud* conferre: E contrà posse plura eidem conferri

usque ad sufficientiam, probabiliter docent *Hojeda, Paris. Quintanad. Zerol. Zech.*, dummodo non nimis multa, v.g. 8. aut concumulentur; & consentit *Az.*, ubi talis est consuetudo, fateturque *Garc.* Rotam ita sensisse, & talem esse stylum Curiæ testatur *Hoj.*, æquum enim est cuivis Clerico ab Ecclesia assignari sufficientem sustentationem. Vide *Leur.* q. 65.

902 §. VII. Si præhabitum sufficiat ad sustentationem, non videtur esse licitum admittere secundum, etiam insufficiens, animo simul retinendi, etiamsi utrumque esset simplex & neutrum residentiale, *Gl. Abb. Hoj. Nav. Az. Laym. Zerol. Rodriq. Zech. Garc. Paris. Castrop. Pirh. Leur.* q. 66. contra *Inn. Gl.* aliam, *Cardin. Ferret. Rebuff. Tusch. Ledes. Valent.* & alios apud *Garc.* p. 11. c. 5 à n. 264. Ratio colligitur ex dictis n. 897. Putant quidem *Hurtado* & alii jam citati in contrarium hoc non esse jure naturæ illicitum, ideoque posse dispensari vel per consuetudinem præscribi, sed tenendum est oppositum, nisi justa causa vel circumstantia evacuet turpitudinem, faciatque talem combinationem non contineri sub prohibitione juris naturalis secundùm dicta n. 897., & ita docent *Abb. Hoj. Az. Castrop.*, uterque *Paris. Socin. Menoch. Lop. Garc. Pirh. Leur.* q. 67. Omnes autem, etiam ipse *Hurtado* fatetur nimiam cumulationem beneficiorum in una persona, saltem si sit ultra necessitatem sustentationis, esse jure naturæ illicitam, ac proficisci ex avaritia, ambitione aut cupiditate lautiùs vivendi; censendum est autem esse nimiam cumulationem, si idem beneficiatus ex singulis beneficiis habeat proventus sufficientes ad sustentationem multarum ejusmodi personarum, qualis ipse est. Vide *Leur.* q. 68. Et quæ dicta sunt de pluribus beneficiis,

neficiis, dicunt *Hoj. Vasq. Az. Hurt.* etiam de pluribus pensionibus Clericalibus. Vide *Leur.* q. 70.

§. VIII. Etiam illa beneficia sunt incompatibilia, quæ de se singula sufficiunt ad sustentationem, licèt ex uno nihil percipias, quia nempe non resides, tunc enim per te stat, quòd tibi non fructificet, *Leur.* q. 110. n. 2. 903

§. IX. Quantùm ad sustentationem decentem cuique necessarium sit, *ex personarum qualitate & locorum diversitate unusquisque sibi Iudex erit, advertens quòd Deum fallere non possit*, inquit *Gonz.* Gl. 15. n. 39. Spectantur autem hæc, si quis sit nobilis vel illustris, si eximiè literatus, si infirmæ valetudinis, si in Ecclesiam multa merita contulerit, si sit beneficiatus in Ecclesia celebri, insigni, illustri, in oppido vel in urbe, si habeat Vicariam, Canonicatum vel Dignitatem, si in eo loco sit major vel minor caritas annonæ, si similes beneficiati pro more patriæ, Capituli vel etiam familiæ hoc vel illo modo se gerant. Victus autem nomine veniunt omnia necessaria ad se & familiam sustentandam, utì sunt cibus, potus, vestitus, habitatio, medicinæ, hospitalitas, eleemosynæ, ordinaria donaria, honestæ recreationes; & ad familiam censentur spectare famuli & ancillæ; Item, si indigeant, parentes, fratres, sorores, nepotes, consanguinei, filii, si quos habet: Item equi & apparatus, utì habent similes beneficiati timorati &c. *Az. Castrop. Leur.* q. 71.; putatque *Nav.* apud *Paris.* l. 5. q. 6. n. 147. Baroni beneficiato competere 4. famulos & coquum. Nec opus est hìc haberi rationem bonorum patrimonialium, *S. Th. Inn. Abb. Caj. Sot. Nav. Sarm. Hurt. Paris.* n. 154., quia hæc se per accidens habent. *Nec obstat*, quòd SS. *Hier. August.* & *Prosper* relati Cap. *sicut*, 4. 1. q. 2., quos sequuntur *Hoj. Barbut, Dec.*, dicant 904

Clericum potentem ex patrimonio vivere teneri, quod ex beneficio provenit, dare pauperibus; *nam S. Th. 2. 2. q. 185. a. 7. ad 3. Caj. Hurt.* & alii dicunt illos loqui in casu gravis necessitatis proximi, nam *S. August.* expresse dicit, *in articulo necessitatis fructus beneficii non sunt bona nostra.* Vide *Leur. q. 72.* & quæ habet *Busenb.* referendus n. 1355. Notandum tamen, quod ait *Diana* suprà, *in facti contingentia* (circa admissionem plurium beneficiorum) *ubi materia est tam periculosa & lubrica, videat unusquisque, quid faciat, & viros doctos ac timoratos consulat; nec dicat, ille vel ille hoc facit, ergo licitum erit facere, id enim absonè infertur.*

905 §. X. Si fundator voluerit hoc beneficium à se fundatum obtineri posse simul cum alio vel aliis, id permittunt jura, quamvis aliàs jure positivo essent incompatibilia, quia potuit donare bona sua sub conditione etiam juri communi contraria, secundùm dicta n. 808., *Lott.* l. 1. q. 32. n. 43.: De cætero causæ dispensandi ad simul acquirenda vel retinenda plura beneficia, sunt, vel necessitas Clerici, si unum ei non sufficiat ad sustentationem, secundùm antè dicta, vel utilitas Ecclesiæ, ob quam plura conferri possunt Nobilibus, literatis, potentibus, bene meritis vel merituris de Ecclesia &c. Vide *Dianam* suprà & *Leur.* q. 74. & 75. Præterea *Fill. Lugo, Hurt.* putant sufficientem esse causam dispensandi ad obtinenda aut saltem ad retinenda plura beneficia, uti vult *Nav.*, si possessor sit impensurus fructus in pios usus, sed meritò contradicunt *Az* & alii cum *Leur.* q. 76., quia optimus usus est, si fructus cum titulo relinquantur alteri Clerico, ut se alat, & in similes usus impendat, quod superfluet: Si tamen quis habeat parentes, fratres, nepotes ex fratre vel sorore indigentes, hanc esse causam dispensandi dicunt *Nav. Az.*

Az. Castrop. Leur. q. 77. contra Bejam. p. 1. cas. 59. Et non ideo teneri dimittere beneficia propterea obtenta, quamvis cesset indigentia, docent Caj. Hurt. Leur. q. 80., dummodo fructus superfluos impendat piis causis. Addit Hurt. causam sufficientem esse, si habeat amicum indigentem, cui multùm debeat. Notant autem Præpos. Felin. Hurt. apud Leur. q. 78. ipsammet liberalitatem, quæ principem decet, esse in Papa sufficientem causam dispensandi. Denique satis certum est justam causam retinendi ejusmodi duo beneficia, per se loquendo, non esse, v. g. ut in hac vel illa electione possim favorem præstare amico, ipsemet eligi ad certam dignitatem, impedire hanc vel illam familiam aut factionem, ne votis prævaleat &c.

§. XI. In dubio, an adsint causæ vel circumstantiæ, quæ evacuent turpitudinem cumulationis plurium beneficiorum, Papæ est id declarare atque ita dispensare, Leur. q. 73. n. 2. Si autem dubium oriatur circa valorem dispensationis Papalis, de hoc etiam debet cognoscere Papa ipse & non Ordinarius, Cap. Ordinarii, de off. Ordin. in 6. Laym. Leur. q. 90. Quòd si satis constet dispensationem à Papa esse factam sine ulla causa, videtur non juvare pro foro conscientiæ, quamvis alii oppositum teneant, Leur. q. 81. & 82. Si tamen Papa habenti beneficium unum conferat aliud motu proprio & ex certa scientia, præsumi potest habuisse causam justam. Vide Leur. q. 83. 906

§. XII. Jam ampliùs non possunt Episcopi aut Nuntii Apostolici dispensare in eo, ut quis obtineat vel retineat simul plura beneficia incompatibilia, quia posteriores Canones & Trid. aliter fieri jubent, & inferior non potest dispensare in lege Superioris, Abb. Az. Less. Castrop. Garc. Hurt. Pirh. Leur. q. 79. 907

79. contra *Selv. Rebuff. Gamb. Hoj.* & alios putantes id posse propter necessitatem vel utilitatem Ecclesiæ; ob quam putant etiam *Abb. Barb.* & *Pirh.* l. 3. t. 5. n. 150. posse Episcopum dispensare, ut idem habeat unum beneficium actu & alterum habitu curatum. Vide *Castrop.* t. 13. d. 6. p. 4. n. 28., & dicenda n. 920.

908 §. XIII. Quamvis aliquis petens à Papa novum beneficium narrarit se habere alia beneficia, non ideo dispensatur ad hæc cum novo retinenda, si priora sufficiebant ad sustentationem, Cap. *Non potest*, de præb. in 6. *Nav. Mohed. Bartol. Ferrett. Rodriq. Gonz. Castrop. Leur.* q. 84. Si autem petierit dispensationem ad plura & reticuerit modicum beneficium, quod etiam habebat, dispensatio est nulla, quia talis expressio est de forma, Cap. *Non potest*, ibid., *Covarr. Laym. Pirh.* Quod verum est, etiamsi illud primum injustè possediisset, *Gl. Pirh.* Idem est, si reticuerit esse curatum, Clement. 1. *de præb.* Item si non meminerit pensionis datæ in titulum perpetuum, *Gonz. Garc. Chok. Pirh.* Item si non expresserit valorem beneficii impetrandi. Vide dicta n. 634. 642. 643. Debetque Papa hìc dispensans derogare decreto *Trid.* saltem generaliter, *Gonz.* Vide *Leur.* q. 87. 89. 191. 192.

909 §. XIV. Non ideo censetur dispensare Papa, quòd sciat aliquem habere plura & toleret, *Cùm multa per patientiam tolerentur, quæ si in judicium deducta fuerint, exigente justitiâ non debeant tolerari*, Cap. *Cùm jam dudum*, de Præb. *Pirh. Leur.* q. 85. Hinc ex aliis circumstantiis colligendum est, an Papa id approbet necne, quandoque enim expectat, ut ad se deferatur factum, aut non improbat positivè, ne gravius malum accersat.

910 §. XV. *Garc.* & alii putant, si quis habens beneficium

neficium sufficiens admittat aliud sufficiens, aut etiam insufficiens sine dispensatione, hocipso vacare primum, & hoc videtur colligi ex textu *Trid.* relato hic n. 898., sed *Abb. Nav. Gonz. Castrop. Pirh. Leur.* q. 91. dicunt neutrum actu vacare, valet enim collatio secundi, uti fatetur *Garc.*, & docent *Castrop. Lott. Luca, Leur.* q. 92. & 108., ideoque videtur relinqui libertati ipsius, ut retineat, quod volet, pœna enim illa privationis ipso jure & facto nullibi clarè statuitur: si tamen neutrum dimittat, *Nav. Gutt. Put. Gonz.* apud *Leur.* q. 91. dicunt privari posse per Ordinarium. Quòd si tamen pro acquirendo primo necessarias expensas fecit ex bonis suis, cogi non potest, ut illud dimittat ante restitutas expensas, nisi appareret, quòd eas feciisset purè in favorem Ecclesiæ sine animo eas repetendi, *Laym. Pirh.* l. 3. t. 5. n. 159. Si autem fundatio vel statutum habeat, ut obtinens tale beneficium non possit simul habere aliud, putant *Az.* & *Lott.* apud *Leur.* q. 93. primum jure ipso vacare per obtentionem secundi, quia per admissionem hujus videtur se reddere incapacem illius.

§. XVI. Putat idem *Garc.* p. II. c. 5. n. 310. ex 911
declaratione S. Congreg., si Ordinarius conferat tertium beneficium habenti jam duo insufficientia, vacare illa duo prima, si illud tertium sit per se sufficiens; si autem non sit sufficiens, debere unum ex præhabitis dimitti, alioqui ambo vacatura; sed alii in hoc ultimo contradicunt, nam secundùm dicta n. 901. probabile est posse eidem plura insufficientia conferri usque ad congruam sustentationem.

§. XVII Si ex dispensatione habenti plura be- 912
neficia conferatur adhuc aliud incompatibile, *Az. Garc. Pirh.* docent ex Clement. *Si plures*, de præb., eoipso vacare omnia priora, etiamsi collatio ultimi esset invalida; Vide *Leur.* q. 95. §. XVIII.

913 §. XVIII. Vacatio, de qua hactenus, non inducitur præcisè per collationem etiam acceptatam, sed prærequirit adeptam possessionem pacificam posterioris beneficii, Cap. *Licèt Episcopus*, de præb. in 6., Extrav. *Execrabilis*, *Az. Paris. Castrop. Corras. Garc.*, nisi per provisum stet, quominus possessionem posterioris adipiscatur, *Garc. Castrop. Lott. Leur.* q. 97. Quòd si possessio posterioris sit pacifica, sed oriatur lis de illius titulo, vacatio prioris non inducitur, ne, si lite cadat, omni beneficio careat, *Luca* & alii cum *Leur.* q. 98. contra *Inn. Tusch.* & alios. Si verò quis obtento titulo unius beneficii, absque illius possessione, obtineat secundum beneficium litigiosum, & priusquam efficiatur pacificus possessor hujus secundi, accipiat pacificam possessionem prioris, non ideo vacabit illud secundum litigiosum, cùm id nullibi statutum sit, *Nav. Less. Garc. Pirh. Leur.* q. 99.

914 §. XIX. Quandonam possessio censeatur pacifica, dictum est à n. 526. Putant autem *Bonif.* & *Mascard.* ut beneficium posterius censeatur pacificè possessum, & consequenter ut prius beneficium vacet, debere effluere annum, intra quem non moveatur lis super titulo vel possessione, quod *Tond.* dicit servari in Gallia; sed si hoc verum esset, Ordinarius Collator teneretur integrum annum expectare pro collatione beneficii vacantis per affectionem alterius, quod est contra praxin: itaque satis est interfluere duos menses, *Lap. Garc. Quintanadu. Castrop. Lott. Leur.* q. 100. & 107. n. 2. Et si lis non moveatur, *Garc.* putat beneficium prius censeri vacasse initio, è contrà *Rebuff.* dicit censeri primò vacasse in fine illorum duorum mensium. Videri possunt *Castrop.* p. 3. §. 6. n. 21. & *Luca* de benef. d. 54. n. 5.

§. XX.

§. XX. Ut inducatur vacatio prioris beneficii, 915
debet possessio posterioris etiam esse fructuosa, saltem ex majori parte fructuum, aliàs non censetur plenè possideri, Cap. *si tibi concesso*, de præb. in 6., *Abb. Rebuff. Az. Garc. Coras. Castrop. Leur.* q. 101. Censetur autem ei fructuosa, si ejus hæredibus post mortem obveniant fructus, secundùm dicta n. 673., docentque *Castrop. Garc. Leur.* q. 102.; aliud autem est, si applicentur fabricæ, mensæ Episcopali, aut inter reliquos dividantur, & id impedire non possit beneficiatus, beneficium enim tum non potest esse ipsi fructuosum, *Garc. Castrop. Leur.* q. 104.

§. XXI. Si solùm viâ facti injustè, attamen sci- 916
enter obtineas & pacificè possideas secundum beneficium, vacat primum in pœnam delicti, talis enim mala possessio habetur pro bona in odium capientis, *Az. Garc. Castrop. Lott.* Idem est, si beneficium, ad quod jus habes, per vim aut propriâ auctoritate occupes, Cap. *Eum qui*, de præb. in 6. *Pirh. Leur.* q. 105.

§. XXII. Ut inducatur vacatio præhabiti, de- 917
bet utrumque beneficium esse collatum in perpetuum, sive in titulum sive in commendam: & ita beneficium manuale inducet vacationem, si conferatur in perpetuum, *Abb. Garc, Pirh. Leur.* q. 106.

§. XXIII. Beneficia etiam insufficientia sunt in- 918
compatibilia, si ambo requirant residentiam personalem incompatibilem, hanc autem secundùm *Trid.* Sess. 24. c. 12. de Ref. requirunt Canonicatus & portiones in Cathedralibus & Collegiatis, nisi aliud habeat consuetudo: reliqua præsumuntur eam non requirere, *Imol. Rebuff. Felin. Gonzal.* Et sola residentia perpetua & præcisa inducit incompatibilitatem, non autem residentia ad tempus, simul permittens residentiam pro altero beneficio: *Pirh. Leur.* q. 110. n. 2. Nec inducit residentia tantùm

tùm causativa, *Nav. Anch. Tond. Imol. Butr.* Quænam autem residentia dicatur præcisa & causativa, dictum est n. 864.

919 §. XXIV. Per obtentionem secundi residentiam incompatibilem requirentis videtur vacare ipso jure quodcumque beneficium præhabitum requirens similem residentiam, utì colligitur ex *Trid.* Sess. 7. c. 4., docentque *Az. Gutt. Gonz. Zech. Hojed. Garc. Castrop. Leur.* q. 110., qui cum *Gart. Castrop. Luca* d 59. n. 2. dicit ambo vacare ipso jure, si præsumat utrumque simul ultra duos menses retinere; imò fit inhabilis ad Ordines & beneficia per Extrav. *Execrabilis.* Vide *Leur.* q. 124. & 128. Putant tamen *Nav. Paris. Piasc. Pirh.* & alii à *Trid.* nil innovari, ideoque secundùm antiquos Canones id verum esse tantùm de beneficiis curatis, dignitatibus, personatibus; quoad alia autem simplicia, beneficiatum tantùm cogendum esse ad dimittendum alterutrum. Vide *Leur.* q. 112. & 123. Sufficit autem, si dimittat cum effectu, licèt non cum solennitate, sic enim nunc receptum est per consuetudinem, *Zerol. Garc. Leur.* q. 125.

920 §. XXV. Duo curata in titulum sunt incompatibilia ratione residentiæ, Cap. *De multa*, de præb. Extrav. *Execrabilis*, *Trid.* Sess. 7. c. 4., idem dicens, si unum detur in titulum, alterum in commendam perpetuam, de utrisque enim est par ratio, *Gom. Mandos. Ricc. Tond. Az. Laym. Leur.* q. 117. Excipe, si unum esset curatum pro foro interno, alterum tantùm pro externo, utì Archidiaconatus, *Barb. Lott.* contra *Abb.* & *Pirh.*; item si unum sit actu, alterum habitu tantùm, vel tantùm accessoriè curatum; nam habitu, non dicitur simpliciter curatum, *Barb.* de off. Parochi c. 2. n. 74., & quod accessoriè tantùm est curatum, est absolutè simplex. Vide *Leur.* q. 116,

q. 116. & 130., qui q. 127. notat cum *Pirh.*, dicta de incompatibilitate beneficiorum Curatorum tenere etiam in pluribus dignitatibus & personatibus, licèt Curam animarum non habeant, Cap. *Ad hæc*, de præb., & Cap. *Cum singula*, de præb. in 6.

§. XXVI. Duo beneficia uniformia, id est ejus- 921
dem rationis & nominis, etiam simplicia, sunt incompatibilia sub eodem tecto, id est, in eadem Ecclesia, Cap. *De multa*, de præb., Cap. *litteras*, de conces. præb., Clement. ult. *de præb.*, Ratio est, quia minuitur cultus Divinus per paucitatem Ministrorum. Et tenet hoc, licèt residentiam non requirant, *Az. Garc. Lop.*, Et quamvis neutrum sufficiat ad sustentationem, utì cum communi *Garc.* & *Leur.* q. 129. contra *Zerol.*, Item quamvis unum eorum esset annexum alteri difformi, v. g. Decanatui, *Abb. Cardin. Gom. Rebuff. Garc.*, dummodo sint annexa seu unita æquè principaliter, aut ad vitam obtinentis tantùm, nam tum neutrum per unionem extinguitur, secundùm dicta n. 280.; Et etiamsi talis Decanatus esset in alia Ecclesia, *Nav. Garc.* Vide *Leur.* q. 130. Nec in hoc dispensare potest Episcopus, aut præscribere consuetudo, *Garc. Lambert. Pirh. Leur.* q. 131. Imò ad obtentionem secundi vacat ipso jure primum, Cap. *Litteras*, de conces. præb., Clement. ult. *de præb.*, Cap. 1. *de consuetud. in 6.*, *Abb. Az. Paris. Castrop. Rebuff. Lamb. Leur.* q. 132. Docent tamen *Nav. Mandos. Zerol. Zech. Gonz. Pirh.* l. 3. t. 5. n. 138. contra *Garc.* & alios, duas Capellanias in diversis altaribus esse compatibiles, si non sint ad idem ministerium & corpus constituendum, & habeant diversa onera, tum enim videntur esse beneficia difformia, de quibus jam dicetur. Vide *Leur.* q. 133.

§. XXVII. Si beneficia sub eodem tecto sint dif- 922

formia, utì est Decanatus & Canonicatus, docent *Inn. Mandos. Hojed.* & alii adhuc esse incompatibilia, quia Canones generatim prohibent haberi duo sub eodem tecto; admittunt tamen plerique unum ipso jure non vacare per admissionem alterius, sed tantùm esse dimittendum: Nec in hoc dispensare posse Episcopum, docent plerique, quamvis aliqui dicant posse. Vide *Leur.* q. 135. E contrà illa esse compatibilia docent *Abb. Nav. Felin. Lap. Rebuff. Paris. Gonz. Less.* in auct. v. *beneficium*, cas. 15. Consentit *Castrop.*, si sint simplicia, & singula insufficientia ad sustentationem, nec plura simul habeantur quàm duo, quia communis opinio & praxis interpretatur Canones de beneficiis uniformibus, si enim sint difformia, non ita minuitur cultus Divinus vel officium utriusque beneficii, cui satisfacere potest unus. Vide *Luca* de benef. d. 57. à n. 5. Hinc docent etiam *Nav. Laym. Pirh.* Parochum posse in sua Ecclesia habere Capellaniam, quamvis in hoc contradicat *Garc.* ob declarationem S. Congreg., sed *Pirh.* dicit, vel non esse authenticam vel non esse in usu. Vide *Leur.* p. 2. q. 610. n. 1. & p. 3. q. 133 134. 138. 141. Saltem alia duo difformia compatibilia esse, si talis sit consuetudo, docent plerique AA. utriusque sententiæ cum *Leur.* q. 136. & 137. Non tamen poterunt simul haberi aut validè conferri plura quàm duo, uti habet communis contra *Nav. Bottæum & Zerolam.* Vide *Leur.* q. 139. & 140.

923 §. XXVIII. Beneficia sita in Capella, Claustro, Cœmiterio, ambitu contiguo Ecclesiæ, censentur esse sub eodem tecto, quia ista censentur esse pars Ecclesiæ, quâ pollutâ vel interdictâ, etiam ipsa censentur talia, Cap. un. *de consecr. Eccles.* in 6., Cap. *Si civitas*, de sent. excom. in 6. Vide *Leur.* q. 142.

924 §. XXIX. Quæ dicta sunt de incompatibilitate bene-

beneficiorum, intelliguntur potissimùm de sæcularibus; pleraque tamen etiam conveniunt regularibus, de quibus speciatim multa habet *Leur.* à q. 143. usque ad 149.

§. XXX. Beneficia omnia promoti in Episcopum vacant ipso jure, Cap. *Cùm in cunctis* de Elect., *Trid.* Sess. 7. c. 9. Sess. 23. c. 2. Quod ad pensiones extendunt *Barb. Castrop. Paris. Garc.* Vide *Leur.* q. 149. Et idem est de promoto ad Papatum, *Paris. Garc. Leur.* q. 150. Item de promoto ad Abbatiam, *Paris.* & alii cum *Leur.* q. 158. Idem tamen non est de Episcopo titulari in partibus infidelium, quia hic nunquam acquirit possessionem aut fructus, & consuetudo est non peti dispensationem, (alioqui appositio manûs Papalis causaret affectionem) *Paris. Pirh. Luca* d. 4. n. 9. *Leur.* q. 151. contra *Rebuff.* & alios. Similiter non est idem de promoto ad Cardinalatum, nam potest retineri aut etiam conferri aliud beneficium, *Abb. Laym. Pirh. Leur.* q. 159.; debet tamen esse compatibile & conveniens dignitati Cardinalatûs, utì statuit *Sixtus V.*, quem refert *Diana* p. 5. t. 2. R. 11. Vide eundem R. 41. 925

§. XXXI. Conferri potest aliud beneficium Episcopo, 1. necdum confirmato, *Garc.* p. 11. c. 6. n. 47. 2. Confirmato, si Papa dispenset vel si necessitas sustentationis exigat, *Abb. Lamb. Rodriq. Less. Garc.* n. 44. Et posse tum etiam sine dispensatione conferri aliud simplex de se compatibile, utì etiam Parocho, tenent *Nav. Laym. Less. Pirh. Leur.* q. 152. contra *Castrop.* 3. Si Episcopatui renunciarit, *Nav. Garc.* n. 45. contra *Cardin.* 4. Si sit tantùm titularis, *Nav. Garc.* contra *Bursatt.*; estque hic etiam sine dispensatione capax pensionis. Vide *Leur.* p. 2. q. 765. Quòd si verus Episcopus admitteret dignitatem aliam, v. g. Abbatiam, non ideo vacaret 926

Episcopatus, tum quia Episcopatus in Canonibus odiosis non venit nomine dignitatis vel beneficii, tum etiam quia non potest deseri sine speciali licentia, *Abb. Rebuff. Coras. Laym. Garc. Pirh. Leur.* p. 3. q. 154. contra *Castrop.*

927 §. XXXII. Vacatio beneficiorum & pensionum Episcopi prærequirit confirmationem, possessionem & consecrationem; aut concurrente negligentiâ lapsum trimestris, nisi, utì nunc est stylus Curiæ, Papa exprimat vacare per confirmationem, *Garc. Castrop. Pirh.* Beneficia tamen illa promovendorum ad Episcopatum vel Prælaturam reservantur Papæ à puncto electionis, per Reg. Cancell. & Extrav. *Ad Regimen*, de præb. Vide *Leur.* q. 155. & 156. Quòd si per dispensationem prolongetur tempus sumendæ consecrationis, *Abb. Butr. Felin. Garc. Sanch.* dicunt etiam prolongari tempus inchoandæ vacationis; quod admittunt *I. Andr.* & alii, si dispensatio data sit motu proprio Papæ, sed probabilius est cum *Laym.* & *Leur.* q. 157. beneficia vacare elapsis tribus mensibus, quia hæc sunt ab invicem independentia, nec dispensatio in uno postulat dispensationem in altero.

928 §. XXXIII. Si Episcopus vel Prælatus transferatur ad aliam Ecclesiam, vacat prior ipso jure, Cap. *In apibus*, 7. q. 1. Cap. *Quanto*, de transl. Episc. Et ea vacatio inducitur eo tempore, quo in Consistorio absolvitur à priore Ecclesia, etiam ante expeditionem litterarum & possessionem, ne sit sponsus duarum & velut spiritualis adulter, *Barb. Engel.* Quòd si auctoritate suâ se transferat ad aliam Ecclesiam, privatur utrâque, saltem per sententiam, *Leur.* q. 160.

929 §. XXXIV. Si promotus vel translatus ad aliam Ecclesiam impediatur in capienda possessione suæ nova

novæ Eccleſiæ, poteſt ſine nova collatione redire ad priorem, quia Papa volebat vacationem ſub conditione habendæ alterius, arg. Cap. *Si beneficia*, de præb. in 6. *Caſtrop. Garc. Leur.* q. 155. n. 3. & q. 160. n. 4.

Q. 133. *Quid notandum ſit circa vacationem per matrimonium, ingreſſum Religionis, militiam, captivitatem, abſentiam.* R. Seqq. 930

§. I. Per matrimonium de futuro, ſive per ſponſalia non amittitur beneficium, *Sanch. Caſtrop. Lott. Leur.* p. 3. q. 44.; talem tamen meritò privandum eſſe dicit *Leſſ.*, ſed meliùs contradicunt *Lott.* & *Garc.* p. 11. c. 8. n. 19., quia nullibi imponitur ea pœna. E contrà per matrimonium de præſenti vacant ipſo jure abſque ſententia vel declaratione omnia beneficia iu Eccleſia latina, Cap. 1. & 3. *de Cler. conjug.*, & cap. un. eodem tit. in 6. *Az. Sanch. Barb. Leur.* q. 36. contra *Carer.* & *Rodriq.*, Similiter cum matrimonio penitus emoritur, nec ſoluto matrimonio reviviſcit jus ad beneficium, exſpectativa, acceſſus, regreſſus &c. *Sanch. Garc. Barb. Pariſ. Caſtrop. Lott. Leur.* q. 38. Quod tenet, etiamſi uxor non conſummato matrimonio ingrederetur Religionem aut moreretur, *Sanch. Garc. Barb. Caſtrop. Lott. Leur.* q. 41. Item perditur jus ad penſiones Eccleſiaſticas, *Tuſch. Barb. Pariſ. Caſtrop. Lott. Leur.* q. 38. Neque in his diſpenſare poteſt Epiſcopus, *Abb. Hoſt. Az. Caſtrop. Lott. Leur.* q. 42. & 48. Diſpenſatio tamen habilitans ad beneficium non tollitur per matrimonium, *Sanch. Garc. Leur.* q. 39.

§. II. Si matrimonium ſit invalidè contractum defectu conſenſûs in beneficiato, vel quia caruit libertate, vel quia vi aut injuſto metu eſt coactus, non inducitur vacatio, quia nec aſſumpſit nec attentavit aſſumere matrimonium, *Sanch. Garc. Caſtrop. Lu-* 931

ca, *Lott.* Si autem dolosè finxit consensum, aut scienter contraxit cum impedimento dirimente, adhuc putant *Sanch. Less. Laym. Castrop. Pirh.* aliique Theologi ipso jure non induci vacationem, quia Canones tantùm loquuntur de legitimo matrimonio, & reipsa talis non contraxit statum incompossibilem, nec censeri potest voluisse dimittere beneficium; consentit *Garc.*, si ignoranter ita contraxit, sed *Covar. Gonz. Barb. Tond.* & Canonistæ communiter docent jure ipso vacare, sive ignoranter sive scienter sit contractum, & *Lott.* dicit oppositam sententiam esse cavendam ac erroneam, quia quando lex ipsa vel dispositio consideravit potiùs ipsum factum quàm effectum, pœna incurritur per ipsum factum, *Bartol.* in l. *quidergo*, n. 1. ff. de his, qui notantur infam., Hinc in ordine ad incurrendam hanc pœnam privationis ipso jure putant non esse inspiciendam facti validitatem, sed factum ipsum, ideoque hanc vacationem causari à sola attentatione statûs imperfectioris, & ejusdem productione ad aliquod esse de facto, licèt fiat absque valore. Vide *Leur.* q. 43. 46. 47.

932 §. III. Si beneficiatus pubes contrahat cum impubere matrimonium, non videtur ipso jure privari beneficio, quia talis contractus interpretatione juris est tantùm sponsalitius, cap. un. *de desponsi. impub.* in 6. *Nec obstat*, quòd sit attentatio matrimonii; *quia* hæc non inducit obligationem, vacatio autem non respondet attentationi nullam inducenti obligationem, *Castrop. Leur.* q. 45.

933 §. IV. Quamvis præbenda Canonessæ non sit beneficium, secundùm dicta n. 230., tamen vacat per matrimonium, utì dictum est n. 233.

934 §. V. Beneficium non vacat per ingressum in novitiatum Religionis, Cap. *Beneficium*, de Regu-

lar.

lar. in 6. Imò novitius manet capax novi beneficii, sei conferatur, *Lott. Leur.* q. 54. Et hæc tenent, licèt novitiatus produceretur ultra ordinarium tempus, quia manet idem status, *Sanch. Mandos. Castrop. Leur.* q. 55. Et fructus perceptibiles in absentia acquiruntur novitio, non tamen requirentes personalem præsentiam, quia hæc non est ex causis à jure expressis, *Suar. Sanch. Garc. Castrop. Leur.* q. 56. Si tamen beneficium requirat servitium, debet statui Vicarius, assignatâ solùm congruâ portione fructuum, *Laym. Tann. Lohn. Leur.* q. 57. Quòd si beneficium sit Curatum, debet obtineri licentia Ordinarii in scriptis, *Garc.* c. 9. n. 30. Quod dictum est de novitiis, valet etiam de conversis ingredientibus Monasterium & vestem religiosam assumentibus cum solo voto simplicis obedientiæ, *Lott. Leur.* q. 53.

§. VI. Per professionem religiosam vacant ipso 935
jure beneficia in sæculo obtenta, cap. *Beneficium*, de Regular. in 6., Item jus ad beneficium, uti & pensiones Ecclesiasticæ, *Sanch. Barb. Garc. Castrop. Luca.* Valetque hoc etiam de votis coadjutorum formatorum in Societate Jesu, *Castrop. Leur.* q. 52. Idem est de conversis, qui emittunt professionem, *Lott. Leur.* q. 53. Et dicta tenent, etiamsi professio sit solùm tacita, id est, quæ inferatur per conjecturas & signa exteriora, ac fieri censeatur per actum aliquem professis proprium, qualis est eligere in Capitulo &c. *Lott. Leur.* q. 50.; si tamen professio sit nulla, non vacant, sed post declarationem nullitatis potest insistere beneficio, quia hìc attentabatur status melior, unde non est ideo privandus, *Lott. Leur.* q. 51.

§. VII. Licèt per emissionem votorum simpli- 936
cium in Societate JESU aliquis fiat Religiosus, tamen non ideo ipso jure vacat ejus beneficium aut

aut pensio, quia manet capax juris & dominii fructuum, *Sanch. Barb. Castrop.* Decrevit tamen Congreg. III. Can. 5., ut antequam vota simplicia emittantur, omnia beneficia dimittantur, *Leur.* q. 52.

937 §. VIII. Beneficia ipso jure vacant per militiam sæcularem, quia est status incompossibilis, *Gl. Gig. Az. Tond. Paris. Gonz. Lott.*, Unde dimissâ militiâ non poterit quis redire ad beneficium adhuc vacans, *Ricciul. Barb.*, qui tamen putant Clericum in Sacris constitutum venire tantùm privandum: probabile etiam videtur, si tantùm sit adscriptus militiæ & necdum secutus castra, neque exercuerit militaria, non vacare beneficia ipso jure, *Gl. Az. Rebuff. Tond. Lott. Leur.* q. 59.

938 §. IX. Beneficia non vacant per captivitatem aut incarcerationem perpetuam, id enim nullus Canon statuit, *Tond. Lott. Luca*: *Nec obstat*, quòd Cap. *Si Episcopus*, de suppl. neglig. præl. in 6., Ecclesia censeatur vacare, Episcopo in captivitatem abducto, *nam* eodem modo censetur vacare, si fiat amens, nec ideo verè vacat, sed in tantùm censetur vacare, quòd jurisdictio devolvatur ad Capitulum, *Laym. Luca.* Quòd si beneficiatus in captivitate vel carcere moriatur, beneficium vacat per mortem, nec in materia Canonica valet dispositio civilis legis Corneliæ statuentis morientem in captivitate fingi mortuum in hora captivitatis, *Leur.* q. 60.

939 §. X. *Gl.* & alii communiter, teste *Pirh.* l. 3. t. 5. n. 171. docent per solam absentiam, quamvis 10. annorum, non censeri vacare beneficium, nec beneficiarium ipso facto vel jure censeri privatum, sed esse citandum: nisi tamen propter nimis longam absentiam & alias circumstantias aliquis censeri possit beneficium pro derelicto habere, *Gonz.* gl. 15. n. 64.

940 *Q.* 134. *Quid notandum sit circa privationem ob varia delicta.* *R.* Seqq. §. I.

§. I. Certum eſt per aliqua delicta inducí privationem beneficii: & quamvis multi teneant hujuſmodi pœnæ locum non eſſe niſi in delictis à jure expreſſis, eò quòd leges pœnales non ſint extendendæ, ſecundùm dicta l. 1. n. 616., ſitque hoc probabilius cum *Gonz. Garc. Leur.* p. 3. q. 169., tamen aliqui cum *Selv. & Rebuff.* docent poſſe extendi ad delicta expreſſis ſimilia, ſed hoc intelligunt alii, ſi à jure exprimatur pœnam ad ſimilia extendi poſſe. Debet autem eſſe delictum, non ſemper atrox, attamen magnum, quia privatio beneficii cenſetur mors civilis, ſicut privatio vitæ eſt mors temporalis, *Luca* de benef. d. 75. n. 4.; quænam autem delicta cenſeantur magna, remittitur Judicis arbitrio, ſpectatis circumſtantiis & qualitatibus, *Selv.* p. 3. q. 3. n. 2.

§. II. Sententia privationis hìc, eſt vel hominis, 941
ſi Judex eam pronunciet; vel legis, ſi pœna illa ab ipſa lege infligatur: differunt autem hæ ſententiæ, 1. quòd ſententia legis ſit certior & majorem vim habeat. 2. Quòd probatio ſequatur ſententiam legis, & antecedat ſententiam hominis. 3. Quòd executio ſententiæ legis, ſaltem ſupponentis factum, prærequirat ſententiam vel declarationem hominis, non contrà. 4. Quòd à ſententia legis non detur appellatio, detur autem à ſententia hominis. Vide *Leur.* q. 162.

§. III. Nullum delictum inducit privationem 942
beneficii ipſo jure, niſi in jure ita ſit expreſſum, *Felin. Coraſ. Suar. Hoj. Henriq. Mandoſ. Rebuff. Garc. Lott. Pirh.* Et in dubio, ſi verba non ſint clara, præſumitur tantùm inducenda per ſententiam, *Tiraq. Gamb. Gonz. Garc. Pariſ. Lott. Pirh. Leur.* q. 170., Putantque *Gonz.* & alii per hæc verba, *eoipſo*, *hoc ipſo*, ſignificari privationem à lege ipſo jure; imò & ſolis his, *privatus exiſtat.* Vide *Leur.* q. 171.

943 §. IV. Si ad exequendam pœnam privationis non exigatur factum hominis, *Bald. Felin. Dec.* & alii dicunt non requiri declarationem delicti; contradicunt *Gl. Anch. Archid. I. Andr. Lott.* Et fatentur omnes non requiri, si factum, ex quo concluditur delictum, sit notorium, sed dicunt tum sufficere dari terminum ad excusandum factum, maximè si agatur de præjudicio irretractabili. Vide dicta l. 1. n. 612. Id autem hìc dicitur notorium, quod non tantùm est verum & manifestum, sed cujus veritas publicè est nota, secundùm dicta l. 3. p. 2. n. 1219. Vide etiam *Leur.* q. 163. 164. Non sufficit autem allegari, quòd delictum sit notorium, sed ì negetur, debet Judici probari esse tale, *Lott.* & alii cum *Leur.* q. 165. Et quamvìs interea temporis, dum pro declaratione delicti fit examen, beneficium sententiâ legis amissum censeatur vacare, & quidem à momento delicti, ideoque resignari non possit, secundùm dicenda n. 986. Nec fructificet reo, nec ejus interea morientis obitu vacare censeatur, *Barb. Paris. Castrop. Lott. Chok. Leur.* q. 166., nihilominus reum posse in conscientia possessionem retinere, & in hac manutenendum esse usque ad sententiam declaratoriam facti, docent *Covarr. Nav. Henriq. Sua. Vasq. Sot. Mol. Less. Laym. Az. Tond. Lott. Pirh.*; imò & manere dominum putarunt *Sot. Vasq. Mol. Bann. Gutt.* & alii apud *Garc.* p. 11. c. 10. n. 10., quamvis contradicant *Caj. Vega, Less. Valent.* & alii: ac in hoc conveniunt, quòd non teneatur reus seipsum spoliare seu in seipso pœnam exequi, utì etiam notavimus l. 1. n. 612., sed debere id fieri ministerio & auctoritate Judicis: è contrà tamen *Abb. Felin. Nav. Tiraq. Paris. Hoj.* aliique cum *Garc.* n. 18. dicunt in conscientia teneri dimittere beneficium. Vide *Leur.* q. 167. In omnium sententia, si, v. g. Parochus,

dus, cujus beneficio est conjuncta potestas absolvendi, eligendi aut conferendi beneficia, sit ipso jure privatus beneficio ob crimen adhuc occultum, & nihilominus ratione publici muneris ac officii absolvat pœnitentes, eligat ad beneficia vel conferat, valent hi actus, quia vel adhuc possidet prius jus, vel saltem Ecclesia supplet, ad evitanda gravissima incommoda, utì facit jus civile L. *Barbarius*, ff. de off. præt. *Abb. Caj. Az. Less. Leur.* q. 168.

§. V. Ad privationem per sententiam procedi 944
non potest ex diffamatione, adminiculis & præsumptionibus, sed prærequiritur legitima confessio vel concludens delicti probatio. Putat tamen *Luca* n. 8., si sit vehemens diffamatio, ob quam delictum scandalosum apud populum habeatur pro certo, accedentibus indiciis indubitatis, posse Judicem in magnis tribunalibus dilatare arbitrium contra infamatum. Vide *Leur.* q. 172. Quomodo autem detur appellatio, supplicatio vel recursus à sententia Judicis; item exceptio nullitatis & notoriæ injustitiæ, vide *Leur.* q. 173. & 178.

§. VI. Quamvis beneficiatus per sententiam 945
condemnetur de delicto, ob quod privari potest beneficio, si tamen sententia ei non imponat pœnam privationis, hanc non incurrit, sed resignare poterit, nisi privatio à lege expresè statuta sit ipso jure, *Felin. Rebuff. Paris. Lamb. Zerol. Gutt. Garc. Lott. Leur.* q. 175. Quòd si per sententiam ipsi pœna privationis imponatur, beneficium illico vacat, *Abb. Rebuff. Lott. Leur.* q. 174., Excipe, nisi sententia esset nulla, quia *quod nullum est, nullum præbet impedimentum*, secundùm Cap. *Illud*, de jurepatr. *Paris. Leur.* q. 178. n. 1.; Item nisi appellet, de quo vide dicenda n. 985.

§. VII. Per quæ delicta, & quomodo inducatur 946
pri-

privatio beneficii, videri potest fusè apud *Leur.*, Et speciatim an & quomodo inducatur ob non factam publicationem resignationis, explicat q. 758. & seqq. Ob non servatam formam à *Pio V.* præscriptam, q. 184. Ob non promotionem ad debitos Ordines intra annum, q. 185. Ob non residentiam, q. 186. Ob omissionem habitûs Clericalis, q. 187. Ob denegatam ostensionem tituli vel dispensationis pro retinendis beneficiis incompossibilibus, q. 188. Ob non solutas Cameræ Apostolicæ annatas, q. 189. 190. Ob non expressum valorem beneficii, q. 191. 192. Ob apprehensam possessionem ante expeditionem litterarum, q. 193. Ob factam alteri possessori violentiam in apprehendenda possessione, q. 194. Ob violationem sequestri, q. 195. Ob retentionem scripturarum spectantium ad Cameram Apostolicam, aut non revelationem illius, qui retinet, q. 196. Ob crimen falsi in litteris Apostolicis commissum, q. 197. Ob malam promotionem ad Ordines majores, q. 198. Ob alienationem rerum Ecclesiæ vel beneficii, q. 199. Ob simoniam conventionalem, q. 200. Ob simoniam confidentialem, q. 201. 202. 203. Ob excommunicationem, suspensionem & interdictum in eis, q. 204. 205. 206. 207. Ob irregularitatem, q. 208. Ob homicidium, mutilationem, vulnerationem, percussionem, q. 209. Ob assassinatum, q. 210. Ob procurationem abortûs, q. 211. Ob Sodomiam, q. 212. Ob pollutionem extraordinariam & bestialitatem, q. 213. Ob defloration Monialis, q. 214. Ob adulterium, q. 215. Ob concubinatum, q. 216. 217. Ob perjurium, q. 218. Ob blasphemiam, q. 219. Ob sacrilegium, q. 220. Ob furtum, usuram, incendia, & similia, q. 221. Ob incarcerationem beneficiati in ordine ad extorquendam resignationem, q. 222. Ob

Ob temeritatem, si quis sine presbyterio legat Missas & Confessiones audiat, q. 223. Ob simulationem supponentis se loco alterius pro beneficio obtinendo vel pro examine, q. 224. Ob crimen læsæ Majestatis humanæ, q. 225. 226. 227. Ob hæresin, q. 228. 229. Ob receptationem aut favorem hæretico exhibitum; vel ob procreationem ab hæretico, q. 230. 232. Ob apostasiam & schisma, q. 231. Ob impetrationem beneficii ad preces hæretici, q. 233.

§ VIII. Si privandus citatus non compareat, est, 947.
tanquam contumax, habendus pro convicto & confesso, adeoque ad pœnam ordinariam condemnari potest, *Luca* n. 7.; Si tamen compareat intra annum & purget contumaciam, cessat omnis effectus sententiæ: si autem compareat & purget post annum, quando jus in beneficio est alteri quæsitum, juvari non potest, *Farin. Lott. Leur.* q. 18.

§. IX. Delicta, quæ non privant ipso jure, non 948.
impediunt restitutionem in integrum, *Abb. Paris.* Et quidem justè privatus restituitur ex gratia, injustè privatus, ex debito. Vide *Leur.* q. 179., ubi etiam explicat, an imploratio restitutionis in integrum suspendat executionem.

§. X. Beneficium vacans per privationem sive 949
juris sive sententiæ ob delictum vel aliam causam, cadit sub Regulam mensium, nisi aliunde sit reservatum, *Nav. Gonz.* Gl. 15. n. 156. Nequit autem conferri Judici nec Judicis nepoti, consanguineo, affini, sollicitatori, Procuratori, domestico, familiari, ob bullam *Pii IV. Cupientes*, apud *Gonz.* n. 158., ut sic vitetur occasio fraudum & injustitiæ.

Q. 135. *Ad quem spectent fructus beneficii post* 950
mortem beneficiati, vel pensiones post mortem pensionarii. R.

§. I. Fructus beneficii à die vacationis spectant,

per

per se loquendo, ad illum, qui beneficium obtinebit, nisi defunctus habeat annum gratiæ, tunc enim spectabunt ad hæredes, uti dictum est n. 673. Et quoad fructus, qui restant vel obveniunt v. g. Sede Episcopali Vacante, Caput, *Quia sæpe*. de Elect. in 6., suspendit ab officio & beneficiis illos Capitulares, qui occupant aut dividunt inter se dimissa à defuncto Prælato aut obvenientia tempore vacationis. Similiter Caput *Statutum* De Elect. in Clement. declarans Caput, *Quia sæpe*, sic habet, *statutum super bonis, à Prælatis Cathedralium, Regularium & Collegiatarum Ecclesiarum dimissis aut obvenientibus tempore vacationis earum, futuris successoribus, fideliter reservandis editum, locum declaramus habere in omni emolumento, quod provenit ex jurisdictione & sigillo Curiæ Ecclesiasticæ vel sæcularis, aut aliàs undecumque, quod ad Prælatos (Ecclesiis non vacantibus) pertineret: consuetudine qualibet contrariâ non obstante, ita tamen, quòd in istis & similibus rationabiles deducantur expensæ.* Idem declaravit S. Congreg. 5. Aprilis 1627. uti videri potest apud *Fermosinum* De potest. Capit. Sede Vacante, tr. 1. q. 4. n. 6. Intellige hæc, per se loquendo, id est, præscindendo à privilegio, statuto vel novâ consuetudine legitimè præscripta. Probabiliùs autem tenent *Covarr. Mol.* uterque, *Gutt. Paris.* & alii, quos citat atque sequitur *Garcias* de Benef. p. 2 c. 1. n. 96. fructus pro rata anni dividendos esse inter defunctum & successorem: & consequenter ex fructibus respondentibus tempori vacationis, peti poterunt expensæ faciendæ in onera v. g. aulæ per tempus aliquod continuandæ, nam in dicto Cap. *Statutum* additur, *ita tamen, quòd in istis & similibus rationabiles deducantur expensæ:* sunt autem rationabiles ejusmodi expensæ, tamdiu enim

enim censetur domui suæ præesse Prælatus: Item si Ministris & Officialibus secundùm loci consuetudinem solvantur salaria usque ad certum tempus: hinc *Glossa* ad dictum Cap. Verbo *Expensis*, ait, *hoc etiam ibidem addebat Archidiaconus, ut quia salaria dantur Officiali..... vel fiunt expensæ in Ministris* &c. Intellige semper, nisi obstet statutum vel alia consuetudo.

§. II. Putat *Tond.* qq. benef. p. 1. c. 22. n. 2. 951
Fructus beneficii, si exacti non sint ante obitum beneficiati, non transire ad hæredes, sed remanere in dominio Ecclesiæ, verùm oppositum cum communi docet *Galli* disp. 37. n. 7., Quia tales fructus, quando cessit dies, habentur pro perceptis, ergo sicut fructus percepti spectant ad hæredes, ita etiam exigendi; similiter si pensionarius moriatur ante terminum solvendi, beneficiarius solvere debet hæredibus pro rata fructuum perceptibilium usque ad illud tempus, utì cum communi *Garc.* p. 2. c. 1. n. 106. *Tond.* n. 4. *Lott.* l. 1. q. 44. n. 16. *Galli* n. 8., quem vide totâ disp. 37. Vide etiam dicenda n. 962. & 1162. Item *Luca* de benef. disc. 100.

Q. 136. *Quid in genere notandum sit circare-* 952
signationem. R. Seqq.

§. I. Singulas particulas in definitione resignationis positas explicat *Leur.* p. 3. q. 234. Divisiones autem exponit q. 235., inter cætera rectè notans cum *Nav. Barb. Lott. Pirh.* contra *Az. Castrop.* & alios, resignationem tacitam non esse quamcumque amissionem beneficii, quæ fit ex sola juris dispositione independenter à voluntate beneficiati (hæc enim non est resignatio, sed potiùs privatio jure ipso, v. g. ob initum matrimonium) sed esse talem dimissionem, quæ absque verbis vel scriptura inducitur à jure ipso per quandam interpretationem voluntatis beneficiati

ciati sufficienter declaratæ ex facto aliquo ad renuntiandum apto, utì si quis permittens beneficium suum conferri alteri, simul det signum externum, quo consensus ille sufficienter significetur.

953 §. II. Nomine resignationis, ordinariè venit pura, & non conditionata, nisi materia subjecta vel circumstantiæ aliud postulent; hinc si quis habeat exspectativam ad primum beneficium vacaturum per mortem vel resignationem, si aliquod resignetur sub conditione, non poterit illud prætendere, *Gonz.* & alii. *Dixi*, ordinariè, nam quando in Regula de mensibus à reservatione Papæ excipiuntur vacantia ex resignatione, per hanc intelligitur etiam conditionata: similiter omnis dispositio loquens de resignatione, regulariter intelligitur etiam de permutatione, quamvìs permutatio sit resignatio conditionata; hinc Regula de publicandis resignationibus intelligitur etiam de permutationibus. Vide *Leur.* q. 236.

954 §. III. Conditiones, quæ apponi possunt resignationi, reducuntur ad has 4., 1. Ut beneficium conferatur alicui designato; & hæc dicitur in favorem. 2. Ut resignatarius vicissim ipsi permittat suum beneficium; & hæc dicitur permutatio. 3. Ut sibi reserventur omnes vel aliqui fructus; & tunc dicitur sub pensione. 4. Ut regredi vel ingredi possit ad beneficium; regredi quidem, v. g. si resignatarius præmoriatur; ingredi autem, v. g. si alicui collatum sit beneficium, & hic ante captam possessionem cedat alteri, sub pacto, ut post absoluta studia propriâ auctoritate illud recipere possit; & tunc dicitur resignatio cum regressu vel accessu. Vide *Leur.* q. 235. n. 3.

955 *Q. 137. An resignatio censeatur favorabilis, an odiosa.* *R.* Facta ob utilitatem Ecclesiæ, est favorabilis;

bilis; facta in favorem tertii, est odiosa : & in genere resignatio censetur odiosa, ideoque strictæ interpretationis, *Gl. Nav. Decius, Cravet. Burs. Paris. Castrop.* t. 13. d. 2. p. 15. n. 5. *Garc. Leur.* p. 3. q. 237. An idem sit de permutatione, dicetur n. 1081.

Q. 138. *Quid notandum sit circa vacationem beneficii resignati. R.* 956

§. I. Si resignatio sit pura & à Superiore admissa, hoc ipso adest vacatio beneficii, quoad titulum, *Leur.* p. 3. q. 238. Item quoad possessionem naturalem & civilem, *Paris. Leur.* q. 243. Quamvis secundùm dicta n. 685. manere possit possessio facti seu detentio, si resignans permaneat in loco beneficii & officio; cui si pergat incumbere animo continuandi, putant *Butr. Calder Sarn. Rebuff. Leur.* q. 239. retineri etiam possessionem naturalem ; Vide tamen *Leur.* q. 264. n. 1.

§. II. Si resignatio sit in favorem & expeditæ sint literæ, v. g. pro Titio, docent aliqui cum *Lott.* hoc ipso adesse vacationem, quamvis Titius ante obtentum beneficium moreretur, dummodo resignationi consenserit, quia pactum & conditio non fuit, ut Titius reipsa haberet beneficium, sed ut Papa conferret in favorem Titii, quod factum est, ergo conditio videtur impleta, & mortuo Titio vacabit beneficium per resignationem in manibus Papæ. *Cons.* nam si literæ fuissent expeditæ in forma *gratiosa*, habuissent vim, & Titius jam obtinuerat gratiam in instanti, quo gratia fuisset signata & registrata, non obstante voluntate resignantis, uti fatentur plerique cum *Rebuff.* & *Gonz.* ; potestque de hoc videri *Rosa* de Exe. lit. Apost. p. 1. c. 6. à n. 199. , Ergo idem dicendum est, licèt fuerint in forma, *dignum.* Contradicunt cum communi *Barb.* de Jure Eccles. l. 3. c. 15. n. 75. *Rosa* c. 15. à n. 87. *Luca* de benef. d. 957

34. n. 5. d. 35. n. 3. d. 39. n. 2. d. 94. n. 4., quia mens resignantis fuit non abdicare jus, nisi illud obtineret Titius, cui resignantis menti benignè annuit Papa, ergo beneficium non vacat, nisi resignatio effectum sortiatur in resignatario; pro quo duas claras decis. Rotæ affert *Rosa* à n. 135.; imò *Tond.* putat jus non perdi à resignante, nisi resignatarius jam sit adeptus possessionem. Vide *Leur.* q. 240. Addunt *Nav. Rebuff. Barb. Sarn. Paris. Tond. Leur.* q. 243. possessionem continuari à resignante, ideoque posse peragere omnia, donec adimpleatur conditio: quod verum esse dicit *Luca*, etiamsi inter resignantem & resignatarium fuerit ab initio orta lis, an capta ab hoc possessio fuerit valida. Vide *Leur.* q. 241.

958 §. III. Si quis bonâ fide resignet propriâ authoritate aut coram non Superiore, amittit possessionem sed non titulum, *Abb. Menoch. Barb. Paris.* Et ad recuperandam eam possessionem, secundùm *Nav. Barb. Paris.* indiget authoritate Superioris. Si conditionatè resignet nulliter, idque scienter, amittit titulum, *Rota, Rebuff. Paris. Garc. Luca.* Si resignatarius resignationem non publicet, amittit titulum, & beneficium vacat per resignationem, *Gonz. Garc. Lott. Luca.* Si resignans moriatur intra 20. dies, beneficium vacat hujus morte, *Lott. Luca.* Si resignârit purè & moriatur, ac pariter moriatur resignatarius per literas in forma *dignum* nominatus, sed necdum provisus, beneficium videtur vacare per resignationem & non per mortem hujus resignatarii, quia per literas in forma *dignum* non acquiritur jus in re; Contradicit tamen *Luca* d. 35. n. 31. dicens in forma *dignum* tunc tantùm non habere effectum. quando constaret gratiam non posse redigi in actum, v. g. ob incapacitatem subjecti provisi; si autem constet gratiam esse justificabilem, putat dicendam

cendam esse puram & perfectam ab initio, quia conditio, quæ de facto inest, non suspendit actum, subsequens autem justificatio secundùm ipsum solùm declarat, quod jam inerat & nobis ignotum erat, atque ideo aperit viam ; non ad jus jam præhabitum, sed ad executionem, sicque pluries esse decisum affirmat ; & idem iterum defendit uberiùs d. 37. n. 7. Vide *Rosa* à n. 106.

§. IV. In casibus illis, quibus amittitur titulus, etiam amittitur possessio ; valentque dicta similiter de permutatione. Vide *Leur.* q. 242. An autem & quando vacent beneficia permutata, dicetur n. 1082. 959

Q. 139. Ad quem spectent fructus beneficii resignati. R. 960

§. I. Si resignatio sit irrita, & resignans non perdat titulum, fructus ad hunc spectant ; si autem amiserit vel deposuerit titulum, caret fructibus, *Rebuff. Gonz. Paris. Leur.* p. 3. q. 246.

§. II. In resignatione pura fructus, per se loquendo, spectant ad successorem, non aliter ac si beneficium vacasset per obitum, secundùm dicta à n. 950., docentque *Paris.* & *Lott.* In resignatione autem facta in favorem, secundùm *Paris.* & alios fructus usque ad diem consensûs à Superiore præstiti debentur resignanti, & ab illo die incipiunt deberi resignatario : hinc universim verum est, quòd in omni resignatione fructus non debeantur resignanti, nisi usque ad momentum, quo ab eo abdicatur titulus & possessio, ac postmodum reserventur successori, etiamsi postea priùs acquirat jus in beneficio, *Barb.* Vide *Leur.* à n. 4. 961

§. III. In resignatione pura, fructus civiles, quales sunt pensiones ex censu, locagium domûs, spectant ad resignatarium, nisi resignans reservarit, aut consuetudo sit contraria, nam alioqui censetur cum 962

titulo abdicasse omne jus à se, *Tond. Lott.* Oppositum est in moriente, nam hic nihil disponit circa beneficium & fructus, hinc fructus civiles spectant ad hæredes, secundùm ratam temporis, quo defunctus beneficium habuit, secundùm dicta à n. 950., docentque *Bonac. Monet. Tond. Lott.* In resignatione in favorem, fructus civiles debentur resignanti usque ad tempus acceptationis, *Tond. Lott.* Naturales autem fructus & mixti adhuc pendentes, secundùm aliquos spectant ad resignatarium, sicuti spectarent ad successorem & non ad hæredes, si resignans fuisset mortuus, quia Clerici in vita æquiparantur usufructuariis, qui secundùm *Nav. Monet. Bonac. Tond.* solos fructus jam collectos & à solo separatos faciunt suos; sed secundùm *Covar. Mol. Garc. But. Paris. Fill.* & alios spectant partim ad resignantem partim ad resignatarium, secundùm ratam temporis, quo beneficium habuerunt, æquum enim est, ut qui habet titulum & præstat officium, gaudeat beneficii fructu; quod magis valet de fructibus tempore resignationis à solo separatis, licèt nondum exactis vel invectis, *Paris. Leur.* q. 247.

963 Q. 140. *Ad quem spectent obligationes, jura, commoda & incommoda beneficio resignato annexa. R.*

§. I. Successor in beneficio etiam nulliter resignato, per se loquendo, tenetur ex fructibus, si hos percipiat, solvere pensiones & onera realia beneficio imposita, resignans tamen tenetur illa præstare usque ad tempus resignationis, *Gig. Barb. Paris.* Et si hic neglexerit, putant aliqui resignatarium teneri, sicuti possessor fundi tenetur ad decimas prædiales de præterito non solutas. Vide *Leur* p. 3. q. 248.

964 §. II. Resignans, post resignationem admissam, non tenetur ampliùs vi beneficii ad Horas, *Nav. Paris.*

Pariſ. Barb., reſignatarium autem teneri ſtatim poſt collationem acceptatam, etiam ante captam poſſeſſionem, docet *Nav.*, quia habet jus in beneficio, ſed contradicit *Pariſ.*, quia à poſſeſſione capta numerantur illi ſex menſes, intra quos, ſi non oret, privatur beneficiatus fructibus & tenetur perceptos reſtituere, utì dicetur n. 1201. *Barb.* ſentit cum *Nav.*, ſi reſignatarius ante poſſeſſionem captam percipiat fructus, ſi autem non percipiat, ſentit cum *Pariſ.* Quòd ſi reſignatario datus ſit merus titulus, & omnes fructus ex licentia Papæ relinquantur in penſionem reſignantis, *Caj. Sandoval, Sanch. Hurt.* dicunt reſignatarium non teneri ad Horas, quod probabile eſſe fatetur *Bonac.* (quamvìs cum aliis multis diſſentiat) Idem dicunt *Mandoſ. Sarn. Pariſ.*, ſi hoc ita diſpoſitum ſit jam antè ex conſenſu prædeceſſoris, non autem ſi fiat de conſenſu ipſiuſmet reſignatarii retinentis aliquod ſervitium beneficio annexum, nam tunc per ipſum ſtat, quo minùs fructus ſaltem aliquos habeat; & hoc etiam tenet *Lugo* in Reſp. Mor. l. 5 d. 6. n. 4. (rectè addens, ſi negligat, non obligari ad reſtitutionem, cùm nihil percipiat) ſed *Hurt.* adhuc contradicit, quia Papa ſic dividens fructus à beneficio videtur etiam liberaſſe reſignatarium onere legendi Horas, reſignans autem ſive penſionarius erit ſimiliter liber & tantùm tenebitur ad officium parvum B. V., ſecundùm dicenda n. 1156. Vide *Leur.* q. 249.

§. III. Si beneficium requirat reſidentiam, purè 965
reſignans poſt reſignationem à Superiore admiſſam non tenetur reſidere, etiamſi ei reſervati ſint omnes fructus & ſtallum in choro, *Gig. Sarn. Pariſ.* Reſignans in favorem tenetur, quamdiu percipit fructus *Barb.* Reſignatarius tenetur ſtatim à poſſeſſione capta, *Pariſ. Leur.* q. 250.

966 §. IV. Si Papa aliquam causam commiserit decidendam Titio in dignitate constituto, & Titius hanc dignitatem resignet post acceptatam commissionem, *Abb.* putat hanc cessare, quia facta erat intuitu dignitatis, quæ cessavit, non aliter ac Legatus ex provincia reversus absolvere non potest causam in provincia inceptam: Oppositum tenent alii communiùs cum *Paris.*, dummodo resignans non sit factus incapax talis commissionis, v. g. per matrimonium, quia in talibus spectatur initium, ergo satis erat adesse dignitatem, quando dabatur commissio. Quòd si Commissarius moriatur, & in commissione erat expressum solum nomen dignitatis, commissio transit ad successorem in dignitate; si erat expressum nomen proprium Commissarii, commissio extinguitur, Cap. *Quoniam Abbas*, de off. deleg. *Paris. Leur.* q. 251.

967 §. V. Omnia commoda & jura, quæ conveniebant resignanti ratione beneficii, transeunt in resignatarium, quia habet beneficium, in quo fundantur, & resignans censetur mortuus, *Rota, Burs. Paris. Leur.* q. 252. Si tamen resignans non probetur pacificè possedisse per triennium, & alius contradictor titulum suum justificasset, deberet resignatarius justificare titulum resignantis, *Rota, Calder. Lott.* Vide *Leur.* q. 253. Similiter qui jus suum fundat in resignatione, tenetur hujus existentiam & valorem probare, *Burs. Luca, Leur.* q. 254.

968 §. VI. Resignatarius tenetur stare locatione per resignantem facta nomine Ecclesiæ, utì etiam si contraxerit expresso nomine officii propter utilitatem Ecclesiæ; non autem tenetur stare factâ per resignantem nomine proprio; & idem videtur esse de quocumque successore in beneficio, *Tond. Paris.* & alii. Vide *Leur.* q. 255. Tenetur etiam resignata-

gnatarius stare transactione vel pactis per resignantem factis, dummodo adsit confirmatio Superioris, *Paris. Rebuff Leur.* q. 256. Item tenetur solvere debita à resignante contracta pro necessitate Ecclesiæ, Cap. 1. *De solut.*; Quod *Rota*, *Abb. Mandos. Paris.* extendunt etiam ad debita contracta pro illo, qui Ecclesiam possidet, quia ipso indigente censetur indigere Ecclesia, quæ necessitati suorum Ministrorum servit, nisi fortè hæc contraxisset voluntariè. Vide *Leur.* q. 257. Tenetur quóque resignatarius præstare alimenta resignanti in favorem suum, si fortè ipsi desint, utì donatarius tenetur donatori: Videtur etiam teneri præstare resignanti purè, nam additur, *modò resignans aliunde vivere valeat.* Vide *Luca* de benef. d. 37. n. 15. Etiam tenetur purgare attentata ante resignationem à resignante circa beneficium commissa, *Lancell. Paris. Leur.* q. 259. Item spolium, cùm res transeat cum suo vitio, Cap. *Ex parte*, de Testibus, *Sarn. Paris. Leur.* q. 260. Si autem resignans aliquid contra se fassus est ante resignationem, debet illo stare resignatarius, nisi aliunde prætendat aliud jus, *Paris. Lott. Leur.* q. 261. Sententia autem contra resignantem lata post resignationem non nocet resignatario, quia resignans jam censebatur mortuus, *Rota*, *Paris. Leur.* q. 262.

Q. 141. *Quomodo resignans possit mutare aut revocare consensum, vel redire ad beneficium.* R. 969

§. I. Si quis resignet in favorem plurium, sola resignatio pro primo est valida, licèt posterior esset sub priore Data, utì habet Reg. 40. Cancell.; Et secundus est intrusus, nec præscribit, licèt per triennium possideat, utì volunt multi, vide tamen dicta n. 714. Dicuntque hoc tenere, quamvis pro primo resignasset per procuratorem aut apud Ordinarium, pro secundo autem per seipsum aut apud

Papam, secundùm dicenda n. 1041. Item licèt primus non fuisset usûs resignatione intra duos annos. Attamen secunda valeret, si prima non fuisset admissa, aut si fuisset revocata ante præstitum consensum in Camera vel Cancellaria, aut si jus per primam non fuisset abdicatum à resignante, *Rebuff. Paris. Leur.* p. 3. q. 263.

970 §. II. Resignatio necdum admissa à Superiore revocari potest, licèt supplicatio pro admissione jam præsentata sit, *Nav. Bursatt. Paris.*; si autem quis petierit licentiam resignandi & hanc concesserit Superior, cogi posse ad resignandum docent plurimi cum *Paris.* juxta Cap. *Quidam*, de Renunc., ne illudatur Superiori & quia talis variatio est indecens, quod verum esse fatentur *Laym.* & *Pirh.*, quando Superior absolutè concessit veniam, aut alicui commisit recipere talem renunciationem, si ipsi videatur; quando autem veniam dedit vel commisit cum respectu ad voluntatem resignaturi, v. g. si hic in conscientia putet se habere causam, rectè dicunt manere locum pœnitentiæ: Addit *Lott.* semper supplicari posse pro aliter instituenda resignatione: Putant etiam *Paris.* & *Pirh.* post veniam renunciandi coram Papa dari locum pœnitentiæ: exceptis Episcopatibus & beneficiis consistorialibus. Vide *Leur.* q. 264.

971 §. III. Quamvis resignatio in favorem sit apud Papam admissa, signata per, *fiat*, *ut petitur*, registrata; imò & resignans jurarit se non revocaturum, tamen datur locus pœnitentiæ, tum quia imbibit hanc tacitam conditionem, si supplicantes in eadem voluntate permaneant, tum etiam quia describuntur tantùm à Notariis, & plerumque remanent in manibus supplicantium, qui lacerare possunt, hinc res est adhuc imperfecta, quia *dum supereſt aliquid*

agen-

gendum, *nihil adhuc dicitur actum*, ideoque præstitus hic consensus dicitur causalis & parvus, *Bursatt. Paris. Lott. Chok.*, qui tamen addunt, si resignatarius cum consensu Papæ acceptasset, & jus suum cessisset alteri, resignantem non posse pœnitere. Si autem supplicationi signatæ per Datarium & registratæ præstitus sit à resignante in Camera vel Cancellaria consensus formalis & extensus, (potest enim is præstari vel in Camera vel in Cancellaria, *Paris. Leur.* q. 698. n. 10.) tunc non datur locus pœnitentiæ, quia *remittentibus actiones suas non est regressus dandus*, L. *Quæritur*, §. *si venditor*, ff. de ædil. edicto, & *quod semel placuit, amplius displicere non potest*, Reg. 21. Juris in 6., talisque illusio & variatio in ecclesiasticis prohibetur Cap. *Cùm autem*, de Jurepatr., Cap. *Publicato*, de Elect. Cap. *Quidam*, de Renunciat. Vide *Leur.* q. 270.; In omnibus autem beneficiis non consistorialibus, id est, quæ in consistorio Papæ & Cardinalium non conferuntur, necessariò debet in Camera vel Cancellaria præstari hic consensus extensus, cum juramento, quòd non intervenerit fraus, dolus, vis, metus, simonia: Neque nunc urget tempus, intra quod præstetur, uti docent *Lott.* & *Chok.* contra *Paris.*, qui putavit præstandum intra 15. dies à die submissæ per Datarium supplicæ; Vide *Leur.* q. 265. 266., qui circa hunc consensum extensum explicat q. 267., an revocari possit vel priùs poni post expeditionem litterarum; item q. 268., quomodo retrotrahatur ad diem primò datæ supplicæ, & an probanda sit illius existentia; item q. 269., in quibus casibus derogari soleat Regulæ requirenti consensum extensum.

§. IV. Si Cajus resignarit in favorem Titii, pro 972
quo jam expeditæ sint litteræ in forma *gratiosa*,

Cajo non datur locus pœnitentiæ; Vide *Luca* de benef. d. 38.; Si autem admissa sit per Papam resignatio & acceptata à Titio, qui tamen necdum justificatis litteris in forma, *dignum*, moriatur, *Lott.* dicit Cajum non posse pœnitere aut redire ad beneficium, quia jam amiserat illius jus, secundùm Cap. *Ex transmissa*, de Renunc.; & idem dicit, si Titius non reperiretur dignus, sed vide dicta n. 957. & *Leur.* q. 276. & 277.

973 §. V. Secundùm *Gemin. Burſatt. Pariſ. Leur.* q. 271. potest ille pœnitere & ante collationem alteri factam repetere beneficium, qui inconsultò resignavit; item qui ex ira vel indignatione, *Dec. Boer. Pariſ.*; Id tamen difficulter admittetur, nisi statim improvidam resignationem revocet. Quòd si resignatio facta sit vi, metu vel dolo, maximè revocari potest, aut certè ab initio nulla est, arg. Cap. *Super hoc*, & Cap. *In præsentia*, de Renunc. *Pariſ. Coraſ. Leur.* q. 272.

974 §. VI. Si resignatio habuerit effectum, non potest rediri ad beneficium sine nova provisione, quia fuit extinctus prior titulus, unde si ille, qui resignavit, beneficium recipiat, perdit prærogativam antiquitatis, *Pariſ.* Si autem resignatio non habuerit effectum ob non impletas conditiones, *Rota. Pariſ. Imol.* aliique cum *Leur.* q. 275. putant non esse opus novâ provisione, quamvis contradicant *Maſcard. Selv.* & alii; Ratio est, quia quando resignatio non habuit effectum, jus non est amissum, secundùm dicta à n. 956. Requirunt tamen declarationem Superioris *Vbert. Felin. Pariſ.*, quia quando possessio occupata est ab alio, non potest quis in illam propriâ auctoritate involare.

975 *Q.* 142. *Quæ beneficia, ex cujus consensu & quomodo resignari possint. R.*

§. I.

§. I. Omnia beneficia, cujuscumque sint generis & qualitatis, nisi specialiter jure prohibeatur, resignari possunt: Hinc resignari potest Papatus, quòd enim resignatio debeat fieri in manus Superioris & secundùm alterius judicium, tenet tantùm in illis, qui Superiorem habent, non autem in Supremo Principe, *Leur.* p. 3. q. 280. Item Patriarchatus, sed non in favorem; Episcopatus resignari potest purè & conditionatè, *Leur.* q. 281. 282. Item resignari possunt Abbatia, Prioratus, officia Ecclesiastica, beneficia Parochialia, sed ordinariè tantùm post tres vel quatuor annos: Item Vicariæ perpetuæ, portiones, etiam dimidiæ, Oratorium, Eremitorium, præstimonia data in titulum, beneficia patrimonialia conferenda designatis per fundationem, manualia, etiam in favorem, sed cum expressione manualitatis; Vide *Leur.* q. 283. & seqq. De resignatione dignitatis extra Ordinem collatæ Religioso, Item officii Abbatissæ, Vide *Leur.* q. 329. 330.

§. II. Beneficia, quæ optari solent, possunt re- 976
signari apud Papam, si enim resignationem admittat, reservantur, & tunc in provisione dicit, *non obstantibus statutis & consuetudinibus, Paris. Tond. Lott. Leur.* q. 292. Elective etiam resignari possunt, sed si fiat in favorem, requiritur consensus eligentium, qui saltem subsequatur, nam consensus superveniens animat actum; Et hic consensus sufficienter colligitur esse, si procedant ad electionem novi, *Paris.* l. 7. q. 23. à n. 32. Si consensum negent, resignatio videtur valere, sed potest annullari, Cap. *Ea noscitur*, De his, quæ fiunt à Præl. *Senis, Paris.* Et si fiat in utilitatem Ecclesiæ, sufficit consensus majoris partis, si in utilitatem hominis, requiritur consensus omnium, *Gemin. Az. Paris. Pirh.* Vide *Leur.* q. 293.: Si autem electiva resignentur purè coram

coram confirmante, adhuc requiri consensum eligentium docent *Paris. & Leur.* q. 387. n. 4.

977 §. III. Beneficia patronata resignari possunt purè, etiam sine consensu Patroni, apud Ordinarium, (sed ab Ordinario conferri non possunt sine præsentatione Patroni) *Leur.* q. 294., quamvis q. 387. n. 3. videatur dicere oppositum. Idem dicit *Garc.*, si beneficium spectet ad collationem inferioris: ut tamen apud Papam resignentur in favorem, requiritur consensus Patroni, *Inn. Abb. Roch. Leur.* p. 2. q. 109.; quod etiam de Patrono Ecclesiastico valere dicunt *Lambert. Paris. Pirh.* (& admittunt *Ventrig. Tond. Chok. Pirh.* de permutatione coram Ordinario,) negant tamen *Garc.* & alii communiter de resignatione coram Papa, licèt hic requirat consensum Patroni laici; & quando Patroni sunt plures, dicendum est idem, quod n. 976. dictum est de consensu Electorum, *Senis*, *Chok.*; satis est autem postea poni consensum Patroni laici, nec ideo videtur ab initio irrita esse resignatio aut provisio alterius, *Roch. Covar. Senis*, *Garc. Tond. Ricc. Chok. Pirh.* contra alios: Est tamen irritanda Patrono contradicente intra tempus ad præsentandum datum, *Ricc. Paris. Garc. Tond. Pirh.* Provisio verò beneficii scienter resignati contempto Patrono est ipso jure nulla, *Garc. Tond Lott. Luca*; vacatque beneficium, & potest alius à Patrono præsentari post rem judicatam super nullitate inducente vacationem, etiamsi resignatio sit facta in favorem coram Papa, *Sarn. Garc. Luca.* Si tamen facta est, quia probabiliter ignorabatur patronatus, resignans potest etiam invito Patrono redire ad beneficium, quia nec contempsit nec ingratus fuit; putat tamen *Lott.* prærequiri sententiam superioris, quâ declaret resignationem fuisse nullam. Vide *Leur.* p. 3. q. 294.

§. IV.

§. IV. Reservata Papæ resignari possunt apud 978
Papam & Ordinarium, sed apud Ordinarium, non in favorem; nec potest de illis providere nisi Papa, *Az. Paris. Castrop. Pirh.*. Et de tali beneficio provisus per Ordinarium est intrusus, nec acquirere potest titulum vel possessionem, *Felin. Mandos. Mant. Garc. Lott. Leur.* q. 295. Exempta à potestate Ordinariorum apud Papam resignari possunt, *Paris. Az. Chok. Pirh. Leur.* q. 297. & 331. Illa, quorum conferendorum Indultum habet aliquis, etiam apud hunc resignari possunt, nisi aliud colligatur ex verbis; Vide *Leur.* q. 301. Illa, super quibus concessa est exspectativa, resignari non possunt in favorem, nisi coram Papa de hoc admonito, Clement. I. *de renunc. Gamb. Paris.* Et si fiat coram Ordinario, vacat, ac subintrat exspectans, *Rota*, *Put. Paris. Leur.* q. 296.

§. V. Beneficia unita, si unio necdum venerit 979
ad effectum, resignari non possunt, *Trid.* Sess. 21. c. 5. de ref., Et si quis resignet coram Papa sciens unionem, & non faciens de ea mentionem, beneficium vacat, & unio habet effectum, *Paris. Garc. Pirh.*; si autem unio sit sortita effectum, multò minùs resignari possunt, quia unus titulus plerumque est exstinctus & in alterum transfusus, secundùm dicta n. 280. Beneficia tamen carentia reditibus resignari possunt, *Rotæ*, *Paris.* Vide *Leur.* q. 298.

§. VI. Beneficia data in Commendam tempo- 980
ralem resignari non possunt à deserviente, quia nullum in eo jus habet, sed tantùm administrationem, quæ solùm potest purè dimitti: data in Commendam perpetuam resignari possunt, quia habetur jus & titulus, qui abdicari potest, etiam in favorem: similiter qui tantùm habet jus ad rem & non in re resignare non potest, *Paris. Tond.*; si tamen prætendat

tendat se habere jus in beneficio, potest hoc jus prætensum renuntiare, *Paris.*, & habens jus ad rem, v. g. per electionem, potest hoc jus pure dimittere. Vide *Leur.* q. 303. potest quóque beneficium etiam in favorem resignari ante expeditas bullas; ante publicationem resignationis, per quam acquisivit; ante captam possessionem, *Paris Leur.* q. 304.

981 §. VII. Si alicui concessus sit regressus ad beneficium, dum vacabit per cessum vel decessum, resignari non potest, sed si possidens cedat vel decedat, subintrat regressus, *Barb.* & alii. Vide *Leur.* q. 300, qui q. 302. plura habet circa hospitalia, præceptorias & beneficia Melitensium.

982 §. VIII. Beneficium litigiosum potest simpliciter dimitti coram Ordinario vel etiam Notario; quamvis non actuario, modò fiat mentio de litis pendentia: nec regula de subrogandis habet locum, nisi collitigans habeat à Papa confirmationem sui juris; unde si alter tum ingrediatur possessionem vacuam, non attentat, quia desiit litigiositas, hinc etiam hic resignare poterit. Si autem lite adhuc pendente fiat resignatio coram Ordinario, valet, sed Ordinarius conferre non potest, nec alium collitigantem surrogare, quia beneficia litigiosa sunt reservata Papæ per Cap. 1. & 2. *Ut lite pendente*, in 6. Si resignatio fiat coram Papa absque narratione litis, invalida est; quod verum esse dicit *Paris.*, etiamsi Papa motu proprio conferret, non factâ mentione litis. Vide *Leur.* q. 308., & dicta n. 526. Si tamen resignatio sit facta ante litem inceptam circa titulum beneficii, possunt resignatario expediri litteræ, & etiam capi possessio pendente lite, *Abb. Imol. Az. Paris.* Vide *Leur.* n. 6.

983 *Q.* 143. *An resignari possit beneficium vel titulus, super quo quis est ad majorem Ordinem promotus. R.*

§. I.

§. I. Voluntariè resignari non potest beneficium nequidem apud Papam, super quo quis ad majorem Ordinem promotus est, nisi hæc duo narrentur, & quòd eo titulo sit ordinatus, & quòd aliunde habeat, quo vivat, aliàs resignatio est irrita, *Trid.* Sess. 21. c. 2. de Ref. Et si Ordinarius resignationem, in qua hæc non narrantur, admittat, beneficium per Constit. *Pii V.* vacat ac devolvitur ad Papam, teneturque Ordinarius de propriis providere resignanti, *Paris. Garc. Tond. Nicol.* Quamvis autem ipse Papa admittat, est irrita, & resignans retinet jus, poteritque Ordinarius de eo beneficio disponere, si resignans decedat in mense Ordinarii, *Garc. Tond. Nicol.*. *Dixi*, voluntariè, nam si resignatio aut privatio inducatur à jure, v. g. ob assecutionem alterius incompossibilis, valida est, nec opus ista narrari, *Garc.*; tale tamen beneficium surrogatum pro titulo resignari non potest, nisi ista pariter narrentur, quia surrogatum hìc habet naturam illius, cui surrogatur, L. *ſ eum*, §. *Qui injuriarum*, ff. Si quis cautioni, *Gutt. Garc. Chok.* Et disposuit etiam *Pius V.*, ut nec aliud beneficium, super quo non est ordinatus, resignetur, nisi aliunde habeat unde vivat, *Paris. Garc.* Vide *Luca* de benef. disc 37. n. 14. De permutatione dicetur n. 1103.

§. II. Etiam dimitti non potest titulus patri- 984
monii, super quo quis ordinatus est, *Trid.* suprà: soletque requiri juramentum non resignandi, nisi aliunde provisum sit de honesta sustentatione ac sciat approbetque Episcopus. Vide *Leur.* p. 3. q. 305. & seqq. Similiter pensiones constitutæ loco beneficii, super quo quis est ordinatus, resignari non possunt, cùm sint ad necessitatem sustentationis. Vide *Leur.* q. 309

Q. 144. *Quinam resignare possint beneficium.* R. 985

§. I.

§. I. Qui prævidet se ob delictum etiam notorium esse privandum, resignare potest, etiam in favorem, etiam per procuratorem, cum reservatione pensionis, etiam pendente lite aut post latam sententiam perpetui carceris aut etiam privationis, si ab hac appellârit, tum enim privatio non habebit effectum, nisi post tres conformes; nec beneficium tale ideo fit litigiosum, nisi postquam alteri fuerit adjudicatum, *Rebuff. Gonz. Paris. Garc.* p. II. c. 3. à n. 80. Nec opus est in resignatione fieri mentionem criminis, litis aut privationis, cùm id nullibi in jure caveatur, *Garc. Castrop. Corrad. Pirh.* contra *Felin Paris. Tond.*: Et tenent dicta, licèt reus sciat beneficium pro casu privationis jam impetratum esse à tertio, *Covar. Garc. Castrop. Tond. Pirh.* contra *Butr. Lancell. Felin. Gomes. Farin. Paris.*, quia nempe adhuc habet jus in beneficio, quod non prohibetur abdicare, nisi aliud exprimatur in rescripto impetrationis. Putant tamen *Pirh.* & alii contra *Garc.* talem resignationem posse poste post totam sententiam rescindi per Judicem, quod maximè teneret de rescissione pensionis. Vide *Leur.* p. 3. q. 310. 311.

986 §. II. Privatus ipso jure resignare non potest, cùm jus ampliùs non habeat, communis cum *Leur.* q. 312.: Et tenet hoc, etiamsi fiat ante sententiam declaratoriam, supposito ex dictis n. 943., quòd hæc requiratur, quia talis à momento commissi criminis amisit jus, ac subsequens declaratio eò retrotrahitur. Et idem est de privato per sententiam hominis, si hæc transierit in rem judicatam, quamvis necdum sit executioni data, nam etiam tum amisit omne jus, *Paris. Garc. Leur.* q. 313. contra *Rebuff.* Unde si apud Papam resignarit sub pensione, non factâ mentione amissi tituli, pensione frui non potest,

est, quia Papa tantùm illi vult pensionem dari, qui per resignationem abdicat titulum, *Gig. Gamb. Garc. Paris. Leur.* q. 314.

§. III. Quando is, cui reservata pensio, egit ad privationem vel regressum ob non solutam pensionem, resignatarius non potest resignare in favorem tertii; aliàs potest, etiam non admonito primo resignante; & hic secundus resignatarius non potest à primo ob non solutas pensiones molestari. Vide *Leur.* q. 315. 316. 987

§. IV. Habens parochiam, ob quam tenetur promoveri intra annum, potest eam ultimâ die anni resignare, quia pœna privationis non incurritur, nisi tempus ex toto labatur: non facilè tamen admittetur hæc resignatio, quia stylus habet, ut si tantùm brevi tempore possederit, rejiciatur cessio, *Paris. Leur.* q. 313. Et similiter in simplcibus beneficiis requirentibus residentiam stylus Datariæ requirit, ut resignans exprimat se possedisse per annos saltem absolutè tres, ideoque debet declarari, à quo tempore obtinuerit, *Paris. Garc. Castrop.* t. 13. d. 6. p. 2. §. 5. n. 9. Et si ponat, per annos quinque circiter, satis est, si per annos quatuor & medium, *Garc. Corr.*, qui notat praxin illam tenere tantùm in resignatione apud Papam & non apud Ordinarium. Quòd si quis præsens in Curia obtineat aliquod beneficium, jurare debet se non habere animum resignandi; intellige intra breve tempus, usus enim habet, ut resignare possit post aliquot annos, *Garc. Corr. Leur.* q. 319. 988

§. V. Impetrans beneficium per annum pacificè possessum, potest illud, si resignationem Superior admittere velit, statim resignare, nec evocato possessore, nec causâ expeditâ, quia ad hæc tenebitur resignatarius, *Sarn. Mandos. Paris. Leur.* q. 318. 989

990 §. VI. Promovendi per Papam ad Ecclesiarum aut Monasteriorum regimina non possunt intra tempus vacationis Ecclesiæ aut Monasterii & tempus promotionis suæ resignare sua beneficia alioqui vacatura per promotionem, illa enim Papæ reservantur per Reg. Cancell. Excipe, si quis eo tempore resignavit ignorans se promovendum, quia tum abest fraus, *Gl. Paris.* Vide *Leur.* q. 320.

991 §. VII. Mente captus nequit resignare, nisi in lucido intervallo, Cap. *Quamvis sit triste*, 7. q. 1., Cap. *Consaldus*, 17. q. 2.; Cùm autem resignatio non præsumatur, Cap. *super hoc*, de Renunc., probari debet fuisse lucidum intervallum, *Gl. Rebuff. Paris.* contra *Sarn.*; sed è contrà etiam priùs probari debet fuisse amentiam, quia in dubio præsumitur quis esse sanæ mentis, *Bald. Paris.*; maximè si fuerit brevis amentia, *Bartol. Alex. Dec. Paris.*; Idem est de furore & ebrietate. Vide *Leur.* q. 321.

992 §. VIII. Senex resignare potest, quamvis ejus resignatio difficiliùs admittatur, *Paris. Barb. Leur.* q. 322. Similiter Minores, qui excesserunt 14., & necdum attigerunt 25. ætatis annum, possunt sine Curatoris consensu etiam per procuratorem sine officio Judicis constitutum resignare, *Az. Castrop. Pirh.*; sed impubes, si per dispensationem habeat beneficium ante annum 14., resignare non potest sine auctoritate Tutoris & decreto Superioris, quia pupillus sine Tutore nihil attentare potest, *Burs. Rebuff. Paris. Tond. Pirh. Leur.* q. 324. Quomodo autem Minori vel impuberi, si resignarit, aliquando detur restitutio in integrum, explicat *Castrop.* §. 3. n. 13. & *Leur.* q. 325.

993 §. IX. Putant *Chok.* & *Leur.* q. 326. admissum ad Monasterium sed necdum ingressum novitiatum non posse resignare beneficium intuitu Religionis ingre-

ingrediendæ, tum quia refertur declaratio S. Congreg., eò extendens decretum *Trid.* Sess. 25. c. 16. de Regul, quo prohibentur abdicationes usque ad duos menses proximos professioni, tum etiam quia eadem hìc est ratio, ne videlicet novitii deterreantur ab egressu è novitiatu, aut si egrediantur, ne careant competentiâ vivendi: Novitios autem ipsos posse cum consensu Episcopi etiam sine consensu Superiorum duobus mensibus ante professionem resignare beneficium, etiam super quo ordinati sunt, docent communiùs A A apud *Leur.* q. 327. & 328. n. 3., quamvìs resignatio non habeat effectum, quousque emittant professionem: è contrà *Mach. Villal. Garc. Barb. Castrop.* dicunt illud decretum *Trid.* non agere de resignationibus beneficiorum, sed tantùm de abdicatione aliorum bonorum, quod probabile reputat *Pirh.*, quia loquitur de renunciatione etiam in favorem causæ piæ, quod beneficiis non convenit, adeoque censent beneficia ab ingressuris & ingressis resignari posse, quando & quomodo volent, dummodo serventur leges juris communis: sed *Maj. Az. Paris. Laym. Sperel. Sanch. Tond. Chok. Pirh. Leur.* n. 1. tenent velut probabilius, quòd *Trid.* loquatur etiam de renunciatione beneficiorum, cùm de his sit eadem ratio: talis tamen renunciatio imbibit hanc conditionem, si professio sequatur; hinc beneficia sic resignata conferri non possunt nisi professione secutâ.

Q. 145. *Quid notandum sit circa resignationem factam ab infirmo.* R. Seqq. 994

§. 1. Regula Cancell. de infirmis sic habet, *Item voluit, ut si quis in infirmitate constitutus resignaverit, sive in Romana Curia sive extra illam aliquod beneficium, sive simpliciter sive ex causa permutationis, vel aliàs dimiserit aut illius Commen-*

dæcesserit, seu ipsius beneficii dissolutioni consenserit, etiam vigore supplicationis, dum esset sanus, signatæ, & postea infra 20. dies per ipsum resignantem præstandi consensûs computandos, de ipsa infirmitate decesserit, & ipsum beneficium quavis auctoritate conferatur, collatio hujusmodi sit nulla, ipsumque beneficium nihilominus per obitum censeatur vacare.

995 §. II. Causæ hujus Regulæ fuerunt, 1. ne vel Ordinarii fraudentur collatione sibi competente; vel expectantes, gratiâ sibi factâ: 2. Ne beneficia fiant hæreditaria, aut de illis disponatur quasi per viam ultimæ voluntatis. 3. Ne ab homine per instantem mortem turbato obtrudantur quævis personæ: 4. Ne detur occasio captandi mortem resignantis, *Paris. Leur.* p. 3. q. 333. Et quia Regula illa est secundùm jus commune, ad communem utilitatam & pro servandis juribus Ordinariorum, censent eam esse favorabilem *Rebuff. Paris. Leur.* q. 334., sed contradicunt *Dec. Mandos. Sarn. Gamb.* & alii dicentes esse odiosam, quia est ad gravamen eorum, quos concernit, nempe infirmorum. Vide dicta l. 1. à n. 619.

996 §. III. Sub hanc Regulam cadunt omnia beneficia, etiam electiva, etiam patronata, hinc licèt talis beneficii tanquam per resignationem vacantis jam facta sit institutio, collatio, confirmatio, si tamen resignans ante expletos 20. dies moriatur, ista omnia sunt invalida, & providetur beneficium tanquam vacans per mortem, *Rota, Rebuff. Az. Paris. Tond. Pirh.* Idem est, si infirmus quomodocumque dimiserit, v. g. volendo uniri vel incorporari, *Mandos. Az. Paris. Pirh.*, Item si beneficium sit consistoriale & à Papa provideatur extra consistorium, *Az. Paris.* Item si beneficium

acqui-

acquisitum vigore gratiæ per solam supplicationem signatam ante expeditas litteras resignetur, *Parisius* E contrà translatio pensionis ecclesiasticæ non comprehenditur, *Gom. Mandos. Paris.* Nec officia sæcularia Curiæ Romanæ, *Sarn. Az. Paris.* Vide *Leur.* q. 335.

§ IV. Hac regulâ comprehenduntur Cardinales, quia ubi agitur de fraude vitanda, hi etiam comprehenduntur, *Sarn. Azor, Paris. Chok. Pirh.* contra *Barbat. Mandos* & alios. Item Patriarchæ, Episcopi, Abbates, Priores, exempti, familiares Papæ, Officiales Curiæ Romanæ: Item Abbatissæ, Prioriss æ, utì habent *Rebuff. Paris. Chok. Pirh.* contra *Mandos.* Vide *Leur.* q. 336. Item comprehenduntur collationes omnes, quas jam relati facere possunt, *Rebuff. Paris. Leur.* q. 338. Neque tantùm collationes sunt vi hujus Regulæ irritæ, sed etiam ipsæ resignationes, quas etiam Papa non admittit, nisi sub conditione vitæ per 20. dies perduraturæ, hinc per ipsas non vacat beneficium, *Lott. Leur.* q. 340. 997

§. V. Hæc Regula habet locum in resignatione, 998
1. quæ fit per procuratorem, quia idem, imò majus periculum est fraudis, si per hunc fiat. 2. Quæ fit coram Ordinario, (saltem extra Galliam) quia dicitur, sive in Romana Curia sive *extra illam*, item *quavis auctoritate* conferatur, *Rebuff. Paris. Az. VVames. Tond. Chok. Eng. Pirh.* contra *Papon. Dec. Mandos.* dicentes, inprimis Regulas Cancellariæ non habere locum extra Curiam; deinde cùm resignatio apud Ordinarium non fiat in favorem, cessare principales causas legis n. 995. relatas; sed primum argumentum falsum est ex dictis l. 1. n. 575. Alterum autem etiam deficit, nam saltem tres ultimæ causæ manent, & unâ cessante non ideo cessat

sat disposition, §. *Affinitatis*, Instit. de nuptiis. 3. Quæ fit permutationis gratiâ, utì exprimit Regula, etiamsi beneficia sint æqualia, *Rebuff. Mandos. Graff. Paris. Az. Chok. Tond. Pirh.* contra *Sarn.* & *Gonz.* 4. Quæ fit sub pensione vel reservatis fructibus. Vide *Leur.* q. 337.

999 §. VI. *Paris. Az. Castrop. Chok. Pirh.* testantur in Curia esse praxin, ut Regula habeat locum, etiamsi resignans, dum resignavit, non fuerit infirmus, dummodo decedat morte naturali vel violenta intra 20. dies à præstito in resignationem consensu, utì si resignarit, & intra 20. dies ob crimen afficiatur ultimo supplicio: de cætero rectè notat *Engel* spectando verba Regulæ oppositum esse verum, nam dicit, *si quis in infirmitate constitutus resignarit*: &, *de ipsa infirmitate decesserit.* Vide *Leur.* q. 341. Saltem non sufficit, si intra 20. dies moriatur civiliter, v. g. ineat matrimonium, quia statutum loquens de morte, intelligitur de naturali, prout opponitur civili, *Chok.* Nec sufficit, si moriatur intra 20. dies post privationem, quia Regula loquitur de resignatione: si tamen privandus resignaret, putant *Paris. Chok. Pirh. Leur.* q. 342. Regulam habere locum, sed attendendum est ad praxin, nam verba id non sonant.

1000 §. VII. Ponuntur 20. dies, quia Medici dicunt totidem esse periculosos in morbis acutis: Intelliguntur autem dies naturales seu 24. horarum, sic enim in jure accipitur dies, L. *More Romano*, ff. l. 2. tit. 12., *Sarn. Rebuff. Selv. Paris. Chok. Pirh. Leur.* q. 344. Et numerantur à die, quo resignans præstat consensum resignationi à Superiore approbatæ, licèt necdum consenserit resignatarius, *Rota*, *Paris. Leur.* q. 339. Putatque *Paris.* l. 12. q. 5. n. 37., si resignatio fiat apud Papam, intelligi diem, quo ad

supplicam procuratoris datur parvus consensus, de quo dictum est n. 971., sed *Rebuff. Az. Chok. Pirh.* aliique communiùs cum *Leur.* q. 344. n. 3. dicunt intelligi consensum magnum in Camera, quia ante hunc non est resignatio perfecta sed res adhuc integra & locus pœnitentiæ secundùm dicta n. 971. Si autem resignatio fiat apud Ordinarium, numeratur à die, quo Superior resignationi præstat consensum, *Pirh.* de Renunc. n. 34.

§. VIII. Diem, quo præstatur consensus, in- 1001
cludunt in numero 20. dierum *Rotæ*, *Gl.* antiquus, *Paris. Castrop. Pirh. Leur.* n. 4., quia licèt dies termini inchoati in odiosis non computetur esse in termino, l. *Eum qui* 41., §. planè, ff. de verb. oblig, aliud tamen est, ubi eum includi favorabile est illi, cui terminus statuitur, & ita L. *Gallus*, ff. de liberis & posthumis, dicitur, si quis nepotem, qui nascetur infra 10. menses à die mortis filii, instituerit hæredem, diem illam mortis filii includi in illis 10. mensibus; quod hìc magìs tenet, nam cùm dicatur, infra 20. dies, TÒ infra, regulariter includit sua extrema, utì ex Civilistis probat *Paris.* n. 25. E contrà diem præstiti consensûs excludunt *Sarn. Rebuff. Chok.*, & probabile agnoscit *Leur.*, quia nullitas resignationis videtur in pœnam statui, dies autem termini, in pœnalibus, non computatur esse in termino.

§. IX. Primus dies præstiti consensûs & simili- 1002
ter dies ultimus, quo resignans moritur, non debet censeri pro die completo, sed incipit à momento, hinc si quis resignet primo die Januarii manè horâ 8., & moriatur ante horam 8. diei 21. Januarii, non supervixit 20. dies, quia licèt in favorabilibus dies inceptus habeatur pro completo, si tempus definiatur per annos, L. *A qua ætate*, ff. de Testam., tamen

men si à lege fiat computatio per dies, sumitur de momento ad momentum, *Gomes. Paris. Az. Sanch. Castrop. Pirh. Leur.* n. 5. & 6.

1003 §. X. Qui vult infirmare resignationem, probare debet mortem obvenisse intra 20. dies, quia quisque debet probare id, supra quo se fundat, l. 2. ff. de Probat. Debetque probatio esse clara & plena, *Sarn. Mandos. Paris. Chok.* Si tamen resignans in favorem consanguinei vel amici, in ejusdem domo moriatur, negato ad infirmum accessu Medicorum & aliorum, præsumetur fraus; quæ etiam ex conjecturis probatur, L. *Dolum*, Cod. de dolo, *Mandos. Dec. Paris. Leur.* q. 343.

1004 §. XI. Si resignans moriatur intra 20. dies, *Rosin Gomes. Garc. Chok.* dicunt beneficium apud Papam sic resignatum non reservari Papæ, tum quia per hanc Regulam omnia resolvuntur, ac si nihil esset factum, nec apponitur reservatio, quæ cùm sit odiosa, non est inducenda, nisi in casibus expressis; tum etiam quia principalis ratio Regulæ fuit, ne Ordinarii fraudentur jure suo conferendi, quod fieret, si ad Papam pertineret collatio: E contrà reservari Papæ dicunt *Sarn. Boer. Rebuff. Paris. Az. Tond. Lott. Pirh.*, Rationem dant, 1. Quia tale beneficium dicitur vacare in Curia, non aliter ac si quis in Curia beneficio privetur: *sed* hæc ratio non videtur firma, nam cùm resignatio in Curia tunc sit nulla, reipsa vacat per obitum mortui extra Curiam. 2. Quia Papa saltem applicavit manum, sicuti quando mandavit provideri de beneficio, inducitur affectio & reservatio, licèt provisio impediatur. *Sed* dici potest id ordinariè verum esse, non autem hìc & in similibus casibus, in quibus Papa quærit conservare jus Ordinariorum. 3. Quia secundùm *Lott.* obitus resignantis per fictionem

juris

juris & in odium fraudis retrotrahitur ad tempus resignationis tentatæ in Curia, & sic iste obitus censetur esse factus in Curia, sicuti Lex Cornelia fingit patrem esse mortuum eo tempore, quo captus fuit, L. *Pater instituto* ff. de Captiv. & postlim. reversi. *sed* dici posset gratis ea dici, cùm nulla lex justificet priorem illam fictionem. Ex his concludit *Engel*, primam sententiam, spectatâ ratione, esse probabiliorem, & testatur *Chok.* Leodii quotidie practicari: saltem in hoc conspirant utriusque sententiæ AA. si resignatio tentata sit apud Ordinarium, non affici à Papa, sed beneficium per obitum vacans manere in provisione Ordinarii, *Leur.* q. 346.

§ XII. Quamvis Regula dicat, ut beneficium tunc *censeatur* vacare per obitum, tamen reipsa etiam sic vacat, aut saltem habet omnes effectus vacationis per obitum, *Paris. Lott.* contra *Sarn.*, quia in his, quæ sunt juris, paria sunt esse tale & haberi pro tali, & fictio à jure inducta (si talis hìc sit) habetur pro veritate quoad juris dispositionem, cùm idem importet fictio legis quod Veritas, *Bartol.* Vide *Leur.* q. 345. 1005

§. XIII. Si quis beneficium sic vacans impetret à Papa, exprimere debet mensem obitûs, *Lott. Leur.* q. 347. Addunt *Sarn.* & *Paris.* etiam modum, quòd sic vacet per obitum intra 20. dies. 1006

§. XIV. Papa solet huic Regulæ derogare in permutationibus, & quandoque etiam in resignationibus ultra montes, sed hoc debet exprimi, nec sufficit in supplicia dici, *quocunque modo vacet*, nam intelligitur, quocunque modo de facto vacet, non autem pro futuro ante 20. dies. Quòd si laborans podagrâ resignarit, & Papa derogarit Regulæ his verbis, *quatenus ex illa infirmitate moriatur*, si intra 20. dies moriatur ex alia infirmitate, non censetur 1007

esse derogatum Regulæ, quia non est impleta conditio, *Sarn. Paris.* Gratia autem derogationis Regulæ concessa ab hoc Papa manet sub Papa successore, *Rota, Paris.* Vide *Leur.* q. 349. Denique si quis resignarit apud Papam, & Papa moriatur ante præstitum in Camera magnum consensum, quem postea præstet resignans, attamen moriatur intra 20. dies, tenet resignatio, quia Regulæ Cancel. cessant per mortem Papæ, *Leur.* q. 348. ex *Sarn.* & *Paris.*, qui putant oppositum esse dicendum, si vivente Papâ datus esset magnus consensus, quia Regula jam antecedenter affeciisset beneficium.

1008 Q. 146. *Quibus resignari possint beneficia.* R.

§. I. Imprimis non possunt resignari nisi dignis, Cap. *Cùm in cunctis*, de Elect.: An autem resignari debeant dignioribus, vide dicta n. 586. Deinde etiam non nisi illis, qui habent qualitates à jure, statuto & fundatione requisitas, nec aliunde tenentur impedimento, utì constat ex hactenus dictis. Nec juvat, si postmodum superveniat idoneitas, nam tunc requireretur novus consensus resignantis & nova provisio Superioris, *Rota*, *Gl. Anchar. Paris. Leur.* p. 3. q. 350. Vide tamen dicta à n. 836.

1009 §. II. Beneficia non possunt resignari illis, quibus non possunt conferri, hinc resignari non possunt laicis, utì constat ex dictis à n. 742. Si autem resignatio in favorem laici fit admissa à Papa sub hac clausula, *quamprimum Clericali charactere fuerit insignitus*, quamvìs ille priùs post mortem resignantis fiat Clericus, valet resignatio, quia resignans nihil ultrà facere poterat, sed solus Papa & resignatarius, *Paris.* & alii contra *Gabr.* apud *Leur.* q. 354. Nec resignari possunt criminosis vel infamibus, secundùm dicta n. 785.; Et crimina, quæ privant beneficio, multò magìs reddunt incapacem acceptan-

ceptandi: quænam autem privent, dictum eſt à n. 140. Et ſpecialiter ſecundùm AA. apud *Leur.* q. 356. reſignari non poteſt beneficium homicidæ, perjuro, hæretico, hæretici filio, ſchiſmatico, ſortilego, ſacrilego, falſario literarum Apoſtolicarum, uſurario publico, apoſtatæ, reo læſæ Majeſtatis, aleatori, notoriè infami. Et quamvis Papa ſciat aliquem eſſe talem admittatque reſignationem in ejus favorem, per hoc non cenſeri diſpenſare, docent *Abb. Hojed. Rebuff.* & alii cum *Pariſ.* l. 4. q. 3. à n. 63. Nec reſignari poteſt excommunicato, ſuſpenſo, irregulari, ſecundùm dicta à n. 774. Vide etiam *Leur.* q. 357. Nec mente capto, *Pariſ.* l. 12. q. 4. n. 1. Nec illiterato aut ignoranti linguam loci, in quo eſt beneficium, ſi ſit curatum, utì dictum eſt à n. 789. Nec illegitimo, ſecundùm dicta n. 750. Nec bigamo, ſecundùm dicta n. 768. Nec minori 14. annis, *Leur.* q. 362. Vide dicta n. 795. Nec ſæculare beneficium reſignari poteſt Clerico regulari vel contrà, ſecundùm dicta n. 225. Nec pater reſignare poteſt filio, ne videatur hæreditaria ſucceſſio, *Laym. Leur.* q. 368.

§. III. Beneficia reſignari poſſunt ſenibus & infirmis, dummodo maneant apti ſatisfacere officio, *Pariſ.* Item majoribus 14. annis etiam ſine conſenſu curatoris, *Buratt. Pariſ.* Item in favorem Capituli, Conventûs, habentis dignitatem, Superioris. Vide *Leur.* q. 362. 1010

§. IV. *Pius V.* in Conſt., *Quanta Eccleſiæ Dei*, ſic ſtatuit, *Præcipimus, ne Epiſcopi aut alii Collatores de beneficiis & officiis reſignandis, aut ſuis aut dimittentium conſanguineis, affinibus vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum audeant providere: quòd ſi ſecus ac etiam quidquid aut contra formam prædictorum fuerit à quocumque temerè attenta-* 1011

tentatum, id totum ex nunc vires & effectum decernimus non habere: qui verò contra fecerint, ut in eo, in quo deliquerint, puniantur, à beneficiorum & officiorum collatione, necnon electione, præsentatione, confirmatione & institutione, prout cuique competierit, tamdiu suspensi remaneant, donec remissionem à Romano Pontifice meruerint obtinere; & qui talia beneficia seu officia receperint, eos prædictis pœnis volumus subjacere. Quòd si aliquis ita contulerit ideoque sit suspensus, ac nihilominus pergat iterum simile quid attentare, incidit in excommunicationem ipso facto, vel si sit Conventus, in suspensionem à divinis, à quibus absolvi non possint nisi à Papa.

1012 §. V. Circa Constit. illam Pianam quædam notanda sunt: 1. Per Episcopos non intelliguntur Cardinales, quamvis sint Episcopi, cùm hæc Constit. sit odiosa, *Az.* 2. Per familiares intelliguntur, qui actu deserviunt Episcopo aut Collatoribus, & continuam exercent commensalitatem in eorum domo, *Paris. Tond. Leur.* p. 2. q. 676. 3. Cùm dicat, *ne Episcopi aut alii Collatores*, putat *Luca* de benef. d. 65. n. 16. probabile esse, quòd non comprehendat Canonicum turnarium, qui nomine Capituli confert, cùm Capitulum non habeat consanguineos aut affines. 4. Constit illa non habet locum in beneficiis jurispatronatûs, uti declaravit *Greg. XIII.* apud *Corr.* l. 5. c. 1. n. 50, & S. Congreg. apud *Quarant.* in sum. bullar. v. *beneficiorum resignatio*: quod quamvis *Rice.* restringat ad jusptr. laicale, tamen *Quarant. Garc. Tond. Sanch.* in Cons. l. 2. c. 3. d. 36. n. 24. *Leur.* q. 676. & alii loquuntur sine distinctione, & ratio est eadem de omnibus, nam *Pius* tantùm loquitur de Episcopis & Collatoribus ut talibus, quando nempe ex seipsis beneficia conferunt.

5. Si

, Si quis etiam ignorans contraveniat huic Constit., putant aliqui cum *Corr.* suprà incidere in dictas pœnas, sed non video, quomodo ignorans pœnam incurrat, utì l. 1. à n. 767. dictum est: provisio tamen manet invalida. 6. Episcopus non potest ejusmodi consanguineos vel affines vel familiares admittere ad concursum pro parochiali in manus suas resignata, utì dictum est n. 618. 7. Episcopus potest beneficium in manus suas resignatum conferre consanguineo, affini vel familiari sui Vicarii Generalis: Item Vicarius suo consanguineo, affini vel familiari, quod enim ipse facit, censetur facere Episcopus: unde Vicarius non potest conferre consanguineo, affini, familiari Episcopi, quia sic censeretur Episcopus conferre suo, *Corr.* suprà & alii. 8. Conferri possunt consanguineis &c., si vacent aliter, quàm per resignationem, quia *Pius* tantùm loquitur de vacantibus per resignationem, *Ricc. Tond. Leur.* suprà. Vide eundem p. 3. q. 370. Quoad permutationem dicemus n. 1103.

§. VI. Hæc Constit. usu recepta est in diœcesi 1013
Colonienſi, Leodienſi & Monasterienſi in Westphalia: debuitque ab initio esse ubique recepta & obligare post acceptam illius notitiam, utì in fine habetur: contra illam tamen supplicavit Hispania, utì referunt *Diana* p. 5. t. 14 R. 26. & *Castrop.* t. 13. d. 6. p. 2. §. 1. n. 7.

Q. 147. *An resignanti sit licitum interponere* 1014
preces apud ordinarium collatorem, ut beneficium resignatum conferat huic vel illi. R. Esse licitum, non tantùm post resignationem, utì limitant aliqui cum *Nicol.* t. 1. d. 9. §. 5., sed etiam ante, vel dum ea fit, dummodo absit omne, etiam tacitum pactum, *S. Anton. Suar. Regin. Felin. Rebuff. Garc. Az. Paris. Fill. Tond. Barb. Castrop. Sanch.* in Const. l.

2. c. 3. d. 36. n. 23. contra *Hostiens.* *Nec obstat* relata Constit. *Pii V.* vetans omnem successoris in beneficio designationem, imò & intentionem successoris, *nam Barb. Zoës. & Engel* dicunt id prohiberi collatori tantùm, ne appromittat alicui conferre: *Nav. Paris. Sanch. Castrop.* dicunt tantùm vetari designationem vel intentionem, si expressè vel tacitè deducatur in pactum: alii dicunt esse admonitionem tantùm, ut hoc non fiat, non autem præceptum, nam tantùm dicit, *caveat*: de cætero nudæ illæ peces nullam collatori obligationem afferunt, & de se non sunt illicitæ. Et videntur valere dicta, quamvis resignans sic speret, sitque ita constitutus, ut non resignaret, si sciret huic non conferendum, quia hæc spes ac dispositio animi nec est de se mala nec ullibi prohibetur, *Nav. Paris. Az. Dian. Barb. Tond.* Vide *Leur.* p. 3. q. 369. & 728.

1015 *Q.* 148. *Coram quibus fieri possit resignatio. R.*

§. I. Necessariò fit in manibus Superioris, Cap. *Admonet*, de Renunc.. quia beneficiatus obligarat se Ecclesiæ, nec nisi per Superiorem solvi potest, *Paris. Garc. Az. Barb. Laym. Castrop. Pirh. Leur.* p. 3. q. 372. Auctoritas tamen Superioris non requiritur, ut quis dimittat jus ad rem acquisitum & etiam acceptatum ratione electionis, postulationis, præsentationis, impetrationis litterarum &c., quia necdum erat vinculum cum Ecclesia, A A iidem. Potest etiam intrusus propriâ auctoritate dimittere beneficium, *Gl. Inn. Abb. Hostiens. Paris.*; quod limitat *Garc.*, si appareat, quòd intrusus sit & careat titulo. Idem dicunt multi cum *Abb. Paris. Garc. Barb.*, si quis habeat dubium jus in beneficio litigioso, quamvis neget *Laym.* Vide *Leur.* q. 373.

1016 §. II. Episcopus quantumcumque criminosus, & etiamsi sit simoniacus, non potest Episcopatum dimit-

dimittere absque licentia Superioris, Cap. *Nisi cum pridem*, de Renunc., Utì nec ullus alius habens jus in beneficio, si ob crimen veniat tantùm privandus, *Paris. Pirh.* Et quamvìs sit jure ipso privatus, adhuc tamen expectare debet sententiam declaratoriam, quando hanc prærequirit privatio, ut nempe sic tollatur titulus coloratus & possessiò, *Abb. Paris. Pirh. Leur.* q. 374.

§. III. Si quis obtinuerit aliud incompatibile, debet nihilominus prius beneficium dimittere cum auctoritate Superioris, alioquin revocari potest ad primum, Extrav. *Execrabilis*, de præb., *Abb. Hij. Greg. Coras. Bursat. Paris. Pirh.* contra *Gl. Host. Gonz. Quintanadv. Garc.* Et si transeatur ad beneficium alterius Diœcesis, requirunt consensum expressum; si autem ad beneficium ejusdem Diœcesis, admittunt tacitum sufficere *Fagn. I. Andr. Pirh.* Quòd si promoveatur ad dignitatem vel beneficium curatum, impediri non debet, *Gl. Host. Laym. Pirh. Leur.* q. 375. n. 1. & 2. 1017

§. IV. Satìs est, si professurus in Religione id indicet Superiori Ecclesiastico, nam jus facit ei potestatem sic dimittendi beneficium, arg. Cap. *Licet*, de Regul., *Laym. Pirh.* Et universaliter verum est, si beneficium sit tantùm simplex nullum servitium aut residentiam requirens, posse requisito & quamvìs invito Superiore dimitti, quia erat principaliter ob beneficiati utilitatem, cui resignare potest, *Fagn. Pirh. Leur.* n. 3., quem vide etiam q. 377. Potest etiam quis inire matrimonium & sic tacitè resignare, etiam non petitâ licentiâ Superioris, *Leur.* q. 375. n. 4. Et idem est, si sequatur militiam. 1018

§. V. Resignatio sine Superioris auctoritate facta est nulla, potestque Superior cogere resignantem, ut in beneficio permaneat, vel cogere, ut legitimè dimit- 1019

dimittat, aut ratam habere desertionem, sicque vacans beneficium conferre alteri. Quòd si resciens, intra 6. menses non jubeat permanere in beneficio, censetur consentire, & resignatio sortitur effectum, *Paris. Castrop. Pirh.* De cætero antequam consentiat Superior, resignans retinet titulum, sed amittere potest possessionem, *Inn. Abb. Selv. Rebuff. Paris. Garc. Menoch. Laym. Barb. Pirh.* Et ad hanc sine Superioris auctoritate regredi non posse docent *Nav. Paris. Barb.*, ac consentit *Pirh.*, si resignarit coram laico. Vide *Leur.* q. 376.

1020 §. VI. Per Superiorem hìc intelligitur ille, qui habet potestatem ordinariam beneficiatum removendi ab hoc beneficio; hanc autem non habent omnes collatores, nec deputati ad providendum de beneficiis vacaturis, *Nicol.* t. 1. d. 9. §. 10. & 11 Unde non est verum universaliter, quòd, ad quem pertinet institutio, ad illum spectet etiam destitutio, nisi institutio ad eum pertineat jure communi & ordinario, non autem si tantùm privilegio vel consuetudine, *Paris Luca*: habet tamen praxis, teste *Laym.* & *Pirh.*, ut Capitulum admittat resignationes beneficiorum simplicium, quorum habet collationem independenter ab Episcopo. Vide *Leur.* q. 378. 395. Quòd si, v. g. dignitas acquiratur per electionem Capituli, quæ confirmari debet per Episcopum, videtur resignanda in manus Capituli, quia obtenta fuit vi electionis Capituli, & confirmatio nihil juris addebat, sed tantùm majus robur: attamen vidi etiam oppositum fieri, & resignationem talem admitti ab Episcopo.

1021 §. VII. Resignatio fieri nõ potest coram Laico, Cap. *Quod in dubiis*, de Renunc, Etiamsi sit Patronus beneficii, *Abb. Paris. Barb. Pirh.*; Laicus tamen v. g. Notarius, potest recipere consensum, sed non autho-

authorisare, *Nav. Paris.* Posset etiam laicus ex privilegio Papæ resignationem recipere, *Paris. Leur.* q. 379

§. VIII. Nonnisi à Papa admitti potest resignatio Cardinalatûs, Patriarchatûs, Primatûs, Archiepiscopatûs, Episcopatûs, beneficii exempti, dignitatum primariarum post pontificalem in Cathedralibus & principalium in Collegiatis, quia harum dispositionem sibi reservavit Papa per Reg. 3. Cancel. *Paris. Pirh. Leur.* q. 383., Excipe, nisi privilegium vel consuetudo aliud habeat. Item ad solum Papam spectat admittere resignationem Abbatiarum & Prioratuum, quorum collatio ad ipsum spectat, *Gl. Tamb Leur.* q. 396., quem vide ibid. quoad resignationem talium prælaturarum regularium, quarum collatio ad Papam non spectat. Quam potestatem admittendi resignationes habeant Cardinales & Legati à latere, refert *Leur.* q. 384. 385.; quam habeant Abbates, Præpositi, Decani &c. Item auditores Rotæ, Notarii Apostolici &c. refert q. 392. & seqq. 1022

§. IX. Archi-Episcopus non potest admittere resignationes beneficiorum in Diœcesibus Episcoporum Suffraganeorum, *Leur.* q. 386. Possunt autem Episcopi admittere resignationes puras omnium aliorum beneficiorum, etiam reservatorum Papæ, quamvis hæc conferre non possint: Item patronatorum & electivorum, saltem accedente consensu Patronorum & Electorum, secundùm dicta à n. 976. Vide etiam *Leur.* q. 387. 1023

§. X. Vicarius Episcopi non potest sine speciali mandato hanc potestatem determinatè exprimente recipere resignationes, potest tamen Episcopus id ipsi committere. Vide *Leur.* q. 389., ubi etiam agit de Coadministratoribus Episcoporum vel Vicariis 1024

Apostolicis, & q. 390. de Coadjutore Episcopi. Nullum autem Capitulum, regulariter loquendo, potest sede plenâ recipere resignationes, *Abb. Inn. Paris. Pirh.*, quamvis etiam per privilegium vel consuetudinem haberet potestatem destituendi, uti putat *Luca*, attamen *Paris. & Pirh.* putant, si haberet potestatem instituendi & destituendi, posse etiam resignationes recipere. Sede vacante potest Capitulum recipere resignationes puras beneficiorum spectantium ad collationem etiam solius Episcopi, *Pavin. Sbroz. Coras. Az. Garc. Barb. Castrop.*, partim contra *Rebuff. Paris. Laym. Pirh.* id admittentes tantùm de beneficiis spectantibus ad simultaneam collationem Episcopi & Capituli, & de eis, quæ resignantur in pœnam; partim contra *Roffiniac.* & alios id absolutè concedentes tantùm de resignatis permutationis causâ: sed ratio nostra est, quia Capitulum succedit Episcopo in omnibus, quæ sunt jurisdictionis ordinariæ, saltem necessariæ, nisi expressè excipiantur à jure, hæc autem potestas est jurisdictionis ordinariæ & necessariæ, debet enim resignatio facta ex justa causa recipi, nec excipitur à jure, ergo. Non videtur tamen Capitulum recipere posse resignationes permutationis causâ, nisi eorum beneficiorum, quæ conferre potest saltem cum Episcopo, quia cùm permutationem comitetur collatio, si hanc non possit facere Capitulum, nec poterit illam. Vide *Leur.* q. 391.

1025 §. XI. Episcopi possunt in omni mense admittere resignationes, & non obstantibus Concordatis conferre beneficia resignata, quæ aliàs sunt suæ collationis, uti dictum est n. 511.

1026 *Q.* 149. *Quas causas requirat resignatio.* R.

§. I. Quamvis *Engel* dicat hodie consuetudinem obtinuisse, ut sine causa graviore resignationes

nes admittantur, attamen debet adesse justa causa, cùm beneficii natura postulet de se perpetuitatem, & illa continua dimissio pariat gravia incommoda, utì rectè *Pirh.* de renunc. n. 39. *Nicol.* t. 1. d. 9. §. 6. Si tamen fiant in favorem apud Papam, sufficit voluntas gratificandi resignatario, *Corr. Vallens. Leur.* p. 3. q. 399. Et quamvis in supplica ad Papam addi soleat, *ex certis causis animum nostrum moventibus*, tamen non est opus hoc, aut ullam causam allegare apud ipsum, sed solæ resignationes apud Ordinarium dicuntur fieri *ex causa*, debetque exprimi saltem hoc, *ex certis causis*, *Corr. Leur.* q. 401. In dubio autem semper præsumitur resignationem esse factam ex justa causa, *Butr. Paris. Tond Corr. Leur.* q. 400., quem vide q. 403. & seqq. de causis resignandi prælaturas.

§. II. Universim censentur duæ justæ causæ re- 1027
signandi, nempe utilitas Ecclesiæ & salus propria: & speciatim ut resignatio possit ab Ordinario admitti, *Pius V.* in Constit. *Quanta Ecclesiæ*, requirit unam ex his causis, 1: senium, quod an adsit sufficiens, remittitur prudenti arbitrio Judicis, spectatâ personarum qualitate & complexione. 2. Incommoda valetudo, ita ut non possit præstare officia. 3. Si sit corpore impeditus, quominus commodè præstet officia, utì est lunaticus, leprosus &c. 4. Si sit corpore vitiosus, utì est cæcus, surdus, mutilatus. 5. Si sit obnoxius crimini, ob quod privari possit. 6. Si sit in censura, à qua facilè absolvi non possit. 7. Si quid advenerit, ob quod impeditur, quominus deserviat officio, utì si sit dæmoniacus, bannitus, irregularis, scandalosè vivens. 8. Si habeat plura beneficia, quorum unum sufficit ad sustentationem. 9. Si obtineat secundum beneficium sufficiens. 10. Si ingrediatur Religionem, ma-

trimonium, militiam; sed beneficium ingressi Religionem non confertur stabiliter ante professionem; ingressuri matrimonium aut militiam potest statim conferri. II. Si ob capitales inimicitias non audeat residere in loco beneficii exigentis residentiam. Addit autem *Pius V.*, si resignare volens sit in Sacris, velitque manere in sæculo, non admittendam resignationem, nisi habeat, unde vivat. Vide *Castrop.* t. 13. d. 6. p. 2. §. 1. à n. 4. & *Leur.* q. 412. 413. Ubi autem Constit. illa usu recepta est, si resignatio ab Ordinario admittatur absque ulla ex his causis, est nulla, quia habet decretum irritans, *Paris. Az. Castrop. Pirh. Leur.* q. 415., sed testatur *Zyp.* in analysi h. t. n. 1. non esse ubique usu receptam.

1028 §. III. Justa causa resignandi non est, ut vitetur labor, ut captetur gratia resignatarii &c. *Barb. Leur.* q. 402.; Et si quis resignet beneficium tenuius eo tantùm fine, ut obtineat pinguius, peccat secundùm *S. Th. Nav. Hurt.*, putatque hoc esse mortale *Cajet.*, si hic finis appetentis non tendat in aliquem alium finem bonum; Vide *Leur.* q. 416. Quòd si aliquis resignet hoc beneficium eâ intentione & spe, ut alterum sibi à Superiore conferatur, aliàs non resignaturus, non est simoniacus, si non intendat obligare Superiorem, *Sot. Valent. Rodriq. Farin.* apud *Dian.* p. 6. t. 7. R. 42. Addit *Valent.* etiam posse prædictam spem verbis aut scripto exprimi apud Superiorem, quia quod licitum est optare, etiam licitum est, per se loquendo, verbis exprimere, *Castrop.* t. 17. d. 3. p. 4. n. 2.

1029 *Q.* 150. *Intra quod tempus Superior admittere aut rejicere debeat resignationem.* *R.* Extra Curiam intra mensem, uti habet Constit. *Greg. XIII. Humano vix judicio*, alioqui beneficiorum illorum provisio spectat ad Sedem Apostolicam, *Paris. Barb. Chok. Leur.* p. 3 q. 398. *Q.* 151.

Q. 151. *Intra quod tempus conferri & occupari debeat beneficium resignatum. R.* 1030

§. I. *Paris. Garc. Chok.* putant illos, in quorum manibus resignata sunt vel permutata beneficia, teneri ea iterum conferre intra mensem, alioquin devolvi immediatè ad Papam, propter dictam Constit. *Greg. XIII.*, sed *Barb.* de jure Eccl. l. 3. c. 15. n. 113. & *Nicol.* t. 1. d. 11. §. 11. contradicunt, dicentes tantùm præcipi, ut negotium admittendæ vel rejiciendæ resignationis intra mensem absolvatur, provisio autem ipsa relinquitur facienda juxta Canonicas sanctiones, nempe secundùm Cap. *Nulla*, De concess. præb., intra 6. menses à die acceptatæ resignationis; quod inde colligitur, nam juxta *Trid.* Sess. 24. c. 18. de Ref., debet de parochialibus etiam resignatis indici concursus, & per Constitutionem *Pii V.* datur semestre ad illarum collationem, ergo cùm *Pius V.* non deroget nec mentionem faciat Constit. Gregorianæ, signum est per hanc non restringi collationem ad unicum mensem; hinc docent cum *Selv. Coras. Senis*, *Az.* p. 2. l. 7. c. 30. q. 2. *Chok.* de permut. p. 3. c. 17. *Garc.* p. 10. c. 4. n. 2. certum tempus statutum non esse à jure, intra quod etiam beneficia permutata conferri debeant. Vide *Leur.* p. 3. q. 398. & dicenda n. 1108.

§. II. Si quis apud Papam resignet in favorem alicujus, optetque ex justis causis adhuc per aliquod tempus retinere possessionem beneficii, notant aliqui hanc esse praxim, ut curet resignationem subsignari & registrari, tum elapsis 20. diebus exspectet ad sex menses nec curet expediri bullas, postmodum petat prorogationem aut novum datum: evoluto hoc tempore expediantur literæ, quæ intra alpes deteneri possunt ad 6., ultra alpes ad 9. menses, intra quos si possessionem non capiat, obtinetur proroga- 1031

tio ad alios 9. menses, postmodum ad alios duos, denique ad alios septem; nec ultra hos duos annos datur prorogatio.

1032 Q. 152. *Quid notandum sit circa resignationem per procuratorem.* R. Seqq.

§. I. Potest resignatio fieri per procuratorem, quia qui potest aliquid per se, etiam potest per alium, nisi lege prohibeatur, l. *Labeo* ff. de procurat., nulla autem lex prohibet sic fieri, nisi quis sit præsens intra muros vel suburbia Romana, tum enim per Reg. 24. Cancell. debet per seipsum præstare magnum consensum. Vide *Leur.* p. 3. q. 672.

1033 §. II. *Bellam. Paris. Az. Castrop.* apud *Leur.* q. 673. dicunt procuratorem non posse simul & semel constitui ad beneficium idem accipiendum & dimittendum, quia quamdiu principalis non habet beneficium, voluntas & mandatum dimittendi est nullum & de subjecto non supponente: sed non video, cur mandatum dari non possit pro tempore futuro, quo habebit beneficium: hoc tamen videtur inordinatum, si velit statim dimittere beneficium, secundùm dicta à n. 859.

1034 §. III. Laicus potest esse procurator ad resignandum, utì & ad acceptandum beneficium, quia nomine alieno agit tanquam purus Minister mandati, *Paris. Laym. Leur.* q. 674. Potest etiam esse Religiosus, si Superior consentiat & sit in utilitatem conventûs, *Zabarel. Az Castrop. Leur.* q. 675. contra *Vital.* & *Paris* Possuntque plures constitui, vel in solidum, ita ut singuli seorsim possint consentire, vel tantùm in simul, quo casu sufficeret unum consentire post alterum, *Paris. Az. Leur.* q. 677. Posset etiam non tantùm in permutatione unus utriusque permutantis esse procurator, uti dicetur n. 1089., sed etiam in resignatione unus idemque

que dimittere beneficium pro resignante & illud admittere pro resignatario, *Paris. Az. Castrop. Leur.* q. 678.

§. IV. Pro resignatione apud Ordinarium sufficit procuratorem constitui per privatas litteras, uti & pro danda supplicatione in Curia & præstando parvo consensu, ad magnum tamen consensum præstandum exhiberi debet mandatum scriptum manu Notarii publici, exprimens locum, in quo fit, voluntatem mandantis ad resignandum beneficium illius nominis & loci, obsignatum sigillo Judicis Ordinarii & communitatis, recognitum à mandante, subscriptum à Notario, *Paris. Az. Castrop.*, Debetque procurator esse specialiter constitutus ad resignationem hujus vel horum beneficiorum, *Bursat. Bellam. Rebuff. Paris.* Nec potest agere procurator, nisi mandatum scriptum in manibus habeat & videat ejus clausulas, *Paris. Az.* Huic autem tradi potest à quocumque, quia subscriptiones sufficientem fidem faciunt, *Paris.* contra *Rebuff.* Vide *Leur.* q. 679. & seqq. Sed quoad ista maximè spectanda est consuetudo & praxis Curiæ. 1035

§. V. Jus non statuit tempus, intra quod procurator debeat pro principali resignare: si tamen fiat in Curia, debet à parvo consensu intra sex menses præstari magnus, *Paris. Az. Castrop. Leur.* q. 684. 1036

§. VI. Constitutio procuratoris non impedit, quominus Principalis per seipsum resignet, unde si hic resignet in Octobri apud Ordinarium, & Procurator in Novembri apud Papam, valet resignatio Principalis, *Castrop. Leur.* q. 686. contra *Abb. Bald. Menoch. Felin. Paris. Az.* An autem procuratori debeat priùs intimari revocatio mandati, dicetur n. 1039. & 1041. 1037

1038 §. VII. Procurator nil potest ultra fines mandati, utì per se patet. Si habeat potestatem resignandi, in quem volet, non potest resignare in seipsum, quia tale mandatum continet tres personas, mandantem, mandatarium & tertium. Si resignet in inhabilem inscio mandante, beneficium non vacat, quia excessit fines mandati, *Paris. Leur.* q. 689. Si constitutus ad concordandum super beneficio quibuscumque conditionibus, resignet beneficium, resignatio est nulla, quia cùm resignatio sit datio, non præsumitur, nisi exprimatur, *Paris. Leur.* q. 690. Si reperiantur duo mandata eodem planè modo & tempore facta, sed ad oppositos effectus, neutrum valet, *Rota, Selv. Paris. Leur.* q. 688. Resignatio facta per procuratorem, postea præsumitur facta cum mandato, *Simonet. Paris. Leur.* q. 692.

1039 VIII. Mortuo mandante, quamvis id nesciat procurator, cessat mandatum, si res sit adhuc integra, quia cùm beneficium jam vacet per mortem, non potest vacare per resignationem, *Clement.* ult. de procurat. *Az. Paris Castrop.* t. 13. d. 6. p. 2. §. 4. n. 9. Res autem integra non est, si præsentatâ, signatâ & datatâ supplicâ procurator adhuc vivo mandante Romæ præstiterit parvum consensum, tum enim debet etiam postea mortuo mandante præstare magnum, & valet resignatio, L. *nam & Servius*, §. *si vivo Titio*, ff. de negot. gest.; sed *Paris.* & *Az.* volunt faciendum intra annum à morte mandantis; è contrà *Chok.* & *Leur.* q. 266. dicunt fieri posse etiam post 4 annos, etiamsi mandans ante mortem mutasset voluntatem, dummodo hoc non fuerit intimatum procuratori, *Clement.* 1. de Renunc. Quòd si ipsemet Principalis dedisset parvum consensum, & dato procuratori mandato de præstando magno consensu moreretur, cessaret mandatum, quia respectu

respectu procuratoris, qui nihil adhuc egisset, foret res integra, *Paris. Az. Chok. Leur.* ibid. Similiter si procurator non ex vi mandati sed tantùm per litteras rogatus præsentasset supplicam vivo principali, hoc mortuo non posset præstare magnum consensum, ita quoad omnia *Paris. Az. Leur.* q. 694. E contrà si procurator vi mandati porrexerit supplicam sub pensione vel regressu in favorem mandantis, valebit resignatio, etiamsi post mortem mandantis præstet consensum, *Paris. Az. Leur.* ibid. Et quod dictum est de morte mandantis, valet de furore superveniente, quia furiosus habetur pro mortuo, L. 1. §. *furiosus*, ff. de acquir possess. *Mascard. Paris. Leur.* q. 695. Et idem videtur esse, si mandans removeatur ab illo beneficio, quia moritur civiliter; innuit tamen *Paris.* procuratorem tum non posse pergere, nequidem re inceptâ, *Leur.* q. 696. Mors autem mandantis non præsumitur, sed probari debet, *Paris. Az. Masc.* de prob. concl. 1069.

§. IX. Procurator hic revocari potest, Clement. 1040
l. 1. t. 4.; Licèt adjectum sit juramentum non revocandi, quamvis enim revocans tum sit perjurus, attamen valet revocatio, *Selv. Mob. Rebuff. Paris. Tond. Leur.* q. 697. Etiamsi id jurarit tam resignatario quàm procuratori, *Paris.* contra *Bald.* Potestque revocatio fieri tantùm tacitè, v. g. constituendo alium, quia dato posteriore procuratio prioris esset revocata, Cap. *Non injustè*, 14. de procur. Quod tenet, etiamsi secundus non acceptarit mandatum, *Mant. Bellam. Tond.*; Si tamen per primum voluit resignare in favorem Titii, per secundum in favorem Cajı, qui tunc fuerit mortuus, *Rota* & *Paris.* dicunt non revocari primum, quia revocatio censebatur esse sub conditione, si poterat prodesse Cajo;

sed *Tond.* putat in constitutione secundi debuisse exprimi, citra revocationem primi. Vide *Leur.* q. 698. n. 1. & 2.

1041 §. X. Ut revocatio valeat, debet fieri ante consensum, quo perficitur resignatio: valet tamen revocatio facta post supplicam etiam signatam & datatam; etiam post præstitum in Curia parvum consensum, quia Principalis etiam tum pœnitere posset, utì dictum est n. 971. Item revocatio debet esse intimata vel procuratori vel admittenti resignationem, nisi hoc sit malitiosè impeditum, aut constitutio procuratoris esset facta ex metu, *Clement.* l. 1. t. 4. *Rebuff. Selva, Paris.* Et non sufficere, quòd procurator revocationem aliunde resciat, docent *Gl. Zabar. Vital. Felin. Rebuff. Paris.*, quamvis alii probabiliter putent sufficere certam notitiam undecumque hauftam; saltem ad suspendendum mandatum satis erit mandantem per litteras significasse procuratori, ut sistat tantisper, *Paris. Az.*; invalidè tamen resignat Principalis apud Ordinarium, antequam revocatio sit notificata procuratori constituto pro resignatione apud Papam, *Barbat Selv. Paris. Tond.* contra *Felin.* putantem resignationem Principalis prævalere, si sit prior tempore. Si autem illa notificatio fiat Superiori, debet Romæ fieri tam in Camera quàm Cancellaria, quia in hac & illa expediri potest resignatio; si autem fiat procuratori, & plures in solidum sint constituti, debet fieri singulis: denique putant *Selva, Rebuff. Paris. Tond. Luca* disc. 38. & 40. n. 10. contra *Felin.* sufficere, quòd revocatio intimetur etiam soli resignatario. Vide *Leur.* q. 698. à n. 3.

1042 §. XI. Si eâdem die, quâ præstatur consensus, fiat revocatio mandati procuratorii, consensus censeri debet præcessisse revocationem, quia præsumi-

tur

tur pro validitate actûs, usquedum probetur tempus antecedentis revocationis, *Rota*, *Paris. Leur.* q. 699.

§. XII. Revocans mandatum tenetur compensare damna procuratori ratione mandati vel inchoatæ resignationis causata, *Bald. Rebuff. Tond. Leur.* q. 700. 1043

§. XIII. Si resignatio plena totius beneficii sit sortita effectum & dimissa possessio, cessat officium procuratoris constituti ad causas illius beneficii, arg. *Clement. ult.* de procurat., beneficiatus enim est tum civiliter mortuus illi beneficio, *Rota*, *Mand. Sarn. Paris. Leur.* q. 245. 1044

Q. 153. *Quid dicendum sit de resignatione facta ex metu, dolo, vi. R.* Supponenda sunt & hìc applicanda dicta l. 3. p. 2. à n. 608., ubi explicavimus, quomodo consensus in contractum debeat esse liber à vi, metu, dolo: adde tamen seqq. 1045

§. I. Ad valorem resignationis requiritur consensus spontaneus, liber à metu, dolo, vi, Cap. *Ad audientiam*, Cap. *Abbas*, Cap. *Ad aures*, De iis, quæ vi metûsve causâ fiunt, Cap. *Accepta*, de Restit. spoliat., & AA. omnes cum *Leur.* p. 3. q. 701.

§. II. Resignatio facta ex metu non valet, licèt firmetur juramento, à quo tamen absolvi quis debet, antequam beneficium repetat; nec plus vult Cap. *Ad aures*, suprà, *Nav. Paris. Az. Garc Luca*, *Leur.* q. 702. Non est tamen ipso jure nulla, sed venit irritanda, *Garc. Leur.* q. 703. contra *Host. Vital. Butr.* & alios. Excipiunt *Paris. Az. Castrop.*, si vi incarcerationis per laicum extorqueatur, tum enim est ipso jure nulla per *Clement.* l. 5. t. 8. c. 2.. Hìc autem per metum intelligitur gravis, cadens in constantem virum, de quo videri potest etiam *Leur.* q. 704. Et cùm metus sit aliquid facti nec præsumatur, 1046

tur, debet per testes vel litteras vel alia indicia probari ab illo, qui dicit illum sibi esse factum, *Bald. Mascard. Alciat. Paris. Az. Leur.* q. 705.

1047 §. III. Quamvis protestatio de metu, qui incutitur, dum quis resignat, non sit necessaria ad hoc, ut postea possit excipere de metu, tamen multum juvat probationem metûs, *Dec. Cravet. Bursat. Paris. Leur.* q. 706. Nec illi probationi obest, quòd in litteris resignationis dicatur consensisse sponte & liberè, ad hoc enim inferendum potuit coëgisse idem metus, *Paris. Leur.* q. 708. Si tamen ille, qui ex metu resignavit, post sublatam totam causam metûs taceat, aut faciat aliquid, ex quo argui possit nunc liberè consentire, metus purgatur, utì in aliis etiam exemplis ostendunt *Mascar.* & *Leur.* q. 707.

1048 §. IV. Resignatio facta per dolum est nulla, quia non est deterior ingressus, quàm dolus, LL. ff. de doli excep., *Paris. Az. Leur.* q. 709. Estque ipso jure nulla, quia dolus tollit consensum & libertatem, quam metus tantùm diminuit, *Abb. Paris. Castrop. Leur.* q. 710. Probari autem debet dolus conjecturis & præsumptionibus, de quibus vide *Mascar.* de probat. concluf. 815., quarum præcipuas recenset *Leur.* q. 711.

1049 §. V. Resignatio vi extorta est annullanda, quia vis æquiparatur metui; & illi, cui vis facta est, competit actio spolii, *Butr. Paris. Az. Leur.* q. 712. Spoliatus autem volens restitui, tenetur probare duo, 1. Se possedisse, dum spoliaretur: 2. Tunc habuisse jus saltem coloratum, *Inn. Paris. Az. Castrop.* Vide *Leur.* q. 715. Et ad vim reducuntur vexationes illatæ ab Episcopo, *Gemin. Præpos. Az.* apud *Leur.* q. 713.; Similiter resignatio facta ab aliquo, postquam beneficio spoliatus erat, censetur ex vi facta, Cap. *sollicitè*, de Restit. spoliat.; quod tenent aliqui cum

Paris.

Paris., quamvis adjectum sit juramentum. Vide Leur. q. 714. Excipe, nisi facta esset coram Judice competente, quia authoritas Judicis de causa cognoscentis excludit suspicionem violentiæ, *Abb Bartol. Paris. Az. Castrop. Leur.* q. 716. Si autem certò constet resignationem factam esse sine vi, rescindi non potest, quia apparente veritate libertatis cessat præsumptio violentiæ. *Dixi*, certò, nam si maneat dubium, manet præsumptio, *Paris. Az. Leur.* q. 717.

§. VI. Si ante spolium sponte constitutus erat procurator ad resignandum, resignatio facta post spolium censetur spontanea, nec rescindi potest, *Abb. Paris. Menoch. Castrop. Leur.* q. 718. Idem est, si resignatio facta sit diu, v. g. anno post spolium, de quo nihil questus sit resignans, *Butr. Menoch. Az. Castrop.*; sed limitat *Paris.*, nisi facta esset in favorem spoliantis, quia tunc præsumeretur durasse eadem vis. Vide *Leur.* q. 719. Quòd si spoliatus resignet cum pacto non agendi, aut cum juramento coram Notario at testante abesse vim, promittat se non acturum actione spolii, jam cessit juri suo in favorem spoliantis, uti etiam potest quis cedere actione furti in favorem furis, L. *si unus*, §. *pacta*, ff. de pactis: hoc ipso autem, quòd fiat coram Notario, excluditur suspicio continuatæ violentiæ, hinc talis spoliatus non poterit repetere beneficium, *Abb. Menoch. Rebuff. Paris. Az.* Vide *Leur.* q. 720. Similiter si post spolium resignaverit in favorem tertii, à quo spoliatus non fuit, eique cesserit actionem spolii, repetere non potest beneficium, *Paris.* Vide *Leur.* q. 721. Denique si sciatur spoliatum sponte resignasse post spolium, quia, v. g. dimisit titulum ac possessionem, resignatio valet, spoliator tamen manet puniendus quia initio vim fecit, debetque compensare expensas & damna ratione spolii facta, *Bellam. Menoch. Paris.* & alii cum *Leur.* q. 722. 1050

1051 *Q. 154. Quid notandum sit circa resignationes in favorem tertii. R.* Seqq.

§. I. Solus Papa potest admittere resignationes in favorem tertii, *Rebuff. Garc. Barb. Lott. Pirh. Leur.* p. 3. q. 381. Rationem dant *Castrop.* t. 17. d. 3. p. 17. n. 3. & *Haun.* de Just. T 6. tr. 2. n. 569., quia cum AA. citatis n. 957. putant beneficium sub conditione resignatum non vacare ante positam conditionem, nemo autem præter Papam potest conferre beneficium necdum vacans. Unde peccat, qui sic resignat apud inferiorem Papâ, nam etiam prohibetur à *Pio V.*, *Castrop.* n. 4. Peccatque etiam admittens resignationem sic factam, utì notat *Suar.* Et talis resignatio videtur esse etiam invalida ex vi motûs *Pii V.*, utì rectè *Sanch.* in Cons. l. 2. c. 3. d. 36. n. 21., ita ut nequeat Episcopus vel alius collator rejectâ illâ conditione beneficium conferre, *Rebuff. Suar. Less. Barb. Garc. Castrop. Pirh. Engel, Leur.* q. 382. contra *Covar. Boer. Redoan.* Ratio est, quia cùm actus ille non possit admitti totus, id est, cum illa conditione, sub qua tantùm & non aliter fit, nihil juris dimittitur, adeoque totus invalidus est.

1052 §. II. Resignatio in favorem facta coram alio quàm Papa, secundùm *Felin. Rebuff. Sarn. Mandos. Redoan. Gutt. Vgol. Gonz. Suar. Less. Paris. Az. Garc. Lott.* est simoniaca: quod certum videtur, si cum admittente ineatur pactum de non conferendo alteri nisi designato, quia omnis pactio in beneficialibus est prohibita ob vitandam simoniam, secundùm dicta l. 3. p. 1. n. 57. & 70. E contrà si absit talis pactio, & resignans tantùm dicat, *resigno beneficium, non aliter, quàm ut conferatur Titio*, non est simonia, cùm pactio absit, & tantùm petat ita fieri, possitque rejici, *Sot. Covarr. Valent. Vega, Staph. Zerol. Suar. Vasq. Less. Castrop. Pirh. Barb.* de

de jure Eccl. l. 3. c. 15 n. 54 *Du Hammel*, in Decal. l. 1. c. 8. n. 5. Vide *Leur.* q. 727. Quòd si quis resignet cum ea tantùm intentione, spe aut etiam supplicatione, ut conferatur Titio, nec est simonia nec illicitum, secundùm dicta n. 1014. Præterea si Episcopus ex causa velit unire meum beneficium beneficio Titii, permittere possum & consentire in favorem Titii, qui non accipit vi resignationis meæ, sed vi unionis, *Garc. Tond. Leur.* q. 730.

§. III. Si ego resignem meum beneficium in favorem tui nepotis, & tu resignes tuum in favorem mei nepotis, quamvis videatur esse permutatio, attamen non est, sed duplex resignatio in favorem tertii, quæ vocatur *reciproca*, & non potest admitti ab Ordinario, *Paris. Az. Leur.* q. 735.; imò à *Suar. Less. Castrop.* n. 11. rectè dicitur simoniaca, si accedat pactum. Consequenter si ex pacto saltem tacito resignem meum beneficium Cajo, ut Cajus suum resignet Titio, & Titius suum mihi resignet, vocatur renunciatio *triangularis* & est simoniaca, *Castrop.* suprà, & t. 13. d. 6. p. 3. §. 1. n. 1. Notant tamen *Suar.* & *Less.* facilè evitari simoniam & peccatum, si nempe cum licentia Ordinarii ego permutem meum beneficium cum Cajo, & Titius suum permutet mecum jam habente beneficium Caji. 1053

§. IV. Si quis probari possit resignasse beneficium suum in favorem tertii apud alium quàm Papam, sciens id invalidum esse, in pœnam sui facti potest eo beneficio privari, ita ut collatori fiat liberum, cui voluerit, illud conferre, *Suar. Paris. Castrop. Less.* l. 2. c. 35. n. 86. 1054

Q. 155. *Quid notandum sit circa resignationes cum reservatione fructuum vel pensioni.. R.* De his videri potest *Leur.* p. 3. q. 417. & seqq., item dicenda à n. 1121. Adde tamen etiam seqq. 1055

§. I.

§. I. Licitum est apud Papam resignare, vel purè, vel in favorem alicujus, sub conditione pensionis sibi dandæ ab eo, qui beneficium habebit, & *non aliter*, quia Papa permittit tales resignationes sibi exhiberi, ut vel admittat vel rejiciat, utì probat quotidiana praxis: potestque resignans cum resignatario ancecedenter tractare de tali modo resignationis, sub clausula, *si sanctissimo placuerit*, *Felin. Præpos. Gamb. Redoan. Paris. Leur.* q. 435.

1056 §. II. Simoniacum est, coram Ordinario resignare sub reservatione pensionis vel fructuum, quia est pactum in materia beneficiaria, *Abb. Covarr. Suar. Valent. Bonac. Castrop. Fill. Diana, Barb. Leur.* q. 381. n. 2. Quod *Rota* & *Paris.* dicunt tenere, etiamsi fieret cum clausula, *sub beneplacito Apostolico*, quia putant hanc clausulam tantùm admitti in resignationibus apud Papam faciendis. Vide *Leur.* q. 729. Si tamen quis apud Ordinarium dimittat beneficium alicui dignitati vel loco unitum, potest sibi fructus reservare, quia debebantur ipsi non obstante unione, & conditio illa de jure inerat, *Rebuff. Garc. Tond. Leur.* q. 730. Vide *Castrop.* t. 17. d. 3. p. 17. n. 13.

1057 §. III. Si pensio reservata in resignatione conditionali sit nulla, etiam nulla est resignatio, quia resignans nolebat aliter abdicare jus, *Tond.* Similiter si resignatio sit nulla, etiam pensio causâ resignationis imposita est nulla, *Paris. Corr. Leur* q. 507.

1058 §. IV. Si inferior collator alicui contulerit beneficium purè resignatum sub reservatione pensionis, quam ipse imponere non poterat, valet collatio, sed non impositio pensionis, quia utile per inutile non vitiatur in iis, quæ separationem recipiunt, *Tond.* Similiter si Papa contulerit Titio beneficium, & super hoc reservârit Cajo pensionem, quamvis collatio

latio facta Titio sit nulla, v. g. quia erat inhabilis, tamen valet impositio pensionis, quam præstare debebit Cajo, quisquis habebit beneficium, quia erant duæ gratiæ separabiles, *Gonz. Leur.* q. 508. contra *Garc.*

Q. 156. *Quid dicendum de resignatione, sub conditione, ut refundantur expensæ litis vel bullarum aut quæcumque aliæ. R.* 1059

§. I. Simoniacum est, si resignes sub conditione seu pacto, ut tibi refundantur expensæ factæ pro beneficio obtinendo, v. g. in lite, solvendis statuis &c. *Paris. Suar. Az. Less. Castrop Pirh. Leur.* p. 3. q. 738. *Si dicas*, te eas repetere, non pro beneficio, sed pro indemnitate tua, aut saltem pro commodo, quod resignatarius habet ex tuis expensis: *contra* est, nam tam parum potes paciscì pro indemnitate, quàm pro sustentatione tua habenda, maximè cùm expensas feceris propter te, ut beneficium tibi utile assereres; commodum autem quod resignatarius habet, fundatur & immediatè sequitur ex beneficio à se resignato, & non ex tuis expensis, sicuti si mihi donares agrum, commodum, quod inde habeo, est ex agro & non ex pretio, quo tibi comparasti agrum.

§. II. Resignatio in favorem, cum pacto, ut resignatarius solvat omnes expensas pro bullis, est simoniaca, sed singuli tenentur solvere pro bullis suis, & quamvìs in resignatione pura resignatarius soleat totas expensas solvere, tamen non debet duci in pactum. Putant quidem *Paris. Az. Castrop.* T. 17. d. 3. p. 16. n. 5. in resignatione sub pensione posse resignatarium se obligare ad solvendas totas, eâ conditione, ut in primo termino easdem sibi compenset, sed *Garc.* meritò dicit esse simoniacum, si de hoc antecedenter pacti sint. Vide *Leur.* q. 739. 1060

Quòd si ex conventione falsò exprimant majorem valorem, ut sic moveant Papam ad concedendam pensionem, *Nav. Paris. Garc. Leur.* q. 740. dicunt non esse simoniam, quia non sunt pacti circa beneficium vel aliquid cum beneficio connexum, sed tantùm circa falsam narrationem ad obtinendum consensum, per hoc tamen peccarunt, & impositio pensionis est nulla.

1061 §. III. Si resignes sub pacto, ut resignatarius refundat expensas factas pro beneficio, v. g. pro reparanda Ecclesia, meliorandis fundis, redemptione vexæ ab hæretico intentatæ, *Az.* & *Pirh.* dicunt non esse simoniam, quia tantùm repetit, quod suum est, & veluti adhuc inest beneficio; consentiunt *Felin.* & *Paris.*, si expensas fecerit ex bonis patrimonialibus, nam etiam successor in beneficio tenetur eas expensas refundere hæredibus defuncti: si autem fecit eas ex bonis Ecclesiasticis, quod præsumitur, nisi probetur contrarium, dicunt resignationem sub tali pacto esse simoniacam, quod dicit *Gamb.*, quamvis fecerit ex patrimonialibus, quia illa conditio refundendi non inest de jure, ergo non potest deduci in pactum; Et hæc sententia tenenda est, si eas expensas fecerit in commodum suum, ac ideo è beneficio retulerit fructus expensis suis respondentes. Vide *Leur.* q. 741.

1062 *Q. 157. Quid præterea notandum sit circa resignationem simoniacam aliasque conditionales.* R. Recolenda sunt dicta L. 3. p. 1. à n. 57. 69. 79., ubi explicavimus, quid sit simonia & quomodo committatur in materiis beneficialibus. His adde seqq.

§. I. Resignatio simoniaca est nulla, Cap. *Cum pridem*, & cap. ult. *de pactis*: Quod verum est, licèt firmetur juramento, *Staph. Paris.* Tamen sic resignans non amittit jus in beneficio, quamvis privari possit,

possit, *Gl. Rebuff. Nav. Laym. Paris.*; suntque ejusmodi resignationes ipso jure nullæ, *Selv. Nav. Rebuff. Paris. Az.* Vide *Leur.* p. 3. q. 723. 724.

§. II. Illa resignatio est simoniaca, quæ fit sub conditione, modo vel pacto, quod de jure non inest nec adjicitur authoritate Apostolicâ; si tamen fiat sub reservatione beneplaciti Apostolici, excluditur simonia, cùm tantùm prohibeatur pactio firma, Cap. *Cùm universorum*, de rer. permut. *S. Anton. Felin. Varin. Paris. Tond. Lott. Luca.* Estque licitum, secundùm dicta n. 1055., antecedenter tractare de conditionibus: attamen esset simonia ante approbationem Apostolicam mandare executioni hoc, de quo conventum est, *Mohed. Tond. Leur.* q. 726. Si autem fiat coram Ordinario sub conditione, quæ de jure, fundatione vel statuto inest; v. g. sub pacto residendi, ad quod vi beneficii obligabitur, nulla est simonia nec illicitum, Cap. *Significasti*, de elect., *Paris. Az.*; utì nec tunc est simonia, si fiat sub pacto solvendi pensionem, si beneficium pensione sit gravatum vel legitimè gravetur, *Leur.* q. 731. contra *Nav. & Paris.* Etiam simonia est, si ex pacto pro re temporali, aut etiam spirituali, resignes gratiam exspectativam, quam habes, *Abb. Az. Laym. Leur.* q. 752. 1063

§. III. Si conditio non insit beneficio, attamen sit debita, v. g. si resignes cum pacto etiam tacito, ut resignatarius tibi solvat, quod debet, est simonia, secundùm dicta l. 3. p. 1. n. 83.; è contrà si nullum pactum intercedat, quo imponatur nova obligatio, sed resignes beneficium eo fine secundario, ut reddatur potens tibi solvere vel ut flectatur ad solvendum, non est simonia nec illicitum, *Suar. Lay. Pirh.* apud *Leur.* q. 732. 1064

§. IV. Quomodo simonia confidentialis committa- 1065

mittatur in resignationibus, dictum est l. 3. p. 1. n. 63. Hìc notandum, quòd resignatio ita simoniacè facta, quamvìs sit ipso jure nulla, tamen teneat in præjudicium resignantis simoniacè, qui ideo amittit jus, nec conceditur ei regressus, sed beneficium tanquam vacans à tertio impetrari potest, *Boer. Tond. Leur.* contra *Rebuff.*; attamen simonia commissa ab uno ex transigentibus, alteri vel aliis, qui non deliquerunt, nocere nequit, Cap. 33. *sicut*, de simonia, *Tond. Leur.* q. 754.

De pœnis simoniæ dictum est l. 3. p. 1. à n. 200.; quomodo autem & cui restituendum sit pretium acceptum, dictum est ibid. à n. 237.

1066 Q. 158. *An possit alicui conferri pinguius beneficium, sub conditione, ut resignet vel dimittat illud, quod habet.* R. Si conferatur aliud incompatibile, adjici potest conditio, ut dimittat primum, quia hæc conditio de jure inest, utì habet communis cum *Carden.* in 2. crisi d. 27. n. 120.: si autem secundum sit compatibile cum primo, *Selv. Garc. Sanch. Gibal.* dicunt fore simoniam, sed oppositum tenet cum *Moscoso Carden.* n. 122., 1. Quia etiam hæc conditio videtur inesse de jure, non quidem præcipiente, attamen consulente, quamvìs enim beneficia sint de se compatibilia, tamen secundùm dicta n. 897. Canones oderunt pluralitatem beneficiorum in eodem subjecto, & *Trid.* Sess. 24. c. 17. de Ref. vult singula singulis conferri, etiam præscindendo à sufficientia sustentationis, (ob quam tamen aliquid indulget) ob multa incommoda, quæ in Ecclesiam redundant, si idem habeat plura beneficia, ergo poterit dicere, confero tibi hoc beneficium, sub conditione, ut agas hoc, quod est conformius Canonibus, & hìc est, ut præhabitum resignes. Et hæc ratio militat pro omni collatore. Sed loquendo

quendo de Episcopo, quod plus probabilitatis habet, Cap. *Quæsitum*, de rer. permut. datur illi potestas, ut quando est necessarium, sive, quando postulat magna utilitas pro bono regimine Ecclesiæ, transferat beneficiatos de una ad aliam Ecclesiam, quod tantùm hìc fiet per providentiam Episcopi, cujus est spectare commune bonum Ecclesiæ, & curare, ne plura beneficia sine causa in uno cumulentur, ideoque non requisitâ voluntate beneficiati potest dicere, *jubeo, ut acceptes hoc beneficium, & illud, quod habes, dimittas. Nec obstat*, quòd Episcopus debeat expectare consensum possessoris, ideoque videatur esse confluxus duarum voluntatum & pactio, *nam* etiam aliæ leges expectare possunt acceptationem subditorum, & Superiores sæpe legem revocant, si subditi ex causa contra legem supplicent, nec tamen ideo sunt pactiones sed leges vel mandata. Deinde licèt in beneficialibus omnis pactio apud Ordinarium sit simoniaca, tamen excipitur translatio ab una ad aliam Ecclesiam, sive fiat per modum permutationis, in qua intervenit pactio utriusque beneficiati, sive per modum nudæ translationis beneficiati, dummodo id ortum ducat à providentia Episcopi, nam si possit transferre personas paciscentes inter se de beneficiis permutandis, etiam poterit pro bono regimine Ecclesiæ transferre personam, quodammodo paciscendo cum ea, ut primum beneficium dimittat.

Q. 159. *Quid notandum circa publicationem resignationum. R.* Seqq.

§. I. Per Constit. 87. *Greg. XIII. Humano vix*, 1067 datam nonis Jan. 1583. debent resignationes publicari. Nec contra eam Constit. obtendi potest, quòd non fuerit publicata aut acceptata in partibus, nam sufficit esse publicatam Romæ, & reipsa usu satìs recepta

cepta est ubique, *Paris. Leur.* p. 3. q. 759. Vide etiam dicta l. 1. n. 579.. Finis autem dictæ Const. est, 1. ut tollantur fictæ resignationes. 2. Ne resignantes remaneant in beneficiis & exerceant actus invalidos jurisdictionis. 3. Ne decimæ aliaque solvantur resignantibus, quæ postea iterum petantur à resignatariis. 4. Ne ordinarii collatores deludantur, nunquam enim scirent, quis sit verus possessor, aut cujus morte vacaturum esset beneficium. 5. Ne inducatur successio hæreditaria, dum vivens vult manere in beneficio, & interim disposuit, quis sit suus successor: unde quia Constit. illa est ad obviandum tot fraudibus & incommodis, *Paris.* & *Leur.* q. 761. censent esse favorabilem.

1068 §. II. Sub hanc Constit. cadunt publicationes quorumcunque beneficiorum, etiam reservatorum, & eorum, quæ jure devoluto conferuntur, etiam commendarum, etiam post resignationem unitorum alteri beneficio vel pio loco, etiam hospitalium, saltem eorum, quæ dantur in titulum, Vide *Leur.* q. 762. & seqq. Similiter publicari debere cessiones litis beneficialis & jurium quorumcumque docent *Paris. Az. Chok. Leur.* q. 768., Beneficia tamen resignata, quæ Romæ in Consistorio conferuntur, non publicantur, uti nec Coadjutoria cum futura successione. Vide *Leur.* q. 763. 767.

1069 §. III. Omnes resignatarii obligantur hac Constit., etiam Cardinales, quicunque Officiales Papæ, exempti; minores, cum quibus dispensatum est: etiam secundus resignatarius, quamvis primus publicarit; item illi, qui impetrant beneficia vacantia ob non factam à resignatariis publicationem. Vide *Leur.* q. 770. & seqq.

1070 §. IV. Publicari debent resignationes etiam factæ coram Ordinariis, etiamsi beneficia apud Ordinarios

narios resignata conferantur à Papa. Etiam factæ cum reservatione fructuum, administrationis, pensionis, regressûs &c. Etiam factæ in manibus Papæ, licèt non in favorem, *Paris. Az. Castrop.* contra *Garc. Lott. Ventrig.* Quod tenet, etiamsi successor provideatur in forma *dignum* : Item etiamsi Papa moriatur intra tempus datum ad publicandum. Vide *Leur.* q. 774. & seqq. Si tamen Papa moriatur ante expeditas literas, est justum impedimentum excusans ad tempus, *Paris. Leur.* q. 804. Denique quamvis facta resignatio fuisset nulla, si alter beneficium eo colore obtinuerit, facienda est publicatio, *Garc. Castrop. Ventrig. Leur.* q. 782.: Si tamen beneficium non sit resignatum sed purè dimissum, v. g. per assecutionem incompatibilis, qui postea obtinet, non tenetur ad hanc publicationem, *Garc. Barb. Ventrig. Leur.* q. 780.

§. V. Resignationes factæ in Curia de beneficiis 1071
intra montes, publicari debent intra 6. menses; factæ extra montes, intra 9. menses; factæ apud Ordinarium, si Ordinarius provideat, intra 3. menses; si autem provideat Papa, intra 9. menses, *Az. Garc. Castrop. Leur.* q. 785. Numerantur autem hi menses in resignationibus apud Ordinarios, à die factæ provisionis; in resignationibus apud Papam, à die Datæ, in qua prima supplica à Papa signata est & à Datario recognita, *Paris. Castrop. Ventrig. Leur.* q. 786,; Curritque hoc tempus etiam Minori 14. annis, ignoranti resignatum sibi esse beneficium, quia decretum irritans ligat etiam ignorantes, *Paris. Az. Barb. Ventrig.*, nisi cum *Nav.* dicas illum haberi tanquam legitimè impeditum. Contendit *Paris.* talem Minorem nequidem esse restituendum in integrum. Vide *Leur.* q. 787. An autem & quando soleat concedi restitutio in integrum, vel prolongatio illius temporis, vide eundem q. 788.

§. VI.

1072 §. VI. Hæc publicatio fieri non potest ante expeditionem Litterarum Apostolicarum; fieri autem deberet, antequam capiatur possessio, sed *Ventrig.* testatur id non servari in praxi, hinc *Paris.* dicit posse constitui procuratorem, qui post captam possessionem publicet. Vide *Leur.* q. 789. 790.

1073 §. VII. Fieri debet die dominico vel festivo: Putat tamen *Barb.* valere, si fiat non festivo. Item valet, si fiat de nocte sub divinis, *Ventrig.* Item, si post prandium, *Paris. Leur.* q. 791.

1074 §. VIII. Fieri debet in Ecclesia ex loco publico: si beneficium non sit in Cathedrali, fieri debet in Cathedrali, & Ecclesia beneficii resignati, aut si in hac fieri non possit, in viciniore parochia. Si beneficium sit in Ecclesia nullius diœcesis, fit in sola Ecclesia beneficii: si beneficium sit rurale & populi conventu careat, fit in parochiali. Vide *Leur.* q. 792. & 802.. Item fieri debet coram frequente populo ad Missarum solemnia, Concionem vel alia divina conveniente, unde facta in choro coram solis Canonicis est irrita, *Paris. Garc. Ventrig. Leur.* q. 793.

1075 §. IX. In actu publicationis debent manibus teneri & exhiberi litteræ resignationis & provisionis in Originali vel in copia authentica, quamvis non sit opus prælegere, *Rebuff. Paris. Castrop.* Sufficeret etiam loco litterarum habere Breve Apostolicum sive authenticam scripturam emanatam à Papa, facientem de litteris mentionem, *Rota, Paris.* Vide *Leur.* q. 794. In hac autem publicatione debet clarâ & intelligibili voce exprimi resignatio & facta gratia, qualitas beneficii, nomina & cognomina resignantis & resignatarii, *Paris. Castrop. Leur.* q. 795. Et exemplar omnium, quæ in publicatione dicta sunt, affigi debet ac permanere saltem uno die ad valvas Ecclesiæ; non est autem opus exemplar illud esse

authen-

authentizatum, *Garc. Paris. Leur.* q. 796. Et postmodum debet super his omnibus à Notario ad hoc rogato confici instrumentum, (quod ordinariè inscribitur tergo litterarum Apostolicarum) qui testetur etiam de affixione, cum interventu duorum aliorum, qui nominentur, simul testantium de omnibus, *Paris. Leur.* q. 797.

§. X. Si litteræ expeditionis fuerint sub-vel obreptitiæ, & revalidentur per litteras, *perinde valere*, satis est publicari primas litteras, licèt subticeantur revalidatoriæ, quia *perinde valere* revalidat omnia ab initio cum omnibus inde secutis, *Rota*, *Rebuff. Paris.* apud *Leur.* q. 798. 1076

§. XI. Hæc publicatio fieri potest per procuratorem, dummodo speciali mandato sit constitutus, *Paris. Leur.* q. 799. Etiam fieri potest per ipsum resignantem, *Rota*, *Lott.* apud *Leur.* q. 800. 1077

§. XII. Fieri debet hæc publicatio, quamvis resignatio & provisio esset aliunde notoria, quia spectat ad formam, *Paris. Lott. Ventrig. Leur.* q. 783.; Unde non sufficit aliquid publicationi æquivalens: nec postea juvabit possessio etiam per 10. annos continuata, quia neglectâ publicatione vacat hocipso beneficium, nec remanet titulus nequidem coloratus, sine quo non est possessio, *Paris. Az. Castrop.* Si autem resignatarius neglexerit, & novam impetret gratiam, debet hæc nova provisio publicari, *Paris. Leur.* q. 801. 1078

§. XIII. Impedimentum legitimum excusat à publicatione facienda, quia impedito non currit tempus, *Menoch. Bald. Paris.* Et propter impedimentum receditur à forma, *C. Paris. Bursat. Paris.* Et impeditus non dicitur negligens, *Staph. Paris.* Quòd autem impedimentum per adhibitam diligentiam removeri non potuerit & immediatè impedierit publicatio- 1079

blicationem, debet ab allegante probari per testes vel conjecturas, vel saltem per juramentum impediti: quænam autem impedimenta censeantur legitima, explicat *Leur.* q. 803. & 804.

1080 §. XIV. Pœna neglectæ intra tempus, vel non factæ secundùm formam præscriptam publicationis, est, utì insinuavi paulò antè, annullatio resignationis, provisionis & cæterorum omnium. Item inhabilitas resignatarii ad illud beneficium etiam de novo obtinendum, ita ut ei non suffragetur possessio etiam decennalis, *Paris. Castrop. Ventrig. Leur.* q. 805. Nec resignans potest repetere beneficium aut agere de spolio, quia spoliavit seipsum omni jure, *Paris. Lott. Luca, Leur.* q. 806. Si tamen possessionem dimiserit, gaudet ipse aut alii reservationibus pensionum, fructuum aliorumve jurium, *Paris. Ventrig. Leur.* q. 807. Beneficia autem ipsa sunt reservata Papæ & censentur à die resignationis factæ vacare in Curia, *Paris. Leur.* q. 808. Possuntque à quovis impetrari; sed specialiter exprimendus est hic modus vacationis, ac nomen & cognomen tam resignantis quàm resignatarii, *Paris. Ventrig. Leur.* q. 809. Et ab allegante, debet concludenter probari neglectam esse publicationem, quia licèt factum non præsumatur, tamen si de jure faciendum erat aut fieri consueścat, potest præsumi, *Mascard. Felin. Paris.* Quod maximè valet, si resignatarius per triennium pacificè possederit, tum enim præsumitur publicasse, *Paris. Garc. Lott. Leur.* q 810. Quibus autem modis allegans probare debeat neglectam esse publicationem; item quomodo in provisione impetrantis, addi debeat, *vocato possessore*; item quomodo elidi possit intentio Actoris in hac materia; Denique quandonam resignatarius teneatur probare publicationem à se factam esse, exponit *Leur.* q. 811. & seqq.

Ex

Ex hactenus dictis de resignatione sequitur, ut resignatio beneficii coram Ordinario facta ejusque collatio & obtentio sit valida, requiri, 1. ut resignans non sit ordinatus titulo beneficii resignandi, vel aliunde habeat, unde vivat. 2. Ut non fiat in favorem nec sub conditione. 3. Ut fiat ex causa. 4. Ut accepetur ab habente potestatem. 5. Ut providendus sit capax; nec sit consanguineus, affinis vel familiaris resignantis aut conferentis. 6. Ut resignatio publicetur.

Q. 160. *Quid in genere dicendum sit de permutatione beneficiorum; & an hæc per eam vacent. R.* 1081

§. I. Permutatio generaliter sumpta convenit omni contractui, quia semper datur vel permittitur vel fit unum pro alio: sumpta specificè, est contractus, in quo res, prout à pretio contradistinguitur, commutatur cum alia re. Vide *Pirh.* l. 3. t. 19. à n. 1. Permutatio, de qua hìc agimus, est reciproca beneficiorum resignatio facta adinvicem inter permutantes. Vide *Leur.* p. 3. q. 815. Nomine autem resignationis ordinariè non venit permutatio, utì diximus n. 953., docentque *Gonz. Chok. Leur.* q. 817. contra *Sarn. & Paris.* Et permutationem esse rem favorabilem dicunt *Mandos. Paris. Gonz. Leur.* q. 818., quamvìs q. 855. fateatur eam esse veluti odiosam, quia prohibetur Cap. *Quæstum*, de rer. permut., & Cap. *Majoribus*, de præb.

§. II. Quamvìs secundùm dicta n. 957. multi teneant per resignationem conditionalem non vacare beneficium ante impletam conditionem, tamen in permutatione debere priùs vacare, tenent *Paris. Castrop. Lott.* apud *Leur.* q. 819.: Et licèt *Inn. Archid. Senis*, *Gonz.* dicant admissionem utriusque resignationis esse tacitam collationem, nec requiri aliam expressam, tamen contradicunt *Garc. Less. Castrop.* 1082

ſtrop. Leur. q. 816., quia hìc datur nova collatio, ergo cùm beneficium non vacans conferri non poſſit, præcedit vacatio: quod *Conf.*, nam collatio ſequi poteſt poſt permutationem, fit enim aliquando, ut ſi duo permutent, Papa uni Romæ præſenti conferat beneficium & committat Ordinario in partibus, ut etiam diu pòſt conferat alteri: Similiter poteſt Titius coram Epiſcopo ſuo permutationis causâ dimittere beneficium unum, & priùs poſt aliquot menſes recipere beneficium, quod Cajus in alia dioceſi coram ſuo Epiſcopo in ejus favorem dimittet, *Rebuff. Senis, Az. Leur.* q. 864.

1083 §. III. Si verum eſt, quòd permutatione vacent beneficia, videtur conſequenter dicendum, quòd turnus conſumatur per collationem factam ex vi permutationis, utì per factam ex quacuncque alia vacatione, niſi aliud habeat ſtatutum, pactum vel conſuetudo, *Gonz. Chok. Leur.* q. 876.

1084 Q. 161. *Qualia beneficia, & à quibus permutari poßint. R.*

§. I. Permutari non poteſt beneficium cum non beneficio; unde permutari non poteſt cum jure-patronatûs, decimis, capella, hoſpitali, præſtimonio; intellige, ſi hæc non ſint erecta in titulum: Nec cum Commenda beneficii, quia deſerviens non habet titulum; nec cum titulo patrimonii, quia non eſt quid perpetuum, AA. communiter cum *Leur.* p. 3. q. 821. Nec verum beneficium permutari poteſt cum ficto, quod vocatur, *de pertica*, utì nec cum beneficio ſimoniacè obtento. Vide *Leur.* q. 822. 823. Putarunt tamen viri docti, quos interrogavi, Titium ordinatum ſuper quibuſdam Miſſis legendis, juncto his patrimonio, poſſe hunc ſuæ ordinationis titulum etiam apud Ordinarium permutare cum beneficio Cajì, ſi titulus ille Titii auctoritate Ordinarii

narii fiat perpetuum etiam in Cajo, ita ut hic privari nequeat, quoad vivet: & ita in Colonienſi Archi-diœceſi jam ab 80. annis practicatum eſſe teſtatur vir omni exceptione major.

§. II. *Az. Pariſ. Leſſ. Garc. Zerol. Corr. Tond.* 1085
Leur. q. 820. putant contra *Caſtrop.*, ad permutationem prærequiri jus in re in beneficiis, ideoque jus ad beneficium non poſſe coram Ordinario permutari cum beneficio vel cum ſimili jure ad beneficium: Similiter *Abb. Pariſ Garc. Az. Caſtrop. Leur* q. 752. n. 3. docent contra *Suar. Leſſ. Gamb.* Ordinarium non habere poteſtatem admittendi permutationes jurium acquiſitorum per electionem, præſentationem exſpectativam &c. Et hæc ſunt conformia dictis n. 980.; imò *Chok.* putat non valere permutationem factam per procuratorem eo tempore conſtitutum, quo principalis non habebat jus in re, licèt tunc habeat, quando procurator permutat, ſed vide dicta n. 1033.

§. III. Permutari poſſunt Beneficia necdum poſ- 1086
ſeſſa; item poſſeſſa cum non poſſeſſis, *Coraſ Mant. Garc. Chok. Tond.* Etiam ſolo verbo collata à Papà, *Maſc. Rebuff. Chok.* Etiam electiva *Gemin. Chok.*. Etiam exempta, ſed tantùm coram illo, qui poteſt horum reſignationes admittere, *Chok. Pirh.* Etiam conſueta optari, *Az. Chok.* Etiam dignitas cum ſimplici beneficio, *Mant. Chok. Leur.* q. 827. n. 1. Etiam una prælatura cum alia, utì Præpoſitura cum Archidiaconatu, *Chok.* Etiam Curata cum non Curatis, *Az. Chok. Ventrig.* Etiam plura cum uno, *Rebuff. Nav. Az. Garc. Caſtrop. Chok.* Vide *Leur.* q. 824. Requiritur tamen, ut ſi Ordinarius permutationem admittat, hic poſſit talia duo ſimul concedere, *Leur.* q. 854. n. 4. Etiam permutari poſſunt pinguia cum tenuibus, dummodo fraus abſit, & ordinatus

dinatus super pingui possit se decenter alere proventibus tenuioris aut aliunde, *Az. Ventrig. Leur.* q. 827. n. 1. Etiam existentia in diversis diœcesibus, utì dicetur n. 1095. Etiam illud, quo quis esset per sententiam privandus, non tamen si sit privatus, secundùm dicta n. 985. & *Leur.* q. 830. 831. contra alios. Etiam, secundùm *Mol. Tiraq. Garc.* apud *Leur.* q. 832., prohibitus acquirere novum beneficium potest suum cum alio permutare. Item fieri posse permutationem, quamvìs super utroque vel eorum uno sit alicui tertio concessa expectativa, docet ex Cap. *Licèt*, de rer. permut. in 6. *Pirh.* l. 3. t. 19. n. 35., sed *Paris.* & *Leur.* q. 825. n. 1. contradicunt, hinc declaravit *Rota*, quam sequuntur *Put. Paris. Leur.* q. 296. posse expectantem subintrare in tale beneficium.

1087 §. IV. Beneficium Papæ reservatum & permutationis causâ resignatum, amissum est à resignante, qui ad illud redire non potest, *Tusch. Mant. Tond. Chok.* Nec permutatio illa expediri potest coram Ordinario aut Legato à latere, quia illud conferre non possunt, *Paris. Tond. Lott. Leur.* q. 295. 825. 854. Nec beneficia unita permutari possunt, utì nec resignari, secundùm dicta n. 979. Item fieri non potest permutatio beneficiorum, si super eorum uno quis ordinatus sit, nisi observatis illis, quæ n. 983. dicta sunt. Nec permutari possunt, si unum sit litigiosum, *Paris. Az. Barb. Castrop.* t. 13. d. 6. p. 3. §. 2. n. 6. Vide tamen dicta n. 982. & *Leur.* q. 825. Nec illud potest resignari in favorem aut permutari, quod quis habuit, si in obtentione alterius addita sit clausula de dimittendo illo præhabito, alioquin utrumque vacabit in manibus Papæ, *Garc. Chok. Leur.* q. 828. Similiter dispensatus ad beneficium, quod habet, non potest aliud acquirere per permutationem

ationem, quia diſpenſatio, utpote odioſa, extendi non debet ad aliud beneficium. Vide *Leur.* q. 835. Et idem eſt, ſi permutet bigamus aut alius ſimilis diſpenſatus ad hoc tantùm beneficium, quod habet, *Leur.* q. 840. Hinc etiam habens ex diſpenſatione duo alioqui incompoſſibilia, non poteſt hæc permutare cum altero, niſi & hic ſimilem diſpenſationem obtineat, quia diſpenſatio non tranſit ad aliam perſonam, *Az. Caſtrop. Pirh.* n. 28.

§. V. Quod attinet ad illos, qui permutare poſſunt, 1. ſi accepiſti beneficium animo dimittendi, potes permutare, utì poſſes reſignare, quidquid contradicat *Chok.* apud *Leur.* q. 833. 2. Si ſenex vel infirmus permutet, eſt præſumptio fraudis, ſi autem fiat ex fraude, permutatio nulla eſt ex parte fraudulenti, *Pariſ. Leur.* q. 835. 3. Si illegitimus obtinuit beneficium in Eccleſia, in qua habet aut habuit ejus pater, poteſt imò debet reſignare aut permutare intra tres menſes, *Trid.* Seſ. 25. c. 15. de Ref.. Vide *Leur.* q. 838. 4. Si permutet excommunicatus, ſuſpenſus, irregularis, criminoſus, infamis, illiteratus, non habens ætatem requiſitam &c., permutatio eſt irrita reſpectu habentis talem defectum, valet tamen reſpectu alterius, qui novæ collationis capax eſt, *Leur.* q. 839. & ſeqq. *Nec obſtat*, quòd habens talem defectum, licèt habilis ſit ad retinendum illud, quod habet, tamen ſit inhabilis ad acquirendum novum beneficium, adeoque non videatur debere amittere ſuum, *nam* quòd ſit inhabilis, non eſt culpa alterius, ergo hic non ideo impeditur, quominus acquirat beneficium ab ipſo dimiſſum, *Caſtrop. Leur.* q. 310. n. 13. 1088

Q. 162. *An permutatio fieri poſſit per procuratorem.* R. Affirmativè etiamſi procurator ſit laicus: poteſtque unus idemque eſſe procurator utriuſque 1089

usque permutantis, *Bellam. Gamb. Senis, Az. Chok.*, sed requiritur speciale mandatum ad hoc, *Az. Chok.*, Et debet mandatum infra annum executioni mandari, aliàs præsumetur cessasse, *Chok.* Constitutus autem ad permutandum coram Papa non potest permutare coram Ordinario, *Chok.*; Et beneficium vacat in loco, ubi procurator permutat, non ubi constituitur, *Rebuff. Gamb. Az. Chok. Leur.* p. 3. q. 866. Quòd si Principalis moriatur post resignationem à procuratore factam, hic cogi potest ad extendendum consensum & complendam permutationem, *Chok. Leur.* q. 870. Tenetque etiam permutatio post factam mandati revocationem, si hæc debitè intimata non fuit, secundùm dicta n. 1041.: sufficit autem hanc revocationem intimari, vel procuratori vel Superiori vel compermutanti, *Paris.* & alii cum *Leur.* q. 698. n. 12. Vide dicta à n. 1032. de resignatione per procuratorem, quæ hìc applicari debent.

1090 *Q. 163. An requiratur consensus permutantium, item Patronorum & Electorum. R.*

§. I. Quamvìs requiratur consensus permutantium, cùm nemo invitus privandus sit jure suo, tamen si Ecclesiæ necessitas postulet, potest quis compelli ad permutandum. Vide *Leur.* p. 3. q. 867. Quòd si partes promiserint aut jurarint permutare, non posse resilire, docent *Chok. Ventrig.*, sed probabiliùs contradicunt alii cum *Garc.* apud *Leur.* q. 868., quia in contractibus innominatis re adhuc integrâ locus est pœnitentiæ; obtineri tamen debet dispensatio à juramento, & secundùm *Gonz.* ac *Eut.* contra *Garc.* refundi debent expensæ alteri parti ideo causatæ; si autem res non sit ampliùs integra, sed unus beneficium suum resignarit, debet & alter compelli, *Bellam. Vbald. Az. Leur.* q. 869. contra *Gl.* & *Cynum.*

§. II.

§. II. Si permutatio fiat coram Ordinario, secundùm *Gonz. Barb. Castrop.* T. 13. d. 6. p. 3. §. 2. n. 4. requiritur consensus Patronorum, ad eum modum, quo n. 977. dictum est de resignatione: Si autem Patronus reclamarit, secundùm *Tond. Garc. Lott. Luca*, permutatio est ipso jure irrita propter contemptum ipsius; E contrà *Staph. Zerol. Rebuff.* dicunt secundùm declarationem S. Congreg. satìs esse requiri consensum, quamvìs negetur, quod *Garc.* explicat pro casu, quo Patronus sine justa causa contradiceret, vel permutatio peteretur in magnam utilitatem Ecclesiæ, in quo consentiunt *Abb. Covar. Lamb. Garc. Tond. Chok Nicol.* t. 1. d. 9. §. 15., eò quòd tunc supplere possit Ordinarius, nec censeatur contemni Patronus. Si permutatio fiat coram Papa, adhuc dicit *Lott.* fore irritam reclamante Patrono, nisi Papa derogaret juri patronatûs, quia non aliter censetur consentire, *Luca* de benef. d. 40. n. 3. & à n. 9. Item d. 42. n. 5. Quòd si quis scienter permutans contempserit Patronum, etiamsi addat, *non aliter nec alio modo*, secundùm *Gratian. Rebuff. Paris. Tond.* vacat beneficium, vel in pœnam, utì vult *Garc.*, vel per privationem juris, utì vult *Francis*, & videtur consentire *Luca*, potestque præsentari alius post sententiam de nullitate inducente vacationem, *Gemin. Garc. Selv. Lamb. Lott. Luca*; Si tamen factum est ob ignoratum probabiliter patronatum, potest permutans redire ad beneficium, etiam invito Patrono, quia nec contempsit nec ingratus fuit, *Bellam. Gamb. Lamb. Garc.* Vide *Leur.* q. 294. à n. 5. & dicta n. 977. Similiter requiritur consensus Electorum, eo etiam modo, quo de resignatione dictum est n. 976. 1091

Q. 164. *Quis debeat permutationes admittere seu authorisare.* R. 1092

§. I. Aliquis Superior, unde si authoritate propriâ fiat, est simonia, cap. *Quæsitum*, de rer. permut. Hanc tamen simoniam esse tantùm juris humani dicunt *Sot. Maj. Less. Castrop.* aliique apud *Leur.* p. 3. q. 846., & rationem dedimus l. 3. p. 1. à n. 109. Pœna autem propriâ authoritate permutantium est privatio benefici, saltem per sententiam infligenda. Vide dicta l. 3. p. 1. n. 215.

1093 §. II. Duo Episcopi, qui per dispensationem cum Episcopatibus retinuerunt beneficia, permutant hæc coram Metropolitano: Episcopus permutat cum Capitulo coram Archi-Episcopo; ut autem Episcopus permutet cum aliis, sufficit, si habeat consensum sui Capituli, *Silv. Pirh.* l. 3. t. 19. n. 27.

1094 §. III. Authorisare permutationem inferiorum potest Episcopus loci, in quo est beneficium, Cap. un. *de rer. permut.* in 6., ad ipsum enim jure communi spectat collatio & institutio beneficiorum suæ diœcesis; potestque etiam hanc potestatem delegare alteri, *Chok. Leur.* q. 852. Item authorisare potest Legatus à latere pro sua provincia respectu beneficiorum Episcopis subjectorum: Item habentes ex consuetudine vel privilegio authoritatem quasi Episcopalem: Item alii inferiores, si probent consuetudinem legitimè præscriptam, ea enim, quæ sunt solius jurisdictionis, præscribi possunt, *Rebuff. Chok. Leur.* q. 848. Vicarius in spiritualibus non potest hoc vi officii, *Garc. Az. Castrop. Chok. Pirh.* Vide dicta n. 1024. & *Leur.* q. 849. n. 1. Quid possint Coadjutor & Capitulum, colligi potest ex dictis n. 1024., potestque videri *Leur.* q 849. n. 2. & 3. Item q. 713. 714.. Visitator seu administrator Ecclesiæ vacantis à Papa constitutus potest recipere & expedire tam permutationes quàm resignationes, *Chok Leur.* q. 850.

1095 §. IV. Si beneficia sint in diversis diœcesibus, requiritur

quiritur utriusque Episcopi authoritas; non est tamen opus, ut eodem tempore concurrat, *Nicol.* t. 1. d. 9. §. 16. & 17.; possetque unus Episcopus totum negotium committere alteri, *Az. Garc. Venin. Tond. Chok. Leur.* q. 829.

§. V. Secluso privilegio, consuetudine aut præscriptione, non possunt permutationem authorisare Collatores, etiamsi sint Præpositi, Decani, Archidiaconi &c., *Nav. Rebuff. Suar. Castrop. Chok. Pirh. Leur.* q. 851., Oppositum tamen tenent *Ang. Silv. Sot. Diana* p. 10. t. 16. R. 17., quorum sententiam *Suar.* vocat valde verisimilem, *Castrop.* probabilem, *Pirh.* non improbabilem, quia approbatio Episcopi videtur à jure requiri in iis tantùm beneficiis, quæ Episcopus ipse confert, ex quo inferunt, si collatio & institutio non spectet ad Episcopum, posse fieri permutationem sine ejus licentia, ex authoritate illius, qui confert aut instituit: quidquid sit de illa sententia, saltem sustineri non potest de iis Collatoribus, qui beneficio destituere, seu apud quos beneficia dimitti non possunt. 1096

§. VI. Episcopus existens in Curia potest quidem admittere resignationes, sed non conferre beneficia tum resignata, hinc nec ibi permutationes authorisare potest: si tamen beneficia sint resignata coram eo extra Curiam, poterit ea conferre existens in Curia, adeoque & expedire permutationem, *Paris. Chok. Leur.* q. 853. 1097

§. VII. Etiam in mensibus Papalibus admitti possunt permutationes ab Ordinariis, quia quæ vacant per resignationem, non reservantur per alternativam, uti excipit Reg. 8. Cancel. *Gonz. Chok. Leur.* q. 854. n. 1. Vide dicta n. 511. 1098

§. VIII. Permutatio apud Ordinarium non potest fieri nisi inter duos, unde triangularis aut qua- 1099

drangularis erit simoniaca, v. g. si resignem tibi, ut tu Titio, & ut Titius mihi, *Az. Less. Gonz. Leur.* q. 837. Vide dicta n. 1053.

1100 *Q. 165. An causæ requirantur; & quid præterea exprimi vel observari debeat in permutationibus. R.*

§. I. Permutatio apud Ordinarium requirit justam causam, nam Cap. *Quæsitum*, de rer. permut., & Cap. *Majoribus*, de præb. prohibetur; & est saltem irritanda per Const. *Pii V.*, si causa non sit à permutantibus allegata & ab Episcopo cognita, *Garc. Barb. Tond. Castrop. Leur.* p. 3. q. 855. Non est tamen opus adesse causas illas, aut observari omnes conditiones relatas n. 1027. & à *Pio V.* præscriptas pro resignationibus, nam permittit permutationes fieri juxta Canonicas sanctiones, *Az. Castrop. Leur.* q. 414.

1101 §. II. Causæ justæ sunt, vel necessitas vel saltem utilitas Ecclesiæ, seu major Dei cultus: sufficit etiam utilitas aut commoditas permutantium, si hæc redundet in utilitatem Ecclesiæ, v. g. si ideo melius aut promptius Deo servient, alioquin non sufficit, *S. Th. Silv. Bellam. Barb. Garc. Ventrig. Vgol. Corr.*, quorum aliqui dicunt esse simoniacam, si fiat purè ob utilitatem privatam permutantium; est tamen satis, si cedat in utilitatem unius Ecclesiæ, dummodo non cedat in damnum considerabile alterius, *Garc. Ventrig. Pirh.* l. 3. t. 19. n. 25. Vide *Leur.* q. 859.

1102 §. III. Si permutatio fiat apud Ordinarium, non est opus exprimere alia beneficia, quæ permutantes habent; si apud Papam, opus esse dicunt aliqui, alii negant, *Leur.* q. 859. Nec apud Ordinarium opus est exprimere qualitates beneficiorum, nisi quis sit desuper ordinatus: opus esse apud Papam, affirmant aliqui, alii negant, *Leur.* q. 860. Quamvis autem mentio

mentio non fiat ſtatûs Sacerdotalis ad beneficium requiſiti, putat *Luca* de benef. d. 42. n. 11. non ideo cenſeri ſubreptionem, quando Papa potuit de hoc habere generalem ſcientiam vel cogitationem; Univerſaliter tamen verum eſt, quòd acquirens beneficium permutatum debeat habere omnes qualitates ad illud requiſitas, quæ autem onera ſubirî debent, dum beneficium ſimpliciter vacat, etiam ſubiri debent, quando vacat causâ permutationis. Vide *Leur.* q. 863.

§. IV. Conſanguinitas permutantium non ob- 1103
ſtat in permutationibus, quæ fiunt apud Papam, neque in his neceſſariò exprimitur, ſed tantùm in illis, quæ fiunt apud alium, *Luca* d. 40. n. 15. & fuſiùs d. 65. n. 5., poſſuntque videri dicta à n. 1011. Nec neceſſariò exprimi debet inæqualitas ætatis, nam ſæpe agni moriuntur ante oves, inquit *Luca*. Si autem omittatur mentio ejus, quòd quis ſuper eo titulo ſit ordinatus, *Trid.* Seſ. 21. c. 2. de Ref. irritat permutationem, utì S. Congreg. declaravit apud *Luca* d. 41. n. 5., quamvìs aliqui defendant valorem actûs, dummodo permutans antecedenter proviſus ſit de alio beneficio æque ſufficienti ad congruam ſuſtentationem, utì idem refert n. 6.

Q. 166. *Quid fieri poſſit, ſi beneficia permu-* 1104
tanda ſint inæqualia, vel unus fecerit expenſas pro ſuo beneficio. R.

§. I. Si ſint inæqualia quoad dignitatem, poteſtatem, juriſdictionem, eſt ſimonia, ſi inæqualitas compenſetur per pecuniam vel aliquid temporale, quia res purè ſpiritualis æſtimaretur pretio temporali; neque hanc ſimoniam purgare poteſt authoritas ullius Superioris, cùm ſit juris naturalis. Sì ſint inæqualia quoad fructus, *Caj. Nav. Gonz. Delph. Zerol. VVameſ. Ventrig. Chok. Leſſ. Diana* p. 9. t. 9.

R. 49. putant Ordinarium posse ex officio & motu proprio, si non antecesserit conventio partium, imponere pensionem pinguiori beneficio pro adæquanda ista inæqualitate, & consentit *Sylv.* p. 1. v. *beneficium* cas. 4. & 7., si pensio non excedat tertiam partem fructuum, vocatque sententiam communem: sed contradicunt alii communiùs, *Cech. Philiarch. Vgol. Suar. Valent. Az. Murg. Rodriq. Garc. Castrop. Corr. Leur.* p. 3. q. 445. n. 2. q. 735. n. 2. q. 827. n. 4., quia beneficia conferri debent sive diminutione: Hinc *Less.* l. 2. c. 34. n. 106. demum rectè remittit ad consuetudinem locorum, sine qua legitimè præscripta id non liceat. Putant quidem aliqui cum eodem *Less.* posse priùs permutari beneficia, & postea per novum contractum jura ad proventus, compensando etiam per pecunias excessum pinguiorum proventuum, pro quo citari solet Cap. *Ad quæstiones* de rer. permut., ubi dicitur in permutationibus Ecclesiarum posse refusâ certâ pecuniæ quantitate adjici contractum, quo possessiones inæquales adæquentur, sed adhuc contradicunt *Suar. Castrop.* t. 17. d. 3. p. 16. n. 1 *Pirh.* l. 3. t. 19. à n. 31. *Leur.* q. 445. n. 2., dicentes Cap. cit tantùm loqui de possessionibus merè temporalibus, quæ erant sub dominio temporali Ecclesiarum, non autem de præbendis vel beneficialibus juribus ad proventus, & Ratio est, quia jus ad proventus beneficiales fundatur in beneficio, nec ab hoc, nisi auctoritate Papæ, separari potest, uti habet communissima. Putat quidem etiam *Azor* posse primò permutari beneficia & jura beneficialia, postea autem posse supervenire permutationem fundi feracioris cum minùs ferace, dummodo non præcesserit de hoc pactum, uti refert *Leur.* q. 827. n. 3., & favere videtur *Chok.* apud *Leur.* q. 845. n. 1., sed contrà est, nam jura in fundis beneficialibus sunt jura

benefi-

beneficialia, quæ à beneficiis separari non possunt absque auctoritate Papæ: poterunt tamen liberè permutari fructus præsentes & futuri, utì & vendi possunt, quia sunt merè temporales & de se omnino separabiles à beneficio ac præbenda, *Suar. Pirh.* n. 13. Vide etiam *Less.* in auct. v. *beneficium* cas. 9., ubi fusè disputat, quomodo beneficium afferens actu fructus possit sub pensione permutari cum alio afferente fructus tantùm in spe.

§. II. *Gamb. Senis, Az. Chok.* apud *Leur.* q. 862. dicunt licitam esse permutationem, cum pacto, ut compermutans refundat expensas in conservationem vel melioration em beneficii factas, quia est onus beneficio incumbens, sed videri debent dicta n. 1061., quæ hìc cum proportione applicanda sunt. 1105

Q. 167. Quænam præterea pactiones hìc licitæ sint, & quomodo circa permutationes possit aliter committi simonia. R. 1106

§. I. Si permutantes independenter à Superiore absolutè conveniant de pensione, compensatione vel re alia beneficiis extrinseca præstanda, est simonia, si tamen fiat sub conditione, si Superior approbet, & secundùm dicta de resignatione n. 1063. non est illicitum, quia non est permutatio, nec simpliciter pactio, cùm eam suspendat conditio: Imò quamvìs obligarent se ad non revocandam illam pactionem conditionatam, donec fit præsentata Superiori, ut approbet vel reprobet, probabiliùs putant *Panorm. Silv. Suar. Castrop. Diana, Pirh. Rayn.* de benef. l. 2. t. 1. c. 2. n. 11. *Leur.* p. 3. q. 844. pactum licere & obligare, quia non est per se malum, nec prohibetur ejusmodi tractatus de permutando, sed tantùm permutatio, ratihabitio autem futura, sub qua fit conventio, non exspectatur ùt dispensatio, sed ùt ordinaria quædam validatio & impetratio authoritatis.

1107 §. II. Quomodo committi possit simonia confidentialis in permutationibus, dictum est l. 3. p. 1. n. 67.; quomodo autem alia etiam simonia sæpe in his committatur, satis indicatum est ibidem & hìc per decursum.

1108 *Q.* 168. *Intra quod tempus perfici debeat ac publicari permutatio. R.*

§. I. Non est à jure statutum certum tempus, intra quod beneficia permutata conferri debeant: Dicunt quidem rectè *Garc.* & *Leur.* p. 3. q. 865. n. 2. vi Constit. *Greg. XIII.* debere intra mensem admitti vel rejici permutationem, putantque etiam intra mensem debere fieri provisionem, sed vide dicta n. 1030., quæ etiam hìc valent.

1109 §. II. Permutatio publicari debet, eo modo, quo dictum est à n. 1036. de resignatione, debetque publicatio fieri ab utroque permutante, utì tenent *Paris. Az. Chok. Leur.* q. 776. contra *Nav. Barb. Ventrig.*, Putantes satìs esse fieri ab alterutro: si tamen ab uno eorum negligatur, id non nocet alteri, *Gonz. Paris. Tond.* apud *Leur.* q. 871. n. 4. Et debet hæc publicatio fieri intra tempus notatum de resignatione n. 1071.

1110 *Q.* 169. *Quid dicendum sit, si permutatio non habeat effectum, vel si non servetur conditio apposita. R.*

§. I. Si permutatio non habuit effectum, utì si resignatione ab uno factâ alter noluit aut non potuit viciſſim resignare, posse primum sine nova collatione redire ad suum beneficium, docent *l. Andr. Franc. Senis, Roffin. Duar. Paris. Less*, quia resignavit sub conditione, si non suspensiva, saltem resolutiva, ut suum beneficium cum alterius beneficio commutetur, & conditione non impletâ non fuit voluntas abdicandi jus, adeoque beneficium ejus non videtur vacasse,

vacasse, ergo poterit propriâ authoritate illi insistere: Limitant *Gemin. Tusch. Chok.*, si absque culpa eorum impediatur effectus: volunt tamen *Abb. Rebuff. Staphil. Redoan. Az. Barb. Zoës. Ventrig. Lott. Pirh.* prærequiri, ut Superior declaret eum vel eos posse authoritate propriâ redire ad beneficia. Addunt *Lott. Prob. Leur.* p. 3. q. 294. n. 10., etiamsi permutatione vacassent beneficia, si tamen abfuit culpa, & permutatio declaretur nulla, hoc ipso declarari nullum jus esse abdicatum, adeoque posse redire ad beneficia sine novo titulo.

§. II. Docent *Gonz. Garc. & Castrop.*, si dimiseras tuum beneficium, & beneficium compermutantis tibi fuerat collatum, ipse autem vel moriatur vel fiat incapax, antequam tuum ei conferatur, hoc tuum esse tertio conferendum tanquam vacans per resignationem tuam, quia permutatio erat ex parte tua perfecta: Econtra si necdum dimiseras tuum, quamvis alterius beneficium sit tibi collatum, dicunt *Garc. Az Castrop. Tond. Nicol.* tr. 1. d. 9. §. 18. te posse hoc retinere simul cum tuo, si sint compatibilia, (si enim sint incompatibilia, habes optionem retinendi, quod voles, *Garc.*) quia jure accepisti possessionem alieni beneficii, & necdum amisisti possessionem tui; quod limitat *Ventrig.*, dummodo non intercesserit fraus, uti si permutasses cum infirmo, secundùm dicta n. 1088. 1111

§. III. Si compermutans, qui resignavit, moriatur, antequam tu resignaris, & tibi facta sit collatio beneficii, quod habuit defunctus, docet *Garc.* beneficium defuncti non deberi tibi, sed providendum tanquam vacans per resignationem. Si autem resignasti, & ex culpa vel defectu tuo fiat, ut permutatio non habeat in te effectum, non poteris ad bene- 1112

ficium tuum redire, sed erit conferendum alteri, quia impleta est conditio, sub qua resignasti, nempe ut alter tibi dimitteret suum beneficium, quod dimisit, tibi autem imputa, quòd illud non acceperis, *Castrop.* Si carebas vero titulo beneficii, quod mecum permutasti, & ideo tertius evincat beneficium, quod à te accepi, teneris mihi meum beneficium restituere, quia non est impleta conditio, sub qua resignaram, quæ erat, ut in favorem mei dimitteres beneficium, quod cum effectu habere possem, *Castrop.* Et idem videtur esse, si reipsa non habueris beneficium, quia, v. g. acquisiveras per simoniam, quia cùm error dederit causam huic permutationi, videtur esse irrita, secundùm dicta de contractibus l. 3. p. 2. n. 612. Ita *Suar. Az. Garc. Less. Castrop. Leur.* q. 737. contra *Rebuff.*, qui putat valere, cui favet *Less.* in auct. v. *simonia* cas. 4., si inhabilitas per simoniam contracta fuerit sublata, quia beneficia in manus Episcopi sunt reposita, & ab eo dantur permutantibus, sed contradicit *Sanch.* in Cons. l. 2. c. 1. d. 31. n. 11., quia cùm Episcopus velit conferre causâ permutationis, intendit hoc beneficium conferre loco dimissi, ergo ille, qui reipsa non habuit jus, adeoque nihil dimisit, ex intentione Episcopi nihil potest accipere, sed alter poterit reverti ad suum beneficium.

1113 §. IV. Si permutatio fuerit nulla propter Patronorum contemptum, de quo n. 1091. dictum est, poterunt illi in pœnam ingratitudinis præsentare alios ad ista beneficia, *Lott. Chok.* Vide *Leur.* q. 871.

1114 §. V. Si permutans coram Papa moriatur intra 20. dies à præstito consensu, beneficium vacat per mortem & potest alteri conferri, *Rebuff. Paris. Gonz. VVames. Chok. Leur.* q. 861. Quod tenet etiam Communis de permutante apud Ordinarium, licèt *Chok.* dicat oppositum defendi à multis. Vide dicta à n. 994.

§. VI.

§. VI. Si permutatio sit peracta, licèt non impleatur conditio adjecta, v. g. non solvatur pensio 1115
promissa, non ideo repeti potest beneficium, quia pœnitentiæ locus non est, si completa sint illa, quæ intrinseca sunt, *Boer. Chok.* apud *Leur.* q. 872. Similiter permutatio expedita per Ordinarium non potest per hunc rescindi, etiamsi postea advertatur inæqualitas fructuum aut læsio ultra dimidium, *Abb. Anchar. Dec. Ventrig. Chok.* Excipe, si decepta sit Ecclesia, *Calder. Cagnol. Ventrig.* Item si compermutans dolum fecerit, v. g. si dixerit majorem esse valorem beneficii, Cap. *Cum universorum*, de rer. permut. Item si sic deceptus fuerit Minor, *Chok. Leur.* q. 874.

ARTICULUS VI. 1116

Quid & quotuplex sit pensio.

RESP. Pensio est jus percipiendi fructus ex alie-"
no Beneficio. Estque triplex, 1. Temporalis,"
quæ datur propter ministerium temporale v. g. "
Cantori, ædituo, patrono & defensori Ecclesiæ. "
2. Spiritualis, quæ fundatur in titulo merè spiritua-"
li, ut quæ datur Concionatori, Coadjutori Episco-"
pi, Parocho, &c. 3. Media, quæ fundatur in statu"
spirituali, non tamen officio spirituali: ut quæ da-"
tur Clerico pauperi, vel Parocho seni ad sustenta-"
tionem, vel quæ datur causâ resignationis, & litis"
componendæ. Duæ posteriores dicuntur Clerica-"
les, quia Clericis; prima laicalis, quia laicis tan-"
tùm datur. "

Porrò circa pensiones. *Lay. l. 4. tr. 2. c. 18. & Less.* "
l. 2. c. 35. d. 38. docet hæc, 1. Etsi eam designare"
proprium sit Papæ; id tamen etiam Episcopum"
posse

"posse in casis specialibus, & necessariis, v. g. pro-
"pter paupertatem & senium resignantis, vel litis
"compositionem, vel propter adæquandos fructus
"in permutatione Beneficiorum. 2. Debere esse mo-
"deratam, ita ut Beneficiato relinquatur sufficiens
"sustentatio: talis autem plerumque censetur tertia
"pars fructuum. 3. Ad pensionem non requiri con-
"sensum patroni, ùt quidam volunt, quia id nullo
"jure statutum est: Neque ullum fit præjudicium
"per impositionem pensionis, cùm is fructus non
"percipiat ex Beneficio, sed tantùm habeat jus insti-
"tuendi, & præsentandi, quod ei non adimitur. 4.
"Pensionarius post Constitutionem *Pii V.*, ubi ea
"est recepta, tenetur recitare officium B. V., nec fa-
"cit fructus suos, si omittat. 5. Pensionem extingui
"morte pensionarii, sicut ususfructus morte usufru-
"ctuarii. Posset tamen Papa facere perpetuam, ex
"plenitudine potestatis. De venditione & redem-
"ptione pensionis. *Vid. Lay. l. c. Less. d. 22. Bon. de*
"*simon. d. 1. q. 4. §. 13.*

ADDENDA.

p. 117 Q. 170. *An pensio Ecclesiastica, qua alicui conceditur super beneficio alieno ob resignationem, permutationem, compositionem litis &c. sit verè beneficium aut aliquid spirituale, vel saltem possit esse titulus ordinationis.* R.

§. I. Nulla pensio est beneficium, nisi in titulum novi beneficii erigatur, utì habet communissima cum *Leur.* p. 3. q. 440., nam Cap. *Quamvis*, de præb. in 6. contradistinguitur à beneficio, estque tantùm jus temporale, quod finitur cum morte alicujus, utì usus-fructus, unde ratione pensionis nemo gaudet privilegio Canonis vel fori, *Gonz. Barb. Leur.* q. 442.

§. II.

§. II. *Nav. Veg. Rodriq. Vivald. Paris. Garc.* 1118
Az. Less. Laym. l. 4. t. 2. c. 18. n. 2. *Beja* p. 1. cas. 37. *Castrop.* t. 17. d. 3. p. 13. n. 8. *Rayn.* de benef. l. 2. s. 1. c. 2. n. 40. dicunt pensionem ejusmodi ecclesiasticam esse aliquid spirituale, quia prærequirit Clericatum, adeoque est spirituali annexa; & maximè quia nunc post Constit. *Pii V.* habet annexum onus recitandi officium B. Virginis, adeoque non aliter ac beneficium datur propter Officium spirituale. E contrà *Bald. Felin. Anchar. Imol. Gonz. Lott. Luca* dicunt esse quid merè profanum & temporale, eò quòd non detur ratione præstandi ministerii spiritualis, sed post dimissum illius onus concedatur tantùm in vitæ subsidium, adeoque sit omnino separata à titulo spirituali: quòd autem requiratur Clericatus, est ex solo stylo Curiæ non concedentis pensionem nisi Clerico; nec adjecta obligatio orandi officium B. Virginis probat pensionem esse spiritualem, alioqui stipendium pro Missa etiam esset quid spirituale, cùm habeat annexam obligationem legendi Missam. Vide *Leur.* q. 439.

§. III. Posset aliquis super tali pensione promoveri ad sacros Ordines, si erigeretur in titulum, ut̀ quis potest ordinari titulo patrimonii sæcularis; & id concedit *Trid.* Sess. 21. c. 2. de Ref., si ita postulet necessitas vel utilitas Ecclesiæ, *Gonz. Az. Barb. Ventrig. Leur.* q. 441. 1119

Q. 171. *An reservatio pensionis sit odiosa.* R. Esse odiosam dicunt *Sarn. Paris. Corr.*, tum quia videtur esse contra jus commune, tum etiam quia affert servitutem beneficio: E contrà favorabilem esse dicunt *Lott.* & *Leur.* p. 3. q. 436., quia dum cohonestatur per causam decentis alimentationis, non contrariatur juri, & onus non tam imponitur beneficio quàm beneficiato, qui cùm consentiat, sitque 1120

ei

ei absolutè melius sic habere beneficium quàm non habere, per hoc non subit servitutem sed accipit gratiam; *Bursat. Gig. Gonz.* dicunt esse odiosam, antequam concedatur, sed post concessionem esse favorabilem: Fortè etiam dici posset esse favorabilem, si imponatur petente etiam beneficiato, odiosam autem, si imponatur eo quasi invito. Vide dicenda n. 1127.

1121 *Q. 172. Quis, & ex qua causa possit concedere alicui pensionem super alieno beneficio. R.*

§. I. Papa potest ipsimet beneficio imponere, ut tamen licitè imponat, requiritur justa causa, quamvis etiam sine causa possit validè imponere, uti tenent *Rebuff. Az. Sanch. Paris. Garc. Barb. Castrop. Luca, Diana* p. 10. T. 14. R. 70: *Leur.* p. 3. q. 443. contra *Vasq. Camb. Tol. Less. Rodriq.*

1122 §. II. Possunt Episcopi, si adsit justa causa, imponere pensionem personæ habenti vel habituræ beneficium: ordinariè autem non debent beneficium ipsum gravare, sed sine diminutione conferre, ideoque onus illud non imponunt beneficio vel successoribus, sed pensio durat tantùm ad vitam vel ad certos annos vitæ hujus provisi, *Sot. Tol. Zech. Nav. Paris. Az. Garc. Barb. Ventrig. Lott. Luca* contra *Caccialup. Gig. Cuch. Cautium, Tond.*, qui putant posse imponi ad vitam pensionarii; quod saltem in casu terminandæ litis dicunt plures, uti notatum est n. 559. Vide *Leur.* q. 444.

1123 §. III. Vicarius Episcopi non potest vi officii imponere pensionem, *Sbroz. Bero. Garc. Leur.* q. 449.; Legatus de latere potest idem, quod Episcopus, *Az. Garc. Fill. Castrop. Leur.* q. 450. Collatores inferiores, item Compromissarii & Judices non possunt nisi authoritate Episcopi, *Garc. Leur.* q. 451.; Monasteria & Superiores regulares possunt in beneficiis sibi

sibi incorporatis per Vicarios administratis, aliisque manualibus, sed hæ non sunt propriè pensiones, *Lott.* q. 452. 453.

§. IV. Contractus privatâ authoritate factus de pensione beneficiali propriè dicta est simoniacus; potest tamen quis ex alia causa se civiliter obligare ad dandam partem fructuum sui beneficii. Vide *Leur.* q. 454. 1124

§. V. Impositio pensionis ab alio quàm Papa, facta sine justa causa, est invalida, *Sarn. Corras. Garc. Leur.* q. 455. n. 1.; Justæ autem causæ, ob quas imponi possint, censentur terminatio litis, de qua dictum n. 556. Necessitas vel magna utilitas Ecclesiæ, Alimentatio necessarii Ministri in Ecclesia, sustentatio pauperum, *Suar. Az. Fill. Barb. Diana* p. 9. T. 9. R. 49. *Leur.* q. 444. Et docent *S. Th. Abb. Lay. Garc. Lott.* posse Episcopos cum consensu Capituli, antequam beneficium pingue conferant, super hujus fructibus imponere etiam in perpetuum pensionem pro necessitate alterius Ecclesiæ vel necessarii Ministri: Et quamvis *Garc.* & *Murga* dicant Clericum perpetuò ægrotantem non posse resignare in manus Episcopi sub reservatione pensionis pro suis alimentis, tamen contradicit *Ferret.*; & saltem fatentur plerique cum *Abb.* & *Gamb.* apud *Leur.* q. 446. Episcopum posse illo consentienti substituere alium, reservatâ ei pensione quoad vixerit. 1125

§. VI. Pensio commensurari debet causæ, alioquin quoad excessum est invalida & reducenda ad proportionem causæ, *Garc. Leur.* q. 455. n. 2. Et tenetur Episcopus causam impositæ pensionis verificare, nec satis est, si dicat adesse, *Grat. Barb. Luca, Leur.* n. 1. & q. 447. 1126

Q. 173. An ad impositionem pensionis requiratur consensus beneficiati & Patronorum. R. 1127

§. I.

§. I. Ordinariè requiritur consensus beneficiati, nam nequidem Papa solet aliter imponere, *Paris. Garc. Castrop. Lott. Luca, Leur.* p. 3. q. 456. Si tamen causa necessaria postulet, rectè innuit *Leur.* q. 457. beneficiatum licèt invitum posse compelli ad consentiendum. Quòd si beneficium vacet, potest constitui defensor, qui consentiat, *Az. Castrop. Leur.* q. 458. Et ut in futurum valeat impositio, debet etiam ille consentire, qui habet jus regressus ad beneficium, *Gig. Paris. Leur.* q. 459. Si tamen pensio imponatur ipsi beneficio, valet consensus hujus beneficiati pro obligandis etiam successoribus, ad quos transibit beneficium cum onere pensionis, *Lott. Luca, Leur.* q. 462.

1128 §. II. Potest à Papa imponi etiam non requisito Patrono, sic tamen, ut si Patronus postea egeat, ipsi priùs quàm pensionario præstentur alimenta, quia jus ejus est anterius & beneficio quasi intrinsecum, *Az. Castrop. Lott.* Et si sit Patronus laicus, debet in constitutione pensionis illius fieri mentio. Vide *Leur.* q. 464. Episcopum autem non posse imponere sine consensu Patroni, præsertim laici, docent *Rebuff. Zech. Barb. Castrop. Leur.* q. 465. contra *Gig. Gamb.* & *Less.*, quia videtur Patrono præjudicare, quòd beneficium ita reddatur possessori minùs æstimabile: quod fatetur *Garc.*, si pensio beneficio ipsi imponatur etiam pro successoribus.

1129 *Q. 174. Quibus beneficiis imponi possit pensio.R.*

§. I. A Papa imponi potest omnibus beneficiis, etiam patronatis, secundùm dicta n. 1128. Item à Papa imponi potest Episcopatui, dummodo Episcopo ad sustentationem remaneant mille ducati, juxta valorem in regione, in qua est Episcopatus, *Trid.* Sess. 24. c. 13. de Ref.; Similiter parochiæ vel beneficio Curato, dummodo possessori remaneant

centum

centum ducati, *Trid.* suprà. Valet autem pensio, si illi mille vel centum ducati poterant haberi tum, quando pensio imponebatur, licèt postea fiat diminutio: quamvis hac factâ peti possit, ut cum proportione etiam imminuatur pensio. Vide *Leur.* p. 3. q. 466. & seqq.

§. II. Non solebat antehac pensio imponi beneficio simplici non excedenti 24. ducatos de Camera; quid autem hi ducati faciant, dictum est n. 677.; Nec Canonicatui & dignitati non excedenti centum ducatos: Nec præbendæ Theologali. Vide *Leur.* q. 470. 471. nunc autem quandoque fit aliter, ex causis. Nec imponi potest fructibus Ecclesiæ necdum erectis in beneficium, *Corr. Leur.* q. 474. Nec imponi solet distributionibus quotidianis, *Garc. Castrop. Lott. Leur.* q. 481., imò nec toti summæ grossæ solitæ distribui inter eos, qui certis temporibus intersunt, *Paris. Leur.* q. 482. 1130

§. III. Imponi potest beneficiis perpetuò commendatis, *Gamb. Paris. Az. Tamb. Leur.* q. 472. Item alteri beneficio, quod habet Titius resignatarius, si beneficium ei à Cajo resignatum pensionem ferre non possit, *Az. Leur.* q. 473. Item beneficio Sempronii, si Titius resignatarius non habeat aliud beneficium, nec hoc beneficium à Cajo resignatum Titio, pensionem ferre possit, *Paris. Az. Leur.* q. 476. Item fundo unius beneficii pro alterius dote, *Abb. Gig. Gonz. Lott. Leur.* q. 475. Item fructibus beneficii, etiam incertis, *Lott. Leur.* q. 480. 1131

Q. 175. *Quid liceat circa impositionem pensionis in permutationibus, si beneficia sint inæqualia quoad fructus.* R. Dictum est n. 1104. 1132

Q. 176. *Quid notandum sit circa quantitatem & reductionem pensionis.* R. Seqq.

§. I. Pensio ita debet esse moderata, ut beneficiato 1133

ciato relinquatur competentia vivendi: & olim quidem imponebatur in omnibus beneficiis tantùm ad tertiam partem redituum, nunc autem in simplicibus regulariter imponitur ad medietatem & non ultra, *Paris. Corr. Lott. Tond. Leur.* p. 3. q. 483. Fit tamen adhuc sæpe Romæ, ut si proventus sint 800. Imperiales, pensio imponatur ad 600., quia beneficiato manet honesta sustentatio. Quòd si fiat excessus supra determinatam quantitatem, totam pensionem corruere dicunt *Gig. Barb. Lott. Ventrig. Leur.* q. 484. contra alios putantes tenere, sed esse reducendam ad legitimam quantitatem. Similiter tenent *Lott. Luca, Leur.* q. 485. totam corruere, si falsò narratus sit valor major remanens possessori beneficii; non ideo tamen poterit pensionarius redire ad beneficium, si resignarit sciens tantam pensionem non habere locum, *Garc. Leur.* q. 486. Pensionarius autem, si non sit in possessione percipiendi, tenetur probare, quòd pensio reservata non excedat debitam quantitatem, uti dicetur n. 1155.

1134 §. II. Si reditus omnibus annis ita diminuantur, ut possessori beneficii non remaneat congrua, debet sic diminui pensio, ut redintegretur tota congrua ab initio illi constituta. Si diminuantur per aliquos tantùm annos, qui per alios compensari possint, non ideo diminuitur pensio, *Gig. Garc. Barb. Ventrig. Lott. Leur.* q. 487. Porrò congrua constituitur tantùm ex fructibus certis, uti explicat *Lenr.* q. 488. Si resignatarius quereretur de nimio onere pensionis, audiri non debet, sed vel solvere totam vel dimittere beneficium, *Lott. Luca, Leur.* q. 489 Successor tamen primi resignatarii posset ab initio petere reductionem pensionis nimis excessivæ, *Tond. Lott. Leur.* q. 490. Potestque etiam Patronus beneficii petere, ut immodica pensio ad debitam quantitatem reducatur, *Gig. Az. Leur.* q. 491.

§. III.

§. III. Si tractu temporis diminuti sunt fructus, 1135
potest Episcopus, nisi specialiter prohibeatur, reducere pensionem ad debitam quantitatem, etiamsi pensio sit imposita à Papa: si à successore resignatarii petatur reductio pensionis constitutæ à Papa, Episcopus reducere non potest, nisi ex commissione Papæ, *Gamb. Garc.* Excipe, nisi consentiret Pensionarius, cùm solâ ejus voluntate diminui possit pensio, nisi expressè aliter statuatur, *Gig. Corr. Lott. Leur.* q. 492. Interea autem, dum petitur reductio pensionis hactenus solutæ, debet integrè solvi, *Lott. Luca, Leur.* q. 493.

Q. 177. Quandonam, & quibus modis imponatur pensio. R. 1136

§. I. Communiter imponitur in collatione beneficii, potestque etiam fieri post illam, *Az.*: sed si Episcopus imponat, *Laym.* dicit fieri debere ante collationem, *Leur.* p. 3. q. 494. Et quia accipientes beneficium sæpe consentiebant impositioni pensionis, quam non solverent ipsi, sed eorum successores, adjici solet decretum, ut ab initio quotannis solvatur pensio, alioquin impositio sit irrita, debetque per instrumenta Notarii & testium probari solutiones singulis annis à prædecessore esse factas, *Barb. T'ond. Corr. Luca, Leur.* q. 495. & 569.

§. II. Scriptura non requiritur ad valorem pen- 1137
sionis, sed tantùm ad probationem, *Gig. Genz. Lott. Luca, Leur.* q. 496.; prohibetur tamen exactio pensionis ante expeditionem literarum, uti dicetur n. 1168.

§. III. *Azor* putat esse simoniam, si Episcopus 1138
alicui reservet pensionem sub conditione, ut eam dimittat, quando beneficium obtinuerit, quia videtur promittere beneficium sub conditione pensionis dimittendæ, sed meritò contradicit *Leur.* q. 498.,

nam non ideo promittit beneficium, & pensio potest constitui pro tempore, quo pensionarius indigebit.

1139 §. IV. Potest à Papa imponi pensio cum clausula, ut solvatur etiam ante obtentam possessionem beneficii, & quamvis nulli perciperentur fructus, quia in hoc consentire potest beneficiandus ob spem beneficii & fructuum, *Gig. Paris. Az. Fill. Leur.* q. 499., quem vide etiam q. 545. n. 2.

1140 §. V. Si pensio uni constituatur in pluribus beneficiis, non censetur imposita singulis in solidum, sed pro rata & proportione ad beneficiorum fructus, è quibus quantitas alimentationi destinata conflari debet, Cap. *Constitutus*, de relig. domib. *Paris. Corr. Lott. Ventrig Leur.* q. 501. & 566.

1141 *Q. 178. Quibus personis reservari vel constitui possit pensio Ecclesiastica. R.*

§. I. Pensio à solo Papa reservari potest personæ incertæ & non nominatæ, *Tond. Leur.* p. 3. q. 500. Etiam solus Papa dispensare potest cum Episcopo, ut sit capax pensionis, *Corr. Leur.* q. 531. Item ut promotus ad Episcopatum retineat pensiones ante habitas, *Leur.* q. 586.

1142 §. II. Quamvis aliquis sit incapax beneficii, tamen *Gonz. Gamb. Garc. Lott.* dicunt posse esse capacem pensionis super beneficio, hinc docent *Suar.* & alii communiter inhabilitatum ad beneficia, saltem per sententiam hominis, non ideo esse inhabilitatum ad pensiones, quia pœnæ non extenduntur: Putant tamen *Nav. Sanch. Zerol. Barb. Castrop. Ventrig.*: jure ipso vel lege inhabilitatum ad beneficia, etiam esse inhabilitatum ad pensionem saltem respondentem tali beneficio, ad quod inhabilis est, uti exponit *Leur.* q. 510. Similiter dicunt *Covarr. Baldel. Salz. Barb.*, si per legem vel privilegium in aliquo regno exteri sint incapaces beneficiorum, etiam

etiam esse incapaces pensionum. Vide *Leur.* q. 527. Denique fatentur *Gamb.* & *Lott.* Clericum sæcularem, qui non est capax beneficii regularis, etiam non esse capacem pensionis huic imponendæ, *Leur.* q. 528.; & quamvis Regularis quandoque sit capax beneficii sæcularis curati, tamen non est capax pensionis super hoc, quia Ecclesiæ necessitas justificat primum, non secundum, *Mandos. Zech. Sanch. Zerol, Garc. Barb. Castrop. Corr. Lott. Leur.* q. 529.

§. III. Quamvis laici de se capaces sint pensionis, quæ secundùm dicta n. 1118. est quid merè temporale, tamen ex Const. *Pii V.* pensio non nisi Clerico constitui potest, *Castrop. Lott. Leur.* q. 511. Debetque Clericatus actu adesse, dum constituitur pensio, *Gig. Lamb. Corr. Lott. Ventrig.* contra *Fill.* Nec sufficit aliquem communiter reputari Clericum, *Lott. Ventrig. Leur.* q. 512. contra *Corr.* Non tenetur tamen gestare habitum & tonsuram, nisi pensio excedat summam 60. ducatorum de Camera, *Garc. Castrop. Leur.* q. 514. 1143

§. IV. Per eandem Const. *Pii V.* incapaces sunt pensionis Clerici conjugati; bigami, licèt nunc extra matrimonium constituti; promoti ad Clericatum sine licentia proprii Episcopi, nisi hic ante constitutionem pensionis ratificaverit, *Ricc. Corr. Leur.* q. 515. Non obstat tamen dicta Const., quin Episcopus possit in favorem sui nepotis reservare pensionem, quia tantùm vetat illi conferri beneficium resignatum, *Gratian. Paris. Tond. Leur.* p. 2. q. 676. 1144

§. V. Equites Melitenses carentes primâ tonsurâ capaces sunt pensionis, quia quoad hoc æquiparantur tonsuratis, *Gamb. Corr. Lott. Leur.* p. 3. q. 517. Novitii tamen Religionum, si non sint Clerici, manent incapaces, quia censentur adhuc esse in statu, 1145

tu, in quo erant, cùm reciperentur, *Lott. Leur.* q. 516. Nec Equites Melitenſes videntur eſſe capaces penſionis beneficio ſæculari impoſitæ, *Lott. Leur.* q. 529. n. 1.

1146 §. VI. *Sa, Sanch. Garc. Barb. Squill. Campan. Sanctar. Caſtrop.* dicunt Minorem 14. annis non eſſe capacem penſionis, utì per *Trid.* Seſ. 23. c. 6. de Ref. non eſt capax beneficii. E contrà *Gig.* & *Lott.* nullam ætatem prærequirunt, ſed dicunt, ſi quis per diſpenſationem tonſuretur quarto anno ætatis, hocipſo eſſe capacem penſionis: *Zech. Ricc. Grat. Leſſ.* probabiliter dicunt ſufficere ſeptennium, cùm ſufficiat ad Clericatum, nec *Trid.* loquatur niſi de beneficiis. Circa ordinatum, omiſsâ tonſurâ, vide dicta n. 743.

1147 §. VII. Clericus, quamvìs ſit illegitimus, capax eſt penſionis, *Rota, Gonz. Gamb. Zerol. Majol. Tond. Lott. Leur.* q. 520. contra *Zech. Nav. Sanch. Leſſ. Garc. Caſtrop.* Quod multò magìs valet de expoſititiis, ſecundùm dicta n. 766., docentque *Garc. Tond. Leur.* q. 521. Poteſtque etiam illegitimus obtinere penſionem, quam habuit ejus pater, *Pariſ. Gonz. Barb. Lott. Ventrig.* contra *Mandoſ.*; non tamen ſuper beneficio, quod habet vel habuit pater, *Trid.* Seſ. 25. c. 15. de Ref., quamvìs habere poſſit penſionem ſuper eodem beneficio, ſuper quo penſionem habet pater, *Grat. Tond. Leur.* q. 522.

1148 §. VIII. Si ſupponamus ad penſionem requiri diſpenſationem illegitimi, docent *Mandoſ. Rebuff. Laym.* diſpenſatum ad beneficia non ideo eſſe diſpenſatum ad penſiones, quia hæc ſunt ſeparabilia, & diſpenſatio eſt ſtrictè interpretanda; contradicunt *Az. Garc. Caſtrop.*, quia inhabilitas ad beneficia eſt fundamentum inhabilitatis ad penſiones, quod tunc tollitur; Fatenturque *Rebuff. Corr. Tond.* diſpen-

spensatum ad hoc beneficium etiam esse dispensatum ad pensionem in hoc beneficio. Vide *Leur.* q. 523. & q. 529. n. 2.

§. IX. Excommunicatus, suspensus, interdictus est incapax pensionis, ideo enim præmittitur absolutio pensionarii ab his censuris, *Leur.* q. 524. Vide tamen *Dianam* p. 11. t. 5. R. 5. Idem censent de irregulari multi, sed contradicunt alii ob declarationem S. Congreg. Vide *Leur.* suprà. Multò magis incapaces sunt pensionis hæretici eorumque filii & nepotes; non tamen illi, qui tantùm suspecti sunt de hæresi, *Leur.* q. 526. 1149

§. X. Qui non potest recitare officium B. Virginis, est capax pensionis, si Episcopus hanc obligationem mutet in alias orationes, *Fill. Leur.* q. 532. Et universaliter loquendo, qui sciens confert pensionem habenti impedimentum, tacitè cum eo dispensat, si dispensare possit, quia nemo censetur velle ponere actum nullum vel malum, *Alciat. Paris. Fill.* Si autem dispensare non possit nec prævideat facilè dispensandum, videtur peccare graviter, quia est graviter difforme rectæ rationi velle intrudere aliquem in id, cujus scitur esse incapax, *Covar. Fill. Leur.* q. 533. 1150

Q. 179. *Quid narrari debeat ab illo, qui vult impetrare pensionem. R.* 1151

§. I. Debet narrare, si quæ alia pensio vel onus incumbat beneficio, super quo petit pensionem, alioquin impositio est nulla: & si impetrans resignarit beneficium, non ideo poterit rediri ad illud, *Garc. Paris. Castrop. Tond. Lett. Luca, Leur.* p. 3. q. 502.; sufficit tamen pensiones priùs impositas narrare genericè, dicendo pensiones alias eidem beneficio esse impositas, *Lett. Ventrig. Leur.* q. 503. Etiam exprimi debet quantitas pensionis jam impo-

sitæ, ne beneficium gravetur ultra vires. Item exprimi debet quantitas redituum beneficii pensione gravandi, ut possit congrua determinari beneficiando, *Lott. Leur.* q. 506.

1152 §. II. Secundùm *Garciam*, si quis impetret pensionem super beneficio à se resignato, quod retinere poterat, non tenetur narrare, quòd habeat beneficium vel pensionem aliam; si tamen impetret super beneficio non resignato à se, aut super beneficio à se resignato, quod retinere non poterat, debet narrare, sed contradicit *Castrop.*, admittens quidem narrandum, quòd habeat aliam pensionem, non tamen quòd habeat aliud beneficium. Vide *Leur.* q. 505. An narrare debeat esse litem super pensione, dicetur n. 1173.

1153 Q. 180. *Quid sit notandum circa possessionem & jura pensionarii.* R. Seqq.

§. I. Unicus actus solutionis pensionario factæ à beneficiato vel ejus procuratore ex vi mandati, vel à quocunque alio cum beneficiati scientia & consensu, tribuit quasi possessionem exigendi pensiones impositerum, etiam pendente lite superveniente, *Garc. Corr. Lott. Ventrig. Leur.* p. 3. q. 571. 574. Quod etiam verum est, si solutio facta sit per campsorem, qui præsumatur habuisse mandatum, *Lott. Leur.* q. 575. Aut etiam per antecedentem beneficiatum morti proximum, *Luca, Leur.* q. 572.; solutio tamen facta ab œconomo, exactore vel alio tantùm deputato ad colligendos fructus beneficii vacantis non dat pensionario quasi possessionem contra successorem in beneficio, *Garc.* & alii cum *Leur.* q. 573. Et quando solutio facta tribuit quasi possessionem, debet plenè probari per pensionarium, *Lott.* & alii cum *Leur.* q. 576., Qui pensionarius, licèt postea etiam per decennium non exigat pensionem, non

ideo

ideo amittit possessionem acquisitam, nisi fortè ipsi petenti negata esset, & tunc diu non petens censeretur abjecisse animum possidendi. Vide *Leur.* q. 577.

§. II. Quamvis pensio constituta, fuerit invalida ob omissam narrationem prioris pensionis impositæ, secundùm dicta à n. 1151., si tamen pensionarius per longum tempus perceperit fructus, putant *Tond.* & *Leur.* q. 509. posse esse locum regulis de pacifico possessore, de quibus actum est à n. 680. 689. 715. Et quidem pensionarius, qui in possessione est, habet actionem, imprimis personalem contra beneficiatum ejusque successores, quia ad hos etiam hoc ignorantes transit beneficium cum onere, *Lott. Ventrig. Leur.* q. 478. Deinde etiam realem seu quasi hypothecariam in fructibus, super quibus constituta pensio, *Gig. Az. Castrop. Lott. Ventrig. Leur.* q. 579. contra *Castrens.* & *Felin.* Potestque contra beneficiatum tam primum quàm successores agere actione possessoriâ seu de spolio, eidem AA. cum *Leur.* q. 580. Hinc in fructibus beneficii gravati præfertur pensionarius quibuscunque aliis creditoribus, *Gig. Garc. Tond. Luca, Leur.* q. 581. Et habet pensionarius pro exactione pensionis paratam viam executivam, *Lott. Luca, Leur.* q. 588. Quæ autem sit praxis urgendi solutionem pensionis, vide apud *Leur.* q. 589. & seqq., ubi etiam declarat, quæ pœnæ sint statutæ non solventibus pensionem. Idem pensionarius, cui non solvitur pensio, habet jus regrediendi ad beneficium, beneficiato tamen conceditur appellatio & purgatio moræ; imò & pœnitentia, quâ excludatur regressus, si pensiones offerat. Vide *Leur.* q. 594., ubi plura habet de regressu. Quamvis autem pensionarius regressus sit ad beneficium, adhuc videtur habere jus exigendi pensiones decursas, utì docet *Barb.* contra *Gig. Tond.* & alios apud *Leur.* q. 600. 1154

An possessio primi serviat secundo, vide dicenda n. 1169.

1155 *Q. 181. Quæ sint obligationes pensionarii. R.*

§. I. Si non sit in possessione percipiendi, tenetur probare, quòd pensio non excedat debitam quantitatem: item ostendere litteras reservationis & verificare qualitates in reservatione pensionis appositas: item probare possessionem ac jus illius, qui primò consensit pensioni. Vide *Leur.* p. 3. q. 534. & seqq.

1156 §. II. Sub onere non faciendi fructus suos sed restituendi tenetur quotidie orare officium B. Virginis, ex Constit. *Pii V.*, quam usu receptam esse testantur AA. communiter apud *Leur.* q. 537. contra *Valent. Cuch. Vivald.* & alios: & hanc obligationem esse sub mortali, docent *Graffiis* & alii, teste *Lotterio* l. 1. q. 45. n. 16. Manetque hæc obligatio, etiamsi dimiserit partem pensionis, aut consenserit totam redimi, utì tenent *Azor* & alii, contra alios. Excipit *Bonac.* de Horis d. 1. q. 2. p. 4. à n. 8. illum, 1. cui reservatur pensio in commodum alterius, solus enim ille tenetur, qui fruitur. 2. Cui reservatur, vel tanquam laico, vel absque prævia conditione statûs Clericalis. 3. Qui recitat Horas Canonicas, etiamsi ad has aliunde obligetur: Addit *Bonac.* n. 11. eum non ampliùs obligari, cui auctoritate Apostolicâ est redempta pensio, quia *Pius V.* obligat solos pensionarios, qualis hic non est, cum dimiserit jus pensionis: aliud est, si auctoritate propriâ admittat tantùm aliquas anticipatas solutiones.

1157 §. III. Non tenetur superfluos fructus pensionis impendere in pios usus, sed potest pro libitu de eis disponere, etiam per testamentum, quia Canones aliter disponunt de solis fructibus beneficiorum, *Covarr.* T. 2. l. 1. c. 15. n. 13. *Menoch.* de arbitr. Jud. l. 2. cas. 172. n. 8. *Tusch.* Tom. 6. concl. 267. *Vasq.* de eleemos.

eleemos. c. 4. d. ult. n. 22. *Ricc.* praxi var. Res. 117. *Naldus* v. *pensio* n. 5. & v. *fructus* n. 7. *Galetius* margar. cas. v. *fructus*, *Lugo* de redd. Eccl. d. 4. n. 32. *Binsf.* Ench. p. 4. c. 13. *Redoan.* de reb. Eccl. non alien. q. 53. c. 3. n. 1. & 8. *Az.* p. 2. l. 7. c. 9. q. 12. *Regin.* l. 30. t. 3. c. 7. n. 91. *Gigas* de pension. q. 52. *Zerol.* prax. Episc. p. 2. v. *pensionarius* n. 2. *Trull.* in Decal. l. 1 c. 5. d. 9. *Vallensis* de Benef. l. 4. tit. 12. n. 13. *Taber.* p. 2. t. 2. c. 3. q. 10. *Leur.* q. 539. contra *Th. Hurt.* Res. mor. l. 2. n. 649. & alios. Videtur tamen illicitum plures pensiones, quarum singulæ ad sustentationem sufficiant, simul habere, uti colligi potest ex dictis à n. 897., tenentque *Azor* & *Leur.* q. 540.

§. IV. Tenetur pro rata pensionis contribuere ad onera beneficii, nisi Papa addiderit, ut pensio sit *libera, immunis & exempta, Az. Barb. Lott.* Vide *Leur.* q. 541. & seqq. 1158

Q. 182. *Ad quid teneatur beneficiatus, cujus beneficio annexum est onus pensionis. R.* 1159

§. I. Tenetur sub mortali hanc solvere, quia acceptavit beneficium cum hoc onere, *Az. Garc. Barb. Castrop. Leur.* p. 3. q. 544.; Non tamen tenetur, per se loquendo, quamdiu beneficium non obtinet nec percipit fructus, si per eum non stet, quia fructibus propriè imponitur pensio, *Paris. Fill. Tond. Lott. Leur.* q. 545., unde etiamsi invalidè teneat beneficium, si obtineat fructus, tenetur, quia obligatio solvendi pensionem non fundatur in titulo beneficii sed in perceptione fructuum, *Garc. Fill. Barb Corr. Leur.* q. 546. 549. & seqq. Hinc etiam qui dimisit beneficium, cui imposita erat pensio, per se loquendo non ampliùs tenetur ad pensionem, sed alter, qui beneficium accipit, etiamsi invalidè, si modò fructus percipiat, *Gamb. Mandos. Bursat. Gig. Paris. Garc. Leur.* q. 547.

§. II.

160 §. II. Docent *Suar.* & *Castrop.* habentem beneficium pensione gravatum & graviter indigentem non teneri solvere pensionem, si foro cedat, quia id videtur concedi Cap. *Odoardus*, de solution.; sed contradicunt *Covar. Gomes. Gutt. Garc. Ventrig. Lott.*, maximè si obligarit se vel ad solvendum vel ad reddendum beneficium. Vide *Leur.* q. 546.

161 §. III. Si beneficium pensione gravatum vacet, tenebitur, quisquis fructus percipiet, solvere pensionem, *Garc.* & alii cum *Leur.* q. 552. & 555. Similiter *Nav. Bonac. Barb. Garc. Castrop. Conrad. Lott. Ventrig. Tond.* docent contra *Gutt. Tol. Monet.* & alios, Capitulum teneri solvere pensionem impositam fructibus, qui aliàs beneficio vacante vel beneficiato absente jure accrescendi dividuntur inter alios. Vide *Leur.* q. 553. 554.

162 §. IV. Si pensiones non sint solutæ à priore beneficiato, tenentur ejus hæredes; si hi non possint, & pensionarius probet se non neglexisse suis temporibus emonere, putant plures cum *Castrop. Lott. Luca, Ventrig.* successorem teneri ad pensiones præteritas, tum quia onus illud videtur esse impositum, non hujus vel illius anni fructibus, sed quibuscunque usque dum solvatur pensio, tum etiam quia Superior videtur ab initio ad hoc obligasse pensionarium & successores. Vide *Leur.* q. 556. & seqq., Item q. 582., notatque etiam q. 559. cum *Maresch. Gig. Tond. Lott.* contra *Luca* & alios n. 951. relatos, quamvis fructus beneficiorum non exacti à beneficiato fortè non possint exigi ab hærede, tamen ab hærede pensionarii exigi posse pensiones non exactas. Vide dicta n. 951.

163 §. V. Si beneficiatus pensiones trium annorum sequentium anticipatò solverit pensionario, qui hoc anno pensionem resignet Cajo, putat *Gig.* beneficiatum

ciatum non teneri solvere aliquid Cajo pro illis tribus annis, quia pensionarius non potuit Cajo dare jus, nisi quod habebat, non habebat autem ad pensiones trium annorum sequentium, quia hoc jus erat exstinctum per anticipatas solutiones: Contradicunt *Az. Castrop. Leur.* q. 583., quia sicuti si Titius post elocatos fructus sui beneficii ad tres annos & solutiones anticipatò acceptas hoc anno moreretur, successor Titii posset à conductore petere fructus, aut etiam hunc expellere, ita videtur esse hìc; maneret tamen actio ipsis ad repetendas solutiones præstitas.

§. VI. Si pensionarius moriatur ante terminum 1164
solvendæ pensionis, beneficiatus tenetur solvere hæredibus pro rata fructuum perceptorum vivente pensionario, *Ricc. Tusch. Tond. Lott. Luca, Ventrig.* contra alios. Vide *Leur.* q. 560. Annus autem incipit currere à die constitutæ pensionis, *Leur.* q. 561. Et locus, in quo solvi debet pensio, est ubi fructus percipiuntur, in quo si fiat proclamatio & pensionarius non compareat, beneficiatus non est in mora culpabili, *Bartol. Garc. Corr. Castrop. Leur.* q. 562.

§. VII. Si pensio dicatur solvenda determinatè 1165
in tot ducatis auri de Camera, & solvenda sit in Romana Curia, debet in hac determinatè specie solvi; si extra Curiam, sufficit solvi æquivalens; si simpliciter dicatur solvenda in tot ducatis, &c., satis est dari ducatos usualis monetæ, quia in obscuris minimum sequimur, *Gratian. Ventrig. Leur.* q. 563. Si valor ducatorum mutetur, pensio solvi debet, vel in specie ducatorum, vel in moneta æquivalente ducatis pro tempore solutionis, *Gig. Lott. Ventrig.* Vide *Leur.* q. 564. Si pensio sit constituta alternativè, vel in tot ducatis vel in tot modiis frumenti, videtur esse in electione pensionarii, ut solvatur

vatur hoc vel illud, quia in ejus gratiam constituta est pensio, *Corr. Leur.* q. 565.

1166 §. VIII. Si pensio sit imposita uni beneficio, quod postea dismembratur tantùm quoad fructus, retinens beneficium tenetur ad totam pensionem: si dismembretur etiam quoad titulum, ita ut ex uno fiant duo beneficia, putant *Seraph.* & *Barb.* apud *Leur.* q. 567. Singulos beneficiatos obligari in solidum, hinc pensionarium posse à quo volet exigere totam pensionem, sed videtur rationabilius, ut uterque concurrat pro rata, ad eum modum, quo n. 1140. diximus pro rata solvendum, si pensio sit constituta super pluribus beneficiis.

1167 §. IX. Beneficiatus tenetur solvere procuratori ostendenti mandatum pensionarii & asserenti hunc adhuc vivere, quia hoc præsumitur, etiam usque ad 100. annos, nisi adsint conjecturæ probabiles de morte, *Lott. Tond.* Vide *Leur.* q. 584.

1168 Q. 183. *Quandonam exigi possit pensio.* R. Non potest exigi vel solvi ante completam expeditionem literarum, nisi in hoc dispensetur, alioquin ex decreto *Clementis VIII.* impositio pensionis est ipso jure irrita, utì & tunc, si cessante impedimento literæ illæ non expediantur intra 9. menses ultra montes, & intra 6. citra montes, *Az. Garc. Barb. Castrop. Lott. Ventrig. Luca*; Vide tamen *Leur.* p. 3. q. 653. n. 2. & 3. Et nequidem pro foro interno licitum est priùs exigere, *Az. Castrop.* contra *Gig. Mandos. Rebuff. Sanch.*, Nec juvat expeditio postea sequens, *Lott. Corr. Leur.* q. 585. Literæ autem exhiberi debent, utì pluribus explicat *Leur.* q. 587. Et postmodum exigi possunt fructus respondentes diei constitutæ pensionis, *Luca*, *Leur.* q. 585. n. 12. An autem post mortem pensionarii exigi possint pensiones cessæ, ab eo in vita non exactæ, Vide dicta n. 951. & 1163.

Q. 184.

Q. 184. *Quid notandum sit circa translatio-* 1169
um pensionis. R. Seqq.

§. I. Possunt transferri pensiones ab una in alium personam, utì habet communis cum *Leur.* p. 3. q. 607.; & tum ad vitam pensionarii constituitur novum jus ad pensionem, *Paris. Az. Garc. Castrop. Lott. Leur.* q. 608. Et qui fuit fidejussor primi pensionarii, non ideo est secundi, *Garc. Castrop. Leur.* q. 609. contra *Lott.* Similiter possessio primi pensionarii non transit ad secundum, quamvìs, si primus habuerit longissimam possessionem, præsumatur titulus, *Garc. Lott. Leur.* q. 610. Nec ideo potest secundus pensionarius transferre pensionem, quòd id potuerit primus, quia fuit privilegium personale, *Paris. Lott. Corr. Leur.* q. 611. Estque translatio hæc plerumque odiosa, ideoque non extendenda, iidem AA. cum *Leur.* q. 612.

§. II. Solus Papa potest concedere pensionem 1170
cum potestate transferendi in alium *Paris. Gamb. Garc. Castrop. Lott. Leur.* q. 613. Causæ autem sunt, vel affectus Papæ erga pensionarium, vel dignitas pensionarii, vel necessitas, ut pensio possit prodesse tertio, cui impenditur. Vide *Leur.* q. 614. Potestque talis translatio fierì etiam in articulo mortis, neque hìc locum habet Reg. de infirmis intra 20. dies morientibus: fieri tamen debet ab infirmo absolutè, & non sub conditione, si moriatur, *Garc. Corr. Lott. Leur.* q. 616. & 622., qui tamen putat cum *Paris.* & aliis posse pro translatario addi hanc conditionem, *ex tunc cùm fuerit Clericus*: Estque sub pœna nullitatis servanda forma translationis præscripta in indulto, *Corr. Lott. Leur.* q. 660. Et si fiat coram Judice vel Executore, exhibendæ sunt litteræ, quibus concessa est facultas, aliaque plura observanda, de quibus vide *Leur.* q. 617. & seqq. An autem requiratur

ratur consensus beneficiati gravati aut Patronorum; Item an fieri debeat mentio qualitatis beneficii vel onerum illi annexorum; item pacti, quod fortè inierunt de non transferendo, explicat *Leur.* q. 623. & seqq., possuntque videri dicta n. 1123. & à n. 1151. Denique quandonam cesset concessa facultas transferendi, habet *Leur.* q. 615.

1171 §. III. Qui potest transferre totam pensionem, potest, per se loquendo, transferre tantùm partem unam & alteram retinere, *Gig. Corr. Garc.* Qui autem potest transferre, v. g. tantùm quoad 50. ducatos, si transferat ad 60., valet, sed tantùm quoad 50., *Corr. Lott.* Vide *Leur.* q. 626. Potestque fieri translatio pro tempore futuro, ante quod prior pensionarius potuit pro securitate sua accipere aliquot anticipatas solutiones, *Gig. Luca, Leur.* q. 628. De cætero, transferens censetur voluisse statim transferre pro rata termini currentis, nisi aliud expresserit, *Paris. Lott. Leur.* q. 633.

1172 §. IV. Pensionarius retento jure pensionis potest propriâ auctoritate transferre totum commodum temporale pensionis, etiam cum pacto de re temporali ejus loco habenda, sic enim tantùm cedit ei fructus, qui sunt vendibiles, *Lott. Luca, Leur.* q. 627. 629. Non potest tamen pensionem ipsam transferre pro pretio, quia Papa id prohibet: quòd si fiat, & supponamus pensionem non esse aliquid spirituale, secundùm dicta n. 1118., etiam non erit simonia, etiamsi vendat.

1173 §. V. Non obstat litigiositas, quominus possit transferri pensio, quia vitium litigiosi non afficit pensionem primi, quæ extinguitur, nec secundi, quæ priùs constituitur: imò nequidem opus est fieri mentionem litis, *Lott. Leur.* q. 630. 631.

1174 §. VI. Translatio non potest fieri nisi in talem, qui

qui capax esset primò habendi pensionem, secundùm dicta à n. 1141., *Castrop. Corr. Lott. Leur.* q. 632. Debetque translatio pensionis intra tres menses intimari illi, qui debet solvere, *Gig. Cassad. Paris. Az. Leur.* q. 634. Et tum secundo pensionario aperta est eadem via executiva agendi ad solutionem pensionis, secundùm dicta n. 1154., etiam intentando regressum ad beneficium. Vide *Leur.* q. 635. & seqq.

De translatione pensionis reservatæ alicui, v. g. Hispano, sed solvendæ in utilitatem alicujus v. g. Itali, vide *Leur.* q. 661.

Q. 185. *Quid præterea notandum sit circa amissionem vel extinctionem pensionis.* R. Seqq. 1175

§. I. Ob delictum privatus omnibus beneficiis non ideo privatur pensionibus, quia non veniunt nomine beneficii, *Gratian. Tond. Luca, Leur.* p. 3. q. 638. Hæreticus tamen privatur pensionibus, quod etiam ad filios & nepotes extendunt *Sanch. Lott. Ventrig.* Vide *Leur.* q. 639. Sed alia crimina, utì & irregularitas, non privant pensionibus, *Luca, Leur.* q. 640. Privat tamen bannum capitale per annalem contumaciam confirmatum, quia talis est civiliter mortuus, *Gamb. Lott. Luca, Leur.* q. 641.

§. II. Non gestans habitum clericalem tanto tempore, ut ab omnibus reputetur laicus, ipso facto amittit pensionem excedentem 60. ducatos de Camera, per Constit. *Sixti V. Pastoralis, Barb. Lott. Ventrig. Luca, Leur.* q. 642. Vide dicta n. 1143. Item amittit exercens per seipsum officium sæculare criminale, utì volunt aliqui, quamvìs *Luca* dicat talem venire tantùm privandum; Item suscipiens feudum à laico, quia reipsa suscipit militiam, *Luca, Leur.* q. 643.; Item assumens militiam sæcularem, quia si non sit in Sacris constitutus, censetur per eam 1176

recessisse à Clericatu, *Paris. Ventrig. Luca*, Et quidem amittit, quamprimum nomen ejus relatum est in matriculam, uti volunt *Riccius. Ventrig. Luca* contra *Rebuff. Az. Castrop. Tond. Lotz.*, qui etiam probabiliter dicunt, cùm facilè possit à militia recedere, esse monendum, & si non recedat, esse privandum. Vide *Leur.* q. 644.; Item iniens matrimonium, etiam irritum & non secutâ copulâ, & quamvìs sponsâ postea intra duos menses ingrediatur Religionem, quia ipse jam abjecerat Clericatum, *Lott. Ventrig.* Vide *Leur.* q. 645. & seqq. Item profitens in Religione amittit pensionem beneficio sæculari annexam: retinent tamen scholastici Societatis JESU, *Sanch. Castrop. Leur.* q. 648.

1177 §. III. Assumptus ad Papatum vel Cardinalatum non amittit pensionem: attamen amittit adeptus possessionem Episcopatûs veri & non nudè titularis: quod etiam dicunt plerique de assumpto ad Abbatiam. Vide *Leur.* q. 649. & seqq. Putat etiam *Castrop.*, si pensionarius accipiat beneficium, super quo habuit pensionem, hocipso hanc extingui, sed contradicit *Az.*, nam si beneficio privetur, aut coactus illud dimittat, remanet ei pensio, ergo dicendum est fuisse tantùm suspensam & non extinctam. Vide *Leur.* q. 654.

1178 §. IV. Si pensionarius aliunde acquirat alimentationem, cessat pensio constituta ab Episcopo, non tamen à Papa, *Luca*, *Leur.* q. 655. Et universaliter quamvìs cesset in illo, cui concessa est pensio, certa qualitas, v. g. Decanatus, non ideo semper cessat pensio, quia talis qualitas non semper fuit causa concessionis, *Luca*, *Leur* q. 657. Nec cessat pensio, quamvìs alteretur beneficium, v. g. si de simplici fiat Curatum, *Luca*, *Leur.* q. 656. Nec cessat, si Papa, qui absolutè fecit gratiam pensionis etiam

pro

pro tempore futuro priùs habendæ, moriatur, antequam executioni sit mandata, tum enim adhuc debet executor eam complere: si tamen fuisset conditionalis, & Papa ante conditionem impletam moreretur, pensio non haberet locum, *Luca*, *Leur.* q. 658.

§. V. Si pensio sit assignata Titio in utilitatem Caji, cessat moriente Cajo, nisi in alium ante mortem transtulerit: Item cessat morientē Titio, nisi similiter in alium transtulerit, *Paris. Az. Garc. Castrop. Lott. Ventriq.* Vide *Leur.* q. 661. & seqq. 1179

§. VI. Cessat pensio ex parte vel ex toto, si pensionarius, qui illâ gaudet, remittat gratis, non interveniente pecuniâ vel re temporali, uti remittere potest, si non sit desuper ordinatus, *Az. Barb. Castrop. Tond. Lott. Luca.* Vide *Leur.* q. 664. 665 Ex eo autem, quòd pensionarius etiam 30. annis non exegerit, non semper præsumi potest remisisse, *Luca*, *Leur.* q. 666. Perdet autem possessionem exigendi, si beneficiatus neget solutionem, & pensionarius ad 10. annos nihil obmoveat, *Covar. Bartol. Bald.*, quamvis *Lott.* præterea requirat, ut aliquis tertius sit in possessione exigendi & accipiendi pensionem. Vide *Leur.* q. 671. 1180

§. VII. Si pensio semel exstincta sit, nequit revivisere, etiamsi beneficiatus se denuo obliget ad solvendum, quia ut imponatur pensio, requiritur Superioris authoritas, *Luca*, *Ventrig. Leur.* q. 670. 1181

Q. 186. *Quid circa redemptionem pensionis sit notandum.* *R.* Seqq. 1182

§. I. Si pensio sit laico assignata tanquam merces laboris, v. g. pro cantu in choro, potest propriâ authoritate pecuniâ redimi, quia est quid merè temporale, nec ulla lex prohibet ejusmodi pensionem redimi, *Sot. Suar. Az. Garc. Less. Castrop.* contra

Barb.: si autem sit pensio Ecclesiastica Clerico concessa, potest pensionarius etiam propriâ authoritate vendere omnes fructus ejus, etiam ad totam vitam proventuros, *Caj. Az. Bonac. Barb. Leur.* p. 3. q. 667. n. 2. Et consequenter posset suo modo quasi redimi pensio, si certæ pecuniæ darentur, quæ essent veluti anticipatæ solutiones vel 6. vel 7. annorum, consideratâ ætate & complexione pensionarii, reipsa enim tunc tantùm est contractus sponsionis, secundùm proportionem spei lucri & metûs damni, commutando solos fructus cum certa summa pecuniæ, interim pensio ipsa seu jus ad fructus remaneret penes pensionarium.

1183 §. II. Probabilius videtur, quòd pensio ipsa secundùm se non debeat sine authoritate Papæ redimi pecuniis, licèt hæ dicantur esse velut anticipatæ aliquot annorum solutiones, *Nav. Gig. Paris. Az. Garc. Bonac. Barb. Lott. Leur.* n. 3. Ratio est, quia licèt pensio fortè non sit aliquid in se spirituale, secundùm dicta n. 1118., tamen usus Curiæ Romanæ habet, ut non redimatur sine authoritate Papæ: Et ad hanc redemptionem requiri literas Apostolicas, & ante expeditas dari locum pœnitentiæ, docet *Lott.* Econtrà sufficere solam signaturam supplicæ, docent *Corr. Tond. Luca.* Vide *Leur.* q. 669.

1184 §. III. Redemptio pensionis propriâ authoritate facta, secundùm *Henriq. Laym. Garc. Tond. Lott. Luca* apud *Leur.* q. 668. est absolutè simoniaca; secundùm *Az.* habet speciem simoniæ; secundùm *Gig.* & *Lott.* est saltem simoniaca, si pensio sit concessa in cessione vel resignatione beneficii, sed probabiliùs tenent plurimi cum *Diana* p. 11. T. 5. R. 5. *Haun.* de just. T. 6. tr. 2. n. 564. nullo modo esse simoniacam, imò *Caj. Valent. Tol. Suar. Rayn. Less.* l. 2. c. 35. n. 124. *Castrop.* T. 17. d. 3. p. 13. n. 10. *Pirh.* l. 5.

l. 5. t. 3. n. 18 dicunt nullum esse peccatum pensionem jam antecedenter constitutam redimere, anticipatè solvendo, tum quia tantùm emitur immunitas ab obligatione quotannis solvendi pensionem, quæ immunitas est quid merè temporale, tum etiam quia pensio non est aliquid in se spirituale, neque illius anticipata solutio invenitur ullâ lege prohibita, saltem non tanquam simoniaca, quamvis *Carbo* dicat esse inobedientiam, si fiat; sed credo plerosque ex adductis AA. tantùm velle licitum esse redimere pensionem per anticipatas solutiones, eo modo, quo dixi n. 1183. Et ita universaliter omnis pensio potest pecuniâ redimi, exceptâ illâ, quæ datur in titulum beneficii ob aliquod ministerium spirituale præstandum, aut Coadjutori Episcopi, aut Vicario Parochi senis, ita *Sanch.* cum *Diana* p. 4. t. 4. R. 153. Sic etiam redimi potest, quæ conceditur seni renuntianti beneficium Clerico pauperi in alimentum; resignanti vel permutanti pinguius beneficium, dimittenti litem dubiam super beneficio.

§. IV. Est simonia, si tum, quando agitur de 1185
obtinenda vel reservanda pensione, ineatur pactum redimendi illam, etiam illo modo, quo n. 1183. explicatum est, quia esset pactum circa beneficium tali modo & sub ea conditione obtinendum vel dimittendum, omne autem pactum in materia beneficiaria est simoniacum, si propriâ authoritate fiat, uti sæpe dictum est. Hinc pactum redemptionis, ut licitum sit, debet sequi totam dispositionem circa beneficium & constitutionem pensionis, *Suar. Laym. Less. Diana* p. 10. T. 14. R. 1. *Castrop.* n. 11. *Rayn.* l. 2. s. 1. c. 10. n. 17. *Pirh.* n. 119.

1186

DUBIUM II.

De Horis Canonicis.

ARTICULUS I.

Qui obligentur ad Horas.

"RESP. I. Clerici majorum Ordinum, etiam suspensi, excommunicati, degradati, tenentur, "tum jure Ecclesiastico, tum generali consuetudine "Ecclesiæ.

" Dixi, *majorum Ordinum*: quia minorum, non "tantùm non ad Horas, sed neque ad psalmum Miserere tenentur, quem, vel simile quid, cùm Episcopus primam tonsuram conferens injungit, non videtur obligare, nisi ut vel tantùm fiat aliquoties, "vel per modum consilii. *Less. l. 2. c. 37. d. 9. Vnde "resolvuntur hi Casus.*

" I. Tenetur ad Horas, qui cum dispensatione Papæ duxit uxorem, nisi in hoc ipso sit dispensatum; "quia dispensatio, utpote odiosa, strictè est explicanda; & ipse characterem retinet. *Bon. & Azor. T. 1. "l. 10. c. 5. q. 5.* contra alios.

" II. Clericus incipit obligari à puncto Subdiaconatûs suscepti: & quidem ad Horas respondentes horæ, quâ ordinatur. *Bon. tr. de Horis q. 1. "p. 5 ex communi.*

" Resp. II. Omnes Religiosi professi, ad chorum "destinati, utriusque sexûs, obligantur ad Horas, "idque ex antiqua & recepta consuetudine: quam "tamen quidam, ut *Aragonius*, putant non obligare "tam strictè, ut peccent mortaliter, si bis terve o-"mittant. Et de Monialibus dubitat *Cajetan. Me-"din. Armil. Dia. p. 2. t. 2. R. 17.* imò eas (atque adeo omnes

omnes Religiosos sacris non initiatos) non teneri sub onere peccati, absolutè, sed nimis laxè, docet *Petrus Marchan.* apud *Dia. p. 9. t. 6. R. 7.* contra alios rum communem & veram sententiam, quæ docet, teneri secundùm suas regulas & consuetudines, *Bon q. 2 p. 2. n. 5.* ex *Azor. Less Maldero, &c. Vnde resolves.*

I. Non tenentur ad Horas, 1. Novitii. 2. Conversi. 3. Religiosi Societatis JESU, militares, hospitalarii, & cæteri Choro non destinati. *Trul. l. 1. c. 7 d. 12. §. 1. n. 5.*

II. Is qui ex una Religione transit in aliam, in qua non est hæc consuetudo, non tenetur; quia consuetudo non obligat, ubi non est recepta, ita *Suar.* & *Lay.* Idem dic de Religioso ejecto, vel qui dispensationem obtinuit perpetuo vivendi extra monasterium; quia etsi maneat Religiosus, non tamen regularis, ita probabiliter *Sotus, Sanch. Bon. n. 4. &c.* contra *Suar,*

Resp. III. Beneficiati, quotquot habent jus in re, & plenum dominium Beneficii, si fructus percipiant, vel percepturi sint, tenentur ad Horas. *Less & Lay. l. 4. t. 2. c. 4. n. 1.* ex communi ex *Concil. Lateranensi* sub Leone X. Ratio, quia Beneficium datur propter officium. *Vnde resolves,*

I. Non tenentur ante acceptam possessionem, nec si sine sua culpa fructus nullos percipiant, nec percepturi sint. *Lay. c. 5. n. 3.* quia non habent beneficium secundùm omnem effectum. Videntur tamen pro ratione fructuum teneri ad aliquoties legendum. *Trul. l. c.*

II. Tenetur is, qui etsi (sive sine sive cum sua culpa) non recipiat omnes suos fructus, recipit tamen tantam partem, quæ sufficit ad sustentationem. *Bon. q. 6. p. 3.*

" III. Tenentur ii, qui primo, aut etiam secundo "anno non percipiunt fructus, eò quòd assignentur "fabricæ, vel prædecessori mortuo, quia etiam ipsi "mortui fruentur eodem privilegio, & sic pro to-"ta vita satisfaciunt fabricæ. *Bon. p. 4. n. 22. Lay. c.* "5. *Suar. Regin. &c.* Contraria tamen sententia "non est improbabilis & negat *Less.* cum *Caj.* se ta-"lem damnaturum, eò quòd vel resignare, vel mo-"ri antè possit, & sic non frui anno gratiæ. *Lay. l. c.* "*Palaus tr. 7. disp. 2. punct. 1. §. 2. n. 19. Trul. d.* "13. §. 3.

" IV. Tenentur & ii, qui habent Beneficium te-"nue, octo v. g. vel decem aureorum, quia jura "omnibus indistinctè obligationem Horarum im-"ponunt, sicut iis, qui sunt in majoribus Ordini-"bus, ita probabiliter. *Sylv. Azor. Suar. Palaus,* "*n. 9. Bon. q. 2. p. 4. n. 17. & comm.* contra *Sotum,* "*Less. Rod. & Dia. p. 2. tr. 12. R. 9. Mald.* qui di-"cunt, si habet Beneficium tam tenue, ut tertiam "partem mediocris sustentationis alicujus Clerici "non adæquent, non teneri, *v. Dia. l. c. Esc. t. 5.* "*E. 7. c. 13.* quorum sententiam non damno, *v.* "*Trul. d. 12. §. 5.* ubi notat eum, qui habet plura "Beneficia tenuia, ex quibus competentiam habeat, "teneri ad Horas.

" V. Non excusatur, qui primis annis parum "recipit, eò quòd fructus expendat in substitutum, "quia Horarum onus beneficio annexum est perso-"nale, cum quo sponte acceptatur. *Bon. l. c.* ex *Az-*"*to. 1. l. 10. c. 4. q. 4. Vasq. Fil. &c.*

" VI. Si filius à patre coactus ad statum Eccles ia-"sticum, percipiat ipse fructus, tenetur ad Horas; "secus, si percipiat pater: hic verò ad restitutionem "obligatur. *Lay. n. 2.* ex *Less. l. 2. c. 34. dub. 31.* "*n. 174.*

VII.

VII. Probabile est, eum qui non residet ex le-
gitima licentia vel dispensatione, ideoque fructus
non recipit, non teneri ad Horas, quia obligatio
hæc est propter sustentationem datam. *Trull. d.* 13.
§. 3. ex *Sanch. &c.*

VIII. Non tenentur, qui habent præstimonia,
(quæ solent dari adolescentibus, in subsidium stu-
diorum) eò quòd non sint propriè dicta beneficia,
ita *Medin. Garc. & Less.* contra *Nav. Sotum &*
Rodriq. Rectè tamen monet *Lay. n.* 6. considera-
dam rationem præstimoniorum; Quòd si enim
dentur in titulum perpetuum, & habeant anne-
xum aliquod obsequium spirituale, quod per lai-
cum expediri nequit, esse Beneficia Ecclesiastica,
proindeque obligare ad Horas: secus, si consistant
in solo temporali obsequio: Similiter non tenen-
tur pensionarii, cùm pensiones non sint propriè
dicta Beneficia, ùt *dubio præced.* videri potest:
Quod limitat. *Escob. t.* 5. *E.* 6. *c.* 3. ex *Palao, l. c.*
n. 6., si fruantur pensione ob secularia obsequia;
secus, si titulo Clericali. Denique, neque tenetur
Coadjutor, si non administrat, quia obligatio te-
net proprietarium. *Palaus, n.* 7. *Escob. l. c. v.*
Lay. n. 9.

IX. Etsi habens plura beneficia satisfaciat uni-
tà recitatione Horarum, tenetur tamen tot facere
commemorationes, quot sunt beneficia, seu Pa-
troni beneficiorum; quia par est omnium ratio.
Bon. Trull. n. 27.

ADDENDA.

Q. 187. *Quid præterea notandum sit circa eos,* 1187
qui tenentur ad Horas. R. Seqq.

§. 1. Qui ordinatur, tenetur istâ die saltem ad

Vesperas & Completorium, uti contra *Neuss.* & *Leand.* apud *Dianam* p. 10. t. 11. R. 16. docent communiter omnes. Tenetur autem incipere orare eam Horam, quæ in choro tum dicenda esset, *Az. Stoz.* l. 1. p. 3. n. 401. Quòd si ordinetur horâ undecimâ, non tenetur eo die orare Matutinum, Laudes, Primam, Tertiam, sed potest incipere à Sexta, *Castrop. Gob.* in Exp. t. 5. n. 561.; imò probabile est cum *Bonart.* teneri tantùm recitare à Vesperis, quia in choro eousque recitatæ sunt Horæ. Quòd si recitaris ante susceptionem Ordinis, probabilius videtur cum *Bonac. Castrop.* & *Stoz* te obligari iterum orare, quia non satisfit per solutionem factam antequam sit obligatio, nisi specialis conventio interveniat, tamen etiam probabiliter satisfactum esse dicunt *Lugo*, *Tamb.* in Decal. l. 2. c. 5. §. 5. n. 9. *Gob.* suprà, *Trull.* apud Dian. p. 6. t. 6. R. 38., quia est veluti anticipata solutio debiti certò prævisi & in propinquo obligaturi, unde etiam censeri potest jam moraliter adesse, & fieri posse solutionem illius.

[1188 §. II. Dubitans, an rectè sit ordinatus, secundùm *Tamb.* l. 1. c. 3. §. 7. v. *Ordo*, non tenetur orare, quia certa libertas non orandi, quæ fuit ante susceptum Ordinem, videtur possidere contra obligationem, quæ ab Ordine deberet provenisse, ergo cùm tantùm sit dubia, videtur cedere certæ possessioni libertatis. Huic rationi non fidit *Gob.* t. 8. à n. 203., unde videtur dicendum, si in aliis rebus habeat se pro ordinato, etiam teneri orare, maximè quia in dubio est præsumptio pro valore actûs sive Ordinis susceptí.

[1189 §. III. Religiosos choristas, sive choro deputatos, tam viros quàm fœminas non teneri sub mortali ad Horas Canonicas privatim recitandas, si absint à choro, docuerunt plures apud *Mendo* d. 7. q. 2. &

1. & apud *Gob.* t. 5. à n. 659., quam sententiam probabilem esse dixerunt *Rodriq. Bordon. Caram. Less.* in auct. v. *Horæ Canonicæ*, cas. 14., nam non teneri ratione professionis præcisè, docent *Caj. Arm. Med. Ledesm.* & alii cum *Sanch.* in Conf. l. 7. c. 2. d. 3. n. 5., alioquin etiam Fratres & Sorores laicæ tenerentur, quod negat sententia communis cum *Sanch.* n. 13.; An autem teneantur ratione consuetudinis, non est adeo exploratum, uti fatentur *Caj. Arm. Palac.* & alii apud *Sanch.* n. 4.; Nihilominus teneri ex universali consuetudine docent cum communi *Sanch.* n. 6. *Tamb.* l. 2. c. 5. §. 1. n. 13. *Busenb.* suprà, & quidem ab hora emissæ professionis, uti notat *Stoz*, ita ut *Regin.* opinionem contrariam vocet temerariam, *Sanch.* non probabilem, *Diana* prorsus improbandam: notant tamen etiam rectè AA. cum *Sanch.* & *Ills.* t. 5. n. 37. attendenda esse statuta & receptam consuetudinem in quovis Ordine. An verò professus ad chorum possit transire ad statum laici & sic non obligari ad Horas, dubium est; negant *Nav. Portel.* & alii, sed probabiliùs affirmant *Sanch. Tamb.* n. 15. *Mendo* n. 16., quia esse adscriptum choro non oritur ex professione, sed ex voluntate professi & Prælati, ergo his consentientibus potest fieri mutatio statûs, & consequenter obligationis illi annexæ: Eremitas autem non teneri ad Horas satis certum est cum *Sanch.* n. 11., cùm nec sint Clerici nec deputati choro.

§. IV. *Burgh.* cent. 3. cas. 22. putat Moniales per bellum Monasterio expulsas non obligari ad Horas, 1. quia Religiosus fugitivus aut ejectus non obligatur, ergo nec Monialis ejecta per bellum. 2. Quia multi docent nequidem in Monasterio obligari sub mortali. 3. Quia etiam docent multi nullum Religiosum non constitutum in Sacris obligari, si sit ex- 1190

ra

ra Monasterium. Oppositum absolutè tenendum est cum *Suar.* de Horis c. 17. n. 9. *Castrop.* t. 7. d. 2. p. 1. §. 3. n. 5. & plerisque aliis, quia manent Religiosæ, Religiosi autem tenentur, utì dictum est n. 1189. De fugitivis & ejectis dicetur n. 1191. De Canonessis dictum est n. 232.

1191 §. V. *Busenb.* suprà dicit Religiosos ejectos aut cum dispensatione extra Monasterium habitantes non teneri ad Horas: idem dicunt alii de Religiosis fugitivis, quia licèt maneant Religiosi, constituuntur in statu, in quo non est consuetudo recitandi: sed meritò contradicunt, saltem de fugitivis, *Nav. Suar. Az. Less. Laym. Fill. Castrop.* n. 5. Quoad ejectos autem docet *Sanch.* d. 4. si per ipsos stet, quominus iterum admittantur, teneri, quia culpa nemini debet suffragari; si per ipsos non stet, fatetur cum *Soto Less. Philiarch., Sa, Sayr. Henriq.* contra *Nav. Rodriq. Az. Castrop.* non teneri. Addit autem cum *Nav.* & aliis dispensatum ad habitandum extra Monasterium teneri, non aliter ac si manens in Monasterio dispensaretur à choro, nisi simul dispensatus esset in aliquo voto Religionis, v. g. ut posset uxorem ducere, tunc enim mutaret statum.

1192 §. VI. Beneficiatus non satisfacit, si non oret per seipsum, sed per alium, utì dicetur n. 1228. Et quidem tenetur orare beneficiatus, quamvìs animum haberet non percipiendi fructus, sed dandi pauperibus, quia obligatio recitandi est imposita absolutè & antecedenter ad obligationem restituendi, quæ sequitur velut pœna tantùm, utì pluribus evincit *Lugo* in Resp. Mor. l. 5. d. 6. An & quando resignans aut resignatarius teneatur ad Horas, dictum est n. 964.

1193 §. VII. Si quis injustè privetur fructibus sine spe eos recuperandi, putat cum aliis *Bonac.* de Horis d. 1. q. 2.

t. q. 2. p. 4. n. 25. teneri ad Horas, alii probabiliùs dicunt teneri, si habeat spem emolumentorum fundatam in titulo præsenti, utì innuit *Lugo* d. 5. n. 12., & ideo dicunt *Suar.* c. 20. n. 10. & 11. *Lugo* d. 6. n. 5. aliique, si beneficiarius non percipiat fructus hoc anno, adhuc teneri, ob spem percipiendi fructus annorum subsequentium, quæ spes est pretio æstimabilis, & cum titulo ac possessione sufficit, ut obliget ad officium. Etiam ille tenetur orare, qui acceptat beneficium cum onere per aliquot annos solvendi resignatario omnes fructus pro pensione: similiter, qui habet beneficium, cujus fructus non percipit, quia non residet, quia per ipsum stat, quominus percipiat, *Suar.* n. 12. *Lugo* n. 4. & alii. Limitant *Sanch.* & *Busenb.* suprà, nisi absit cum licentia & dispensatione, v. g. in studiis, quod *Gob.* in app. post n. 596. cas. 1. dicit probabile esse, sed hanc limitationem meritò rejiciunt *Az.* & *Tamb.* c. 5. §. 1. n. 23., quia habet beneficium & jus ac potestatem percipiendi fructus, si velit.

§. VIII. Canonici, qui ad dissolvenda debita olim contracta debent per 4. vel 5. primos annos carere fructibus, non tenentur orare secundùm *Gob.* n. 585.; si tamen post mortem hæredes eorum participent fructus unius anni, tenentur etiam uno anno orare, priusquam participent fructus, utì rectè *Castrop.* §. 2. n. 13., quamvìs de hac praxi dicat se cum ratione dubitare *Gob.* n. 576.; & *Laym.* l. 4. t. 2. c. 5. n. 4. dicit probabile esse, quòd non teneantur, præsertim ubi est talis consuetudo non orandi; sed non video, quid excuset, nam fructus respondentes tempori, quo possederunt, reipsa percipiunt, & in vita possunt disponere de iis post mortem percipiendis. Quòd si aliquis sit nimis juvenis, ideoque debeat fructus cedere alteri deservienti pro se, tenetur 1194

tur orare, quia quòd non percipiat, non est defectus beneficii, sed ipsius, *Castrop.* n. 10. *Gob.* n. 577.

1195 §. IX. Si beneficium initio fuerit pingue, sed successu temporis reddatur tenue, vel casu vel malitiâ alterius, ita ut non afferat tertiam partem sustentationis, etiamsi per unum vel alterum tantùm annum duret cum spe plenorum postea fructuum, aliqui cum *Castrop.* n. 18. & *Gob.* suprà dicunt pro eo tempore non teneri ad Horas, sed contradicunt *Suar.* & alii, quia retinet jus ad meliores fructus proximo tempore, & tempus unum compensatur per alterum: si tamen beneficium esset factum tenue sine spe melioritionis, *Tamb.* n. 26. non obligat, quia tunc nec habet fructus nec jus utile ad illos. *Suar.* c. 21. n. 10. dicit indubitatum esse, quòd ille, qui accipit quintam partem, & reliquum relinquit deservienti, teneatur orare, quia beneficium respectu ipsius est tale, ac si nullum haberet servitium adjunctum, si autem sit tale, docet n. 9. non posse moraliter habere tam tenues fructus, quin obligetur ad recitandum. Quòd si essent servitia annexa, quæ ipse expleret, & beneficium non afferret fructus sufficientes pro tertia vel quarta parte sustentationis, censet n. 11. esse valde probabile & securum, quòd non obliget ad recitationem. Addit *Platel.* p. 3. n. 826. licèt tenuitas beneficii non omnino excuset ab Horis, cùm beneficium sit propter officium, quod sæpe non est aliud, quàm recitatio Horarum, probabiliter posse esse tam tenue, ut solùm obliget ad eas aliquoties in septimana recitandas, v. g. Dominicis & Festis, utì juxta *Less.* de Just. l. 2. c. 34. n. 169. si non excedat 15. aut 16. aureos: item juxta varios, si non attingat tertiam partem moderatæ sustentationis, quam si attingat, inducit obligationem quotidianæ recitationis; & ita censent DD. communissimè,

simè, quia hoc est conforme tum sensui Ecclesiæ simpliciter præcipientis omnibus beneficiatis recitationem Horarum, tum intentioni Fundatorum rationabiliter præsumptæ, quâ censentur hoc onus imposuisse possessori beneficii à se fundati, qui si non velit subire, illud dimittat, non enim deerunt, qui sub illo onere beneficium acceptent. Ita ille.

§. X. Quandonam fructus beneficii dicantur esse ita tenues, ut non inducant obligationem recitandi, 1196
præter jam dicta refert varias sententias *Moya* t. 1. tr. 2. d. 2. q. 4. Quando autem dubitatur de tenuitate sufficiente ad excusandum, *Caram.* dicit non esse obligationem recitandi, quia libertas est in possessione, quæ ligari non debet per supervenientem obligationem incertam: *Vasq.* dicit esse obligationem, quia certus est se habere beneficium, ergo possidet certitudo beneficii, cui semper adjuncta est obligatio recitandi, tenuitas autem, quæ deberet excusare, est incerta: *Tamb.* l. 1. c. 3. §. 7. v. *beneficiarius*. n. 2. dicit utrumque esse probabile; sententia tamen *Vasq.* est absolutè probabilior & tenenda.

§. XI. Qui habet Capellaniam laicam tantùm, 1197
id est, erectam sine auctoritate Episcopi, & quam laici conferunt, vi illius non tenetur ad Horas, *Castrop. Tamb.* Similiter qui invalidè accepit beneficium, non tenetur ad Horas, quia non habet titulum beneficii, & quamvis oret, non facit fructus suos, *Tamb.*

§. XII. Si fundatio habeat, *volo, ut proximus de* 1198
sanguine præsentetur, quamvis septem annorum, dummodo Clericus, ita tamen ut ante annum 12. *non obligetur ad Horas*, potest Episcopus approbare, secundùm dicta n. 808.; nec talis tenebitur ad Horas ante annum 12.

§. XIII. *Palac. Turrecr. Sot. Paris.* & alii do- 1199
cent, si lis moveatur post titulum collatum sed ante captam

captam possessionem beneficii, non esse obligationem recitandi; hinc si neuter litigantium possideat, neutrum obligari dicunt *Suar.* c. 19. à n. 7 *Fill.* t. 23. c. 5. n. 159. *Bonac.* suprà, *Castrop.* n. 25. *Tamb.* l. 2. c. 5. §. 1. n. 31. aliique communiter contra *Nav.* & *Sanch.* in Cons. l. 2. c. 2. d. 76. n. 6., qui putant etiam sine possessione esse obligationem, quia habito titulo plenè habetur beneficium, secundùm dicta n. 450. Ratio priorum est, quia uterque non obligatur, cùm uni beneficio respondeat unum tantùm onus orandi; nec ratio est, cur unus teneatur præ altero. Quòd si lis moveatur post possessionem beneficii, hunc, qui possidet, obligari, tenet communis cum *Bonac.* suprà: consentit *Castrop.* n. 24., si beneficium administret & speret moraliter certò fructus saltem servitio respondentes sibi esse applicandos: consentiunt etiam *Lugo* dub. 5. n. 12. *Tamb.* n. 29., si vel fructus percipiat, vel spes eos evincendi sit moraliter certa, aut si interim percipiat emolumentum intuitu beneficii, nam spes certa moraliter æquivalet possessioni pacificæ, cùm æquè secuturi sint fructus, & qui sentit emolumentum etiam debet sentire onus, unde talis habet se saltem sicuti ille, qui beneficio deserviret etiam ad Commendam temporalem tantùm, quem, si fructus percipiat, teneri ad Horas docent *Suar.* c. 22. n. 14. *Bonac.* n. 2. *Lugo* suprà, quia subrogatur loco beneficiarii cum tota ejus obligatione. E contrà si ita possideat, ut tamen ob litem sequestrentur omnes fructus applicandi illi, qui vincet, ipse autem dubitet de successu litis, neque per eum stet, quominus feratur sententia, non teneri putant multi cum *Tamb.* n. 30., nec audet hoc reprobare *Lugo* n. 14., quamvis nihil absolutè asserat, quia nemo debet obligari ad onus certum propter mercedem incertam.

tam. *Nec obstet*, quòd Parochus teneatur, v. g. ad administranda Sacramenta, quamvis ejus possessio ab initio sit dubia, *nam* hæc onera sunt magis intrinseca beneficio curato, adeoque videtur se voluisse ad hæc obligare etiam pendente lite, ut censeri possit inhærere beneficio, onus autem Horarum est extrinsecè annexum ab Ecclesia & ob causam separari potest. Quòd si beneficiarius, qui non recitavit horas, postea evincat litem, fructus omnes sequestrati sunt ipsius, *Lugo* n. 5. contra *Salas*, qui dicit posse quidem inde solvere expensas litis, sed reliquum debere impendi pauperibus vel piæ causæ, quia non oravit Horas; sed ratio *Lugonis* est, quia obligatio restituendi imposita est ùt pœna ob culpam omissæ recitationis, utì ex communi probat *Lugo* n. 6., hìc autem nulla præcessit culpa, quia non peccavit omittendo pendente lite, utì dictum est, unde sicuti beneficiarius justè percipit fructus à tempore vacationis beneficii vel saltem collationis, quo necdum ceperat neque per culpam suam distulerat possessionem, quo tamen tempore non orabat, ita multò magis postea percipere poterit fructus beneficii, cujus possessionem habuit.

§. XIV. Tenentur ad Horas etiam illi, per se loquendo, qui solum personatum habent, (de quo n. 226. dictum) quia ita declaravit *Pius V.* in Bulla, *Ex proximo Lateranensi*, ubi sic habet, *declarantes præstimonia, præstimoniales portiones & qualiacumque alia beneficia, etiam nullum omnino servitium habentia obtinentes, cum prædictis pariter comprehendi*, nempe cum illis, quos antè dixerat certò obligari: & nunc dubitare non licet, inquit *Suar.* n. 10. De præstimoniis videri potest *Busenb.* Resp. 3. Resol. 8. 1200

1201

ARTICULUS II.

Quanta sit hæc obligatio.

"RESP. I. Est tanta, ut peccet mortaliter, quisquis "habens hoc onus, Horas, vel notabilem earum "partem omittit. Ita *communiter omnes* contra *An-* "*gelum*, *V. Horæ*, & *Richardum*, qui dicunt non "esse mortale, nisi quis habeat consuetudinem omit- "tendi. Quam sententiam *Less.* non audet dicere "probabilem, quòd sit contra torrentem Docto- "rum. Ratio, quia violat præceptum in re gravi, per- "tinente ad virtutem religionis. Ex dictis *resolvun-* "*tur hi Casus*:

" I. Non est mortale omittere unum psalmum, "lectionem, vel quid simile, ùt habet communis con- "tra *Nav.*, nec tertiam partem parvæ Horæ, contra "*Azor to. 1. l. 10. c. 7. q. 3.* & *Mald.*, quia non cen- "setur pars notabilis. Talem autem dicit *Palaus t. 7.* "*d. 2. p. 5. n. 1.* esse in Matutino, quod est æquale "uni parvæ Horæ, *Sanch. in sum. l. 1. c. 1. n. 8.* dicit "tres lectiones cum responsoriis, in feriali officio, esse "materiam parvam: In parvis Horis, dicit *Fern. Fill.* "& *Lay.* dimidium esse notabilem quantitatem *v.* "*Escob. t. 5. l. 6. cap. 3. n. 59.* ubi docet unam parvam "Horam non esse partem notabilem, respectu totius "officii, quod per modum unius est præceptum; Ve- "rum hoc meritò rejicitur ab aliis.

" II. Est mortale, si omittas vel unam integram "ex Horis, (quarum sunt septem, Matutinum cum "Laudibus, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperæ & "Completorium) vel dimidiam etiam ex brevio- "ribus, (ùt docet *Fern. Reginald. Fill. Suar. Lay.* con- "tra *Bonac.* & *Less.*) vel ex Matutino 9. lectiones cum

cum responsoriis, ut *Sanc. c. 19. n. 8.*, aut partem æquivalentem Horæ uni minimæ, ùt *Suar. de rel. t. 2. l. 4. c. 25.* & *Gavantus*; vel ùt alii, unum nocturnum, *vid. Bon. d. 1. q. 5. p. 1. Dia. p. 2. t. 12. R. 16. & 41.*

III. Sive omissio Horarum (abstrahendo à multiplicatione actuum voluntatis) sit unum numero peccatum, ùt vult *Bon.*, sive sint plura formaliter, ùt docet *Less. l. 2. c. 37. n. 53.*, sive unum multiplex, ùt *Suar.*, sive unum pluribus æquivalens, ùt *Fill.* loquitur: probabile tamen est, in Confessione explicandum, quot Horæ sint omissæ; eò quòd sit circumstantia tenens se ex parte objecti, & constituens actum in ratione sua individuali. *Bonac. n. 9. Less. Suar. Fill.*

Resp. II. Tanta est obligatio, ut inducat ei onus restitutionis fructuum, pro rata omissionis officii, qui titulo Beneficii ad Horas tenetur, si elapsis 6. mensibus post adeptam possessionem, (is enim, etsi graviter peccet omittendo, non tamen tenetur ad restitutionem) culpabiliter officium non recitaverit. Patet ex *Concil. Lateranensi* sub *Leone X.*, Sed quia dubium fuit, utrum hoc Concilium esset receptum, *Pius V.* Bullam edidit, quæ est apud *Nav. c. 25.*, quâ hoc decretum confirmat, ac declarat sic, ut qui uno die totum officium omiserit, teneatur restituere omnes fructus illi diei respondentes, v. g. qui accipit annuè 365. florenos, teneatur pro uno die restituere unum florenum; qui autem omiserit Matutinũ tantùm, mediam partem fructuum unius diei; qui reliquas Horas, etiam mediam partem, qui verò unam ex illis, sextam partem: Eaque restitutio facienda est vel fabricæ vel pauperibus, *Lay. l. 4. tr. 2. c. 5. n. 1. Fill. Bon. p. 2. &c.* contra *de la Crux* & *Lopez* apud *Dia. R. 34.*, qui dicunt, si

"Beneficiatus intra annum, per 8. vel 10. dies tantùm "omittat, non teneri ad restitutionem, eò quòd sit "servus liberalissimi domini, qui multò minùs "quàm domini temporales, ad pauca attendat. *Un-* "*de resolves*:

" I. Clerici majorum Ordinum, qui solo titulo "Ordinis, & quotquot alio titulo, quàm Beneficii, ad "Horas tenentur, non obligantur ad dictam restitu- "tionem, quia nullos percipiunt fructus propter "onus recitandi officium. *Bon. n. 3.*

" II. Nec ii obligantur, qui ex naturali oblivio- "ne, justo impedimento, bonâ fide, invincibili igno- "rantiâ, aut aliter absque culpa omiserunt. Ratio, "quia in conscientia non debetur pœna, ubi non est "culpa. *Less. c. 34. n. 183. Suar Bon. n. 4.*

" III. Valde probabile est, quòd qui alia onera "habent, quàm precum, v. g. Pastores, Episcopi, &c. "omittentes Horas, possint retinere majorem partem "fructuum istius diei, ratione dictorum onerum, suf- "ficiatque dare tertiam partem, vel quartam fru- "ctuum; eò quòd tantùm obligentur ad restitutio- "nem fructuum, respondentium oneri divini officii. "*Nav Fill Bon. p. 3. Dia. R. 8* citans alios multos.

" IV. Si talis Pastor habeat tenues reditus ad su- "stentationem, videtur ad nihil obligandus; cùm ob "alia onera illi debeatur sustentatio. *Lay. n. 5.* Imò "*Dia. R. 9. & Mald. tr. 10. d. 3.* dicunt, eum, qui ha- "bet Beneficium valde tenue, v. g. cujus reditus ter- "tiam partem mediocris sustentationis non adæ- "quent, non teneri, ob Horas aliquoties neglectas, ad "restitutionem.

" V. Restitutio hæc fieri potest vel pauperibus "amicis, vel aliis, vel ipsi etiam beneficiato, si pau- "per est. Item impendi potest in fabricam domûs, "vel meliorandos agros Beneficii, quia hæc nomine

fabricæ

fabricæ etiam intelliguntur, apud *Suar.* & *Bonac.* Denique aliquando compensari potest, offerendo suffragia pro defunctis, aliisque precibus, ùt *vid. Bonac. p.* 4., & sic etiam per alium seu per officium aut preces ab alio ad tuam intentionem recitatas, & à te defunctis applicatas, satisfieri posse docet *Quinanad, t.* 8. *f.* 8. Nec continuò damnandum, qui ordinariè recitare solitus, semel v. g. vel bis in anno omisit, etsi nihil restituat, docet *Sotus Med. Fill. t.* 23. *n.* 316. 317.

VI. Qui pecuniam, quam ob neglectas Horas teneturrestituere sive erogare in usus pios, impendit in alios, quàm vel pauperes vel fabricam beneficii, non satisfecit (secundùm jus commune, ubi Concilium Lateranense, vel Bulla Pii V. est recepta) obligationi suæ, nisi aliud ferat consuetudo, vel statutum alicubi receptum: quia disertè præcipitur restitui pauperibus, vel fabricæ beneficii, *v. Bon. q.* 2. *p.* 2. & 4.

VII. Posse aliquando beneficiatum excusari à restitutione, (ob Horas neglectas) titulo pecuniæ expensæ, intellige post omissionem Horarum (etsi non isto intuitu) in pauperes, vel alios usus pios censet *Dia. p.* 3. *t.* 6. *R.* 57. ex *Lay. l.* 3. *t.* 1. *c.* 12. *n.* 9. esse probabile; tum quòd quidam Auctores ita sentiant, tum quòd videatur esse virtualis intentio omnium dantium eleëmosynas, satisfacere per illas omnibus obligationibus, quas suis peccatis contraxerunt; tum quòd leges Ecclesiasticæ benignè debeant explicari. Addit *Salas de leg. d.* 15. *f.* 2. *n.* 17. *Vasq.* Si Canonicus grossam, seu corpus sui Canonicatûs, verè & absolutè lucretur priusquam omittat Officium, non teneri ad restitutionem, propter omissionem sequentem; eò quòd pœna non sit, ut fructus jam suos factos restituat, sed ut

"fructus non faciat suos. Sic ille apud *Dia.p.2.t.12.*
"*R.8.* v. infrà *a.4.§.6.in fine.*
" VIII. Ubi Bulla *Pii V.* non est recepta, potest
"videri probabile, beneficiatum ad dictam restitu-
"tionem non obligari, ùt habet *Sylv.v.Clericus.*

ADDENDA.

1202 Q. 188. *Quid addendum sit circa materiam gravem vel levem in omissione Horarum.* R. Seqq.

§. I. Media pars parvæ Horæ, v. g. Tertiæ, non est materia peccati mortalis, utì tenent multi cum *Gavanto & Stoz.* l. 1. p. 3. n. 381. contra *Suar. Sanch. Regin. Dian.* p. 2. t. 12. R. 41. Improbabilis autem videtur eorum sententia, qui dicunt unam Horam minorem, v. g. Tertiam totam, non esse materiam peccati mortalis, *Tamb.* in Decal. l. 2. c. 5. §. 2. n. 11. *Stoz.* n 380. citans decretum S. Congregationis. Unde rectè docet *Gob.* in Exp. t. 5. n. 608. eum peccare mortaliter, qui etiam tantùm semel in anno omittit Tertiam, & pro hac sententia affert 24. AA. *Diana* p. 6. t. 6. R. 6. Quòd si omittas minùs quàm totam parvam Horam, non peccas mortaliter, *Less. Bonac. Laym. Gav. Bonart. Tamb.* n. 10. *Gob.* n. 611. Si tamen modicam tantùm partem recites unius parvæ Horæ, v. g. hæc 5. verba, *Deus in adjutorium meum intende*, censeris totam negligere, adeoque peccas mortaliter, quia ita parum pro nihilo reputatur, *Tamb.* Quòd si ex matutino omittas, quantùm est parva Hora, *Ills.* t. 5. n. 39. damnat te mortalis.

1203 §. II. Probabilius est cum *Tambur. & Stoz.* n. 382. eum peccaturum mortaliter, qui interruptim per totum officium omitteret, quantùm est integra parva Hora, quia partes spectantes ad unum totius diei

diei officium coalescunt in unum & conficiunt tandem notabilem quantitatem : Plures tamen apud *Gob.* n. 609. & 618. contradicunt, docentes eum non peccare mortaliter, qui ex singulis Horis omitteret duos psalmos & hymnum, eò quòd ad mortale videatur requiri, ut in una eademque hora omittatur pars notabilis, quæ sententia non videtur esse omnino improbabilis. Vide dicenda l. 5. n. 296.

§. III. Omittere totas Vesperas Sabbato sancto communiter censetur mortale, non ob quantitatem sed qualitatem, quia nempe sunt integra Hora & continent magnum mysterium : tamen hoc esse tantùm veniale, probabiliter putant *Bonæsp. Marchant. Pelliz.* T. 1. tr. 5. c. 8. n. 93. *Tamb.* n. 11. & alii apud *Gob.* n. 609., quia sunt parva oratio, & quidem in die lætitiæ, quo Horæ aliæ satis magnæ præcesserunt. 1204

§. IV. Si Matutinum & Laudes constituant unam Horam, quod docent *S. Th. Suar. Diana* p. 5. t. 14. R. 46. *Gob.* n. 557., probabile est plus requiri ad mortale, quàm medias Laudes : & hæc opinio, quòd Matutinum & Laudes sint una Hora, videtur probabilior contra *Nav. S. Anton.* & alios, quia quamvis Laudes se solis habeant formam unius Horæ, nempe antiphonas, psalmos, Capitulum, hymnum, orationem, tamen ea non habet Matutinum, unde videtur cum Laudibus conflare unam Horam, ita tamen, ut Laudes orentur per modum integræ Horæ. 1205

§. V. Est obligatio sub veniali, ut tribus ultimis feriis septimanæ sanctæ etiam in privato officio ad lamentationes Jeremiæ addantur litteræ hebraicæ, aleph, beth. &c. saltem ubi in choro canuntur, quia privata oratio quoad talia debet conformari publicæ. 1206

Q. 189. *An obligatio recitandi Horas sit quoad* 1207

ad beneficiatos, etiam ex justitia. R. Affirmant *Saur. Sanch. Fagund.* & alii, 1. quia fundatores videntur eo pacto obtuliſſe proventus beneficii, & beneficiati eâ conditione admiſiſſe beneficia, ſicuti Curati cum ſimili pacto admittunt curam. 2. Quia *Conc. Lateran.* & *Pius V.* dicunt beneficiatos, ſi non orent, non facere fructus ſuos; item injuſtè percipere, ergo. E contrà negant *Az. Henriq. Dian. Garc. Salas, Homob. Caſtrop. Illſ.* t. 5. n. 38., quia quamvis recitatio Horarum ſit conditio, ſine qua beneficiati non faciunt fructus ſuos, ideoque acceptos teneantur reſtituere, tamen ſufficienter non conſtat recitationem illam eſſe debitam ex juſtitia. Utraque ſententia eſt probabilis.

1208 *Q. 190. Quid addendum ſit circa obligationem reſtituendi ob neglectas Horas. R.* Seqq.

§. I. *Alex. VII.* damnavit has duas propoſitiones, 20 *Reſtitutio à Pio V. impoſita beneficiatis non recitantibus non debetur in conſcientia ante ſententiam declaratoriam Iudicis, eò quòd ſit pœna.* 33. *Reſtitutio fructuum ob omiſſionem Horarum ſuppleri poteſt per quaſcumque eleemoſynas, quas antea beneficiatus ex fructibus ſui beneficii fecerit.* Ex his damnationibus conſtat beneficiatum, qui neglexerit Horas, teneri in conſcientia ante omnem ſententiam & declarationem reſtituere fructus tali negligentiæ reſpondentes, neque hanc reſtitutionem compenſari per eleemoſynas ante neglectam recitationem datas ex fructibus beneficii, ob quod tenetur ad Horas.

1209 §. II. Aliqui apud *Mendo* d. 7. n. 27. dicunt eum non teneri reſtituere, qui per alium recitavit Officium, quia ab alio ſolutum eſt, quod debebatur, ergo ſatisfactum eſt voluntati fundatorum. Hæc ſententia non videtur probabilis, quia hocipſo, quòd ipſemet

ipsemet non orarit, peccavit mortaliter, secundùm dicta à n. 1201., ergo incurrit pœnam impositam. *Maj. Palud. Led. Burgh.* cent. 1. cas. 43. & alii apud *Dianam* p. 2. t. 12. R. 24. putant eum non teneri restituere, qui hodie omisit, si cras bis oret, tum quia sic videtur satisfieri intentioni fundatorum, cùm toties oret, quot sunt dies in anno, tum etiam quia si quis obligatus ad legendum Sacrum negligat hodie & cras suppleat, non tenetur restituere, idem autem videtur dici posse de Horis. Oppositum tamen omnino tenendum est ob rationem antè datam, quia pœna restitutionis imposita est omissioni graviter peccaminosæ, qualis hæc est, *Gob.* in Exp. t. 5. n. 594.

§. III. Clericus, qui per ebrietatem causavit in 1210
se infirmitatem, ob quam nequit legere Horas, secundùm *Gob.* in Quin. t. 5. c. 10. n. 30. non tenetur ad restitutionem, quia Ecclesia illos solos obligat, qui cessante legitimo impedimento non recitant, infirmitas autem est legitimum impedimentum, neque DD. distinguunt, an sit causata culpabiliter an inculpabiliter: Et ita etiam debentur Canonicis præsentiæ, si solent adesse, & jam absint ob morbum etiam ita culpabiliter causatum, utì docent *Covarr. Fill. Sanch. Gob* n. 37. Si tamen causassent ex intentione eximendi se à choro vel non orandi, præsentiæ non deberentur, & omittendo Horas tenerentur restituere, quia nemini debet fraus sua patrocinari, *Gob.* n. 31 Imò si absque eo solebant abesse, etiam non debentur præsentiæ, utì idem docet n. 38., quia causa absentiæ est potiùs prava voluntas quàm morbus.

§. IV. Si quis per biennium vel ultra, Horas omi- 1211
serit, putant *Sanch.* & alii cum *Gob.* in Exp. T. 5. n. 588. satis esse, si Confessarius eum obliget ad restitu-

tutionem quartæ partis fructuum, quia videtur nimis durum & moraliter impossibile restituere totum; sed dicendum est obligari ad restituendum totum, si absque gravi incommodo possit, saltem successivè per partes, quia non apparet, per quid excusetur: ad grave tamen incommodum non censetur velle eum obligare Ecclesia.

1212 §. V. Non tenetur ad restitutionem, qui parvam officii partem omisit, licèt fructus respondentes parti omissæ sint magni: si autem neglexit notabilem partem, sed conflatam ex multis levibus, v. g. si omiserit in singulis horis unum psalmum, licèt fortè peccarit graviter, utì n. 1203. dictum est, tamen non teneri restituere docent *Castrop. Diana* p. 5. T. 14. R. 47. *Gob.* n. 590., sed contradicunt *Suar. Regin. Bass.* §. 5. n. 8., sicuti tenetur restituere, qui per parva furta multum abstulit; similiter si ex una hora longiore omiserit partem notabilem, *Suar. Bonart. Castrop.* obligant ad restitutionem, sed eum excusant *Bonac. Fill. Diana Gob.* n. 589., quia Canones tantùm loquuntur de illis, qui non orant Horam, & tantùm secundùm Horam integram statuunt obligationem restituendi hoc vel illud, nihil autem dicunt de omittente partem, ergo cùm sint leges odiosæ, non debent magìs extendi: deinde tales leges pœnales sunt strictæ interpretationis, ergo intelligi debent de actu pleno & perfecto, omittere autem minùs quàm unam integram Horam, non videtur esse actus plenus & perfectus, ergo. Addit *Gob.* n. 591. eum, qui tenetur restituere, posse curare inde legi Missas pro defunctis.

1213 §. VI. Dato, quòd ille peccet graviter, qui Horas sine attentione interna legit, de quo dicetur à n. 1340., nihilominus talis non teneretur restituere, dummodo oraret, utì probabiliter tenent *Sot. Tol. Mald.*

Azor,

Azor, Bonart. Manriq. Zech. Cordub. B. Med. Garcias, quos referunt & sequuntur *Diana* p. 2. t. 12. R. 1. & 7. *Gob.* n. 842. *Vind. Gob.* p. 2. prop. 7. n. 47. contra *Bejam* p. 2. casu penult., qui multis suam sententiam propugnat redditque etiam probabilem: Ratio nostra est, quia præceptum orandi Horas, ex quo sequitur obligatio restituendi, priùs datum est, & omnino distinguitur à præcepto, si datur, orandi eas attentè, AA. enim, qui asserunt dari præceptum orandi attentè, fatentur illud postea esse latum, & in eo planè nihil dicitur de restitutione, ergo obligatio restituendi tantùm tangit illos, qui non orant, neque lex odiosa extendenda est ad non orantes attentè.

§. VII. *Suar.* putat eum, qui non oravit, teneri restituere omnes omnino fructus etiam respondentes aliis functionibus, quas præstitit, sed probabiliùs contradicunt *Bonac. Sanch. Gob.* à n. 592. *Busenb.* R. 2. n. 3. 1214

§. VIII. Pro restitutione ob neglectas Horas, satis est post illud tempus, à quo omisisti, dare eleemosynam, etiamsi non cogites de debito, neque intendas dare in exsolutionem tuæ obligationis, *Suar. Laym.* l. 3. T. 2 c. 12. n. 9. *Sanch.* in Conf. l. 2. c. 3. d. 121. *Diana* p. 3. T. 6. R. 57. & p. 7. T. 10. R. 24. *Lugo* de Just. d. 4. n. 46. *Gob.* n. 592. *Du Bois* ad prop. 13. ab *Alex. VII.* damnatam: Ratio est, quia si eleemosyna detur post omissionem, ponitur opus, quod in pœnam est præceptum, ergo satisfit præcepto, intentio enim non præcipitur secundùm dicta l. 1. n. 94. Et quamvis aliquis dicat hanc restitutionem etiam ex justitia deberi, tamen virtualis intentio dantis eleemosynam est, ut per illam satisfaciat omni suæ obligationi. 1215

§. IX. Hanc restitutionem deberi ex justitia, negant 1216

gant *Panorm. I. Andr. Butr. Silv. Rosel. Arm. Tabien.* aliique cum *Nav.*, qui dicit esse communem sententiam, quia hæc obligatio videtur tantùm oriri tanquam pœna ex Constit. *Conc. Later. & Pii V.* Econtrà esse ex justitia docent, imprimis illi n. 1207. relati, qui putant orationem deberi ex justitia, deinde idem tenent *Sot. Calder. Adrian. Ang. Dur. Az. Suar.* de Horis c. 29. *Illsf.* t. 5. n. 38., tum quia fuit acceptio mercedis sine præstatione laboris, tum maximè quia *Conc. Later. & Pius V.* dicunt eos, qui non orant, non facere fructus suos, Item injustè percipere, ergo ex justitia tenentur restituere: Et hæc sententia videtur probabilior.

1217. ## ARTICULUS III.

Quæ excusent à recitatione Horarum.

"REsp. Hæc seqq. 1. Infirmitas gravis, v. g. dolor notabilis capitis, ita ut sine incommodo "vel incremento morbi, legi non possint. Dixi, *gravis*: quia levis, v. g. dolor stomachi aut pectoris, "vel etiam aliquando febris tertiana aut quartana "non excusat, cùm toto die non affligat. Ita *Nav. Fill.* "*Lay l. 4. tr. 1. c. 6. Bon d. 1. q. 6. p. 1.* Porrò taliter "excusatus non tenetur, ùt quidam volunt, audire "alium legentem, nec alium substituere, ùt habet "*Fill & Sa v. Horæ.* Si tamen commodè potest, & "solet legere cum socio, tenetur, ùt habet *Less.* & "*Bon v. Dia. p. 2. t. 12. R. 43.*

" 2. Justum impedimentum, v. g. metus proditionis inter hæreticos; Item gravis vel repentina "occupatio, vel opera charitatis majoris momenti, "quàm Horæ, quæ sine scandalo vel gravi incommodo tuo vel alterius omitti non possint: Quomodo

modo etsi Concionatores vel Confessarii aliquan-
do excusari possint, idque ex benigna Ecclesiæ in-
tentione, ùt docet *Syl. Sua. & Lay. &c.* tenentur
tamen anticipare, si possint, v. g. si manè prævi-
deas, te totâ die Confessionibus occupandùm, quæ
differri non possint. Ita ex *Suar. & Azor to. 1. l. 10.*
c. 13. q. 15. & 19. Bon. p. 2. n. 1. & 2. &c. com-
muniter.

Ex hoc capite dicunt etiam aliqui, non teneri te
repetere, quod neglexisti, (nec recitando, nec audi-
endo) dum thurificando ad Magnificat, vel Benedi-
ctus, vel libros necessarios circumferendo, vel le-
ctionem mox cantandam prævidendo, vel alia in
choro necessaria peragendo, occupatus fuisti, quia
chorus totus pro eo, qui in re ad Officii celebrita-
tem pertinente occupatur, videtur supplere; & non
tantùm suo, sed etiam aliorum ministrantium no-
mine, recitare aut canere. Ita *Lay. c. 5. n. 7. Henr.*
Sylv. Azor. Sot. Molf. Naldus, Arag. Regin. citati
Dia. R. 13. Idem de eo, qui choro organis musi-
cis alternis versibus respondet, dicunt *Nav. Sanch.*
Arag. & Rodriq. apud *Lay. l. c.* scilicet eum non
esse obligatum, ut etiam voce proferat: sed negat
Escob. t. 5. E. 6. v Trul. to. 1. l. 1. c. 7. d. 16.

3. Cæcitas, *Bon. to. 1. de recit. div. off. d. 6. q 6. p.*
1. n. 4. &c. communiter.

4. Carentia Breviarii inculpata. Quòd si tamen
memoriter possis dicere, vel totum officium, vel
unam Horam, teneris. Si verò tantùm scias psal-
mos, vel lectiones, vel capitula, dicit *Fil. tr. 23. n.*
187. Nav. & Suar. Item *Escob. E. 6. c. 3. & 4.* pro-
babile esse, non teneri, quia psalmi ùt sic, non sunt
Hora Canonica, ad quam tenetur Clericus. Item
dicit *Gar. de Ben. p. 2. c. 1. num. 221. Mald. in 2.*
t. 10. c. 2. d. 5. & I. Sancius in select. d. 15. n. 1.
citati

"citati à *Dia.* eò quòd lectiones & capitula sint pars "(licèt minor) maximè principalis, ita ut absque "illis non sit officium Canonicum. Idem concedit "*Sanc. l.* 1 *c.* 19. in Matutino festi duplicis, vel semi-"duplicis. *v. Bon. l. c. p.* 2. *n.* 6. *Dian. R.* 30. *&* 43. "Verùm hæc probare non ausim, sed potiùs, quod "docet *Bon. to.* 1. *d.* 1. *de offi. div. recit. q* 6. *p.* 2. *n.* 6. *&* "7. impeditum ex aliqua dictarum causarum, si pos-"sit dicere partem notabilem, ad id teneri, aliàs ad "nihil. Denique si quis careret Breviario, quo uti "solet, v. g. Romano, tenetur legere aliud, quod ha-"bere potest, quia per utrumvis impletur substantia "præcepti. *Creus. Escob. Dia. p.* 9. *t.* 9. *R.* 25.

" 5. Dispensatio, quam sine causa, solus Papa dat" "validè, cum causa Episcopi: Et sic Subdiaconum, "qui ex dispensatione Pontificia duxit uxorem, hoc "ipso liberari ab onere Horarum, contra *Bon.* & "*Azor.* docet *Sanch. de mat. l.* 8. *d.* 8. *Dia. p.* 8. *t.* "3. *R.* 34.

ADDENDA.

1218 Q. 191. *An qui non potest recitare totum Officium, teneatur ad partem, quam potest. R.* Affirmativè, utì colligitur ex damnatione hujus 54. prop. facta ab *Inn. XI. Qui non potest recitare Matutinum & Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.* Circa hanc propositionem sunt hæc notanda.

1219 §. I. Falsitatem hujus propositionis damnatæ rectè ostendunt *Carden.* in 2. critì d. 33. *& Illf.* T. 5. n. 41., quia singulæ Horæ per se continent distinctam integram orationem, quæ potest dici separatim ab altera; deinde quia qui non potest solvere totum debitum, tenetur ad partem divisibilem, quam potest,

potest, ergo similiter hìc; præterea qui ordinatur horâ 12., tenetur ad Vesperas & Completorium, licèt non teneatur ad reliqua, utì communiter tenent omnes; Denique qui caret breviario vel est cœcus, & scit Primam vel Completorium memoriter, tenetur ad hoc, utì etiam communiter tenent omnes, & dicetur n. 1230., ergo similiter hìc. Hinc qui non potest Matutinum, potest autem Laudes, tenetur ad has, etiam dato, quòd Matutinum & Laudes constituant unam Horam, quia communiter censentur veluti duæ Horæ, Laudes enim liberè dividuntur à Matutino, & in se seorsim habent formam unius integræ Horæ, *Carden.* n. 37., addens n. 42. eum, qui in Officio trium Nocturnorum non posset recitare nisi unum, teneri ad hoc unum, quia singula Nocturna sunt materia dividua etiam pro choro, & considerantur ad modum unius Horæ, præsertim cùm in Paschate & Pentecoste totum Matutinum constet unico Nocturno.

§. II. Qui non potest orare majorem partem u- 1220
nius Horæ, utì si ex prima Dominicæ essent lacerata duo folia, *Suar.* de Horis c. 28. n. 26. docet non esse obligationem illam partem exiguam recitandi. Idem dicunt *Sanch.* in Decal. l. 1. c. 19. n. 8. *Castrop.* t. 7. d. 2. p. 6. n. 7. *Tamb.* in Dec. l. 2. c. 5. §. 8. n. 10. *Diana* p. 2. t. 12. R. 43. *Sporer* in Th. sacram. de Horis n. 174., si pars notabilis omitti deberet, utì si in Matutino trium Nocturnorum non haberes lectiones & responsoria, haberes autem psalmos; Addit *Stoz* l. 1. p. 3. n. 407., si in Matutino feriali haberes psalmos sed nõ lectiones; item si haberes omnes psalmos omnium Horarum, non autem hymnos, Capitula & orationes, quia sine illis non videtur esse forma & substantia talis Horæ à *Pio V.* præscripta, & hanc rationem judicat esse probabilem *Carden.*, licèt

licèt n. 20. ipse cum *Gob.* in Exp. tr. 5. n. 622. aliisque meritò dicat oppositum esse probabilius, cùm non ostendatur sufficiens fundamentum dicendi, quòd Ecclesia ejusmodi Horam præcipiat per modum unius orationis indivisibilis, partes autem illæ retineant rationem notabilis orationis: Hinc *Laym.* & *Ills.* suprà valde probabiliter dicunt, si quis possit recitare, quantùm sufficit ad materiam peccati mortalis, sive quantùm est una parva Hora, (secundùm dicta n. 1202.) esse ad hoc obligationem; si autem sit minùs, dicunt nequidem sub veniali recitandum, quia seorsim non censetur æstimabilis ad finem à lege intentum.

1221 §. III. Si quis non habeat majorem partem Officii hujus diei, putant *Escob. Tamb.* suprà, *Stoz* n. 402. non teneri supponere aliud Officium, quia Ecclesia præscribit suum cuique diei Officium, nec scitur, quòd obliget ad immutandum: sed dicendum est cum *Gob. Sporer* & aliis teneri orare, saltem ex communi, vel Officium simile, quia præceptum orandi est in possessione, & secundùm dicenda n. 1250., valde probabile est cum tali immutatione impleri substantiam præcepti.

1222 §. IV. Hactenus dicta valent, non solùm respectu beneficiati, qui fortè ex justitia tenetur recitare, sed etiam respectu illorum, qui ex sola religione obligantur ad orandum, est enim pro omnibus eadem ratio, *Carden.* n. 16. contra *Filgueram.*

1223 Q. 192. *Quid præterea notandum sit circa excusationem ob infirmitatem.* R. Seqq.

§. I. Qui ob infirmitatem non potest recitare totum, & dubitat, an possit partem, secundùm *Suar, Sanch. Laym.* l. 4. t. 1. c. 6. n. 2. *Carden.* in 2. crisi d. 33. n. 19. *Neuss.* apud *Gob.* t. 5. n. 732. in append., ad nihil tenetur: quod *Ills.* t. 5. n. 165. dicit

ut non improbabiliter posse sustineri, quia in ejusmodi dubiis vix attingi potest punctum obligationis, & ne scrupulis aperiatur via, consuetudo legem interpretatur, ut sic dubitans censeatur liber: & quamvis possessio videatur esse pro præcepto, tamen putant id non obstare ob adjunctum periculum gravis nocumenti, uti insinuabitur n. 1225.: & maximè hic valet, quia simul adesset perplexitas, ex qua homo non posset se expedire, cùm sit æquè periculum nocendi valetudini, quod illicitum est, quàm transgrediendi præceptum orandi.

§. II. *Sanch.* in Conf. l. 7. c. 2. d. 45. n. 4. *Tamb.* 1224
in Decal. l. 2. c. 5. §. 8. à n. 13. *Stoz* l. 1. p. 3. n. 402. *Gob.* n. 471. & alii docent, si æger ex recitatione Horarum verosimiliter credat aliquam cruditatem stomachi vel capitis gravationem vel virium lassitudinem vel etiam febrim tardiùs remissuram, excusari ab Horis, quia hujusmodi damna, quæ in corpore sano sunt levia, in ægroto sunt gravia: hinc Cap. *Clericus*, 2. dist. 91. pro legitima causa non orandi habetur inæqualitas corporis, quæ non sonat morbum gravem: unde, inquiunt iidem AA. cum *Pelliz.* T. 1. tr. 5. c. 8. n. 116., licèt tales infirmi bonam diei partem confabulationibus expendant, atque etiam libros recreationis causâ legant, inde non sequitur teneri ad Horas, quia sermones & lectiones illæ afferunt ægro recreationem, nec morbus inde ingravescit sed potiùs levatur, è contrà recitatio Horarum est res seria & ex sua natura gravat caput ac molestiam affert: unde etiam postquam febris infirmum deseruit, dum adhuc vires sunt imbecilles & homo convalescit, potest ad aliquot dies differre recitationem, quia illa imbecillitas adhuc censetur infirmitas, nec verisimile est, quòd Ecclesia post tot labores neget eam requiem ægro: hinc etiam fieri

poterit, ut quis priùs celebret Missam quàm oret Horas, utì cum aliis *Sanch. Tamb. Stoz* n. 402. *Gob.* n. 715. & alii.

1225 §. III. In dubio, an morbus sit gravis an levis, aut an recitatio sit allatura grave nocumentum vel non, standum est judicio Medici vel Superioris, aut in horum defectu alterius viri prudentis, *Silv. Sot. Sanch.* aliique cum *Pelliz.* n. 115. Aut etiam stare potes opinione propriâ, inquit *Gob.* n. 474., si sis ita prudens, ut per te possis de talibus ferre judicium. Si autem nec illi nec tu possitis resolvere dubium, sed illud permaneat, *Suar.* dicit esse obligationem recitandi, quia præceptum est in possessione, sed *Bonac. Castrop.* t. 7. d. 2. p. 6. n. 10. *Neuss. Stoz* suprà & alii dicunt te non obligari, quia quando periculum, an illa recitatio sit graviter nocitura, est certum, Ecclesia non obligat, cùm non obliget ad exponendum se certo periculo; & hoc probabile esse dicit *Tamb.* l. 1. c. 3. §. 7. v. *Horæ Canonicæ*, n. 2., quod confirmari potest ex dictis n. 1223.

1226 §. IV. Si quis ob infirmitatem non possit recitare debito tempore, possit autem alio, v. g. si à prandio laboret quartanâ, manè autem sit liber, aut è contrà, putant *Canus*, *Henriq. Caram.* aliique eum non teneri anticipare vel postea supplere Horas respondentes illi tempori, quo ægrotat, quia obligatio anticipandi vel supplendi videtur tum tantùm esse, quando impedimentum est ex nostra libertate: hanc sententiam dicunt esse probabilem *Sanch.* d. 43. n. 7. *Less.* l. 2. c. 37. n. 43. *Diana* p. 4. t. 4. R. 10. *Bonart. Gob.* n. 711. *Sporer* n. 172., sed probabilitatem non video, ideoque opposita absolutè tenenda est cum *Castrop.* n. 16. *Pelliz. Tamb.* n. 20. *Stoz* n. 409., Ratio est manifesta, quia quòd oretur hoc vel illo tempore, est circumstantia accidentalis tantùm,

tantùm, obligatio autem orandi totum Officium incipit à media nocte & durat per singulas partes diei naturalis usque ad alteram mediam noctem.

§. V. Magna lassitudo, v. g. per longum iter, 1227
faciens ut sit impotentia moralis recitandi, comparatur infirmitati ac similiter excusat; utì notant *Coton. Neuss. Stoz* n. 402. Rarò tamen erit tanta, ut impotentiam moralem afferat.

Q. 193. *Quid addendum sit circa excusationem ab occupationes aliasque causas. R.* Seqq. 1228

§. I. Occupatio studii secundùm se non excusat, nisi hìc & nunc sit necessarium nec compossibile cum Horis, hinc *Alex. VII.* damnavit hanc 21. prop. *habens Capellaniam collativam aut quodvis aliud beneficium Ecclesiasticum, si studio literarum vacet, satisfacit suæ obligationi, si Officium per alium recitet*: falsitas autem illius propositionis inde patet; quòd obligatio recitandi sit personalis, adeoque non possit committi alteri: Studium autem in hac damnatione ponitur exempli causâ, & idem est de alia simili occupatione.

§. II. *Caram.* docet eum, qui ex officio, v. g. 1229
in scribendo, in Confessionibus audiendis occupatus est per 12. horas diei naturalis, non teneri illâ die recitare Officium canonicum, sed oppositum est certum, cùm supersint aliæ 12. horæ, *Carden.* in 1. crisi d. 32.

§. III. Si quis careat Breviario vel sit cœcus, sciat 1230
autem de memoria magnam partem Officii, *Soto* dubitat, an teneatur recitare; & non teneri dixerunt aliqui apud *Sanch.* in Cons. l. 7. c. 2 d. 46., quia beneficium memoriæ habet se sicut privilegium, quo nemo tenetur uti; sed oppositum rectè docent *Nav. Suar. Bonac. Valent. Az. Sanch. Less. Castrop. Carden.* in 2. crisi d. 33. n. 36. *Gob.* in Exp. tr. 5. n. 717. *Ills.* T. 5.

n. 41., & videtur certum, quia sola impotentia physica vel moralis excusat, qualem iste non habet: dari autem aliquando, saltem indirectè, obligationem utendi suo privilegio, dictum est l. 1. n. 847.

1231 §. IV. Si quis non possit orare nisi cum socio, putant *l. Sanch. Diana, Tamb.* n. 11. *Stoz* n. 403. non teneri adhibere socium; quod tunc dicunt esse verum *Less. & Garc.*, si non sit solitus orare cum socio: sed oppositum tenendum est cum *Nav. Suar. Az. Bonac. Rodriq. Valent. Regin. Sanch. Castrop. Gob.* n. 712. *Spor.* à n. 175. *Illsf.* suprà, quia sic potest impleri præceptum, neque hoc medium est difficile vel extraordinarium, cùm fiat ordinariè in choro, & etiam alibi; alioquin etiam dicam eum non teneri orare, qui non posset sine conspicilio. Non teneor tamen cum magno sumptu conducere socium, id enim esset onus extraordinarium, uti rectè *Illsf.*

1232 §. V. Si quis damnetur ad triremes, multi cum *Tamb.* in Decal. l. 2. c. 5. §. 1. n. 4. dicunt non teneri ad Horas, tum quia Ecclesia non censetur ei velle superaddere hoc onus, tum etiam quia breviarium non potest decenter ab eo tractari; Oppositum tenent alii multi apud *Gob.* n. 731. & *Dian.* p. 2. t. 12. R. 40., quia cùm decenter possit & sæpe debeat orare Deum, non est, cur absolvatur à Breviario, quamdiu legere potest, nisi Ecclesia eum liberet, de quo non satis constat. Si tamen alicui intimata sit sententia mortis, excusari pro tribus diebus ante executionem docent *Tancredi, Tamb.* §. 8. n. 5. *Gob.* n. 709., quia illa mortis propinquitas parit perturbationem æquivalentem infirmitati, & utilius per alia exercitia devotionis se disponit ad mortem: An & quomodo excuset tenuitas fructuum beneficii, dictum est n. 1199.

1233 Q. 194. *Quid specialiter sit addendum circa dispen-*

dispensationem ab Horis. R. Hæc pauca: Dispensatio Papæ excusat etiam beneficiatum, licèt supponamus eum ex justitia teneri orare, utì habet communis cum *Gob.* in Exp. T. 5. n. 729. Deinde ubique jam usu receptum est, ut Episcopus etiam hìc cum causa dispenset ad breve tempus, *Tamb.* in Dec. l. 2. c. 5. §. 8. n. 24., Quod etiam de Vicario Episcopi asserit *Gob.* n. 714. & 729., causa autem est, si dubitetur de morali impotentia orandi. Etiam Superiores Ordinum possunt dispensare cum sibi subditis, *Tamb. Gob.* n. 730. Et specialiter potest Generalis Societatis JESU, ac alii, quibus ille committit, commutare obligationem infirmorum in aliud opus pium seu orationem leviorem, utì refert *Ills.* t. 5. n. 42.

Q. 195. *An & quomodo licitum sit ponere aliquid incompossibile cum recitatione Horarum. R.* De hoc videri potest *Gob.* in Exp. t. 5. n. 732. Et cum proportione hìc applicanda sunt illa, qua diximus l. 1. à n. 782. & l. 3. p. 2. à n. 1334. 1234

Q. 196. *Quid agere debeat, qui dubitat, an recitarit aliquam Horam, vel an aliquid omiserit. R.* Præter illa, quæ habet Res. 1. *Busenb.* n. 1237. referendus, adde seqq. 1235

§. I. Si nullam habeat conjecturam, quòd orarit, debet orare, quia præceptum est in possessione: E contrà qui habet rationem aliquam vel conjecturam, quòd dixerit hanc vel illam Horam, malè facit repetendo, quia aperit viam inanibus dubiis & scrupulis, ita cum aliis *Laym. Sanch.* in Conf. l. 7. c. 2. d. 34. *Ills.* T. 5. n. 40.; quod magìs valet de scrupuloso, de quo dicetur à n. 1350.

§. II. Causa prudens repetendi Horam aut illius partem non est, quòd non meminerit se dixisse, dummodo non meminerit se non dixisse, & habeat 1236

conjecturam, quòd dixerit, v. g. quia communiter nihil solet omittere aut transilire, non solet orare posteriorem Horam nisi oratâ priore, scit autem se posteriorem orasse, reperit signum, quod ponere solet, quando oravit Horam, scit se incepisse Horam & postea invenit se in fine &c. Ratio est, quia possessio tunc est pro ipso, certus enim est se solere Officium recitare, aut se hoc Officium recitasse, incertus, an partem omiserit, sed cùm communiter non transiliat Horam nec aliquid omittat, prudenter supponit se nec jam transiliisse vel omisisse, ita *Nav. Az. Suar. Fill. Bonac.* de Horis d. 1. q. 6. p. 3. n. 12. *Tamb* in Dec. l. 2. c. 5. §. 3. n. 9., unde etiam *Nav. Bonart. Sanch.* suprà, *Laym.* l. 4. T. 1. c. 5. n. 11. *Gob.* in Exp. t. 5. n. 621. *Illf.* suprà, *Burgh.* cent. 3. cas. 63. *Pellix* T. 1. Tr. 5. c. 8. n. 99. dicunt talem malè facere, si repetat, ob rationem antè datam. Addunt *Tamb.* & *Gob.* circa omissionem partis, quamvis haberet rationem probabilem judicandi se omisisse talem partem, adhuc tamen non teneri repetere, nisi moraliter certò constet, quòd omiserit, quia ratio illa, quòd quando incepit, communiter non omittat, prævalet omni alteri contrariæ rationi, quæ sit probabilis tantùm, secundùm illam regulam, quòd ex communiter contingentibus sit prudens præsumptio.

1237 ## ARTICULUS IV.

Quomodo recitanda sint Horæ.

"REsp. In recitatione Horarum sequentes circum-
"stantiæ sunt servandæ. 1. Ut recitentur juxta
"præscriptum Breviarii Romani, jussu Pii V. editi,
"saltem publicè. Excipe Religiosos, qui habent peculiare

culiare Breviarium Ordinis; & Ecclesias, quæ 200. annis ante institutionem Breviarii per Pium V. peculiare habuerunt: eæ enim sine consensu Episcopi illud mutare non possunt. Privatim tamen omnibus, etiam Regularibus, probabile est licere, ex consuetudine, uti Romano, ùt docet *Less. l. 2. c. 37. d. 12. Rod. & Sa. v. Horæ. Bon. to. 1. de divin. off. recit. d. 1. q. 3. p. 1. n. 1. & 2.* Adde, quòd, qui eo utitur, nequidem in choro obligetur ad psalmos pœnitentiales, graduales, officium defunctorum, (excepto die animarum) Officium tamen B. V. in choro recitare debet, ubi est consuetudo. Ita *Fill. & Bon.* ex Bulla Pii V. & Clementis VIII. Item tenetur ad Litanias diebus Rogationum, tum quia sunt pars officii eo die, tum quia peculiaris de ea re est Constitutio. Ita *Bon. l. c.* ex *Fill.* Etsi contrarium probabile esse dicat *Dia. p. 2. tract. 12. R. 42.* ex *Vasq.* item *Escob. t. 5. E. 6.* qui tamen à sententia Vasquii recedit. *Vide eundem c. 3. & 5.* Quòd si autem ex inadvertentia vel necessitate, v. g. quia lectiones de festo nullas habes, Officium mutes, ita ut dicas de feria, quando erat dicendum de Sancto, vel contrà, nullum erit peccatum, nec obligatio repetendi, licèt consultum sit repetere ea, quæ ad proprium Officium pertinent: si verò studio idem mutes, aliud sentiendum videtur, cùm ratio non sit eadem: Quanquam quòd eo casu venialiter tantùm pecces, nec tenearis repetere, vel restituere quidquam, eò quòd substantia præcepti sit impleta, probabile esse censeat *Escob. c. 5. Dia. R. 3.* Item *Caj. Sylv. Binsf. Azor. Valent. Less. Fill. &c.* citati à *Bon. n. 17. & Dia. loc. cit.* contra alios multos, quos citat & sequitur *Barbos. Lay.* verò *l. 4. t. 1. c. 5. n. 4.* cum *Suar.* limitat, nisi per fraudem quasi, multò longius in multò brevius, v. g. paschale mutetur: (licèt *Caram.* apud *Dia. p. 7. t. 11.*

"R. 6. contra communem sentiat, etiam sic præce-
"ptum impleri, & venialiter tantùm peccari,) aut
"idem pro libitu toto anno dicatur: quia est gravis
"inordinatio, v *Trull.to. 1.l. 1.c.7.d.14.n. 11.* Ubi
"docet, eum, qui per errorem legit hodie de Sancto,
"qui cras v.g. colitur, posse cras legere de Sancto, qui
"hodie celebratur, ne is hoc anno omittatur; imò ita
"faciendum esse vult *Quintan.t. 8.sing. 10.* Verùm
"contrarium rectiùs tenet *Villalob.* eò quòd præstet
"semel quàm bis errare: idque multis bene confir-
"mat *Lug. Resp mor.l.5.d.8.* Similiter eum, qui per
"errorem vel oblivionem de festo duplici vel semi-
"duplici non recitavit die proprio, posse de eo legere
"primo die non impedito 9. lectionum officio, docet
"idem *Quintan. f. 9.* esse probabile. Verùm & hoc
"meritò rejicit *Lug.l.c.* & ipse *Quintan.* contrariam
"sententiam agnoscit probabiliorem. Denique qui
"in aliquibus Horis erravit, (legendo v.g. de feria,
"quando erat de festo, vel contrà) agnoscens errorem,
"non debet eum continuare sed reliquas Horas lege-
"re juxta Officium eo die currens, ut in iis saltem
"conformet se toti Ecclesiæ vel communitati, cujus
"est pars, & observet legem, quando potest. *Lugo l.c.*
" 2. Pronuntiatio vocalis exterior; ea enim est de
"substantia præcepti. Et si quidem cum socio legis,
"(quod rectè fit & est conforme primæ institutioni
"Ecclesiæ, ac publico orandi ritui; estque licitum,
"etiamsi is ad eas non obligetur, nec interiùs atten-
"dat. *Bon. p.2.§. 1.*) ea pronuntiatio adhibenda est,
"ut ab eo exaudiri possis, eumque audire viciſſim:
"*Sa* tamen v. *Horæ*, putat satisfieri, etsi quædam
"non percipias, quæ à socio dicuntur; neque ideo
"aliquid scrupulosè repetendum esse. Si verò solus
"legas, ita legendas esse, ut audire te ipsum possis, do-
"cet *Regin.* & *Suar.*, sed probabile est, id non
requiri,

requiri, cùm Ecclesia id non præcipiat, ùt docet Azor p.1.l.10.cap.11.quæst.4.Bon.& Dian.resol.6. 11.admittitque Fill.t.23.n.117.pro scrupulosis. Si plures duobus recitent officium simul, non debet unus unum,alter alterum, tertius tertium versum recitare,sed alternatim facto duplici tantùm choro, sive plures sint ex una parte, sive pauciores, quia sic habet usus & praxis Ecclesiæ. Secus est de lectionibus,quarum primus primam, secundus secundam, tertius tertiam recitat, (imò alicubi consuetudo permittit,ut omnes ab uno recitentur)aliis audientibus. Bon q.5.p.2.§.1.n.10 ex Suar.Azor. & Lay. n.8.addens etiam satisfacere eum, qui lectiones,vel orationes,vel capitula, vel responsoria tantùm audit & non recitat. v.Bon.l.c.Trull.d.16.n.17.

3. Pronuntiatio integra, sine syncopa & abbreviatione verborum & syllabarum,& absque præcipitantia.Bon q.3.p.2.§.1. Ex hoc tamen defectu in publico faciliùs peccari potest mortaliter, ratione scandali, & severioris præcepti Ecclesiæ, quàm in privato, Az.& Fil.n.208.209. Escob.Dia.p.2.t. 12.R.23. Ubi addit, 1. Eum,qui cum tali,qui ultimas syllabas abscindit, recitat officium, satisfacere officio suo,nec teneri repetere. 2. Quando in cantu, propter nimiam celeritatem & abscissionem syllabarum, (vel alia de causa) audientes non possunt verba percipere & attendere, ordinariè tantùm esse peccatum veniale, neque obligari ad iteratam recitationem Officii, nisi adsit contemptus, vel grave scandalum, seu notabilis corruptio & deformatio verborum,in toto cantu. v. Dian.l.c.Syl. & Trull. n.4.ubi ex Navar.Azor,Less. & Palaotr.7.disp. 2.punct.3 n.9. negat satisfacere eos, qui cum sociis recitant ita festinanter, ut nondum expletis à socio versiculis,ipsi incipiant,quia pars, quæ anticipatur,

"non communicatur cum socio, qui eam audire ne-
"quit: Excusat autem ex *Nav. Sa*, & *Suar.* surdum,
"qui alios in choro canentes non intelligit, nec sequi
"potest.

" 4. Pronuntiatio continuata unius Horæ: si au-
"tem interruptio notabili tempore, sine causa fiat,
"erit tamen veniale tantùm, ut ait *Fern Lay. n. 7.* &
"*Less d.* 10. quia singuli psalmi suam completam
"significationem habent: si justa ex causa fiat, nulla
"culpa erit, nec repetenda priora. Quod verum est,
"etiamsi animo repetendi interrupisses: consilii ta-
"men est, si interruptio longa esset, repetere ab ini-
"tio psalmi vel nocturni: imò probabile est, no-
"cturnos singulos separatim, saltem intra trium ho-
"rarum spatium dici posse, (quod certum videtur, si
"justa causa concurrat) quia secundùm quosdam
"antiquitus ita fiebat, ut docet *Fil. c.* 6. & *Bon. p.* 3.
"*n.* 11. & 12. *Esc. &c.* Addit *Quint. f.* 3. lectiones,
"sive tres sint sive novem posse absque culpa gravi,
"sine causa, & cum hac, absque ulla culpa dividi à
"psalmodia ejusdem Matutini. Divisio autem Ma-
"tutini à Laudibus, non dicit interruptionem Offi-
"cii; unde privatim fieri potest sine causa. *Dia. p.* 5.
"*t.* 14. *R.* 48. ex *Fil. Sanch. &c.* Item *Trul. d.* 11. *n.* 6.

" 5. Ne invertatur ordo Horarum, absque justa
"causa: quòd si tamen fiat, erit tantùm veniale, quia
"ordo iste, saltem extra chorum, non est sub præce-
"pto, nisi secundariò & tanquam circumstantia mi-
"noris momenti. Quòd si autẽ per inadvertentiam,
"vel ex justa causa mutes, v. g. ut amico vel ægro,
"qui tecum legere cupit, satisfacias, nullum erit pec-
"catum; vel si in choro dicantur posteriores Ho-
"ræ, cùm tu necdum dixeris priores; vel si inter o-
"randum advertas te aliquid omisisse, vel priorem
"Horam nondum dixisse; perges enim, & supple-

bis

bis in fine. Similiterque, si causa vel necessitas instet" Horas dicendi, potes dicere Laudes, dilatis lectioni-" bus vel aliquo simili, quod ad manus non est. *v.*" *Bon. p.* 4. "

6. Ut, nisi justa causa excuset, dicantur tempo-" re præfixo à jure, vel consuetudine; quæ nunc ob-" tinuit, ut Matutinum & Laudes absoluto Comple-" torio in Ecclesia, horâ circiter quartâ, & secundùm" *Bon.* etiam tertiâ dicantur: & hyeme quidem," mediâ horâ ante Solis occasum dici posse, ait *Fil.*" ex communi sententia, cùm etiam privilegium qui-" busdam concedatur, ut horâ ante occasum dicant:" Quod tamen non est signum, id sine privilegio fieri" non posse, quia talia sæpe dantur ad tollendos scru-" pulos & dubia, quæ sequuntur ex varietate opi-" nionum. Juxta eandem sententiam non peccabit," ait *Bon.* qui Primam, Tertiam, Sextam & Nonam," duabus vel tribus horis post ortum Solis dicit, tum" quia est moderata & consueta postpositio; tum" quia tempus à jure præscriptum magnam latitu-" dinem, teste consuetudine, habet: erit tamen ve-" niale, Matutinum, sine causa ad Vesperum differre," vel ante prandium, sine causa Vesperas & Comple-" torium dicere, quia hæc est insueta inversio. In" Quadragesima autem Vesperæ legi possunt priva-" tim post prandium, cùm rubrica Breviarii, feria" IV. Cinerum non imponat præceptum. *Nav.*" *Sanchez, Trull. d.* 18. *n.* 6. "

Dixi, *sine causa*: quia si iter, aliave causa urgeat," secundùm *Cajet.* & alios, omnes Horæ manè dici" possunt, usque ad Vesperas inclusivè. Denique ad" vitandum mortale, sufficit dici omnes à media no-" cte, usque ad alteram mediam noctem; præterquam" quòd Matutinum pridie possit anticipari. Quòd si" intra dictum tempus quis Horas non dixerit, pec-"

cavit

"cavit quidem, non tamen tenetur postmodum di-
"cere, quia sunt onus affixum diei; etsi supplendo
"possit, secundùm quosdam, restitutionem subter-
"fugere, eò quòd rependat æquale. *Molfes. 3. to. 2.*
"idem *Major. Palud. Ledesma. &c.* apud *Henr. l.*
"13. c. 13. *Bon. q. 5. p. 2. n. 5.* ubi dicit, eam sen-
"tentiam esse probabilem, citatque pro ea *Suar. &*
"*Fill.* sed malè, quia hi vel loquuntur tantùm de
"primo medio anno; vel spectato solo jure naturæ,
"& secluso jure positivo. Expresse autem eam sequi-
"tur *Quintan. s.* 6. vocatque veriorem contrariam.
"Vide etiam *Dia. p. 2. tr. 12. R. 24.*

" 7. Ut devotè, & cum attentione interna, vir-
"tuali saltem, recitentur, sive ea ad Deum fit, sive
"ad sensum verborum, sive, ut ait *Caj.* ad verba so-
"lùm: Quam postremam sufficere, rectè notat *Less.*
"*l. 2, c. 37. n. 69. & seqq.* supposito tamen animo
"orandi & vacandi Deo: unde attentionem confu-
"sam, saltem ad Deum, & ad verba includit, cùm
"alioqui attentio præcisè ad sola verba, nihil ab ex-
"terna attentione differre videatur. Ita communi-
"ter contra *Nav. Sylv. & Kôn.* qui nullam attentio-
"nem internam requirunt, sed tantùm externam,
"quæ excludat omnem actionem incompossibilem
"cum attentione interna, licèt animo voluntariè
"inter ea distraharis: Quæ sententia secundùm *Lay.*
"*n.* 10. & *Less. n.* 3. non est improbabilis; & utilis
"tum scrupulosis, tum Confessariis, ne beneficiatis
"sine attentione Horas recitantibus, imperent resti-
"tutionem fructuum, partim ob Doctorum aucto-
"ritatem, partim quòd hoc præcepto tantùm ma-
"teriales quædam preces, earumque externa pro-
"nuntiatio (per quam, sicut per hymnos organo
"cantatos, à Deo aliquid Ecclesia potest impetrare)
"præcipi videantur; devotio verò tanquam finis

præce-

præcepti extrinsecus ad ejus substantiam non per-" tineat: Verùm nostra sententia est communior, &" probabilior, & probatur: sine attentione enim in-" terna, nulla est oratio; ergo hoc ipso, quòd sub" mortali ad orationem obligaris, sub mortali item" ad aliquam attentionem ex prædictis obligaberis." *Nec refert*, quòd Ecclesia non possit per se actus" internos præcipere; *potest* enim eos præcipere, ùt" sint necessarii ad actus externos debitè præstandos," ut sint actus virtutis: Quo modo cùm possit præ-" cipere Confessionem, potest etiam contritionem." Dixi, *cum attentione interna, virtuali saltem*: etsi" enim melior sit actualis, sufficit tamen virtualis;" quàm *Bon.* & alii communiter dicunt manere ex" actuali, quamdiu non revocatur expressè vel tacitè" per distractionem voluntariam vel actionem cum" debita attentione incompossibilem. Unde licèt in-" voluntariè distraharis, virtualiter tamen attendis, 1." Si in genere intenderis Officium dicere modo con-" sueto, vel animo laudandi Deum, vel satisfacien-" di tuo muneri. 2. Si cum confusa aliqua apprehen-" sione & proposito, opus consuetum faciendi reci-" tes, *vid. Bon. q. 3. p. 2. §. 2. n. 21. & seqq. Ex di-*" *ctis resolves.* "

I. Is qui dubitat ob evagationem mentis, an" aliquid omiserit, si probabilem conjecturam ha-" beat se dixisse, vel quia proposuit initio attendere," vel quia se reperit in fine v. g. psalmi, præsumere" potest se dixisse, si ex libro vel memoria cæteroqui" non errare solita, dixit: proindeque melius erit, si" non repetat, ad vitandas anxias consuetudines &" scrupulos, & ut totum Officium sine perturbatio-" ne decurratur; Ita *Binsfeld. c. 11. d. 13. Lay. l.*" *4. tr. 1. c. 5. n. 11.* "

II. Qui sponte distractus nullam harum atten-"

tio-

"tionem habuit, graviter peccavit, teneturque se-
"cundùm sententiam communem Horas repetere,
"nec fructus facit suos, quia non fecit opus præce-
"ptum; quod erat, ut devotè oraret *Sot. Na. Reg.*
"*Fern. Suar. Bon. & Trull. l. 1. c. 7. d. 17. n. 6.* ubi
"ex *Nav.* addit, non excusari à mortali eum, qui
"recitationem Horarum ita differt, vel ita se com-
"ponit, ut advertat se somno præoccupandum: v.
"g. si Completorium vesperi reservet dicendum in
"lecto, sciens se tunc somno solere obrui: Quidam
"tamen Doct. paulò antè citati negant eo casu neces-
"sariam esse repetitionem, eò quòd substantia ope-
"ris sit impleta, absque circumstantia devotionis.
"Multóque magis ac probabiliùs iidem negant obli-
"gationem restitutionis: eò quòd ad illam tantùm
"teneantur, qui officium omiserunt, non qui di-
"stractè dixerunt, *v. Bon. l. c. Less. n. 68. Lay. &*
"*Dia. t. de Horis R. 1. & 2. Esc. t. 5. E. 6. c. 3. n. 62.*
" III. Cum recitatione Officii conjungere actio-
"nes, quæ notabiliter non impediunt, (v. g. indu-
"endi, abluendi) veniale est, si fiat sine causa, aliàs
"nullum. *Escob. c. 7.* Qui verò advertenter occupa-
"pat se aliquâ re incompossibili cum attentione in-
"terna, v. g. scriptione, lectione &c, graviter pec-
"cat & præcepto non satisfacit; atque adeo tenetur
"repetere. *Nav. Suar. Bon. Trull. n. 7.* v. infrà *l. 5.*
"*c. 2. dub. 7.*

ADDENDA.

1238 Q. 197. *Quâ linguâ recitandæ sint Horæ. R.* Quoad substantiam satisfit, si recitentur he-
braicâ, græcâ vel latinâ, utì tenent omnes, teste
Hurt. de Resid. T. I. R. 7. subres. 7., quia hæ linguæ
sunt doctrinales: Peccari tamen apud nos veniali-
ter

ter, putat *Castrop.* T. 7. d. 2. p. 2. n. 14. & addit fore mortale, si fiat aliquoties, quia est contra Ecclesiæ latinæ consuetudinem; *Hurt.* innuit tunc peccari venialiter, si ob defectum intelligentiæ desit perfecta expressio. Quòd attinet ad linguas alias, putat *Hurt.* non peccare eum, qui recitat linguâ vulgari, ubi Biblia vulgaria permittuntur, quia adhuc quoad substantiam est eadem oratio, nec invenitur expressa prohibitio Ecclesiæ circa hoc, qualis tamen est circa Missalia & Missas, ne linguâ vulgari imprimantur.

Q. 198. *Ex quo Breviario Officium sit recitandum. R.* 1239

§. I. Ex proprio suæ diocœsis aut sui Ordinis, vel si utatur Romano, ex illo, quod recognovit *Vrb. VIII.*: Putat tamen *Taunb.* in Decal. l. 2. c. 5. §. 2. n. 3. aliquem adhuc posse recitare ex antiquo *Pii V.* vel *Clementis VIII.* quia *Vrb.* expressè addit in bulla, *nolumus tamen his litteris Breviaria & alia prædicta, quæ impressa sunt hactenus, prohiberi, sed indemnitati omnium consulentes, tam typographis & bibliopolis vendere, quàm Ecclesiis, Clericis aliisque retinere, atque iis uti Apostolicâ benignitate permittimus & indulgemus.* Unde non video, cur dubitet *Gob.* in Exp. T. 5. n. 601. in app., dicens quòd *Vrban.* graviter vetet, ne hymni etiam privatim dicantur, nisi correcti, id enim non vetat, sed tantùm vetat, ne imposterum edantur incorrectè, & si edantur post 25. Jan. 1631., hoc ipso prohibet.

1240

§. II. *Nav. Rodrig. & Bonart.* l. 2. c. 12. n. 2. dicunt posse aliquem, v. g. Monachum, scienter dicere Matutinum ex Romano, reliqua ex proprio Breviario, sed *Gob.* n. 598. meritò contradicit, quia sic fit confusio contra formam orandi præscriptam: si ta-

Si tamen quis habeat duo beneficia in diversis diœcesibus, potest, ubicunque sit, uti vel Romano vel proprio alterutrius Diœcesis, quo volet: imò secundùm *Neuss.* potest partim ex uno partim ex altero sumere, v. g. Lectiones proprias; & hoc probabile esse agnoscit *Gob.* n. 599., quia per id non fit confusio.

1241 §. III. Plures cum *Tamb.* n. 33. dicunt eum peccare mortaliter, qui obstrictus & potens recitare more Romano vel Diœcesis suæ, recitat, etiam unico die, more alienæ diœcesis, quia *Pius V.* expressè dicit eum non satisfacere, *qui suæ Ecclesiæ orandi formam non custodit*: Negant tamen hoc *Nav. Regin.* aliique cum *Diana* p. 2. T. 12. R. 10. quia hæc videtur esse parva mutatio, unde si quis obstrictus recitare more suæ Ecclesiæ recitet privatim uno vel altero die, imò secundùm *Sa* si recitet quandocumque volet more Romano, non peccat, quia conformat se Ecclesiæ omnium Matri, *Tamb.* suprà. De Religiosis tamen plerique id negant cum *Tamb.* n. 38. contra *Dianam* suprà, quia hi vi professionis suæ tenentur ad ritum sui Ordinis, abstrahendo ab omni dœcesi. An verò possit Religiosus, v. g. Carmelita, aut alius Sacerdos sæcularis recitare ex Breviario Benedictino, dissentiunt *Diana* p. 7. T. 11. R. 8. & *Caram.* in Theo. fund. à n. 2505. & iterum à n. 2513. Item si non haberet nisi Breviarium alieni ritûs, v. g. Carmelita Benedictinum, an teneretur ex hoc orare, fusè discutit *Gob.* à n. 603., & iterum n. 624., qui cum aliis negat teneri, sed probabile est teneri, quia videtur adhuc implere substantiam præcepti.

1242 §. IV. Quamvis *Urb. VIII.* statuat nemini licere Breviarium &c. imposterum imprimere, nisi facultate in scriptis acceptâ à locorum Ordinariis, cujus

cujus facultatis exemplum etiam initio vel fine vult adjici, prohibens Breviaria impressa sine prædicta facultate, tamen Breviaria, quæ ista non habent in se impressa, non videntur ideo esse prohibita, nam pœna prohibitionis tantùm imponitur Breviariis sine facultate Ordinarii impressis, ex hoc autem, quòd omittatur testimonium vel impressio illius facultatis, aut etiam Bullæ *Vrbani*, non sequitur esse impressa sine facultate, imò si præferant titulum, Breviarium &c. *Vrbani VIII. auctoritate recognitum*, & edita sint in loco Catholico, præsumendum est adfuisse facultatem, quia imprimens præsumi non potest id sub gravibus pœnis injunctum neglexisse, aut certè dicendum est Bullam *Vrbani* in eo rigore non fuisse receptam, aut jam desiisse eum rigorem, postquam Breviaria toties ad normam primæ impressionis Romanæ sunt recusa.

Q. 199. *Quale Officium sit recitandum. R.* 1243

§. I. Generatim loquendo recitari debet proprium, id est, ex Breviario, quo tenetur orare, & de die, quâ orat; & eo ritu, qui præscribitur. Ritus duplex & semiduplex habet utrasque Vesperas: simplex incipit à primis Vesperis in Capitulo & claditur cum Nona; similiter B. Virginis in Sabbatho; simplex & de Sabbatho habent in Matutino psalmos feriales, reliqua sunt festiva, utì in semiduplicibus: Feria habet totum à Matutino ad Completorium inclusivè: Vigilia à Matutino clauditur cum Nona: De B. Virgine in Sabbatho sit semper extra Adventum & Quadragesimam, nisi occurrat Vigilia, 4. tempora, vel Festum 9. lectionum, aut nisi fiat de Dominica alioquin omittenda.

§. II. Omnis Clericus, sive regularis sive sæcularis 1244
exiſtens etiam pluribus annis alibi tanquam advena, potest recitare Officia, quæ recitaret in patria

sua, v. g. de Reliquiis, Dedicatione, Patronis, *Suar. Quintanad. Gob.* in Exp. T. 5. n. 635. Si mutet domicilium, potest compensare omissa in priore loco, quamvis præterierint in secundo, *Gob.* n. 649.

1245 §. III. Officia uni Ecclesiæ concessa non possunt per Episcopum extendi ad aliam Ecclesiam, uti decrevit *Vrb. VIII.* apud *Stoz* L. 1. p. 3. n. 390.; probabile tamen esse putant *Tancredi & Tamb.* in Decal. L. 2. c. 5. §. 2. n. 35., posse Episcopum vel Prælatum regularem dare licentiam recitandi Officium privatim in alio ritu.

1246 §. IV. Non licet recitare Officium de sancto, nisi sit in Breviario *Pii V.*, vel à Papa aut S. Congreg. concessum, *Stoz* suprà. Vide tamen dicenda n. 1260. Omnes verò diœcesani licitè celebrant omnia Festa, quæ celebrat eorum Ecclesia Cathedralis, *Gob.* n. 650. in app. 5. Lit. M. Et ejusmodi Diœcesana possunt Romano translato recitari etiam à Regularibus exemptis utentibus Romano Breviario; hi tamen non obligantur ad Festa diœcesana, nisi sint Patronorum & universalia, *Castrop. Tamb.* n. 5. *Stoz* n. 386. *Gob.* à n. 627.

1247 §. V. Quando permittitur fieri Officium aliquod per ditiones subjectas Cæsari, per has intelliguntur etiam Urbes Imperiales, quia de iis dicit Cæsar, *Nostra & Imperii Vrbs*: Item omnes Provinciæ, Ditiones & loca, quæ propriè sunt feuda Imperii, est enim Cæsar illorum omnium Dominus directus, *Gob.* lit. R. & seqq.

1248 §. VI. De *S. Ignatio* recitari potest in Societate Jesu sub ritu semiduplici omni septimanâ extra Adventum & Quadragesimam, die non impeditâ Festo duplici vel semiduplici: Docuit quidem *Gob.* in Append. 4. non impedire rationem Vigiliæ, nisi Natalis Christi, Epiphaniæ & Pentecostes, sed Sacra Con-

Congreg. 20. Martii 1706. decrevit id non esse concessum in feriis quatuor Temporum, nec in Vigiliis sive cum sive absque jejunio, nec in feria 2. Rogationum, nec in ea feria, in qua secundùm Rubricas est reponendum Officium Dominicæ. Addit tamen *Gob.* eum, qui non advertisset primo die libero, posse sequenti, etiam ubi institutum est à Superioribus, ut primo die libero fiat; congruum tamen est, ut si eâ septimanâ sit futurus, exspectetur dies etiam à Festo simplici liber, ne hoc amittatur: plerique autem in Sabbato non legunt de S. Ignatio, sed de B. Virgine, quamvis etiam tum de S. Ignatio videantur posse legere, cùm non excipiatur, sed cultus B. Virginis præferendus est cultui S. Ignatii.

§. VII. In Bulla beatificationis *Stanislai Kostkæ* habetur, quòd in singulis Ecclesiis Societatis JESU, Missæ de Beato etiam à Sacerdotibus quibuscunque eo die ad Ecclesias confluentibus celebrari & Officium recitari valeat. Vide *Gob.* T. 3. post n. 696. in app. Lit. T. & V. Judicarunt etiam viri prudentes posse Sacerdotem sæcularem in templo Societatis legere Missam de *B. Aloysio* incidente in Dominicam, quia valet regula generalis, quòd aliquis possit se accommodare ritui Romano illius loci, in quo est; nec regula distinguit de Sancto aut Beato. Non poterit tamen talis Sacerdos de eo legere Horas. 1249

Q. 200. *Quid præterea circa mutationem Officii sit addendum.* *R.* Ante omnia, notandum est decretum S. Congregationis. 1250

Sacra Rituum Congregatio declaravit & decrevit, non potuisse post Bullam Pii V. de Breviario Romano, neque posse locorum Ordinarios, tam seculares quàm Regulares, addere Kalendariis, etiam propriis, Sanctorum Officia, nisi ea dumtaxat, quæ Breviarii Romani Rubricis, vel Sacræ

Rituum Congregationis, seu Sedis Apostolicæ licentiâ conceduntur: neque propriâ auctoritate, quovis prætextu, mutare ritum, qui habetur in Kalendario Romano, seu Rubricis Breviarii, in altiorem ritum; neque extendere concessa Officia de loco ad locum.

Item vetuit & prohibuit celebrari per totam civitatem vel Diœcesim, etiam de cuiuscumque Ordinarii auctoritate, Festum cum Officio, eò quòd in loco adsit Ecclesia Parochialis vel Regularis, vel Abbatialis, aut aliqua Reliquia; sed tantùm in ipsius Sancti Ecclesia titulari, seu ubi asservatur corpus, aut insignis Reliquia, & non alibi.

Insignes autem Reliquias declaravit esse, caput, brachium, crus, aut illam partem corporis in qua passus est Martyr, modò sit integra, & non parva, & legitimè ab Ordinariis approbata.

De Sanctis Episcopis locorum, Martyribus, civibus, & aliis Festis, de quibus in Kalendario Romano, seu Rubricis Breviarii nihil habetur, utì etiam de Beatis nondum canonizatis, nihil propriâ auctoritate constituatur, sed omnino consulatur Sacra Rituum Congregatio.

Decretum quóque nuper editum super electione Sanctorum in Patronos, & impressum, omnino servetur.

Et hæc omnia decrevit, statuit, & mandavit, innovando pœnas Constitutionis Pii V. respectivè.

Factâ demum relatione horum Decretorum Sanctissimo D. N. Vrbano Papæ VIII. ea laudavit & approbavit, atque ab omnibus ubique sub prædictis pœnis servari præcepit, necnon in novis Breviariis de mandato Sanctitatis suæ imprimendis, apponi jussit. Præterea notanda sunt seqq.

§. I. Certum est non satisfacere, qui pro Officio diei

diei Palmarum recitat Officium paschale, utì constat ex hac prop. 34. ab *Alex. VII.* damnata, *In die Palmarum recitans Officium paschale satisfacit præcepto.* In illa autem damnatione nihil directè dicitur de ulla alia mutatione, unde manet dubium, an dies Palmarum ponatur exempli causâ, ita ut comprehendat quemlibet, aut saltem similem alium diem, quod videtur probabilius; vel an intelligatur determinatè de ipso die Palmarum, in quo celebratur Passio Domini: Circa alia Officia 18. AA., inter quos *Gavant. Bonac. Tolet.* & alii apud *Castrop.* T. 7. d. 2. p. 2. n. 17. docent eum, qui scienter mutat Officium hujus diei in aliud, peccare graviter & non satisfacere, quia opus hac die ab Ecclesia præscriptum sunt hi psalmi, hæ lectiones &c. & forma tali die determinata à *Pio V.* est præscripta veluti substantia rei præceptæ, utì argumentatur *Stoz* l. 1. p. 3. n. 388. & 397. E contrà docent AA facilè 50., viri sapientiâ & pietate celeberrimi, inquit *Gob.* in Exp. T. 5. n. 869. inter quos magìs nominati communiter recensentur 34., 17. dicit se inspexisse *Gob.* n. 861., videlicet *S. Anton. Silv. Caj. Sot. Tabien.* &c. Et post Bullam *Pii V. Zerol. Sa, Graff. Az. Less. Becan. Caram. Dian. Leand. Binsf.*, qui id doceant, qualecunque sit Officium, in quod mutetur. Accedunt nunc recenter *Du Bois* ad prop. 34. damnatam & *Carden.* in 1. Crisi d. 33. n. 42., qui dicunt hanc sententiam esse probabilem, quamvìs *Carden.* n. 76. dicat priorem esse probabiliorem: Ratio posterioris sententiæ est, quia videtur implerì substantia, cum orentur 7. Horæ, utì communiter orantur ab Ecclesia, & negligitur tantùm modus seu ritus accidentalis. *Nec refert*, quòd fiat ad libitum & in fraudem, *quia* adhuc non videtur esse magna mutatio quoad substantiam. Non esse autem

mortale, si fiat pro libitu, sed rarò, v. g. bis aut ter, docent *Nav. Arag. Mirand. Rodriq. Graff. Onuph. Sanch.* in Conf. l. 7. c. 2. d. 25. Nec distinguunt inter longum & breve Officium, solenne & feriale; quibus assentitur *Tamb.* in Decal. l. 2. c. 5. §. 2. n. 21., excipiens solum paschale, Item *Escob.* excipiens solum paschale & pentecostale: atque hanc sententiam dicit se decies in scholis docuisse *Gob.* n. 884.: *Bass.* tamen *Torres*, *Regin.* dicunt tunc peccari mortaliter, si fiat in fraudem ratione notabilis quantitatis minoris; in quo etiam consentit *Moya* T. 1. tr. 2. d. 2. q. 3. Item si fiat cum gravi inordinatione, utì si quis in Natali Domini recitaret de Passione, nam modum illum, ut nempe non sit nimia difformitas Officii à die, quo recitatur, putat *Carden.* n. 106. præcipi ab Ecclesia, & conatur evincere ex damnatione prop. citatæ, quia fundamentum damnandi videtur fuisse difformitas Officii cum tempore, non enim ideo tantùm esse damnatam, quia Officium Paschale est minus, probat *Caram.* in Th. fundam. n. 2481., sicuti qui voviſſet audire Missam die Palmarum, satisfaceret audiendo Missam longè breviorem, v. g. de Domina: & quamvìs illa conformitas cum tempore sit tantùm modus, tamen illum intendit Ecclesia veluti quid substantiale. His tamen non obstantibus fatentur *Carden.* n. 108. & *Gob.* n. 868. manere probabile, quòd mutatio Officii in aliud minus sit tantùm venialis, exceptâ mutatione in Paschale vel Pentecostale, quia hæc non sunt, utì ex præcepto & consuetudine Ecclesiæ recitari debent, his enim temporibus quasi per dispensationem indulgetur Officium minus solito, *Carden.* n. 89.

1251 §. II. Omnes communiter, etiam primæ sententiæ AA. docent cum *Stoz* suprà, si quis per errorem

rem inculpatum orarit unum Officium pro alio, non teneri quicquam repetere: putat tamen *Abelly*, si quis loco officii Dominicæ recitasset de Festo, teneri compensare ex primo Nocturno Dominicæ novem psalmos, ne tam notabilis pars Officii intermittatur, sed obligationem illam negat cum aliis *Carden.* n. 73., quia quamvis minùs recitarit, tamen recitavit Officium, quale communiter recitatur in Ecclesia, adeoque implevit substantiam præcepti. Si quis autem Officium semiduplex recitaret sub ritu duplici, multò minùs peccaret graviter, *Gob.* n. 607. contra *Lezan.* & *Neusser*, Ratio est, quia non repugnat graviter fini legis, cùm Officium non sit notabiliter difforme, nec sit inusitatus modus recitandi in Ecclesia.

Q. 201. *Quænam censeantur justæ causæ officii sine peccato mutandi. R.* Enumerantur sequentes, 1. Si habeas peculiarem devotionem erga aliquem Sanctum aut ad peculiare Festum, *Onuph. Laym.* l. 4. T. 1. c. 5. n. 3.; sed id communiter non sufficit, quia optima devotio est se conformare præscripto Ecclesiæ. 1252

2. Si existas alibi, ubi fit Officum diversum à tuo, *Laym. Bonac. Gob.* in Exp. T. 5. n. 602. & 911.; quod etiam dicit n. 605. cum *Tamb.* & *Stoz.* l. 1. p. 3. n. 386., quamvis non diu sed peregrinando alibi existas, imò si destinaris cras esse alibi, putat *Tamb.* in Decal. l. 2. c. 5. §. 2. n. 25. te posse hodie dicere Vesperas & Matutinum secundùm illud alterum Officium; Item, si in patria tua fuisset translatum Officium, & postea esses alibi, ubi celebratum est, secundùm *Tamb.* n. 26., quamvis posses, tamen non tenereris illud reassumere, sed posses te accommodare huic loco; Item, si heri recitasti Matutinum de feria, & cras venias ad locum, ubi est Festum, secundùm *Lugo* & *Gob.* n. 644. poteris pergere de hoc 1253

1254 Festo orare 3. Si habites cum Religiosis, vel obeas exercitia apud illos, putat *Gob.* à n. 636. te posse orare de Sanctis in ea domo tunc occurrentibus. 4. Si sis Capellanus Monialium, poteris orare de Sancto, de de quo agunt Moniales, & de quo debebis Missam legere, ut sic Officium tuum concordet cum Missa: Imò Capellanus talis videtur æquiparari beneficiato, qui potest recitare Officium Ecclesiæ cujuscunque, in quo habet beneficium, *Quintanad. Tamb.* n. 32. &
1255 37. *Stoz* n. 386. *Gob.* à n. 625. 5. Si velis compensare Officium omissum, *Gob.* n. 638. 6. Si multùm processeris in Officio indebito, poteris continuare errorem, si velis, *Quintanad. Caram. Gob.* n. 642., quamvis melius sit non continuare. 7. Si sit necessitas repentina studendi, concionandi, docendi &c., putant *Nav.* & *Sanch.* in Consl. 7. c. 2. d. 25. te posse præoccupare brevius officium: imò *Tamb.* n. 20. absolutè dicit rationem studii sufficere ad mutandum: Addit *Phavv*, si sis Religiosus, te posse Officia longiora anticipare diebus, quibus abundas tempore, & breviora reservare in tempus occupandum Concionibus vel audiendis Confessionibus, sed *Gob.* meritò hoc non
1256 omnino approbat. 8. Ut adjuvet nescientem orare vel infirmum vel defessum, *Sanch.* Et universaliter dicunt *Tamb.* n. 27. & *Stoz* n. 386., si ex causa recites cum socio, te posse cum ipso recitare Officium, si habeat diversum à tuo. 9. Si facias iter longum & necessarium, nec commodè possis legere ex Breviario, *Silv.* & *Onuph.* dicunt te posse orare Officium, quod memoriâ tenes; *Tamb.* absolutè dicit iter esse causam justam. Quidquid sit de quibusdam ex his causis, puto gratius esse Deo & magis meritorium, ut, quantùm fieri potest, semper oretur Officium præscriptum.

1257 Q. 202. *Quid observandum sit circa Officium*

Dedi-

Dedicationis, Patroni, Titularis, & Sancti, de quo habentur Reliquiæ. R. Seqq.

§. I. Præter propriæ Ecclesiæ Dedicationem cum Octava, celebrari debet Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis, in civitate quidem cum octava, in diœcesi sub ritu primæ classis sine octava: Putat autem *Gav.* Regulares non nisi ex congruentia teneri orare de Dedicatione Cathedrali, idque sine octava, è contrà *Neuss.* & *A. Tamb.* apud *Gob.* in Exp. t. 3. n. 696. app. 3. litt. O., dicunt teneri etiam ad octavam, sed quoad Societatem JESU, testatur quidem *Gob.* non esse praxin in Germania, nisi, ut faciant de Dedicatione Cathedrali sine octava, sed Coloniæ saltem est praxis jam à multis annis, ut fiat etiam cum Octava. Quòd si eodem die incidant Dedicatio propria & Cathedralis, *Gav.* putat agendum esse de propria cum commemoratione Cathedralis.

§. II Ad Officium de principali Patrono loci 1258
tenentur omnes, etiam Regulares *Castrop. T. Tamb.* apud *Gob.* t. 5. n. 627.; sed hi non tenentur ad octavam ejusdem; posse tamen illam habere, docet *Cuyetus* apud *Gob.* n. 629. Nec Regulares tenentur ad Festa minùs principalium Patronorum, *Barb. A. Tamb.* apud *Gob.* n. 85.; laudabile tamen est, si recitent etiam de his, *Gob.* n. 78. 79. 81., maximè si populus à servilibus abstineat, *Gav. Lohner.* Neque videtur Regularibus esse prohibitum plures Patronos sub ritu 1. vel 2. Classis & cum octava celebrare, *Lohn.*

§. III. Festum titulare, est Festum illius Sancti, 1259
à quo Ecclesia habet titulum sive denominationem, estque 1. classis cum octava, *Gav.* In quotidianis autem suffragiis est obligatio faciendi commemorationem, & de Patrono, & de Titulari, si sint diversi, uti esse possunt, nam SS. Trinitas potest esse titulus

Ecclesiæ, non tamen potest esse Patrona, *Gav.* s. 5. c. 18. *Lohn.* *Nec obstat*, quòd Rubrica dicat fieri debere commemorationem de Patrono *vel* Titulari, *nam* Tò *vel* tantùm significat fieri debere primo loco post Apostolos vel de Patrono vel de Titulari, prout ordo & dignitas exiget, supponit autem fieri debere de utroque, utì rectè *Lohn.* p. 2. t. 2. §. II. n. 3. Et quando dicitur Patronum in commemoratione præferri debere Titulari, hoc intelligendum est, si in pari gradu sint constituti, v. g. uterque Martyr.

1260 §. IV. Duplex Officium fit de Sancto, cujus habetur Reliquia approbata insignis, utì sunt caput, brachium, crus, vel pars, in qua passus est Martyr, modò sit integra & non parva, utì habet decretum S. Congreg. relatum n. 1250.; censetur autem adhuc esse integra pars, licèt pluribus fragmentis constet, si per unionem artificialem ita copulentur, ut appareat integra, *Quartus*, *Lohner*. Et circa Officium propter Reliquias emanaverat aliud etiam decretum 19. Oct. 1691. à S. Congreg. sub *Inn. XII.*, non posse Officium fieri de Sancto, cujus insignis Reliquia habetur, nisi Sanctus ille esset descriptus in Martyrologio Romano, nisi à S. Sede specialiter concessum esset, sed Procurator generalis Societatis JESU rescripsit decretum illud esse subtractum è typographia Apostolica, adeoque censeri tacitè revocatum, ac ideo Coloniæ ab anno 1693. in templo Societatis JESU iterum legimus de SS. Constantio & Fausto, quamvìs hi Martyrologio Romano inscripti non sint.

1261 §. V. Quando dicitur, quòd in sola Ecclesia, in qua est Reliquia, recitari possit Officium, non est sensus, quòd intra ipsam Ecclesiam recitari debeat, sed quòd illis solis liceat recitare, qui sunt adscripti tali

tali Ecclesiæ, *Neuss. Gob.* t. 3. n. 696. app. 4. litt. h.

Q. 203. *Quid agendum sit, si duo Sancti, quorum Festa incidunt in diversa tempora, sint Patroni aquè principales ejusdem Ecclesiæ.* *R.* Casus potest esse hic, si aliqua Ecclesia sit consecrata æquè principaliter sub invocatione *S. Andreæ* & *S. Iacobi*, an de utroque suis temporibus dici possit Officium cum octava. Pro parte negativa est, quòd Rubricæ permittant unum tantùm principalem celebrari, nam *Gav.* in Rubr. Breviarii s. 3. c. 12. n. 3. ait, *dantur plures Patroni loci &c. è quibus unus debet esse principalis, alii minùs principales.* item n. 6. *si Patroni plures seu Titulares concedantur..... Officium quidem singulorum duplex erit, sed octava non conceditur, nisi Festo principalis Patroni & principalis item Titularis Ecclesiæ.* Eadem habet *Arnaudus* in thes. Sacror. rituum t. 2. p. 1. t. 12. à pag. 336. item *Quart.* apud *Pasq.* de Sacrif. q. 258. Sed videtur dicendum, quòd licèt ordinariè unus tantùm sit principalis Patronus, possint tamen esse plures, *Gav.* enim l. c. addit, *titulus Ecclesiæ solet esse unicus, sed tamen potest esse etiam plurium SS., ùt apud nos Romæ SS. Blasii & Caroli, in quo duo Festa celebrantur.* Similiter *Pasq.* n. 5. dicit posse esse plures Patronos principales: & n. 8., si plures sint Titulares æquè principales, posse de pluribus fieri Officium cum octava: unde *Romæ*, inquit, *in nostra Ecclesia celebratur duplex festum 1. classis, utrumque cum octava, duorum Titularium, nempe S. Andreæ Apostoli & S. Sebastiani*: non enim est ratio, cur de uno celebraretur & non de altero. 1262

Major difficultas est, an utroque Festo sint in templis Societatis JESU Indulgentiæ plenariæ, nam vi Bullæ *Pauli V.*, quæ habetur in Supplem. Instit. 1263

stit. pag. 19., nostra templa habent Indulgentias plenarias in Festo invocationis : Ratio dubitandi est, quia *Paulus V.* concedit in *Festo* invocationis & non in festis: deinde quia Bulla habet, *volumus autem, quòd si aliàs Christi fidelibus dictas Ecclesias visitantibus aliquam aliam Indulgentiam perpetuam concesserimus, præsentes nullæ sint.* Sed videtur dicendum, quòd utroque Festo habeantur, quia est eadem ratio de singulis : ideo autem dicitur *Festo* quia ordinariè est unicum, de cætero intelligi potest, vel Festo Titularis unius vel Festo Titularium multiplicium : ex quo etiam patet ad rationem alteram, nam si sit duplex Titularis, censetur una concessio : notatque *Pellizz.* T. 2. tr. 8. c. 5. n. 259. particulas illas, aliquam aliam Indulgentiam concesserimus, non intelligi, si Indulgentiæ alterius rationis sint concessæ etiam ab eodem Pontifice.

1264 *Q.* 204. *Quid observandum sit circa translationem Festorum eodem die occurrentium.* *R.* Seqq.

§. I. Transferuntur sola duplicia, semiduplicia, quædam Dominicæ, Vigiliæ incidentes in Dominica, quæ in Sabbato anticipantur. Et si transferri possit, debet illud Festum transferri, quod est minùs dignum; hoc autem colligitur, vel ex diversitate classis, vel, si sint in eadem classe, ex ordine, qui est in litaniis; tamen Sancti veteris testamenti sequuntur post Apostolos, *Gav.* Et ad rem non facit, quòd unus sit Vir vel Sacerdos, alter vidua vel laicus.

1265 §. II. Dedicationi Ecclesiæ cedit Festum Patroni & Titularis, *S. Th. Gav.* Item Festum SS. Petri & Pauli, *Gob.* in Exp. t. 3. n. 696. app. 3., ubi litt. h. dicitur Festum SS. Apostolorum debere haberi die sequente, commemorationem autem S. Pauli alio insequente, eò quòd Ecclesia priùs fieri velit de S. Petro, sed *Gob.* in hoc contradicit.

§. III.

§. III. Si eâdem die occurrat Patronus principalis loci & Titularis Ecclesiæ Regularium, agitur de Patrono loci & de Titulari transfertur, *Gav.* Patronus universalis cæteris paribus præfertur Patrono particularis Ecclesiæ, hinc Patronus templi cedit Festo SS. Petri & Pauli pertinentium ad totam Ecclesiam, *Arnaud.* Si, v. g. Confessor à particulari Ecclesia solenniter celebretur, præfertur alteri Confessori licèt notato in Martyrologio, *Neuss. Gob.* t. 5. n. 650. litt. h. 1266

§. IV. Si eâdem die agatur de pluribus SS. Sociis, v. g. Cosma & Damiano, & solus S. Cosmas sit Patronus, vel de eo solo habeantur Reliquiæ, Officium fit de hoc sub ritu duplici, & de S. Damiano transfertur, de quo solo postea fit, oratio autem est utrique accommodanda in singulari, si de S. Damiano celebretur post totam octavam S. Cosmæ; si celebretur intra, debet ex communi sumi diversa. Similiter si Patronus esset S. Philippus, de hoc fit 1. Maji sub ritu duplici 1. classis cum octava, de S. Jacobo transfertur, & fit sub ritu duplici 2. classis proximâ die non impeditâ, *Gav.* 1267

§. V. Inter Festa de præcepto translata & diversæ classis, illud, quod in ritu est dignius, priùs celebrandum est: quando autem sunt ejusdem classis, id priùs celebrandum, quod priùs erat translatum: neque hìc attenditur ordo, qui aliàs servatur in commemorationibus, sed sola classis ritûs duplicis vel semiduplicis; nec Apostolus hìc præfertur Evangelistæ, *Neuss. Gob.* n. 658. in app. litt. y, & declaravit hoc S. Congreg. 18. Sept. 1666. teste *Mothier.* 1268

§. VI. Circa Festa ad libitum emanavit 24. Jan. 1682. hoc decretum, *Cùm alias S. Rituum Congreg. decreverit Officia SS. ad libitum non esse transferenda, quando dies eorum festivitatum sunt impediti* 1269

diti die Dominico aut aliquo alio die Festorum mobilium, quæsitum fuit declarari, quæ regula servanda sit, quando occurrunt eodem die cum Officiis SS. Calendarii proprii vel translatis vel demum semel per hebdomadam vel per mensem recitari concessis: & S. Congreg. respondit, prædicta Officia SS. ad libitum, etiam duplicia occurrentia in diebus Dominicis, octavis & natalitiis SS. alicujus Religionis vel diœcesis, ex vi Calendarii proprii à Sede Apostolica approbati, quamvis sub ritu semiduplici de præcepto celebrandis, non esse transferenda, sed omitti debere: si autem occurrant eodem die, in quo aliàs aliquod Festum translatum poni deberet, tunc liberum fore declaravit eadem Officia ad libitum recitare, & Officium translatum ulteriùs ad aliam diem non impeditam transferre; prout etiam omisso Officio, quod semel per hebdomadam aut mensem ex Apostolico indulto recitari concessum est, Officium ad libitum eodem die occurrens recitari posse decrevit. Et occasione festi ad libitum, cùm anno 1704. Octava Epiphaniæ incideret in 13. Jan., quæ erat Domin. 2. post Epiphan., ideoque neque hac Domin., neque sequente, quæ erat septuagesimæ, haberi posset de Domin. 2., Dubitatum fuit, quando de hac haberi deberet; Directorium Colonienſe & Rubricista Romanus putarunt haberi posse feriâ 2., die 14. Jan., translato *S. Hilario;* aut si hæc dies esset impedita alio speciali festo duplici, haberi posse die 15. Jan., translato *S. Paulo Eremita*, nam Rubrica Breviarii de Officio illius Domin. ait, *quando Septuagesima venerit in 1. Domin. post Oct. Epiph., tunc* habendum de Domin. 2. *in 1. Sabbato non impedito festo 9. lectionum; alioquin 1. die post Octavam . . . . festum verò semiduplex in ea occurrens transfertur in 1.*

diem

diem similiter non impeditam: Sabbatum autem illud videtur fuisse impeditum per festum *S. Canuti*, quamvis esset ad libitum. E contrà directoria Romæ, Viennæ & Leodii impressa transtulerunt in Sabbatum ante Septuagesimam, omisso *S. Canuto*; Et certum est ita fieri potuisse, quia festum ad libitum potuit omitti: debuisse autem ita fieri, suaderi potest inde, quia festum ad libitum non videtur impedire diem, cùm possit omitti, sic enim qui habent privilegium orandi de Fundatore suo die per septimanam non impeditâ festo 9. lectionum, possunt omittere festum ad libitum & legere de suo Fundatore, ergo talis dies non venit nomine diei *impeditæ*. Sed responderi potest festo ad libitum impediri diem, nam de Translatione dicitur, translatum haberi primâ die non impeditâ Officio 9. lectionum, & tamen si interveniat festum ad libitum, potest de hoc haberi Officium, translato ulteriùs dilato, uti habet Declaratio S. Congreg., ergo per festum ad libitum, quod quis vult habere, sufficienter impeditur dies. Hæc opinio etiam videtur probabilis.

§. VII. Si translatum sit Festum unum ad libi- 1270
tum & alterum de præcepto, *Gavant.* & *Arnaud.* volunt priùs fieri de eo, quod fuit de præcepto; sed rectè notat *Gob.* n. 650., si translatum ad libitum sit altioris classis, debere de hoc priùs fieri: cessat tamen nunc quæstio, nisi festum ad libitum ex speciali indulto transferatur; aut nisi incidat in festum immobile alicujus Ecclesiæ, v. g, si festum SS. Marii & Soc. 19. Jan. alicubi celebraretur sub ritu duplici; videtur enim tum transferri posse festum S. Canuti, quod est ad libitum, nam illa exceptio festorum *mobilium* videtur facere regulam de immobilibus, quòd in hæc incidens transferri possit, ex-

ceptis

ceptis iterum illis, de quibus paulò pòst fit mentio.

1271 §. VIII. Si Festum Dedicationis incidat in Dominicam privilegiatam v. g. infra Octavam Epiphaniæ, transferri debet Dedicatio in Dominicam post Octavam Epiphaniæ, hoc enim censetur voluisse Episcopus ponens in tali Dominica Dedicationem, *Gob.* T. 3. n. 696. app. 3. lit. K. *Nec obstat*, quòd fortè in illam sequentem Dominicam incidat aliud Festum duplex, illicita autem sit translatio in diem alioqui impeditum, *nam* hìc non est translatio, propriè & canonicè loquendo, sed dici debet, quòd Dedicatio ab initio fuerit pro tali anno & concurrentia constituta in illa Dominica, ergo transferri debet illud alterum duplex minus dignum. De Dedicatione vide multa apud *Gob.* suprà.

1272 §. IX. Si Festum, v. g. S. Bibianæ in Decembri transferri debeat, nec haberi possit ante dies illos, quibus occurrunt antiphonæ privilegiatæ, haberi debet etiam uno ex his diebus, uti rectè *Gob.* T. 5. n. 658.; nam Rubrica circa antiphonas majores, O, dicit, si occurrat Festum 9. lectionum usque ad Vigiliam Nativitatis, debere per has antiphonas fieri commemorationem, ergo supponit eousque agendum de tali Festo.

1273 §. X. Si translatio Festi fiat à tempore non paschali ad paschale recitatur prout tempore paschali: si fiat à tempore paschali ad non paschale recitatur prout tempore non paschali, *Gavant.*

1274 *Q.* 205. *Quid observandum sit circa Octavas.*

R. Seqq.

§. I. Infra Octavam Paschæ & Pentecostes non fit Officium de ullo Festo. Infra Octavam Epiphaniæ fit de solo Patrono vel Titulari vel Dedicatione vel translatis 1. classis, *Guyet.* apud *Gob.* T. 5. n. 659. lit. T. Hæc tamen omnia excluduntur à die Octava.

Infra

Infra Octavam Corporis Christi fit de solis duplicibus non translatis, nisi sint altioris ordinis, v. g. Joannis Bapt. Infra reliquas Octavas fit de Festis etiam semiduplicibus, & etiam translatis, si inciderent in Dominicam infra Octavam, & haberi possint die Lunæ : de cætero semiduplicia infra Octavam die impedito occurrentia, si non possint haberi die proximè sequenti, transferuntur post totam Octavam, & post omnes Octavas, si plures sibi succedant, duplicia autem, licèt non possint primo, possunt haberi aliis diebus sequentibus infra Octavam. Etiam de semiduplicibus ad libitum fit infra Octavam, si infra hanc fieri posset de alio semiduplici de præcepto.

§. II. Si Festum habens Octavam transferatur post dies 8. à die festi, non celebratur illo anno cum Octava; si ad pauciores dies transferatur, dies Octava non transfertur, sed numeratur à die, quo Festum incidebat & celebrari debebat, si translatum non fuisset, & in Octavo die ab illo celebratur Octava. 1275

§. III. Semper fit commemoratio Octavarum Natalis Domini, Epiphaniæ, Corporis Christi, de quocunque Festo fiat infra eas; si autem concurrant & quasi commisceantur plures Octavæ, diebus infra Octavam fit Officium de digniori secundùm classem vel ordinem Litaniarum, cum commemoratione alterius Octavæ. Ubi SS. Trinitas est titulus Ecclesiæ, celebratur cum Octava, non obstante Octavâ Corporis Christi, *Gavant.* sect. 6. c. 19. n. 3. Symbolum tamen S. Athanasii non dicitur diebus infra Octavam, quia tantùm Dominicis assignatur, *Gav.* s. 5. c. 20. n. 4. 1276

§. IV. Si duobus diebus consequenter agatur de eadem Octava, Vesperæ non dicuntur à Capitulo de sequenti, sed dicuntur totæ 2. Vesperæ, ac si sequere- 1277

tur simplex: fit autem aliquando, ut non absolvantur Octavæ sed abrumpantur, nempe à die 17. Decembris, quando antiphonæ privilegiatæ assignantur; Item à die Cinerum; Item Vigiliâ Pentecostes adveniente, nam de his fit quamprimum in pridianis Vesperis, & nequidem fit commemoratio de Octava, *Gavant.*, & specialiter Octavæ Paschæ & Pentecostes terminantur die Sabbathi ad Nonam, ob Festa sequentia.

1278 §. V. Si Octava dies Corporis Christi occurrat vel concurrat cum die Octava S. Joannis, fit tantùm commemoratio Octavæ S. Joannis; alioqui cæteris paribus dignior est Octava, quæ ab universali, quàm quæ à particulari Ecclesia celebratur; & speciatim dies Octava Natalis Christi est secundæ classis, Epiphaniæ est privilegiata; reliquæ omnes sunt duplices per annum, nulli tamen cedunt duplici, nisi 1. vel 2. classis, tuncque fit tantùm commemoratio Octavæ; alia duplicia etiam majora transferuntur, & fit de Octava, *Gob.* n. 629. In Octava Corporis Christi fit tantùm de S. Joanne Bapt., si eodem die occurrat, vel de SS. Petro & Paulo, aut de alio ex solennioribus, cum commemoratione Octavæ.

1279 §. VI. Si diem Octavam sequatur duplex similis classis, dividunt Vesperas; si duplex majus, totæ Vesperæ sunt de sequenti cum commemoratione Octavæ: Excipe Octavas Epiphaniæ, Paschæ, Ascensionis, Corporis Christi, quæ habent totas 2. Vesperas cum commemoratione sequentis duplicis, etiam majoris. Si sequatur duplex 1 classis, in 2. Vesperis nihil fit de Octava die: Si 2. classis etiam translatum, fit tantùm commemoratio Octavæ: Dies autem Octavæ omnes (exceptis Christi & B. Virginis) sunt ejusdem solemnitatis, hinc divident Vesperas, nisi aliter notetur. Octava autem Dedicationis est dignior quàm

quàm Patroni; Patroni, quàm Titularis, (nisi sit intra hos magna distantia dignitatis) Assumptionis quàm Dedicationis.

§. VII. Si aliqua dies Octava incidat in Dominicam privilegiatam, de qua debeat fieri Officium, in primis Vesperis dicuntur psalmi sabbathi, Capitulum de Dominica, cum commemoratione Octavæ; & si in Sabbatho fuit Festum semiduplex, de hoc sunt Vesperæ, attamen à Capitulo fit de Dominica, & prima commemoratio est de priore semiduplici, quia de eo fuit Officium, secunda est de Octava, quæ nec habuit nec habebit Officium, *Gavant.* 1280

Q. 206. *Quid observandum sit circa commemorationes in Horis.* *R.* Seqq. 1281

§. I. Duplex 1. classis, si occurrat eâdem die cum quacumque Dominica, cum die Octava, cum die infra Octavam Natalis Domini, Epiphaniæ, Corporis Christi, habet commemorationem de his ubique: item de feria majore & Vigilia Epiphaniæ, ad Laudes: de aliis omnibus nihil fit. In primis illius Vesperis fit commemoratio de antecedente Dominica majore, de duplici inferiori 1. & 2. classis, de die Octava Nativitatis, Epiphaniæ & Corporis Christi, de feria majore: de aliis omnibus nihil. In secundis illius Vesperis fit commemoratio de Dominica sequente quacumque, de die Octava, de duplici, de semiduplici, de feria majore: de omnibus aliis nihil.

§. II. Duplex 2. classis habet in omnibus commemorationem de iis, de quibus duplex 1. classis. Præterea in 1. Vesperis habet commemorationem de duplici quocumque, die octava, feria majore, de aliis omnibus nihil. In Laudibus habet commemorationem de feria majore; de festo simplici: de aliis omnibus nihil. In 2. Vesperis (si non sequatur 1282

Festum aliud excludens) habet commemorationem de duplici; semiduplici; de die infra Octavam, si tamen cras de ea fiat officium; de simplici; de B. Virgine in Sabbato, si cras de ea fiat Officium.

1283 §. III. Duplex majus & minus, itemque semiduplex, habet ubique commemorationem de omnibus, etiam de simplici & de die infra Octavam. Dominica dividit Officium cum semiduplici antecedente, sequentis autem semiduplicis fit tantùm commemoratio.

1284 §. IV. Si Officium fiat, v. g. de Confessore non Pontifice, & facienda sit commemoratio de aliis pluribus similiter Festis, antiphona pro secundo sumitur, in 1. Vesperis ex laudibus; pro tertio, ex 2. Vesperis. In laudibus, pro secundo sumitur ex 1. Vesperis; pro tertio, ex secundis. In 2. Vesperis sumitur pro secundo ex Laudibus; pro tertio ex 1. Vesperis. Et idem est de versibus, si desint diversi; quòd si adhuc non sufficiant, accipiuntur ex primo vel seqq. Nocturnis.

1285 Q. 207. *Quid observandum sit circa lectiones & responsoria.* R. Seqq.

§. I. In duplici 1. & 2. classis, primæ tres lectiones sunt ex communi SS. in 1. Nocturno: itemque in duplicibus majoribus per annum, & Festis Patronorum etiam minùs principalium: Excipe semper, nisi aliter assignetur, aut ob angustiam temporis legendum sit initium libri in scriptura occurrente, quòd aliàs omitti deberet, nam hoc semper legendum est, etiam anticipatò, si posteriores dies septimanæ erunt impediti; tamen tantùm legentur intra septimanam assignatam. Per initium libri intelligitur prima tantùm Epistola S. Pauli, & primus liber Regum, hinc si initia posteriorum Epistolarum vel librorum assignato loco legi non possint, non est

opus

opus postea legere, utì notant plerique, quamvìs alii oppositum teneant & practicent.

§. II. Si in festo, v. g. 1. classis, conveniant Octa- 1286
va, quæ duplex est, & Dominica, nona lectio est de Dominica, toties enim Dominica vel feria major habent nonam lectionem, quoties de iis fit commemoratio tantùm, & tum semper legitur Evangelium Dominicæ aut feriæ majoris in fine Missæ. Si die aliquo, etiam per Octavam, quo non est Scriptura currens, hæc præscribatur, accipitur de communi SS.; & in die octava, si nullæ sint propriæ lectiones, primi & tertii Nocturni erunt de Festo, secundi autem ex communi SS. In Festo simplici, si Sanctus propriam lectionem non habeat, tertia est ex communi SS. In officio de B. Virgine in Sabbato, 1. & 2. est de Scriptura occurrente, tertia de mense, & omittitur de Sancto.

§. III. In Festo 9. lectionum, si omittatur, *Te* 1287
Deum, aut si Sanctus propriam lectionem non habeat, 9. lectio de Sancto dici non debet. Si in aliquo Officio 9. lectionum non dicatur, *Te Deum*, omittitur lectio 9. de Sancto, etiamsi propriam haberet, quia responsorium nonum non conveniret lectioni de Sancto. Infra Octavas Nativitatis, Paschæ, Pentecostes, Corporis Christi, de simplici fit tantùm commemoratio sine 9. lectione, & de Octava Corporis Christi est certum ob Constit. *Clementis X.* Denique 9. lectio de Sancto non est dicenda, nisi sit propria.

§. IV. Responsoria 1. Nocturni in Dominica, 1288
quæ primâ vice tum ponuntur, si ob Festum duplex sint omissa, debent dici primo die, quo de feria fiet, sive in eadem sive in sequenti etiam septimana, etiam in Dominica, si in ea non sint primò ponenda alia, aliàs omittuntur illo anno. Si in feriis non assignen-

tur propria, feriâ 2. & 5. sumuntur ex 1. Nocturno Dominicæ; feriâ 3. & 6. ex 2. Nocturno; feriâ 4. & Sabb., si in hoc fiat de feria, primum erit septimum de Dominica, secundum & tertium erit secundum & tertium feriæ secundæ sequentis Dominicam, si propria habuerit; si autem propria non habuerit, accipi debet secundum & tertium primi Nocturni in Dominica. Propria responsoria posita pro feriis primæ hebdomadæ mensis repetuntur ordine in feriis hebdomadarum ejusdem mensis, donec alia ponantur. In Festo trium lectionum sumuntur duo responsoria ex communi Sanctorum, feria 2. & 5., ex primo Nocturno; feriâ 3. & 6., ex secundo; feriâ 4. & Sabb., ex tertio; & quando dicitur, *Te Deum*, in secundo responsorio apponitur, *Gloria Patri*, cum repetitione ultimæ partis responsorii.

1289 *Q.* 208. *Quid addendum sit circa Officium Defunctorum, Litanias omnium SS., psalmos pœnitentiales & graduales. R.* Seqq.

§. I. Communis sententia est, quòd sit obligatio gravis ad Officium Defunctorum in die Animarum, etiam pro illis, qui utuntur Breviario Romano, quia sunt pars Officii illius diei, *Suar.* & alii 24., quos citat & sequitur *Diana* p. 4. t. 4. R. 243. contra alios apud *Pellizz* T. 1. tr. 5. c. 8. n. 48., qui dicunt illam rubricam esse tantùm directivam, nec obligare saltem sub mortali, eò quòd *Pius V.* absolutè liberet eos ab Officio Defunctorum, qui utuntur Breviario Romano, quam sententiam *Tamb.* in Decal. l. 2. c. 5. §. 2. n. 14. & *Gob.* in Exp. t. 5. n. 614. dicunt esse probabilem, *Burgh.* tamen cent. 3. cas. 47. non audet dicere absolutè probabilem, unde in praxi non videtur satis tuta.

1290 §. II. Quoad Litanias in Festo S. Marci & in diebus

diebus Rogationum, plures citat *Pelliz.* n. 47., qui dicunt non esse mortale, si omittantur, & *Pelliz.* n. 48. cum *Gob.* n. 615. dicit non esse improbabile, nec videtur dissentire *Burgh.* cent. 1. Cas. 93., quorum Ratio est, quia non exstat præceptum, nec constat consuetudinem esse receptam velut legem: Oppositum tamen videtur esse probabilius, nam consuetudinem illam esse receptam velut legem probat praxis recitantium eas velut partem Officii talis diei, ideoque se accusant tanquam de peccato, si neglexerint.

§. III. Si Festum S. Marci incidat infra Octavam Paschæ, transfertur usque post Octavam, sed non transferuntur litaniæ. Si incidat in diem Paschatis, litaniæ transferuntur in feriam 3. proximam: abstinentia autem anno 1685. ab aliquibus planè omissa est, cùm Festum S Marci incidisset in feriam 4., sed cùm in eundem diem incidisset anno 1696., translato Festo & habitis eo die litaniis, abstinentia ex mandato Ordinarii observata est eodem die per diœcesin Monasterienſem: Litanias verò semper comitatur processio, & abstinentiam litaniæ. Si in feriam 2. vel 3. Paschæ incideret festum S. Marci, secundùm usum Romanum debent Litaniæ eo die haberi, consequenter & abstinentia, per se loquendo: Sed Parisiis pro hoc casu abstinentia, litaniæ & processio transferuntur in feriam 2. post Dom. in albis: alibi servatur consuetudo cujusque diœcesis. 1291

§. IV. Licitum est Officium Defunctorum in die Animarum præceptum, pridie recitare statim post Matutinum & Laudes officii diei etiam pridie recitatas, *Leand. Neuss. Tamb.* §. 5. n. 7. *Stoz* l. 1. p. 3. n. 416. *Gob.* n. 615., dicens illum esse morem suæ Provinciæ: è contrà quamvis *Tamb.* & *Stoz* n. 417. admittant Laudes posse de more dici pridie S. Marci & Ro- 1292

& Rogationum, tamen putant litanias non posse addi, tum quia non notatur, ut conjunctim dicantur, tum maximè, quia sunt loco assistentiæ ad processionem, quæ assistentia non potest anticipari, sed ipso die S. Marci & Rogationum observari debet. Oppositum docent *Gavant. Arnaud. Gob. Lohn.* de Horis p. 2. T. 2. §. 12. n. 3., nempe posse litanias etiam pridie addi laudibus, quia accessorium sequitur principale, quòd autem sint accessorium Laudum, patet inde, quia propterea in his omittitur, *Et fidelium animæ*; Ut autem satisfiat obligationi ad litanias, non est satis interesse processioni, sed debet ille, qui obligatur, alternatim canere vel recitare cum aliis, aut si mos sit, ut ab aliis decantentur, saltem devotè & attentè audire, *Stoz.* n. 418.

1293 §. V. An illi, qui non utuntur Breviario Romano, sub mortali ad Officium Defunctorum & litanias, utì & ad psalmos pœnitentiales & graduales suis diebus obligentur necne, spectanda est consuetudo loci, *Less. Laym. Gob.* n. 66. Et videtur probabiliùs etiam quoad priora idem dici de illis, quod diximus de utentibus Breviario Romano. Circa Officium B. Virginis videri potest etiam *Sylv.* p. 1. v. *Horæ* cas. 2.

1294 Q. 209. *Quid addendum circa vocalem expressionem & recitationem cum socio vel in choro.* R. Seqq.

§. I. *Med.* putat eum non satisfacere, qui non recitat ita altè, ut à præsentibus audiri posset, sed *Beja* p. 1. cas. 55. rectè eum confutat. *Az.* & alii, quos adducit *Busenb.* n. 1237. relatus, putant sufficere solam verborum articulationem, licèt ab ipso etiam recitante percipi nequeant: Idem putarunt plures apud *Moyam* T. 1. T. 2. d. 2. q. 2., sed dicendum est cum *Castrop.* T. 7. d. 2. p. 3. n. 6. & aliis com-

communiter, debere ita proferri, ut te posses audire, si nullum foret impedimentum, quia verba, quæ auditu percipi non possunt, non videntur esse verba, sed potiùs inchoatio verborum facta in gutture vel intra dentes.

§. II. Satisfacit, qui recitat cum socio, etiam laico, non obligato, non attento, imò non audiente, *Pelliz.* T. I. Tr. 5. c. 8. n. 91. *Dian.* p. 7. Tr. 11. R. 6. *Gob.* in Exp. T. 5. n. 691. *Stoz* l. 1. p. 3. n. 404. : Facilius tamen est satisfacere, si quis recitet solus, quàm si recitet cum socio vel in choro, nam si recitet solus, probabile est non obligari ad attentionem internam, utì dicetur n. 1341., si autem recitet cum alio, probabilius est cum *Diana* p. 2. T. 12. R. 2. contra *Caram.* in Th. fund. n. 2463. teneri audire & attendere ad id, quod socius recitat, alioquin non communicat id, quod ab illo dicitur, nec partem illam facit moraliter suam, ita *Tamb.* in Decal. l. 2. c. 5. §. 4. n. 10. *Gob.* suprà, *Stoz* n. 404. Quòd si attendat, quantùm moraliter potest, putant *Tamb.* n. 12. & alii apud *Gob.* n. 692. satisfacere, dummodo in confuso audiat, quamvìs propter culpam socii vel chori nihil distinctè percipiat, & probabile esse dicit *Pelliz.* n. 39., sed *Castrop.* n. 7. contradicit, quia quamvìs velit, tamen reipsa non facit illam Orationem suam, cùm reipsa eam non percipiat; quod contra eundem *Tamb.* magìs valet in surdastro: Attamen posse percipere fructus & distributiones admittunt *Nav. Suar. Benac.* aliique cum *Castrop.* Et notant *Az.* & *Gavant.* eum, qui recitat cum aliis, satisfacere, si attentè audiat verba plurium, ac si ab uno tantùm dicerentur, licèt non distinguat verba singulorum. 1295

§. III. Qui recitat cum blæso ex media tantùm parte proferente voces, secundùm *Caram.* & *Pelliz.* n. 88. satisfacit, quia hic à natura & Ecclesia dispensa- 1296

tis est ad omittendam partem Officii: sed probabilius est illum quidem blæsum satisfacere, te autem non, nisi sit necessitas cum illo orandi, quia ille excusatur per impotentiam aliter recitandi, tu autem non, cùm possis aliter commodè totum recitare.

1297 §. IV. Qui partem suam submissè orat & attendit ad alteram partem chori, satisfacit præcepto dicendi Horas, *Suar. Bonac. Bass. Fill.* tr. 23. n. 195. *Tamb.* n. 15. An autem per hoc lucretur distributiones, dictum est à n. 878.

1298 §. V. Sufficit, si socius recitet omnes antiphonas, capitula, responsoria, lectiones & orationes, dummodo alter tantùm audiat, quia sic etiam fit in choro, *Regin. Fill. Bonac. Arnaud. Tamb.* §. 3. n. 10. *Stoz* suprà. Imò etiam eum satisfacere, qui solus per se recitat omnes psalmos, & ab alio audit 9. lectiones, docet *Pelliz.* n. 91., sed meritò contradicit *Diana* p. 9. Tr. 7. R. 38., sicuti enim non satisfacit, qui continuatam mediam partem Horæ orat, & alteram mediam partem audit à socio, ita nec hic: Ratio utriusque est, quia non licet aliter uti privilegio recitandi cum socio, quàm prout Ecclesia concedit, & admittit consuetudo, non est autem concessio Ecclesiæ aut consuetudo sic recitandi: hinc *Gob.* n. 691., postquam proposuisset utramque sententiam, sapienter subdit, *ego in tantis rebus novitatem ac singularitatem non probo.* Similiter si quis alternatim recitarit psalmos cum uno socio, non potest audire lectiones à tertio, utì fatetur *Pelliz.*, quia sic in tertium recitarentur Horæ, quod est alienum à praxi Ecclesiæ. Potest tamen quis aliqua cum socio, alia solus recitare, *Pelliz.* Et possunt etiam lectiones singulæ juxta numerum sociorum dividi, v. g. novem lectiones in novem socios, *Suar. Az Stoz* suprà.

1299 §. VI. Probabile esse putant *Tamb.* n. 14. aliique apud

apud *Pellizz.* n. 42., eum satisfacere, qui cum externa tantùm devotione affistit toti Horæ à Musicis decantatæ, sed tenendum est oppositum, utì etiam innuit *Tamb.* n. 17., quia talis audiens non orat vocaliter, nec orationem illam Musicorum facit suam, cùm non alternet cum illis.

§. VII. Per organum vel socios suppletur, si non 1300
satìs percipis ea, quæ leguntur, dum thurificas, quæris psalmos &c., unde non est opus te postea supplere, *Suar. Vasq. Escob. Regin. Caram. Laym.* l. 4. T. 1. c. 5. n. 7. *Diana* p. 2. T. 12. R. 13. *Bonart.* l. 2. c. 37. *Gob.* à n. 706. *Illsf.* T. 5. n. 39., item licèt psalmus integer dicatur, dum tu tussis vel excreas, vel sanguis è naribus fluit, *Sanch. Gob.* suprà. Etiam illum excusat *Diana*, qui choro canente prælegit lectionem, ne erret, quod admittunt *Sanch.* & *Escob.*, si alioquin fuisset erraturus. Addunt *Nav.* & *Bonart.* posse aliquem sine obligatione aliquid repetendi inter canendum obiter salutare venientem, aut uno alterove verbo necessario alloqui alterum.

§. VIII. Nimia celeritas causans ut socius non 1301
possit verba satìs percipere & attendere, est ordinariè veniale tantùm, neque obligat ad repetitionem, *Fill. Bass.* Si tamen secundus incipiat, priusquam alter versum absolverit, idque fiat in magna quantitate, non satisfit, quia quæ simul proferuntur, non constituunt orationem ab Ecclesia præscriptam, quæ essentialiter debet esse successiva & habere unam partem post alteram, *Tol. Regin. Bonac. Castrop.* p. 3. n. 9.

Q. 210. *Quid addendum sit circa mutilatam* 1302
recitationem. R. Seqq.

§. I. Tunc dicitur quis mutilare, quando vel immutat vel absorbet aliquas syllabas aut literas, nec ita articulatè exprimit, ut ab audiente intelligi possit

possit sensus eorum, quæ legit, si autem mutilet ex inadvertentia vel balbutie vel inveterata consuetudine, quæ valde difficulter corrigi possit, excusatur quis à peccato, *Less.* l. 2. c. 37. n. 56. *Tamb.* in Dec. l. 2. c. 5. §. 3. n. 6.; Et quando mutilatio fit tantùm in ultimis syllabis, rarò peecabitur, quia rarò mutabitur sensus, *Suar. Az. Less. Castrop. Gavant. Gob.* in Exp. Tr. 5. n. 618.

1303 §. II. Si quis hinc inde verba & versus mutilando, perveniat ad partem notabilem, tenetur supplere, non recitando omissa vel mutilata, nam hoc fieri non potest, neque esset aliud, quàm rudem & sensu carentem confusionem inducere, sed orando aliquid æquivalens omissis, v. g. unum, duos aut plures psalmos, *Nav. Bonart.* l. 2. c. 24. n. 10.

1304 *Q.* 211. *Quid addendum sit circa interruptionem.* *R.* Seqq.

§. I. Putat *Nav.* venialiter peccari, si Hora aliqua inchoëtur & non absolvatur, licèt quis habeat voluntatem postea repetendi; sed oppositum est probabilius, quia una pars Horæ potest habere sensum absolutum, quo finito non est, cur cessari non possit; si autem quis cesset cum animo repetendi, non ideo postea tenetur repetere, dummodo oret reliqua intra tempus debitum, quia re ipsâ posuit partem operis præceptam, ergo si addat reliquam satisfecit: sed de intentione iterum dicetur à n. 1322.

1305 §. II. Matutinum potest etiam sine causa dividi totâ nocte à Laudibus, sive Matutinum & Laudes sint duæ sive una Hora, *Less. Abell. Bonart.* l. 2. c. 17. *Stoz* l. 1. p. 3. n. 410.; idque etiam laudabile esse dicunt *Nav. Suar. Sanch. Fill. Tamb. Pelliz.* aliique multi. Si autem dividatur, debet in fine addi, *Pater noster*; non est autem opus addere orationem diei, id enim specialiter tantùm in Nativitate Domini præci-

præcipitur, *Sanch. Bonart. Pellizz. Stoz, Az. Gob.* Tr. 5. n. 672. *Lohner* de Horis p. 2. t. 1. §. II. contra *Nav. Lez. Bonac. Gavant. Dian.* p. 5. T. 14. R. 48., qui dicunt debere addi, sed sine commemorationibus; quod probabile est, si dicamus Matutinum & Laudes esse duas Horas, nam si Matutinum est integra Hora, videtur debere habere suam orationem, nisi illi & Laudibus simul per modum unius oratis adjungatur oratio utrique communis. Est etiam probabilius cum *Bonac. Az. Tamb.* & aliis, quòd initio Laudum divisarum non debeat dici, *Pater* & *Ave*, quia nullibi præscribitur, imò nec dicitur initio Completorii, quamvis sit Hora distincta.

§. III. Si in eadem Hora vel psalmo fiat magna interruptio, *Nav. Suar. Vasq. Baldel. Gavant.* & alii dicunt esse mortale, nisi repetatur totum, quia tollitur unitas, quæ spectat ad ritum & formam præscriptam; si autem interruptio sit parva, & fiat sine causa, etiam in parvis Horis, notant *Az.* & *Less.* l. 2. c. 37. n. 58. fore veniale tantùm. E contrà *Arag. Barb. Laym. Sanch. Bonac. Quintanad. Pelliz. Tann. Bass. Sporer, Tamb.* aliique II. cum *Diana* dicunt quantamcunque interruptionem non esse mortale; idemque sentiunt *Less Beja* p. 1. cas. 51. *Gob.* in Exp. T. 5. n. 669. *Ills.* T. 5. à n. 17., quia singuli psalmi, imò & ferè versus habent completam significationem, & satis uniuntur, vel per intentionem continuandi, aut si hæc absit, saltem per hoc, quòd intra diem aut tempus, quo durat obligatio, addantur, sicuti est una disputatio, una Confessio, licèt unâ vice non absolvatur; & similiter dividi posset Rosarium pro pœnitentia vel ex voto orandum; unde *Gob.* cum aliis n. 671. dicit, quòd licitè incipias Matutinum, dum Confessiones audis, quamvis scias te aliquoties interrupturum; Imò si 1306

quis

quis hodie incepisset crastinum matutinum, putant *Tamb. Gob. & Stoz* posse sine culpa mortali in qualibet ejus parte cessare, & sine causa reliqua differre in crastinum; hoc tamen non facilè practicarem.

1307 §. IV. Causæ justæ interrumpendi sunt, si charitas, imò & affabilitas seu humanitas sit alteri exhibenda; si negotium aliquod superveniat, quod incommodè differetur; si velis tollere distractionem, aut notare, quod te reddit sollicitum, ne obliviscaris &c. Notat tamen rectè *Gob.* n. 848. cavendum esse, ne quis assuescat obsequi ejusmodi importunis sollicitationibus, & sic continuò interrumpat, est enim quædam irreverentia: Nullum autem videtur esse peccatum inter Horas privatim aliquam oratiunculam aut aliquod pium suspirium intermiscere, *Bonart.* c. 24. n. 15. *Gob.* n. 696.; Si tamen pars notabilis adderetur officio, secundùm *Castrop.* esset veniale, utpote contra præscriptam formam; & si faceret cum voluntate inducendi alium ritum, rectè dicit peccaturum graviter.

1308 *Q.* 212. *Quid addendum sit circa inversionem ordinis. R.* Seqq.

§. I. Satisfit quoad substantiam, licèt invertatur ordo, hinc orare, v. g. Vesperas ante Primam sine causa, est veniale tantùm, *Castrop.* T 7. d. 2. p. 4. n. 4. *Pelliz.* T. 1. Tr. 5. c. 8. n. 83. Idem est, si oretur Prima aut etiam Tertia vel Vesperæ ante Matutinum, *Castrop. Bass. Tamb.* in Dec. l. 2. c. 5. §. 3. n. 12.; aut si unus psalmus ante alium, iidem cum *Gob.* in Exp. T. 5. à n. 664.

1309 §. II. Causa sufficiens invertendi ordinem est, si quis ab amico invitetur ad recitandam Primam vel Horas minores, cùm ipse necdum recitarit Matutinum, *Suar. Bonac. Castrop. Bass. Pelliz.* n. 108. *Stoz* l. 1. p. 3. n. 411.; quod saltem verum est, si hoc negare

re non possit absque aliqua nota saltem inurbanitatis. Similiter si quis manè non habeat Breviarium ad manum nec commodè possit exspectare, potest ex Diurnali, quod habet, recitare Horas diurnas, postea recitaturus Matutinum, *Tamb.* & *Stoz* suprà: Item si non habeat lectiones ad manum, potest recitare psalmos Matutini & Laudum, imò & reliqua, dilatis Lectionibus, *Castrop.* n. 5. *Gob.* n. 664. Similiter si seroveniat ad chorum horâ jam inceptâ, potest pergere cum aliis canere, & postea, quæ omissa sunt supplere, *Sanch. Laym. Gob.* suprà: Idem est, si veniat unâ Horâ absolutâ, cantare potest cum choro posteriorem, & postea supplere priorem, *Bass.*

§. III. Si ordo ejusdem Horæ sine causa invertatur, v g. in Matutino priùs recitentur lectiones quàm psalmi, est veniale tantùm, utì habet communis cum *Castrop.* suprà, quia unitas, quàm Horæ habent, præcipuè est per aggregationem, quæ manet, licèt fiat ejusmodi inversio. 1310

§. IV. Si oblitus es recitare aliquam Horam vel partem Horæ notabilem, potes eam solam postea supplere, etiam sero vespere, si tunc priùs recorderis, nec opus est aliquid aliud repetere, *Palud. Fill. Ang. Bass. Nav.* in man. c. 25. n. 99. *Vasq.* de benef. c. 4. n. 67. *Sanch.* in Conf. l. 7. c. 2. d. 18. *Bonac.* d. 1. q. 3. p. 4. n 7. *Abell* de Horis q. 2. *Gob.* suprà. Quòd si pars notabilis ex culpa sit omissa, *Arm.* & alii, dicunt debere repeti totum, *Vasq.* n. 68. dicit satis esse, si suppleatur omissum; expedit autem statim supplere, ut maneat continua oratio. Denique si in media Hora advertas te omisisse aliqua, potes pergere usque ad finem, postea suppleturus defectum, *Bonac.* n. 8. *Pellizz.* T. 5. n. 108. 1311

Q. 213. *Quid addendum sit circa tempus recitandi.* R. Seqq. 1312

§. I.

§. I. Accuratum tempus recitandi, communiter sic statuitur: Pro Matutino & Laudibus, à pridie vesperi usque ad horam post ortum manè Solem: Pro Prima, à tempore auroræ usque ad 11.: Pro Tertia, ab ortu Solis usque ferè ad meridiem: Pro Sexta & Nona, etiam ferè usque ad meridiem, quamvis pro Nona olim fuerit tempus circa prandium, aut etiam post illud, utì colligitur etiam ex verbis hymni, *largire lumen vespere.* Vesperæ in quadragesima, exceptis tribus primis diebus & Dominicis, recitantur ante meridiem; aliis temporibus, à meridie usque ad occasum Solis. Pro Completorio tempus est à tertia post meridiem usque ad medium noctis.

1313 §. II. *Caram.* in Th. fund. à n. 2518. & *Dicast.* apud *Gob.* n. 683. putant nullum esse peccatum in privata recitatione non observare tempora, sed alii cum *Diana* p. 7. T. 11. R. 12. probabiliùs contradicunt, si fiat sine causa: Est autem veniale tantùm, utì habent AA. communiter cum *Dian.* p. 2. T. 12. R. 14. Si autem ex causa non serves tempora orandi, non peccas; & causæ censentur concio paranda, major devotio, periculum impedimenti obventuri &c. Item causa justa differendi Horas in pomeridianum tempus est, si tempus Matutinum tibi sit ad studendum aptius, *Nav. Maj. Sanch.* in Cons. l. 7. c. 2. d. 36. Item causa justa est major commoditas in continuanda lectione vel studio. Imò ex illis, quæ disputant *Dicast.* de Euch. d. 10. n. 160. & *Gob.* in Quin. T. 5. c. 45. à n. 52. videri posset non peccare is, qui manè orat omnia, nam utìque licitum est & bonum manè, saltem ex devotione, orare omnia, postea autem non est obligatio repetendi, cùm satisfactum sit obligationi. Deinde licitè me pono in eo statu, in quo non ampliùs obligor lege, ergo licitè oro manè, ut à

ut à prandio non ampliùs obliger, ita illi : sed probabilius est in hoc peccari venialiter, si fiat sine ulla causa, legimus enim viros Sanctos à Deo punitos esse, eò quòd ita anticiparint: Rectè tamen notat cum aliis *Sanch.*, quando periculum est, ne non possit observari tempus, melius esse anticipare quàm postponere, nam *ante horam orare providentiæ est, post horam negligentiæ, in hora obedientiæ*, inquit *Hugo à S. Victore* cum *Sporer* hìc n. 146.

§. III. Omnibus sæcularibus & Regularibus licitum est recitare Matutinum & Laudes privatim vespere antecedente, utì cum communi *Gob.* in Exp. t. 5. n. 678.: Quandonam autem pridie inchoari possit Matutinum privatum diei sequentis, variè loquuntur AA., nam inchoari posse ab hora secunda putant *Quintanadv. Molf. & Faber* apud *Dianam* p. 2. t. 12. R. 39., dicitque probabile esse *Tamb.* in Decal. l. 2. c. 5. §. 5. n. 3., & *Gob.* n. 679. dicit se secuturum, si ab hora tertia usque ad cœnam deberet audire Confessiones; *Sanch.* autem dub. 37. n. 4. & 6. dicit hoc non fore nisi veniale, quia illud tempus, cùm sit hora Vesperarum, videtur pertinere ad sequentem diem. *Henriq. Barb. Bonac. Gavant.* & alii apud *Gob.* dicunt inchoari posse horâ tertiâ post prandium; *Suar. Castrop.* t. 7. d. 2. p. 4. n. 3. dicunt medio quartæ; alii dicunt tribus horis ante occasum Solis, quod probabile esse dicit *Tamb.* suprà; *Sanch.* n. 8. dicit semper licere saltem unâ horâ ante occasum Solis, tum enim reipsa appropinquat Vesper: ex universali consuetudine, inquit *Pellizz.* t. 1. tr. 5. c. 8. n. 103. potest inchoari post Vesperas in Cathedrali habitas, & ita etiam docent *S. Th.* aliique multi apud *Sanch.* n. 3. & *Castrop.* suprà, hinc aliqui apud *Sanch.* n. 4. putant in quadragesima inchoari posse statim post meridiem, quia dictis ante prandium 1314

Vesperis censetur apud Ecclesiam inceptus esse dies sequens. Tuta est sententia, quæ dicit inchoari posse pro omni tempore anni, horâ quartâ; de cætero videtur dicendum, quòd in hyeme licitum sit maturiùs incipere quàm in æstate, quia in hyeme priùs advenit Vesper, unde universaliter censeo tum inchoari posse Matutinum, quando Sol est propinquior ad occasum quàm ad meridiem, sive sit hyems sive æstas, & ita etiam docent *Comit. Fill. Pelliz.*, ac vidi antehac etiam in Directorio aliquo Romæ impresso ita notatum esse. Hinc anno 1706. prodiit Romæ typis Cameræ Apostolicæ sequens tabella, ad horas horologii nostri sic accommodanda:

Quâ horâ pridie inchoari possit Matutinum.

20. Jan., horâ 2. cum quadr.	13. Febr., medio 3.
1. Martii, hor. 2. cum 3. quadr.	18. Mart., horâ 3.
4. April., h. 3. cum quadr.	20. Apr., medio 4.
10. Maji, h. 3. cum 3. quadr.	8. Junii, horâ 4.
1. Aug., h. 3. cum 3. quadr.	21. Aug., medio 4.
7. Septemb., h. 3. cum quadr.	24. Sept., horâ 3.
11. Oct., h. 2. cum 3. quadr.	20. Oct., medio 3.
18. Nov., h. 2. cum quadr.	15. Decembr. h. 2.

1315 §. IV. Si absque causa dicatur Matutinum sequentis, ante absolutum Officium præsentis diei, peccatur, sed venialiter tantùm, quia licèt ex illis non fiat unum Officium, nec videantur inter se habere ordinem, tamen voluntas Ecclesiæ est, ut priùs exsolvatur obligatio hujus diei, quàm inchoetur alterius *Suar.* de Orat. l. 4. c. 24. n. 3. *Sanch.* n. 5. *Castrop.* n. 4. *Diana* p. 1. t. 12. R. 15. *Gob.* n. 666. *Stoz* n. 385. Sufficiens autem causa est, si quis rogetur ab alio, ut secum recitet Matutinum diei sequentis, quamvis necdum recitarit Veseras præsentis, *Bonac.* aliique cum *Pelliz.* n. 108. Et universaliter omnis causa sufficiens ad inversionem ordinis inter

Horas

Horas unius diei, etiam sufficit hìc, *Gob.* Non posse autem per unam talem recitationem satisfieri obligationi pro hac & sequente die, certum est, quia *Alex. VII.* damnavit hanc 35. prop., *Vnico Officio potest quis satisfacere duplici præcepto, pro die præsente & crastino.*

§. V. In Quadragesima possunt Vesperæ sine ullo peccato privatim dici post prandium, quia rubrica illa solum chorum obligat, *Sanch. Gavant. Gob.* n. 688. *Burgh.* cent. 3. cas. 83. *Stoz* n. 412. *Lohn.* p. 4. §. 10. n. 4. Imò congruentius est nunc ita fieri: aliud erat primitus, quando vesperì priùs cœnabatur, tum enim recitabantur ante cœnam, ne nimis diu differrentur, utì ex *Bellarm.* notat *Tamb.* in Decal. l. 4. c. 5. §. 4. n. 4. 1316

Q. 214. *An Matutinum orari debeat ante celebrationem Missæ. R.* De hoc dicetur l. 6. quando de Sacrificio. 1317

Q. 215. *Quid addendum sit circa tempus, quo desinit obligatio orandi pro una die. R.* Seqq. 1318

§. I. Obligatio orandi pro una die desinit horâ 12. noctis, hinc quod antè non orasti, poteris omittere: consequenter audiri non debet *Leander*, dicens satisfieri præcepto Horarum, si quis paulò ante mediam noctem incipiat Matutinum, & sine intermissione recitando finiat horâ primâ, hanc enim sententiam latè confutant *Carden.* in 1. crisi d. 35. à n. 21. & *Gob.* in Exp. T. 5. à n. 684., est enim contra communem sensum & usum, nam pari jure possem die Jovis ante 12. noctis incipere comedere carnes, continuando cœnam usque ad 1. diei Veneris, quod nemo dicet: imò sequeretur per unicam illam recitationem satisfieri posse obligationi duorum dierum, quod tamen damnatum est, secundùm dicta n. 1315.

1319 §. II. In orandis Horis, utì in aliis præceptis Ecclesiasticis, quæ horam requirunt, attendi debet hora, quâ præcipitur, non præter propter sed ad momentum, utì explicatum est l. 1. à n. 582. Quandonam autem censeatur esse momentum mediæ noctis, & quid tenendum sit, si sint plura aut etiam aliquo loco nullum sit horologium, videri possunt dicta hìc à n. 485.

1320 *Q.* 216. *Quid sit addendum circa locum & situm in orando.* *R.* Hæc duo,

§. I. Non peccat, qui Horas submissè orat loco etiam sordidissimo, *Suar.* de Orat. l. 3. c. 7. n. 9., *Stoz* l. 1. p. 3. n. 414. Etiam dum ventrem exonerat, *Angles*, *Trull Caram. Sanch.* in Conf. l. 7. c. 2. d. 44. *Sporer* in Th. Sacram. de Horis. n. 148. *Tamb.* in Dec. l. 2. c. 5. §. 6. n. 2. Ratio est, quia potest ibi mente orari, ergo & voce; nec de se est irreverentia, Deus enim ubique est, ubique à se ipso & Angelis laudatur, nec plùs sordes quàm munditiem curat: Denique oratio dirigitur ad Deum sine ullo speciali respectu ad locum. Consilii tamen est talibus locis non orare vocaliter; imò si quis temerè talem locum vel tempus deligeret, secundùm *Tamb.* & *Stoz* peccaret venialiter: quod etiam videtur velle *Alvarez* de vita relig. Instit. c. 5. dicens, *licèt vocalis oratio, si necessitas instet, in quocunque loco possit fundi, quia tunc necessitas locum honestat, tamen si commodè fieri possit, locus decens eligendus est, ubi non peragantur abjecta ministeria, nam oratio vocalis, corporalis est sensuque perceptibilis, quâ Deum exteriùs alloquimur, & cor nostrum quasi hostiam mactamus, unde requirit locum honestum decentemque, sicut alia sacra corporalia.* Et ita etiam quamvìs *S. Th.* apud *Suar.* suprà pro oratione mentali nullum omnino locum excipiat,

tamen

tamen addit, ad exhibenda externa orationis signa non omnia loca esse accommodata, sed oportere vel scandali vel publicæ ædificationis rationem habere.

§. II. Nullus situs corporis est de præcepto, hinc 1321
sedere cùm standum vel genuflectendum est, per se loquendo, non est peccatum, quia rubrica solum consilium dat ad majorem devotionem & reverentiam habendam, *Tol. Fill. Bonac. Bass. Suar.* de Orat. l. 4. c. 27. n. 2. *Castrop.* t. 7. d. 2. p. 4. n. 7. *Regin* l. 18. n. 79. *Sporer* n. 149. *Ills.* t. 5. n. 34. *Stoz* n. 415. Unde quando *Nav.* dicit peccari venialiter, si id non observetur, loquitur de oratione publica in choro, in quo peccatur venialiter, potiùs ratione scandali quàm ceremoniæ prætermissæ, ita *Suar.* suprà aliique multi cum *Sporer.*

Q. 217. *Quid sit notandum circa intentionem* 1322
ad Horas prærequisitam. R. Seqq.

§. I. Communissimè docent omnes, quòd ab Ecclesia hìc præcipiatur oratio, quæ sit verus Dei cultus seu actus religionis, quia Ecclesia vult hìc satisfieri, non tantùm voluntati Fundatorum, qui intenderunt cultum Dei, sed ab omnibus obligatis ad Horas, licèt beneficiati non sint, vult satisfieri generali obligationi religionis seu colendi Deum per orationem nomine totius populi Christiani fusam, ideoque expressè injungit Cap. *Dolentes*, de celebrat. Miss., ut divinum Officium studiosè celebretur & devotè, *studiosè*, inquit *Glossa*, quoad officium oris, *devotè*, quoad officium cordis.

§. II. Certum etiam videtur, quòd ad substan- 1323
tiam orationis & veri cultûs Dei in recitandis Horis requiratur intentio aliqua ad Deum, nam prolatio externa verborum, si absit omnis relatio ad Deum, est res de se omnino indifferens: & ideo si ebrius recitet,

citet, non satisfacit præcepto orandi. *Nec obstat*, quòd ebrius possit satisfacere, v. g. præcepto jejunii, secundùm dicta l. 1. n. 695. *Nam* disparitas est, quòd præceptum jejunii sit negativum, adeoque impleri possit non agendo, præceptum autem Horarum est positivum, quod impleri debet per actionem humano modo & liberè positam.

1324 §. III. Intentio in genere est propositum seu voluntas efficax finis ùt obtinendi per media: hìc sumitur pro actu voluntatis efficaciter tendente in aliquod objectum habendum vel ponendum. Dividitur in formalem, virtualem, habitualem & interpretativam; item in explicitam, & implicitam, directam & indirectam. Intentio formalis, est voluntas efficax, quæ nunc in se existit & satìs percipitur ab eo, qui habet, (hanc communiter vocant actualem, sed cùm probabiliùs dicatur, quòd intentio virtualis reipsa sit etiam actualis, quamvìs tenuis & imperceptibilis, pro vitanda confusione meliùs dicitur actualem dividi in formalem & virtualem) Virtualis est, quæ aliquando exstitit & non est revocata sed adhuc existit saltem in virtute sua, id est, vel in se, sed omnino tenuiter & imperceptibiliter, utì probabiliùs docent *Lugo* & alii; vel in applicatione potentiarum externarum, utì volunt *Scot. Suar. Vasq. Arr.* & multi alii apud *Lohner* de sacram. in genere a. 1. q. 4.; vel in applicatione aliqua ab appetitu sensitivo causata, utì volunt *Palav.* & *Haun.* in Th. spec. l. 4. n. 689. vel saltem in aliquo alio suo effectu. Habitualis est, quæ neque in se neque in aliquo suo effectu existit, attamen exstitit, & necdum est revocata. Interpretativa est, quam homo nunquam habuit, est tamen ita comparatus animo, ut eam haberet, si de ea cogitaret. Explicita est, quâ aliquid in se clarè cognitum volumus: Implicita, quâ tendimus

dimus in aliquid solùm confusè cognitum, volendo aliquid, sub quo vel in quo continetur: sic qui vult subdiaconatum, cognoscens in confuso, quòd aliqua onera gravia sint illi annexa, implicitè intendit obligationem ad castitatem & ad Horas, quamvìs de illis expressè non cogitet. Directa est, quâ aliquid in seipso volumus: Indirecta, quâ vel volumus causam, aut aliquid cum re connexum; vel non impedimus rei existentiam, quando possemus & debemus. Vide *Lugo* de Sacram. d. 8. n. 100. Quamvìs autem hæ divisiones quandoque ab aliis aliter explicentur, nam *S. Th.* 3. p. q. 64. a. 8. ad 3. intentionem habitualem confundit cum virtuali, utì fatentur *Caj.* *Platel.* de Sacram. n. 99. & alii: item *Suar.* de Sacram. d. 13. s. 2. *Lugo* n. 73. *Sporer* de Sacram. n. 111. indirectam confundunt cum interpretativa: *Esp.* de Sacram. q. 15. implicitam cum virtuali; item habitualem cum interpretativa, tamen ad vitandas confusiones loquendum videtur, utì eas distinximus.

§. IV. Intentio requisita ad Horas debet esse saltem implicita & indirecta orandi, hinc qui legendo Breviarium tantùm intenderet addiscere memoriter, aut scire historias contentas, aut alteri manifestare, quod ibi scriptum est, non satisfaceret, utì habet communissima contra *Dicast.*, qui dicit quamcumque Lectionem sufficere, dummodo cum illa non conjungatur actio repugnans externæ recitationi: sed ratio nostra est, quia lectio Horarum præcipitur velut oratio & Dei cultus, ita quidem, ut etiam communiter dicant AA. contra *Caj.* eum non satisfacturum, qui legendo Horas expressè nollet orare, quamvìs vellet exercere actum bonum, aut ideo legere, quia est lectio rei sacræ & Deo grata, ergo requiritur intentio saltem implicita & indirecta orandi. 1325

1326 §. V. Ad satisfaciendum pro Horis non requiritur intentio formalis vel explicita orandi, sed sufficit virtualis, quia tum recitatio censetur adhuc moraliter fieri ex antecedente intentione formali, & sufficienter tendit in Deum precandum vel laudandum. Addit *Gob.* in Exp. T. 5. n. 738. sufficere etiam habitualem, saltem si non longo tempore antecesserit actualis; imò putat sufficere etiam interpretativam, quando habetur indicium illius, licèt valde tenue; sed vel admittere debet cum tali intentione habituali aut interpretativa simul esse virtualem, vel si hanc excludat, audiendus non est, quia certum est, quòd purè habitualis aut merè interpretativa non sufficiat ad hoc, ut recitatio sit actus humanus, qualis debet esse oratio. Et eodem sensu dici potest sufficere intentionem implicitam seu indirectam, utì si intendam colere Deum, vacare Deo, satisfacere officio, explere obligationem, legere ne peccem &c. quia in his continetur, vel cum his est connexa voluntas orandi, hinc satisfacit, inquit *Bonac.* de Horis d. 1. q. 3. p. 2. §. 2. n. 22., qui recitat cum confusa apprehensione & proposito faciendi opus consuetum. Addit cum *Nav.* & aliis etiam sufficere, si accedat Ecclesiam de more ibi recitaturus, aut si accipiat Breviarium, & Officium recitet, ita ut si interrogaretur, quid faciat, responsurus esset se orare, quod semper præsumetur, cùm accipiat Breviarium ùt homo rationalis ad aliquem finem, non autem ad alium quàm ut oret, ergo accipit, ut oret, & consequenter habet intentionem sufficientem.

1327 §. VI. Non requiritur expressa intentio recitandi attentè & studiosè, quia in intentione orandi includitur intentio attendendi, maximè cùm nemo intendat aliquid facere, quin attendat ad hoc, quod intendit, cùm nihil sit volitum, nisi cognitum, *Suar. Bonac.* n. 19. *Ill.* Tr. n. 25. §. VII.

§. VII. Signa intentionis orandi sunt, si quis sumpto Breviario iverit ad locum, in quo orare solet, aut qui à turbis est quietior; si saltem initio caput detexerit; si crucem formarit &c. Item certus est de intentione sufficiente, si timeat, ne hanc non habeat; si attendat ad ea, quæ recitat; si distractiones excludat &c. Similiter si socius, cum quo recitare solet, altè diceret, *Domine labia mea aperies*, & ego non concepto alio proposito, seclusis aliis negotiis prosequar, *Et os meum annuntiabit* &c., intentionem sufficientem habeo, *Nav.* 1328

§. VIII. Si Horæ plures recitentur consequenter, non est opus ad singulas novam intentionem facere vel primam renovare, sed hæc se extendit sufficienter ad omnes, quamvis non esset facta intentio de continuandis pluribus Horis, si enim pergam ad Horas reliquas, hoc fit ex virtute intentionis, quâ orare volui priorem. Quòd si fiat interruptio, etiam absque causa, & postea prosequar Horam, non est opus intentionem renovare, quia hæc resumptio fit ex imperio & virtute prioris intentionis. Similiter qui vesperì recitat Matutinum & Laudes diei sequentis, quamvis tunc de die crastina nihil cogitet, satisfacit pro ea, quia orat intra tempus, quo pro die sequenti orari permittit Ecclesia, quæ non requisivit intentionem satisfaciendi sed tantùm ponendi opus debitum. 1329

§. IX. Quamvis non satisfaciat voto, qui materiam voti posuit cum animo non satisfaciendi, secundùm dicta l. 3. p. 1 n. 433., Quia nempe origo obligationis in voto est à voluntate voventis, ergo etiam perduratio illius obligationis à sola ejus voluntate esse poterit, & erit, si illi satisfacere noluerit; tamen cùm obligatio orandi Horas non sit à nobis, perduratio illius obligationis etiam non pen- 1330

det à nobis, si positum sit hoc, quod erat præceptum, secundùm dicta l. 1. n. 693., Hinc qui oraſſet etiam nolens satisfacere præcepto, satisfeciſſet, utì in hac materia docent *Suar. Vaſq. Sanch. Cõning, Lugo*, aliique communiſſimè cum *Gob.* n. 621. Supereſt hoc dubium, si quis pridie veſperì recitarit Matutinum ſequentis diei, positivè nolens satisfacere pro die ſequente, ſed intendens cras repetere & tunc priùs satisfacere, an satisfecerit, aut teneatur cras repetere Matutinum: Ratio dubii eſt, quia non eſt præceptum nec obligatio, ut pridie oretur, adeoque obligatio illa extenſa ad hunc diem liberè aſſumitur & oritur à voluntate orantis, ergo etiam ab illius voluntate pendebit, ut tollatur vel ut permaneat, utì fit in voto. Tamen videtur dicendum talem jam satisfeciſſe, nec teneri cras repetere, quia obligatio orandi Matutinum alterius diei non eſt à voluntate orantis, ſed ex præcepto Eccleſiæ per benignitatem extenſo ad priorem veſperum, ergo licèt pendeat à noſtra voluntate orare pridie vel non orare, tamen eſſe vel non eſſe obligationem orandi intra tempus hodiernæ Veſperæ & diei craſtinæ, hoc non eſt à noſtra voluntate, ergo neque ab hac eſt, ut satisfiat vel non satisfiat iſti obligationi, si oratio præſcripta ponatur intra iſtud tempus; ſicuti à mea voluntate pendet manè horâ 4. aut horâ 10. orare Matutinum, & tamen, si horâ 4. orem, etiam nolens satisfacere, satisfacio; ergo ſimiliter hìc.

1331 §. X. An recitans in choro poſſit per intentionem ſibi vel alteri applicare illam orationem, accuratè diſputat *Gob.* à n. 770., ubi n. 789. docet eos, qui extra chorum recitant, non recitare nomine Eccleſiæ, adeoque poſſe applicare ad intentionem, quam volent. Videri poteſt etiam *Sporer* in Th. Sacram. de Horis n. 66.

Q. 218. Quid sit & quotuplex attentio ad Horas R. 1332

§. I. Attentio, in genere, est advertentia ad aliquid: unde attentio ad Horas est advertentia ad recitationem illam vocalem Horarum: Est autem duplex, externa & interna; externa consistit in hoc, quòd quis, quando recitat, abstineat ab omni occupatione externa incompossibili cum attentione interna. Attentio interna est advertentia & applicatio quædam major animi ad hoc, quod recitat; Dico, major, nam quandocunque aliquis recitat, necessariò habet aliquam attentionem internam, utì rectè *Gob.* in Exp. T. 5 n. 802., quia lingua non proferret, nisi appetitus imperaret, appetitus autem non imperat, nisi præcedat cognitio & advertentia aliqua ad illud, quod imperatur, cùm nihil sit volitum nisi cognitum, talis tamen advertentia non sufficit ad orandum.

§. II. Attentio interna est triplex, 1. Ad verba tantùm, ut ea rectè, distinctè & reverenter proferantur; & hæc dicitur attentio superficialis. 2. Ad sensum verborum, ut hæc percipiantur mente, & affectus applicetur ad hoc, quod verba significant; & dicitur attentio literalis. 3. Ad Deum, ut quis, dum recitat, cogitet de Deo aliove mysterio, aut saltem de re seu gratia, quam à Deo petit; & hæc dicitur attentio spiritualis. 1333

Q. 219. An attentio externa requiratur ad satisfaciendum pro Horis. R. 1334

§. I. Secundùm omnes requiritur, nam qui vult occupationem externam incompossibilem cum attentione interna, non orat, nec Deo exhibet cultum, quod tamen hìc præcipitur: & ideo docet *Gob.* in Exp. T. 5. n. 716., eum, qui propter ingentissimum mœrorem vel turbationem mentis non posset, nequidem

quidem ad verba attendere, etiam non teneri recitare Horas, quia quamvis recitaret, non oraret, adeoque nec satisfaceret.

§385 §. II. Dubium manet, à quibus occupationibus externis necessariò debeat abstineri, sunt enim variæ, & non omnes æqualiter per illas distrahuntur: *Sot. Arrag. Lugo* dicunt abstinendum esse ab illis, quæ per se & ex natura sua sunt incompossibiles cum attentione interna, quamvis respectu hujus hominis, qui habet firmiorem phantasiam, fortè essent compossibiles, nam leges videntur dari pro eo & de eo, quod est per se, non autem de eo, quod est per accidens. Econtrà *Nav. Sanch. Beja, Suar.* de Orat. l. 4. c. 26. n. 21. & alii probabiliùs dicunt illam incompossibilitatem desumendam esse ex respectu ad orantem, ideoque satisfacturum, qui pingendo habere posset attentionem internam, quia poneret opus præceptum, nempe veram orationem, neque aliter videtur præcipi attentio externa, nisi prout necessaria est ad internam, unde è converso dicunt eum non satisfacturum, qui etiam tantùm ambulando adverteret se non posse habere ullam attentionem internam, nequidem ad verba, tunc enim reipsa non haberet attentionem externam, quæ præcipitur, nempe talem, quæ impediat actiones incompossibiles cum interna. Notat autem *Gob.* n. 816., quòd in sententia negante peccari mortaliter ab eo, qui negligit omnem attentionem internam, videatur dicendum, vetari ab Ecclesia, & consequenter solùm sub veniali à Deo, actiones tantùm illas, quæ ex sua natura graviter repugnant attentioni internæ: addit n. 841. cum *Sot. & Suar.* probabile esse, illas solas distractiones prohiberi ab Ecclesia, & consequenter à Deo, quæ causantur per actiones externas, quæ suâ naturâ sunt incompossibiles cum attentione interna.

§. III.

§. III. Actiones incompossibiles cum attentione interna communiter censentur hæ, pingere, scribere, attentè audire alios loquentes, celeriter se vestire, magnâ curâ aliquid exteriùs agere &c. Quòd si actio externa non requirat magnam impensam animi, non impediet ex se attentionem debitam: & si sit difficultas in habenda attentione interna cum tali actione externa, compensari potest per majorem curam attendendi. Quas autem actiones licitè exerceo, dum recito preces non debitas, easdem licitè exerceo, dum recito debitas, quia semper sunt tales, ut compatiantur attentionem internam, *Sanch. Gob.* n. 617. 1336

§. IV. Satisfacit, qui orat non omnino properanter se vestiendo, exuendo, colligendo herbas vel uvas, tardè instruendo focum, pectendo caput, lavando se, tendendo oculos in viridarium, prospiciendo in ripam vel fluvium, *Nav. Gob.* n. 238. Et idem est, inquit *Sanch.*, de actionibus aliis, quæ fiunt non valdè festinanter. Addunt *Nav. Caj. & Bej* actionem cum attentione interna compossibilem esse aptare calamum ad scribendum, quod meritò non admittit *Gob.* suprà, & iterum n. 817.: qui tamen inter recitandum facit necessaria ad recitationem, non videtur peccare, *Nav. Silv. Sanch. Gob.* n. 819., hinc quærens alia, & interea recitans memoriter, secundùm *Gob.* non peccat, nec tenetur priùs notare aut tantisper cessare. 1337

§. V. Si ipsemet orans non exerceat ejusmodi actionem externam, ordinariè semper poterit adesse attentio externa & interna sufficiens ad orationem, quia attendere poterit ad verba, ut ea articulatè & ordinatè proferat, unde non obstabit, quòd exteriùs circa ipsum fiant fabulationes, cantus, tumultus, pulsentur tympana &c., dummodo ad ista non defigat 1338

defigat cogitationes nec seriò applicet animum: Nec tenebitur quærere locum opportuniorem vel exspectare tempus liberum ab istis, quæ perfectiorem attentionem impediunt, utì dicetur n. 1344.

1339 §. VI. Si exercens actionem externam non advertat per eam impediri attentionem internam, non est opus postea quidquam repetere, *Regin. Sot. Nav. Tol. Valent. Bonart. Diana* p. 5. t. 11. R. 30. *Gob.* n. 820.; puto tamen id intelligendum esse, si actio sit de se compossibilis cum attentione interna. Peccat autem, qui eligit locum distractionibs valde expositum, v. g. forum publicum, aut locum, ubi est frequens concursus, clamor aut strepitus profanus hominum, aut ubi habentur clamosæ disputationes, *Bonac.* de Horis d. 1. q. 3. p. 5. *Castrop.* t. 7. d. 2. p. 4. n. 7. *Stoz* l. 1. p. 3. n. 414.

1340 Q. 220. *An aliqua attentio interna requiratur ad Horas. R. Ilss.* t. 5. n. 26. & *vindex Gobati* p. 2. prop. 7. putant non esse locum huic quæstioni, quia cùm satisfieri non possit nisi actu humano orationis, oratio autem talis requirat intentionẽ orandi adeoque attendendi saltem superficialiter, sive ut verba bene proferas, inferunt cum *Suar.* de Oration. l. 4. c. 26. n. 5. & 13. certum esse, quòd ad satisfaciendum requiratur aliqua attentio interna: & hoc est, quod insinuavimus n. 1332. Hinc volunt quæstionem sic proponi, an recitans Horas cum distractione voluntaria satisfaciat præcepto: sed cùm omnes ferè AA. quæstionem discutiant in terminis, quibus eam proposui, & pro eodem in ordine ad hanc quæstionem sumant, *non attendere internè*, &, *distrahi voluntariè*, utemur modo loquendi eorum. Itaque aliquam attentionem internam requiri docent *S. Th.* aliique valde multi, quorum 37. enumerat *Diana* p. 1. t. 12. R. 2., & *Th. Hurt*, enumerat 50., teste *Neuss.* de Horis d. 9. n.

159

15. E contrà *S. Anton.* & alii plures quàm 24., quos enumerant *Diana* suprà & *Moya* T. I. tr. 2. d. 2. q. 1. n. 9., ad quos accedunt *Lugo* de Euch. d. 22. s. 1. n. 25., *Mendo* d. 7. q. 3. *Gob.* t. 5. n. 821., negant requiri, ita ut utraque sententia sit auctoritate firmata: & plurimi etiam ex AA. primæ sententiæ fatentur secundam esse omnino probabilem & tutam. Hìc expendemus, pro qua sententia sit præcipuè ratio intrinseca. Qui affirmant requiri aliquam attentionem internam, duplicem ineunt viam, aliqui ideo requirunt, quia putant essentiam orationis non posse consistere sine aliqua attentione interna: alii ideo, quia quamvìs permittant essentiam orationis posse consistere sine attentione interna, tamen putant hanc esse pro Horis specialiter præceptam ab Ecclesia: utrumque fundamentum est examinandum: itaque sit,

Q. 221. *An aliqua attentio interna requiratur ad essentiam orationis.* 1341

R. Affirmare videtur *S. Th.* in 4. d. 15. q. 4. a. 2., sed 2. 2. q. 83. a. 13. docet solam intentionem esse de essentia, non autem attentionem: affirmant tamen de essentia orationis esse, *Nav. Sot. Caj. Silv. Cassens. Marchant. Az. Suar. Vasq. Less. Sanch. Laym. Arsdeck. Sporer* aliique plurimi citati à *Diana* p. 1. t. 12. R. 2. & p. 3. t. 4 R. 101. Rationes sunt, 1. quia Oratio definitur à *S. Damasc.* elevatio mentis in Deum. 2. Si non requireretur ulla attentio interna, non esset ratio, cur voluntaria distractio jure divino & naturali prohiberetur. 3. Per prolationem verborum illius, qui intendit orare, sed nullam attentionem habet, offenditur Deus, ergo illa non est vera oratio nec cultus Dei. 4. Sequeretur, quòd aliquis posset ejusmodi præceptis satisfacere per solam simulationem.

E contrà ad essentiam orationis nullam requiri atten-

attentionem internam defendunt *Glos. Hostien. Butr. Turrecrem. Ang. Anchar. Vmbert. Armil. S. Anton. Med. Rosel. Dur. Abb. Tabien. Gers. Palud. Coton. Comit T. Hurt. Bardi, Dicast. Stoz, Tabern. Côn.* de Sacram. q. 83. a. 6. d. un. à n. 289. *Quarti* p. 1 t. 16. *Lugo* de Euch. d. 22. s. 2. n. 25, *Tamb.* in Decal. l. 4. c. 2. §. 1. n. 19. & de Sacrificio l. 2. c. 3. *Gob.* in Exp. t. 5. n. 821. aliique multi: hanc sententiam vocat probabiliorem *Platel.* p. 3. n. 810. *Sporer* in Th. Sacram. à n. 75. fatetur probabilem, & idem fatentur *Medin. Henriq. Less. Laym. A. Tamb. Bass. Caspens. Moya, Mastr.* aliique apud *Vindicem Gobati* p. 2. prop. 7. Rationes autem sunt, 1. Quia si aliqua attentio interna requireretur ad essentiam orationis, ergo qui involuntariè distrahitur, non satisfacit, quia non ponit orationem, quæ est substantia rei præceptæ. *Si dicas*, non tolli attentionem virtualem, sed tantùm formalem. *Contrà*, attentio virtualis non erit nisi intentio præmissa, ergo hæc sola sufficiet. 2. Extrema Unctio collata cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, est valida, licèt absit attentio interna propter distractionem, ergo sine attentione interna stat essentia orationis, nam forma extremæ Unctionis est deprecatoria. 3. Si attentio interna sit de essentia orationis, ergo qui orando voluntariè distrahitur, omnino non peccat, quia cessat ab oratione, cùm partem essentialem illius omittat, ergo non distrahitur in, sed extra orationem. 4. Per attentionem externam & intentionem internam veluti per adæquatam formam constituitur sufficienter recitatio Horarum in esse orationis de se seu objectivè religiosæ: Quod *Conf.*, nam qui cum attentione externa & interna intentione invocat dæmonem, committit actum idololatriæ & irreligionis ergo è contrà ponit actum latriæ & religionis, qui cum illis invocat Deum.

Ob

Ob has aliasque rationes, quas afferunt *Lugo* suprà & *Gob.* à n. 824., sententia hæc spectatâ ratione videtur esse probabilior: unde respondetur ad argumenta opposita: *Ad* 1. dico elevationem mentis in Deum haberi per intentionem orandi, saltem virtualiter permanentem, utì docet *S. Th.* in 4. dist. 15. q. 4. a. 2. q. 4. ad 3. *Ad* 2. dico distrahi voluntariè esse peccatum & intrinsecè malum, quia est irreverentia exteriùs Deum alloqui & profiteri se Deum colere, ac id non facere interiùs. *Ad* 3. N. conseq., nam si sit vera oratio & actus religionis, additur ei aliquid, quod Deo displicet; utì si quis ex vana gloria oret, est vera oratio, & tamen Deo displicet. *Ad* 4. C. satisfieri, si simulatio cadat super internam pietatem, dummodo totus actus externus cum intentione interna verè ponatur, & in hoc nihil est absurdi, tam parum, quàm quòd satisfiat per recitationem ex vana gloria.

Q. 222. *An attentio interna in Horis sit saltem graviter præcepta ab Ecclesia. R.* Argumentum pro parte affirmante est, quia in Cap. *Dolentes*, de celebr. Missar. sic habetur, *Districtè præcipimus in virtute obedientiæ, ut divinum officium, quantùm eis Deus dederit, studiosè celebrent ac devotè.* Et meritò id præcipit Ecclesia, cùm Christus conqueratur *Matt.* 15. v. 8. *populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me*; quod verum est de illis, qui nullam in orando attentionem habent. Hanc sententiam latè defendit *Fagn.* ad Cap. *Dolentes*, à n. 17., & *Gob.* t. 5. n. 838. dicit omnibus consideratis esse probabiliorem: Nihilominus adhuc contrariam defendunt *Côn. Lugo*, aliique multi apud *Arsdek.* de probab. opin. q. 3., negantes ullam ex præcepto esse obligationem ad attentionem internam; ac probabilem & tutam in praxi dicunt etiam ex adver- 1342

sariis multi cum *Henriq. Leſſ. Laym. Lohn. Gob.* n. 830. 836. & 843. Aliqui utuntur hac ratione, quòd Eccleſia præcipere non poſſit actus internos, ſed ratio illa nulla eſt, utì conſtat ex dictis l. 1. à n. 643. Itaque alii probant his argumentis, 1. Quia lex poſitiva, quæ obligaret ad attentionem internam, non eſt ſatìs promulgata, cum graviſſimi AA. eam dari negent, alii de ea dubitent, ergo non obligat, ſecundùm dicta l. 1. à n. 274. 2. Pontifices ſciunt ſententiam, quæ ejuſmodi obligationem negat, defendi, & tamen, cùm facilè poſſent, non contradicunt, ergo agnoſcunt legem illam non eſſe certam, ergo nec obligat, ſed libertas noſtra eſt in poſſeſſione contra eam, utì etiam l. 1. n. 272. dictum eſt. Unde ad argumentum contrarium reſponderi poteſt, quòd in Cap. *Dolentes*, præcipiatur tantùm actus externus religionis, utì etiam in *Trident.* Seſ. 24. c. 12. de Ref., nam ibi agitur contra illos, qui in Choro ſub officio fabulantur, utì advertit *Côn.*, hinc ipſe *Suar.* notat, evincitque *Lugo*, n. 37., ex eo capite nihil concludi contra poſteriorem ſententiam, adeoque eſt & manet probabilis, utì optimè oſtendit *Gob.* n. 831.: prior tamen eſt pro praxi ſuadenda ac meritò ſequenda.

1343 Q. 223. *Quænam pro praxi adhuc addenda ſint circa attentionem internam.* R. Sive quis primam ſententiam teneat dicatque ſub mortali requiri attentionem internam ad ſatisfaciendum obligationi Horarum, ſive teneat ſecundam, & neget ſub mortali requiri, tamen ſequentia ſunt vera.

§. I. Semper peccat venialiter, qui voluntariè in Horis diſtrahitur, quia eſt irreverentia velle loqui cum Deo, & non applicare mentem, ſed voluntariè alia volvere animo: Attamen non peccat, qui aliquid legens cogitat ſe illo uſurum, v. g. in concione aut ad

aut ad suam vel aliorum instructionem, quia cum hoc stat attentio requisita, neque alienum est ab oratione, *Gob.* in Exp. t. 5. n. 761.

§. II. Non requritur voluntas habendi meliorem attentionem quàm superficialem & ad verba, ut bene proferantur, licèt non descendatur ad sensum literalem, quia prior attentio sufficit ad veram orationem, secundùm omnes, ita *Suar. Less. Escob. Bonart. Castrop.*, uterque *Tamb. Tyber. Regin.* l. 18. n. 15. *Gob.* n. 837. *Illsf.* T. 5. à n. 27. Unde, inquit *Fill.* T. 23. n. 258., voluntariè & sine causa ponere impedimentum perfectiori attentioni non potest esse nisi veniale. Nec necessaria est attentio ad singula verba, sed moralis & generalis, quâ quis scit se orare & curat rectè proferre sacras illas sententias. 1344

§. III. Ubi in Horis continentur historiæ, increpationes, adhortationes, bona proposita &c., sufficit illa dicere tantùm materialiter & recitativè, id est, sine animo significandi: E contrà hymni, psalmi, Antiphonæ & preces recitandæ sunt significativè; sufficienter autem recitantur significativè, si adsit intentio orandi, gratias agendi, laudandi Deum, & attendatur ad externam prolationem, *Neuss. Gob.* n. 765. 1345

§. IV. Deliberatè fovens alienas cogitationes & tamen non advertens se per illas deficere à requisita attentione, secundùm *Caj. Sot. Suar. Sanch. Nav. Arm. Fill. Bonac. Leand. Gob.* n. 840. & alios, non peccat mortaliter, quia talis distractio, licèt sit voluntaria, prout est inhæsio in aliis rebus, tamen prout distractio ab Horis, non est voluntaria, nam posset esse cogitatio de aliis rebus, & manere sufficiens attentio ad Horas, cùm possimus plura simul cogitare; sufficit autem adhibere mediocrem diligentiam ad repellendam distractionem, *Caj.* 1346

Nav. Bonart. & alii communiter cum *Gob.* n. 846. Et si quis eam advertens negligenter repellat, peccat tantùm venialiter, *Bonart.* & alii. Rectè autem monet *Nav.*, eum, qui vult attendere, non debere se occupare in cogitando, an attendat necne, nam sic cogitando, & metuendo, ne non attendat, reipsa distrahitur, quia, uti rectè advertit *Caj.*, velle attendere non est attendere, sed tantùm pro objecto habere attentionem.

1347 §. V. Media attentè orandi suggerit sequentia *Petrus Faber* in 1. p. hist. Societ. JESU: c. 3. n. 35. 1. Interponere preces jaculatorias. 2. Quandoque breviter renovare propositum & intentionem bene orandi. 3. Præmeditari Christi passionem. 4. Observare locum opportunum. 5. Sibi proponere Sanctum, de quo est Officium, ejusque verba & actiones. 6. Negotia antea deponere, sive seponere sollicitudinem crastini & aliarum rerum. 7. Cum mente paciscì, ut hunc saltem psalmum attentè dicat. 8. Cogitare Deum præsentem, aut se cum Beatis alternare in laudando Deo. 9. Dolere ab una oratione ad aliam, si minùs bene cessit. Facillimum medium videtur esse pro homine intelligente, si affigat intellectum ad sensum verborum, & voluntatem applicet ad affectus, qui suggeruntur per verba.

1348 *Q. 224. An specialiter peccet, qui orat cum actuali proposito peccandi mortaliter.* *R.* Negant *Nav.* & *Sanch.* in Cons. l. 7. c. 2. d. 9. & 10. adduntque nihil referre, quòd hoc fiat in choro, etiam in sacris vestibus, quia hæc officia non sunt actus Ordinis sacri, quamvìs ab Ecclesia quodammodo appropientur personis in Ordine sacro constitutis: è contrà talem peccare peccato specialis malitiæ docet *Moya* T. 1. tr. 2. d. 2. q. 1. n. 7.; quod etiam dicere debent relati n. 1342., qui putant ab Ecclesia præcipi devotionem inter-

internam in Horis; & ratio hìc ſpecialis eſt, quia in hoc eſt ſpecialis indecentia, cùm circumſtantia neceſſaria orationis ſit reverentia & ſubmiſſio ad Deum; ideoque *Med.* putat per hoc peccari mortaliter, *Corduba* autem venialiter tantùm, quod videtur probabilius.

Q. 225. *An ſit obligatio orandi cum ſpe vel fide.* *R.* Negativè, nam ſpes tantùm eſt neceſſaria ad impetrandum, utì notant *Suar.* de Relig. T. 2. l. 1. c. 24. *Fill.* t. 22. n. 255. *Côn.* de ſpe d. 19. n. 117. Nec plus videtur velle *Becan.* de ſpe c. 17. q. 7. n. 7.; ſpes autem non eſt neceſſaria ad orationem, prout hæc eſt laus & cultus Dei, utì nec fides, nam Deus à beatis laudatur & colitur, licèt ab his abſit omnis, actualis ſaltem fides ac ſpes: poteſtque etiam eſſe oratio, prout eſt petitio, quamvìs abſit ita expreſſa fides ac ſpes, rectè enim dicit *Caſtrop.* t. 5. p. 4. n. 3. & *Eſcob.* in Th. mor. l. 48. n. 86. ſufficere ſpem implicitam & virtualem, quæ ſemper adſit, ſi petatur aliquid, quia ſi non eſſet ſpes obtinendi, non peteretur. *Nec dicas* orationem debere eſſe ſupernaturalem, ideoque præſupponendam fidem & ſpem, ſecundùm dicta l. 2. à n. 21. *Nam* oratio poteſt eſſe actus planè naturalis, imò & peccaminoſus, v. g. ſi quis oret ex vana gloria vel diſtractè, per talem autem orationem naturalem ſatisfieri præcepto docet expreſsè *Suar.* ſuprà l. 3. c. 3. n. 5., addens neminem hoc negare. 1349

Q. 226. *Quænam ſpecialiter pro ſcrupuloſo hìc ſint notanda.* *R.* Seqq. 1350

§. I. Qui recitavit, non poteſt prudenter dubitare de habita intentione ſufficiente ad ſatisfaciendum, ſecundùm dicta à n. 1326. Statque intentio requiſita cum diſtractione etiam voluntaria, & quamvìs per diſtractionem amiſſa eſſet, ſufficienter redit

per solam exclusionem distractionis, prosequendo opus inceptum: metus autem, ne intentio amissa sit vel non renovata, certum signum est, quòd adsit: Et nisi quis certò ac sine hæsitatione sciat, quòd mutarit intentionem orandi, judicare debet se adhuc habere.

1351 §. II. Quando quis certò & sine ulla hæsitatione affirmare non potest se voluntariè & cum plena advertentia fuisse distractum in Officio vel notabili ejus parte, nihil tenetur repetere, quia in dubio melior est conditio possidentis, possidet autem nostra libertas, quando constat de recitatione, & non constat certò de distractione voluntaria, *Suar.* de Orat. l. 4. c. 26. n. 20. *Nav. Rodriq. Silv. Regin. Fill. Bonac. Bonart. Bass.* aliique communissimè. Et idem est, si dubitet, an bene expresserit omnia, an non mutilarit nimis properando, an non sensum corruperit aliquid omittendo vel mutando, quia cùm sine dolo voluerit recitare, utì debuit, credere debet id factum esse, nisi certò constet de oppositò: & licèt fortè defectum commisisset, prudenter interpretamur mentem Ecclesiæ esse, quòd non obligetur repetere ea, de quibus tantùm dubitat, utì habent AA. communiter cum *Ills.* T. 5. n. 40. Si adhuc anxius sit, præcipuè propter attentionem, tutò potest se accommodare sententiæ non requirenti ullam attentionem internam, de qua n. 1340. dictum est; unde quamvìs putet se toto tempore voluntariè fuisse distractum, adhuc nihil repetat, vel enim id verum non est, sed tantùm apprehenditur aut timetur, vel si verum est, adhuc prudenter judicat se satisfeciisse secundùm relatam sententiam, & saltem cum tanta molestia non tenetur repetere. Quoad sacerdotes Societatis JESU & alios cum ipsis communicantes in privilegiis, videri potest novum Compendium priv. v. *Horæ canonicæ*, §. 4. & 5.

§. III.

§. III. Inter recitandum non hæreat nec sollicitus 1352
sit de attentione, nam hæc sollicitudo est distractio; hinc præmissâ intentione, uno tractu decurrat, nullibi hærendo & ne verbum quidem repetendo, nam si quid esset repetendum ab ipso, deberet tantùm in fine repeti, alioquin miserè truncaret & confunderet omnia.

§. IV. Nulla actio vel turbatio attentionem suf- 1353
ficientem impedit, quæ per se seu ex natura sua est compossibilis cum attentione interna, secundùm dicta à n. 1335. Unde licèt distrahatur per aliquid, præsertim accedente phantasiâ aut metu, ne per hoc distrahatur, si tamen actio vel res non sit de se talis, quam probi & prudentes alii homines, quando orant, omnino cavent, non tenetur tale quid cavere vel declinare, sed distractio tunc obtingens censebitur involuntaria.

§. V. Certum sit ex summis DD., inquit *Bonart.* 1354
de Horis l. 3. c. 24.; idemque probat *Gob.* T. 5. n. 715. expleto officio nihil esse repetendum à scrupuloso, quomodocunque illud expleverit, nisi certò & absque ulla hæsitatione sciat culpam mortalem in eo persolvendo à se esse admissam: Et hoc teneat, inquit *Lohn.*, quamvis nesciat, sed timeat, ne non satisfecerit, ideoque nihil repetat, sive bene sive malè sibi videatur recitasse: Ratio horum omnium est, quia Ecclesia non vult eos cum tanto gravamine aliter obligare; hinc docet etiam *Gob.* n. 704., omnes, quibus recitatio Breviarii causat graves scrupulos & anxietates, posse, imò juberi debere ad tempus omittere recitationem, donec videantur posse sine tanto incommodo recitare, quia à præcepto Ecclesiæ excusatur quis per magnum incommodum, & quando timeri potest grave damnum, utì hìc fit; possuntque pleraque hìc dicta servari à quocunque, qui est timoratæ conscientiæ.

Dices,

Dices, debito certo non satisfit per solutionem incertam & dubiam. *R.* Non est hìc dubia solutio, sed moraliter certa, quia est commune judicium omnium prudentum, quòd Ecclesia plus non requirat ab ejusmodi hominibus, esset enim intolerabile requirere ab illis omnimodam aut majorem certitudinem, cùm ferme ad omnia hæreant & se dubitare credant.

1355

DUBIUM III.

Quid Clerici possint circa dispositionem fructuum suorum Beneficiorum.

"REsp. I. Clerici beneficiarii, quoad eam par-
"tem bonorum Ecclesiasticorum, quæ necessa-
"ria est ad congruam sustentationem & decentiam
"statûs, ita fiunt domini, ut de iis possint liberè di-
"sponere. Ubi rectè notat *Nav.* hanc congruitatem
"& decentiam habere latitudinem, & suos gradus;
"proindeque, si infimum congruæ sustentationis
"pretium sint floreni 300. medium 400. summum
"500., Clericus autem infimo vivat, de reliquo li-
"berè posse disponere. Ita *communiter*: quia id ac-
"quisivit ùt stipendium sustentationis, quasi merce-
"dem operis præstiti.

" Resp. II. Probabilius etiam est, contra *Nav.* &
"*multos Canonistas.* Beneficiarios non Regulares (se-
"cus enim est de Regularibus, ut *vid. Lug. d.* 4. *s.* 1.
"*n.* 2.) absolutè esse dominos omnium suorum pro-
"ventuum, ideoque etsi in profanos usus expendant,
"non teneri ad restitutionem; Est communior in-
"ter recentiores, apud *Binsf. Malderum & Bon. to.*
"1. *d.* 4 *p.* 4. ex *S. Thom. Soto, Mol. &c.* tum quia fru-
"ctus faciunt suos, ùt supponit *Trid. sess.* 24. *c.* 12. *de*

Ref.

Ref. tum quia alioqui non possent fructuum do-" minium in alios transferre, (extra pios usus) o-" mnesque eorum donationes & contractus essent in-" validi & ùt tales à Judice declarandi,& bona Eccle-" siæ restituenda : quod cùm nunquam sit factum," præsumi non debet esse faciendum,*Lugo n.* 1. Quo" non obstante, teneri eos bona Ecclesiastica, con-" gruæ sustentationi superflua, expendere in pios" usus, tam est communis sententia, ut *Lugo n.* 10." dicat, nimis singularem esse sententiam *Petri*" *Hurt. & Dia.* dicentium, eos satisfacere, si (se-" clusis gravibus necessitatibus) erogent in commu-" nibus necessitatibus quartam partem redituum Ec-" clesiasticorum, vel certè dimidium ejus, quod" congruæ sustentationi supereſt. *v. Lugo l. c.* ubi" plurimis pro se citatis Author: ostendit, *Tol. Mo-*" *lin. & Bon.* malè citari pro contraria sententia:" imò ipsummet *Hurt. & Dia.* in eo non perstitisse," atque nullâ vel auctoritate, vel ratione fulciri: ac" denique suam multis probat, præsertim ex *Trid.*" *sess. 21. c. 5. de Ref.* ostenditque istam obligatio-" nem nasci ex jure, non tantùm humano, sed etiam" divino naturali. Vide etiam *Bon. p.* 2. Porrò con-" grua sustentatio Clerici censetur, quæ necessaria" est ad statûs & familiæ sustentationem secundùm" conditionem statûs, gradûs, dignitatis, qualita-" tis, & regionis, in qua habitat *Bon. l. c. Mol.*" *Lay. l.* 4. *tr.* 2. *c.* 3. *Lug. &c. Vnde resolvuntur hi*" *Casus*: "

I. Congrua sustentatio non est æqualis respectu" omnium, quia plùs requirit Episcopus, quàm" Decanus; Decanus, quàm Canonicus; Canoni-" cus in Ecclesia principali, quàm Parochus; debilis" & tener, quàm robustus & valens: & quod suffi-" cit in uno loco, non sufficit in alio: Quapropter"

"attendi debet ad usum aliorum timoratæ consci-
"entiæ, in eodem gradu, &c. Nec obstat, quòd bene-
"ficiarius emerserit ex humili, quò minùs possit sta-
"tui suo convenientes sumptus facere, ùt ex *Molin.*
"docet *Lugo, l. c. vid. Bonac. n.* 8.

" II. Nomine congruæ sustentationis, etiam in-
"telligitur, debita hospitalitas, non tantùm in paupe-
"res peregrinos (qui maximè commendantur Cle-
"ricis à Trid.) sed etiam urbanos. *Lugo, num.* 66.

" III. Debita, quæ Clericus contraxit pro sua
"sustentatione, vel ob piam causam, potest solve-
"re ex reditibus Ecclesiasticis; non item, quæ con-
"traxit ante Beneficium obtentum, nisi sit pauper,
"*Ibid. n.* 67.

" IV. Potest Clericus ex bonis superfluis licitè in
"studiis alere suos consanguineos, si aliunde non ha-
"bent; eò quòd parentes vel nolint vel non possint
"alere in studiis. *Ibid.* & *Bon. p.* 2. *n.* 13.

" V. Si habet sorores pauperes vel filios spurios,
"ex fructibus Beneficii dotare licet, si aliunde non
"potest, quia naturali jure debet illis alimenta, in
"quorum locum succedit dos, *Mol. Binsf. &c.* Ca-
"vendum tamen sub mortali, ne vel illas notabili-
"ter supra statum exaltet, vel hos legitimis æquet:
"etsi nobilis plùs possit dare, quàm alius infimæ for-
"tis. *v. Lay. n.* 4.

" VI. Si bona superflua expendat in usus profa-
"nos, v. g. in venationes, canes, equos, parasitos, lu-
"diones, luxum in amicos, cognatosque ditandos,
"&c. (quod intellige de quantitate notabili in ge-
"nere prodigalitatis, quæ longè major est, quàm in
"genere furti) graviter peccat quidem, non tamen
"tenetur ad restitutionem, quia est dominus fru-
"ctuum; & consequenter neque is, qui accepit. Ita
"contra *Nav. &c.* communiter Doctores alii ex

Trid.

Trid. sess. 21. c. 2. Azor. to. 2. l. 7. c. 8. q. 2. v. Lay. n. 4 *Bon. d. 4. p. 2. n. 9. & p. 4. n. 1. &c.*

Quæres. I. Quæ teneantur in pios usus expendere. *R.* Ea omnia, quæ acceperunt, sive ab Ecclesia, sive ab aliis, tanquam procuratores cultûs Divini: non autem illa, quæ vel in cultum Divinum oblata non sunt, vel jam ab Ecclesia in cultum Divinum sunt expensa. *Lugo, d. 4.* Ratio, quia priora habent annexam obligationem religionis, posteriora non; vel si habuerunt, ea jam est extincta, per expensionem in pios usus. *Unde resolvuntur,*

I. In profanos usus expendi possunt à Clericis bona patrimonialia, eaque, quæ hæreditate, industriâ, donatione, aliove modo, ùt laici, acquirunt, vivendo interim ex Beneficiis. Item quasi patrimonialia, hoc est, quæ acquirunt quidem ùt Clerici, non tamen ùt reditus Beneficii, sed ùt stipendia alicujus officii Clericalis, v. g. ratione concionis, pro Missa, funere, officio defunctorum, administratione Sacramentorum, anniversariis, &c. *Sanch. Lug. n.* 23. *Bon. 2. n.* 19.

II. Probabilius est in profanos usus posse expendi distributiones sive præsentias, (ùt vocant) quæ Beneficiariis ob præsentiam in Choro distribuuntur. Ita *Sylv. Lugo. n.* 24. *Bon. nu.* 17. contra *Sanch. &c.*

III. Fructus, qui dantur ob Capellaniam vel Vicariam non collativam, sed ad nutum amovibilem, possunt expendi in usus profanos, quia non sunt fructus Beneficii (hoc enim confertur per collationem Canonicam) sed bona quasi patrimonialia *v. Lug. n.* 28.

IV. Probabiliter etiam Pensionarius licitè suam pensionem expendit in usus profanos, quia eam Papa extrahit ex reditibus Beneficii, & dat alteri, qui

"qui id Beneficium non habet. *Lug. l.c.* contra *Bon.*
"*& c.* Secus est de eo, qui Beneficium habet in Com-
"mendam, quia substituitur loco beneficiarii. *Ibid.*
" V. Partem, quam Clericus parcè vivendo, sibi
"servat ex congrua sustentatione, licitè expendit in
"usus profanos, quia expensa est jam antè in usus
"pios. *Ibid. & Bon. d. 4. p. 2. n. 14. ex Molin.*
" *Quæres* II. Quid intelligatur nomine usus pii.
"*R.* Qui vel ad cultum divinum, vel misericordi-
"am spiritualem aut corporalem ordinatur: v. g.
"ad cultum templorum, necessitatem pauperum,
"hoc est, eorum, qui non habent necessaria, sive
"ad naturam, sive ad statum servandum: item in
"usum Religiosorum, in Capellanias, Missas, suf-
"fragia pro defunctis, hospitalia, &c. *Unde resol-*
"*vuntur sequentes Casus.*
" I. Si Clericus superflua expenderit in usus pro-
"fanos, v. g. emerit sibi bona immobilia, non po-
"test hæc retinere, quia obligationi, bonis iis
"annexæ, non satisfecit, & adhuc potest satisface-
"re, cùm bona empta pretio æquivaleant. *Lugo n.*
"43. *vid Bon. n.* 20.
" II. Qui in usum profanum à Clerico bona ac-
"cipit dono ex superfluis, potest excusari à pecca-
"to, si eum non induxit ad talem donationem,
"neque per eam Clericus redditur impotens ad su-
"superflua expendenda in usus pios. *v. Lugo n.* 40.
"quia Clericus ex patrimonialibus vel quasi patri-
"monialibus potest substituere.
" III. Clerici quidem ex consuetudine multis lo-
"cis recepta, licitè possunt testari de reditibus Be-
"neficiorum, non tamen nisi ad causas pias; etsi
"enim, ubi consuetudo invaluit, etiam in usus pro-
"fanos validè testentur, peccant tamen mortaliter.
"*vid. Less. l. 2. c. 19. n. 41. & seqq. Lay. l. c. Bon.*
p. 3.

p. 3. n. 2. & 5. Trid. sess. 25. c. 1. de Ref & sequi-" tur ex dictis. Nisi tamen fecerint cum facultate" Papæ, quæ licèt superveniat testamento jam con-" dito, facit tamen illud convalescere, Sanch. Salas," Dia. p. 8. t. 3. R. 99. v. suprà l. 3. t. 5. c. 4. "

ADDENDA.

Q. 227. *Quid hìc præterea sit notandum.* R. 1356
Seqq.

§. I. *Haun.* de Just T. 1. Tr. 4. n. 93. docet beneficiatum, qui habet accidentales qualitates v.g. nobilitatis, Doctoris, & ideo indiget majori sumptu pro sustentatione, si ex patrimonio vel aliunde habeat, non posse sibi ex beneficio plùs impendere, sed oppositum diximus n. 904., ubi circa hoc possunt plura videri.

§. II. Clericum teneri ex fructibus beneficii, si 1357
aliunde non habeat, dotare sororem egenam ex eodem patre natam, docent etiam *Nav.* & *Burgh.* cen. 3. cas. 16., quia mortuo patre officium paternum discendit in filium respectu filiarum, utì cum communi docent *Laym.* l. 3. T. 4. c. 13. n. 5. & *Castrop.* T. 32. d. 9. p. 4. §. 3., ergo sicuti parens teneretur, sic tenetur frater. Multò magis potest & tenetur ex fructibus beneficii alere matrem pauperem: si tamen mater velit secundò nubere, *Rebel.* p. 2. l. 5. q. 4. n. 41. & alii negant teneri ipsi constituere dotem, quia secundæ nuptiæ sunt invidiosæ primis prolibus & veluti quædam injuria.

§. III. Sive sit ex justitia sive tantùm ex religione 1358
obligatio expendendi fructus superfluos in causas pias, DD. communiter fatentur longè majorem materiam requiri pro gravi violatione præcepti non expendendi in usus profanos, quàm furto gravi, utì notat

notat *Ilſ.* t. 4. d. 3. n. 150 ; quanta autem reipſa requiratur, determinandum eſt ſpectatis omnibus circumſtantiis, ac præſertim proventuum & perſonæ ſuſtentandæ; *Caſtrop.* requirit, ut ſit tertia vel quarta pars redituum annuorum, *Côn.* requirit tertiam, quartam vel quintam partem, ſed *Haun.* n. 91. meritò vocat hanc regulam laxam, & cum *Lugo* docet vigeſimam partem eſſe materiam gravem, ſi proventus excedant 100. Florenos.

1359 §. IV. Clericus non poteſt, per ſe loquendo, teſtari de acquiſitis ex beneficio, Cap. *Epiſcopi*, 12. q. 1., Cap *Cum in officiis*, Cap. *Ad hæc*, de teſtam.; Poſſet tamen de his relinquere moderatum aliquid ad pias cauſas, ibid. & *Piaſ.* p. 2. c. 5. a. 4. n. 49. Poſſet etiam tam multùm legare ſuis, quantùm de patrimonialibus attulit Eccleſiæ, Cap. *Si quis qualibet*, 12. q. 2., & Cap. *Si Epiſcopus*, ibid. q. 5. *Piaſec.* à n. 50. Poteſtque etiam retinere rem Eccleſiæ melioratam, licèt dimiſerit beneficium etiam per privationem, donec compenſarit ſuas expenſas, Cap. fin. *de pecul. Cleric. Abb. Piaſ.* n. 50. Etiam poteſt teſtari de patrimonialibus & acquiſitis aliunde quàm ex beneficio, nempe induſtriâ ſuâ vel perſonali operâ, etiam per actus Ordini ſuo proprios, *Inn. Abb. Piaſ.* n. 52. Ut autem teſtari poſſit de acquiſitis ab Eccleſia, debet in plerisque locis habere Conſtitutionem ſive ſpecialem facultatem ab Epiſcopo, vel ſi ſit in Capitulo, debet habere à Decano & Capitulo, utì uſus eſt quarundam diœceſium : & hæc facultas teſtandi non exſpirat morte concedentis, *Ricc. Garc. Henriq. Mol. Sanch. Gutt. Diana* p. 8. t. 3. R. 99. contra *Socin.* & *Covarr.* Quòd autem teſtamentum à Clerico factum ſine licentia teſtandi, ſuperveniente licentiâ convalidetur, præter citatos à *Buſenb.* docent etiam *Ricc.* & *Merol. Dixi* initio, *per ſe*, nam ubique attendenda eſt conſuetudo.

§. V.

§. V. Quæ Clericus acquisivit ab Ecclesia & re- 1360
linquit post mortem, debent expendi in usus pios, (nisi iterum contraria sit consuetudo) pro quo facit illud *S. Aug.* homil. 48. inter 50. c. 2., *hoc tollit fiscus, quod non accipit Christus*, id est, hoc post mortem beneficiati tollit Ecclesia & causis piis applicat, quod beneficiatus in vita non erogavit pauperibus, utì erogare debuit. Ut autem donatio Ecclesiastici ante mortem facta valeat & censeatur esse inter vivos, debet donans supervivere 20. dies, utì notat *Fill.*; putant tamen *Valer.* & *Diana* apud *Lugo* in Resp. Mor. l. 5. d. 1. hanc superviventiam non esse necessariam pro foro conscientiæ, si donatio verè & irrevocabiliter facta sit. Curam nimiam ditandi nepotes carpit vetus distichon apud *Ludulph. Carth.* de vita Christi p. 1. c. 68. *Cùm factor rerum privarit semine Clerum, ad Satanæ votum succesßit turba nepotum.*

An Princeps sæcularis possit disponere ad libitum & ad quoscumque usus de fructibus Ecclesiarum vacantium, vide *Dianam* p. 7. t. 10. R. 1., & dicenda à n. 1397.

Q. 228. *Quid notandum sit circa decimas, primitias, oblationes.* R. Seqq. 1361

§. I. Per Decimas intelligitur decima pars bonorum mobilium licitè acquisitorum, Ecclesiæ ministris exsolvenda, secundùm cap. *Ex transmissa*, 23. de decimis, *fidelis homo de omnibus, quæ licitè potest acquirere, decimas erogare tenetur*: Ortum habent ex antiquo testamento, *Gen.* 14. & 28. *Exod.* 22. *Levit.* 27. *Num.* 28., & congruentia est, 1. Quia sic recognoscitur Deus tanquam donator omnium bonorum, idque per numerum perfectum, qui omnes in se numeros continet. 2. Quia Ministris Dei debetur sustentatio. 3. Ut hi liberi sint curis temporali-

poralibus, & aliis pauperibus benefacere possint. De injustè acquisitis non debetur decima, quia totum restituendum est Domino rei. Debentur solo jure Ecclesiastico, attamen inducente obligationem justitiæ & religionis. Jus primogenium ad decimas à laico præscribi non potest, quamvis possit præscribi immunitas ab eis solvendis, secundùm dicta l. 3. p. 2. n. 502. Potest jus decimarum per privilegium Papæ in perpetuum concedi laico ob merita in Ecclesiam vel alias causas: potest etiam à Clerico elocari saltem ad triennium. Ad exigendas decimas datur actio in foro Ecclesiastico, quandoque etiam laicali, non tantùm personalis, ut qui negat, conveniatur apud judicem & cogatur, sed etiam realis, ut ad quemcunque pervenerint fructus indecimati, pars 10. vendicetur; si tamen possessor annis prioribus non solverit, non est jus petendi à successore, quia hoc jus fundabatur in ipsis fructibus, non autem in fundo ipso.

1362 §. II. Primitiæ, erant primi fructus terræ vel pecorum, quæ offerebantur Ecclesiæ Ministris: nunc non ampliùs obligant, nisi secundùm consuetudinem patriæ & indigentiam Ministrorum Ecclesiæ, inquit *S. Thom.* 2.2. q. 86. a. 4. Similiter ad oblationes in altari sub Missa non obligantur singuli fideles, attamen per Superiores attineri debent patresfamiliâs ad retinendam consuetudinem obeundi altare & aliquid offerendi: Quod autem sic offertur, cedit Parocho, utì & illa, quæ offeruntur in Capellis aut ad sacras imagines intra parochiam, nisi alicubi sit alius usus.

Videri possunt hæc & plura alia ex legibus & AA. fusiùs deducta apud *Ill.* T. 5. à n. 224. Item de decimis videri potest fusè *Leur.* p. 1. q. 464. & seqq. De primitiis q. 499. De oblationibus, q. 460. & seqq.

Q. 229. Quid notandum sit circa alienationem bonorum vel rerum ecclesiasticarum. R. Seqq. 1363

§. I. *Pius II.* Extrav. *Ambitiosæ*, de rebus Eccles. non alien., prohibet sub gravibus pœnis alienari immobilia & mobilia pretiosa Ecclesiæ, quæ servando servari possunt. Item prohibet omne pactum, per quod dominium rerum & bonorum Ecclesiasticorum transfertur. Item concessionem, hypothecam, locationem ultra triennium, infeudationem vel contractum Emphyteuticum, præterquam in casibus à jure permissis, ac de rebus ac bonis in emphyteusin ab antiquo concedi solitis, & tunc cum Ecclesiarum evidenti utilitate &c. Demum addit res & bona hujusmodi contra prohibitionem alienata liberè reverti eò, quò ante alienationem pertinebant, hæc enim est prorsus irrita; & si fiat, competit Ecclesiæ actio contra bona & personam alienantis. Vide *Gobat* in Exp. tr. 3. n. 265. app. 2. cas. 3.

Similis prohibitio quoad Religiosos emanavit jussu *Vrbani VIII.* anno 1624., uti refert *Delbene* de Immun. Eccl. c. 17. d. 1. n 7., ubi etiam additur tales alienationes esse ipso jure irritas. Eadem valent de bonis pii loci, si auctoritate Episcopi sit erectus, de quo vide *VVadingum* de contract. d. 2. dub. 8. s. 4. & *Dicast.* de Just. l. 2. t. 3. n. 329. Præterea dedeclaravit S. Congregatio non posse Religiosos accipere mutuò pecunias cum solutione interesse, nec fundare censum super bonis suis, *Delb* d. 1. n. 12., possent tamen emere fundum ad censum illi fundo impositum, *Delb.* d. 8. n. 7.

§. II. Censetur etiam prohibita transactio vel concordia, etiam pro terminanda lite, circa bona antecedenter possessa, si aliqua ex parte forent dimittenda: possent tamen ista fieri, si jus necdum erat possessum sed priùs acquirendum, *Delb.* d. 12. Idem 1364

est, si quid ad Ecclesiam pertinens impetatur, & esset periculum amittendi, tum enim posse vèndi laico, huic relicto periculo, docent *Nald. Gavant. & Delb.* d. 23. n. 25. Præterea remitti potest caducitas emphyteusis, quia est tantùm cessio juris acquirendi, si nempe Prælatus voluerit. *Delb.* d. 12. Videtur etiam prohiberi permutatio rerum, quia est aliqua species alienationis, Cap. *Nulli*, de reb. Eccl. non alien., *Bald. Redoan. VVad.* §. 2. *Delb.* d. 3. & 13. *Piasec.* p. 2. c. 5. a. 4 n. 12. Et prohibetur omnis ejusmodi alienatio, quamvìs foret in favorem alterius Ecclesiæ, Monasterii vel personæ Ecclesiasticæ, Cap. 1. eod. tit. *Delb.* n. 12. *Piasec.* n. 11.; qui tamen n. 36. putat cum consensu Episcopi permutari posse duas Ecclesias, & consequenter etiam bona duarum Ecclesiarum vel Monasteriorum eidem Superiori subjectarum, *VVad.* §. 4. n. 4. *Delb.* d. 13. & 23. aliique cum *Bonæsp.* de Just. d. 21. n. 44., utì & fieri potest unio Ecclesiæ loco Regulari, *Delb.* d. 13. n. 7. Item prohibetur alienatio, quamvìs velles inde emere alia bona vel censum, *Barb. Delb.* d. 3. n. 11. Item, quamvìs donans expressè addidisset, ut v. g. Monasterium posset propriâ auctoritate alienare, utì probabiliter putat *Lugo* in Resp. Mor. l. 3. dub. 10. n. 2. & dub. 12. n. 3. & l. 4 dub. 31., quia hoc ipso quòd res acquiratur Ecclesiæ, habet conditiones boni Ecclesiæ, inter quas est inalienatio; attamen etiam probabiliter contradicunt *Covarr. Arm. Ricc. Quarant. Bonac. Delb.* d. 10., quia sicuti poterat donans, ita ex hujus potestate poterit donatarius de re disponere, neque res est absolutè & in perpetuum acquisita Ecclesiæ, sed tantùm ad beneplacitum; quod fatetur etiam *Lugo* esse verum, si donator expressè voluisset, ut alienaretur, tum enim certum est nunquam absolutè acquisitam fuisse Ecclesiæ. Et idem videtur esse, si res

si res fuerit empta cum pacto retrovendendi, *Bordon*, *Redoan.* & alii contra *Ricc.* & *Menoch.* apud *Delb.* d. 23. n. 23. Similiter videtur esse licitum repudiare aliquid etiam immobile necdum acquisitum, cùm non sit alienatio, *Abb. Silv. Delb.* d. 5., qui tamen d. 6. docet cum *Mol. Barb. A. Tamb.* T. 3. d. 13. q. 2. n. 8. & aliis Prælatum vel Religiosum non posse repudiare hæreditatem vel legatum, tum quia ex voluntate testatoris jam erat acquisitum Ecclesiæ, etiam ante traditionem, uti habent Jura; tum quia Ecclesia habebat jus & actionem ad illud: sed contradicunt *Abb. Menoch. Gom. Sanch Rebel. Ricc. Bon.* & alii, quia ante acceptationem non acquiritur Ecclesiæ jus aut actio ulla, sed res transit ad hæredem ab intestato. Vide *Delb.* suprà: item *Dicast.* à n. 339. *Pirh* l. 3. tit. 13. n. 41. Dare commodato & ad usum brevi tempore non est prohibitum, *Delb.* d. 19.; uti nec prohibitum est bona Ecclesiæ obligare in hypotheca generali, sed tantùm in speciali, *Abb. Covar Redoa. Mol. Delb.* d. 1. n. 30. contra *Vasq. Rodriq. Quara.* & alios. Circa alienationem juris patronatûs, sepulturæ &c., vide *Delb.* d. 14. Circa constitutionem novi feudi vel emphyteusis, habet d. 15. & 16., circa alienationem materialis Ecclesiæ vel Oratorii, habet d. 17. Cur autem Ecclesia noluerit bona Ecclesiastica esse alienabilia, insinuabitur n. 1356.

§. III. Nomine bonorum Ecclesiæ hìc veniunt 1365
etiam jura & actiones ad immobilia, nomina debitorum, servitutes, *VV ad.* §. 1. *Pias.* n. 8. *Delb.* d. 12. Ad res mobiles pretiosas, quæ servari possunt, pertinent vasa aurea, argentea, gemmæ, bibliotheca copiosa, *A. Tamb.* q. 2. *Delb.* d. 2. s. 1. Greges & armenta totaliter considerata, *Delb.* s. 4. Incisio arborum & sylvarum, si fiat cum deterioratione, *Pias.* n. 9. Vide *VV ad.* §. 2. & *Delb.* s. 5. Etiam magna pecu-

niæ ſumma donata & deſtinata ad emenda immobilia cenſetur quid immobile, *Vaſq. Fill. Lez. Delb.* ſ. 1. à n. 2. aliique apud *Lugo* l. 3. d. 10. contra *Tiraq. VVad.* §. 1., ſed de hoc vide *Delb.* ſ. 3. Etiam ad immobilia ſpectant annui reditus perpetui, *VVad.* Quoad ſervos originarios, vide *VVad.* n. 12. & *Delb.* ſ. 1. Quoad pretioſas reliquias, v.g. ſpinam coronæ Chriſti, putat *Delb.* d. 1. n. 52. hìc non prohiberi earum alienationem, quia ſermo videtur eſſe tantùm de rebus pretio æſtimabilibus: ſed contradicit *Caſtrop.* tr. 12. p. 15. §. 1. n. 8. cum *Ricc.*, quia ſunt ſupra omne pretium, ergo cenſeri debent mobilia plùs quàm pretioſa.

1366 §. IV. Alienatio rei Eccleſiaſticæ licita eſt cum cauſa, & ſervatis ſolennitatibus, etiamſi donans addidiſſet non alienandam, quia intelligitur, ſine cauſa & modo indebito, utì cum aliis probabiliter tenet *Delb.* d. 11. Cauſa autem eſt, ſola evidens Eccleſiæ neceſſitas vel utilitas; quandoque etiam reſpectu Papæ magna convenientia, ob quam præſumitur illum, qui dedit Eccleſiæ, non poſſe eſſe rationabiliter invitum, *Delb.* d 28. Solennitates ſunt quinque, 1. Communis conſultatio, an ita poſtulet neceſſitas vel utilitas. 2. Conſenſus Capituli vel Cleri. 3. Conſenſus Epiſcopi vel Superioris Regularis. Putat *Piaſ.* à n. 14. etiam requiri conſenſum Patroni, ſi alienentur bona Eccleſiæ vel beneficii patronati, ſed contradicunt alii cum *Laym.*, poteſtque videri etiam *Pirh.* à n. 61. 4. Subſcriptio conſentientium, pro caſibus à jure expreſſis. 5. Conſenſus Papæ ſive facultas S. Congregationis: Et de his omnibus videri poteſt *Delb* d. 9. Quòd ſi alienatio facta ſit ſine cauſa, eſt invalida, *Delb.* d. 20. Quod tenet, ſi Papa ipſe rem Eccleſiaſticam ſine juſta cauſa transferat ad laicum, quia non eſt Dominus, & injuſta diſpenſatio eſt irrita,

irrita, *Nav.* & alii cum *Delb.* d. 27. Si autem fiat cum causa, sed omissis solennitatibus, *Alb. Silv. Butr. Ang. Nav. Rodriq. Regin. Fill.* & alii probabiliter dicunt valere pro foro conscientiæ, sed etiã probabiliter contradicunt *Covarr. Mol. Vasq. Ricc. Menoch. Suar. Bonac.* & alii cum *Dicast.* tr. 15. n. 215. & *Delb.* d. 21., quia Jura absolutè irritant ob damnificationis periculum, quod semper adest, si solennitates omittantur. Nec valet alienatio facta sub ratihabitione, seu salvo consensu Sedis Apostolicæ, quia hic consensus prærequiritur ad formam: possunt tamen partes antecedenter tractare de alienatione facienda, si S. Sedes consentiat, *Delb.* d. 1. à n. 44. Putantque *Quaran. Redoan. Fachin.* in Controv. Jur. l. 13. c. 44. hunc consensum non præsumi, nequidem in præscriptione 30. vel 40. annorum, sed probabiliùs contradicunt *Mascard. Felin. Ricc. Delb.* d. 4. s. 1. *Dicast.* n. 211., quia factum præsumitur, si de jure faciendum erat. Quòd si à Sacra Congreg. habeas facultatem alienandi fundum A., & alienes fundum B., alienatio est invalida, quia concessio facultatis non extenditur ad casum sub verbis concessionis non comprehensum, quamvis ad illum æquè facilè data fuisset facultas, si fuisset petita. Quòd Societatem JESU attinet, novum Comp. Privil. v. *Alienatio* §. 2. dicit sufficere facultatem Generalis aut Societatis Congregatæ, per Privilegium *Greg. XIII.*, sed de hoc vide *A. Tamb.* suprà q. 6. An verò eadem Societas JESU volens dimisso reddere bona sua, quæ donarat, indigeat speciali facultate, dictum est n. 56. 1367

§. V. Sine speciali causa & solennitate alienari possunt, 1 Quæ verisimiliter ad triennium sine notabili deterioratione non perdurant, uti sunt vestes, fructus arborum, jumenta in individuo, singularia pecora &c. *Piasc.* à n. 19. 2. Res quæcumque exigui valoris respectivè ad possidentem, Cap. *Terrulas*,

las, 12. q. 2. *VVad.* §. 3. *Barb.* de pot. Ep. alleg. 95. n. 51. *Ricc.* in prax. Ep. decis. 39. n. 8. Docent autem *Castrop.* §. 1. n. 2. & *Zerol.* in pr. Ep. p. 1. v. *Alienatio*, ad 6., rem exigui valoris esse, si non attingat centum aureos sive ducatos, sed alii communiter cum *Delb.* d. 2. s. 1. à n. 12. restringunt ad 25. scuta aurea, quæ faciunt 40. scuta monetæ Romanæ. Pro Societate JESU, rescripsit ejusdem Procurator generalis 3. Jan. 1693. exiguum valorem in alienationibus regulandum esse juxta consuetudinem locorum, ubi sita sunt bona: quòd si nulla sit consuetudo, aut illa certa non sit, peti posse à Generali facultatem ad eam summam, quæ scuta 40. monetæ Romanæ non excedat. Et rectè addit *Delb.* talem rem modicam debere esse disjunctam ab aliis, alioquin posset v. g. totum prædium successivè per partes modicas alienari. 3. Res Academiæ, Seminarii, hospitalis, Confraternitatis, si auctoritate Episcopi erecta non sint, uti limitant *Castrop.* p. 14. n. 11. & *Delb.* d. 1. à n. 14., quia in rigore non sunt res Ecclesiæ, Monasterii vel loci pii, prout hìc sumitur locus pius, *Piasc.* n. 34. *VVad.* §. 4. à n. 3. 4. Res, quarum conservationi non sufficeret census ex eis *Castrop.* p. 15. §. 2. n. 5. *Bonasp.* n. 47. Quòd si conservatio esset tantùm non utilis sive sterilis, *Quara. Bon.* & *Delb.* d. 3. n. 10. dicunt requiri licentiam Papæ, *VVad.* §. 3. dicit sufficere consensum Episcopi cum Capitulo. 5. Cum Principe fieri potest permutatio rei ad bonum commune utilis cum alia re æquali, *VVad.* 6. Si necesse sit pro debitis, ad quæ solvenda creditor urget per Judicem, *Abb. Quara. Bonasp.* n. 50. 7. In casu magnæ necessitatis non permittentis peti consensum Superioris, *Quara. Delb.* d. 1. n. 26. Item si expectato consensu Papæ transiret occasio notoriæ utilitatis Ecclesiæ, *Bald. Boss. Bonasp.* supra,

suprà, *Delb.* d. 22. n. 2. Et tum requirunt consensum Episcopi *Abb. Felin.* & alii cum *Carden.* in 1. crisi d. 80. n. 46.: notat tamen *Delb.* Regulares, qui Episcopo subjecti non sunt, non teneri ad hunc recurrere. 8. Etiam alienari possunt, quæ donantur vel legantur illis, qui retinere non possunt, v. g. Capuccinis, *Quara. Ric.* decis. 56. n. 1. *Barb.* n. 59. *Delb.* d. 7., qui rectè id negat de mobilibus pretiosis, quæ ipsis licitum est retinere. 9. Si tantùm fiat transmutatio unius rei in aliam absque translatione dominii in alterum, utì si ex antiquo calice fiat Crux, ex arboribus cæsis ædificetur domus, quia tum non est alienatio, *Abb. Nav. Ricc. Delb.* d. 23. n. 11. 10. Si fiat remuneratio beneficiorum Ecclesiæ collatorum, *Barb. Delb.* n. 16. 11. Si aliquid sit simul & indivisim in manu sæcularis, qui velit vendere, *Bord. Delb.* d. 22.

§. VI. Quoad locationem longi temporis, si 1368
res omni anno fructificet, prohibetur locatio ultra triennium; si fructificet alternis annis, prohibetur ultra sexennium; si ternis, ultra novennium, *Covarr. Az. Vasq. Less Barb. Ricc. Delb.* c. 18. d. 4. Non prohibetur autem locatio diuturnior fructuum pertinentium ad ipsum beneficiatum, quia finitur morte naturali vel civili elocantis, sed tantùm fundi, quâ teneatur stare etiam successor, *Abb. Covarr. Silv. Mol. Castrop.* p. 14. n. 12. *Delb.* c. 17. d. 24. & c. 18. d. 10. Quòd si quis fundum licet 12. annis, cum clausula, quòd velit esse quatuor locationes, singulas pro singulis trienniis, licèt *Bald.* & alii hoc defendant, tamen probabiliùs contradicunt *Covarr. Az. Mol. Rebel. Vasq. Ricc. Lez. Castrop.* n. 3. *Delb.* c. 18. d. 2., quia est reipsa locatio ad 12. annos, & clausula illa apponitur in fraudem legis: Et nequidem pro triennio valebit ille contractus, ni-

si æquivalenter sit duplex, nempe quòd velint esse ad annos 12., si autem hoc non teneret, saltem ad tres, *Bartol. Iaſ. Abb. Covar. Caſtrop.* n. 7. *Delb.* d. 5. contra *Tuſch. Rebell.* & alios. Putant tamen *Mol. Rebuff. Ricc. Gutt. Lugo* suprà d. 12. n. 4. *Fill.* tr. 44. c. 2. n. 19., & probabile dicit *Delb.* d. 2. à n. 7., posse clericum se eidem obligare ad renovandam cum ipso locationem secuturis trienniis, quia personalis hæc obligatio non afficit fundum, & cessat morte naturali vel civili promittentis; nihilominus *VVading.* adhuc putat hoc esse illicitum & in fraudem legis. Potest etiam locatio ad triennium facta renovari cum eodem post elapsum secundum annum, quia prius triennium censetur elapsum: si autem fiat priùs, præsumetur fraus & locatio ad quinquennium, *Mol. Valasc. Caſtrop.* n. 4. *Delb.* d. 3. Talis locatio prohibetur etiam quoad bona pierum locorum, si hæc auctoritate Episcopi sint erecta, aliàs non, *Caſtrop.* n. 11. *Delb.* d. 9. Vide *Dicaſt.* tr. 15. dub. 6.

1369 §. VII. Alienans bona Monasterii absque solennitate, privatur omni officio; item voce activâ & passivâ, fitque perpetuò inhabilis ad hæc recipienda, & est excommunicatus, *Pellizz.* T. 2. tr. 9. c. 7. n. 29. Attamen quoad omnia hactenus dicta debet attendi locorum consuetudo, nam communis AA. sententia est cum *Delb.* c. 17. d. 22., etiam Extravagantem *Pii II.*, quoad pœnas, in paucis locis esse receptam; & quoad obligationem ipsam attendenda est etiam cujusque diœcesis consuetudo: *Gob.* suprà app. 1. litt. y., dicit licitum esse in Germania alienare calices &c. Quoad eandem Germaniam docet *VVagnereck* in Exeg. illius Extrav., eam non esse absolutè receptam in multis locis, præsertim apud Principes Ecclesiasticos. *Engel* l. 3. t. 13. n. 15 dicit non exemptos

ptos pro alienationibus recurrere ad solos Episcopos (quod etiam in Belgio fieri testatur *Zypæus* in anal. juris Pontif. ad hanc Extrav. n. 2.) Episcopos autem dicit n. 24. alienare prædia minoris æstimationis sine recursu Romam. *Si dicas*, eos jurare se non alienaturos possessiones inconsultâ S. Sede; *Respondet VVagner.* subintelligi conditionem, si & quatenus Extravagans illa est usu recepta: & de hoc juramento vide *Delb.* c. 17. d. 4.

Quam pœnam incurrant, tum delegatus Papæ, tum alii, qui in detrimentum Ecclesiæ permittunt, procurant vel suadent alienationem talem, habet *Delb.* dub. 31. & seqq.

DUBIUM IV.

1370

Quis sit habitus Clericorum, quæ artes, officia, actiones iis prohibeantur.

R. I. Clericos majoribus Ordinibus initiatos, "vel etiam minoribus, si habeant beneficium, "quoad habitum obligari ad ferendam tonsuram & "vestem Clericalem, quæ non debet esse virgata, in "qua diversi coloris virgæ ducantur, nec partita seu "dissecta. "

R. II. Quoad artes, prohibetur macellariorum, "tabernariorum, joculatorum, quorum etiam ludis, "uti & hastiludiis prohibentur interesse. Item Medi- "corum aut Chirurgorum, ubi opus incisione aut "adustione, nisi, ùt habet *Nav.*, erga pauperes aut "propinquos, aut in necessitate. "

R. III. Quoad officia, prohibetur (si sint bene- "ficiati, vel initiati Sacris) officium Judicis in causa "sanguinis, Advocatorum, Patronorum, Tabellio- "num seu Notariorum in placitis sæcularibus; Quod "

"addo, quia in ſpecialibus quibuſdam caſibus hæc "licent v. g. advocare pro Eccleſia, pro perſo- "nis conjunctis & miſerabilibus. Ratio autem eſt, "quia Clericus non debet ſe immiſcere negotiis ſæ- "cularibus. *Sayr. l. 12. cap. 25 n. 6.* (qui tamen con- "cedit inſtrumenta ab eo facta valere.) *Bon. to. 2. in "præcep. d. 10. q. 3. p. 4. Lay. l. 1. t. 5 p. 5 c. 8. n. 3.* & "notat, conſuetudine inductum eſſe, ut officio Can- "cellarii, Conſiliarii, imò etiam Judicis, fungi poſ- "ſint in cauſis civilibus.

" R. IV. Quoad actiones, prohibentur arma por- "tare, niſi in itinere, tabernas intrare, venationi cla- "moſæ vacare, (quod addo, quia venatio ſine ſtre- "pitu, recreationis causâ permittitur,) accipitres vel "falcones alere pro venatione, aleis aut taxillis lude- "re, mercaturam aut negotiationem lucri causâ (non "tamen neceſſitatis,) exercere, cohabitare mulieri, "niſi ſit mater, ſoror, amita, aut certè talis, quacum "nullum periculum aut ſcandalum immineat, *Leſſ. "l. 2. c. 5. n. 40. Caj.* tamen *V. Clericus* contra *Ang.* "& *Nav.* docet, horum & ſimilium transgreſſionem "non eſſe mortalem, ſi abſit temeritas, contumacia, "contemptus & ſcandalum, *v. Lay. lib. 5. tr. 9. cap.* "12. *n.* 2. & 3. *Nec refert*, ait, quòd tranſgreſſor "ſit excommunicandus; *quia* hæc pœna eſt ſenten- "tiæ ferendæ, quam non niſi contumax poſt moni- "tionem incurrit. Quod tamen univerſim *Nav.* pu- "tat eſſe laxius, maximè cùm Canones utantur ver- "bo, *Præcipio:* Unde ait eſſe mortale, ſi habitum "vel tonſuram non geſtent: Quod reſtringit *Bon.* "*diſp. 8. de ſacram. q. 1. p. ult. n. 8.*, ſi ſint initiati "majoribus Ordinibus, aut habeant Beneficium, & "tonſuram vel habitum longo tempore, abſque juſta "cauſa non geſtent, tunc enim peccare mortaliter; "citatque pro ſe. *Regin. Nav. Henr. Vaſquez.* Ne-

gat

gat tamen *Sylv.* & *Laym. l. c.*, si non sit notabilis excessus supra loci consuetudinem. Negotiari verò esse mortale concedit idem *Lay. lib. 3. tr. 4. cap. 17.* & alii commun. Sed de hoc *v. suprà l. 3. t. 5. c. 3. d. 8. a. 2.*

ADDENDA.

Q. 230. *Quid præterea notandum sit circa obligationem gestandi habitum & tonsuram.* R. Seqq. 1371

§. I. *Nav. Vasq. Gran. Dian. Quarti* in Rubr. Miss. p. 3. t. 6. s. 1. probabiliter dicunt solos Clericos beneficiatos vel in Sacris constitutos obligari graviter ad habitum & tonsuram, non autem initiatos solis Minoribus, nisi frui velint privilegiis Clericorum, quia de his non loquitur *Trid.* Per habitum autem intelliguntur vestes, quæ de communi usu provinciæ gestantur à Clericis; Putat quidem *Rebuff.* etiam presbyterum studiorum causâ alibi versantem posse ferre quemcunque habitum & colorem, sed confutatur à *Sanch.* in Conf. l. 7. d. 49. n. 19.

§. II. *Sot. Silv. Arm.* & alii cum *Dian.* p. 5. T. 5. R. 60. dicunt esse mortale absque causa per longum tempus non gestare habitum: Econtrà *Caj. Henriq.* & *Laym.* dicunt esse veniale tantùm, seclusocontemptu & scandalo: Et omnes communiter in hoc conveniunt, quòd sit tantùm veniale, si negligatur ad breve tempus, datur enim hìc parvitas materiæ, secundùm dicta l. 1. n. 672., estque idem de tonsura. Probant tamen authoritate & rationibus *Dian.* p. 10. T. 13. R. 29. & *Burgha.* Cent. 2. cas. 59. esse mortale, si Clericus in bacchanalibus currat per urbem larvatus. *Gob.* in Exp. T. 8. n. 769. ait, si propter neglectum gestationis coronæ vel habitûs vilipenda- 1372

pendatur Ordo Clericalis, peccatur mortaliter; si non sit periculum causandi vilipendium & contemptum, non est mortale: longè autem faciliùs peccari potest mortaliter omittendo habitum quàm coronam, nemo enim arguet Parochum mortalis, in cujus capite per sex vel octo hebdomadas non appareat vestigium coronæ, etsi constitutiones Synodales id mandarent.

1373 §. III. Si Clericus in Sacris constitutus alat longam comam, *Abb. Diaz* & alii dicunt esse mortale, sed communiùs & probabiliùs negant *Caj. Sayr. Garc.* aliique cum *Quarti*, si absit contemptus & scandalum, quia quamvìs fiat comminatio excommunicationis, communis tamen est sententia, secundùm dicta l. 1. n. 611., quòd comminatio pœnæ gravis non semper innuat grave præceptum, si pœna sit ferendæ sententiæ. Denique corona, quam gestant Sacerdotes, est in signum regni, quod in Christo expectatur, ratio verò capitis significat omnium temporalium depositionem.

1374 *Q.* 231. *An Clerico nunquam liceat negotiari.* *R.* Hoc resolutum est l. 3. p. 2. à n. 997. Adde tamen hunc casum: Titio Clerico debet communitas 1000. aureos, quos cùm modò solvere non possit, dat ei facultatem emendi 1000. maldera tritici & evehendi extra patriam, ubi poterit cariùs revendere, quæ facultas æstimabilis est 1000. aureis, quia tantum erit lucrum. *Quaritur*, an Titius possit hac facultate uti. *R.* Cum *Castrop.* T. 16. d. 4 p. 13. §. 3. n. 5. & *Lugo* in Resp. Mor. l. 3. d. 20. non posse, quia hoc esset negotiari, ad quod Clerico facultatem dare non potest communitas: poterit tamen Titius, 1. hanc facultatem isto pretio vendere alteri negotiaturo. 2. Ipsimet communitati dare mutuas pecunias, ut dicto modo emat & revendat triticum, tumque sibi mutua-

mutuatam pecuniam restituat, & ex lucro solvat debitum.

Q. 232. *Quid liceat Clericis circa venationem. R.* 1375

§. I. Clericis prohibita est venatio, Cap. 1. & 2. de Cler. venat., Cap. *Quorundam*, dist. 34., Cap. *Qui venatoribus* & seqq., dist. 86., *Trid.* Sess. 24. c. 12. de Ref., ac multò magis Religiosis, juxta Cap. 1. §. *Porrò*, de statu Monach. in Clementi: Intelligitur autem venatio, quæ ab ipsis cum magno clamore & scandalo exercetur, ita ut Episcopi, si frequentes sint in ejusmodi venationibus clamorosis, suspendi jubeantur à communione tribus mensibus, Presbyteri duobus, Diaconi ab omni Officio, sed prohibitiones illæ nunc ita mitigatæ sunt, ut si recreationis causâ fiat, sine magno clamore, scandalo vel contemptu, non facilè peccetur mortaliter, *Nav. Mol. Tur. Lugo*, *Ills.* T. 4. d. 2. n. 246. Addunt *Suar. Sa*, *Castrop.* T. 16. d. 4. p. 13. §. 5. etiam à veniali excusari, si venatio sit rara, moderata & ad reficiendas vires. Putant etiam *Lugo*, *Dian.* p. 3 T. 6. R. 19. *Dicast.* de Just. l. 2. T. 2. d. 9. n. 290. quietam venationem cum retibus, laqueis paucisque canibus non esse prohibitam Ecclesiasticis.

§. II. *Dicast.* n. 300. putat venationem etiam cum apparatu & clamosam non prohiberi Clericis, nisi fiat frequenter, & addit cum *Caj. Nav. Silv. Bann. Mol. Turr. Dian.* suprà & p. 9. T. 9. R. 40., ac iterum p. 10. t. 13. R. 29., licèt fiat frequenter, non audere se damnare mortalis, si ex recreatione fiat: & si mortale sit, cum *Rebell.* & *Less.* id esse ratione scandali. 1376

§. III. Possunt Clerici & Religiosi recreationis causâ interesse venationi etiam clamosæ, dummodo ab ipsis non exerceatur, quia non prohibetur aspectus, *Lugo* de Just. d. 6. n. 51. 1377

An

An Judex vel Dominus sæcularis possit Clericum injustè venantem spoliare armis, avibus, canibus, videri potest *Diana* p. 1. t. 2. R. 10. & p. 3. t. 1. R. 28.

1378 Q. 233. *Quid notandum sit de ludo respectu Clericorum.* R. Clericis prohibetur lusus alearum, Cap. penult., *de vita & honest. Cleric.* aliisque locis apud *Castrop.* t. 16. d. 4. p. 13. §. 5.: Nomine autem alearum intelliguntur omnes lusus fortunæ potiùs quàm industriæ: Et prohibetur consuetudo ludendi, non autem ludere unâ aut alterâ vice, *Salas, Mol. Rebel. Az. Castrop.*; Imò consuetudinem ludendi, si non fiat ob lucrum sed recreationis causâ, excusant à mortali *Sa & Valent.*, quamvis contrarium teneant *Salas & Castrop.* suprà: Putatque *Salas* prohibitionem horum lusuum non extendi ad Religiosos laicos, quia textus tantùm habet de Clericis, sed communis opinio cum *Nav. Suar. Valent. Castrop.* & aliis tenet oppositum.

1379 Q. 234. *An Clerico licitum sit interesse executioni pœnæ mortis.* R. Licitum est cum justa causa, v. g. si educat reum: è contrà si sine justa causa adsit Sacerdos vel Religiosus, multi innuunt esse peccatum, attamen non esse mortale docent *Suar. Avila* aliique cum *Dicast.* de irregul. d. 7. n. 653.; imò si absit scandalum & otiosa curiositas, *Vgol. & Mol.* de just. T. 4. tr. 3. d. 8. n. 13. dicunt nequidem esse veniale, quia consuetudo nunc præscripsit contra Decretum, quod olim obligabat Monachos & Clericos, quando clausura & observantia eorum erat major. Quòd si adesset tanquam habens jurisdictionem temporalem, v. g. Judicis, Custodis &c., fieret irregularis, *Regin.* l. 30. t. 2. n. 134. Plura de ludis & spectaculis diximus l. 3. p. 2. à n. 1086.

Qui alia volet circa mores & conversationem Sacerdo-

cerdotum, legat *Branden* in Collect. ad Concord. post q. 12. Not. 10. & Tractatum *Trittemii* de Sacerdotum vita.

Q. 235. *Quid sit privilegium Canonis & Fori, quod habere dicuntur Clerici.* R. Privilegium Canonis est gratia & favor statui Clericali concessus, Canone *si quis suadente*, 26. causâ 17. q. 4., quo eximitur ipse & res ei adhærentes ab omni actione injuriosa exteriore, de quo dicetur l. 7., quando de percussione Clerici. Privilegium fori est favor, quo Clericus eximitur à jurisdictione & potestate sæculari, quoad se & sua, de quo aliqua jam dicemus, & iterum postea à n. 1410., possuntque etiam videri dicta l. 1. n. 679.; sed præcipuè videndus *Delbene* de Immun. Eccles. c. 6. & 7., item *Dicast.* de cens. d. 3. dub. 57. 1380

Q. 236. *Quid de immunitate Ecclesiastica sit notandum.* R. Seqq. 1381

§. I. Certum est Clericos jure divino esse exemptos à jurisdictione laica, uti docent *Clemens Rom.* Ep. 1., *Dionysius Areop.* Ep. 8. ad Demoph., *Synodus Rom.* 4. sub *Symmacho* Can. 3., *Bonif. VIII* Cap. *quanquam*, de censibus in 6., *Ioannes VIII.* Can. *Si Imperator*, dist. 96., *Inn. IV.* Comment. in decret. de majorit. & obed., *Conc. Lateran.* sub Leone X. Sess. 9., *Trid.* Sess. 25. c. 20. de Ref., sumiturque ex *Matth.* 17. & 24., ubi Christus dicit filios regni, quo nomine seipsum & Apostolos ac successores Clericos tanquam familiares suos intelligit, à subjectione Laicorum liberos esse, prout explicat *S. Hieronym.* hoc loco, neque ullus verè Catholicus diffitetur. Vide dicenda n. 1410. & *Delbene* c. 1. d. 2. s. 1. & 6.

§. II. Clerici gaudent immunitate Ecclesiasticâ, uti habet *Trid.* suprà, & magis constabit ex dicendis 1382

dis à n. 1386 Et Clericos non esse subditos legibus civilibus quoad vim coactivam, dictum est l. 1. n. 674., probatque *Delb.* toto c. 9., hinc ordinariè puniri non possunt per laicos, si transgrediantur leges civiles, utì latè *Delb.* d. 2. & seqq. & iterum d. 15. & seqq., quia secundùm dicenda n. 1410. nullam in eos jurisdictionem habent: Possunt tamen laici Clericum in flagranti, vel in proposito perpetrandi crimen capere ad tradendum potestati Ecclesiasticæ, *Delb.* d. 7. Item possunt detinere Clericum debitorem, quia id concedit Ecclesia, *Delb.* d. 8., quem etiam vide d. 11. & 12. Posse etiam expelli regno, si inobedientes sint justis mandatis Principum, docent multi, sed plures probabiliùs negant cum *Delb.* d. 9. & 13. Addit d 20. & 35. s. 5. non posse Clericorum pecora in pascuis prohibitis reperta eripi per laicos pro executione pœnæ *Statuti*, quamvìs quoad hoc contradicant alii. Et quamvìs Clerici teneantur, utì alii, reparare vias ante domos suas, tamen non possunt à laicis ad hoc compelli, *Delb.* d. 23. Hinc tenet communis cum *Lugo* de Just. d. 36. n. 123. & *Delb.* c. 5. d. 17. contra alios, quòd Clerici non teneantur contribuere ad illa, quæ immediatè & directè cedunt in utilitatem publicam, & mediatè tantùm in utilitatem Clericorum, utì sunt reparationes mœnium, pontium, fontium, viarum publicarum &c. Docent tamen *Silv. Mol. Sanch.* in Cons. l. 2. c. 4. d 55. à n. 6. *Dian.* p. 1. t. 2. R. 40. & 132. *Carden.* in 1. crisi d. 61. n. 128. *Delb.* c. 5. d. 16. teneri contribuere ad ea, quæ directè & immediatè concernunt etiam eorum utilitatem. Et de impositione ejusmodi contributionum, quandonam sit contra immunitatem Ecclesiasticam, videri potest *Lugo* in Resp. Mor. l. 5. d. 3. Item, cujus requiratur consensus, ut possit Clero in publica necessitate indici contribu-

tributio, resolvit *Delb.* d. 18. & seqq. Docent quidem *Cutell. Salas* & alii à laicis posse tempore penuriæ cogi Clericos, ut justo pretio vendant, v. g. filiginem, sed tenendum est oppositum cum *Delb.* c. 9. d. 14., quia necessitas illa non dat jurisdictionem laicis, sed recurrere debent ad Superiores Ecclesiasticos: si tamen hi injustè nollent, aut ad eos recurri non posset, laici possent titulo defendendi vitam pretio dato arripere sibi necessaria: Et his conformiter dixi l. 3. p. 2. à n. 1146. posse in gravi necessitate Reip., v. g. ob famem, etiam pias dispositiones converti in usus indigentium. De obligatione præstandi aliquando subsidii charitativi, vide dicta hìc n. 851.

§. III. Contra immunitatem Ecclesiasticam est, 1383
si Clerici cogantur ad gabellas, ad emendam chartam signatam & similia, *Delb.* c. 1. d. 4. s. 2. & seqq., idem probans quoad Religiosos, d. 9. & seqq. An autem Clericorum bona patrimonialia etiam immunia sint, examinat *Delb.* c. 5., & inter cætera rectè docet Clericos non esse immunes quoad negotiationes, quamvis de his conveniri non possint nisi coram Judice Ecclesiastico. An verò Clericus teneatur solvere gabellas è bonis conductis, videri potest *Diana* p. 6. t. 7. R. 11., sed quoad hæc aliaque semper attendendum, quid Ecclesia hìc & nunc permittat.

§. IV. Nulla potestas sæcularis potest tollere vel 1384
minuere immunitatem Ecclesiasticam, *Delb.* c. 1. d. 2. s. 2. Imò nec à Papa tolli potest totaliter, *Delb.* s. 3. Nec per consuetudinem etiam immemorialem, *Delb.* c. 2. d. 15. c. 5. d. 14. c. 9. d. 6. s. 5. & 6. Quamvis autem *Suar.* contra Regem Angliæ l. 4. c. 26. n. 3. & *Burgh.* cent. 2. cas. 90. putent contra *Pereir.* apud *Dian.* p. 4. t. 1. R. 20. Clericos etiam in Minoribus

constitutos gaudere his privilegiis, si observent requisita à *Trid.*, imò etsi non observent, uti putat *Mol.* Tom. 3. tr. 2. d. 270. n. 5., tamen *Less.* l. 2. c. 33. n. 38. rectè dicit nunc per consuetudinem & Ecclesiæ consensum ad illos, si Ecclesiæ non deserviant nec beneficiati sint, non ampliùs ea pertinere. Videri potest etiam *Delb.* c. 1. d. 5. s. 2. & seqq.

1385 Q. 237. *An bona sæcularia possint fieri Ecclesiastica sine licentia Principis sæcularis.* R.

§. I. Negant *Caram.* & pauci alii: ut probent, *Supponunt* seqq. 1. Dominium esse quadruplex, *Proprietatis*, quod habet Petrus, cujus est fundus: *Potentiale*, quod habent omnes, qui fundum illum accipere possunt per donationem vel emptionem, quales sunt Principes ac concives regni. *Iurisdictionale*, quod habet Princeps, in quantùm præest gubernationi per leges. *Politicum* sive extraordinarium, quod habet etiam Princeps, in quantùm habet jus disponendi de rebus privati, quando ita expedit ad bonum commune. 2. Bona tunc dicuntur cadere in manum mortuam, si fiant imposterum inalienabilia, & ex illa manu redire non possint, hinc amortisatio bonorum est actio, per quam bona cadentia in manum mortuam fiunt inalienabilia. 3. De consensu Principis utentis dominio politico possunt bona fieri inalienabilia & amortisata, quamvis privati per hoc priventur dominio potentiali. His suppositis,

Statuunt seqq. 1. Stando jure naturæ non potest fundus sæcularis fieri Ecclesiasticus; rationem dant, quia Petrus non potest dare Ecclesiæ vel cuicunque alteri, nisi dominium proprietatis, hoc enim solum est ipsius, dominium autem potentiale, jurisdictionis & politicum, quibus subduceretur ille fundus, si fieret Ecclesiasticus, non est Petri, sed vel privatorum

vel

vel Principis, ergo Petrus non potest illud sine licentia Principis transferre in Ecclesiam. 2. Nec id fieri potest stando jure Ecclesiastico, quia per Canones & per omnem potestatem Ecclesiæ non est licitum rapere alicui sua & dare Ecclesiæ. 3. Sufficit Principis licentia olim concessa, si non sit revocata aut moraliter esse desierit, hanc enim concesserunt *Constant. Magnus* & aliqui alii Monarchæ, utì notat *Dian.* p. 1. T. 1. R. 14. & p. 4. T. 1. R. 57., non tamen omnes alii Principes, utì habet idem *Dian.* p. 6. T. 3. R. 1. & 10., possuntque reliqui revocare. 4. Ad amortisationem non juvat legalis præscriptio, nam si leges sint sæculares, his non debent judicari, qui ipsis non sunt subjecti, & leges sæculares de præscriptionibus non juvant Ecclesiasticos; si autem leges sint Ecclesiasticæ, habent disponere tantùm circa res Ecclesiasticas sibi subjectas, non autem circa sæculares, ergo. Ex his

Infert Caramuel, si v. g. domus aliqua sine licentia Principis dedicetur Deo, 1. Christus sit Dominus solius proprietatis, Papa autem prodominus sive Vicarius & administrator etiam solius proprietatis. 2. Singuli concives non ideo perdunt jus potentiale in illam domum, nec Principes jurisdictionale vel politicum. 3. Talis domus non habet jus asyli, quia hoc esset contra jurisdictionem Principis. 4. Manet talis domus sub jure etiam politico Principis. Hæc sunt principia & fundamenta adversariorum, sed

§. II. Omnino tenendum est posse bona sæcularia fieri Ecclesiastica sine licentia Principis, ita *Dian.* p. 5. T. 3. & *Carden.* in 1. crisi d. 61. c. 2. & seqq. Ratio est, 1. Quia si fundamentum adversariorum sit verum, ergo similiter facit injuriam Principi & concivibus, qui sine licentia se & sua bona transfert 1386

ad aliud regnum; item qui bovem suum mactat aut vendit extero, quia sic privat concives suos jure potentiali, & Principem jurisdictionali ac politico: item facit injuriam, qui sine licentia Principis fit Religiosus, quia se subducit dominio jurisdictionis. *Si dicas*, hos jure Divino eximi à jurisdictione sæculari, utì & Clericos: *R.* Idem esse de bonis, si transeant ad Ecclesiam, utì habetur Cap. *Quanquam*, de censibus in 6., & docent cum communi *Suar.* in defens. fidei l. 4. c. 9. *Bonac.* in Decal. d. 10. q. 2. p. 1. §. 1. n. 2. *Diana* p. 6. t. 3. R. 2., & p. 1. t. 2. R. 1. Potuisse autem etiam Papam dare hanc exemptionem Clericis, independenter à Principibus sæcularibus, certum est, nam Cap. *Quanquam* suprà, Cap. *Noverit*, Cap. *Gravem*, de sent. excom., Cap. ult. de reb. Eccl. non alien., sub censuris præcipiunt Principibus observantiam hujus exemptionis: hinc etiam *Trid.* Sess. 25. c. 20. de Ref. ait, *Ecclesiæ & Ecclesiasticarum personarum immunitatem Dei ordinatione & Canonicis sanctionibus constitutam esse*: cujus ratio est; quia omnino indecens fuisset Clericos, qui Deo specialiter dicati sunt & constituti sæcularium Judices ac Vicarii Christi in ordine ad administranda illis Divina, eorum potestati subesse, hinc Cap., *Ecclesia S. Mariæ*, de Constitut. dicitur, ut statutum etiam in favorem Ecclesiæ factum à laicis motu proprio *nullius firmitatis existat, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum, quia eis super Ecclesiis & personis Ecclesiasticis nulla sit attributa facultas, quos obsequendi manet necessitas non authoritas imperandi.* 2. Privati laici & Principes non habent jus ad illud, quod esset in magnum detrimentum Reip. Christianæ, sed si haberent jus, ut bona Ecclesiastica manerent semper alienabilia, hoc esset in magnum detrimentum Reip. Christianæ, ergo.

ergo. *Prob. min.* Esset in magnum detrimentum Reip. Ecclesiasticæ, ergo & Christianæ, cujus præcipua & nobilior pars est Ecclesiastica, utpote à qua est doctrina salutis, absolutio à peccatis, Sacramentorum administratio, sacrificiorum oblatio, aliaque ministeria spiritualia. *Ant. prob.*, nam *Pius V.* in motu proprio, *Etsi de singulis*, De recuperatione bonorum Ecclesiasticorum malè alienatorum, ait, *Nos præmissa cõniventibus oculis pertransire nequeuntes, utpote quæ in Divinæ Majestatis offensam ac Ecclesiarum & Ordinis Clericalis detrimentum tendant.* Item *Trid.* Sess. 25. c. 14. de Ref. agens de alienatione bonorum Ecclesiæ ait, *magnam Ecclesiæ pernitiem afferre solet*, quia nempe, cùm Clericis non conveniat, ideoque prohibeatur negotiatio, alienatis tandem bonis omnibus destituerentur necessariis, sicque paulatim interiret Status. 3. Jus illud potentiale est inutile, ergo non datur. *Prob. ant.*, quamvis omnes eo jure cederent, nihilominus possent ea bona acquirere, si id permitteret Papa, uti potest, & Ecclesiastici vellent alienare; Econtrà si Papa prohibeat, acquirere non possunt, ergo. 4. Jus illud privatorum & Principum circa bona Ecclesiæ condemnat Sacros Canones de rebus Ecclesiæ non alienandis; Item decretum *Vrb. VIII.*, de quo *Pelliz.* T. 1. Tr. 6. c. 8. n. 3.; Item Constit. *Pii V.* revocantis omnes licentias alienandi; Item *Conc. Trid.* Sess. 25. c. 11., ergo certissimè est nullum. 5. Si in illis, qui capaces sunt talia acquirere, daretur jus potentiale, ut talis res maneret alienabilis, ergo jus majoratuum, quod Reges stabilierunt in Hispania; Item jura similia in aliis regnis, essent iniqua, quia essent contra jus potentiale reliquarum nationum, quæ illa acquirere non possunt, quamvis de jure naturæ sint capaces, nec subjiciantur legibus istorum

regnorum, quod tamen est contra communem sensum omnium. 6. Testator, sicuti potuit nunquam velle alienare fundum, ita potest disponere, ut nunquam alienetur, sed semper maneat suæ familiæ annexum, ultimæ enim voluntates servari debent de jure naturæ & gentium, secluso quovis jure positivo, inquit rectè *Mol.* de Justi. d. 124. in fine, si autem daretur jus potentiale, non posset testator ita disponere de illo fundo, quia singuli concives privarentur jure suo potentiali, ergo.

1387 §. III. Ad rationes n. 1384. allatas, *R.*, *ad* 1. Dominia illa, potentiale, jurisdictionale & politicum, sunt tantùm conditionata, & tunc tantùm existunt, quamdiu bona manent sub potestate civili; cum quo stat, quòd ad alium statum transire possint ac fieri exempta, utì patet in exemplis hominis ingredientis Religionem aut se & sua transferentis ad aliud regnum. *Ad* 2. Patet ex dictis nihil rapi alienum, cùm enim desinunt circumstantiæ subjectionis, etiam desinunt ista jura Principum & privatorum. *Ad* 3. Licentia illa non est necessaria; & si necessaria esset, secundùm principia *Caramuelis* nihil juvaret Ecclesiam, quæ non est subdita laicis, & consequenter ab eis non potest accipere licentiam, sicuti *Ad* 4. affirmat *Caramuel*, leges civiles non posse favere Ecclesiasticis, qui legibus civilibus non subjacent; quæ tamen doctrina falsa est, utì ostendimus l. 1. n. 680.

1388 §. IV. Illationes *Caramuelis* n. 1385. relatæ non tenent, & quidem 1. 2. & 4. falsa est, quia si domus Deo dicata, cujus Christus habet dominium proprietatis, maneat subjecta Principi laico, ergo Princeps laicus exigente utilitate civili potest de ea disponere, etiam invito Christo; Item manebit subjecta gabellis, adeoque Christus erit tributarius principi laico. *Si dicas*, eadem valere, si bona maneant

subje-

subjecta dispositioni Papæ, *Contrà* est, Papa est tantùm Vicarius Christi, & pro Christo est Dominus, ergo potestas illa Papæ non potest præjudicare Christo. 3. Etiam planè falsa est, nam talis domus Deo consecrata venit nomine Ecclesiæ, Ecclesia autem habet jus asyli, utì dicetur à n. 1392.

Objicies. Bona transeunt ad Ecclesiam cum onere realí censûs, feudi vel hypothecæ, ergo etiam cum onere gabellarum, item cum subjectione ad jus potentiale, jurisdictionale & politicum laicorum. *R.* N. conseq., Ecclesia non prohibuit priora onera remanere: E contrà prohibuit posteriora tanquam opposita immunitati & reverentiæ debitæ statui Ecclesiastico.

Q. 238. An statutum prohibens, ne bona stabilia donentur aut vendantur Ecclesiis, sit iniquum, secluso privilegio. R. 1389

§. I. Negat cum quibusdam politicis *Caram.*, quia tale statutum videtur esse pro conservando jure potentiali singulorum, & jurisdictionali ac politico Principum, secundùm dicta n. 1383. Opinioni illi præluserunt *Ioannes Vvicleff* & *Ioannes Huß* damnati à *Martino V.* in *Conc. Constant.*, qui inter cætera dixerunt esse contra Scripturam, quòd Ecclesiastici habeant possessiones; graviter peccare eos, qui fundant claustra eisque attribuunt immobilia; Papam cum suis Clericis esse hæreticum, eò quòd possessiones habeat; *Augustinum*, *Benedictum*, *Bernardum* esse damnatos, eò quòd possessiones admiserint; *Constantinum M.* errasse, eò quòd Ecclesiam ditaverit. Idem tenuerunt anabaptistæ Monasterii Westphaliæ, ubi facto plebi-scito vetuerunt, ne Clerici aut Religiosi ulla bona immobilia ad Ecclesias vel Monasteria transferrent, quod tamen postea anno 1569. Status patriæ & Episcopus *Ioan-*

nes de Hoya contrario ſtatuto penitus abrogavit, hinc,

1390 §. II. Dicendum eſt, quòd ſtatutum ejuſmodi ſit iniquum, ita auctores citati l. 1. n. 679., ubi plura circa hæc dicta ſunt: conſentiunt *Cardenas* in 1. criſi d. 61. c. 9. aliique Canoniſtæ, Juriſtæ ac Theologi innumeri apud *Dianam* p. 1. t. 2. R. 57. & p. 6. t. 3. R. 6. & apud *Delbene* de Imm. Eccl. c. 8. d. 11. Ratio eſt 1. quia Eccleſiaſtici ſunt exempti à juriſdictione laicorum, utì dictum eſt n. 1381., ergo iniquum eſt, ſi per ſtatuta laicorum, quibus non ſubjiciuntur, prohibeantur aliquid acquirere. Conſeq. patet, quia nemo juſtè prohibet, niſi habeat juriſdictionem in eum, cui prohibet, utì tenent omnes cum *S. Th.* 1. 2. q. 90. a. 5. 2. Statutum prohibens eleemoſynam aut diſpoſitionem ad piam cauſam eſt iniquum, tale eſt illud ſtatutum, ergo. *Conf.* quia tale ſtatutum prohibet, ne poſſis tua donare Deo, nam relicta Eccleſiæ fiunt res Dei, utì habetur Can. Apoſt. 39., Cap. *nulli liceat*, Cap. *prædia*, 12. q. 2., Cap. *videntes*, 12. q. 1., *Trid.* Seſ. 25. c. 20. de Ref., 3. Jus habeo dandi pauperi rem meam, ut, ſi velit, conſumat aut aliò transferat, quamvìs per hoc deſinat jus potentiale privatorum & juriſdictionale ac politicum Principum in rem illam, ergo injuria fit mihi, ſi prohibear: imò laici jus habent vendendi aut donandi ſua hominibus hæreticis, Judæis &c. ergo multò magìs Clericis & Religioſis, hinc meritò queritur *S. Amb.* l. 5. Epiſt. 31., *ſcribuntur teſtamenta templorum*, ideſt, idolorum, *miniſtris*, *nullus excipitur profanus*, *nullus ultimæ conditionis*, *ſoli ex omnibus Clerico commune jus clauditur.* Et *S. Hieron.* Epiſt. ad Nepotian., *Pudet dicere*, *ſacerdotes idolorum*, *Mimi & aurigæ & ſcorta hæreditates capiunt*, *ſolis Clericis & Monachis hoc tempore*

tempore prohibetur, & prohibetur, non à persecutoribus, sed Principibus Christianis. 4. Sacri Canones, quos *Trid.* suprà præcipit observari, item Concilia Generalia statuunt Ecclesiam habere potestatem acquirendi bona stabilia sine licentia Principis, utì dictum est n. 1386., ergo hoc non est contra jus privatorum aut Principum, alioquin Canones, *Trid.* aliaque Concilia docerent injuriam, ergo est iniquum, jus illud Ecclesiæ impedire. 5. Tale statutum est contra libertatem Ecclesiasticam, quia facit Clericos esse deterioris conditionis quàm laicos, quibus potestatem relinquit acquirendi immobilia ac retinendi in perpetuum, si volet, ergo est iniquum. 6. Materia quæstionis illius, an Ecclesiæ sit licitum acquirere, & an E contrà Principes peccent impediendo Ecclesiam à tali acquisitione, est purè spiritualis, ergo spectat ad forum spirituale illam determinare, ergo cùm forum spirituale sive Canones & Concilia determinent in favorem Ecclesiæ, hæc decisio est sufficienter certa, ergo opinio opposita est improbabilis. *Conf.* 1. nam ad Ecclesiam spectat determinare, quâ reverentiâ colendi sint Ecclesiastici, determinat autem sic colendos, ut capaces sint ad acquirenda bona, eáque reddenda immunia ab oneribus civilibus, utì ostendit *Carden.* c. 12. 17. & 19., ergo. *Conf.* 2. Nam certum est esse saltem probabile, quòd Ecclesia possit bona stabilia acquirere, ergo cùm Pontifices præcipiant in hoc non impediri Ecclesiam ab ullo fideli sibi subdito, Pontifices id præcipiunt secundùm probabilem sententiam, ergo fideles omnes tenentur obedire, quia si Superior præcipiat sequens probabilem sententiam, subditus in dubio tenetur obedire, utì constat ex dictis l. 1. à n. 432. Vide *Delbene* suprà, ubi quæstionem illam optimè resolvit, & tractat

plures affines tôto c. 8., ubi d. 24. & 25. probat statutum invalidans donationem ultra 500. aureos aut etiam omnium bonorum in favorem Ecclesiæ, esse invalidum. Argumentum *Caramuelis* nihil evincit, nam licèt jus proprietatis transferretur in Ecclesiam, posset manere jus potentiale singulorum & jurisdictionale ac politicum Principum, ergo ex hoc iniquè prohibetur translatio proprietatis ad Ecclesiam: quod *Conf.*, Nam Ecclesia etiam habet jus potentiale ad bona sæcularium, utì probat praxis omnium temporum, ergo iniquum est hoc jus impedire.

Dices 1. Talia statuta sunt in Lusitania, Hispania, Gallia, Italia & quibusdam locis Germaniæ, ergo præsumi non possunt esse iniqua. *R.* Vel sunt nihilominus iniqua, utì colligitur inde, quia sæpe revocata sunt aut non admissa; vel facta sunt annuente aut certè dissimulante Sede Apostolicâ pro certis circumstantiis locorum & temporum. Vide *Delbene* dub. 12., qui dub. 13. etiam reprobat statutum, ut talia bona intra certum tempus vendantur.

Dices 2. Sic nimiùm imminuuntur vires Reip., & laici tantò plùs gravantur. *R.* 1. Si periculum sit illius mali, laici recurrant ad Pontificem, qui poterit ponere modum, aut etiam permittere, ut pars onerum portetur ab Ecclesiasticis. *R.* 2. Nullum inde est periculum, nam compensat Deus, quod sibi liberaliter offertur: & ita olim tempore Davidis & Salomonis in parvo regno Judææ alebantur ex bonis etiam immobilibus plurimi Sacerdotes, nec ideo minùs florebat. Vide *S. August.* hom. 48. inter 50. c. 2. & 3. Ex dictis,

1391 *Sequitur*, Regulares non posse salvâ immunitate Ecclesiasticâ se obligare communitati sæculari ad non emenda plura bona immobilia, sicuti cedere non possunt privilegio Canonis vel fori, nec liber-

tati,

uti, quam habent, ut ex testamento vel donatione acquirant immobilia, utì docent plurimi cum *Lugo* in Resp. Mor. l. 1. dub. 8.

Q. 239. *Quid de asylo sit notandum R.* Seqq. 1392

§. I. Immunitas asyli est privilegium locis ad Dei cultum ordinatis concessum, ut nemo ex illis violenter extrahat aliquem, Cap. *Inter alia*, de Immun. Eccl., Constit. *Gregorii XIV.*, *Cùm aliàs*, aliisque locis apud *Delbene* de Immun. Eccl. Cap. 16. dub. 1. Videtur autem immunitas asyli introducta jure tantùm Canonico & civili, attamen conformiter juri divino & naturali, *Covarr. Suar. Bonac. Delb.* d. 2. contra alios. Et quamvìs *Covarr.* & alii putent strictè interpretandam esse, quia derogat juri communi, tamen contradicunt *Farinac.* & alii cum *Delb.* d. 3., quia est causa pia & favorabilis, tum Ecclesiæ, tum Reo, pro quo standum. Non posse autem aliquâ consuetudine tolli jus asyli, probabiliter tenent *Mascard. Bonac. Tann.* & alii cum *Delb.* d. 6. contra *Nav. Suar. Laym. Gav.* & multos alios, tum quia Constitutio *Gregorii* habet decretum irritans, tum etiam quia Bulla Cœnæ quotannis contradicit, nec unquam fiet cum scitu & dissimulatione Sedis Apostolicæ.

Competit autem hoc asylum omni Ecclesiæ auctoritate Episcopi stabiliter destinatæ ad Dei cultum, utì habent Canones apud *Delb.* d. 1. & apud *Carden.* in 1. crisi d. 61. an 212. & 217. Nec opus est, ut sit consecrata, Cap. *Ecclesiæ*, de Imm. Eccl. Neque ut in ea asservetur Eucharistia, *Farin. Bonn. Delb.* d. 9. s. 1. contra *Covarr. Tusch.*. Neque ut in ea actu celebratum sit, *Silv. Sanch. Delb.* l. c. cum communi contra *Gloss. Innoc. Tusch.*. Estque satìs, quòd auctoritate Episcopi construi cœperit, *Abb. Anchar. Farin. Sanch. Delb.* s. 2. Neque obstat, quòd

sit

sit polluta, *Tusch. Suar. Azor, Farin. Delb.* s. 3. Neque, quòd sit interdicta, iidem cum *Delb.* s. 4. Neque, quòd sit ferè destructa, quia his omnibus non obstantibus est & manet locus sacer cultui divino dicatus. Quòd si planè destructa sit, sed sine licentia Episcopi, & manserit, spes reædificationis, locus pergit gaudere immunitate, *Barb. Bon. Delb.* s. 5.

Eodem privilegio gaudent, 1. Ecclesiæ tectum, scalæ, parietes, Sacristia, turres, portæ manu apprehensæ, *Tusch. Decian. Suar. Sperel. Fagund. Bon. Delb.* d. 9. s. 6. referens leges. 2. Campanile, licèt distet ab Ecclesia, sed non ultra 30. passus, uti bis declaravit S. Congreg. apud *Delb.* l. c. An etiam locus alius vicinus Ecclesiæ, vide *Delb.* s. 8. 3. Quæ adhærent Ecclesiæ, uti claustrum, porticus, ambitus, *Abb. Nav. Tusch. Suar. Delb.* s. 7. 4. Cœmeterium, quamvis separatum ab Ecclesia, quia præsumitur benedictum & auctoritate Episcopi sacratum, *Nav. Farin. Castrop. Delb.* s. 9. 5. Hospitale auctoritate Episcopi erectum, *Abb. Nav. Barb. Suar. Sperell. Delb.* s. 10. 6. Conventus seu domus Religiosorum; & huc spectant cellæ, dormitorium, hortus, domus familiarium & animalium, L. *Pateant*, Cod. *De his, qui ad Ecclesiam, Silv. Sanch. Farin. Castrop. Delb.* s. 11. Item villæ sive grangiæ, quas etiam recreationis causâ habent Religiosi Cistercienses, & cum illis communicantes, per privilegium *Eugenii IV.* apud *Lugo* in Resp. Mor. l. 3. d. 15. 7. Oratorium auctoritate Episcopi, non autem privatâ, erectum, *Abb Covarr. Nav. Barb. Delb.* s. 12. 8. Domus Clericorum in communi viventium auctoritate Episcopi erectæ, quia sunt loca pia, *Diana* & alii cum *Delb.* s. 13. 9. Palatium Episcopi, etiam absentis vel mortui, si non sit alteri locatum, Cap. *Id*

consti-

constituimus 17. q. 4. Etiamsi ab Ecclesia Cathedrali abesset ultra 40. passus, *Farin. Az.* Et quamvis Episcopus haberet plura palatia, *Germon.* Et quamvis in palatio nullum esset oratorium, quia Cap. cit. id dicitur absolutè, *Nav. Tusch. Suar. Delb.* f. 14. Attamen non gaudent palatia Cardinalium, saltem Romæ, ob Constit. *Gregorii XIII.* & *Sixti V.*, *Farin. Barb.* Nec palatia Legatorum Principum sæcularium, utì satis declaravit *Innoc. XI.*, docentque *Nav. Sanch. Delb.* f. 15. Imò nec jam gaudent, propter abusus, statuæ aut palatia Regum & Principum, *Delb.* f. 17. 10. Gaudet tabernaculum S. Eucharistiæ, hinc qui confugit ad Sacerdotem ferentem illam in platea, aut qui se miscet illam comitantibus, capi non potest, sic enim habet consuetudo, *Silv. Angel. Nav. Barb Tann.* & alii multi cum *Delb.* f. 16. Excipe, si in carcere confugeret ad Sacerdotem illuc deportantem, tum enim non gaudet, *Tusch Covarr. Suar. Delb.* d. 10. f. 7.

§. II. Beneficio asyli gaudent omnes baptizati, illis exceptis, de quibus n. 1394. Item non baptizati, si baptismum petant: imò & probabiliter quicumque non baptizati, etiam Judæi, quia non est tam personæ quàm loci privilegium, *Hostien. Inn. S. Anton Tabien. Tiraq. Arm. Az. Barb. Gav.* & alii cum *Delb.* d. 10. f. 4. contra *Covarr. Farin.* & alios: attamen l. 1. Cod. *De his, qui ad Ecclesiam*, statuitur, ut Judæi debitis fatigati non recipiantur, antequam debita universa reddiderint. Gaudent etiam suspensi & interdicti ab ingressu Ecclesiæ, etiam denunciati, utì volunt *Silv. Nav. Tusch. Covarr. Suar. Farin. Bon. Delb.* f. 2. contra *Felin.* & alios. Item excommunicati, etiam denunciati, utì volunt *Silv. Nav. Ang Arm. Delb.* f. 3. Item exules, banniti & condemnati ob crimen, *Clarus, Farin. Nav. Delb.* f. 5. 1393

s. 5. & dub. 24. s. 17. Item fugiens è carcere vel exilio, *Abb. Silv. Covarr. Farin. Tusch. Barb. Laym. Delb.* dub. 10. s. 6. contra alios. Item fugiens è manibus satellitum, aut hos secum trahens in Ecclesiam, quia verum est, quòd ad Ecclesiam confugerit, *Delb.* s. 7. Quod tenet, etiamsi elabatur, dum educitur ad supplicium aut ad triremes, utì habet communior cum *Delb.* s. 8. & 9. contra alios. Idem tenet, etiamsi jurarit se rediturum ad carcerem, *Abb. Covar. Silv. Laym. Delb.* s. 10. Gaudet etiam servus comparativè ad dominum: si tamen hic juret & & præstet securitatem de ejus impunitate, debet etiam invitus reddi domino, *alioquin à domino poterit occupari*, Cap. *Inter alia* de Immun. Eccles. *Az. Farin. Gutt. Delb.* s. 13. Attamen Religiosus, v. g. apostata non gaudet comparativè ad Prælatum suum; saltem si confugerit ad Ecclesiam suæ Religionis, utì habet communis: si autem ad aliam, *Rebuff. Barb. Trull. Diana* dicunt contra alios gaudere; Vide *Delb.* s. 15. Et valet immunitas etiam quoad civilia, v. g. si debitor confugiat ad Ecclesiam, ne incarceretur, *Abb. Silv. Covar. Nav. Suar. Laym. Bon.* & alii cum *Delb.* dub. 11. s. 1. & seqq contra alios: quod tenent aliqui cum *Delb.* s. 4. contra alios, etiamsi debitor suspectus sit de fuga meditata: item licèt sit debitor tributorum, *Farin. Suar. Az. Laym. Bonac. Delb.* s. 5. contra *Anchar. Butr. Cutell.* & alios. Item, licèt foret fraudulentus decoctor, *Covarr. Farin. Suar. Nav. Delb.* s. 6. Nec ulla crimina, quantumvis atrocia, privant hoc jure asyli, exceptis octo, quæ n. 1394. referemus, hæc enim sola excipit *Greg. XIV.*, tollens & abrogans omnes alios casus, & reducens omnia alia jura ad tenorem hujus suæ Constitutionis, *Delb.* dub. 24. & 33. Unde gaudet cudens falsam monetam vel bonam tondens, *Gutt. Farin.*

Farin. Delb. d. 24. s. 18. contra *Sarpum.* Item defraudans fiscum vel Reip. peculium, *Delb.* s. 19. Extrahens illum, qui ad Ecclesiam confugit, *Delb.* s. 20. Occidens Clericum, Religiosum, Episcopum, *Delb.* s. 21. & 23.; licèt *Gobat* in Exp. t. 3. post n. 265. app. 2. litt. A. & seqq. putet eum non gaudere, qui præmeditatum commisit homicidium. Etiam gaudet, qui commisit crimen exceptum, si confugerit & quæratur propter aliud crimen non exceptum, *Delb.* s. 22.

§. III. Octo crimina excepta complexus est his 1394
verbis Greg. XIV. *Laicis ad Ecclesias locaque sacra confugientibus, si fuerint publici latrones viarumque grassatores, qui itinera frequentata vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur, vel depopulatores agrorum, quive homicidia vel mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis earumque cœmeteriis committere non verentur, qui proditione proximum suum occiderunt; aut assassinii, aut hæresis, vel læsæ Majestatis Rei in persona ipsius Principis, immunitas Ecclesiastica non suffragetur.* Et circa hæc, notanda sunt seqq.,

I. Ut quis dicatur publicus latro, debet saltem bis vel ter esse latrocinatus, nam tale nomen sonat frequentiam, *Abb. Barb. Delb.* dub. 13. Nec sufficit esse simplicem furem, utì habet communis cum *Delb.* d. 14.; nequidem si in Ecclesia furetur res sacras, ideoque perfringat fores Ecclesiæ &c., quamvis tum capi & attineri possit à Ministris Ecclesiæ, *Delb.* d. 24. s. 8. & 15., sed requiritur, ut ex insidiis erumpens spoliet homines rebus suis, intentatâ morte, si id impedire velint aut permittere renuant.

II. Qui è viis publicis captivos abducit homines, dicitur saltem grassator, *Maranta, Dian. Delb.* d. 15. contra *Novar.*; si tamen ex accidenti, non ex insidiis,

diis, sed occurrentes in via spoliet, probabile est gaudere immunitate asyli, *Farin. Delb.* n. 18.

III. Sufficit esse agrorum depopulatorem occultum, sive diurnum sive nocturnum, *Farin. Delb.* d. 16. & 17. Negant tamen aliqui sufficere, quòd sit publicus incendiarius, *Delb.* d. 24. s. 4.

IV. Mutilator est, qui non tantùm debilitat sed abscindit membrum, id est, partem, quæ habet officium distinctum ab aliis partibus, utì manus, pes, auris, nasus, mamilla fœminæ, *Mol. Sayr. Regin.*; talis autem in Ecclesia mutilans nequidem alterius Ecclesiæ asylo gaudet; Vide *Delb.* d. 19. s. 1. E contrà gaudet, qui tantùm vulneravit, etiam graviter, *Barb. Castrop. Delb.* s. 2. Item qui occidit tantùm se defendens cum moderamine inculpatæ tutelæ, *Delb.* s. 4. cum communi. Item qui existens in Ecclesia glande occideret transeuntem in platea, quia non occidit in-sed ex Ecclesia, *Ricc. Bon. Dian. Delb.* s. 5. contra alios multos: si tamen existens in platea glande occidat existentem in Ecclesia, non gaudet: aliud est, si vulneratus extra Ecclesiam, postea moreretur in Ecclesia, tum enim gauderet, *Nav. Covar. Suar. Laym. Delb.* s. 7., utì & ille videtur gaudere, qui occidit tantùm in sacristia, scalis, tecto, atrio, porticu, campanili, quia licèt hæc in favorabilibus veniant nomine Ecclesiæ, non tamen in odiosis, quale est restrictio immunitatis Ecclesiasticæ, *Abb. Ang. Nav. Laym. Delb.* s. 6. contra plurimos alios. Item gaudet, qui tantùm mandavit occidi in Ecclesia, *Delb.* s. 8. Item vi vel fraude extrahens & occidens extra Ecclesiam, *Delb.* s. 9. contra *Az.* & *Farin.*

V. Ille proditoriè occidit proximum, qui per insidias & sub specie amicitiæ occidit incautum sive nihil sibi potentem cavere, utì ex jure communi docent

docent *Farin. Suar. Sanch. Delb.* d. 20. s. 1. (Per proximum autem intelligitur quivis, etiam infidelis, *Delb.* s. 4.) Hinc proditorius est, qui alium nullâ præcedente inimicitiâ vel rixâ, occidit veneno, *Bald. Felin. Covar. Delb.* s. 2. Item qui ita occidit inimicum, cui promiserat amicitiam, *Farin. Barb. Delb* s. 3. Item mater, quæ occidit infantem aut fœtum animatum, utì docet *Delb.* s. 2. cum *Farin.*, contra *Bonac.* & alios. E contrà proditorius non est sed gaudet immunitate, qui occidit inimicum sine specie amicitiæ, etiam incautum, utì volunt *Ricc. Bon. Barb. Sperel. Delb.* s. 5., licèt contradicant *Covar. Menoch. Suar. Farin.* & alii: item gaudet, si in duello occidat, *Farin. Dian. Delb.* s. 6. contra *Barb.* & alios: item qui occidit per industriam, sed non per insidias, quia non est proditorius, *Tusch. Ricc. Laym. Delb.* s. 7. contra *Mol. Gutt. Barb.* & alios: item qui per insidias deducit aliquem ad locum, in quo occiditur ab alio, non privatur tanquam proditorius, quia non occidit, attamen privari poterit, si fuerit assassinus, utì jam dicetur.

VI. Assassinus hic dicitur, qui interveniente pacto vel pretio aliquem conducit ad occidendum, vel qui pretio conductus occidit proximum incautum, utì AA. communiter cum *Delb.* d. 21. s. 1. Quod tenet, quamvìs occidendus sit infidelis, quia est proximus, *Farin. Bon. Delb.* s. 2. contra *Covarr.* & alios: item quamvìs occidendus sit inimicus conducentis, dummodo non sit simul inimicus conducti, *Covarr. Bonac. Delb.* s. 3. Et privatur hic conducens ad occidendum, quamvìs occisio non sequatur, quia verè fuit mandans assassinium, *Mascard. Delb.* s. 5. contra alios: conductus tamen tum non privatur, quia non occidit, *Farin. Suar. Masc. Laym. Delb.* s. 4. contra *Gutt. Barb. Bon.* & alios: utì &

probabile est eum non privari, qui tantùm receptat, defendit vel occultat assassinum, *Dian. Novar.* & alii cum *Delb.* s. 6. Probabilius tamen videtur eum privari, qui pretio conductus aliquem testimonio falso vel injustâ sententiâ inducit in mortem, quamvis etiam oppositum sit probabile, *Delb.* s. 7. & alii.

VII. Hæretici, si confugerint ob crimen distinctum ab hæresi, gaudent, *Silv. Suar. Farin. Az. Trull. Bon.* & alii cum *Delb.* dub. 10. s. 4. contra *Nav. Tann.* & alios. Attamen putant plures cum *Delb.* d. 22. contra alios, nequidem suspectum de hæresi gaudere.

VIII. Reus læsæ Majestatis in personam Principis est, qui hunc occidit, vulnerat, percutit, hostiliter insequitur, contra eum conjurat, machinatur, revelat hostibus secretum, ut ab his capiatur; & idem est de consulente ista, auxiliante, etiam effectu non secuto: tamen si tantùm defendat talem delinquentem, vel non revelet, non ideo censetur personam Principis aggredi, quamvis possit esse reus læsæ Majestatis: nomine Principis autem hìc intelligitur, qui supremam habet jurisdictionem & nemini est subjectus, ac ita in persona offenditur à subdito suo originis vel domicilii. Et talis Princeps Ecclesiæ censetur etiam Cardinalis: probabiliter tamen tales non censentur, Principes Superiorem recognoscentes, nec uxor, filius vel legatus Principis independentis; utì nec asylo privantur peccantes in statuam Principis, quia quamvis Rei sint læsæ Majestatis, attamen non in personam ipsius Principis. Vide *Delb.* dub. 23.

1395 §. IV. Reus in Ecclesia existens non potest vinculis alligari, nec aliter vexari, nec ei potest negari victus aut requies, nec inferri ullum nocumentum, nec aliquid in Ecclesia justè possessum eripi, L. *Præsenti*,

senti, Cod. de dis, qui ad Eccles., Cap. *Diffinivit*, 17. q. 4., *Covar. Tusch. Suar. Farin. Laym. Bon. Delb.* dub. 27. 28. 29. 30. Potest tamen, etiam à Judice sæculari, spoliari bonis, quæ extra Ecclesiam habet, si citatus non compareat, *Abb. Farin Suar Bon Delb.* d. 31. n. 15. Sed nequidem per Judicem Ecclesiasticum damnari potest ad mortem vel ullam pœnam corporalem aut huic æquivalentem, qualis esset perpetuus carcer, triremes, servitus, exilium, gravis verberatio, verùm tantùm ad pœnam pecuniæ, quam si non habet, cùm Cap. *Inter alia*, de Imm. Eccl. dicatur, *super hoc, quod quis fecit, est alias legitimè puniendus*, putat *Delb.* n. 7. non esse improbabile, quòd possit puniri aliquâ pœnâ corporali, non multùm afflictivâ: Si tamen reus nolit Judici sæculari tradi, quia timet, ne non stet promissione indemnitatis ab alia pœna, debet hæc infligi à Judice Ecclesiastico, nec tum poterit postea conveniri ampliùs à Judice sæculari, *Delb.* n. 8. Praxis autem habet, ut quamvis existens in Ecclesia, etiam à Judice sæculari damnetur, etiam ad mortem postea subeundam, quando extra asylum capi poterit, per hoc enim non præjudicatur immunitati Ecclesiasticæ, uti notant AA. cum *Delb.* n. 16 Præterea notant plerique non gaudere immunitate illos, qui ob correctionem morum & pœnas morte vel mutilatione inferiores trahendi essent ad Superiorem Ecclesiasticum, uti respondit S. Congreg. apud *Pignatel.* T. 1. consult. 435. & colligitur ex Cap. *Inter alia*, nam legitimam confugæ punitionem permittit, *dummodo Ecclesiasticus Iudex delinquentis salvam habeat vitam & membra.*

§. V. Peccat graviter, qui impedit reum, ne confugiat ad immunitatem, aut ex hac expellit, quia qui immunitatem dedit loco, dedit reo jus illam ap- 1396

prehendi & eâ gaudendi: si tamen se indecenter habeat in loco Sacro aut culpâ suâ turbet quietem vel disciplinam regularem, & monitus non emendet, expelli poterit, quia est privilegium loci, & *quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum*, Reg. 61. Juris in 6., *Delb.* dub. 48. Quòd si exeat non ultra 30. passus ob necessitatem naturæ, capi non potest, Cap. *Diffinivit*, 17. q. 4., *Suar. Bon. Delb.* d. 25. s. 2. Et quamdiu reus est invitus, nec est casus ex 8. exceptis, nequidem per Episcopum potest extradi potestati sæculari, quamvis hæc præstaret cautionem de non infligenda pœna corporis, *Delb.* d. 27. *Phœb.* l. 2. t. 11. n. 11. Si autem sit crimen exceptum, tum debet Episcopi vel ejus Vicarii auctoritate extradi, etiam non præstitâ cautione illâ, *Delb.* d. 39. Et qualecumque fuerit crimen, requiritur talis licentia Episcopi expressa, *Delb.* d. 40. s. 1., nisi fortè Episcopus culpabiliter nollet extradere, tum enim posset Judex sæcularis extrahere, & in solo carcere Ecclesiastico detinere, usquedum Episcopus vel ejus Superior de crimine etiam excepto, & quamvis omnino notorio cognoverit, *Ricc. Farin. Dian. Delb.* s. 2. & 3. Possetque cognitionem illam facere etiam alius Judex Ecclesiasticus ab Episcopo deputatus, non autem Prælatus Regularis, *Delb.* d. 41. & 46. Et ad eundem Episcopum spectat cognoscere, an locus sit sacer necne, *Delb.* d. 41. Debentque contra reum concludenter probari omnia, alioquin privari non debet possessione asyli, *Farin. Bonac. Ricc. Barb. Sanch. Lez.* & alii cum *Delb.* d. 42. Nec tenetur Judex Ecclesiasticus quoad hoc stare processu facto à Judice sæculari, *Delb.* d. 43. Debetque præterea citare Ecclesiam & reum, cùm jus habeant se defendendi *Delb.* d. 44. Quomodo autem hi, utì & testes audiri debeant; item quo-

modo

modo sit instituendus processus, habet *Delb.* d 44. & 45. Et quando delictum exceptum est in Ecclesia commissum à Clerico, solus Ecclesiasticus Judex est competens; si autem à laico, datur locus præventioni, nam reus sortitur forum sæculare ratione suæ personæ, Ecclesiasticum autem ratione loci sacri violati, *Delb.* d. 49. Putant quidem *Abb. Silv. Arm. Nav. Rossel. Suar. Az. Bonac. Laym. Tann. Castrop.* tr. 11. p. 7. n. 16. *Delb.* d. 10. s. 12. privilegio asyli non gaudere Clericum contra Judicem Ecclesiasticum, sed tantùm contra laicum, quia jurisdictio Ecclesiastica exerceri potest in loco sacro, & Jura nullibi loquuntur de Clerico confugiente, nisi respectu Judicis laici: attamen tenent *Farin. Covarr. Diaz, Clarus, Tusch. Zerol. Marian. Gutt. I. Andr. Barb. Lotter. Fagn* & alii cum *Pirhing* l. 3. t. 49. n. 39., quia verba sunt generalia, & non excipiuntur, nisi habentes crimina n. 1394. relata: rationes plures in utramque partem videri possunt apud *Delb.* suprà & *Illsung* t. 5. à n. 260., qui etiam inclinat in priorem sententiam, sed Curia Romana dicitur anno 1695. secundùm posteriorem improbasse factum cujusdam Episcopi in Germania, qui Abbatem sibi subjectum è Monasterio traxerat.

Denique si reus violatâ immunitate Ecclesiastica sit per vim extractus, debet ante omnia restitui Ecclesiæ, *Valent. Bon. Delb.* d. 25. s. 3. & d. 27. n. 10. Nec satìs est, quòd reo detur sponsio impunitatis, nec quòd reus ipse renunciet juri suo, quia renunciare non potest, cùm sit principaliter jus & causa Ecclesiæ, *Farin. Barb. Suar. Castrop. Delb.* d. 33. Unde si non restituatur, omnia, quæ fient, erunt irrita, uti habet Const. *Greg. XIV.*, & AA. cum *Delb.* d. 34 Et idem dicunt *Farin Lez Delb.* d. 25. s. 4. contra *Abb. Silv.* & alios, quamvis extractus esset tantùm

tùm per metum gravem injustè incussum, nam æquivalet violentiæ; non tamen si tantùm per blanditias, fraudem vel persuasionem aliam, utì habet communis: si tamen extractus sit promissione ipsiusmet Judicis spondentis impunitatem, puniri non posset, *Nav. Farin. Barb. Lez.* & alii cum *Delb.* s. 5. Nec potest extrahi veste, pede, manu, si horum unum protendatur extra Ecclesiam, quia censetur toto corpore remanere in Ecclesia, *Delb.* d. 29. à n. 8. Quòd si violentè extractus & carceri sæculari inclusus, hinc evadat, sed è fuga retrahatur, videtur perdere privilegium immunitatis, non aliter ac si è loco sacro fugiens captus esset, *Farin. Delb.* d. 31. n. 17. De cætero extrahens aut mandans extrahi reum cum violatione immunitatis Ecclesiasticæ; item non restituens extractum, incurrit sacrilegium, excommunicationem, infamiam, reatum pœnæ capitis & mulctam pecuniariam, utì ex juribus & AA. ostendit *Delb.* d. 35. An autem incurrat tentans extrahere aut mandans extrahi, si effectus non sequatur, vide *Delb.* d. 36. Et multò magis incurrit pœnas illas Judex laicus, si ex ipsius mandato reus occidatur in Ecclesia, *Delb.* d. 37. Probabile tamen est posse etiam Ordinarium absolvere ab excommunicatione ideo incursa, quia nullibi legitur esse reservata, quamvis enim reservetur violatio libertatis Ecclesiasticæ, quæ ad personas sacras spectat, non tamen immunitatis, quæ tantùm respicit loca Sacra, *Barb. Bonac. Ricc.* & alii cum *Delb.* d. 38., qui tamen suadet oppositum in praxi, ob stylum Pœnitentiariæ Romanæ.

1397 Q. 240. *Quid notandum sit circa jus Regaliæ; item circa potestatem & & auctoritatem Romani Pontificis.* R. De his scripsit fusè & doctè Cardinalis *Sfondratus* in libro quem vocavit, *Regale Sacerdotium*,

tium, & edidit sub nomine *Eugenii Lombardi*, ex quo aliqua desumam.

§. I. Jus Regaliæ est primitus concessum Principibus aliquibus, præcipuè ad custodiendos fructus Ecclesiæ vacantis, non autem ad sibi usurpandos, sed reservabantur eligendo, aut ex ordinatione *Alex. III.*, *Bonif. VIII.*, *Gregorii X.* poterant in utilitatem Ecclesiæ impendi, non autem occupari à laicis, sub pœna anathematis lata à *Bonif. VIII.*. Vide Cap. *Generali*, de Elect. in 6. Si tamen laici Ecclesias dotarant, poterant sibi reservare pensiones ex fructibus tempore vacationis; item potuerunt consuetudine vel privilegio habere jus tum percipiendi fructus.

§. II Reges Galliæ inter primos per Bullas *Inn.* 1398
III., *Clementis IV.*, *Gregorii X.* habuerunt jus regaliæ, quod quasi ex 4. juribus conflatum erat, nempe 1. Eligendi Episcopos: 2. Investiendi 3. Conferendi alia etiam beneficia. 4. Vacante Ecclesiâ percipiendi fructus. Et quod electionem Episcoporum attinet, hoc jus eligendi fuit varium, nam initio etiam populus admittebatur ad electionem, erat tamen potiùs petitio quàm electio. Postea electi sunt per synodum Episcoporum & Clericorum provincialium, sed cùm synodi cum incommodo exspectarentur aut differentur diutiùs, omissæ sunt; utì & populus paulatim nimiùm copiosus ob multas causas omnino remotus est. Post hæc fuit etiam Principum consensus requisitus, & Episcopi ac Clerus dederunt Principibus potestatem constituendi Episcopos, imò etiam Imperatoribus constituendi Romanum Pontificem, jure utíque delegato, ut facerent nomine & voto Cleri, & tales à se constitutos tuerentur, sed necessitatis hæc non moris fuerunt: inde orti abusus ab anno 355., quando *Constantius I.*

Imperator Arianus *Liberio* in exilium pulso *Felicem II.* in Cathedra Romana collocavit, & ita pluribus ſæculis Principes ſibi arrogarunt jus eligendi ipſum adeo Pontificem, confirmandi Epiſcopos, inveſtiendi Eccleſiaſticos, donec tandem anno 1114. in ſynodo Rhemenſi ſub Calliſto II. præſentibus 426. Patribus & Ludovico Craſſo Francorum Rege jus inveſtituræ plane ademptum laicis, & Henericus Imperator eſt excommunicatus, ſed tandem Eccleſiæ conciliatus in Concilio generali Romæ 300. Epiſcoporum Anno 1122., ac libertas eligendi Epiſcopos, & maximè Romanum Pontificem; item jus inveſtituræ redditum Eccleſiæ. Exinde in Germania Clero permiſſum eſt eligere ſuos Epiſcopos, hac conditione, ut Electi confirmarentur à Pontifice, & ab Imperatore reciperent feuda aliaque jura ſæcularia: tandem jus eligendi Pontificem anno 1274. in *Conc. Lugdunenſi* II. ſub *Gregorio X.* relictum eſt ſolis Cardinalibus, excluſis populo, Principibus & reliquo Clero. Nihilominus ſe ingerebant Principes in electiones Epiſcoporum, exemplo ſumpto à nimia libertate Græcorum. Variæ ſynodi id prohibuerunt, ſed per ſchiſmata & potentiam conſuetudo prævaluit, unde *Zacharias* Papa Sæculo VII., ut occurreret corruptelis alioquin non emendandis, dedit *Pipino* Francorum Regi privilegium nominandi Epiſcopos ad omnes vacantes regni Eccleſias, & ex eo tempore Reges Galliæ eos nominabant: Anno autem 816. *Ludovicus pius Pipini* nepos Aquisgrani in ſynodo reſtituit Epiſcopis libertatem, cedens privilegio, manſit tamen etiam tunc neceſſitas regii aſſenſûs; & hic modus eligendi Epiſcopos tenuit ad annum 1122.; anno tandem 1515. *Leo X.* jure eligendi à Capitulis avocato dedit *Franciſco I.* integram facultatem nominandi ad Epiſcopatus vacantes,

cantes, jus tamen confirmandi reservavit Pontifici: & hoc approbatum est in *Conc. Lateran.* Sess. 2., Clero Gallicano frustra provocante ad generale Concilium, cùm illud pro Generali agnitum fuerit. Postmodum Reges prætenderunt jus investituræ, nam sicut qui feudum à Regibus accipiebat, admittebat baculum, ita Episcopi accipiebant à Rege feuda & regalia sumpto annulo & cruce, & has investituras non improbavit *Callistus II.*, eò quòd tantùm videretur spectare feuda, non verò Episcopale officium: sed *Gregorius VII.* has investituras vetuit, cujus decreto institerunt *Victor III.*, *Vrbanus II.*, *Paschalis II.*, qui ab *Henrico IV.* Imperatore in carcerem conjectus est & coactus ei investituras permittere anno 1111., sed anno 1112. *Conc. Lateran & Viennense* declararunt hæc irrita fuisse. Res tandem composita est, ita ut electiones Episcoporum spectarent ad Clerum, investituræ regalium ad Imperatores, faciendæ non per annulum & crucem, sed per sceptrum. De electione Episcoporum secundùm Canones antiquos videri potest etiam *Leur.* p. 2. q. 237.

§. III. Tota ratio, cur tempore Sedis vacantis liceat Regibus Galliæ ad se trahere fructus Episcopatuum, est concessio *Conc. Lugdun.*, cum limitatione tamen, *ubi id in consuetudine sic fuerat*; Concilium autem de collationibus præbendarum Sede vacante vacantium non loquitur, hinc *Bonif. VIII.* noluit de his intelligi privilegium, sed *Philippus pulcher* Rex Galliæ & *Ioannes Parisiensis*, libro edito responderunt etiam has niti eâdem ratione Concilii, scilicet longâ consuetudine & præscriptione. Non posse autem hoc jus extendi ad omnes Galliæ Ecclesias, tenuerunt plures cum *Petro de Marca* Archi Ep. Parisiensi, qui pro Ecclesia scripsit. 1399

1400 §. IV. In hoc dubio, an jus Regaliæ extenderetur ad omnes Ecclesias, in parlamento sub *Henrico IV.* assertum est extendi: intercedentibus autem Episcopis, executio suspensa fuit: tandem *Ludovicus XIV.* Convocato Clero decidit & jussit *Henrici IV.* sententiam per totum regnum executioni mandari: Reclamarunt pro immunitate Ecclesiarum Episcopi duo, Apamiensis & Alectensis, Romamque appellarunt, sed mortuo Apamiensi processum est ad executionem.

1401 §. V. Hoc tempore cæpit res ferventiùs agitari. Rationes Pontificis erant: Jus Regaliæ contra Canones inductum, non esse extendendum ad Ecclesias, quæ hucusque immunes fuissent, utì nec illas, quas Rex sibi recenter subjeciisset per Victorias, quia *Concil. Lugd.* plus non dedisset, quàm consuetudo tunc induxisset. Præterea committi excessus, & à regiis non tantùm invadi fructus, sed conferri omnia beneficia, præterquam curata & præbendas Theologales. Rationes Regis fuerunt, quòd tantùm insisteret majorum suorum vestigiis, non potuisse per *Conc. Lugdun.* jus Regaliæ sex sæculis firmatum immutari: Regibus hæc deberi pro summis beneficiis in Ecclesiam, nec revocari posse privilegia remuneratoria, nisi restitutis rebus, ob quæ concessa erant: alia olim fuisse onera Episcoporum, ut vel ad bella sequerentur vel sumptus conferrent &c., hæc Regem remisisse: tertiam etiam partem fructuum remanere electis, & partem reliquam impendi ad evertendas hæreses, nec posse impendi meliùs ab ipso Pontifice: nihil à Rege novi decisum, sed sententiam latam ab *Henrico IV.*, & quidem ex judicio virorum doctrinâ ac religione celebrium, executioni mandari: nullas Ecclesias privilegio Regaliæ fuisse olim exemptas, sed tantùm interveniisse negligentiam

gentiam ſuorum anteceſſorum, Regem autem juraſſe recuperare ac ſtabilire omnia jura regni, nec poſſe ſalvâ conſcientiâ negligere. Duos Epiſcopos, maximè qui in cauſa *Janſenii* ſemper uſque ad comminationem excommunicationis ipſi Romæ contumaces fuerint, præponi non debere omnibus aliis Galliæ Epiſcopis. Adhæc quæſtionem facti tantùm eſſe, an conſuetudo illa fuerit per omnes Galliæ Eccleſias, hinc ad ſenatum Regium ſpectare reſolutionem; quæſtionem verò juris, (quales tantùm ſpectent ad forum Eccleſiaſticum) an nempe jus Regaliæ tutò poſſit à Rege poſſideri, maximè ſi pro hoc conſuetudo & privilegia pugnent, jam eſſe definitam à *Conc. Lugdun.* Replicavit Roma hæc extra rem eſſe, non impugnari privilegia data, non negari collata in Eccleſiam merita, tantùm impugnari, quòd onus Regaliæ extendatur ad Eccleſias omnium teſtimonio liberas: lædi libertatem Eccleſiaſticam exagitando & relegando Epiſcopos, qui his ſe opponant & Romam implorent: eſſe publicos in Regiis Miniſtris exceſſus &c.; ad auctoritatem Eccleſiæ ſpectare his omnibus poni modum. Interea variæ Pontificis querelæ emanarunt contra Epiſcopos Gallicanos: acceſſit excommunicatio Archiepiſcopi Tholoſani, & facultas à Papa conceſſa, ut ſanctimoniales *S. Auguſtini* prope Pariſios poſſent eligere Antiſtitam contra decretum Archi Epiſcopi Pariſienſis, qui Antiſtitam eis præfecerat. Ex his aucta eſt exacerbatio Cleri pro cauſa communi, & Pariſiis indicta Comitia.

§. VI. Poſt multas hinc inde altercationes Cle- 1402
rus Gallicanus anno 1682. edidit declarationem per 4. ſequentes propoſitiones.

I. B. Petro ejuſque ſucceſſoribus Chriſti Vicariis ipſique Eccleſiæ rerum ſpiritualium & ad æternam ſalutem

salutem pertinentium, non autem civilium ac temporalium à Deo traditam potestatem, dicente Domino, *Regnum meum non est de hoc mundo*, & iterum, *Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari & quæ sunt Dei Deo:* ac proinde stare Apostolicum illud, *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, non est enim potestas nisi à Deo, quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt: itaque qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Reges ergo & Principes in temporalibus nulli Ecclesiasticæ potestati Dei ordinatione subjici, neque authoritate clavium Ecclesiæ directè vel indirectè deponi, aut illorum subditos eximi à fide ac obedientia ac præstito fidelitatis Sacramento solvi posse, eamque sententiam publicæ tranquillitati necessariam nec minùs Ecclesiæ quàm Imperio utilem, ùt verbo Dei, PP. traditioni & SS. exemplis consonam omnino retinendam.

2. Sic autem inesse Apostolicæ Sedi ac Petri successoribus Christi Vicariis rerum spiritualium plenam potestatem, ut simul valeant atque immota consistant sanctæ œcumenicæ Synodi Constantienſis à Sede Apostolica comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum ac totius Ecclesiæ usu confirmata, atque ab Ecclesia Gallicana perpetuâ religione custodita decreta de authoritate Conciliorum generalium, quæ SS. 4. & 5. continentur; nec probari à Gallicana Ecclesia, qui eorum decretorum, quasi dubiæ sint authoritatis ac minùs approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus Concilii dicta detorqueant.

3. Hinc Apostolicæ potestatis usum moderandum per Canones Spiritu Dei conditos & totius mundi reverentiâ consecratos; valere etiam regulas, mores & instituta à regno & Ecclesia Gallicana recepta, Patrumque terminos manere inconcussos, atque id

perti-

pertinere ad amplitudinem Apostolicæ Sedis, ut statuta & consuetudines S. Sedis & Ecclesiarum consensione firmatæ propriam stabilitatem obtineant.

4. In fidei quóque quæstionibus præcipuas Summi Pontificis esse partes, ejusque decreta ad omnes & singulas Ecclesias pertinere ; Nec tamen irreformabile esse judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit.

§. VII. De hac declaratione sic statuit *Ludovicus XIV.* 23. Maji 1682., 1. Prohibuit in toto regno, etiam Regularibus in suis domibus, ne aliquid vel uni ex his articulis contrarium doceretur. 2. Statuit, ut omnes imposterum admittendi ad docendam Theologiam submitterent se ad docendos illos articulos. 3. Voluit, ut in singulis universitatibus unus obligaretur ad docendos singulis annis eos articulos. 4. Nomina eorum, qui obligabuntur unoquoque anno, voluit mitti ad Archi-Episcopos vel Episcopos vel Procuratores Generales, idque ante inchoationem studii annui. 5. Statuit, ut imposterum nullus fieret Licentiatus in Theologia vel jure, quin priùs eam doctrinam in Thesibus suis propugnasset. 6. Vult, ut Archi-Episcopi, Episcopi &c., interposità suâ authoritate faciant doceri eos articulos. 7. Decanis & Syndicis facultatum Theologiæ injungit, ut curent hæc ad executionem perduci, alioquin eos responsuros, quasi de delicto suo. Denique mandat hoc suum edictum ubique publicari. 1403

§. VIII. Declarationem illam Cleri annullavit *Inn. XI.* die 11. Aprilis 1682. & *Alex. VIII.* aliam edidit bullam die 4. Augusti 1690., *Inter multiplices*, &c., in qua prorsus annullat & declarat ab initio fuisse & in perpetuum fore irrita omnia, quæ à Clero Gallicano acta sunt Parisiis anno 1682. Circa extensionem juris regaliæ, circa propositiones 1404

IV.

IV. de potestate Ecclesiæ, & alia omnia, quæ quomodocunque præjudicent libertati Ecclesiæ. Vide *Vind. Gob.* p. 1. obs. 3.

1405 §. IX. Quòd singulas propositiones attinet, certissimum est Papam habere directam potestatem in spiritualia; attamen fatendum est cum *Sfond.* l. 1. §. 1. non habere ordinariam & directam in Principes sæculares, ut eos deponat, (Quidquid sit de populo & proceribus, de quibus videri potest *Diana* post p. 10. T. 1 R. 5. & seqq.) aut ut de eorum bonis temporalibus disponat, quamvis aliqui apud *Moyam* T. 1. Tr. 6. d. 3. q 3. n. 10. oppositum tenuerint, quorum sententiam *Victoria* dicit esse manifestè falsam & confictam ad adulandum Pontifici: hinc *Inn. III.* Vir doctissimus Cap. *Pro venerabili*, Qui filii legitimi, fatetur se non habere potestatem, nempe directam, in temporalibus super Regem Galliæ; estque idem de aliis Principibus. Nihilominus habent potestatem extraordinariam & indirectam, quando ita postulat necessitas tuendæ religionis, probatque id *Sfond.* §. 2. & seqq., ex Scripturis, jure Canonico, SS. PP. Doctoribus Ecclesiæ ac cæteris AA. id communissimè asserentibus: Et à §. 17. rationes addit, solvitque objectiones; & pressiùs declarat, in quibus casibus id possit Summus Pontifex. Denique §. 20. notat censuras, quibus sententia opposita Cleri Gallicani à graviissimis DD. est affecta.

1406 §. X. Idem *Sfondratus* l. 2. latè probat Papam esse supra Concilium, idque evincit ex Scriptura & ex agnitione ipsorum Conciliorum generalium. Nec contrarium est *Conc. Constant.*, quod quotiescumque Concilii supra Papam auctoritatem extollit, semper restringit ad Concilium tempore grassantis schismatis ac incerti Papæ, utì pluribus ostendit *Sfond.* §. 2. n. 13. & §. 16. n. 1., ubi n. 2. ostendit

dit decretum *Conc. Basileensis* contrarium asserentis, esse reprobum: speciatim autem §. 8. probat appellationem à Papa ad Concilium esse frivolam & damnabilem. Seqq. §. §. eandem Papæ auctoritatem supra Concilium demonstrat auctoritate SS. PP. aliorumque DD., ac invictis rationibus: Attamen §. 14. recenset, in quibus casibus major sit auctoritas Concilii quàm Papæ; & quæ contra dicta opponuntur, solvit §. 17. & seqq. Vide dicta l. 1. n. 202. Rectè etiam probatur in *Vindiciis Gob.* p. 1. obs. 3., ad hoc, ut definitio vel declaratio Pontificis in materia fidei aut morum sit infallibilis, non prærequiri judicium Episcoporum aut consensum Ecclesiæ, sed hoc judicium & hunc consensum debere subordinari definitioni aut declarationi Summi Pontificis.

§. XI. Probat *Sfondr.* l. 4. Papam posse ex causa dispensare in omni lege Canonica; item Papæ è cathedra, quamvis extra Concilium, loquentis infallibilem esse auctoritatem quoad materias fideî & morum, probat l. 3. §. 2. & seqq., quod etiam diximus l. 1. à n. 202. 1407

CAPUT III. 1408

De statu & officio personarum sæcularium quarundam, præsertim judicialium.

DUBIUM I.

Quæ requirantur ad legitimum judicium.

RESp. Hæc tria: Primum est, Jurisdictio, sine qua sententia nulla est, & peccatur mortaliter, ùt ex D. *Thom.* 2. 2. *q.* 60. habet communis. Quare peccat Judex sæcularis, si personas aut causas merè Ecclesiasticas, ad se trahat: utì & Ecclesiasticus, si merè civiles:

"civiles: Nisi fortè per accidens, ob defectum justi-
"tiæ in foro seculari, aut nisi sint causæ miserabilium
"personarum. Porrò quæ causæ dicantur merè ci-
"viles, quæ Ecclesiasticæ, & quæ mixtæ, nosse opor-
"tet Judices & Jurisperitos, potestque videri apud
"*Lay. l. 4. c. 2. V. Card. de Lug. d. 37. s. 3.*

" Secundum, Rectus processus, v. g. ut citetur Reus,
"& audiatur &c. Nisi fortè expediat aliquando, cùm
"delicta sunt atrocia, in flagranti crimine deprehen-
"sos, subitò plectere, vel in criminibus exceptis com-
"munem procedendi modum mutare: nam Judici
"supremo (dummodo crimen sit publicum) ali-
"quando licere, sine citatione, defensione, & omni
"processu reum morti adjudicare, eò quòd factum
"notorium, & publicum sit loco accusatorum & te-
"stium, neque Reo jus defendendi se in judicio re-
"linquat, docet *Nav cap. 25. n. 10. Less. Fill. Bon. to.*
"*2. d. 10 in præcepta. q. 2. p. 2. n. 5. Vid.* etiam *Lug. s.*
"*5. Trul. l. 8. c. 1. d. 13.* Ubi tamen bene notandum,
"quòd etsi talia crimina excipiantur à communi
"dispositione legis positivæ & juris communis, non
"tamen legis seu juris naturæ; ideoque graviter pec-
"care Judicem, qui in tali processu, v. g. contra sagas,
" quidvis licere putat, *vid. Spe in caut. crimin. dub.*
"17. 18. 37. *& seqq.*

" Tertium, Recta intentio, ut scilicet procedatur
"ex intentione justitiæ: Unde si judex procedat ex
"odio, aliove fine malo, v. g. ob inanem gloriam,
"peccabit, non quidem contra justitiam sed charita-
"tem aliamve virtutem; mortaliter, aut venialiter,
"prout finis illius, mortalis aut venialis erit. *Bon. to.*
"*2. d. 10. in præcept. p. 2. q. 3.*

ADDENDA.

1409 Q. 241. *Quid præterea notandum sit circa ju-*
risdictionem Judicis. R. Seqq. §. I.

§. I. Quamvis nemo possit esse Judex in propria causa, tamen excipitur causa competentiæ fori, nam potest supremum tribunal cognoscere, an causa aliqua sit suæ jurisdictionis necne, tuncque pro se vel alio pronuntiare, uti probat praxis: Et hoc maximè competit Sedi Apostolicæ, quam esse supremum tribunal docent *Conc. Florent.* & SS. PP. Vide *Du Bois* ad prop. ab Alexandro VII. damnatas c. 2.

§. II. Certum est à sæculari judicari non posse 1410
Clericum, secundùm dicta à n. 1381., nequidem ex delegatione Episcopi, Cap. *significasti*, de foro compet., nisi in certis casibus, uti notatur cap. *ut famæ*, §. *Laici*, de sent. excom., & Cap. *Cùm non ab homine*, de judic., pluribusque probat *Dript*, in spec. archid s. 1. a. 9. p. 122. Imò peccat mortaliter Judex, si in loco Sacro faciat processus vel sententias sæculares; suntque talia irrita, *Delbene* de Immun. Eccl. c. 2. d. 3. s. 2. Neque potest vel per jus civile vel per consuetudinem induci, ut laicus sit Judex Clerici, unde licèt Papa possit in particulari casu concedere, v. g. Regi judicium Clerici ob falsam monetam, sicque Rex nomine Papæ, per suos ferre sententiam, tamen quamvis Rex per tempus immemoriale pergat sic judicare Clericos, nunquam præscribet, quia nunquam possidebit jus judicandi, cùm Clericus jure Divino eximatur, & laicus sit subjectum illius juris incapax, ac omni anno tali attentato expressè reclametur per Bullam Cœnæ: Vide *Leur.* p. 3. q. 177. Et violatur immunitas Ecclesiastica etiam per impeditionem vel retardationem usûs jurisdictionis vel auctoritatis Ecclesiasticæ, v. g. recurrendo ad sæculares, ut se interponant &c. *Delb.* c. 2. d. 10. & 11. Item per avocationem causarum spiritualium ad laica tribunalia, *Delb.* c. 3. d. 8. s. 1. & seqq., item c. 9. d. 6. Possunt tamen Judices Ecclesiastici

stici & Prælati regulares implorare auxilium à Magistratu laico ad capiendos & coercendos suos subditos, id enim non est recurrere ad judicium sæculare, sed tantùm est invocatio brachii sæcularis ad tuendam authoritatem sui judicii Ecclesiastici vel Regularis, *Lugo* in Resp. Mor. l. 3. d. 3. n. 8. Vide *Sperell.* fori Eccles. decis. 1. & 9. *Dicast.* de just. l. 2. t. 1. d. 4. à n. 122. *Delb.* c. 8. d. 26. c. 9. d. 34. & d. 35. s. 8. & seqq., item c. 10.

1411 §. III. Excommunicatio Bullæ Cœnæ lata in eos, qui Ecclesiasticas personas trahunt vel trahi faciunt ad tribunal sæculare, non cadit in Judicem, qui per juramenta subditorum ad id coactorum capit informationes super delicto alicujus Ecclesiastici, non citans eum, sed volens juvare illos, qui eum postea accusabunt coram tribunali competente, *Less.* in auct. v. *Iudex*, cas. 2. Si tamen Clericum vocet ad deponendum, peccat & incurrit pœnam, quia eum subjicit suo tribunali. Quandonam Judex Ecclesiasticus trahens causam laicam ad suum tribunal censeatur inferre violentiam, ideoque impediri possit à Judice sæculari, fusè discutit *Carden.* in 1. crisi d. 15. c 15. a. 5. & in 2. crisi d. 3. à n. 45., qui videri potest, uti & *Delbene* toto c. 10. Non posse autem Reges, nequidem ùt executores *Tridentini*, cogere Ecclesiasticos ad observationem *Tridentini*, sed esse constitutos executores tantùm respectu laicorum, probat *Delb.* c. 9. d. 26.

1412 §. IV. Esse causam mixti fori & esse causam mixtam non sunt idem, nam causa mixti fori est, quando persona est sæcularis, & pœna statuta est à jure Canonico, tumque, per se loquendo, potest uterque Judex procedere, & datur locus prævention. Causa mixta est, quando aliquid utroque jure prohibetur, tumque juxta communem sententiam Judex

dex Ecclesiasticus procedere debet contra Ecclesiasticos, laicus contra laicos, *Sperell.* decis. 9. *Florentinius* in Comœdo crisi n. 823. Vide *Delbene* c. 10. dub. 1.

§. V. Laicam fœminam ream concubinatûs cum Clerico spectare ad judicium Ecclesiasticum putant plerique DD. apud *Menoch.* de arbit. jud. l. 2. c. 371. n. 13., quia una causa ab uno Judice est judicanda, ergo ab Ecclesiastico digniore, cùm ad eum pertineat de Clerico complice judicare: Econtrà spectare ad judicium sæculare docent *Covar. Clarus* & alii cum *Burgh.* Cent. 3. cas. 86., quia delictum est moraliter duplex, ergo delictum Clerici spectat ad Ecclesiasticos, laicæ ad sæculares. *Conf.* quia si tribus fratribus, quorum unus sit Clericus, obveniat hæreditas, solus Clericus eximitur onere gabellarum, ergo etiam solus Clericus peccans cum laica eximitur judicio sæculari. Videri debet *Delbene* c. 10. dub. 17. Videri potest etiam *Diana* p. 3. T. 2. R. 69., ubi examinat, an Judex sæcularis possit inquirere in fornicationes Regularium. Quis sit Judex in causis concernentibus Matrimonium, dicetur l. 6., quando de Matrimonio. 1413

§. VI. In Diocœsi Monasterienſi comparent Ludimagistri, aliquibus in locis coram Judice sæculari, in aliis coram Ecclesiastico; estque consuetudo suis locis observanda; Si autem hæc ignoretur, videntur spectare ad Ecclesiasticum, cùm sint personæ ab Episcopo per emissum juramentum ac professionem fidei destinatæ ad erudiendam juventutem, non tantùm in literis sed etiam in fidei principiis, & insuper ordinariè habeant obligationem cum aliis Clericis assistendi choro. 1414

§. VII. Episcopum in prima instantia semper debere cognoscere de causis suorum subditorum, etiam 1415

beneficialibus, optimè probat *Barb.* de off. Epiſ. alleg. 81., & ibid. in append. contra *Salgado*, habeturque clarè in *Trid.* Seſ. 24. c. 20. de Ref.; & vidi in Monaſterienſi diocœſi non attendi appellationem ad Papam, imò à Nuntiatura aliquos per pœnas revocatos eſſe ad audiendum priùs judicium ac ſententiam Ordinarii: Excipitur tamen, ſi lis oriatur inter proviſos à Sede Apoſtolica, aut etiam ab Ordinariis circa beneficia Sedi Apoſtolicæ reſervata, quia cauſæ illæ etiam in prima inſtantiæ Romæ decidi poſſunt, utì notat *Gonz.* ad Reg. 8. Gl. 52. n. 37., & expreſsè decrevit *Greg. XIII.* in Conſt. *Ad Romani*, apud *Nicol.* T. 3. d 3. §. 25. Plura de appellatione ad Papam, vide apud *Delbene* c. 8. d. 47.

1416 §. VIII. Delegatus ſupremi Principis poteſt cauſam ſubdelegare, utì multis relatis probat *Sanch.* de Matr. l. 3. d. 31. n. 1. 10. & 31. Poteſt autem delegans ſic dicere Titio, do tibi juriſdictionem ad iſtam cauſam, & quia tu non poteris ſubdelegare, etiam non do tibi poteſtatem ſubdelegandi aliquem, ſed ego ipſe immediatè do illi juriſdictionem, quem tu deſignaveris, *Sanch. Lugo* in Reſp. Mor. l. 4. d. 42. Manetque poteſtas, licèt primus delegans ſit mortuus, re incœptâ, ante deſignationem à ſecundo faciendam, *Lugo* n. 6. Quando Româ aliquid committitur Officiali Epiſcopi, per hunc intelligitur Vicarius Generalis in Spiritualibus, utì dictum eſt n. 247.

1417 §. IX. Solus Diœceſanus loci, in quo eſt beneficium, eſt Judex competens, quando agitur de materia concernente illud beneficium, licèt non requirat reſidentiam, & quamvis Clericus alibi habitet, quia illud beneficium, cùm ſit in Epiſcopi illius juriſdictione, illi tantùm eſt ſubjectum, *Felin. Sanch.* in Conſ. l. 7. c. 1. d 23. n. 19. An autem in poſſeſſorio beneficii cognoſcere poſſit laicus, v. *Loth.* T. 4. a. 2.

Quòd

Quòd si litigetur occasione unius rescripti in causa principali, & alterius in causa appellationis, de validitate appellationis cognoscere debet, non Judex super principali, sed deputatus super appellatione, Cap. *Dilectus*, 29. de rescriptis. Quis in materia simoniæ sit Judex competens, vide *Leur.* p. 3. q. 757. Quis in materia juramenti relaxandi, *Delbene* c. 8 dub. 28., qui c. 10. d. 18. docet Papam judicare inter duos Supremos Principes.

Q. 242. *Quid circa crimina excepta & juris ordinem sit addendum. R.* 1418

§. I. Crimina excepta, in quibus opus non est semper servari omnem juris ordinem, sunt hæc, 1. Læsæ Majestatis: 2. Hæreseos: 3. Sagarum: 4. Proditionis: 5. Conjurationis: 6. Falsæ monetæ, 7. Latrocinii. In his tamen aliisque omnibus non potest aliter procedi, quàm recta ratio & jus naturale dictet, utì rectè *Spe* in Caut. Crimin. dub. 5.

§. II. Judex supremus & independens potest in crimine enormi & certò notorio omittere ordinem juris, si in mora sit grave periculum Reip., utì si Reus alioqui esset evasurus. An autem possit sententiam mortis ferre more belli & sine ullo, ne summario quidem processu, dubium est, negat *Lugo*; affirmat probabile esse, quòd possit in urgente casu, *Less.*, utì si solus Rex sciret adulterum vim inferre Reginæ, quia sic fieri expediret ad Reginæ infamiam vitandam. Vide *Tamb.* l. 6. c. 1. §. 4. 1419

DUBIUM II.

De Potestate & Officio Judicis. 1420

ARTICULUS I.

Quid requiratur in Judice.

REsp. I. Præter tria dicta Superiore dubio, re-« quiritur scientia, quâ sciat suo munere rectè« fungi.

fungi. Ita communis Doct. & *Bon. to. 2. d. 10. in præcept. q. 2. p. 3.* Ratio est, quia quilibet tenetur scire ea, quæ pertinent ad proprium officium, & sine quorum cognitione munus suum & officium exercere non potest. *Unde resolvuntur seqq. Casus:*

I. Petens aut suscipiens officium Judicis (idem est de Medico & Chirurgo, ut *v. infr dub. 7.*) quo indignus est, ita ut probabile sit inde notabile damnum proximi secuturum, peccat mortaliter. *Nav. cap. 25. Lug. d. 37. n. 1.*

II. Judex carens necessariâ scientiâ non debet absolvi, nisi factâ renuntiatione officii, vel nisi firmum habeat propositum renuntiandi. Ita *S. Thom. 2. 2. q. 76. a. 2. Cajet. Clavis regia l. 12. c. 13. n. 2. Reg. l. 25. n. 675. Nav. cap. 25. Farin. 3. p. q. 3. a. 16.* Ratio, quia nullus potest officium, cujus munia obire non potest, retinere, præsertim cum damno vel periculo proximi.

III. Si Judex ex magna imperitia malè judicet, tenetur ad interesse parti læsæ, & ad expensas litis; utì etiam, quotiescunque notabile damnum, sive in substantia litis, sive in superfluis expensis, propter ejus culpabilem ignorantiam, partibus litigantibus accidit. *Bon. Lugo, ll. cc.*

IV. Si Judex agnoscat, errorem à se (etsi sine gravi culpa) commissum in præjudicium litigantis, tenetur, si potest citra infamiam, impedire errorem; v. g. monendo occultè partem læsam, ut sibi appellatione vel aliter consulat, quia id pertinet ad debitam muneris executionem. *Lugo n. 3.*

Resp. II. Judex tenetur causas judicare, & celeriter expedire; quia ex officio tenetur cuique tribuere suum, quod non facit, si sententiam sine justa causa differt. *Unde resolvuntur seqq. Casus:*

I. Judex mortaliter peccat contra officium suum,

suum, differendo valde notabiliter causarum ex-
peditionem, sine justa causa. *Syl. V. Iudex q.* 12.
Clavis. reg. c. 12. *n.* 8. *Nav. n.* 14. *&c.* cum *Bon p.* 3.

II. In casu dicto, idem Judex tenetur parti læsæ
damna & expensas, quæ ex iniqua dilatione secu-
tæ sunt, restituere, quia est earum injusta causa.
Auth. ll. cc.

III. Si Judex in exequenda causa & proferenda
sententia negligens aut iniquus sit, non tantùm
parti læsæ, sed interdum etiam fisco tenetur, ùt
v.g. si mulctam pecuniariam, quam ex consuetu-
dine vel lege communi debebat imponere Reo,
sine causa remisit. *S. Tho. 2. 2. q.* 67. *a.* 4. *ad* 3.
Sylv. v. pœna. q. 28. *Salon. Lay. l.* 3. *t.* 2. *c.* 5. *n.* 7. con-
tra *Azor.*

ADDENDA.

Q. 243. *Quid circa hæc sit præterea notandum.* 1421
R. Seqq.

§. I. Judex non habens sufficientem scientiam peccat officium petendo, admittendo, retinendo, & quoties cum tali ignorantia operatur, quia tenentur omnes scire casus ordinarios in officio suo occurrentes, pro extraordinariis autem recurri potest ad libros vel ad consilium peritiorum, *Dicast.* de juram. d. 2. n. 252. Vide *Eliz.* l. 7. q. 16. §. 3.

§. II. Tenetur Judex, non tantùm in foro Ec- 1422
clesiastico, quod omnes Catholici fatentur, teste *Tann.*, sed etiam in Civili, de dispositionibus ad pias causas factis judicare secundùm Canones & non secundùm leges Civiles, utì dictum est l. 3. p. 2. à n. 811., Hinc Judex stare debet pro testamento ad piam causam signato tantùm manu defuncti, aut condito sine institutione hæredis; Item legatis piis

insertis testamento profano non habenti solennitates juris, *Tiraq.* de privil. piæ causæ privil. 4. 15. & 7,, possuntque videri dicta l. 3. p. 2. à n. 1130.

1423 §. III. Judex, per se loquendo, si absit scandalum. non peccat, si ferat sententiam in peccato mortali, uti cum communi *Suar.* de Leg. l. 3. c. 10.

1424 *Q. 244. Quæ sit obligatio Principum circa Iudices statuendos & justitiam manutenendam. R.*

§. I. Tenetur Princeps curare, ut Judices habeat doctos, prudentes, probos, misericordes, ne videlicet aliquid in officio tanti momenti agant vel imperitè, vel improvidè, vel malignè, vel crudeliter, & si id negligant Principes, Deus his imputat illorum errores & vitia, quia ad hoc constituuntur Judices, ut loco Principum jus dicant; imò Principes per illos jus dicunt, ergo quales Judices statuunt, tales ipsimet volunt coram Deo esse in dicendis sententiis, ergo si statuant imperitos vel improbos, volunt jus dicere tanquam imperiti vel improbi: Ex his colligitur, teneri Principem adhibere judiciis illos, quos censet aptissimos, simili modo quo à n. 58;. diximus digniores admovendos curæ animarum, sunt enim rationes eædem.

1425 §. II. Vitia Judicum tantò magis noxia sunt, quantò cum majore authoritate vel potentia sunt conjuncta, hinc meritò dixit *Spe* d. 16. caut. 1. non expedire, ut judiciis admoveantur magni Prælati, præsertim qui impetuosi sunt, ne authoritate dominentur, nec sit, qui iis obniti audeat, si ab æquo deflectant. Addit Caut. 7., *quoniam plurimi existimant impunitatem Iudicum non parvam esse causam, cur conscientiæ plerique laxæ sint, curabit Princeps de eorum delictis fieri certior, & sicubi exerraverint, severè in eos animadvertet.*

1426 §. III. Non excusatur Princeps, qui omni curâ

à se

à se rejectâ Officiales, & maximè Judices finit pro libitu agere, sed tenetur ipse suam quóque diligentiam & inspectionem adjungere, *Spe* d. 9. Ratio est, 1. Quia Princeps tenetur providere publico, nec semper est certus de peritia & probitate suorum, imò sæpe est defectus illorum, ergo tenetur suâ curâ supplere, quod deest, ac semper invigilare, ne quid deficiat. 2. Si Princeps solis informationibus alienis credat, nec per se velit audire miseros, vel attendere ad causas, hoc ipso armat suos ad audendum quidvis pro libitu, odio, invidia, avaritia, respectibus humanis: *Hoc ignorare Princeps non potest*, inquit *Spe*, peccat igitur, si omnem sollicitudinem & inspectionem à se excludat: Quamvis autem *Spe* loquatur de processu circa Sagas, tamen idem valet in omni materia justitiæ. 3. Ipsimet Judices & Officiales supponunt Principem simul attendere ad manutenentiam justitiæ, ergo ad hoc tenetur Princeps. *Anteced. prob.*, Nam si ejusmodi homines admoneantur sui officii, dicere solent, *Princeps scit, retuli Principi, Princeps audivit, non improbavit. ipse viderit &c.* E contrà Principes dicunt, *ad hoc habeo meos Officiales, illis commisi, non possum ipsemet omnia, ipsi viderint &c.* quis hìc circulus est? inquit *Spe*: Nam cùm & hi & ille viderit, nemo viderit, nisi Princeps ipse curam adjiciat; & ideo etiam l. 1. n. 456. diximus non semper setisfacere suæ conscientiæ Principes, si Consiliarios sequantur.

§. IV. Non est satis, si Princeps, etiam sæpius, 1427
mandet, ut omnia rectè fiant, nam bene dicit *Spe* d. 20. n. 12., in his causis tanti momenti non satisfacere conscientiæ suæ Principem, si quid rectè mandet, nisi etiam ad executionem eorum advigilet: Et ratio patet, quia experientia docet, quàm sæpe mandata ejusmodi suspendantur aut detorqueantur.

8428

ARTICULUS II.

Quid Judici servandum circa Inquisitionem.

"TRibus modis procedi potest contra criminosos, 1. Viâ accusationis, cùm est aliquis actor, qui spondet se objecta probaturum. 2. Viâ denuntiationis, cùm deferens crimen non vult suscipere onus probandi. 3. Viâ inquisitionis, quæ triplex est: 1. Generalis, quando in genere quæritur, an leges serventur. 2. Specialis, quando de certa persona, & certo crimine quæritur. 3. Mixta, quando vel sola persona, vel crimen solum est speciale, ùt si quæratur quis Cajum occiderit.

" Resp. I. Judex sine ulla data occasione, ex solo officio suo, potest instituere inquisitionem generalem, in qua tamen ejus potestas non extendit se ad occulta elicienda, de quibus nulla est fama. Ratio prioris est, quia id necessarium est Reipub. nec cuiquam fit injuria. Ac licèt quorundam scelera detegantur, id fit per accidens, præter intentionem, cui incommodo bonum commune prævalet. Ratio posterioris est, quia inde maxima sequerentur incommoda. *Farin. Less. l. 2. c. 28. d. 13. Undere-* "*solves*,

" I. In hac inquisitione, subditus etiam rogatus "sub juramento, non tenetur, imò nec potest, procedere criminosum occultum. *Lay. l. 3. t. 6. c. 2. n. 3.* "*Less. l. c.*

" II. Si talem revelet, peccat contra justitiam, (nisi fortè cederet non tam in pœnam, quàm certam "ejus, qui deliquit, emendationem vel ad grave malum ab aliis avertendum) cùm enim crimen, ùt "ponitur, probari non possit, ac proinde ex ejus revela-

velatione non possit aliud sequi, quàm infamia,“
nullum habet jus revelandi. *Laym. ib. & t. 3. p. 2.*“
cap. 4. “

III. Si in hac inquisitione ex relatione duorum“
vel trium, deprehendatur alicujus criminis au-“
ctor, potest per tales testes contra illum procedi, ùt“
habet praxis communis. *Lay t. 3. p. 2. c. 4. n. 12.* “

Resp. II. Quando crimen est manifestum, &“
ignoratur auctor, licet Judici quærere in genere,“
quis fecerit, non tamen in particulari, v. g. an Pe-“
trus fecerit; nisi infamia aliqua aut indicia præces-“
serint. Pars prior patet, tum ex praxi Judicum, tum“
ex incommodis contrarii. Ratio posterioris pate-“
bit ex seqq. *vid. Bon. d. 10. in 8 præceptum q. 2. p. 5.*“

Resp. III. Ut Judex faciat inquisitionem spe-“
cialem, debet saltem regulariter præcedere infamia,“
vel quid æquipollens, quod justam det causam. Ra-“
tio est, tum quia alioqui diffamaret sine causa, tum“
quia Judex procedere debet ex scientia publica,“
quam non habet, nisi per accusationem vel confes-“
sionem Rei vel evidentiam facti, vel per infamiam;“
Ad quam non sufficiunt duo testes, qui jurent se vi-“
disse crimen admitti, quia adhuc est occultum, sed“
requiritur, ut rumor sit sparsus per majorem par-“
tem communitatis, id est, civitatis, viciniæ, vel Mo-“
nasterii, neque à maledicis sit exortus: etsi hac in re“
tutum sit sequi praxim communem bonorum vi-“
rorum, & Rerumpub., ùt habet *Lay. l. c. & Less. n.*“
19. ex aliis *Bon. l. c. Vnde resolves Casus*, “

I. Antequam Judex procedat ad inquisitionem“
specialem vi infamiæ, ipsa infamia priùs examinari“
debet, & probari per testes saltem duos, qui nomi-“
nent personas, à quibus id publicè audiverint.“
Nav. Rub. de jud. Trul. l. 8. c. 1. d. 17. “

II. Judex infamatum de uno crimine, v g. adul-“
terio,

"terio, non potest interrogare de alio, de quo non est "infamatus, v. g. furto; quia esset inquisitio specia- "lis sine pravia infamia. *Salon. Caj. Trul. d.* 18. nisi "tamen crimina sint connexa, vel unum sit circum- "stantia alterius. *Ibid. & Sanch. Cons. l.* 6. *c.* 3. *d.* 21.

" Dixi in Resp. *Regulariter*, quia ad specialem "inquisitionem non requiritur infamia prævia in "casibus certis, quos v. apud *Less. c.* 29. *d.* 15. *Bon.* "*t.* 2. *d.* 10. *in præcept. p.* 5. *Sanch. d.* 19. *Trull. l. c.*

ADDENDA.

1429 Q. 245. *Quid præterea circa inquisitionem sit notandum.* R. Seqq.

§. I. Judicem non posse in particulari inquirere contra aliquem sine præviis indiciis, expressè definitur Cap. *Inquisitionis*, §. *Tertia*, & Cap. *Qualiter*, 24., de accus. Quod maximè locum habet, quando proceditur, non tam ad malum avertendum, quod fortè impendeat, sed ad puniendum delictum, tunc enim ex omnium sententia Judex non potest ex seipso incipere, sed semper debet aliquid præcedere, quod eum cogat ex officio procedere, alioquin totus processus est irritus & ipse tenetur reparare damna causata, *Clarus, Less.* in auct. v. *Moneta*, cas. 2. An autem possit Judex procedere, si quis libello famoso vel occultâ schedâ sit denunciatus, vide *Dicast.* de just. l. 2. t. 1. d. 7. à n. 43. & Cap. *Inquisitionis* suprà.

1430 §. II. Si Cajus habeat propositum merè internum occidendi Regem, & illud manifestarit Titio speculativè tantùm & non in ordine ad cooperationem vel executionem, propositum illud manet merè internum in ratione delicti, hinc in illud inquiri non potest, quamvis Titius deferat; potest tamen

tamen præcautio adhiberi, ne Cajus possit illud exequi, *Lugo* de Just. d. 10. n. 160. Est etiam iniquum, si Judex ex levibus indiciis imponat juramentum, ut quis se fateatur vel neget nocentem; sic iniquus est Archidiaconus, qui in visitatione Cajo recenter uxorato ita leviter imponit sub juramento edicendum, an non cum sua ante matrimonium habuerit copulam, non enim habet jus in hoc inquirendi sine magnis indiciis.

§. III. Debent Principes & Judices cautissimè 1431
procedere in inquisitione circa sagas, utì latè probat *Spe* d. 8., ubi d. 10. & 11. etiam ostendit contra *Binsf* & *Delrio* Deum sæpe permisisse accusari & involvi innocentes velut reos criminum: Idem repetit in append. post d. 51.; Nam etiam permittit Deus conculcari consecratas hostias ac patrari alia graviora crimina; imò dæmonem posse in saltu repræsentare innocentem dicemus n. 1452.; Non ideo tamen abstinendum esse ab inquisitione contra sagas, probat d. 12., dummodo & circumspectè procedatur juxta legum & prudentis rationis præscriptum: Deinde d. 13. & seqq. ostendit abstinendum esse ab inquisitione, si periculum sit involvendi etiam innocentes, quia *Christus Matth.* 13. docet ad tempus permittenda zizania, ne fortè simul evellatur triticum, procedi autem potest, si malefici dignoscantur aut dignosci possint absque periculo innocentum.

§. IV. Quando Dæmon in energumeno dicit 1432
Titium à se convincendum alicujus criminis, si ad se adducatur, putat *Less.* in auct. v. *Magia.* cas. 4., si Titius antè fuerit accusatus, aut fuerint alia indicia, posse mandato Judicis adduci, per hoc enim non peti à Dæmone, ut Titium convincat, sed hunc sisti, ut cum adversario confrontetur, in quo nihil videtur

tur esse mali, quia tantùm intentio est videndi, quid inde secuturum sit, permittendo Dæmoni, ut dicat, quod non rogatur, sed quod vel ex se vel à Deo coactus dicit: addit *Less.* posse energumenum duci ad forum, si dicat se ibi ostensurum proditorem, Contrà est 1. nam revera videtur esse aliqua communicatio cum Dæmone. 2. Videtur esse moralis cooperatio ad illam manifestationem Dæmonis: quod *Conf.* Nam non licet petere à mago, ut furem ostendat, & si Magus sponte se offerat ad convincendum Titium de furto, Judex non potest jubere adduci Titium, quia consentiret in actionem illicitam magi, si enim non intenderet eam poni, non adduceret Titium; unde sicuti certò peccat, qui præparat mago materiam, circa quam operetur, utì si teneat speculum, in quo ostendet furem, quia censetur moraliter cooperari, utì fatetur *Less.* cas. 5., ita Judex censeretur hìc moraliter cooperari Dæmoni.

3433 §. V. Universaliter circa inquisitiones Principum & Judicum sapienter dixit Facultas Theologica Lovanienſis in quodam casu consulta, *In vindicandis criminibus multa possunt, Principes, quæ non expediunt; multa expediunt, quæ non possunt; multa possunt & expediunt, sed opportunius differentur; multa, quia publicæ probationis luce destituta, quamvis severissimè punienda, relinquunt Deo, qui solus occultorum testis & Iudex est.* Specialiter statuit Paulus III. per Bullam 44. *Ad onus* hunc §. 8., iidem Judices captum pro uno crimine, super aliis, de quibus indicia aliqua non habent, nullo modo interrogare præsumant.

3434 *Q.* 246. *Quid circa præsumptiones & probationes sit notandum.* *R.* De præsumptionibs scripsit fusè & doctè *Menochius*: De probationibus *Mascardus*,

dus, qui pro casibus occurrentibus videri debent. Hìc nota Seqq.

§. I. Præsumptio est cognitio ex circumstantiis resultans, Cap. *Ex studiis*, de præsumpt. *Tusch.* v. *præsumptio* Concl. 609., sive est probabilis conjectura ex certo signo proveniens, quæ alio non adducto pro veritate habetur, *Eliz.* l. 7. q. 16. §. 1.; vel secundùm *Gob.* in Exp. T. 10. n. 90. Præsumptio est præoccupatio de eo, quod in re est, communi sensu percepta ex eo, quòd id factum intelligatur, quia in talibus circumstantiis plerumque fit; sive est conjectura seu divinatio in rebus dubiis per rerum circumstantias frequenter evenientibus. *Speculator* in tit. de præsumpt. sic describit, Præsumptio est argumentum ad credendum unum factum, surgens ex probatione alterius: sicuti præsumitur coitus, si probetur personas suspectas sibi cohabitare, Cap. *Quod si*, 27. q. 1., Alia est juris & de jure, quæ probationem in contrarium non admittit; alia juris tantùm, contra quam admittitur probatio. Vide dicenda n. 1438.

§. II. Circa præsumptionem admittuntur hæ 1435
regulæ, *una præsumptio aliis pluribus & fortioribus eliditur*, arg. Cap. *In nostra*, 4. de procurat., l. *Divus* 7. de in integrum restit. *Tusch.* concl. 613. *Menoch.* l. 1. q. 20. & 30. *Mascard.* vol. 3. Concl. 1224. à n. 4. Et quando duæ præsumptiones concurrunt, videlicet innocentiæ & culpæ, semper præferenda est præsumptio innocentiæ, pro qua est possessio, & quia semper favendum est potiùs reo, *Farinac.* q. 38. n. 112. cum communi. *Semel malus semper præsumitur esse malus*, Reg. 8. juris in 6. *Inspicimus in obscuris, quod est verisimilius & quod plerumque fieri consuevit*, Reg. 45. ibid., quia nempe ex communiter contingentibus est prudens præsumptio.

Præ-

Præsumitur ignorantia, ubi scientia non probatur, Reg. 47. ibid *Facti quæ sunt, non præsumuntur*, *Menoch.* latè l. 6. præsumpt. 14.; dicit tamen *Bald.* in rubr. cap. de fide instrum., facta præsumuntur, quando sunt consueta fieri: Item, factum præsumitur, quod jure faciendum erat, *Masc. Paris. Leur.* p. 3. q. 810. *Qui juris præsumptionem habet, etiam habet suam intentionem fundatam, ita ut transferat in adversarium, etiam possidentem, onus probandi*, *Covar. Mascard. Alciat.* apud *Leur.* p. 2. q. 562. n. 5. *Ea facta, quæ dubium est, quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur*, Cap. 2. de reg. juris. *Præsumitur pro validitate actûs, donec de invaliditate constiterit*, *Menoch.* præsumpt. 4. *Tusch.* concl. 612. 620. nam Actus præsumitur factus omni meliori modo, ut prosit facienti, *Bart. Menoch. Paris. Leur.* p. 3. q. 810. *Nullus censetur facere velle actum nullum vel malum*, *Paris. Alciat. Fill.* T. 42. c. 3. q. 8. Præsumptio cedit veritati, *Tusch.* latè concl. 612. *Menoch.* l. 3. præsumptione 29. n. 45. *Præsumptio etiam juris est probatio liquidissima*, *Abb. Paris. Leur.* suprà. *Ex præteritis præsumitur circa futura*, Cap. *Mandata*, & Cap. *Scribam*, de præsumpt. Vide *Pirh.* l. 2. tit. 23.

1436 §. III De probationibus valent seqq. *Ei incumbit probatio, qui dicit, non qui negat*, l. *Ei* 2. ff. de probat. nam, *quisque debet probare id, supra quo se fundat. Necessitas probandi incumbit ei, qui agit*, ibidem l. *Verius.*. *Actore non probante, is, qui convenitur, etiamsi nihil præstiterit, debet absolvi*, Inn. III. Cap. unico, ut Eccles. benef. sine diminut. confer. *Probatio debet de necessitate concludere, nec dubia juvat; nec quæ fit coram Iudice non competente*, *Tusch* litt. P. concl. 765. & seqq. *Probationem contra seipsum nemo tenetur facere*, *Tusch.* concl.

concl. 770. *Probatio per testes quandoque non admittitur, Tusch.* concl. 773.; *& specialiter si per scripturam fieri possit, Tusch* concl. 772. *Probatio ad unum finem facta non prodest neque nocet ad alium finem, Tusch.* concl. 783.; *& facta inter alios non præjudicat tertio, Tusch.* concl. 784. *Plena sufficit in civilibus; aliquando plenissima requiritur in criminalibus; levior sufficit, quando agitur de modico præjudicio, Tusch.* concl. 788. & seqq. *Semiplena plus est, quàm indicium vel conjectura, Tusch.* concl. 794.; *& tum est, per quam fit aliqua fides Iudici, sed non sufficiens ad sententiam*, vide *Mascard.* vol. 1. q. 11. & seqq. *Plures imperfectæ quandoque faciunt unam perfectam, Tusch.* concl. 796. De diversis speciebus probationum, vide *Mascard.* q. 4. & seqq.

§. IV. Si præsumptio sit temeraria, rejici debet, 1437
cap. *Oves*, 6. q. 1., Probabilis purgationem admitttit; Estque certum, quòd argumentum probabile non sufficiat ad damnandum reum: imò nec præsumptio vehemens, secundùm Cap. *Litteras*, de præsumpt. Neque unicus testis cujuscunque sit authoritatis, sed communiter & ubi esse potest, requiritur talis præsumptio, quæ faciat moralem certitudinem, *Lugo* de Just. d. 14. à n. 28., quia ad officium Judicis spectat justitiæ administratio, ergo etiam defensio accusati, si defendi potest, ergo eo-ipso, quòd Judex aliquem damnet, dicit defendi non posse, & se cogi nomine rei fateri delictum, sicque esse moraliter certum. Major autem certitudo requiritur ad damnandum criminaliter quàm civiliter; ad damnandum de gravi crimine quàm de levi; ad damnandum publicè quàm privatim, *Mol.* de Just. T. 5. Tr. 4. d. 15. n. 12. Et ad moralem certitudinem sufficit legitima confessio accusati, vel si

habenda est per testes, requiruntur, præter accusatorem seu præter id, quod accusationis loco est, (quale quid est etiam fama *Fagnan.* in 1. p. l. 5. Decret. de accus., Cap. *qualiter* n. 17.) duo testes juratò deponentes de eodem facto, quod sensu externo ipsimet perceperint, & qui sint omni exceptione majores. Vide *Less.* de Just. l. 2. c. 30. d. 4 & 5.

1438 §. V. Ad condemnandum sufficit etiam violenta præsumptio, Cap. *Afferte*, & Cap. *Litteris*, de præsumpt., & tenent communiter Juristæ cum *Mol.* suprà, maximè in quæstione, quæ aliàs difficillimè probatur. Præsumptio autem violenta, est existimatio concepta ex indiciis de re, quæ neque in se est evidens, neque est plenè probata testibus omni exceptione majoribus, neque eam reus est legitimè confessus, tamen talia sunt indicia, ut faciant non tantùm opinionem de re, sed etiam credulitatem, quia sui magnitudine ac perspicuitate Judicem prudentem omnino movent, ut exclusâ formidine credat, quòd res ita sit, quamvìs absolutè possit aliter esse: & talia indicia habebat *Salomon* 3. Reg. 3., quando illa, quæ non erat mater, volebat infantem dividi, sed vera mater petebat integrum remanere. Dividitur autem præsumptio violenta in illam, quæ est vel juris vel solius hominis: juris dicitur, quæ in jure invenitur expressa, & secundùm quam jus dicitur aliquid præsumere: quòd si jus nudè præsumat, & nihil statuat pro sententia vel pœna, dicitur præsumptio juris tantùm; si autem statuat, ut quando erit talis præsumptio, feratur talis sententia aut talis statuatur pœna, dicitur præsumptio juris & de jure. Præsumptio solius hominis est, quæ non invenitur in jure expressa, ideoque debet Judex in illa pro vel contra reum rationabiliter secundùm dictamen prudentiæ statuere: pro omni autem præsumptione

solius

solius hominis rectè docet *Mol.* n. 11. non posse certò definiri, quæ argumenta sufficiant ad rem evincendam aut statuendam certam pœnam, sed id Judicis arbitrio esse committendum spectatis circumstantiis & auditâ defensione Rei, nam præsumptio hominis non excludit probationem in contrarium, sed sola præsumptio juris, & quidem quæ est de jure. Nihilominus multùm juvat attendere ad exempla, quæ in jure vel à DD. traduntur, poterit enim prudens Judex secundùm eorum similitudinem se aliquo modo conformare in judicio vel pœna statuenda.

§. VI. Violenta præsumptio de homicidio & 1439
sufficiens pro criminali condemnatione est, si quis visus sit gladio evaginato & sanguine conspersо fugere è loco, in quo relinquitur aliquis interfectus, utì tenent *Bartol. Panorm.* aliique cum *Mol.* n. 13. E contrà fuisse mortem minatum ei, qui postea reperitur interfectus, non sufficit ad violentam præsumptionem, quamvìs aliqui putent sufficere ad vehementem, *Mol.* ibid.; Similiter violenta præsumptio de fornicatione esset, si duo probarentur esse reperti nudus & nuda in eodem lecto, Cap. *Litteris*, suprà: aut si probaretur solum cum sola fuisse per noctem totam, neque alia adesset probabilis & justa causa nocturni consortii, *Sperel.* Juris Eccles. decis. 136. n. 24. & 25., ubi n. 19. dicit cum communi post *Mascard. Menoch.* & alios etiam censeri copulam præsumptivè probatam, si quis in domo, ubi pulchra mulier est, reperiatur occultatus. Item probatio sufficiens est, inquit *Mascard.* volum. 1. concl. 59., si vir inveniatur habere soluta femoralia, & mulier recuset aperire clausum ostium. Sustinent etiam aliqui apud *Sperell.* n. 19. ex solo ingressu nocturno in domum, ubi est pulchra mulier, posse

procedi ad condemnationem in pœnam extraordinariam, sed dicendum est circumstantias alias esse simul considerandas: sic etiam ex eo, quòd Clericus amplectatur mulierem, non probatur animus fornicarius; neque si osculetur, *Mascard* concl. 64. n. 6. Si tamen multa concurrerent, Regula juris est, *singula, quæ non possunt*, id est, non sufficiunt, *collecta juvant*. Notandum etiam est id, quod sufficeret ad violentam præsumptionem fornicationis inter non consanguineos, non semper sufficere ad eam inter consanguineos, utì ex jure probant *Menoch.* l. 5. præsumpt. 17. *Mascard.* volum. 2. concl. 810. n. 12. *Mol.* n. 14., ita ut quidam dicant non esse sufficiens ad violentè præsumendum incestum, si consanguineus & consanguinea nudi reperiantur in eodem lecto; quod admittunt *Panorm. Felin. & Gom.*, si sint ascendentes & descendentes, aut etiam proximi collaterales, utì frater & soror, inquit *Mol.*; Limitat *Menoch.*, si sint teneræ ætatis; quamvìs & circumstantiæ semper spectari debeant, quo tempore, an in peregrinatione, an è contrà domi & in latebris simul reperiantur &c., nam sæpe etiam inter consanguineos fiunt incestus, inquit *Menoch.*, meritò putans sumi posse præsumptionem violentam, si pater & filia clam reperiantur simul, nudus cum nuda: unde rectè concludit *Mascard.* n. 22. omnia hìc relinquenda esse prudenti Judicis arbitrio, dicens n. 14. ex communi adagio, *tutius consilium, æquior deliberatio, certius judicium est, semper melius præsumere de eis, quos nunquam in crimine novimus deprehensos*. Plura de probationibus, & in specie circa adulterium, vide apud *Gob.* in Quin. t. 5. c. 32. s. 1., & de fornicatione s. 2. Vide etiam dicta l. 3. p. 2. n. 330., & dicenda hìc n. 1445. Quæ autem forma judicii servanda sit in inquisitione delicti,

licti, latè explicat *Fagnanus* suprà, Cap. *Qualiter*, toto.

ARTICULUS III. 1440

Quid liceat Judici circa quæstiones sive torturam.

RESP. I. Ad torquendum reum (si tamen torqueri potest) requiruntur alicujus gravis criminis ea saltem indicia, quæ faciant semiplenam probationem, id est, reddant rem plùs quàm probabilem; qualia habentur v. g. testis unus omni exceptione major, Rei confessio extra judicium, item probabiliter etiam assertio duorum vel trium criminis sociorum, in criminibus exceptis; præterquam veneficii, (in quo, an ex sola denuntiatione complicum, & quo modo procedere liceat, *v. Tan. Tom. 3. d. 4. de just. dub. 2. & 3. Lay. l. 3. t. 6. c. 5.*) item fama publica à viris honestis orta, ac per testes probata, cum alterius indicii adminiculo (nam fama sola non probat, sed habet se instar accusatoris.) *Lay. nu. 9.* ex variis. Ratio responsi est, quia tortura instituta est ad subsidium probationis, quando argumenta & indicia sunt valde efficacia, ut sic plena probatio eliciatur, nam confessio Rei (si eam ratificet extra torturam, maneatque in ea usque ad sequentem diem) ex semiplena probatione facit plenam, *Less. l. 2. c. 29. d. 17. Delrio l. 5. s. 3. Laym. loc. cit.*

Dixi in responsione, *si tamen torqueri potest*: quia quædam personæ prohibentur torqueri, nisi in criminibus exceptis, tales sunt viri in magna dignitate constituti, Officiales Principum, Urbium Gubernatores, Nobiles Equestris Ordinis,

"Milites, Doctores, eorumque liberi; item impu-
"beres, senes memoriâ vacillantes, prægnantes, &
"nondum confirmatæ à partu. *Delrio s.9.Binsf. c.*
"6.*Lugo,d.* 37.*s.*14.*Vnde resolves*,
" I. Peccat Judex graviter, si non priùs omnia
"alia media mitiora detegendæ veritatis tentet,
"quàm ad torturam descendat.
" II. Torturâ simpliciter abstinendum est, quan-
"do adest plena probatio criminis; quia ad hanc
"ordinatur tortura. *Nav. Less.l. c.*
" III. Insufficientia ad torturam indicia sunt, si
"cadaver occisi sanguinet ad præsentiam alicujus; si
"sagæ non possint lacrymari: Ita illicita est pro-
"batio per aquas, &c. de quibus. *v. Delrio l.* 5. *Less.*
"*n.*156.*Trul.l.*8.*c.*1.*d.*21.
" IV. Peccant Judices, qui in causis criminalibus
"aut notabilis infamiæ, Reum comprehensum, an-
"tequam habeant probationem contra ipsum, jura-
"mento adstringunt ad dicendam veritatem de o-
"mnibus pertinentibus ad causam, ob quam com-
"prehensus est, *Nav.cap.*18.*n.*41. & *c.* 25.*n.* 36.
"Additque, idem esse, si (etsi sine juramento,) minis,
"terroribus, tormentorum ostensione, hominem
"turbent & implicent, ut sibi contradicens, circum-
"stantiam aliquam revelet, quâ convincatur & pu-
"niatur, *v. Lug.d.*40.*n.*1.
" V. Si judex extorserit confessionem per injus-
"riam, v. g. si torserit exemptos, si sine sufficientibus
"indiciis, si dolo malo, mendaciis, fictâ impunitatis
"promissione induxit ad fatendum, vel aliter (sive
"quoad substantiam, sive quoad modum) notabili-
"ter excesserit in tortura, confessio nulla est, nec po-
"test ex ea procedi; imò tenetur Judex ad compen-
"sationem damnorum, ùt docet *Lug. d.* 37. *n.* 157.
"*v. Less. dub.* 18. *Lay. c.* 5. ubi etiam dolps bonos,

quos

quos *Delrio* ſuggerit Judici, planè rejicit. *v. Tan.* "
q. 2. d. 2. Trull. l. c. "

VI. Licèt Reus confeſſionem injuſtè extortam "
poſtridie ratificet, nihilominus Judex non poteſt "
procedere ad punitionem Rei vel complicis occulti, "
quia cùm confeſſio fuerit irrita, conſequenter etiam "
ratificatio ex ea orta ex *l. penult. ff. de quæſt.* atque "
adeo etiam cognitio per illud medium parta, eſt in- "
juſta. *Nav. Salon. Leſſ. Sayr. Trull. d.* 10. "

R. II. Graviùs torqueri poteſt, contra quem "
graviora ſunt indicia; non tamen ita, ut moraliter "
ſit impoſſibile tormenta ſuſtinere, habitâ ratione "
perſonarum: Unde ſi hîc excedatur, confeſſio ex- "
torta erit involuntaria, & habenda pro nulla, "
etiamſi extra tormenta coram Judice ratificet, me- "
tu novæ torturæ. *Lay. n.* 11. "

Reſp. III. Semel tortus, ſi nihil eſt faſſus, iterum "
torqueri non debet, niſi nova criminis indicia ſu- "
perveniant, quia per torturam priora eliſit. Si verò "
crimen in tortura faſſus, extra eam revocet coram "
Judice, repeti tortura poteſt, tum quia indicia ma- "
nent in ſuo vigore; tum ob inconſtantiam: Si verò "
tertiò tortus ac confeſſus, tertiò retractet, abſolven- "
dus eſt; quia præſumendum eſt, vi tormentorum "
coactam fuiſſe confeſſionem, ideoque nullam, *Leſſ.* "
d. 17. Excipiunt quidam, ſi indicia ſint graviſſima, "
quæ violentam præſumptionem pariant, crimen "
malitiosè à Reo negari. *Lay. l. c. vide Lugo n.* 157. "
Dian. tom. 3. *tr.* 6. *R.* 16. & 23. *Trull. l. c.* v. infrà *hìc* "
dub. 6. & 7. An & quando, & quomodo Judex poſ- "
ſit interrogare Reum de complicibus. *v. Trull. d.* 22. "

ADDENDA.

Q. 247. *An aliquis, hoc ipſo quòd capiatur,* 1441
ſtatim præſumendus ſit reus. R. Negativè:

quod maximè verum est in inquisitionibus circa sagas, utì rectè ostendit *Spe* d. 19., & patet universaliter ex jure, l. 17. *Cod.* de accusat. *servari jubemus, ut quicunque in discrimen capitis accersitur, non statim reus, qui accusari potuit, existimetur, ne subjectam innocentiam feriamus.* Et ratio est manifesta, quia sæpe falsæ sunt denuntiationes; & in dubio semper præsumendum est in partem meliorem pro innocentia, pro qua est possessio, ergo.

1442 Q. 248. *Quæ indicia requirantur, ut Iudex possit specialiter inquirere, capere, torquere, condemnare. R.*

§. I. Indicia dicuntur, ex quibus colligi potest factum: sunt autem magna, majora vel maxima. *Magna* dicuntur, quæ reddunt factum valde credibile; *Majora*, quæ reddunt factum ferè seu quasi moraliter certum, & hæc vocat vehementia *Less.* l. 2. c. 29. n. 151., ita ut ad plenam certitudinem nihil deesse videatur, nisi sola confessio, utì innuit lex n. 1443. citanda, sive, ùt ait *Spe* d. 32. *quæ ita probant, ut non planè convincant, valde autem ad probationem plenam accedant, quasi luna, cùm ad lucem integram ultra sui dimidium aspirat.*

Maxima, quæ undiquaque convincunt & plenam faciunt probationem.

1443 §. II. Ad capturam, imò & ad specialem inquisitionem contra aliquem instituendam requiruntur indicia magna, nam capi aut specialiter inquiri in aliquem tanquam reum affert gravem infamiam & magna incommoda, ergo Charitas & justitia vetat ad ista procedi, nisi ex indiciis magnis: Et quidem quò persona est dignior, vel captivitas aut inquisitio futura est ignominiosior aut damnosior, eò majora requiruntur indicia, utì rectè *Spe* suprà. Ad condemnationem requiruntur indicia maxima, quia

quia quamdiu plenè probatum ac demonstratum non est delictum, standum est pro reo, cujus innocentia est in certa possessione. Ad torturam magna non sufficiunt, quia multis modis gravior est quàm captura vel inquisitio: Nec requiruntur maxima, nam quando hæc adsunt, non est licita tortura, cùm tantùm sit in ordine ad habendam plenam probationem; sed sufficiunt majora: hinc l. 1. ff. de quæstion. dicitur, *Ad tormenta servorum ita demum venire oportet, cùm suspectus est reus, & aliis argumentis ita probationi admovetur, ut sola confessio servorum deesse videatur*; ita cum multis aliis *Spe* suprà. Dicitur autem hìc de servis, quia soli servi antehac torquebantur, jam verò intelligi debet de omnibus, qui ad torturam vocantur.

§. III. Difficile & periculosum est dijudicare, sintne indicia hìc & nunc magna, majora aut maxima, utì rectè *Tann.* de just. T. 2. d. 4. q. 5., Unde prudens Judex suo solius arbitrio niti non potest; nec satìs per praxin vel exempla dirigi, cùm plurimæ circumstantiæ, ad quas vix potest homo unus sufficienter reflectere, casum variare possint, unde adhibendum erit simul judicium, si non alicujus academiæ, saltem aliorum prudentum Juris-consultorum, qui creduntur cum indifferentia deprompturi suum sensum, alioqui se exponet periculo sæpe errandi & graviter damnificandi proximum. 1444

§. IV. Pro dignoscenda in specie sufficientia quorundam indiciorum, notant sequentia Auctores: 1. Si Cajus ad cubiculum Monialis clam ascenderit & cum ea pernoctarit, uterque autem neget fornicationem esse factam, multi apud *Sperel.* fori Ecclesiast. decis. 136. dicunt inspiciendam esse ab obstetricibus Monialem, negant ad hoc cogi posse Monialem *S. Ambr.* & *Sperel.*, dicentes procedendum 1445

esse viâ juris ex præsumptione, secundùm dicta à n. 1435. 2. Si alicui in præsentiam corporis occisi adducto nares fluant sanguine, licebit Judici specialem inquisitionem instituere circa talem, quia probabile est fieri, vel per antipathiam vel per singularem cooperationem Dei: imò multi putant posse subjici torturæ, sed probabiliùs negat cum aliis *Gob.* t. 11. n. 919.; imò nec videtur esse causa sufficiens comprehendendi, nisi simul adsint alia indicia. 3. Si duo accusentur ejusdem criminis, sintque causæ sufficientes ad torturam, nec sit præsumptio major pro uno quàm pro altero, *Gob.* n. 1017. multis probat corpore deformiorem posse priùs torqueri, eò quòd, cæteris paribus, forma melior sit animæ melioris index. Vide dicta l. 3. p. 2. n. 1182. 4. Dicunt quidem aliqui in corpore sagarum reperiri notas seu maculas, quæ si acu pungantur, non dent sanguinem nec habeant dolorem, sintque velut characteres, quibus dæmon signat suas, utì opilio oves: accusatam tamen inspici non debere ante semiplenam probationem docet *Spe* dub. 43., quia ante hanc non est licita tortura, honestis autem fœminis, quales præsumi debent omnes, est hoc æquè grave ac tortura: non esset tamen ita grave, si inspectio fieret à persona ejusdem sexûs, sed hæ adhuc cautelæ sunt adhibendæ, inprimis ne nimiùm fidatur lictoribus sæpe malevolis; & licèt dicant maculas adesse, simul adhibeatur Medici oculus, an non sit fortè cicatrix vel obducta caro spongiosa aut alia naturalis macula; deinde ne inquiratur in ea stigmata, dum rea torquetur, quia sæpe sanguis tum hæret; præterea non adeo multùm isti signo tribuendum est, cùm facilè possit subesse error, utì agnoscunt *Binsf.* & *Delrio* l. 5. s. 4. indic. 8. Circa indicia seu probationes per aquas & ferrum candens, vide dicta l. 3. p. 1. à n. 37.

§. V.

§. V. Accusatus torqueri non debet, quamvis indicia adsint sufficientia, si in contrarium alia etiam adsint, quæ æquè probant innocentiam ac ista alia culpam, nam una præsumptio tollit alteram, & in concursu bonæ & malæ præsumptionis standum est pro bona, uti dictum est n. 1435. 1446

Q. 249. *Quantùm tribui possit denunciationibus. R.* 1447

§. I. Quamvis denunciatio morientis aliquod faciat indicium, secundùm dicenda n. 1476., tamen communis sententia & praxis est, quòd testimonium morientis non sufficiat ad alterum torturæ subjiciendum, nam L. *Si quis in gravi*, §. 1. ff. ad S. C. Syllanianum dicitur, quòd vulnerato non creditur, si mox decessurus dicat se à Titio percussum, nisi id aliter probari possit.

§. II. Indicium sufficiens ad condemnationem alicujus non est præcisè hoc, quòd à 12. vel etiam pluribus sagis sit accusatus tanquam magus, & dicatur ab eis visus in saltu &c., uti habet communissima cum *Delrio* l. 5. s. 5. n. 4. Neque etiam videtur esse indicium sufficiens ad torturam, uti docet *Gob.* in Clypeo n. 311. contra *Binsf. Delrio*, *Less.* in auct. v. *Magia* cas. 5. & alios: imò nec ad capturam, uti habent *Tann.* & *Spe* dub. 44. contra alios, nisi indicia alia graviora accedant: Ratio est 1., quia sagæ sæpissime illuduntur à dæmone, & putant se vidisse in saltu, quas non viderunt; imò sæpe ipsæmet non fuerunt in saltu, quamvis putent se fuisse, comedisse, bibisse &c. 2. Sagæ communiter flagrant odio, & sunt hostes hominum maximè innocentum, ac insuper potuerunt conjurasse pro impietate, maledicentia & impœnitentia sua; testimonium autem inimici non auditur, nequidem in exceptis, ergo. 3. Sagæ sunt infames de mendacitate, cùm sint familia- 1448

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

miliares discipulæ magistri mendaciorum, ergo nunquam illarum testimonio standum est, maximè in inquisitione circa crimina excepta & occulta. *Nec obstat*, quòd plerique dicant in his testari posse infames, *nam* hoc intelligitur de infamibus, non ratione mendacitatis sed alterius tantùm criminis, quod relinquat præsumptionem veracitatis.

Obji. 1. Saltem denunciationes, quæ fiunt à sagis ad Deum per pœnitentiam rite conversis sufficient *R.* 1. Unde scis esse verè conversas, cùm sagæ communiter sint versipelles & simulatrices? *R.* 2., Si denunciationes fierent post signa pœnitentiæ paulò ante mortem & extra torturam, posset fortè tum aliquid dari denunciationibus, utì rectè *Spe* d. 45. Nihilominus, *R.* 3. Etiam suppositò, quòd sint verè pœnitentes, adhuc potuerunt esse deceptæ à dæmone, & putare se vidisse eos, quos non viderunt, utì antè dictum est, notatque iterum *Spe* dub. 46.

Obji. 2. Communiter non procedi ex solis ejusmodi denunciationibus, sed accedere indicium publicæ famæ. *R.* 1. Talis fama non est communiter probata, ergo nihil juvat, secundùm dicenda n. 1453. *R.* 2. Talis fama sæpe nata est ex inanibus rumoribus vel ex impiis causis, tum autem etiam nihil juvat, utì dicetur eodem n. 1453.

Obji. 3. Judex tenetur saltem generaliter interrogare de aliis maleficis, ut sic caveantur damna Reip., ergo potest credere, si denuncientur. *R.* Potest credere, accedentibus aliis indiciis, c, ex solis his denunciationibus, n, Potest tamen ex his aliquando devenire ad inquisitionem aliorum indiciorum.

Instit. L. fin. Cod. de malef. & mathemat. statuitur, ut malefici interrogentur de sociis: similiter statuunt jura, ut interrogatis credatur in materia criminum exemptorum, ergo. *R.* Jura statuunt, ut inter-

interrogatis credatur in materia criminum exemptorum, distinctorum à Magia, transeat, etiam in materia Magiæ, in qua fiunt tot illusiones & mendacia, subdist., statuunt, ut credatur absolutè ex vi solarum denunciationum, aut ut credatur usque ad condemnationem, torturam vel capturam, n, accedentibus aliis indiciis, aut etiam quandoque usque ad inquisitionem ulteriorem, c.

Obji. 4. Multæ sagæ, licèt sejunctæ fuerint, sæpe denunciant eandem personam & referunt easdem circumstantias. *R.* Hoc fieri potest ex eo, 1. Quòd fuerint similiter delusæ: 2. Quod antè conspirarint: 3. Quòd dæmon eis mandarit aut nunc suggesserit. 4. Quòd talis persona antè fuerit de eis circumstantiis diffamata. 5. Quod Judex vel lictor specialiter de talibus interroget &c.

Inst. Ipsæmet denunciatæ postea se fatentur sagas aut etiam extra torturam de se referunt easdem circumstantias. *R.* Sæpe fatentur ex vi vel metu tormentorum: si tamen plura ejusmodi indicia accedant, non nego credi posse, sed tunc non credetur ad solas denuntiationes. Vide *Spe* d. 49.

Obji. 5. Saltem Judici licitum erit sequi sententiam AA. contrariorum, præsertim cùm talis sit praxis fori *R.* Non licet sequi sententiam conjunctam cum tanto periculo injuriæ in proximum; nec praxis salvat, quæ est contra rationem naturalem. Vide *Spe* d. 50.

§. III. In aliis criminibus, si duo Rei nominent 1449
tertium socium, sufficit ad comprehensionem & torturam, non tamen ad condemnationem, uti probat *Gob.* in Quin. T. 5. c. 42. s. 2., ubi supradicta de sagis confirmat: Ratio est, quia in aliis criminibus non potest præsumi illud odium, nec talis deceptio.

§. IV.

1450 §. IV. Judex peccat, si apprehendat aliquem à dæmone denunciatum, v. g. in energumeno, utì rectè *Gob.* in Exp. T. II. n. 974. Ratio est, quia sic nimis honorat patrem mendacii, cui nulla hìc fides haberi potest, cùm sit maximus hostis hominum, & maximè innocentum. Putat tamen *Less.* cas. 6. Judicem posse ratione talis denunciationis occultè capere informationem, ut majora indicia deprehendat, sed meliùs dicitur planè contemnendum esse, quidquid pater mendacii absque aliis indiciis dicit.

1451 §. V. Sapienter monet omnes Judices in persona *Eugenii* Pontificis *S. Bern.* l. 2. de Consid. c. 3., ne nimiùm creduli sint ad omnes denunciationes: *Est vitium*, inquit, *cujus si te immunem sentis, inter omnes, quos novi ex his, qui cathedras ascenderunt, sedebis, me judice, solitarius..... facilitas credulitatis, hæc est, cujus callidissimæ vulpeculæ Magnorum neminem satìs comperi cavisse versutias, inde eis ipsis pro nihilo iræ multæ, inde innocentium frequens addictio, præjudicia in absentes &c.*

1452 Q. 250. *An ergo dæmon in congressibus sagarum repræsentare possit homines innocentes.* R. Posse, quidquid contradicant *Binsf.* & *Delrio* l. 2. q. 12. n. 5., Nam 1. Id probant exempla, quæ *Spe* d. 47. refert. Et ita etiam referunt *Raderus* in virid. SS. p. 1. §. 15. & *Rosignolius* cent. 2. Miro II., quomodo dæmon *S. Silvani* speciem induens iverit ad cubile matronæ, & ideo *S. Silvan.* Episcopatu sit ejectus. 2. Deo permittente ipse sathanas transfigurat se in Angelum lucis, 2. *ad Corinth.* II. v. 14., cur non & in speciem hominis innocentis? 3. Omnes fatentur, quòd dæmon se transformet aliquando in formam lupi, hirci &c., cur non & hominis? Nec

ullibi

ullibi promisit Deus se non permissurum, ut assumeret formam innocentis.

Obj. 1. Id videri esse contra bonitatem Dei, ut permittat amicos suos sic affligi. *R.* 1. Deus permisit à dæmone affligi *Iobum* aliosque viros SS. Item alios maleficiis incantari, quandoque etiam possideri à dæmone : Item Martyres eo instigante morti tradi, sicque opprimi innocentiam in hac vita, ad majus meritum hominis aut ad alios fines Deo notos. *R.* 2. Saltem poterit Deus permittere, ut homo innocens circa magiam, sed aliorum peccatorum reus ita repræsentetur, sicuti permittit furem à magis repræsentari in speculo vel pelvi aquæ.

Obj. 2. Si hoc posset dæmon, faceret sæpius. *R.* N. seq., causa potest esse, 1. quia aliàs facilè patefiet innocentia, nec ampliùs credetur fraudibus. 2. Parum commodi inde habet dæmon, cùm ejusmodi innocentes bene parati, cum ingenti merito excipiant mortem.

Obj. 3. Ergo quivis poterit dicere se, v. g. non occcidisse alterum, sed speciem suî repræsentatam esse à dæmone, qui alterum occiderit. *R.* N. seq., disparitas est, quòd omnes fateantur in conventionibus sagarum contingere plurimas illusiones & transformationes, hinc meritò dubitant viri prudentes de veritate ejusmodi repræsentationum, nihil simile est circa alia crimina.

Q. 251. *An possit Iudex procedere ad torturam ex sola fama publica.* *R.* Quid sit fama & infamia, diximus l. 3. p. 2. n. 1191. Præterea hìc n. 786. diximus, quid sit fama de homine & inter homines: Item quid sit infamia juris aut facti, & quandonam fama aut infamia dicatur publica, quibus suppositis, sit 1458

§. I. Fama seu infamia habens ortum à sola parte adver-

adversaria, non habet ullum robur, sed debet habere ortum ab aliis fide dignis, utì habet communis cum *Gob.* in Exp. T. 10. n. 548. Deinde ut Judex possit procedere ex fama, debet hæc judicialiter probata esse saltem per duos testes legitimos, qui saltem ruditer sciant, quid sit fama, & jurati deponant se ita audivisse à majore parte hominum istius loci, & quòd orta sit ex bono fundamento & causa tali ac tali, & à bonis viris, aut saltem sic, ut constet non manasse ex rixis, contumeliis, detractionibus, odiis, temerariis judiciis, responsis magorum, &c. *Clarus*, *Farinac. Delrio*, *Spe* d. 34., dicens se pro eadem sententia citare posse alios plures quàm 50. Ratio est, quia quando probata non est, non scitur, an verè sit vel non sit fama, & quamvis fortè sit, tamen communiter est planè temeraria, sed non est licitum procedere ex judicio, de quo nescitur, an detur vel non detur, & an non sit, quale esse solet, planè temerarium, ergo. *Nec juvat*, quòd fortè adsint alia indicia, *nam* fama non probata nihil prodest, ergo non addit istis indiciis ullum pondus, ergo si ista indicia de se non erant sufficientia, etiam ùt conjuncta tali famæ non sufficient.

§. II. Sola fama etiam probata, si non sit suffulta aliis indiciis, non est, saltem ordinariè, sufficiens ad torturam, ita cum aliis multis *Clarus*, *Less. Delrio*, *Spe* suprà, Ratio est 1., quia fama secundùm Juristas & Theologos non probat in criminalibus, sed tantùm habet se instar accusatoris, nemo autem torqueri potest, nisi accusator aliquam adferat probationem: Hinc ex sola accusatione aut fama habebit Judex tantùm causam inquisitionis, ergo. 2. Fama etiam probata est indicium valde remotum à delicto & valde fallax, utì omnes fatentur, probatque experientia, nec potest apud Judicem causa-

re fir-

re firmum judicium, sed tantùm veluti suspicionem, ergo est contra charitatem & justitiam & rectam rationem ex illa sola procedere ad gravissimum incommodum torturæ proximo inferendum. Ex his,

Sequitur, non esse audiendum *Sperellum* fori Eccl. decis. 136. n. 32., ubi dicit famam publicam facere, ac si crimen esset pleniſſimè probatum: item *Mascardum* de probat. vol. 2. concl. 810. n. 20., ubi idem asserit de fama solius viciniæ, si sit adjuta conjecturis aut conjuncta cum uno teste, oppositum enim constat ex dictis, cùm fama sit indicium adeo debile.

Q. 252. *An sola fama, vel sola indicia levia nunquam sufficiant ad torturam.* 1454

R. In atrociſſimis criminibus occultis & difficilis probationis sufficere solam famam, docent *Clarus, Farinac. Menoch. Binsf.*; Similiter sufficere leviora indicia dixerunt *Marsil. Menoch Monticel. Mascard.*, sed *Delrio* l. 5. s. 3. *Spe* q. 36. aliique dicunt, quantumcunque crimina sint atrocia, excepta, occulta ac difficilis probationis, nunquam sufficere vel solam famam vel alia quævis indicia non facientia probationem quasi plenam: Rationem dant, 1. Quia lex n. 1443. relata tunc tantùm permittit torturam, quando est talis probatio, *ut sola confessio deesse videatur*; Et cùm non distinguat inter crimina, nec nos distinguere debemus, sed accusatis relinquere hujus legis beneficium ac favorem. 2. Quia tortura est res damnosissima & periculosissima, ergo ad eam non licet procedere, nisi ex urgentissimis indiciis, fama autem aut indicium levius est aliquid valde fallax, quod non probat, sed tantùm habet se instar accusatoris vel suspicionis apud Judicem, uti n. 1453. dictum est, ergo. *Nec obstat*, quòd crimen sit atrox vel exceptum, *nam* tantò erit damnosius & periculosius accusato, si per torturam cogatur fateri; &

quò atrociora sunt crimina, eò requiruntur vehementiores præsumptiones & graviora indicia, utì dictum est n. 1437., ac rectè probat *Spe* d. 37. *Nec iterum obstat*, quòd crimen sit difficilis probationis, *nam* si ita est occultum, ergo majoribus indiciis opus est, ut probetur, alioquin verum esset, quòd ideo faciliùs probaretur, quia difficiliùs probaretur, quæ est aperta contradictio.

Obji. 1. Quò atrocius est crimen, eò damnosius est Reipub., ergo faciliùs habetur causa contra illud agendi. *R.* Faciliùs habetur causa contra illud agendi, per inquisitionem, C. per torturam vel condemnationem, N. conseq.

Obji. 2. Commune axioma juris est, in clandestinis & occultis sufficere probationes per conjecturas, quæ aliàs non sufficerent. *R.* Axiomatis hunc esse sensum dicit *Spe* d. 38., quòd habitis conjecturis de se sufficientibus ad probationem requisitam, promptiùs pergere possit Judex ad torturam vel condemnationem in criminibus occultis quàm non occultis, quia nempe in non occultis possunt aliunde sperari & exspectari majores probationes, non item in occultis, utrobique tamen supponi debent probationes secundùm se sufficientes, utì dictum est.

1455 Q. 253. *An tortura sit aptum medium cognoscendæ veritatis.* *R.* Esse medium valde fragile & periculosum demonstrat *Spe* d. 20. & 27., ac apertè dicitur l. 1. ff. de quæstion. §. 23. *Quæstioni fidem non semper, nec tamen nunquam habendam, Constitutionibus declaratur, etenim res est fragilis & periculosa, & quæ veritatem fallat, nam plerique patientiâ sive duritiâ tormentorum ita tormenta contemnunt, ut exprimi eis veritas nullo modo possit, alii tantâ sunt impatientiâ, ut quidvis mentiri quàm pati tormenta velint, ita fit, ut etiam vario*

modo

modo fateantur, & non tantùm se, verùm etiam alios comminentur. Imò §. 27. additur, *si quis ultro de maleficio fateatur, non semper ei fides habenda est, nonnunquam enim aut metu aut qua alia de causa in se confitentur.* Idem eleganter dixit *S Augustinus* de Civit. l. 19. c. 6. *quid cùm in sua causa quis torquetur, & cùm quæritur, utrùm sit nocens, cruciatur, & innocens luit pro incerto scelere certissimas pœnas, non quia illud commisisse detegitur, sed quia non commisisse nescitur, ac per hoc ignorantia Iudicis plerumque est calamitas innocentis, & quod est intolerabilius magísque plangendum rigandumque, si fieri posset, fontibus lacrymarum, cùm propterea Iudex torqueat accusatum, ne occidat nesciens innocentem, fit per ignorantiæ miseriam, ut & tortum & innocentem occidat, quem ne innocentem occideret, torserat, si enim secundùm istorum sapientiam delegerit ex hac vita fugere, quàm diutiùs illa sustinere tormenta, quod non commisit, se commisisse dicit, quo damnato & occiso, utrùm nocentem an innocentem Iudex occiderit, adhuc nescit, quem ne innocentem nesciens occideret, torsit, ac per hoc innocentem, ut sciret, torsit, & dum nesciret, occidit.* Hoc ipsum agnovit ethnicus Cicero apud *Spe*d. 20. *dolorem fugientes multi in tormentis ementiti persæpe sunt, moríque maluerunt falsum fatendo, quàm inficiando dolere.* Et pro *Sylla* ait, *tormenta gubernat dolor, moderatur natura cujusque tum animi tum corporis regit quæstor, flectit libido, corrumpit spes, infirmat metus, ut in tot rebus & angustiis nihil loci relinquatur veritati.* Vide dicenda n. 1456. Ex his,

Sequitur, per torturas sæpe everti justitiam, quia innocentes, qui sæpe sunt impatientes dolorum, coguntur se fateri nocentes; è contrà nocentes, qui

plerumque sunt ferociores, toleratâ torturâ se probant innocentes: ex quibus patet torturam esse fragile & periculosum medium administrandæ justitiæ.

1456 Q. 254. *An ergo illa, quæ quis contra se in tortura fatetur, non debeant semper censeri vera.* R. Censeri debere putant aliqui, 1. Quia credibile non est hominem in causa mortis mentiri contra seipsum, sic enim peccaret mortaliter, occidens seipsum. 2. Quia alioqui vacillant omnia judicia, si ex illis, quæ in tortura dicuntur, tanquam veris, non liceat procedere. 3. Alioquin meliùs tolleretur usus torturæ, si confessione per eam extortâ niti non liceret. Oppositum tenendum est cum *Spe* dub. 28., & constat ex dictis n. 1455., quia nempe sunt plurimi homines, qui malint mortem quàm torturam longiorem aut iteratam sustinere, ideoque affirmant, quidquid Judex inquirit: hinc *R. ad* 1. esse aliquorum sententiam, utì n. 1523. dicetur, quòd talis homo contra se vel alium falsò asserens crimen non peccet mortaliter: sed dato, quòd mortaliter peccet, an nunquam homo volet mortaliter peccare ad evitanda intolerabilia tormenta, cùm sæpe peccet ob brevem voluptatem vel leve commodum temporale? Certè testatur *Spe* d. 20. fuisse nonnullos, qui crimina sibi aut aliis imposita, cùm torquerentur, revocare noluerint metu novæ torturæ, etiamsi diceretur ipsis alioqui æternùm damnandos, quia nempe præsens dolor videbatur illis intolerabilis: *ego de me fateor*, inquit *Spe*, *non dubitarem mox ipso initio reum me cujuscumque maleficii stamuere, & mortem potiùs quàm tantos cruciatus amplecti. Ad* 2. Permitto ex illis, secundùm se, certò procedi non posse. *Ad* 3. *Spe* d. 29. concedit aff., nisi eæ adhibeantur cautelæ, ut torquendis non censeatur imponi necessitas dicendi id, in quod Judex inqui-

inquirit. Rectè addit *Spe* Rat. 14. *cogentibus tormentis incredibile dictu est, quanta de seipsis, quanta de aliis mentiantur; quidquid tandem verum esse tortoribus placuit, id verum est, ad omnia annuunt torturæ, & cùm deinde revocare non audeant, morte omnia obsignantur: scio, quid loquar, & ad judicium illud provoco, quod vivi mortuique præstolantur.* Denique in fine conversus ad Judices ait, *quid tam sollicitè maleficos quærimus? Heus Iudices ostendam extemplo, ubi sint; agite, capite Capucinos, Iesuitas, Religiosos omnes & torquete, fatebuntur; si qui negant, repetite ter, quater, fatebuntur; si adhuc obstinati sunt, exorzisate, detondete, utuntur maleficio, obdurat eos dæmon, vos procedite, tandem dabunt manus: tunc si plures vultis, rapite Ecclesiæ Prælatos, Canonicos, Doctores, fatebuntur; nam quid miseri illi & delicati? quomodo subsistent? quòd si adhuc plures vultis, vos ipsos ego torsero, & me vos deinde, non diffitebor, quod vos fassi eritis, sic omnes magi sumus.* Et idem est de aliis criminibus.

Obji. 1. Frustra hæc & similia oblatrari à Theologis, ad quos ista non spectant, & qui rebus istis non studuerunt. 2. Judices habere leges, & praxin esse contrariam. 3. Si ista observari debeant, Judices non posse procedere. *R. ad* 1. Munus est etiam Theologorum, latratu suo excitare Judices, si nimis arctè dormiant: neque jura à solis civilistis lecta sunt, sed à Theologis studiosè conferuntur cum jure naturæ & recta ratione. *Ad* 2. Sicuti Judices urgent contra reos rigorem aliquarum legum, ita in conscientia tenentur illis permittere favorem aliarum, etiamsi per accidens etiam nocentes dimittant: praxis verò eos non excusat, si sit contraria juri naturæ & rectæ rationi. *Ad* 3. Ubi procedere non possunt, sistant,

nam judicia instituta sunt, non ad plectendos tantùm nocentes, sed ad propugnandos innocentes, & melius est 20. nocentes dimitti, quàm unum innocentem occidi. Hæc sint semel dicta pro semper, nam objectiones illæ etiam circa seqq. sæpissime regeruntur.

1457 *Q.* 255. *An & quando tortura repeti possit. R.*

§. I. Posse aliquando repeti, constat ex l. 16. ff. de quæstion., *Repeti posse quæstionem* (id est, torturam) *Divi Fratres rescripserunt*: attamen illum, qui tertiò tortus & fassus, post torturam semper revocavit, debere dimitti, docent, præter citatos à *Busenb.*, *Tholos. Gom.* & alii plurimi cum *Delrio* l. 5. s. 9. & *Farinac.* l. 5. q. 38. n. 96., ubi Judices qui ultrà procedunt, vocat carnifices: imò *Spe* d. 21. docet eum, qui bis tortus bis revocavit, etiam esse dimittendum, quia etiam tunc præsumi debet fuisse coactum vi tormentorum morte graviorum.

1458 §. II. Semel tortum, si non sit confessus, non posse iterum torqueri sine novis urgentissimis indiciis, docent *Clarus*, *Menoch. Tholos. Farin. Dinus*, *Alber. Villal. Silv. Az. Less.* aliique Juristæ & Theologi communiter, & habetur l. *unius*, 18. ff. de quæstion. *Reus evidentioribus argumentis oppressus repeti in quæstionem potest, maximè si in tormenta animum corpusque duraverit*, id est, utì explicant *Farin.* n. 77. *Delrio*, *Spe* suprà aliique multi, nunquam est iteranda tortura, nisi superveniant indicia nova, & diversi generis, & prioribns evidentiora, & nisi reus sit adeo fortis & robustus, ut animo & corpore ad priora tormenta perduraverit: Ratio est, quia priora indicia iisque similia sunt per torturam purgata, & cùm reus jam sit eousque declaratus innocens, major causa requiritur iterum rapiendi ad tormenta; & cùm etiam sit viribus debilior,

ſior, Chriſtiana charitas, æquitas & recta ratio poſtulat, ut ſubjiciatur minoribus tormentis.

Obji. 1. *Bartol. Bald.* aliique dicunt poſitum eſſe in arbitrio Judicis, an Reus nihil faſſus revocari debeat ad torturam. 2 Saltem tunc repeti poterit, ſi prima non fuerit ſufficiens, an autem fuerit ſufficiens, Judicis eſt definire. 3. Item tunc poterit repeti, ſi prima indicia fuerint valde urgentia, utì docent *Bartol.* & alii. 4. Licitum eſt unâ vice torquere per horam, ergo etiam quatuor vicibus per quadrantem, id enim non erit per modum repetitionis ſed continuationis. 5. Saltem toties repeti poterit tortura, quot crimina ſunt, de quibus reus accuſatus eſt. *R. Ad* 1. Judex tenetur arbitrari ſecundùm leges & rectam rationem. *Ad* 2. Illa eſt ſufficiens, quæ ingentem dolorem adfert: quòd ſi Judex decreverit minorem, Reus per favorem legis utitur errore Judicis. *Ad* 3. Secundùm leges, etiam urgentiſſima indicia eliduntur per torturam utì dicetur n. 1475. *Ad* 4. Eſt repetitio & non continuatio, ſi corpori frigefacto & antea debilitato iterum admoveantur tormenta. *Ad* 5. De omnibus delatis debet fieri una quæſtio, alioquin ſuſpectus de 100. homicidiis poſſet centies torqueri; & ſagæ, quæ communiter plurima & diverſa crimina committunt, torqueri poſſent, quoties vellet Judex. Vide *Spe* q. 23.

§. III. Valde periculoſum eſt Titium revocare 1459
ad torturam ex hoc quaſi novo indicio, quia à Cajo in tortura nominatus eſt tanquam complex vel reus, nam Cajus facilè cogitur vi tormentorum loqui hoc, quod putat deſiderare Judicem, & parvipendet jam infamatum nominare. Vide dicta n. 1455. & 1456.

§. IV. Iniquum eſt id ſumere pro novo indicio, 1460
quòd quis primam torturam animosè ſuſtinuerit,

quòd in ea tacuerit &c., interpretando, ac si hoc fecerit ope dæmonis, aut reddendo se insensibilem, ideoque velle mutato loco, detonsis capillis, præmissâ exorzisatione &c. iterum experiri torturam. Ratio est, 1. quia vel potuit naturaliter sustinere ea tormenta vel non potuit, sed ut posset, juvari debuit ope dæmonis aut Dei; si potuit, præsumendum est esse factum; si non potuit, ergo Judex imposuit tormenta humanâ infirmitate graviora, hoc autem est iniquissimum, nec talis tortura potest Judici tribuere ullum jus procedendi contra reum, uti rectè *Gomes. Gig. Burs.* aliique Juristæ commmuniter cum *Spe* d. 25. 2. Judex ita procedens poterat, antequam torqueret, habere accusatum pro reo, ergo talis tortura erat iniqua, non enim erat ad cognoscendam veritatem, sed ad reum duplici malo obruendum. *antec. prob.*, Judex sciebat hoc esse certissimum, vel reus fatebitur vel non fatebitur; si fatebitur, est reus; si non fatebitur, etiam est reus, saltem maleficii, quia ope dæmonis tolerabit pœnas, ergo antequam torqueret, poterat eum habere pro reo, quod est contra omnem ordinem & formam juris, ac evertit omnem finem torturæ. 3. Delicta non præsumuntur, sed haberi debet quisque bonus, quamdiu non probatur esse malus, ergo reus præsumi non debet usus ope dæmonis, sed suis viribus sustinuisse tormenta.

§ 461 §. V. Sequentia indicia etiam non sunt sufficientia ad repetendam torturam, 1. Quòd reus in tortura videatur nil sensisse sed dormisse, quia si dolores sint intensissimi, homo sæpe privatur ratione, deficit animo, fit quasi stupidus & insensibilis. 2. Quòd virgis concisus non manarit sanguine, quia fit sæpe, etiam in sectione venæ, ut sanguis obstupescat, obrigeat aut confluat ad cor; item ut hæreat, veluti in subito terrore, *Spe* d. 36. §. VI.

§. VI. Hactenus dicta de non repetenda tortura, 1462
valent, qualiacumque sint crimina, de quibus quæritur, *Spe* d. 21., Leges enim prohibentes repeti torturam sine novis gravioribus indiciis non distinguunt inter crimina, & par aut etiam major est ratio de omnibus etiam exemptis vel occultis criminibus, utì à simili colligitur ex dictis n. 1454.

§. VII. Causæ, ob quas accusati quandoque sæ- 1463
pius acerbiúsque torquentur, sunt sequentes, 1. Quia Judices credunt sibi dedecori esse, quòd comprehenderint aliquem, quem probare non possint nocentem. 2. Quia etiam lictores timent dedecus, ac si imperitè functi sint arte suâ, si confessionem non extorserint: patet autem has causas esse iniquissimas, utì rectè *Spe* q. 22.

Q. 256. *Quid præterea notandum sit circa tortu-* 1464
ram. R. Seqq.

§. I. Illæ torturæ sunt injustæ, quas sustinere est reo moraliter impossibile spectatâ naturæ & virium complexione: unde non possunt Judices ex confessione ita injustè extorta procedere, utì dictum est n. 1460., & cum communi docent *Laym.* & *Busenb.* relatus n. 1440. Etiam vetat *Paulus III.* in bulla, *Ad onus* 44. §. 6. p. 1. Bullarii apud *Cherubinum* pag. 560. reum in tortura detineri per longum tempus, quale est unius horæ. Rectè dicitur l. *De minore*, §. 3. ff. de quæstionibus, *Tormenta adhibenda sunt, non quanta accusator postulat, sed ut moderatæ rationis temperamenta desiderant.*

§. II Si aliquando ante torturam radi debeant 1465
accusato pili, eò quòd adsit prudens suspicio, quòd maleficium sit pilis alligatum, fieri id debet à persona ejusdem sexûs, tum ob pericula peccatorum, si id alteri sexui permittatur, tum etiam quia aliàs contra charitatem sit verecundo reo longè gravior molestia, *Spe* dub. 31.

1466 §. III. Potest reus aliquando justè appellare à decreto torturæ, utì ex l. 2. Cod. de appell. recip. probant *Bartol. Bald. Marsil. Cotta, Gom.* aliique communiter cum *Farinac.* q. 38 n. 10. & cum *Spe* d. 18. Coroll. 12. Quòd si Judex non obstante hac appellatione ad torturam processerit, & per hanc à reo confessionem extorserit, talis confessio nulla est, adeoque non sufficit ad condemnationem, utì iidem sentiunt apud *Farin.* n. 17. & 22.

Q. 257. *An Iudex possit in quocumque crimine interrogare de complice. R.*

1467 §. I. Non potest nominatim interrogare de hoc vel illo, id enim prohibet l. 1. ff. de quæstion. §. 21. *qui quæstionem habiturus est, non debet specialiter interrogare, an Lucius Titius homicidium fecerit, sed generaliter, quis fecerit: alterum enim magis suggerentis quam requirentis videtur; & ita divus Trajanus rescripsit*: idem cautum est in Constit. pœnali Carolina cap. 31. §. 1. Similiter iniquum est, si lictor vel alius homini torquendo dicat hunc vel illum de eodem crimine jam diffamatum esse, hoc enim etiam est suggerere, quem accusare debeat, ut tormenta declinet.

1468 §. II. Posse Judicem generaliter interrogare de complicibus, habet communis sententia cum *Haun.* de just. T. 6. n. 281. & *Gob.* in Exp. t 2. n. 163. in app. litt. b.: Et ita fieri circa maleficos vult L. fin. Cod. de malef. & mathem., idem autem est de aliis criminibus saltem valde noxiis Reip. Et quamvis id videatur à jure Canonico non approbari, tamen consuetudinem præscripsisse putant *Haun.* & *Gob.* suprà.

* * * * * * *
* * * * *
* * *

ARTI-

ARTICULUS IV. 1469

Quid servandum Judici circa sententiam & pœnam.

REsp. I. Judex debet judicare secundùm leges: Unde inferior Judex ordinariè non potest pœnam relaxare vel minuere, etiamsi actor consentiat, nisi aliquando ad bonum Reipub. aliud necessarium esse dictaret Epikia, vel nisi de privata tantùm injuria actoris ageretur, *S. Tho. 2. 2. q. 65. a. 5. Reginald. l. 25. n. 643. Bon. & c. Trull. l. 8. c. 1. d. 12.*

Dixi, *inferior*: quia supremus ob justam causam id potest; sine causa tamen graviter peccaret secundùm *Cajet. V. Iudex*, quia animaret delinquentes, & concurreret ad peccatum. An autem liceat intercedere apud Judicem pro liberatione Rei, *vid. Bon.* & *Trull. l. c.*

Resp. II. Si in aliqua causa fuit Advocatus, in eadem Judex esse & sententiam ferre non potest. *L. eos in princ. c. de appell.* & *L. Prætor de jurisd.* quia judicium ejus habetur suspectum, propter affectum ad unam partem, ùt ex communi Doct. docet *Sanch. l. 3. Consil. c. un. dub. 26.* (additque *nu. 3.* sententiam non fore validam: quod tamen alii negant, si sit Judex ordinarius) *Lugo d. 41. n. 4. v. etiam Dia. p. 3. t. 5. misc. R. 56.* ubi ex *Cordubâ* sentit talem Judicem in conscientia non peccare, si sine affectu secundùm leges, alterâ parte inscià judicet.

Resp. III. Quem Judex privatâ scientiâ scit esse nocentem, si juridicè sit probatus innocens, non potest condemnare, quia judicat ut persona publica, ideoque sequi debet scientiam publicam, ac procedere secundùm allegata & probata, præsertim in favorem

favorem Rei. *D.Thom.q.67 Nav c. 25. Caj. Fil. Leſſ.Bon.to.2.d.10.in præc.q.2.p.2.*

Reſp. IV. Quem Judex privatim ſcit eſſe innocentem, ſi juridicè probatus ſit nocens, tenetur omni modo liberare, ſi poteſt, v. g. impediendo accuſationem, extrahendo judicium, aperiendo carcerem, (ſi ſine majore malo poteſt) remittendo cauſam ad Superiorem: Et ſi ſic nihil efficiat, probabiliter quidem plurimi Doctores tenent cum *S. Tho. l.c.* ob rationem paulò antè datam, quòd poſſit condemnare: verius tamen videtur contrarium, quòd cum aliis docet *Leſſ l.2.c.29.d.10. Sa V. Iudex. Petrus Nav. Fill. Bon. n.2. Tol. &c. vid. Lug. d. 37.ſ.14.*, quia directè occidere innocentem, eſt intrinſecè malum, ergo quomodocunque ſciatur eſſe innocens, erit peccatum, *Leſſ. l. c.* In cauſis tamen civilibus & criminalibus minoribus, ubi tantùm agitur de pœnis pecuniariis, poteſt Judex, ſecundùm hos auctores, ſimpliciter procedere ſecundùm allegata & probata, tum quia innocens per appellationem poteſt reſtitui in integrum, tum quia reſpublica habet poteſtatem in bona ſuorum civium, quando bonum publicum id requirit, ùt in hoc caſu, ne forma publicorum judiciorum cum populi ſcandalo evertatur, *v. Lay l.3.t.6.c.2. n.8 Leſſ d.10. Bon. n.4.*

Quæres I. Quid faciendum Judici, cùm utrimque ſunt ſententiæ probabiles in quæſtione juris, v. g. an ex teſtamento minùs ſolemni debeatur hæreditas.

Reſp. I. Debet ferre ſententiam ſecundùm opinionem de jure probabiliorem, ſaltem ſi ſit Judex ſupremus. Neque tunc videtur tenendum, quod quidam docent, eum ſatisfacere conſcientiæ, ſi cauſam adjudicet defendenti ſe probabiliter, licèt altera proba-

probabiliùs. Ratio, quia Judex est constitutus, ut se-
cundùm merita causæ & sententiam, quæ ei maxi-
me videtur rationi consona, causam decidat, quia
alioquin esset acceptor personarum.

Dixi, *si supremus sit*: quia si sententia aliqua
communiter sit recepta in tribunali superiore, Ju-
dex inferior videtur secundùm eam posse judicare,
licèt minùs probabilem, quia videt probabilio-
rem, cum honoris sui præjudicio, revocandam in
superiore tribunali, *Lay. l. 1. t 1. c. 5. §. 3. nu. 16.* ex
Sylv. Vasq &c. v. tamen *Lug. d. 37. s. 10.*

Resp. II. Si opiniones oppositæ æquè probabi-
les videantur, non licebit uni eorum adjudicare
totum pro suo arbitrio, cùm uterque æquale jus
habeat, sed suadebit compositionem; imò etiam
imperabit, in casu nimis intricato; (aliàs enim non
licet) vel uni dimidium, & alteri alterum dimi-
dium juris aut Rei, de qua lis est, adjudicabit: me-
mor interim axiomatis: quòd *si partium jura sint*
obscura, potiùs favendum sit Reo, quàm actori, ib.
Bon. de peccatis. d. 2. q. 4. p. 9

Quæres II. Ad quid teneatur Judex, qui senten-
tiam injustam tulit.

Resp. I. Si dolo, vel (ùt dixi *d. 2. a. 1.*) magnâ im-
peritiâ id fecit, litem fecit suam, id est, damnum par-
tis læsæ in se transtulit, cui tenetur restituere. *Bon.*
to. 2. d. 10. de præcept. q. 2. p. 4. ex *S. Thom. &c.* v.
suprà *d. 2. a. 1.*

Resp. II. Si alioqui dignus suo munere, (tametsi
id petens impetraverit, aliis dignioribus neglectis)
per oblivionem, ex humana fragilitate errave-
rit, non obligatur in conscientia ad restitutio-
nem ex propriis, cùm injuriam formalem non in-
tulerit, neque aliquid commodi ex tali sententia ac-
ceperit, vel potiùs, (secundùm alios) cùm culpam

Theolo-

"Theologicam non commiserit; debet tamen revo-
"care sententiam, si potest sine gravi incommodo.
"*Lay. l. 3. t. 6. c. 2. n. 11.*
" *Quæres.* III. An sententia Judicis injusta obli-
"get in foro conscientiæ.
" *Resp.* Sententia injusta ex natura rei, aut ex o-
"missione ordinis juris simpliciter necessarii, sive fe-
"ratur per falsò allegata & probata, sive ex Judicis
"iniquitate, nullum habet robur in foro conscien-
"tiæ, manetque parti læsæ, tametsi non appellet,
"jus suum, licebitque, si absque scandalo possit,
"recuperare bona, *S. Tho. Sayr. Bon. p. 4. Trull. l.*
"*8. c. 1. d. 7.* Ratio, quia sententia eatenus obligat
"in conscientia, quatenus habet rationem judicii;
"hoc est, ùt est determinatio juris, & definitio justi.
" Dixi, *in foro conscientiæ*, quia in foro exter-
"no, ubi non tam veritas facti, quàm probatio ju-
"ridica spectatur, sententia prolata servanda est, ad
"evitanda scandala, & incommoda. Neque elapso
"termino, (intra quem appellare licebat) actio ei
"conceditur, lege sic statuente, tum in pœnam pi-
"gritiæ, tum ad bonum publicum, ut litium sit fi-
"nis. *Trull. c. 4. d. 7.* ex *Sayr. &c. Vnde resolves.*
" I. Is, cujus bona per sententiam manifestè inju-
"stam adjudicata sunt alteri, potest (nisi alter justè
"præscripserit) per occultam compensationem ea
"recipere, quia recuperat jus suum. *Ibid.*
" II. Qui sciens per injustam sententiam malâ fi-
"de accepit bona, tenetur ea semper restituere, nec
"unquam præscribere potest, quia sunt aliena; &
"possessor malæ fidei nunquam præscribet: imò te-
"netur expensas restituere, & compensare damna,
"etiamsi pars læsa non appellaverit, cùm non re-
"nuntiet ideo juri suo.
" III. Qui bonâ fide rem postulavit à Judice, &
bonâ

bonâ fide accepit, intelligitque ante tempus præ-
scriptionis finitum, fuisse sententiam injustam, te-
netur eam, non tamen expensas, restituere: Si
verò possedit rem bonâ fide, tempore ad præscri-
bendum necessario, non tenetur restituere; quia
legitimè præscripsit. *Salon. Sayr. Trull. l. c.*

Quæres. IV. Quid liceat Judici circa munera.

Resp. I. Etsi à partibus munera liberalia accipi-
ens aliquando peccet, vel ob scandalum, vel ob
periculum pervertendi justitiam; acceptorum ta-
men dominium comparat, spectato jure naturæ.

Resp. II. Etsi lex positiva munerum acceptio-
nem prohibeat, accipiens tamen non tenetur ad
restitutionem ante sententiam judicis, nisi lex ex-
primat, quòd non illicita tantùm, sed etiam inva
lida sit acceptio, *v. Bon. p. 8. Lay. tr. 4. cap. 4. n.*
9. & 10.

Resp. III. Si Judex injustè extorqueat munera,
nolens facere quod justum est & debet, nisi ea den-
tur, tenetur restituere: utì etiam, si quid datum
sit ad redimendam vexam, v. g. ne injustè faveat
parti adversæ, ne causam nimis differat: Quan-
quam hoc casu interdum præsumi possit datorem
remittere obligationem restituendi. *Lay. l. c.* ex
Gab. & Rebel. &c.

ADDENDA.

Q. 258. *An reo semper debeat permitti Advo-* 1470
catus sive defensor. R.

§. I. Quando liquidum est de crimine excepto, rejicitur defensio & negatur Advocatus, Cap. fin. *de hæreticis* in 6., l. *quisquis*. §. *denique*, Cod. ad legem Juliam, l. *per omnes*, Cod. de defens civitatum: quando tamen non constat clarè de tali crimine,

ne, admittenda est defensio & concedendus Advocatus, tum enim tantùm talia crimina sunt exempta, quando de eis constat, alioqui si clarè probatum non sit, jus naturale postulat permitti defensionem, si in minoribus criminibus, multò magis in majoribus, utì latè probat *Spe* d. 1[illegible]., & habetur L. *Vnius*, §. 9. ff. de quæstion. *Defensionem quocumque tempore postulante Reo negari non oportet, adeo ut propterea & differantur & proferantur custodiæ.*

1471 §. II. Tenetur Judex aut Princeps providere, ut Reo concedatur Advocatus intelligens, probus, prudens qui credatur seriò & non tantùm in speciem acturus causam accusati; suntque iniquissimi, qui studiosè tales procurant Advocatos, quos prævident fore negligentes aut minùs sollicitos pro Reis, quia sic indirectè occidunt, præcludendo arma justæ defensionis.

1472 §. III. Aditus ad carcerem non est iis præcludendus, quorum operâ Rei uti cupiunt ad sui defensionem, utì statuitur in Constit. Carolina cap. 88., & Ratio est, quia Reus habet jus ad defensionem suî, ergo etiam ad media ordinaria defensionis, inter quæ est consulere viros doctos, quos credit posse suggerere consilium vel præstare auxilium; unde *Spe* d. 18. Coroll. 9. ait, *semper judicavi iniquissimos esse, qui id cavent, ne doctior quispiam, quem Rei expetunt, ad eos accedat, timentes, ne iis argumenta suggerat ad removendum crimen, cùm sanè, si quis innocens ostendi possit, id magnopere optandum esset*: Addit, *nuper quidam Sacerdos, cùm Iudicibus tacitè & secretò ex protocollo demonstrasset iniquè contra quasdam processum esse, non aliter monitioni dedêre locum, quàm quòd illas capite plexuerunt, hunc autem, ne ad ullas deinde custodias admitteretur, sanciverunt.*

Q. 259. *An Iudex debeat potiùs benigniora sequi quàm rigidiora.* R. Affirmativè, & maximè in favorem Rei, sic enim statuunt jura, Reg. 11. juris in 6., *Cùm sunt partium jura obscura, Reo favendum est potiùs quàm actori.* Reg. 49. ibid. *in pœnis benignior est interpretatio facienda.* Reg. 56. ff. de Reg. juris, *semper in dubiis benigniora præferenda sunt.* Reg. 125. ibid. *favorabiliores Rei potiùs quàm actores habentur.* Reg. 155. ibid. *in pœnalibus causis benignius interpretandum est.* Reg. 192. ibid. *in re dubia benigniorem interpretationem sequi non minùs justius est quàm tutius.* l. 42. ff. de pœnis, *interpretatione legum pœnæ mollienda sunt potiùs quàm asperandæ.* Oppositum fieri queritur *Spe* d. 16. *valde metuo*, inquit, *ne in magno Germaniæ tractu vix liceat unum aliquem Iudicem seu Inquisitorem nominare, qui sic laboret reperire aliquem innocentem, quàm nocentem, quique sic tueatur repertam innocentiam quàm tueatur confessionem, quantumvis periculosissimis quæstionibus extortam.* Et d. 33. *Ego verò*, inquit, *sic existimabam hunc esse genium Christianæ legis, ut Iudices gauderent potiùs cuperentq; pauciss imos reperiri nocentes, quàm id agere atrociss imis expeditiss imisque tormentis, ut quàm pauciss imi innocentiam tueri possint.* 1473

Obj. Sic augebuntur scelera per facilitatem ignoscendi. *R.* 1. Idem dici poterit contra Deum, qui facilè ignoscit; & quamvis sit æquè justus ac clemens, nihilominus plures dat effectus clementiæ quàm justitiæ: *Suavis Dominus universis & miserationes ejus super omnia opera ejus*, Ps. 144. ℣. 9.; hinc dicit *Christus Matth.* 5. ℣. 7. *Beati misericordes.* *R.* 2. Nemo negat punienda scelera, sed cum clementia, per quam ad naturam Dei proximè accedunt Principes. Ex dictis,

1474 *Sequitur*, si quis in ebrietate etiam voluntaria homicidium improvisum commiserit, Judicem posse ei non irrogare gravem pœnam corporalem homicidio decretam, uti docent *Clarus*, *Tholos.* *Vasq.* *Mol.* de just. T. 3. d. 38.; potestque videri *Gob.* in Quin. T. 5. c. 20. s. 2., ubi hanc quæstionem bene tractat. Et quod in casu ebrietatis dictum est, valet in similibus.

1475 *Q.* 260. *An condemnari possit, qui nequidem in tortura est fassus crimen.* *R.* Negativè, quia si de tali crimine certò constabat, antequam torqueretur, ergo malè tortus est, quia tortura est ad cognoscendam & non ad confirmandam veritatem: si non constabat, ergo nec jam constat: imò juxta communem cum *Farinac.* & *Delrio* l. 5. s. 9. omnia indicia & probationes sunt purgatæ per torturam, quia sicuti leges permittunt durum illud medium explorandæ veritatis, ita volunt eum credi innocentem, qui nequidem per torturam adductus est ad fatendum, ergo iniquum est reos subjicere rigori legum, & viciſſim non permittere ut gaudeant reciproco favore earum, *Spe* d. 39.

1476 *Q.* 261. *Quid dicendum sit, si reus revocet aliquid in loco supplicii.* *R.* Etsi revocatio non statim præsumenda sit vera, est tamen ejus habenda ratio, uti rectè *Spe* d. 40. contra *Binsf.* & *Delrio*, Ratio est 1., quia nemo censeri debet velle cum mendacio mori, uti dicit etiam *Gl.* in Cap. *litteras*, de præsumpt. 2. Si antedictis credendum est, etiam hìc credi potest, maximè si adsint circumstantiæ suadentes. 3. Judices denunciationibus morte confirmatis multùm tribuunt, ergo etiam aliquid tribuere debent huic revocationi. 4. Constit. crimin. Carolina Cap. 91. dicit, quamvìs revocatio ipso die judicii videretur facta ad impediendum juris processum,

sum, tamen ejus habendam rationem & ineundum consilium cum juris-peritis aliis. *Si dicas*, debuisse priùs loqui. *R.* Si priùs locuti fuissent, repetita fuisset tortura, præ qua voluerunt mortem. Tum autem maximè credendum est reo in loco supplicii, quando revocat denunciationes aliorum antea factas, credendum enim est id facere eum urgente conscientiâ.

Q. 262. *Quid præsumendum sit de illis, qui in carcere inveniuntur mortui. R.* 1477

§. I. Si cadaver Rei non confessi nec legitimè victi reperiatur in carcere, non ideo statim privari debet sepulturâ ecclesiasticâ, quia talis non sufficienter probatur esse malus aut à seipso vel dæmone occisus, ergo debet præsumi mortuus morte naturali, quia præsumendum est semper pro reo & pro innocentia. Multa sunt autem mortis naturalis argumenta, utì tortura, carcer, vincula, tristitia &c. *Etsi non morte puniantur*, inquit *S. Aug.* de civit. l. 19. c. 6. *in ipsis vel ex ipsis plerumque tormentis moriuntur.* Quòd collum sit flexile in omnem partem, nil facit ad rem, nam hoc etiam sæpe est in aliis cadaveribus: quòd si solus lictor dicat inveniri hæc aut illa signa mortis violentæ, illi credi non debet, quia potest mentiri, ne judicetur in tortura excessisse vel ob alias causas, *Spe* d. 41.

§. II. Signa, quòd quis à seipso vel à dæmone sit occisus, sunt seqq., 1. si inveniatur in laqueo mortuus. 2. Si caput planè in tergus sit obtortum. 3. Si in gutture reperiantur lineamenta, quæ constet pridie non adfuisse. 4. Si prima colli vertebra ita emota sit è loco suo, ut retro emineat, *Spe* d. 42.

Q. 263. *An Iudex, si advertat unum è litigantibus omittere aliquid, quo allegato evinceret, possit hoc illi suggerere. R.* Posse, imò teneri facere 1478

dicunt *Dicast.* de just. l. 2. t. 1. d. 5. n. 285. & nonnulli apud *Dianam*, qui hanc sententiam censet probabilissimam; *Baldus* putat non teneri quidem, attamen posse ex charitate, sed *Vasq. Sanch. Castrop.* t. 1. d. 2. p. 10. n. 9. *Burgh.* cent. 2. cas. 94. aliique communiter & probabiliùs dicunt peccare graviter, si faciat, quia debet se gerere tanquam personam publicam in omnibus & tantùm procedere ex scientia publica vel per partes hausta, utì docet *S. Th.* 2. 2. q. 67. a. 2.; deinde debet tantùm judicare ex allegatis & probatis per partes ipsas; denique debet esse impartialis & indifferens ad utramque partem, nec agere unius Advocatum, ergo.

1479 Q. 264. *Quid facere debeat, qui per Iudicem cogitur bis solvere.* R. Qui solvit, & probare non potest, quia non petiit vel amisit apocham, si condemnetur à Judice, tenetur iterum solvere, & hoc quidem in conscientia, utì habet communis, quia hæc sententia Judicis est æqua, *Suar. Burgh.* cent. 2. cas. 15. Si tamen certus sit se antea solvisse, poterit postea uti occultâ compensatione, *Sot. Less. Sanch.* in Decal. l. 3. c. 17. n. 15.

1480 Q. 265. *Quid addendum sit circa Iudicis obligationem, quando pro utraque parte litigante est probabilitas.* R. Seqq.

§. I. Putarunt *Med. Salas, Sayr. Dicast. Diana* aliique multi apud *Moyam* T. 1. tr. 2. q. 7. n. 2. & 12. Judicem posse pro parte probabili ferre sententiam, licèt contrariam judicet probabiliorem: idem cum multis aliis tenuit *Mendo* d. 13. à n. 207. in materiis juris, sed opiniones illæ amiserunt probabilitatem, quia *Innoc. XI.* damnavit hanc 2. prop., *probabiliter judico Iudicem posse judicare juxta opinionem etiam minùs probabilem.* Cur autem id non possit, rationes afferunt *Eliz.* l. 6. q. 21. §. 6. &

Teril.

Teril. in Reg. q. 20. aff. 2., 1. Quia Judex tenetur tanquam persona publica dicere unicuique jus suum pro æquitate, hinc *Exodi* 23. ℣. 3. dicitur Judici, *pauperis non misereberis in judicio*: idem dicitur à *S. Ambr.* in Ps. 118., *Isid.* de summo bono l. 2., item L. *Rem non novam*, 14. Cod. de judiciis, ubi præscribitur, ut juret se ex majore præsidio diremptuum litem. 2. Judex habet se ùt arbiter, qui tenetur dicere, quod sentit. 3. Est tacitus contractus cum Rep. ex vi officii suscepti, ut sententiam ferat secundùm æquitatem & majora motiva rationum. 4. Aliàs pateret semper janua acceptioni personarum, posset enim, prout vellet, favere amicis vel dantibus munera. 5. Princeps non teneretur statuere peritos Judices, quia quivis ferè sufficiet ex Advocatorum relationibus aut deductionibus judicare probabilitatem esse utrimque, tumque procedet licitè, prout volet. 6. Aliàs melius foret constituere sortes ad terminandas lites, sors enim faveret æqualiter omnibus, nec requireret tantas expensas. Vide l. 1. n. 360. & 364.

Obji. Si Judex vellet, prudenter posset assentiri parti minùs probabili, secundùm relata l. 1. n. 415., ergo etiam pro ea potest sententiare. *R.* N. conseq., obstant enim rationes jam datæ.

§. II. Non tantùm Judex Superior sed etiam inferior tenetur sententiare secundùm motiva, quæ judicat probabiliora, quamvìs credat suam sententiam esse reformandam à Superiore, ad quem appellari poterit, *Arr.* T. 3. d. 24. n. 27. *Laurent.* T. 2. tr. 1. d. 4. àn. 438. Et rationes jam insinuatæ sunt, debet enim ipse satisfacere officio suo: & quamvìs prævideat alium aliter judicaturum, non ideo licitum est ipsi procedere contra conscientiam suam, sed permittere debet, ut alias etiam sequatur suam. Ac- 1481

cedit, quòd pars adversa fortè non appellabit: deinde fortè Superior visâ sententiâ ipsius rem meliùs considerabit & in aliquo saltem favebit eidem parti, ergo. Si autem Judex Superior mandaret inferiori, ut sententiam ferret secundùm opinionem, quam inferior judicat minùs probabilem, Superior autem judicat probabiliorem, si inferiori sit certum, quòd sua sit probabilior, non potest obedire, quia mandatum Superioris est de re, quæ sine peccato fieri non potest: si verò inferiori sit incertum, an sua an Superioris opinio sit probabilior, tenetur ferre secundùm opinionem Superioris, quia est præsumptio pro Superiore, & ubi non cernitur manifestè peccatum, tenetur subditus parere Superiori, sive sit in materia dubia sive in probabili, secundùm dicta l. 1. à n. 432. Quòd si Superior judicaret suam opinionem esse minùs probabilem, inferior etiam incertus, an sua sit probabilior necne, adhuc non posset obedire, quia hæc sententia etiam esset illicita, *Carden.* in 2. crisi, diff. 3. à n. 21.

1482 §. III. Judex tenetur sequi probabiliora etiam in sententiis interlocutoriis circa præparatoria litis, circa examen testium, citationem, confessionem Rei, concessionem termini &c., *Carden.* n. 62. contra *Tap. Hoz. Laurent.* n. 422. Ratio est 1. Quia damnatio non distinguit inter sententiam interlocutoriam vel definitivam: 2: Quia aliàs posset Judex in interlocutoriis habere acceptionem personarum, agere ùt privata persona. 3. Id esset graviter damnosum alteri parti, quia sententiæ interlocutoriæ communiter parant viam ad definitivam, ergo si non licet in hac, nec licebit in illis sequi minùs probabilia.

1483 §. IV. Licèt per Judicem fieri debeat divisio, vel per partes ipsas transactio, quando est æquale jus utrimque, utì dicetur n. 1492., tamen dividi non debet,

debet, nequidem pro rata, quando pro uno est jus probabilius, & pro altero probabile, sed totum debet adjudicari habenti jus probabilius, tum quia leges ita disposuerunt, tum etiam quia cùm res verè ad unum tantùm pertineat, æquum fuit omnes in hoc consentire, ut qui haberet jus probabilius, haberet totum.

§. V. *Lumbier & Filguera* post damnationem relatæ propositionis adhuc docent Judicem in criminalibus saltem debere ferre sententiam pro reo, etiam juxta opinionem minùs probabilem, sed rectè docet *Carden.* n. 31. distinguendum esse inter opinionem directam & reflexam, quamvis enim directa sæpe sit minùs probabilis, tamen reflexa erit probabilior, v. g. pone hanc opinionem esse minùs probabilem, *Iudex tenetur admittere appellationem in causa capitis*, nihilominus non fert sententiam secundùm illam opinionem directam, sed secundùm istam reflexam, *hæc sententia, quòd Iudex teneatur admittere appellationem in causa capitis, est in praxi tenenda*, quia nempe est reo favorabilis, in praxi autem teneri debet sententia reo favorabilis, secundùm regulas juris relatas n. 1473., quia in dubio sequenda sunt benigniora semperque favendum reo: atque hoc ultimum judicium practicum, quod Judex sequitur, est certum vel saltem certò probabilius. Vide etiam *Lugo* de just. d. 16. n. 100. 1484

§. VI. Si Cajus ob rationes probabiliores prætendat proprietatem rei, & Titius probare non possit possessionem legitimam, Judex stare debet pro Cajo, quia cùm pro neutra parte probetur possessio, judicare debet secundùm probabiliorem: è contrà si Titius probet possessionem, quamvis respectu proprietatis ratio secundùm se probabilior sit pro Cajo, debet adjudicari Titio, quia certum est titulum le- 1485

gitimæ possessionis prævalere, ideoque possidentem non posse spoliari ob jus probabile aut ob proprietatem probabiliorem alterius: si tamen Judex censeret proprietatem hujus esse certam, deberet pro hoc stare, quia contra proprietatem certam alteri competentem nulla valet possessio, nisi præscriptio accedat. Denique si controvertatur uterque articulus & proprietatis & possessionis, debet ferri sententia secundùm probabiliorem de proprietate, quia ubi possessio non est certa, & proprietas alterius est probabilis, debent perpendi rationes utriusque articuli, & stari pro jure probabiliore, *Carden.* à n. 38.

3486 §. VII. Putat *Eliz.* §. 11. nunquam licere Judici ferre sententiam, nisi ipsemet priùs mente dijudicaverit & discreverit, ad quem jus pertineat: addit non sufficere, si ferat sententiam pro illa parte, quæ apparenter est probabilior, sed requiri, ut verè justum dignoscat, consequenter ut tamdiu sententiam differat, donec eluceścat veritas, sed *Teril.* n. 21. cum rectè confutat, id enim esset facere lites perpetuas: neque verum est nos teneri semper operari secundùm verum, sed satis est operari, saltem secundùm probabilius, utì dictum est l. 1 à n. 298. Etiam verum non est, quòd operans debeat semper elicere judicium directum circa operabile, sed satis est, quòd eliciat reflexum, utì dictum est l. 1. n. 387.

3487 §. VIII. Sententia omnium Judicum non est constringenda, neque ad solam majorem probabilitatem intrinsecam, neque ad solam extrinsecam, sed ferri debet secundùm illam opinionem, quæ omnibus motivis intrinsecis & extrinsecis pensatis videtur esse absolutè probabilior, *Carden.* n. 11. Et *Grotius* de jure pacis & belli in prolog. n. 38. meritò damnat, si Judex in controversiis definiendis sequa-

tur,

tur, *aut exempla pauca non semper probanda, aut etiam auctoritatem novorum Iuris-consultorum in responsis, quorum non pauca ad gratiam consulentium, non ad æqui bonique naturam sunt composita.* Quòd si pro una parte sit minor probabilitas extrinseca & pro ea sint meliores rationes intrinsecæ, Judex bene intelligens potest stare pro parte habente rationes intrinsecas, quia hæ meritò intellectum ipsius magis convincent: è contrà si sit Judex minùs intelligens, qui non satis sciat rationes intrinsecas discernere, poterit præcipuè attendere ad auctoritatem extrinsecam, cùm enim non satis fidere possit proprio judicio, prudenter stat majori parti alienorum, *Carden.* n. 12.

§. IX. Si opinio aliqua sit usu recepta, quamvis 1488
spectatâ fortè ratione vel auctoritate non videatur esse probabilior, difficilè tamen intelligitur, quomodo non videatur esse probabilior, utì rectè *Carden.* à n. 13., nam si sit recepta praxi & moribus civium, hocipso est probabilior imò quandoque certa, nam consuetudo recepta sæpe habet vim abrogandi vel inducendi legem: si autem ideo dicatur usu recepta, quòd in foro externo soleat secundùm illam ferri sententia, hocipso iterum est probabilior & quandoque certa, nam censeri debet esse legitima interpretatio legum, ideoque *Bald.* in Cap. *Ne innitaris*, & alii innumeri cum *Moya* tr. 2. q. 7. n. 13. dicunt, quòd recepta consuetudo omnium tribunalium vim habeat legis, ubi deficit lex; & idem dicit *Carden.* de opinione in aliquo tribunali recepta, docentque etiam *Barb.* & *Luca* de benef. d. 67. n. 7., quòd per solam binam judicaturam alicujus supremi tribunalis inducatur consuetudo ac stylus judicandi.

§. X. Si Judex certus sit opinionem suam esse 1489

probabiliorem, non potest sententiam ferre secundùm judicium aliorum etiam peritiorum aliter sentientium, quia quando certus est de majore sua probabilitate, etiam certus est de obligatione ferendi sententiam secundùm illam, utì ex damnatione relatæ propos. constat: è contrà si non sit certus, quòd sua opinio sit probabilior, potest auditis aliorum fundamentis judicium suum subjicere alieno, & judicare propter auctoritatem aliorum Judicum, quòd opinio sua sit minùs probabilis, quia ubi non cogit evidentia veri, potest quis existimare judicium plurium aliorum æquè peritorum esse melius & probabilius suo.

1490 §. XI. Judex circa materiam Sacramenti debet ferre sententiam secundùm opinionem tutiorem, quamvìs de se sit minùs probabilis, quia certum est nos debere sequi tutiorem, quamvìs directè minùs probabilem, in conferendis Sacramentis, judicium enim reflexum, quòd illa opinio sit tum practicanda, est omnino certum, utì dicetur l. 6., ergo Judex accommodans se opinioni illi tutiori judicat secundùm opinionem certam, *Carden.* à n. 43.

1491 §. XII. Quod dictum est de Judice, valet de Principe quoad indictionem belli vel impositionem tributorum, nempe ut partem probabiliorem sequatur, *Vasq. Sanch. Mendo Moya* tr. 1. q. 7. n. 11. Ratio est, 1. quia etiam sub simili pacto suscepit administrationem: 2. In his censetur esse constitutus à populo velut Judex, qui probabiliora tenetur sequi. 3. Subditi sunt in certa possessione suarum rerum, ergo ob bella vel tributa privandi non sunt ex ratione probabili Principis, si pro possessione subditorum sit probabilior; quia tamen circa hæc vix haberi potest certitudo, ne Resp. exponatur certis periculis, satìs est, si Princeps amplectatur hoc, quod sibi auditis

ditis aliorum judiciis & expensis omnibus videtur probabilius, *Moya* n. 8. 4. Non est licitum ferre sententiam secundùm minùs probabilem, utì hactenus dictum est, ergo multò minùs licitum est exequi sententiam, bellum autem vel exactio tributorum est quædam executio sententiæ, ergo. 5. Plerique admittunt saltem in quæstionibus facti procedendum esse secundùm probabiliora, utì dicetur n. 1493., sed quæstiones circa bellum & tributa ordinariè sunt facti, v. g. an facta sit injuria, data causa sufficiens &c., an tributa ordinaria sufficiant &c. ergo. Vide dicta l. 3. p. 1. n. 869. item *Camargo* p. 1. l. 2. controv. 4. à n. 643. & *Terill.* in Reg. q. 20. à n. 36.

§. XIII. Si jus duorum sit æquè probabile, Judi- 1492
cem posse adjudicare cui volet, docuerunt multi cum *Diana* p. 2. t. 13. R. 3., quam sententiam *Carden.* in 1. crisi d. 64. c. 5. vocavit valde probabilem: Idem dixit *Ilsf.* t. 1. d. 1. à n. 84., quando utriusque partis rationes se probabiliter invicem vincunt, & neutrius est certa victoria, nec à lege determinatur, cui sit adjudicandum. *Castrop.* t. 1. d. 2. p. 10. n. 2. dixit, si partes sint certò æquè probabiles, pro neutra determinatè esse judicandum, sed dividendum aut aliter transigendum: si autem tantùm probabiliter sint æquè probabiles, putavit n. 5. cum aliis multis dari locum favori, quia in jure dicitur, utile esse in arbitrariis habere Judicem gratiosum, ideoque dicuntur aliqui casus esse pro amico: sed cùm hæc videantur intelligenda tantùm pro casibus, in quibus non agitur de justitia commutativa nec de præjudicio tertii, verùm tantùm de favore uni adjudicando vel denegando, oppositum videtur probabilius & absolutè tenendum cum *Bann. Suar. Gran. Côn. Laym. Busenb.* aliisque plurimis, 1. Quia aliàs daretur locus acceptioni personarum. 2. Pauperes plerumque caderent

derent causâ, quia voluntas in obscuris potest multùm inclinare intellectum, adeoque facilè fiet, ut Judex sentiat rationes esse æquales, & tum decernat pro eo, cui favet. 3. Judex non ageret tanquam persona publica sed velut privata, & cum continuo respectu ad circumstantias commodorum suorum, amicorum, inimicorum &c. 4. Posset Judex eandem causam inter diversas partes agitatam diversimodè decidere, quod esset evertere vel confundere modum ordinarium judiciorum, in quibus pro similibus causis est similiter decidendum. Rationes plures videri possunt apud *Eliz.* §. 10.

1493 §. XIV. Jam dicta valent, quando est major probabilitas, non tantùm juris sed maximè facti, utì communiter notant omnes, ita ut opposita sententia aliquorum apud *Teril.* de Consc. q. 23. videatur improbabilis, utì rectè *Illsf.* n. 82. Excipe tamen casus, in quibus leges favent uni præ alio, utì favent reo in lite circa matrimonium, dotem, libertatem, possessionem, pupillum, peregrinum, viduam, causam piam, ex Cap. fin. *de sent. & re judic.* Tum autem dicitur probabilitas juris, quando motiva petuntur ex legibus, consuetudine, Doctoribus, ratione connexa cum re ipsa; facti, quando petitur ex fama, testibus, scriptura aliisque signis.

1494 §. XV. Certum est stante æqualitate rationum non licere acceptare munera pro sententia in favorem unius ferenda, nam *Alex. VII.* damnavit hanc 26. prop., *quando litigantes habent pro se rationes æquè probabiles, potest Iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio*: Vide *Mendo* diss. 6. à n. 50. Si tamen uni adjudicaret, deberet alter in foro externo acquiescere, nisi appellaret, aut probare posset factum iniquum, quia præsumetur Judicem tulisse sententiam secundùm hoc,

hoc, quod putabat esse probabilius: in conscientia tamen teneretur satisfacere parti læsæ. De acceptione munerum dicentur plura à n. 1499.

§. XVI. In lite circa beneficia Ecclesiastica, quando est æqualitas rationum, tum maximè potest Judex facere compositionem, secundùm dicta à n. 556., aut etiam adhibere sortes, utì dictum est n. 558. Quòd si partes nec in compositionem nec in sortes consentire velint, & maneat rationum æqualitas, potest beneficium applicare, cui volet, quia ita habet consuetudo Ecclesiæ, cùm beneficium dividi non debeat. 1495

§. XVII. Si Judex putet opinionem pro una parte esse moraliter certam, non potest suadere compositionem, quantumcumque magna appareat probabilitas pro parte altera, sed tenetur adjudicare parti habenti moralem certitudinem, quia compositio tum tantùm habet locum, quando jura sunt controversa & incerta, *Carden.* in 2. crisi diff. 3. n. 10.

An Judex possit punire operantem secundùm opinionem minùs probabilem, vide *Carden.* in 1. crisi d. 15. c. 15. a. 4.

Q. 266. *An Iudex punire possit probabiliter tantùm nocentem.* R. Si quis sit accusatus & non sufficienter convictus, non potest affici pœnâ ordinariâ, *Less. Sanch. Lugo* de just. d. 37. s. 12. *Nec obstat*, quòd Judex ex probabilibus indiciis judicare possit eum esse reum, *nam* ad sententiam publicam & externam requiruntur plura, utì rectè *Lugo* d. 14. n. 30., cùm ex hac sequantur longè majora incommoda, & quoad hanc teneatur observare leges, quæ vetant damnari nisi plenè convictum. Putant tamen *Less.* & *Lugo* n. 28. ad leviorem pœnam imponendam sufficere Judici probabilitatem, v. g. unum testem, sicuti ad torturam sufficit; sed in hoc est disparitas, nam tortura non infligitur per modum pœnæ, 1496

pœnæ, sed adhibetur ùt medium indagandæ veritatis: ideoque dicunt alii illum, qui probabiliter tantùm probatus est reus, nullâ pœnâ affici posse, quia de nullo crimine convictus est, leges autem volunt eum præsumi innocentem, qui clarè non probatur nocens, cùm pro ejus innocentia sit certa possessio, quam non elidit probabilitas in oppositum: & hæc sententia videtur probabilior.

1497 Q. 267. *Si duo sint Rei mortis, an supremus Princeps possit ad recreationem spectatorum eis imperare duellum.* R. Meritò negant *Maj. Comit. Az. Laym. Burgh.* cent. 2. c. 13., quia abuteretur potestate suâ ad delectationem hominum. *Nec obstat,* quòd licitè possit utrumque morte plectere, ac hunc utrumque videatur statuere ministrum justitiæ respectu alterius, *nam* modus ille plectendi & administrandi justitiam est scandalosus. Posse tamen reos acceptare tale duellum, diximus l. 3. p. 1. n. 839.

1498 Q. 268. *An Iudex teneatur restituere pretium, quod accepit pro ferenda sententia.* R. Si accepit pro sententia justa, tenetur restituere secundùm dicta l. 3. p. 2. à n. 293., quia hæc erat litiganti aliunde debita, ergo pro suo pretio nihil accepit alienum. Si accepit pro sententia injusta, de jure naturali non esse restituendum docent *S. Th.* in 4. dist. 15. q. 2. a. 4. q. 2. *Bann.* 2. 2. q. 62. a. 5. d. 3. *Sanch.* l. 2. c. 38. n. 96. *Sot. Nav. Corr. Valent. Mol. Tol. Less. Lugo* d. 37. n. 127. aliique plurimi cum *Moya* T. 1. tr. 6. d. 4. q. 2. §. 1. & *Vindice Tab.* in collect. ad prop. 10., quia non tenebatur ad illam sententiam injustam, hæc autem actio est utilis litiganti, & injustus Judex ratione illius subit magnum periculum, præsertim famæ, si de injustitia convincatur, subire autem pro altero tale periculum ad causandam ei utilitatem est pretio æstimabile, ergo. Nec de jure positivo restituen-

tuendum esse tale pretium, docent *S. Anton.*, *Silv. Nav.* & communiter Thomistæ apud *Moyam* à n. 83 idem tenent *Trull. Verric. Ang. Val. Rebell. Tol. Mol. Laym. Less.* aliique cum *Moya* à n. 13., & videntur consentire plerique pro 1. parte citati, quia absolutè negant obligationem restituendi; Ratio autem dari solet, quia leges non videntur reddere accipientem inhabilem, litigans autem censetur velle transferre dominium propter utilitatem sibi obvenientem. *Si dicas*, retineri non posse pretium acceptum per usuram vel simoniam, ergo nec acceptum propter injustam sententiam: *Dant* disparitatem, quòd in usura deficiat voluntas donandi, ideoque non transferatur dominium; in simonia autem, vel res fit invendibilis, vel vendens reddatur inhabilis ad acquirendum dominium pretii; neutrum autem obstet in casu nostro. Vide dicenda in q. seq.

Q. 269. *Quid circa acceptationem munerum sit præterea notandum. R.* Seqq. 1499

§. I. *Lugo* de just d. 37. n. 129. & *Haun.* t. 5. tr. 2. n. 61. docent omni Judici de jure naturæ illicitum esse acceptare munera in ea quantitate, quæ de se apta est & ùt plurimùm inducit corruptionem judicii, quia si id liceret huic vel illi, præjudicaret bono communi, cùm quisque sibi facilè & falsò persuaderet se esse incorruptibilem, quod gravissimè noceret publico: quidquid sit de illa ratione, saltem jure positivo in conscientia obligante prohibetur, ne dentur vel à Judice acceptentur munera, *Exod.* 23. v. 8. *nec accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes & subvertunt verba justorum.* Idem dicitur *Deut.* 16. v. 19. & *Eccli.* 20. v. 31. Idem prohibet jus Canonicum Cap. 10. *de vita & honest. Cleric.*, Similiter jus civile l. 18. ff. *de off. Præsid.*, Estque prorsus

prorsus irrita sententia lata ob acceptum pretium illicitum, l. 7. Cod. *quando provoc. non est necess.* Et ideo peccant mortaliter Judices contravenientes his præceptis, *Lugo* n. 131. *Dicast.* de restit. d. 6. n. 75. *Haun.* n 59. Et licèt Judex sibi omnino persuadeat se non ideo corrumpendum, ac firmissimè proponat non recedere à justitia, tamen tenet prohibitio: & mirum est, quid non possint occultâ vi suâ ejusmodi largitiones, nam saltem ex motivo gratitudinis reddunt animum propensum danti, movent ad referendam gratiam, & voluntas in dantem propensa facit, ut intellectus magis se applicet ac attendat ad rationes hujus partis, sicque paulatim totus animus ad hanc partem deflectit, & veluti invitus aut non advertens trahitur ad partiale judicium: quod maximè verum est in illis Judicibus, qui non agnoscunt hoc occultum periculum perversionis. *Omnes diligunt munera, sequuntur retributiones*, inquit *Isaias* c. 1. v. 23., quod ita explicat *Inn. III.* Papa de contemptu mundi l. 2. c. 3. *non ipsi præcedunt retributiones, quia non judicant amore justitiæ, sed retributiones præcedunt ipsos, quia judicant amore pecuniæ, semper enim sequuntur largitionem vel promissionem vel spem.* Et c. 4. contra respicientes personam hominum ait, *væ vobis, qui corrupti prece vel pretio non attenditis merita causarum sed merita personarum; non vitam sed munera, non justitiam sed pecuniam; non quod ratio dictet, sed quod voluntas affectet; non quod lex sentiat, sed quod mens cupiat non inclinatis animam ad justitiam, sed justitiam inclinatis ad animum; non ut quod liceat, hoc libeat, sed ut liceat hoc, quod libet.* Addit c. 5 *sæpe justitiam tantùm differtis, per quod litigantibus plus quàm totum aufertis, quia major est sumptus expensæ, quàm*

fructus

fructus sententiæ .... pecuniam captatis sed animam captivatis.

§. II. Si munera dentur, ut Judex majorem di- 1500
ligentiam adhibeat, quàm teneatur, vel ut afficiatur magìs ad celeriùs expediendum intra justitiæ limites negotium in favorem dantis, vel si dentur ob alium extraordinarium laborem, spectato jure naturæ possent acceptari, utì rectè *Lugo* n. 124. & *Dicast.* n. 71., attamen adhuc lege positivâ prohibetur ob mala & damna communiter adjuncta, *Moya* T. 1. tr. 6. d. 4. q. 3. n. 8. & alii contra *Verric.* & *Dianam* p. 3. t. 5. R. 45., qui falsò citat pro se *Mol.* & *Less.*, non enim excusant à peccato, sed tantùm ab obligatione restituendi, de qua dicetur n. 1502. Idem *Verric.* excusat, si Judex recipiat, non ratione officii & ùt Judex, sed ex amicitia; & videntur consentire *Sanch. Haun. Lugo* n. 132. dicentes licere acceptare, si non dentur ùt Judici, sed alio titulo: nihilominus hi intelligunt, spectato jure naturæ, nam jus positivum potuit etiam prohibere ob periculum fraudulentorum prætextuum ac pervertendæ justitiæ. Etiam excusat *Verric.*, si offerens sit persona digna, & meritò conqueretur tanquam de injuria, si donum recusetur: sed id non facilè erit, si quis sincerè se excuset. Quòd si plures sint, quorum causæ æquè citò expediri debeant, ita ut in Judicis arbitrio sit, quam priùs expediat, si ex pacto pro munere expediat priùs hanc quàm illam, *Laym.* l. 3. t. 4. c. 4. n. 9. meritò dicit rem istam periculo non vacare, attamen spectato jure naturæ non audet damnare, quia per hoc non facit aliis injuriam, in gratiam autem remuneratoris suscipit novam obligationem priùs expediendi ejus causam, quæ obligatio est utilis remuneranti & videtur pretio æstimabilis, nihilominus etiam hoc videtur esse jure positivo illicitum

secundùm antedicta: Quamvìs fatendum sit quoad illa omnia attendi posse ad prudentum & proborum hominum usum, qui leges illas potuit interpretari: hoc certum est, quòd etiam jure naturæ sit illicitum ob munus acceptum postponere cum damno causas eorum, qui diutiùs expectarunt & citiùs expediri deberent, *Lugo* n. 125. *Haun.* n. 58.

1501 §. III. Notat rectè *Mol*, de just. T. 1. tr. 2. d. 88., etiam præscindendo à lege positiva prohibente, sæpe per acceptationem munerum peccari, vel ratione scandali, quia ipsimet dantes credunt Judices inflecti, alioquin non darent; vel ratione periculi pervertendæ justitiæ, secundùm dicta n. 1499., vel saltem quia ex parte dantis deest voluntarium, quantum requiritur ad transferendum dominium, plerumque enim dant, quia timent, ne Judex alioqui plùs faveat parti adversæ aut moras trahat: quod maximè valet, si munera dentur lite pendente, eò quòd litigantes sibi persuadeant Judices & Officiales aliter non præstituros, quod ex justitia debent, *Sanch.* in Cons. l. 3. d. 2. n. 24. *Sot.* aliique communiter apud *Moyam* n. 3.

1502 §. IV. Probabile est illa, quæ à Judice accipiuntur ex donationibus jure naturæ validis sed jure positivo illicitis, non esse in foro conscientiæ obnoxia restitutioni ante sententiam condemnatoriam, ita absolutè docent *Mol Less. Vasq. Villal. Fagund. Lugo* n. 134. *Dicast* n. 82. *Diana* apud *Moyam* à n. 5. *Haun.* n. 60. contra *Med. Silv.* & alios. Ratio est, quia leges accipientem non reddunt inhabilem ad acquirendum dominium: imò licèt fortè lex habeat, quòd teneantur ante sententiam restituere, tamen *Lugo* n. 135. & *Haun.* suprà putant non obligare ante sententiam declaratoriam delicti. Similiter quamvìs *Sanch.* dub. 1. n. 5. dicat Secretarios Judicum ex

jura-

juramento teneri etiam ante sententiam restituere quadruplum illius, quod acceperint, hoc tamen negant *Moya* n. 14. & alii dicentes prærequiri sententiam saltem declaratoriam delicti: Certum est autem ea, quæ ad redimendam vexam aut sententiam injustam, aut aliter involuntariè data sunt, restituenda esse ante omnem sententiam, quia invitis dominis sunt accepta, adeoque non est translatum dominium: & idem est, si accipientes per legem alicubi expressè reddantur inhabiles ad acquirendum dominium, utì notant omnes cum *Sanch.*; Et hoc fieri videtur per Cap. *Statutum*, de Rescript. in 6. §. *si quid*, ubi dicitur, si Judex à Sede Apostolica delegatus aliquid recipiat, teneri restituere, non obstante remissione ejus, qui dedit. Denique notant *Mol. & Dicast.* n. 84. bene fieri, si Confessarii obligent Judices & alios similes munera acceptantes, ut pro pœnitentia largiantur pauperibus, ut carentes commodo, imposterum caveant transgressionem legum id prohibentium.

§. V. *Laym.* suprà ait, si Judex, Tabellio, Ad- 1503
vocatus &c. à Rep. constituti sint absque stipendio sufficiente, quamvìs ex justitia obligentur ad præstandam operam, tamen non obligari præstare gratìs, sed posse mercedem exigere, hinc *Lugo* n. 125. & *Haun.* n. 58. excusant, si acceptent aliquid in supplementum salarii, & hoc sit consuetudine approbatum; sed notant rectè *Mol. & Dicast.* n. 67. id non facilè permittendum, quia aliunde alia habent, quæ defectum supplent, & essent plures alii, qui taxato stipendio contenti id facerent: neque æquitas stipendii æstimari debet ex indigentia familiæ alendæ, sed ex opere, quod præstatur, & arbitrio prudentum, *Mol. Dicast.* n. 66.

§. VI. Longè graviùs adhuc prohibentur omnia 1504

munera danda in Curia Apostolica pro justitia vel gratia obtinenda, uti dictum est l. 3. p. 1. n. 170., potestque videri etiam *Haun.* à n. 66.

1505 §. VII. Leviora munuscula, in quibus corruptionis periculum non est, & quæ ex urbanitate offeruntur, nec nisi inurbanè recusari possunt, licitè acceptantur, quia cessat ratio prohibitionis, *Lugo* n. 132. *Haun.* n. 62. Hinc Cap. *Statutum* de Rescript. in 6. & l. 18. ff. de Off. Præs. permittitur esculentum vel poculentum, quod intra dies proximos consumi potest.

1506 ## DUBIUM III.

Quod sit officium Advocati.

"SUppono secundùm omnes, in Advocato quatuor requiri, scilicet scientiam convenientem, "justitiam causæ, fidelitatem, & pretium justum: "quod si taxatum est, non licet ultra hoc accipere: "ubi non est taxatum, sufficiet justum naturale, ut "*v. apud Bon.*

" Resp. I. Non potest sub gravi peccato suscipere "causam, quam scit esse injustam. Ex causis autem civilibus, in utramque partem probabilibus & dubiis, potest utramvis, etiam minùs probabilem "tueri, dummodo cliens de minore probabilitate "moneatur. *Vasq. Salas, Lugo, Dian. p. 2. tract. 13. "R. 4.* Quia utraque pars habet jus proferendi suas "rationes in judicio, ergo etiam Advocatus patrocinandi. Neque semper est verius, quod videtur probabilius; & fortè aliud erit judicium Judicis. *Bon. "de pec. d. 2. q. 4. p. 9. & to. 2. in præcept. d. 10. q. 3. p. "4. v.* suprà *l. 1. t. 1. c. 2. d. 2.*

" Dixi, *Civilibus*: quia in causa criminali dubia, non "licet tueri partes actoris, qui in tali casu graviter

peccat

peccat contra Reum, ergo etiam Advocatus, *Fill.* " *t.* 40. *c.* 1. Neque quando actor contra possessores " agens scit se nihil posse evincere, sed rem mansu- " ram semper dubiam; quia tunc injustè vexatur " possessor; pro quo tandem Judex debebit judicare, " ùt *v. Lugo d.* 41. *n.* 7. *Salas in* 1. 2. *d* 1. *s. ult. n.* 108. "

Resp. II. In causa criminali, potest Reum etiam " sontem defendere, ut mortem aliámve pœnam " evadat, quia Reus non tenetur ad pœnam, nisi con- " victus, ergo potest per se vel alium eam avertere, " donec convincatur. *Bon. n.* 7. "

Resp. III. Advocatus tenetur pauperibus in ex- " trema vel gravi necessitate, gratis patrocinari, sine " notabili tamen suo incommodo, Ratio, lex cha- " ritatis. *Nav. Cajet. Less. Fill. Bon. l. c. Vnde re-* " *solves*, "

I. Advocatus, qui sciens patrocinatur causæ " injustæ, tenetur ad compensationem omnium da- " mnorum inde consequentium. Unde parti contra- " riæ restituere debet ex peccato commissionis; quia " fuit illi causa positiva damni; (similiterque si cau- " sam dubiam tueatur, eamque obtineat fraude; " quia intercedit injustitia, ratione partis adversæ) " Clienti verò suo, tenetur restituere ex peccato o- " missionis, quia ex officio tenebatur monere igno- " rantem causæ injustitiam: Quod addo, quia si " clienti constabat causæ injustitia, non tenetur illi " restituere. *Bon. p.* 4. *Less. l.* 2. *c.* 31. *d.* 8. *Fill. Laym.* " *Tan. q.* 4. *du.* 6. *n.* 127. "

II. Similiter peccare, & ad restitutionem te- " neri, quando defendit articulum justum causæ " injustæ, ut sic adversarium vexet, impediat, dif- " ferat, aut pervertat, docet *Trul. l.* 8. *c.* 5. *d.* 3. ex " *Caj. Sayr. &c.* Quia censetur defendere causam in- " justam. "

" III. Quando causa nihil ferè habet probabili-
"tatis, ita ut vix moraliter sit spes obtinendi, eò quòd
"apud Judices semper rejiciatur, regulariter non li-
"cet suscipere, tum quia facit, ut cliens sine fructu
"tempus & pecuniam perdat; tum quia talis com-
"muniter non habetur probabilis, *Lugo d.* 41.
"Quando autem cliens habet bonum jus in causa
"possessionis, non tamen in proprietate, an liceat
"Advocato eum defendere in causa possessoria, (dum
"de proprietate non agitur) quidam affirmant, ne-
"gant alii, *vid Fag. in p.* 8. *c.* 47. *n.* 13. *Mol. to.* 1. *t.* 2.
"*d.* 81. *Lug n.* 10.

" IV. Advocatus, antequam patrocinium causæ
"suscipiat, tenetur examinare ejus æquitatem, & pro-
"babilitatem, eamque clienti indicare sincerè: si
"enim falsâ promissione, vel inani spe victoriæ,
"sumptibus involvat, tenetur ad restitutionem, *Bon.*
"*de pec. d.* 2. *q.* 4. *p.* 9. utì & si qualitatem ac statum
"causæ, seu periculum ejus perdendæ indicare ne-
"glexerit, & cliens eo cognito litigaturus non fuis-
"set. Quòd si dubium sit, an eo casu litem prosecu-
"turus fuisset, neque id ullâ diligentiâ cognosci pos-
"sit, non teneri Advocatum ad damna resarcienda,
"docet *Bard d.* 4. *c.* 29. quòd melior sit conditio pos-
"sidentis, dum de damno illato non constat.

" V. Si clientis causam minùs probabilem dicat
"esse omnino justam, tenetur de damno, si cliens co-
"gnito causæ dubio, non fuisset litigaturus, *Bon. l. c.*

" VI. Si in progressu causæ iniquitatem videat, te-
"netur mox monere clientem, & suadere, ut desi-
"stat, aliàs ad restitutionem damnorum obligabi-
"tur, quia cùm stipendio sit conductus, tenetur ex
"justitia monere. *Tan. l c.* Neque potest vel ipse, vel
"Judex suadere compositionem cum damno partis,
"quia compositio non habet locum, nisi quando res

est

est dubia. Si verò inducat ad transactionem sine damno, deceptione, vi & metu, non tenetur; quia nulli facit injuriam. *Valent. Azor, Less. Laym. Bon l. c.*

VII. Non potest absolvi, qui paratus est quasvis causas defendendas suscipere. *Sayr. l. 12. c. 23. n. 18.*

VIII. Non licet cum cliente convenire de pretio post inchoatam litem, sed vel ante cœptam, vel post finitam, ex *cap. Infames 3. q. 7.*, quia postquam sua instrumenta ostendit, cogetur quolibet pretio stare, ne prodatur. Nec licet pacisci de parte aliquota v. g. dimidia, tertia, vel quarta litis, pro pretio, si victoria obtigerit, quia id graviter prohibetur. *L Sumptus ff. de pactis L. Item c. de proc. c. Arcentur 3. q. 7. L. Si qui, cod. de post.* Ratio est, ne præbeatur occasio per fas & nefas procurandi victoriam: Hoc tamen casu non obligatur ad restitutionem, si justum pretium non excedat, & dolus ac fraus absit, *v. Sylv. V. Advocatus. Nav. c. 15. Fill. Lay. Bon. Sanch. l. 6. Consil. c. 7. d. 9. n. 3. & 7. & Lugo, l. c.*

IX. Peccat Advocatus 1. Si cùm non sit idoneus, officium Advocati exerceat, & patrocinetur, *L. Nemini, ff. de Advoc. S. Thom. 2. 2. quæst. 71.* Estque peccatum ex genere suo mortale. 2. Si defendat causam injustam secundùm dicta R. 1. 3. Si ob nimias dilationes, illicitas subornationes testium, &c. notabiliter officiat parti adversæ, habenti aliàs justam causam, &c. *vid. Nav. c. 25. Fill. t. 40. c. 10* 4 Si utrique parti patrocinetur; quia repugnat, ut utramque partem æquè defendat, *Sylv. Sanch d. 7.* In diversis tamen causis, secluso scandalo, non repugnat. 5. Si in eadem causa, in qua est Judex vel Assessor, agat Advocatum, quia duo

officia contraria in eadem causa exercere non licet, *Sylv. V. Advoc. q. 2. 6.* Si (tametsi defendat causam justam) producat scripturas vel testes falsos aut instrumenta: non tamen peccat, si in causa manifestè justa adversarium decipiat, dummodo nullâ utatur falsitate, v. g. allegando falsa, &c. *S. Thom. 2. 2. q. 71. a. 3. Sylv. Sanch. d. 8. Trull. l. c. 7.* Si adducat leges falsas vel abrogatas vel doctrinam reprobatam; vel leges bonas in falsos sensus sciens prudens detorqueat. 8. Si in gravamen alterius partis quærat dilationes ad rem non facientes, *v. Fill. Trull. l. c. 9.* Si accipiat mercedem injustam. Quando autem à lege pretium nullum taxatum est, censetur illud justum, quod habetur tale judicio prudentum, attentâ qualitate negotii, dignitate, scientiâ & peritiâ Advocati, & labore, quem impendit, ac demum consuetudine approbatâ, *v. Trull. l. c. d. 5.* 10. Si contractum usurarium, vel aliter iniquum suadeat, aut probet. 11. Si leges, statuta, & consuetudines patriæ ignoret, (unde si grave damnum clienti obveniat, tenetur compensare) vel intelligere non studeat.

X. Peccat Advocatus contra justitiam, si rationes & fundamenta clientis, quem justè defendit, vel secreta causæ, detegat adversario, ut ex aliis probat *Fag. in p. 8. c. 47. n. 13. v.* etiam *Lugo n. 6.* teneturque ad restitutionem, si eam ob causam cliens causam perdidit, victurus aliàs, quia fecit contra officium; nec adhibuit diligentiam ad causam obtinendam in favorem clientis, *Azor, Fill. &c. ll. cc.* Limitant tamen aliqui, nisi periculum sit, ne pars adversa grave damnum iniquè patiatur; quia, ajunt, quilibet potest sine suo damno grave damnum alterius prohibere, *vid. Less. l. 2. c. 31. Azor, Reg. Fill. Lay. l. 1. t. 1. c. 5. num.* 18.

18. Verùm hanc limitationem cum *S. Thom.* alii non admittunt, nisi fortè reus capite plectendus esset, & accusator injustè procederet, tunc enim ajunt, Advocatus accusatoris deberet falsitatem prodere; si tamen spes esset profuturum, accusatore priùs monito, ut desistat, *vid. Lugo l. c.*

XI. Advocatus, si causarum expeditiones, cum præjudicio clientum, differat, postponat, vel plures acceptet, quàm expedire possit, peccat, ac tenetur ad restitutionem; utì & omnium damnorum, quæ per ejus imperitiam, malitiam, vel negligentiam, cliens aut actor incurrit, non tamen tenetur in omnibus causis adhibere eandem diligentiam, sed majorem vel minorem, pro causæ qualitate. *vid. Fill. Bon. t. 2. in præc. 8. d. 10. §. 3. Less. l. 2. c. 39. d. 9. Lay. l. 1. t. 1. c. 5.*

ADDENDA.

Q. 270. *Quid circa Advocatum sit præterea notandum.* R. Seqq. 1507.

§. I. Posse Advocatum patrocinari causæ minùs probabili, præter citatos à *Busenb.*, tenent *Nav. Az. Sanch. Less Præpos. Laym. Castrop. Mendo* d. 17 à n. 219 *Ill.* t. 1. d. 1. n. 85. *Laurent.* T. 2. tr. 1. d. 4. à n. 373. E contrà non posse dicunt *Silv. Val. Arr.* T. 3. d. 24. s. 5. n. 27. *Eliz.* l. 7. q. 6. §. 3. *Burgh.* c. 3. c. 65., saltem si certus sit oppositum esse probabilius & credat se evicturum, quia directè intenderet, ut Judex decideret hoc, quod est minùs probabile, item ut suus Principalis causam obtineret cum minore jure, quæ sunt illicita. Prior sententia est communior, & videtur esse tuta, quia tantùm proponit argumenta partis, & cætera relinquit Judici, qui fortè prudentiùs ex aliis etiam motivis censebit hanc partem esse probabiliorem.

§. II.

§. II. De Advocatis dicit *Eliz.* l. 6. q. 21., *quorum certè, si quod aliud in Rep., periculis laqueisque plenum munus arbitror..... plerique ipsorum utrivis partium adesse parati, aliud vix agunt, quàm jura confundere, & quod nemo habeat, quod suum est, aut serò habeat, & habeat quasi emptum ac post tribulationes plurimas.* *Canus* l. 10. de locis c. 9. ait, *cùm lites inundatione suâ orbis Christiani fines pervaserint, miscuerint, confuderint, necesse est eos honore summo affici, qui jurgiorum componendorum dicuntur esse periti; componant necne, ipsi viderint; hoc nos certè videmus. minùs ibi esse litium, ubi minùs est hujus generis litteratorum.* *Daniel Eremita* de vita aul. & civil. l. 1. c. 13. ait, *nec ferenda fori illa tabes & advocatorum pestis, quæ fortunas civium arrodit, & hoc agit, ut mali plus à medicina, quàm à morbo sit.* *Plinius* l. 2. Epist. 3. fatetur, *nos qui in foro litibus conterimus ætatem, multùm malitiæ, quamvis nolimus, addiscimus.* Videri potest etiam *S. Aug.* Epist. 54., ubi sub finem Advocatos alloquens ait, *redde quod accepisti, quando contra veritatem stetisti, iniquitati adfuisti, Iudicem fefellisti, justam causam oppressisti, de falsitate vicisti.* Hæc de malis Advocatis dicta sint.

1508 ## DUBIUM IV.

Quæ si obligatio Referentis, Secretarii, Notarii, Procuratoris.

"REsp. Tenentur ii omnes justè fideliterque exer-
"cere suum officium, sive ex debito muneris
"tantùm, sive etiam ex juramento: Item tenentur
"scire ea, quæ ad suum officium spectant, debi-
"tamque diligentiam adhibere, præstando omnia
neces-

necessaria, terminos justos petendo & appellando, cùm fuerit necessarium. *Bon. Escob. & commun.* *Unde resolvuntur sequentes Casus,*

I. Peccant, si odio vel amore, spe vel timore, abutantur officiis suis; si secreta servanda non servent, si partibus vel earum solicitatoribus, aliisve tradant processus vel scripturas originales, quas non debent; accipiant stipendium majus justo vel ultra pretium taxatum, si lites iniquas suadeant, &c.

II. Referens peccat, 1. si defectu studii, vel per incuriam malè referat, vel aliquid substantiale prætermittat. 2. Si sit partialis, coneturque unius partis justitiam magis quàm alterius explicare. 3. Si sententiam alterutri parti manifestet, priusquam evulgetur, unde possint gravia incommoda sequi, v. g. Judex recusari, &c. *v. Escob.*

III. Secretarius peccat, 1. Si juramentum violet, 2. Si arcanum prodat. 3. Si sententiam nondum publicatam manifestet. 4. Si processus, aut sententiam non custodiat, vel partibus, sine præscripto Judicis ostendat. 5. Si testimonia non fideliter transcribit, sive exaggerando vel imminuendo; sive immutando aut invertendo. *Escob.*

IV. Tabellio, sive Notarius publicus peccat, 1. Si sine sufficienti peritia, (v. g. clausulas communes, &c. ignorans) suscipiat officium. 2. Si juramentum violet. 3. Si in depositione testium aliquid addat, vel detrahat, non levis momenti. 4. Si ministro transcriptori (cum erroris periculo) examen committat. 5. Si protocolla, & acta negligenter custodiat, cum damno partium. 6. Si differat causarum expeditionem, ut pecuniam extorqueat. 7. Si testamentum scribat hominis rationis usu destituti. 8. Si testes falsos admittat.

"9. Si solennitates necessarias, ex ignorantia culpa-"bili vel malitia, prætermittat. 10. Si testimonium "aliquod necessarium, unius rogatu, & alterius da-"mno, non exhibeat; si conficiat instrumentum usu-"rarium, vel falsum, præsertim in damnum ter-"tii; si faciat, ut processus & causæ veniant ad alios "Judices vel Referentes, &c. quàm ordo illius "tribunalis postulat, quia multùm interest habere "hunc vel illum Judicem: *Escob. vid. Lay. l. 3. t.* "*6. c. 2. Bon. in præc. disp. ult. p. ult.* 11. Si secre-"tum violet, v. g. aperiendo parti adversæ dicta te-"stium, ante eorum publicationem; quod esse "mortale contra justitiam docet *Trull. l. 8. c. 7. n.* "3. ex *Navar. c. 25. n. 52.* 12. Si parti petenti in-"strumenta occultet, præsertim quæ continent le-"gata. *Nav. l. c. nu. 53. Sylv. V. Tabellio Trull. l.* "*c.* 13. Si acta occultet vel parti petenti transum-"ptum processûs neget, 14. Peccat graviter, si amis-"so Instrumento antiquo publico, vel testamento, "aliud simile confingat.

" V. Procurator peccat, 1. Si litem procuret in-"justam. 2. Si plures causas suscipiat, quàm possit "expedire. 3. Si plùs mercedis accipiat, quàm ju-"stum. 4. Si suadeat reo, vel parti, ut injustè ve-"ritatem neget. 5. Si suâ incuriâ, negligentiâ, aliâ-"ve culpâ causa sit, ut lis perdatur. 6. Si nomine "partis juret, sine particulari ejus informatione, "cum periculo pejerandi. 7. Si culpabiliter tribu-"nali non adsit, futuri incommodi metu, &c. *v.* "*Esc. Lay. l. c. Bon. q. 3. p. 4.* 8. Si partes adducat "ad concordiam iniquam. 9. Si differat causam, "vel pervertat Judicem, vel petat terminos im-"pertinentes, aut dilationes superfluas. 10. Si falsos "testes inducat, *V. Syl. l. 12. c. 24. Fill. t. 40. n.* "*294. Trull. c. 6. d. 1.*

DUBI-

DUBIUM V. 1509

Quod sit Officium Accusatoris.

RESP. Ut in accusatione servetur justitia, ca-
venda sunt tria: Primum est; calumnia, id
est, impositio falsi criminis, vel ejus, quod suffi-
cienter probari nequit: Et hæc inducit obligatio-
nem restituendi, & subeundi vel pœnam talionis,
vel aliam arbitrio Judicis. Secundum est, præva-
ricatio, id est collusio cum reo, & simulata tan-
tùm accusatio; Quæ in criminalibus, si Reipub.
damnum sequatur, obligationem restitutionis in-
ducit. Tertium est, tergiversatio accusationis in-
choatæ, absque justa causa. Quod addo, quia cum
causa, v. g. ob imperium Principis vel Judicis,
quòd interfit Reipub. talem personam non puniri
vel infamari, vel quòd in accusatione defectus
substantialis sit commissus, potest desistere, imò
tenetur, si in progressu causæ cognoscat se errasse,
si incipiat dubitare de crimine, si videat se non
posse probare. *Fill. t.* 40. *n.* 205.

Quæres. An & quis teneatur alterum accusare.

Resp. I. Privatum rarò ad id teneri, tum ex
praxi timoratorum, tum quia aliàs tribunalia
essent plena accusationibus, cum perturbatione
Reipub.

Dixi I. *Privatum*: quia si quis à Repub. stipen-
dium ob hoc accipiat, v. g. fiscalis &c. tenetur
ex justitia, & consequenter ad damna, ex omis-
sione accusationis secuta, *Fill. Bon. in* 8. *præc. d.*
10. *q.* 3. *p.* 1.

Dixi II. *Rarò*, quia si ita exigat bonum publi-
cum, v. g. si proditio imminens, vel grave da-

mnum

"mnum vitæ innocentis aliter averti non possit, &
"crimen facilè probari possit, tenetur etiam priva-
"tus accusare, vel saltem denuntiare : idque tamen
"ex charitate tantùm, quæ restitutionem non im-
"portat, *Fill. Bon. l. c.*

" *Resp.* II. Accusare prohibentur, 1. Excommu-
"nicati, proditores, infames; idque in pœnam cri-
"minis. 2. Filii, servi, suos parentes vel domi-
"nos, ob reverentiam. 3. Clerici, in causa san-
"guinis, ob indecentiam. *Less. l. 2. c. 30. d. 6. Bon.*
"*n. 10. Sanch. Consil l. 6. c. 1. dub. 30.*

" *Resp.* III. Non teneris, imò nec debes, etiam
"posito Superioris præcepto, denuntiare crimen,
"1. Si delinquens emendatus est, sine periculo re-
"cidendi, & parti læsæ satisfactum; nec periculum
"imminet aliis ; nec crimen est notorium : quia si-
"ne causa proximi infamia sequeretur, *v. suprà l.*
"*2. t. 3. c. 2. d. 4.* 2. Si crimen nosti sub secreto
"naturali, tanquam consultor, advocatus, &c.
"Nisi tamen is, qui secretum commisit, innocen-
"tem vel rempub. injustè vexaret, nec vellet desi-
"stere, *Lug. d. 14. n. 142.* 3. Si inde immineat gra-
"ve periculum honoris, vitæ & rerum tuarum. 4.
"Si etiam probare cogereris, nec posses *vid. Lugo*
"*d. 38. s. 2.*

ADDENDA.

1510 Q. 271. *Quid circa accusatorem sit præterea notandum. R.* Seqq.

§. I. Accusatio est scripta delatio Rei de crimine ad vindictam publicam, ad Judicem facta. Differt à simplici denunciatione, quòd hæc fieri possit solis verbis, & denuncians non teneatur probare crimen, *Dicast.* de just. l. 2. t. 1. d. 7. à n. 2. De obligatione & pote-

potestate denunciandi diximus l. 2. à n. 215.; an autem licitum sit denunciare crimen emendatum, etiam diximus l. 3. p. 2. n. 1199.

§. II. Accusatorem non posse desistere à justa accusatione incepta docent aliqui apud *Sanch.* in Cons. l. 6. c. 4., quia id cederet in damnum Reip., cujus est punire crimina, quæ probari possunt: contradicunt tamen *Sanch.* & alii, docentque etiam accepto pretio desistentem non peccare, nisi aliud exigat officium ipsius vel ratio boni publici, quia uti non obligabatur accusare, ita nec jam tenetur accusationem prosequi. 1511

§. III. *Gomez* negat accusatorem cogi posse, ut exprimat diem & horam delicti, si reus id exprimi velit, quia sic facilè eluderet accusationem, subornando testes asserentes eum alibi tum fuisse: sed communis sententia cum *Less.* l. 2. c. 30. n. 7. dicit ad hoc cogi posse, quia aliàs reo intercluderetur defensio, qui aliter probare non possit se non feciſſe, quàm ostendendo se eo tempore nequidem in eo loco fuisse. Quòd si accusator sponte edixerit diem & horam, & non possit probare crimen eo tempore commissum esse, communis ferè sententia est tum non posse sequi condemnationem, quia id probatum non est, quod est positum pro causa condemnationis; sed hæc sententia, uti cum aliis testatur *Less.* n. 6., non servatur in praxi, nec est consentanea juri & rationi, nam reus non punitur ob tempus delicti, sed ob delictum, ergo si hoc aliunde probatum sit, satis est, licèt non probetur tempus. 1512

§. IV. Accusator, si in probatione deficiat, tenetur pœnâ talionis, Cap. *Calumniator*, 2. q. 3. Et efficitur infamis, Cap. *Quâ* autem *pœnâ*, ibid., Et privatur communione, Cap. *si quis Episcopum*, Cap. *Euphemium*, ibid Vide *S. Th.* 2. 2. q. 68. a. 4. 1513

&

& *Fagn.* 1. p. l. 5. Decret. ad Cap. *Falsidicus*, de crimine falsi.

An accusator teneatur præmittere fraternam correptionem, vide *Dicast.* à n. 6. An Judex procedere possit ex delatione facta per libellum seu schedulam occultam, vide eundem *Dicast.* à n. 43.

DUBIUM VI.

1514 ### *De Testibus.*

"SUppono, ad legitimam & plenam in judicio probationem, requiri duos testes, eosque debere, 1. Externo sensu percepisse id, de quo testantur. 2. De eodem facto & crimine, cum iisdem circumstantiis, deponere; alioqui erunt testes tantùm singulares, ùt vocant, qui non faciunt plenam probationem. 3. Esse omni exceptione majores, in quibus scilicet nulla desideretur conditio, quominus testari possint juxta versum vulgarem:

" *Conditio, sexus, ætas, discretio, fama,*
" *Et fortuna, fides, in testibus illa requires.*

"Hinc à testando rejiciuntur, 1. Servi. 2. Mulieres, "3. Minores 20. annis in criminalibus; in civilibus autem impuberes. 4. Inimici. 5. Sanguine juncti, & domestici; exceptis quibusdam casibus, "apud *Less. l. 2. cap. 30. n. 38.* 6. Infames. 7. Perjuri. 8. Socii criminis. 9. Personæ inopes & viles. "10. Deliri & semifatui: ex quibus tamen ii, qui solo jure positivo ad testandum sunt inhabiles, possunt admitti in criminibus exceptis. Quo supposito,

" *Quæritur* I. An, & quando teneatur quis testari. II. Ad quid teneatur, qui non vult testari, aut "qui falsa est testatus. Resp.

Resp. I. Non tenetur quis testari, nisi vel ex charitate, cùm ita necessarium est ad avertendum grande malum proximi aut Reipub., vel ex præcepto, cùm Judex seu Superior habens potestatem, ita legitimè præcipit: In quo ultimo casu, si fugias aut occultes te, antequam ad testandum citeris, non peccabis contra justitiam; ideoque nec teneberis restituere, ùt contra multos docet *Valent.* & *Less.* Ratio, quia tibi necdum est præceptum: si quod autem jus nascatur arti ex tuo testimonio, id ex præcepto oritur: Imò etsi sit communis sententia, ad restitutionem teneri eum, qui à Judice citatus fugit, vel testimonium fraude declinavit, cùm sit efficax & moralis causa, ut Judex sententiam ferat in alterius damnum, non tamen est improbabile quod docet *Mol.* & *Less.*, non teneri. Ratio, quia citatio intimata non inducit obligationem justitiæ, sed tantùm obedientiæ; proindeque non comparens contumax tantùm est & inobediens, non autem injustus. *Less. n. 27. & seqq. v. Bon. Lay. ll. cc.*

Resp. II. Etiam legitimè & juridicè interrogatus, non teneris testari sequentibus casibus, 1. Si scias rem ex Confessione. 2. Si accepisti sub secreto naturali, ùt Consiliarius, Advocatus, Medicus, &c., modò tamen non sit necessarium ad magnum Reipub. vel proximi malum avertendum: tunc enim licet tale secretum detegere, etiamsi jurasses te nulli dicturum, quia tale juramentum non obligat, cùm jure naturæ tenearis ad contrarium, *v. Lay. l. 3. t. 6. c. 4. n. 9.* 3. Si ex testimonio tibi vel tuis immineat notabile damnum, nisi tamen damnum publicum vel privatum alienum prævaleat, ùt notat *Lugo d. 39. n. 10.* Unde communiter non teneris testari contra consanguineum. 4. Si à viris non sat fidedignis accepisti: tunc enim potes te habere, ac si nihil

"hil scires. 5. Si factum intellexisti per injuriam, "v. g. aperiendo litteras, cogendo alium ad revela- "tionem, &c. *Laym.num.*5.*Mol.d.*5.*n.*5. 6. Si al- "ter probabiliter in facto non peccaverit, vel pro- "pter ignorantiam, vel quia rem aliquam accepit in "occultam compensationem debiti, ex quo tanquam "de fure inquiratur. Ratio, quia mens Judicis est, "inquirere de delicto, *v. Azor.*3.*p.l.*13.*c.*27. *Fil.* "*Bon.d.*10.*q.*3.*p.*3.*Laym.l.c.*

" Resp. III. Qui sciens, falsum testatus est, per "quod alteri fuit efficax causa damni, tenetur ad im- "peditionem vel reparationem omnium damno- "rum, quæ causantur. Item tenetur revocare cum "pari suo damno, & periculo etiam vitæ, si reus de "ea periclitetur, & putetur revocando aliquid effe- "cturus. Ita *communiter*. Ratio, quia in damno "æquali potiùs habenda est ratio innocentis, *v. dub.* "*sequent.*

" Dixi I. *Sciens*, quia si ex ignorantia, inadver- "tentia aut oblivione inculpabili, falsum est testatus, "etsi teneatur impedire, si possit, non tamen ad resti- "tutionem, etiamsi reus damnetur, Ratio, quia ne- "que tenetur ex re accepta, neque delicto.

" Dixi II. *Causa efficax*, quia si à parte rei falsum "illud testimonium nihil effeciset, v. g. quia per "falsa testimonia aliorum, jam tota causa damni erat "data, ita ut Judex ex hoc testimonio nihil fuerit "motus, ad nihil tenebitur. *Less. d.*7. *& alii.*

" Testis peccat, 1. Si affirmet, quod ignorat. 2. Si "veritatem, quam debebat celare, aperiat. 3. Si se oc- "cultet, ne rogetur, casu quo tenetur testari. 4. Si ju- "dici justè interroganti non obediat. 5. Si pretium "pro dicenda veritate accipiat.

ADDEN-

ADDENDA.

Q. 272. *Quid circa testes sit addendum.* R. Notari possunt aliqua, quæ *Gob.* in Quin. t. 5. c. 42. latè prosequitur & probat ex legibus, AA. & ratione. 1., Si alia probatio desit ad eruendam veritatem, servus sive mancipium testari poterit. 2: Mulier potest esse testis, si res ex se non possit nisi per mulieres cognosci; imò jus civile admittit mulierem pro teste, etiam in causa criminali; maximè autem pro testamento. 3. Qui jam factus est pubes, potest testari de eis, quæ vidit in ætate pupillari. 4. Furiosus & amens habentes lucida intervalla possunt testari de illis, quæ in his gesta sunt: qui tamen fuit ebrius, non potest testari; quia fuit velut amens; imò ebriosus rejici potest secundùm aliquos, quos Vide apud *Gob.* c. 25. n. 14. 5. Infames jure, qui ob crimen declarati sunt tales, repelluntur, utì & infames facto, qui ob notitiam publici criminis apud prudentes viros amiserunt existimationem. 6. Admittitur pauper, si sit bonæ famæ, qui prudenter non timeatur habere venalem fidem. 7. Si hæreticus litiget contra hæreticum, potest hæreticus esse testis; si contra Catholicum, potest esse testis tantùm pro Catholico, non pro hæretico contra Catholicum; & ita statuitur in jure, etiam pro foro civili, licèt non observetur in Germania, ubi sunt tolerati, & non censentur infames, non esset tamen dandus locus hæretico contra Catholicum Sacerdotem vel Religiosum, præsertim si hi accusentur criminaliter. 8. Idem nequit esse accusator & testis, nisi in rebus levis momenti, aut si agatur de peccato impediendo, aut si tantùm agatur de inquisitione formanda, non autem de pœna: hinc putat *Less.* illos, qui furantur 1515 1516

fructus ex hortis vel ligna ex silvis, non esse puniendos ex solius custodis testimonio, si reus factum neget. 9. In causis civilibus non arduis admittitur te-
1517 stimonium consanguinei pro consanguineo vel affinis pro affine: admittitur etiam testimonium patris asserentis vel negantis filium dixisse se ingredi Religionem cum animo profitendi; item matris, saltem ad gignendam præsumptionem, cùm quæritur de ætate vel cognatione filii; item parentum & cognatorum utriusque sexûs, quando pro Matrimonio quæritur, an adsit impedimentum cognationis vel affinitatis. 10. Probabilius est patrinum posse testari pro eo, quem è Baptismo levavit. 11. Frater rogatus à fratre vel Judice testari potest in testamento fratris, non tamen pro se facti: & generatim in causis civilibus, ubi est par causa studii & propensæ voluntatis, parentes, fratres, affines sunt idonei testes. 12. In causis non judicialibus & præjudicantibus alteri, v. g. dum quæritur, an infans sit baptizatus, Ecclesia consecrata & similia, sufficit ad plenam probationem testimonium unius viri, de quo nulla suspicio sit pernicioſi mendacii, alioquin vix sufficit unquam unus, utì probat *Carden.* in 1. crisi post finem, in addit: ad d. 4. à n. 113 Vide dicta
1518 n. 1437. 13. Communiter adjici debet juramentum, ut valeat testimonium. Excipiuntur Papa aliæque personæ à juramento privilegiatæ vel dispensatæ, aut si pars adversa remittat. 14. Clericus potest esse testis contra Clericum & laicum; testari tamen non debet contra hunc in causa criminali, ne secutâ inde morte fiat irregularis: peccat etiam, si in foro sæculari testetur sine facultate Episcopi, sic enim se subjicit Judici sæculari: si tamen faciat, testatur validè. 15. Laicus nequit in causa criminali testari contra Clericum, nisi crimen sit tale, ut ex natura sua ne-

queat

queat pobari sufficienter per solos Clericos. 16. Religiosus potest esse testis in rebus spectantibus ad suum Monasterium; item in testamento, quo aliquid legatur ipsius Monasterio, quamvis mediatè cedat in commodum ipsius; item in causa alterius sui confratris; item validè testatur in testamentis sæcularium factis ad causas purè sæculares; peccat tamen, si in his faciat sine facultate sui Superioris, quia se subjicit Judici sæculari. 17. Religiosus in casu necessitatis potest esse testis, v. g. in occultissimo Matrimonio; non potest autem, etiamsi jubeatur à Superiore, testari in causa sanguinis ad condemnandum, bene tamen ad absolvendum, alioquin fit irregularis, si mors sequatur, & ipse non sit priùs protestatus se cogi. 18. Laicus sæcularis nequit testari contra Religiosum, nisi crimen hujus occultum aliter probari non possit, v. g. quia factum esset in silva, cubiculo, noctu. 19. Quando 1519
negotium est tale, ut non soleat committi nisi inter domesticos, si alii deficiant, admittitur testimonium domestici; item quando veritas potest meliùs per domesticos quàm alios comperiri; item quando domesticus est persona valde honesta: præterea testimonium domestici pro domestico contra domesticum valet, quia par causa, quæ est utrimque, tollit suspicionem affectionis: valet quoque testimonium domestici pro extraneo contra domesticum, & ad illud cogi potest: illi autem soli dicuntur domestici, qui cohabitant, & aliquo modo subsunt potestati illius, à quo producuntur, ut dent testimonium.
20. *Bald.* & *Menoch.* apud *Gob.* c. 28. n. 61. dicunt 1520
defendi posse testimonium illius, qui dicit se pro certo scire id, quod novit ex solis conjecturis & præsumptionibus à jure approbatis. Testis autem argumentans nihil probat, utì habet *Alex.* apud

Gob. in Exp. t. 9. n, 4. 491., id est, testis debet testari de reipsa sibi nota, & non arguere seu deducere ex hoc vel illo signo, quòd sit facta. Vide de illis omnibus etiam *Dicast.* de Just. l. 2. t. 1. d. 8. Denique notandum ex *Mascard.* de probat. concl. 1357. n. 3. & *Farinac.* de Testibus q. 60. n. 29., testimonio illius, qui inde habet commodum, non esse ordinariè deferendum.

1521

DUBIUM VII.

De Reo.

ARTICULUS I.

An, & quando reus teneatur fateri veritatem.

"RESP. I. Si non interrogatur legitimè, non tenetur fateri suum crimen, sed potest Judicem eludere, vel ambiguis verbis, vel etiam negando, cum aliqua restrictione, & in bono sensu, ut mendacium absit. Ratio, quia tunc Judex non habet jus interrogandi aut obligationem imponendi reo. Ita *Less.* & *Lay l. 3. tr. 6. c. 5. Bon. d. 10. q. 3. p. 2. Unde resolves,*

" I. Reus non tenetur fateri crimen suum, 1. Si Judex non sit legitimus. 2. Si à seipso litis processum inchoët, sine prævia accusatione, saltem virtuali. 3. Si non præcessit semiplena probatio, nec infamia, nec manifesta criminis indicia extent. Ratio, quia in his Judex non interrogat legimitè. *Azor, Less. Fill. Lay Bon. ll. cc. Lugo d. 40. n. 1.*

" II. Nec tenetur, si dubitet, an Judex legitimè interroget, quia non tenetur parere cum gravi suo damno, nisi constet Superiorem posse præcipere. Ita *Less. Fill. Lay. l. c. Sanch. l. 6. Consil. c. 3. d. 31. Salas, Lugo, &c.* contra *Sylv. Bon. & alios.*

III. Ju-

III. Judex tenetur reo manifestare statum causæ, & quæ sint indicia, quo modo probetur delictum &c., ut reo constet, an legitimè interrogetur: quia non tenebitur respondere alioqui, & seipsum honore, aliisve bonis, quæ bonâ fide possidet, spoliare. *Caj. Nav. c. 25. n. 43. Lugo, n. 1.*

IV. Si reum juridicè quidem interroget Judex, sed non nisi ex falsa præsumptione delicti, v. g. an exierit ex tali domo stricto ense, potest reus, (idem est de teste) licèt sciat semiplenè probatum esse, id negare, si exiit quidem, non tamen facto delicto, sed ob aliam causam; quia si Judex veritatem sciret, non posset interrogare. Ita cum *S. Tho. q. 69. a. 1. Sot. Fag. p. 8. c. 34. Dia. 3. p. t. 5. R. 66. Lugo n. 4.*

Resp. II. Etsi communior & verior sententia sit *S. Tho. 2. 2. q. 69.* si reus legitimè interrogetur à Judice, teneri in conscientia apertè veritatem dicere; probabile tamen est etiam, quod ex *Sylv.* docet *Sa* & *Less.* non teneri, saltem sub mortali, in causis capitalibus & gravioribus, si sit spes evadendi, & nullum grave damnum Reipub. timeatur. *Tann. d. 4. q. 4. d. 5. Lugo n. 15.*, ubi dicit, esse sententiam valde probabilem & in praxi tutam. Ratio, quia lex humana communiter non obligat cum tanto periculo, v. g. mortis; tum quia inhumanum videtur, ut, qui convinci non potest, teneatur præbere arma contra se, quibus occidatur, aut gravem pœnam, v. g. perpetui carceris, subeat: tum quia non videtur tam heroicus actus præcipi posse. *Bon. to. 2. in 8. præc. d. 10. q. 3. p. 2. n. 7.*

Dixi I. *In capitalibus* quia aliud est de causis, in quibus agitur de pœna Ecclesiastica, quæ est medicinalis.

Dixi II. *Si spes sit evadendi*: quia absque ea cessat ratio celandi veritatem. *Unde resolves*,

I. Non semper opus est (juxta dicta *Resp.* 2) ut Confessarius reum urgeat ad crimen fatendum. *Lugo, n.* 20.

II. Post sententiam latam reus non tenetur confiteri crimen, quod antè injustè negavit : quia finito judicio, finitur obligatio Rei, *Laym. l. c.* Imò probabile est, nec ante sententiam ad id teneri (etiamsi adhuc sit in potestate Judicis) donec iterum interrogetur. *Lugo n.* 17.

Resp. III. Si quis ad evitanda tormenta gravia, mentitus falsum sibi crimen imposuit, per quod sit morte plectendus, non videtur mortale. Ita contra *Nav.* & *alios* docet *Ang. Sylv. Less. l.* 2 *c.* 11. *d.* 7. *Tann. dub.* 5. Ratio, quia non est mentitus perniciosè, cùm non teneatur tantis tormentis vitam conservare. *vid. Lug. l. c. Vnde resolves,*

I. Talis non tenetur postea crimen revocare, quamvis antea perjurio confirmasset, si prudenter metuit, ne ad tormenta revocetur ; quia etsi pejeratione graviter peccarit, hoc jam transiit ; & non retractando nemini facit injuriam, ideoque sufficit coram Deo pœnitere. *v. Less. Tann. l. c.* & *q.* 5. *d.* 4.

II. Si ex illa falsi criminis confessione grave damnum aliis sequeretur, v. g. bonum Reip. aut fama Religionis vel familiæ notabiliter læderetur ; aut aliqui ideo in hæresin lapsuri essent, quævis potiùs tormenta perferenda essent. *Tan. l. c.*

III. Si reus tormentis coactus denuntiavit alium innocentem, tenetur sub mortali, ante suam condemnationem, & si tum non facit, etiam post sententiam damnationis, revocare ; ad quod etiam à Confessario est obligandus. Ita ex communi *Tol. l.* 5. *c.* 66. *n.* 7 *Less. cap. ult. d.* 15. *Tann. d.* 4. *q* 5. *dub.* 4. *n.* 103. Ubi subjungit, 1. Si quis tamen sequatur, ipsâque praxi servari advertat eam sententiam,

quæ

quæ negat per revocationem in extremo vitæ fa-" ctam tolli vel infirmari denuntiationm antè fa-" ctam, ùt docet *Delrio l.* 5. *ſ.* 5. *Valent. d.* 6. *q.* 13." *p.* 4., is conſequenter exiſtimare poterit, denunti-" antem in eo mortis articulo (ſaltem cum ſuo in-" commodo, & ſub peccato mortali) obligatum" non eſſe ad revocationem, quia eſſet inutilis. Ita" *Tann. l. c.* Licèt ipſe rectè cenſeat, fundamentum" iſtius ſententiæ minùs eſſe probabile. "

2. Monet idem *Tann. n.* 105. cavendum eſſe" Confeſſario, ne vel importunè ſæpius reo damna-" to inculcet retractationem denuntiationis iniquè" factæ; vel retractationem factam imprudenter, &" cum ſcandalo evulget. "

Quæres. An reus teneatur revelare complices. "

Reſp. I. Si omnino occulti ſint, nec aliis indiciis" aut teſtimoniis convinci poſſint, non poteſt nec te-" netur: ſi tamen vi tormentorum coactus prodat," ordinariè non peccabit, *Leſſ. l. c. & Laym. l.* 3." *t.* 5. *c.* 5. "

Reſp. II. Si crimen ſit exceptum, tenetur eti-" am non rogatus; ideoque ſi nolit, ſecundùm *Nav.*" non erit abſolvendus. "

ADDENDA.

Q. 273. *Quid præterea notandum circa hanc obligationem Rei.* R. Seqq. 1522

§. I. An & quomodo reo licita ſit æquivocatio vel reſtrictio mentalis, videri debent dicta l. 3. p. 1. à n. 283.

§. II. *Buſenb.* Reſp. 3. dicit non videri mortale, ſi quis, ut tormenta gravia evitet, ſibi imponat fal- 1523 ſum crimen, ob quod morte plectatur; & id, præ-ter citatos ab ipſo, reputant probabile *Az. Val.*

Laym. Lohn. Burgh. cent. 1. caſ. 100. Nec diffitentur *Diana*, *Lugo*, *Dicaſt.* de juſt. l. 2. t. 2. d. 12. n. 514. dicentes practicè teneri poſſe: ſententia tamen oppoſita videtur probabilior, quam tenent etiam *Covarr. Mol.* & alii, ac probabiliorem fatetur *Dicaſt.*, nam qui mihi etiam conſentienti imponeret falſum crimen, ne graviſſima tormenta pateretur, ſi ideo occiderer, cenſeretur me moraliter occidere, & ſecundùm dicta l. 3. p. 2. n. 9. faceret mihi injuriam, quia cedere non poſſum juri ad vitam, cujus dominus eſt Deus & non ego, ergo ſimiliter ego mihi imponens tale crimen moraliter me occido. *Nec obſtat*, quòd ad conſervandam vitam non tenear pati, v. g. abſciſſionem cruris, ſecundùm dicta l. 3. p. 1. n. 785., ſed poſſim præeligere mortem, *nam* in hoc caſu tantùm permitto mortem meam, in illo autem mihi poſitivè infero, moraliter loquendo, utì etiam ille mihi poſitivè infert, qui me de falſo crimine accuſat, ob quod occidor. Faciliùs defendi poteſt cum *Sot. Salon. P. Nav. Dicaſt.*, quòd reus conjectus in carcerem ob crimen non capitale poſſit ex zelo pœnitentiæ vel juſtitiæ aliud verum crimen ſuum occultum manifeſtare, ob quod afficiatur ſupplicio, nam alius licitè poſſet eum de hoc accuſare, ſi legitimè probare poſſet, ergo etiam reus, cùm ejus accuſatio & confeſſio ſit ſufficiens probatio, & ſic cenſeretur tantùm permittere mortem ſibi ideo inferendam.

1524 §. III. Multi dicunt reum, qui negavit crimen, ob quod juridicè probatum afficitur ſupplicio, à Confeſſario obligandum, ut ſaltem in loco ſupplicii fateatur, quia aliàs ſequitur ſcandalum & infamia tum accuſatoris tum Judicis; ſed alii cum *Lugo* tenent oppoſitum, quia præſumptio pro tali ſententia impedit ſcandalum, & credetur reus negare, eò quòd putet ſe non teneri ad fatendum: quòd autem

tem non ideo fiat injuria accusatori, dixi l. 3. p. 2. n. 1211.

ARTICULUS II. 1525

Quid liceat reo circa fugam pœnæ.

RESp. Quando sententia est materialiter injusta, lata tamen secundùm allegata & probata, etsi in conscientia non obliget, non potest reus Judici positivè resistere; tum ob scandalum; tum quia tali casu Judex habet jus sententiam exequendi, & ad id tenetur. Ita communiter *Less. Sanch.* contra *Vict. Bon. Lugo d.* 40. *n.* 39.

Dixi, *Positivè*: quia reo, etiamsi verè reus sit, licet ante & post sententiam, (quoad mortem, vel pœnam morti æquivalentem, v. g. perpetuum carcerem) fugere. Ratio, quia quilibet tam magnum jus habet ad vitæ suæ conservationem, ut nulla potestas humana obligare possit ad eam non conservandam, si spes commoda ostendatur: nisi tamen bonum publicum aliud postulet. *Less. l.* 2. *c.* 31. *d.* 5. *Vnde resolves*,

I. Regulariter reo licet fugere, etiamsi custos carceris grave damnum inde passurus sit, (saltem nisi juraverit se mansurum) quia utitur suo jure, & nulli facit injuriam. *Fill t.* 40. *n.* 274. *Azor*, *Less. n.* 31., nisi tamen charitas aliud suadeat, ob damnum custodis præponderans. *v. Bon. de præcept. d.* 10. *to.* 2. *q.* 3. *p.* 2. *n.* 13. *Less. l. c.*

II. Multò magis licet fugere, ne capiatur, vel etiam à ministro apprehendente se excutere, non tamen illi vim inferre, vulnerando, percutiendo, &c. *Ibid. & Regin. l.* 24. *n.* 4.

III. Licet etiam, saltem in foro conscientiæ, custodes (præcisâ vi & injuriâ) decipere, tradendo, v.

g. cibum

"g. cibum & potum, ut sopiantur, vel procurando ut "absint; item vincula & careeres effringere, quia "cùm finis est licitus, etiam media sunt licita. Et licèt "alii captivi per effractum parietem simul elaban- "tur, non tenebitur de damno, quia tantùm est ejus "causa per accidens, cùm jure suo utatur. Nec refert, "quòd leges & magistratus quidam tales effractores "graviter puniant, id enim fit, quòd vel contrariam "sententiam sequantur, vel ex præsumptione, quòd "vim intulerint custodibus, vel quòd propter bo- "num Reipubl. ea pœna statuta sit. *Fill. l. c. Tan. d.* "*4. q. 4. dub* 5. ex aliis multis, *v. Lug. s.* 4.

" IV. Illis, qui non sunt ministri justitiæ, licet non "solùm consilio juvare reum, ut fugiat, sed etiam sup- "peditatis instrumentis, v. g. funibus, limâ, &c. quia "finem alteri licitum illi suadere, & ad eundem me- "dia proponere licet. *Less. n.* 40. *Tann. l. c. Sylv.* "*Tur. Vasq.*

" V. Non tamen licet juvare in effractione car- "ceris, ùt habet communis, tum quia executio ipsa "effractionis soli reo licita est, propter jus vitæ con- "servandæ; tum ne alioqui omnis securitas carceris "pereat. *Less. l. c. Bon. p.* 1.

" *Quæres.* An reo liceat appellare.

" *Resp.* Si sciat sententiam esse justam, & justè pro- "cessum esse, non licet, [licet tamen supplicare] quia "id esset Judici calumniam imponere. Imò injustè "appellans tenetur de damno. Si verò putet senten- "tiam iniquam esse, aut injustè processum esse; aut "si diversæ sint opiniones, potest appellare. *vid.* "*Tann. l. c. n.* 100., *Lugo n.* 14. *Sanch.*

ADDENDA.

1526 Q. 274. *Quid circa fugam Rei & appellatio- nem sit præterea notandum.* R. Seqq.

§. I.

§. I. *Sanch.* in Decal. l. 6. c. 8. n. 16. negat Religiosum justè damnatum ad triremes posse fugere, quia vi professionis tenetur obedire: sed *Lugo* d. 40. n. 54. tenet contrarium velut probabile, quia hoc ipso, quòd damnetur ad tam gravem pœnam, videtur, æquiparari sæcularibus, unde sicut his, sic illi satis erit talem pœnam ferre, quamdiu cogetur.

§. II. *Dicast.* l. 2. t. 1. d. 6. n. 88. putat proxi- 1527
mis consanguineis, nempe patri, conjugi, fratri Rei licitum esse juvare eum in effringendo carcere, quia censentur una cum ipso persona. Addit n. 89. idem licere alteri, qui certissimè timet, ne à reo prodatur & similiter incarceretur, quia liberando reum censetur liberare seipsum.

§. III. *Caj. Sot. Salon. Sanch.* in Decal. l. 3. c. 7. 1528
Dicast. n. 72. putant reum, qui effregit carcerem, teneri hoc damnum compensare, quia directè illud causavit; sed probabiliter contradicunt *Bann. Val. Regin.* & alii, quia non tenetur ex re accepta, utì patet; neque ex injusta acceptione, cùm licitè id fecerit, utendo jure suo.

§. IV. Appellatio, per se loquendo, est licita, 1529
ideo enim est subordinatio tribunalium: neque audiendus est *Caram.* in Th. fundam. n. 1418. docens non posse dubitari de æquitate sententiæ, quia licèt non dubitetur de æquitate formali & bona conscientia Judicis, tamen diversa sunt hominum judicia, & apud Superiores valere poterunt rationes vel omissæ vel non rectè propositæ apud inferiorem. Vide *Carden.* in 1. crisi d. 6. n. 153. Quòd si reus sciat sententiam contra se latam esse justam, & ab hac appellet, *Beja* p. 1. cas. 65. multis probat esse rebellem potestati à Deo constitutæ, nocivum Reip., injuriosum Judici, adeoque peccare mortaliter.

§. V.

1530 §. V. Si injustè accusatus & condemnatus provocet accusatorem aut Judicem ad Dei tribunal, *Clarus* & alii Juristæ dicunt peccare, tum quia est contra Charitatem & patientiam Christianam, tum quia illa provocatio est vana gloriatio innocentiæ, imò vix aberit appetitio vindictæ: è contrà, per se loquendo, nullum esse in eo peccatum docent *Delrio* aliique multi cum *Burgh.* cent. 3. cas. 87., quia cuilibet injustè gravato licitum est appellare ad Superiorem Judicem, & sic leguntur feciſſe etiam viri sancti. Quòd si immiſceat se impatientia vel vana gloria vel appetitus vindictæ, id per accidens se habet: fatendum tamen est hoc esse periculosum & vix unquam probandum.

1531 ## *DUBIUM VIII.*

Quomodo Confessario agendum cum reo.

"RESP. Observanda seqq. I. Instruat eum, quòd "quæ secum in foro conscientiæ agit, cum Judi-"cibus non communicentur; ideoque sive sit nocens, "sive innocens, id ei nec prodesse nec obesse possit. "Ratio, quia aliàs multi conantur se falsò probare "innocentes, ut à Confessario juventur: alii contrà "falsò se nocentes dicunt, quòd timeant, ne Confes-"sarius conferat cum Judicibus, ipsique revocentur "ad torturam: Unde expedit, 1. Ut non temerè "evulget Confessarius accepta extra Confessionem. "2. Ut ad Confessionem Sacramentalem reum non "admittat, nisi postquam in foro profano res sunt li-"quidæ; vix enim adigi poterit, ut omnia fateatur, "ob timorem, ne vel deferatur, vel cogatur eadem "fateri Judici: ante tamen de contritione agendum "est. *Delrio l. 6. c. 1. s. 3. Tann. d. 4. q. 5. d. 4.*

II. No-

II. Ne cogat importunis modis reos, ut se tales fateantur: tum quia verè quidam Rei non sunt, & victi illâ importunitate, ne moriantur incommunicati, vel à Confessario in extremis deserantur, confitentur sacrilegè, tum quia frustra est Confessio, nisi fiat ex contritione & vera ad Deum conversione: de hac ergo laboret, & sequetur bona Confessio, non autem contrà, *Tan. l. c.*

III. Caveat, ne coram reo censeat modum procedendi judicialem, proindeque communiter non admittat querelas de injuria facta, cùm non sit Confessarii ea judicare, sed ad pœnitentiam disponere.

IV. Etsi quidam auctores permittant Judici uti dolis bonis ad crimen eliciendum; non tamen id licet Confessario, ne ministerium ejus infametur.

V. Non licet (secundùm *Conc. Ant. Can.* 33. & *c.* 34. *Non licet*) palàm interesse tormentis, aut suggerere modum torquendi, nisi mitiorem, *v. Tan. d.* 4. *q. ult. d.* 5. *n.* 128.

VI. Expedit habere cognita indicia & probationes deprehensas in judicio, ipsumque modum processûs, ut & prudentiùs possit in suo foro agere, & Judicem, ficubi opus, prudenter admonere.

VII. In confessione examinet, 1. An consortes criminis prodiderit, (si secundùm suprà dicta tenebatur) & quidem si falsò alios infamarit, inducat ad revocationem, etiam cum periculo torturæ; *v. Tan. d.* 4. *q.* 3. *du.* 4. *n.* 103. & dicta *dub. super.* 2. Si saga sit, quo tempore, quâ occasione in magiam sit lapsa; ut si postea neget, convinci possit in eodem foro. 3. In qualitatem superstitionis, an ex animo Christianæ fidei renuntiarit, dæmonem adoraverit, falsa de Deo & æternitate senserit, rebus sacris abusa sit, hominibus nocuerit, præsertim con-

junctis

"junctis, ùt marito, liberis, & an alios seduxerit. "Item de peccatis carnalibus. Denique confessæ ape- "riat fraudes dæmonis, instruatque, quomodo iis "deinceps occurrendum, atque inter cætera suadeat "fidei professionem, & frequentem Symboli repe- "titionem.

" VIII. Sæpe non expedit post supplicium Ju- "dici significare, reum in extremis denuntiationes "revocasse: tum quia Judices id parvi faciunt, "(quàm rectè, vide *Lay. & Tan. l. c.*) tum quia "frangit sigillum sacramentale, si non petitâ licen- "tiâ, innocentiam denuntiati evulget, cùm eo ipso "revelet peccatum denuntiantis: Quare si aliquan- "do Judicem monere expediat, rogandus est reus, "ut id extra Confessionem, & coram testibus dicat, "eo fine, ut Judex moneatur.

" IX. Si alicujus innocentiam ex Confessione col- "ligeret, (quod etsi difficile, non tamen impos- "sibile esse, docet *Tan. d. 4. q. 5. d. 5. n. 85.*) id "Judici aperire, ac pro reo intercedere, periculo- "sum est, tum quia post publicatam Rei Confessio- "nem, ei non credetur; tum quia si plures audiat, "hoc ipso aliorum nocentiam, de illis tacendo, vi- "detur confirmare, cum fractione sigilli; tum "quia si Rei cognoscant, eum pro innocentibus in- "tercedere, occasionem arripient, eum callidè sua "facinora celandi. *vid. Lay. l. 3. t. 6. c. 5. Tan. q. "5. d. 4. num. 65.*

" X. Etsi pro reis, etiam justè damnatis, inter- "cedere aliquando possit, maximè apud magistra- "tum supremum, juxta scripturam: *Prov. 24. E- "rue eos, &c.* valde tamen prudenter & modera- "tè id faciendum, quia relaxatio potest esse illi- "cita, Judexque (non tamen Confessarius, nisi ea "præviderit) fieri reus malorum omnium, quæ

ex

ex liberatione sequuntur, imò & ipsi imputabuntur, cùm ex officio debuerit impedire. *v. Bon. to. 2 in S. præc. d. 10. q. 2. & 3. Tan. d. 4.*

DUBIUM IX. 1532

Quæ obligatio Medicorum, Pharmacopœorum & Chirurgorum.

RESp. Tenentur ii imprimis, quando tale officium petunt, vel suscipiunt (sub gravi obligatione) sufficientem habere scientiam, sive peritiam. *Navar. c. 25.* Deinde in curandis infirmis, servare sequentes regulas, 1. Ordinariè debent sequi opiniones medicorum securas & tutas. Ratio est, periculum & damnum proximi. *Bonac. Laym. Sanch. 1. mor. cap. 9.* 2. Quando certum aliquod est pharmacum, quod nimirum certò infirmis profuturum est, tenentur illud adhibere, omisso eo, de quo dubitatur, quia aliàs imprudenter proximum in periculo relinquerent. 3. Si non sint certa pharmaca, debent adhibere probabiliora, & tutiora, tum quia alioqui salutem proximi in discrimen adducerent; tum quia tenentur fungi officio, quantùm possunt, cum minimo proximi periculo & damno. 4. Quando nulla est spes de salute infirmi, nec adest remedium nisi dubium, de quo scilicet dubitatur, num profuturum an nociturum sit, possunt, imò debent illud adhibere. Ratio, quia sic infirmi negotium utiliter geritur; & si mors sequatur, ipsis non imputabitur, cùm aliàs spem vitæ non habeat, *Lay l. 1. tr. 1. c. 5. Fill. t. 21. n. 152. Bon. de pec. d. 2. q. 4. p. 9. Vnde resolves,*

I. Medicus peccat, 1. Si absque sufficienti peritia gravem morbum curare tentet. 2. Si occurrente

"gravi & insolito morbo, speciali studio operam
"non impendat. 3. Si det pharmacum infirmo,
"quod probabiliùs creditur nociturum, quàm pro-
"futurum. 4. Si medicamenta inexplorata, explo-
"randi gratiâ adhibeat, præsertim quando de iis non
"est opinio probabilis, & habet medicamenta pro-
"babiliter utilia. 5. Si non bene perspectâ morbi
" naturâ, temerè adhibeat remedia obvia, vel peri-
"culosa, præsertim cum discrimine vitæ, vel gravis
"læsionis. 6. Si agnito ægroti periculo opportunè
"non adsit, aut necessariam curationem negligat,
"aut medicos alios adhiberi non permittat. 7. Si
"aliquid suadeat Dei honori vel præcepto contra-
"rium, v. g. incantationem, pollutionem, superfti-
"tionem, &c. 8. Si facilè & sine necessitate, à jeju-
"nio absolvat, carnium esum permittat. 9. Si ægro-
"tantem pauperem in periculo constitutum con-
"temnat. *vide Bonac. l. c. Nav. cap. 15. Azor. 1. p. l. 2.*
"*c. 17. Escob. l. 2. E. 3. c. 9.*

" II. Pharmacopola peccat, 1. Si rudis & ignarus
"munus exerceat. 2. Sine arte vel diligentia, medica-
"menta conficiat. 3. Melle in potionibus pro saccha-
"ro utatur. 4. Unum medicamentum pro alio [nisi
"tamen esset æquè bonum, & non majoris pretii]
"contra medici præscriptum cum gravis damni pe-
"riculo porrigat. *vid. Salas dub. 34.* 5. Si medica-
"menta ad non pariendum, vel ad fœtum expellen-
"dum vendat. 6. Si pharmaca vendat inutilia &c.
"*v. Escob. l. c.*

" III. Peccat Chirurgus, 1. Si sine scientia & peri-
"tia sufficienti vulnera curare tentet, cum periculo
"erroris. 2. Si medicum, quando gravitas vulneris
"exigit, non consulat. 3. Si lucri amore curationem
"protrahat. 4. Si mercedem justo majorem exigat.
"5. Si abortûs causâ venam aperiat, aliudve reme-
"dium adhibeat *v. Escob. l. c.* AD-

ADDENDA.

Q. 275. *Quid præterea circa Medicos sit notandum.* R. De his videri potest *Boudewins* in ventil. Medico-Theol., ubi fusè explicat, quid his liceat, & quomodo peccare possint in suis officiis. Adde tamen hæc pauca. 1533

§. I. *Pius V.* in bulla, *super gregem*, 3., statuit, ne Medicus ultra tres dies inviset infirmum, nisi scripto Confessarii resciat eum esse confessum, quæ Constit. non est quidem in usu pro his partibus, attamen foret utilis, possuntque de illa videri *Dicast.* de pœn. d. 7. n. 32. *Aversa* de pœn. q. 15. s. 4. *Diana* p. 3. t. 4. R. 93. *Gorm.* de pœn. p. 2. à n. 20. *Steph.* t. 5. d. 5. à n. 235. *Laurent.* T. 2. tr. 1. d. 4. à n. 346. Quia tamen datur præceptum confitendi in periculo mortis, utì dicemus l. 6., tenentur Medici monere infirmos de hoc periculo, *Lugo* de pœn. d. 15. n. 38.

§. II. Medicum & Chirurgum debere sequi probabiliora & tutiora, tenent omnes, teste *Sanch. Bardi & Ills.* t. 1. d. 1. n. 79., ita ut oppositum sit improbabile. Ratio est, 1. Quia esset contra charitatem non facere alteri, quod velles tibi fieri. 2. Tacito pacto per susceptum officium ad id se obligarunt. 3. Eorum opinio probabilis non posset removere damnum infirmi, sed hoc debet facere medicina materialiter bona & tutior. Per accidens tamen poterunt uti medio minùs tuto, si nempe æger non possit aut nolit pretiosas medicinas solvere. Teneri autem Medicum gratis præscribere medicinas pauperibus, docent *Silv.* & alii apud *Laurent.* n. 359., quia cùm id possit sine suo incommodo & cum spe vitæ proximi conservandæ, vel depellendi gravis mali illius, Charitas id jubet. 1534

§. III. Potest Medicus se accommodare opinio- 1535

ni aliorum, quos credit esse magis expertos, *Ovied. Castrop. Laurent.* n. 325.; Regulariter tamen debet agere juxta opinionem suam, *Platel.* p. 2. n. 147. Quòd si adhibendo medicinam, quam putat certiorem, exponeret se periculo perdendæ famæ, si æger fortè non curaretur, putat *Schild.* tr. 2. n. 106. non teneri adhibere: tenetur autem potiùs fidere experientiis quàm rationibus, *Vasq. Laurent.* n. 345.

1536 §. IV. Si mors sit aliàs certa, & dubium sit, an medium sit profuturum an obfuturum, *Val. Sanch.* & alii dicunt posse dari ex spe salutis; quòd si mors acceleretur, erit præter intentionem, & metus accelerandæ mortis compensatur per spem vitæ prolongandæ, sicuti periculum augendi pœnas æternas per correptionem peccatoris brevi morituri compensatur per spem adducendi ad pœnitentiam: *Az. Castrop.* & alii contradicunt, quia exponis te periculo occidendi per aliquid de se aptum occidere; correptio fraterna tantùm per accidens nocet. *Laurent.* n. 343. tenet cum *Val.*, si dubium sit utrimque positivum; si autem sit negativum, tenet cum *Az.*; similiter *Arr.* & *Burgh.* c. 1. a. 12. tenent cum *Val.*, si medicina etiam ex levi fundamento putetur profutura: omnes autem negant licere Medico experiri in desperatis, an medicamenta sint utilia vel noxia, quia sic subitur manifestum periculum mortis accelerandæ.

1537 §. V. Peccat mortaliter Medicus, qui homini libero & sano præbet medicamenta ad Venerem notabiliter provocantia, non autem si præbeat ægro ad sanandam infirmitatem, quâ laborat, tum quia in ægro non est periculum ita proximum, tum etiam, quia si tentatio insurgat, est per accidens, & intenditur sola corporis sanitas, *Boudevv.* q. 17. cum aliis. Similiter peccat dans medicinam expulsivam fœtûs,

fœtûs ; utì dictum est l. 3. p. 1. à n. 823. Quomodo expellere possit semen corruptum, dictum est ibid. n.926. An possit dare medicamentum præservans àlue Venerea ex illicito coitu contrahenda, vide *Boudevv.* pag 109.

§. VI. Medici de se nullam habent potestatem 1538
dispensandi in jejunio vel in esu carnium *Fagund.* de præcept. 4. Eccles. l. 1. c. 9. n. 2., sed tantùm possunt declarare, utì alii viri prudentes, an hìc & nunc obliget præceptum ob grave damnum vel incommodum.

DUBIUM X. 1539

Quæ obligationes Mercatorum, Opificum, & cæterorum sæcularium.

RESp. Ex patent ex dictis de septimo præcepto:" ex quibus *resolves*, "

I. Mercator peccat, 1. Si venenum, vel alia pro-" hibita vendat, cum suspicione pravi usûs. 2. Si pa-" ratus sit quodcunque pretium, etiam injustum, ab" emptore accipere. 3. Rem cariùs, quàm supremo" pretio, vendat, ob dilatam solutionem. 4. Mercium" defectum gravem occultum non aperiat, pondus &" mensuram imminuat. 5. Si in emptorum injuriam" monopolium injustum instituat, merces omnes" unius generis sibi comparet, immoderato quæstu" pro libitu vendendas. 6. Si merces ab eo, qui non" novit, emat pretio minore, vel cariore vendat" ignoranti. 7. Si merces veteres & inutiles novis" admisceat, & vendat eodem pretio utrasque. 8. Si" justa tributa defraudet. 9 Si tempore debito, cùm" possit, non solvat creditoribus, cum gravi eorum" damno. 10. Si mercibus solvat, quod pecuniâ debet,"

"contra creditoris voluntatem. 11. Si diebus festis "publicè emat vel vendat contra consuetudinem "permissam. 12. Si juret falsò se tanto pretio mer- "ces comparasse. 13. Si contractum ineat quemcun- "que, dubitans de ejus justitia. 14. Si emat res fur- "tivas &c. *v. Escob. t. 2. E. 3. c. 12.*

" II. Bibliopola peccat, 1. Si vendat libros prohi- "bitos vel lascivos. 2. Si librum defectu laboran- "tem vendat pro integro &c. *v. Escob. c. 13.*

" III. Argentarius, sive Aurifaber peccat, 1. Si æs "pro auro vel argento vendat. 2. Auro vel argento "plùs æris misceat, quàm ars requirit, & empto- "ribus mixtionem non significet, neque minuat pre- "tium. 3. Si ex rebus furtivis aliquid emat malâ "fide. 4. Si communem lapillum pro pretioso "vendat, vel pretiosum pro vili emat, &c.

" IV. Sartor, Sutor, & cæteri opifices peccant, " 1. Si jurent se tali die opus perfecturos, quod sciunt, "(vel dubitant) non futurum. 2. Si plùs materiæ "exigant, quàm ad opus sit necessarium; aut partes "alicujus momenti, quæ supersunt, retineant, sine "voluntate domini. 3. Si diem festum sine gravi "causa violent, per se, vel per suos famulos &c. "*v. Escob. l. c.*

ADDENDA.

1540 Q. 276. *Quid circa mercatoras &c. sit addendum. R.* Videri debent dicta l. 3. p. 2 de contractibus, præsertim emptionis & venditionis, ubi multa fusè resolvimus, quæ *Busenb.* hìc brevissimè insinuat.

1541 *Q. 277. Quid notandum sit circa obligationem Professorum, Consiliariorum, Concionatorum. R.* Seqq.

§. I.

§. I. *Eliz.* l. 6. q. 8. dicit Professores, præsertim Theologiæ moralis, sub mortali teneri docere verum, quod agnoscunt, & studere, ut agnoscant, quod verum est; sed malè supponit omnem veritatem in rebus moralibus posse à nobis inveniri, utì ostensum est l. 1. à n. 707.

§. II. Idem *Eliz.* §. 4. & seqq. agit contra eos 1542
Theologos, qui non solliciti edicere quid sentiant, aut examinare, quid in re sit verum, tantùm dicunt, quid videatur probabile aut probabilius, *sic enim*, inquit, *faciunt Theologiam esse scientiam, non realem sed purè modalem vel secundò intentionalem, suamque omnem auctoritatem prostituunt, nemo enim unquam sciet, an rem sciant, de qua loquuntur, aut an ita loquantur, utì sciunt.* Favet illi *Gerson* de Conf. Theol. l. 4. prof. 4. *minùs culpabiliter, nescio si minùs tolerabiliter errant, quos ex doctrina, dum moralem quærunt certitudinem, nullum lumen rationis movet ad assensum cujusvis agibilis, tantummodo satìs est, si dicere potuerint, hoc scriptum est, hoc talis Doctor in lectura sua sensit, hoc alius ita posuit, similes aspicientibus verso ad solem dorso.* Sed quamvìs fatendum sit examinari debere motiva rationum utrimque, & in veritatem inquiri, sæpe est justa causa ita docendi suspendendo judicium suum: 1. quia non semper potest rescirì veritas, utì l. c. probatum est. 2. Quia difficillimum est invenire & periculosissimum definire quænam sint peccata levia vel gravia, utì docet *S. Aug.* de civit. l. 21. c. ult. Similiter *S. Th.* quodl. 9. a. 15. ait, *omnis quæstio, in qua de peccato mortali quæritur, nisi expressè veritas habeatur, periculosè determinatur.* Et *Gabriel* in 4. dist. 15. q. 13. art. 2. Corol. 1. *incautum est & malum affirmare aliquid esse peccatum mortale, quando non probatur sufficienti au-*

ctoritate vel evidenti ratione: idemque notant *Gob.* in Exp. tr. 1. n. 55. & *Spor* in Th. Sacram. p. 1. c. 3. n. 174. 3. Quia etiam difficillimum est semper determinare, quænam inter opiniones sit probabilior, utì colligitur ex dictis l. 1. à n. 150 4. Quia si adducantur AA. & rationes in utramque partem, prudenti lectori suggeruntur sufficientia motiva sibi formandi conscientiam practicam, secundùm dicta l. 1. à n. 268. 5. Quantùm ad me, planè judico alios esse prudentiores quàm me, nec credo à lectore magni faciendum judicium meum, quando attuli alios auctores omni exceptione majores. *Gerson* loquitur de illis, qui studiose negligunt examinare rationes & in veritatem inquirere: quid enim senserit, patet ex his ejus verbis, de Vita Spirit. lect. 4. Coroll. 11. *Ex his elicio pro Doctoribus Theologicis doctrinam salubrem, ne sint faciles asserere actiones aliquas aut omissiones esse peccata mortalia, præsertim sub universali..... debet quilibet nunquam oblivisci, quàm incerta est scientia nostra, ita ut idem sæpe homo brevi momento temporis nunc in hanc nunc in oppositam feratur sententiam.*

1543 §. III. Idem *Eliz.* q. 11. & 12. docet turpe esse & illicitum Professori tenere vel sequi doctrinam, eò quòd eam doceat aliquis, si ad hoc non moveat veritas ipsa. Similiter q. 8. §. 3. declamat contra illos, qui ideo tenent aliquam opinionem, quia multorum est. *Contrà* est 1., quia non semper inveniri potest veritas, utì sæpe dictum est, ergo in dubio sequi possum prudentem Ducem. 2. Si valent argumenta *Eliz.*, ergo malè erectæ sunt diversæ academiæ sectantes oppositas doctrinas tanquam antecedenter suas; item sequentes hunc vel illum Magistrum, v. g. *S. Augustinum*, *S. Th.*, *S. Bonav.*, *Scotum*. 3. Ergo nullus apud Thomistas vel Scotistas audebit se

voto

voto vel juramento adstringere ad doctrinam *S. Thomæ* vel *Scoti*, nam neutri erunt sufficienter certi, quòd doctrinam veram sint ubique reperturi; & quas rationes afferent Thomistæ pro *S. Th.*, eis similes afferent Scotistæ pro *Scoto*. *Respondet* quidem *Eliz.* §. 5. notam veracis Doctoris esse, si Ecclesia de illo dicat, *ô Doctor egregie, Ecclesiæ S. lumen, divinæ legis amator. Sed contrà* est manifestè, nam Ecclesia id dicit de singulis Doctoribus Ecclesiæ, & tamen certum est multos contradictoria docere, v. g. *S. Augustinum* & *S. Hieronymum*; item *S. Th* & *S. Bonav.*, utì ostensum est l. 1. n. 719., ergo licebit hunc vel illum sequi, licèt certum sit alterutrum docere falsum. *Conf.* nam Ecclesia non dicit ista verba de *Scoto*, de *S. Anton.*, *de Cajet.*, de *Durando*, de *Bachono*, de *Suar.* aliisque piis & doctis viris, ergo peccatum erit se obligare ad unum ex his sequendum. 4. Quòd attinet ad illum, qui sequitur multos, nisi obstet certitudo in contrarium, prudenter præsumimus id esse magìs vicinum vero, quòd multi sapientes viri tenent secundùm dicta l. 1. n. 270.

§. IV. In iis, quæ pertinent ad fidem & mores, 1544
peccatum est tenere vel docere opinionem, quam quis sufficienter advertit esse falsam, quia hoc est addere vel demere aliquid legi Dei, quod prohibetur *Deut.* 4. v. 2. Putatque *Eliz.* q. 8. §. 10. docentem falsa peccare contra justitiam, quia vera docere tenetur, vel ex mercede vel saltem ex tacito pacto, sicuti contra justitiam peccaret nauta, qui sive pretio sive gratìs me acceptasset transferendum in Italiam, & transferret in Angliam: sed vide de hoc dicta l. 3. p. 2. à n. 351.

§. V. Si Professor in schola doceat absolutè sen- 1545
tentiam, quam judicat esse minùs probabilem, (si justa causa non excuset, qualis esset secundùm *Ovie-*

do, ne censeatur singularis vel à Superiore reprehendatur) *Suar.* dicit esse mortale; *Sanch.* veniale; *Salas*, *Castrop. Rhod. Laurent.* universaliter dicunt nullum esse peccatum, quia putant excusari propter obligationem nimiùm gravem examinandi, ubi probabilitas sit major aut minor: tenet cum his *Teril.* in Reg. q. 2. n. 24., si judicet sententiam tantùm probabilem, esse communiorem & utiliorem: attamen docere improbabilia circa fidem & mores est mortale, utì rectè *Sanch. Castrop. Laurent.*, quia grave est causare errorem in rebus ita necessariis. Docere improbabilia in Grammatica aut Philosophia etiam grave esse putant *Sanch. Castrop. Laurent.*, quia docens ex officio tenetur rectè docere, & ingenerare generales errores videtur grave; *Salas* putavit esse leve, sed *Rhodes* dicit hoc esse improbabile, nisi privatim doceret. Vide dicta l. 3. p. 2. à n. 351.

1546 §. VI. De Consiliariis Principum, satìs insinuavi l. 1. n. 456., qualia vitia cavere debeant & quales esse: posse autem, per se loquendo, quemvis, qui consulitur, respondere secundùm opinionem probabilem alienam contra sibi probabiliorem, docet *Suar.* 1. 2. t. 3. d. 12. s. 6. n. 9. item *Sayr. Vasq. Sanch.*, quos sequitur *Diana* p. 2. t. 13. R. 14., & consentit *Mendo* d. 13. n. 202., suadeturque ex dictis l. 1. n. 377., dicere enim potest esse viros probos & doctos, qui dicant hoc vel illud fieri posse in tali casu. *Dixi*, per se loquendo, nam sæpe ex pacto vel circumstantiis tenetur aliquis pro consilio interrogatus depromere sensum suum & non tantùm alienum.

1547 §. VII. *Nav. Adr.* & alii putant Consiliarium semper exquirentem sententias faventes placito & commodis sui Principalis, peccare mortaliter, quia exponit se periculo inducendi in errorem, sed si re-

ctâ intentione procedat, non ideo peccare docent *Sanch. Baldel. Breſſ.* & alii, utitur enim jure ſuo, imò & fungitur officio ſtudendi licitis commodis domini ſui. Quòd ſi inquireret in AA. faventes, volens ſtare ſententiâ cujuſcumque, quâcumque ratione nitatur, malè ageret, utì rectè *Bardi* de conſc. prob. d. 4. c. 19. n. 4. & *Burgh.* c. 3. c. 51.

§. VIII. Quædam Concionatoribus proponit 1548
Eliz. q. 6. §. 5. & 6. Et 1. arguit in illis ſcientiæ defectum, ob quem neſciant, quid ſit & quando reipſa committatur, v. g. uſura, ſimonia, vindicta, injuſtitia commutativa & diſtributiva, avaritia, ambitio, fraus in contractu &c., ideoque explicare non poſſint populo, quid ſub illis nominibus lateat ac damnetur, & ſic in eis vitiis relinquant. 2. Carpit modum probandi, *probant ſcilicet*, inquit, *alibi ex alienis, alibi ex propriis, ſed ſine ſenſu & præter ſenſum: ibi parum ſcripturas verſant, SS. PP. prætereunt, dicta Oratorum & maximè Gentilium colunt, & mundum univerſum percurrunt longisque deſcriptionibus implent; quid ergo Chriſtianum inde concludant? alibi ſcripturas quidem & SS. nominant, ſed quibuſdam, ùt vocant, conceptibus tam longè à vero ac veriſimili divagantur, ut non Oratoris ſolùm ſed nec Poëtæ quidem locum teneant.* 3. Dicit eos ſolere in quædam invehi, v. g. in luxum veſtium, denudationem pectoris &c., neque tamen explicare populo, quandonam & qualia ſint peccata, atque ideo ab ejuſmodi concionibus appellatur ad Theologos, quod ſacris Oratoribus eſt probro ac impedit omnem dictionis fructum: *Paulus, Timotheo* dicebat, increpa in omni patientia & *Doctrina*; ut potens ſit exhortari in *Doctrina* ſana. Et *S. Aug.* de doctr. Chriſt. l. 4. c. 12. Concionatoris munus eſſe ait, *ut doceat, ut delectet,*

ut flectat : docere necessitatis est , delectare suavitatis , flectere victoriæ. Olim , inquit *Eliz. , Augustini, Chrysostomi, Ambrosii , Gregorii erant Concionatores , sed iidem Theologi.*

1549 §. IX. Ad doctrinam accedere debet virtus & vita exemplaris: *Trittemius* de vita Sacerd. c. 1. n. 24. ait, *prædicantis sermo facilè contemnitur , cujus vita malis suspicionibus in populo notatur.* Et c. 6. n. 10. *facilè prædicantis sermo contemnitur , si inter rusticos familiariter effundatur ; incipient te ex consuetudine familiaritatis contemnere & quasi ex suis unum æstimare.* Addit à n. 25. , *accusare avaritiam & latro potest , emendare verò , non nisi qui facit , quod docet : delicatus magister est , qui pleno ventre de jejunio disputat ; priùs vita requirenda est quàm Doctrina, quia pleniùs opere docetur quàm sermone ; excellentissimum namque docendi genus est demonstratio exempli.*

Quæ materiæ utilissimè tractentur in Concionibus , dictum est l. 3. p. 1. n. 766.

INDEX

INDEX RERUM

Quæ in hoc Libro IV. continentur.

Numeri hìc , ſunt marginales.

Abſentia , quando inducat vacationem beneficii. n. 939.

Accuſatio. v. *Denunciatio.*

Accuſatoris officium & obligationes. à n. 1509.

Adminiſtrans ante confirmationem electionis vel admiſſionem poſtulationis. à n. 332. n. 449. Ante conſecrationem in Epiſcopum. n. 436. Ante poſſeſſionem. n. 450.

Advocati officium & obligationes. n. 1506. 1507. Defenſio ejus concedi debet reo. à n. 1470.

Ætas , quæ & quomodo requiratur ad beneficia. à n. 794. Quis in ea diſpenſet. n. 807.

Affectio beneficii, quid ſit & quando detur. à n. 521.

Alienatio bonorum Eccleſiaſticorum. à n. 1363.

Altare aliquo loco fundatum , an removere poſſit Epiſcopus. à n. 856.

Alternativa menſium, quomodo & quibus concedatur. à n. 475. Quomodo ceſſet. n. 483. Quando incipiat menſis alternantium. à n. 485. Quid in dubio, cujus fuerit menſis. n. 488.

Annata , quid ſit, & an debeatur. n. 674.

Annalis poſſeſſio. à n. 680.

Anni gratiæ , an adhuc locum habeant. n. 671, 673.

Applicatio manuum Papæ. à n. 521.

Apoſtatæ à Religione, quinam dicantur. à n. 205.

Approbatus, an revocari poſſit ad examen. n. 605.

Archi-

Archidiaconus, quam potestatem, officium, obligationem habeat. à n. 254. Intra quod tempus suscipere debeat Diaconatum. n. 747.

Asylum, quid & cui loco competat. à n. 1392. Quinam illo gaudeant. n. 1393. Quinam non gaudeant. n. 1394. Privilegia confugientis ad asylum. 1395. Impediens, violans, extrahens ab asylo. 1396.

Attentio, quid, quotuplex; an requiratur ad Orationem vel Horas. à n. 1332. Quid circa distractiones. à n. 1343.

Aurifabrorum obligatio. n. 1539.

Beneficiandus, an Tonsuram vel Ordines habere debeat. à n. 741. An debeat actu habere qualitates requisitas. n. 784. Quid facere & narrare debeat. à n. 633. 651. Quam intentionem habere debeat. à n. 859. An per seipsum deservire. n. 813.

Beneficium Ecclesiasticum, quid sit. n. 213. Quotuplex. n. 213. à n. 226. Quid sit Canonicatus, præbenda. à n. 215. Quid præstimonium, beneficium titulare, manuale, monoculare, commenda. à n. 217. An manuale sit reipsa beneficium. n. 222. Quid circa regulare & sæculare. à n. 223. n. 650. Quid in dubio, an sit simplex an curatum. n. 228. Quid circa curatum. à n. 599. Quid circa Canonessarum præbendas. à n. 229. Capellanias. à n. 234. Vicarias. à n. 239. Circa erectionem beneficiorum à n. 271. Circa mutationem. n. 273. à n. 296. Unionem. à n. 274. Divisionem. à n. 288. Dismembrationem. à n. 289. Suppressionem. n. 295. Quando dicatur litigiosum. v. *pacifica possessio*. Quomodo acquiratur. n. 298. 299. An necdum vacans peti vel promitti possit. à n. 461. Collator, quis sit. n. 298. Quid sit Provisio, nominatio, præsentatio, institutio, collatio, investitura, electio, postulatio, confirmatio, admissio, possessio bene-

beneficii. n. 300. Quot modis possit Papa conferre. n. 298. Quid circa beneficia absolutè possit Papa. à n. 469. Quid Cardinales, Legati, Episcopi, Vicarii, Capitula, Monasteria. n. 559. Quid si idem pluribus conferatur vel cedatur. à n. 576. An digniori sit conferendum. v. *Dignior*. Quomodo sine diminutione conferri debeat. à n. 668. Plura simul, an habere liceat. n. 862. à n. 897. Quibus modis amittantur. n. 884.

Beneficium vacans, quotupliciter, quibus, & quot modis fiat à n. 885. 890. Ubi vacet. n. 887. An jure tantum vacans conferri possit. n. 888. An vacet morte præsentati. n. 889. Quando vacet in Curia & apud sedem. n. 491. Quandonam dicatur vacare per obitum. à n. 892. Per obtentionem incompatibilis. à n. 896. 913. Per obtentionem Episcopatûs. à n. 925. Per Matrimonium, ingressum Religionis, militiam, captivitatem, absentiam. à n. 930. Per privationem ob delicta. à n. 940. Per resignationem. v. *Resignatio*. Per permutationem. v. *Permutatio*.

Bibliopolarum obligatio. n. 1539.

Bigami, an sint capaces, & à quo dispensentur ad beneficium. à n. 768.

Bona sæcularia fieri possunt Ecclesiastica sine consensu Principum. à n. 1385. Donari aut vendi possunt Ecclesiis. à n. 1389.

Bonorum Ecclesiasticorum alienatio. à n. 1363.

Canonessarum præbendæ & obligationes. à n. 229.

Canonicatus. n. 215.

Canonis privilegium. n. 1380.

Capellania & ejus obligatio. à n. 234.

Capere aliquem, quando possit Judex. à n. 1442. Captura, an sit certum signum delicti. n. 1441.

Capitulationes ante acquisitionem beneficii. à n. 671.

Capi-

Capitulum accedere debent Capitulares. n. 883.
Captivitas, an inducat vacationem beneficii. n. 938.
Celebria festa, quæ dicantur. n. 826.
Censura, an impediat obtentionem beneficii. à n. 774.
Charitativum subsidium. n. 851.
Chirurgorum obligatio. n. 1532.
Chorus, quos & quomodo obliget. à n. 876.
Clausulæ decreti irritantis. n. 657. Derogatoriæ. n. 656. Generales. n. 655. Fundationum. v. *Fundationes*. Clausula, *motu proprio*. n. 654.
Clausura Monialium. à n. 66. Virorum. à n. 87.
Clericatus quid sit. n. 741. Prærequiritur ad beneficium. à n 742.
Clericorum immunitas. à n. 1381. Judex. n. 1410. Privilegium Canonis & fori. n. 1380. Habitus & tonsura. n. 1370. à n. 1371. Artes & officia. n. 1370. Actiones & ludi. n. 1370. 1378. Negotiatio. n. 1374. Venatio. n. 1370. à n. 1375. Eorum filii, an sint capaces beneficii. à n. 763. Quid possint circa fructus beneficiorum. n. 1355. An possint condere testamentum. n. 1355. 1359. An interesse executioni pœnæ mortis. n. 1379.
Coadjutoria. à n. 718. Coadjutoris & Coadjuti jura & obligationes. à n. 722.
Collatio beneficii, quid sit. n. 300. Quando fieri possit & debeat. à n. 378. An debeat esse pura, certa; in perpetuum, sine diminutione, gratis, liberè facta. à n. 380. An prærequirat examen. n. 385. Si fieri debeat cum, vel ex consilio alterius; cum consensu, interventu, scientia. à n. 386 An requirat certa verba vel scripturam. n. 388. An debeat esse acceptata. n. 389. An quis prosequi possit plures collationes. n. 437.
Collator ordinarius, quis dicatur. à n. 369. Quis possit

sit conferre à n. 371. n. 376. An quis sibi ipsi. n. 377. Quomodo acquiratur possessio conferendi. n. 374. Quid si plures conferant. n. 375.
Commemorationes in Horis. à n. 1281.
Compatibilia beneficia. à n. 896.
Complex, an fateri debeat complicem. v. *Iudex*.
Compositio litis beneficialis. à n. 552.
Concionatorum officium & obligatio. à n. 1548.
Concordata cum Polonia, Gallia, Ecclesia Leodiensi. n. 502. Cum urbe Colonienſi. n. 484. Cum Natione Germanica. n. 503. Quæ beneficia his comprehendantur &c. à n. 504. 515. An eis derogare possit vel soleat Papa. à n. 518. An contra ea præscribi possit. n. 520.
Concursus, in quibus beneficiis instituendus. n. 610. Quando & quomodo. à n. 611. Quis possit concurrere. à n. 616. Examinatorum numerus & obligatio. à n. 619. n. 632. An contra hos appellari possit. n. 631. Quis præsit concursui. n. 625. An hìc debeat præferri dignior. à n. 627. Quid si plures judicentur æquè digni. n. 630.
Conditio, quomodo differat à forma actûs. à n. 735. Conditiones fundationum. v. *Fundationes*.
Confessarius Rei. n. 1531.
Confirmatio electionis. v. *Electio*.
Conjugati, an sint capaces beneficii. n. 767. Præbendæ. n. 233.
Consecratio Episcopi, an requiratur ante administrationem. n. 436.
Consiliariorum officium & obligatio. à n. 1546.
Corporis vitium. v. *Vitium*.
Crimina excepta. n. 1418.
Curata beneficia. v. *Beneficium. Parochia*.
Decennalis possessio. n. 715. 716.
Decimæ. n. 1361.

Decretum irritans vel derogans, quid faciat, & an contra illud præscribi possit. n. 520. Circa clausulas decreti derogatorii vel irritantis. v. *Clausula.*
Defunctorum Officium. n. 1289. à n. 1292.
Denunciationi quid tribui possit. à n. 1447.
Derogatio. v. *Clausula. Concordata. Decretum.*
Devolutio, quid sit, quando detur & ad quos. à n. 560. Quid si Papa non conferat intra trimestre. n. 517. Beneficium devolutum, quando conferri debeat. n. 568.
Dignior, an præferri debeat, etiam extra concursum. à n. 579. Quid in concursu. v. *Concursus.* An indignus aliquando admitti possit. n. 581. Quis dicatur dignior, dignus, indignus. à n. 597.
Diminutio in conferendis beneficiis. à n. 668. 851.
Dismembratio beneficii. à n. 289.
Dispositiones ad pias causas. v. *Episcopus.*
Distractio inter orandum. v. *Attentio.*
Divisio beneficiorum. à n. 288.
Divisio, interruptio in Horis. à n. 1304.
Ducatus de Camera. n. 677.
Ecclesiasticorum bonorum alienatio. à n. 1363.
Ejecti ex Religione. n. 189. 199. & seqq.
Electio ad beneficium. n. 300. Quando fieri possit & debeat. n. 391. à n. 420. Quomodo fieri possit. n. 392. Ubi n. 419. Qui possint eligere. n. 390. à n. 395. 400 An per procuratorem. n. 399. An à majore parte. à n. 393. Votum, quomodo & ubi dari possit. n. 398. Eligentes non servatâ formâ. n. 403. Eligentes indignum. n. 404. Quis eligi possit. à n. 405. n. 410. An quis possit seipsum eligere. n. 409. Quis vocare; qui & quomodo vocari debeant. à n. 411. 417. Vocati, quando debeant comparere. n. 416. An & quando acceptari debeat electio. n. 425. Confirmatio electionis,

nis, quid ; quando & quomodo fieri debeat; quando petenda &c. à n. 426.
Electiones Episcoporum, quomodo antehac factæ. n. 1398.
Episcopalis Ordo, quid prærequirat. n. 745.
Episcopus, quid possit circa dispositiones ad pias causas & ultimas voluntates. à n. 846.
Erectio beneficii. à n. 271.
Examen pro concursu. v. *Concursus*. An ad examen revocari possit parochus. n. 605.
Excommunicatus, an capax beneficii. à n. 774. An privetur. n. 946.
Executor litterarum Apostolicarum merus & mixtus. à n. 660. Quomodo procedat uterque. n. 661. An possit recurri ad secundum. n. 662.
Exemptio Regularium. à n. 168.
Expectativa in beneficio. à n. 461.
Exposititii infantes. n. 766.
Falsificatio litterarum Apost. v. *Litteræ Apost.*
Fama. v. *Infamia*.
Familiaris Papæ. n. 492. 512.
Festa celebria. n. 826. Cum Octava. à n. 1274. Dedicationis, Patroni, Titularis &c. à n. 1257. S. Marci. à n. 1280. Quomodo transferantur. à n. 1264. Ad libitum. à n. 1269.
Fides bona, ad regulam de triennali. n. 695. Fidei professio. à n. 737. Fides, an requiratur ad orationem. n. 1349.
Filii Clericorum, an capaces beneficiorum. à n. 763.
Forma actûs, & conditio ad actum, differunt. à n. 735.
Fori privilegium. n. 1380. Forum mixtum. n. 1412.
Fructus beneficii vacantis. à n. 950. Resignati. à n. 960. Episcopatûs vacantis. à n. 1397. Fructus beneficiorum quomodo impendendi. n. 1355.

Fugitivi à Religione. n. 198. 199. & seqq.
Fundationes, quas conditiones admittant. à n. 808. Quomodo hæ conditiones & clausulæ obligent aut intelligantur. à n. 810. Quid si requiratur Sacerdotium, vel ut Missas legat. à n. 814. Ut per seipsum celebret. à n. 819. Ut certo in loco, tempore, altari, die. à n. 823. Si non præscribat quoties, & ad quam intentionem. à n. 831. Quid circa conditiones fundationum possint Fundator ipse, Hæres, Patronus, Episcopus, Papa. à n. 838. An præscribi possit contra conditiones & onera. à n. 852. A quo & quomodo reduci possint. à n. 854. Fundationem unius altaris, an Episcopus possit aliò transferre. à n. 856.
Gradus. v. *Promotio*.
Gratia, si neutri, si nulli. à n. 550. Gratiosa surrogatio. n. 547.
Hæretici aut infideles, an capaces beneficii. à n. 737.
Horæ Canonicæ, à quo legendæ. n. 1186. à n. 1187. Sub qua obligatione. n. 1201. à n. 1202. An quoad beneficiatos sit ex justitia. n. 1207. An, si negligantur, debeatur restitutio. n. 1201. à n. 1208. Quæ excusent à recitatione. n. 1217. An infirmitas vel lassitudo à n. 1223. Occupationes aliæque causæ. à n. 1228. Dispensatio. n. 1233. Qui non potest totum, an teneatur ad partem. à n. 1218. An liceat ponere impedimentum. n. 1234. Qui dubitat, an recitarit. à n. 1235. Quomodo Horæ sint recitandæ. n. 1237. Quâ linguâ. n. 1238. Ex quo breviario. n. 1237. à n. 1239. Quale Officium. n. 1237. à n. 1243. An liceat mutare Officium. n. 1237. à n. 1250. 1252. Circa Officia Dedicationis, Patroni, Titularis, Sancti de quo habetur Reliquia. à n. 1257. Si duo SS. incidentes in diversa tempora sint Patroni æquè Principales. à n. 1262.

Trans-

Translatio festorum. à n. 1 64. Circa Octavas in Horis. à n. 1274. Commemorationes. à n. 1281. Lectiones & Responsoria. à n. 1285. Officium Defunctorum, Litaniæ, Psalmi Pœnitentiales & Graduales. à n. 1289. An in Horis requiratur vocalis expressio. n. 1294. Quæ intentio. à n. 1322. An etiam attentio. à n. 1332. Recitatio cum socio vel cum Choro. à n. 1295. Mutilata. à n. 1301. Interruptio vel divisio. à n. 1304. Inversio Ordinis. à n. 1308. Tempus recitandi. à n. 1312. Quando desinat obligatio pro hac die. à n. 1318. Locus & situs in orando. à n. 1320. Scrupulosis in Horis orandis. à n. 1350.

Illegitimus. 751. An sit capax beneficii. n. 750. Quomodo & à quo legitimetur. à n. 756. Quid censendum in dubio. n. 754. Quid de expositiis. n. 766. Quo Insigni utatur. n. 765.

Immunitas Ecclesiastica. à n. 1381.

Impedimentum occultum, an obstet beneficiando. n. 781. à n. 835.

Incompatibilia beneficia. à n. 896. 920.

Indicia magna, majora, maxima. à n. 1442.

Indignus. v. *Dignior*.

Infamia & fama, quid & quotuplex. n. 786. An infamia obsit beneficiando. n. 787. Quis in ea dispenset. n. 788. Fama, an sufficiat ad torturam. n. 1453. 1454.

Infideles aut hæretici, an capaces beneficiorum. à n. 737.

Ingressus simoniacus. v. *Simonia*.

Inhabiles ad gaudendum regulâ de triennali. à n. 703.

Innocens, an inter sagas repræsentari possit à dæmone. n. 1452.

Inquisitio generalis & specialis. à n. 1428. 1442.

Installatio. n. 426.

Institutio in beneficio. n. 300. Quotuplex. n. 359. Quis possit institui. à n. 365. Quis instituere. à n. 361. An quis seipsum. n. 360. An prærequiratur præsentatio. n. 356. 363. An instituens possit è præsentatis eligere, quem vult. n. 364. Ubi fiat. n. 366. Quando. n. 367. Si quis ante institutionem se ingerat. n. 368.

Intentio, quid sit, quotuplex; an & qualis requiratur ad Horas; quando desinat. à n. 1324. Quâ intentione acceptari debeat beneficium. n. 734. à n. 859.

Interdictus, an sit capax beneficii. n. 779.

Interruptio vel divisio in Horis. à n. 1304.

Intrusus in beneficium. n. 713.

Irregularis, an capax beneficii. n. 780. Irregularitatem illegitimi quis tollat. n. 762. Quis bigami, servi. à n. 769.

Irritans decretum. v. *Decretum*.

Judex competens. n. 1409. à n. 1412. Respectu Clerici. à n. 1410. In prima instantia. n. 1415. Circa crimina excepta. à n. 1418. In propria causa. 1409. Delegatus, an possit subdelegare. n. 1416. Debet habere scientiam; accelerare justitiam, exequi. à n. 1420. Stat pro causa pia. n. 1422. Sequitur benigniora. à n. 1473. Agit secundùm leges & publicam scientiam. n. 1469. Quid si utrimque sit probabilitas. n. 1469. à n. 1480. An possit punire probabiliter tantùm nocentem. n. 1496. An parti suggerere argumentum. n. 1478. An interrogare de complice. à n. 1467. An acceptare munera. n. 1469. 1494. à n. 1499. An duobus reis imperare duellum. 1497. Sententians in mortali peccato. n. 1423. Quid si injustè judicarit. n. 1469. Quid de pretio dato pro ferenda sententia. n. 1498. An injusta sententia obliget. n. 1469.

Si quis per Judicem jubeatur bis solvere. n. 1479
Quid circa inquisitionem. v. *Inquisitio.* Circa torturam. v. *Tortura &c.*
Iudicium legitimum, quid requirat. n. 1408.
Iurisdictio Iudicis. v. *Index.*
Iuris ordo. n. 1408. 1419.
Ius alternativæ. v. *Alternativa.*
Ius Patronatûs, quid, quotuplex. n. 298. à n. 330. Cui competat. à n. 335. 349. Quomodo transeat ab uno ad alterum. à n. 341. An possit donari, permutari, vendi. à n. 346. An præscribi. n. 354. Quomodo probetur. n. 353. Quomodo illi derogetur. n. 357. Quando extinguatur. n. 358.
Ius Regaliæ. v. *Regalia.*
Lectiones in Horis. à n. 1285.
Legitimatio, quomodo & à quo fiat. à n. 756. Qui dicantur legitimi. à n. 752. Quid in dubio. n. 734. Quid de expositiis. n. 766.
Linguæ patriæ peritia in beneficiando. n. 790.
Litaniæ Omnium SS. à n. 1290. n. 1293.
Lite ortâ, an sit obligatio ad Ordinem beneficio annexum. n. 749.
Litigiosum beneficium. v. *Pacifica possessio.*
Litis compositio. à n. 552.
Litteræ Apostolicæ, quomodo falsificentur. à n. 665. Quæ tum pœna incurratur. n. 665.
Litteræ expeditionis. v. *Executor. Rescripta.*
Matrimonio, an vacet beneficium. à n. 930.
Matutinum, an orari debeat ante Missam. n. 1317. An & quando orari possit pridie. à n. 1314.
Medicorum obligatio. à n. 1532.
Mensium alternativa. v. *Alternativa.*
Mercatorum obligatio. à n. 1539.
Militia, an faciat vacare beneficium. n. 937.
Monialium clausura. v. *Religiosus.*

Morum probitas in beneficiando. à n. 785.
Mutatio beneficii, vel ejus ſtatûs. n. 273. à n. 296.
Mutatio Officii in Horis. v. *Horæ Canonicæ.*
Mutilatio verborum in Horis. à n. 1301.
Narratio, quæ & quorum fieri debeat à volente obtinere beneficium à n. 633. 651. An omnis narrativa verificari debeat. n. 647. An narrandus valor proventuum beneficii. n. 643. à n. 676.
Nominatio ad beneficium. n. 300.
Notarii officium & obligationes. n. 1508.
Oblationes. n. 1362.
Octavæ in Horis. à n. 1274.
Onera, an addi poſſint beneficio. à n. 668. 851. An per præſcriptionem tolli vel accedere poſſint. à n. 852. A quo & quomodo reducantur. à n. 854.
Opificum obligatio. à n. 1539.
Oratio, an requirat intentionem à n. 1324. Attentionem. à n. 1332. Fidem & ſpem. n. 1349. Circa diſtractiones in oratione. à n. 1343. Orans cum actuali mortali peccato. n. 1348. Orans ſcrupulosè. à n. 1350.
Ordines, qui & quomodo requirantur ad beneficia. à n. 741.
Ordo Juris, an ſemper obſervandus. n. 1408. 1419.
Pacifica poſſeſſio beneficii, quandonam fit. à n. 526. n. 697. 914. Quæ lis eam turbet. à n. 527. Quandonam lis cenſeatur extincta, deſerta. à n. 532.
Papa, quid abſolutè poſſit circa beneficia & Papatum. à n. 469. Circa leges Canonicas. n. 1407. Circa Concordata vel fundationes. à n. 513. 518. Contra Principes ſæculares. n. 1402. 1405. An ſit ſupra Concilium & ſe ſolo infallibilis. n. 1402. à n. 1404. Quomodo antehac ſit electus. n. 1398.

n. 1398. Qui dicantur ejus familiares. n. 492. 512. Manuum ejus appliçatio. v. *Affectio.*

Parochia, Parochiale beneficium. à n. 599. An amovibiliter dari poſſit. n. 600. An poſſit diu vacare. n. 601. An per concurſum debeat provideri. n. 653.

Parochus, quis eſſe poſſit. n. 600. 604. An revocari poſſit ad examen. n. 605. Quomodo teneatur ad reſidentiam. n. 606. Ad profeſſionem fidei. n. 740. Ad reparationem domûs Paſtoralis. n. 607. Aliæ ejus obligationes. n. 609.

Patronus. v. *Ius patronatus. Præſentatio.* An abſque ejus conſenſu poſſit alienari dos Eccleſiæ. n. 355.

Penſio, quid & quotuplex. n. 1116. An ſit beneficium vel aliquid ſpirituale; aut eſſe poſſit titulus Ordinationis. à n. 1117. Cui poſſit conſtitui. à n. 1141. A quo. n. 1116. à n. 1121. Quibus beneficiis imponi. à n. 1129. Quid ſi beneficia permutanda ſint inæqualia. 1104. Cujus conſenſus requiratur. à n. 1127. Penſionis reſervatio an ſit odioſa. n. 1120. Quandonam & quibus modis imponatur. à n. 1136. Quid narrari debeat à volente impetrare. à n. 1151. Poſſeſſio & jura penſionarii. à n. 1153. Quantitas & reductio. à n. 1133. Quando exigi poſſit. n. 1168. A quo ſolvenda. à n. 1159. Quomodo transferri. à n. 1169. Redimi. à 1182. Amiſſio vel extinctio penſionis à n. 1175. Ad quem ſpectet mortuo penſionario. n. 951.

Permutatio beneficiorum. n. 1081. Coram pro fiat. n. 884. à n. 1092. A quibus, & quorum beneficiorum. à n. 1084. Cum quorum conſenſu. à n. 1090. Sub quibus pactis & conditionibus. n. 884. à n. 1105. An cum compenſatione inæqualitatis. n. 884. 1104. Ex quibus cauſis; &

quid exprimi debeat. à n. 1100. An valeat triangularis. n. 1099. Intra quod tempus fieri & publicari debeat. à n. 1108. Quid si non habeat effectum, aut non servetur conditio apposita. n. 1110. An per eam vacent beneficia. à n. 1082.

Pharmacopæorum obligatio. n. 1532.

Pia causa. v. *Iudex. Privilegium.*

Pluralitas beneficiorum. n. 862. à n. 897.

Pluribus collatum beneficium, cui cedat. à n. 576.

Possessio beneficii. n. 300. An addat jus. n. 450. An prærequiratur ante administrationem. n. 450. Quomodo, quando, quâ auctoritate capiatur. à n. 451. n. 458. 460. An prærequirat titulum. n. 457. Quomodo probetur & amittatur. n. 459. Quando dicatur pacifica. v. *Pacifica possessio.* Quandonam sit fructuosa. n. 915. Quando interrumpatur. n. 698. Possessio annalis. à n. 680. Triennalis. v. *Triennalis.* Decennalis. n. 715. An aliqua generet titulum. n. 457. à n. 716. Violenta, an privet titulo. n. 916.

Postulatio & admissio postulationis. n. 300. Quot suffragia requirat. n. 442. An revocari possit. n. 443. Quis postulare & postulari possit. à n. 444. Postulatio indigni. n. 446. Ad quem dirigi debeat. n. 448. Quomodo publicanda. n. 447. Postulatus ante admissionem administrans. n. 449.

Præscriptio circa onera beneficiorum. à n. 852. Contra Concordata Germaniæ. n. 520.

Præsentatio ad beneficium. n. 300. Quandonam fieri possit aut debeat. n. 302. 298. à n. 306. Quomodo & per quem. n. 303. 353. Cui. n. 305. Quid si fiat à pluribus. n. 298. à n. 306. An debeat acceptari à præsentando. n. 305. Quid si præsentetur indignus. à n. 316. An valeat suiipsius vel filii sui. à n. 326 An possit esse conditionata,

ta, obscura, dubia. n. 304. An possit variari. à n. 319. An præsentandus debeat esse actu idoneus. n. 328. Quid si debeat esse ex certo loco, familia; legitimus &c. à n. 323. An quis possit prosequi plures præsentationes. n. 437. An institui possit non præsentatus. n. 356.

Præsumptio. à n. 1434. Temeraria. n. 1437. Violenta. à n. 1438. An qui capitur, statim præsumendus sit reus. n. 1441. Si quis inveniatur mortuus in carcere. 1477.

Preces primariæ. à n. 569.

Presbyterium. v. *Sacerdotium*.

Primitiæ, oblationes. 1362.

Principum obligatio circa Judices constituendos & manutenendam justitiam. à n. 1424.

Privatio beneficii ob delicta. à. n. 940.

Privilegium Canonis & fori. n. 1380. Piæ causæ. n. 1422.

Probatio 1436.

Probitas morum in beneficiando. à n. 785.

Procuratoris officium & obligationes. n. 1508. Procurator in resignatione. à n. 1032.

Professio fidei, an prærequiratur ad beneficium. à n. 739.

Professorum docentium officium & obligatio. à n. 1541.

Promotio ad certum gradū sæpe est conditio. à n. 791.

Provisio beneficii. n. 300. Nulliter facta, quomodo emendanda. à n. 837.

Psalmi Pœnitentiales & Graduales. n. 1239. 1293.

Publicatio resignationis. à n. 1067.

Quæstio. v. *Tortura*.

Qualitates requisitæ ad beneficium. n. 734. An debeant actu inesse. n. 781. 784. Si ante vel post provisionem advertas defuisse. à n. 835.

Quin-

Quindena, quid sit, & an debeatur. n. 675
Recitatio Horarum. v. *Horæ Canonicæ.*
Referentis Officium & obligationes. n. 1508.
Regaliæ jus, quid sit & cui competat. à n. 1397
Religionis ingressu, an vacet beneficium. à n. 934.
Religiosus Status, quid sit. n. 1. Ejus essentialia n. 1. 2. & seqq. An Papa in his dispensare possit. n. 1. Effectus professionis religiosæ. à n. 5. Quid ad valorem requiratur. n. 12. à n. 23. Invalidè professus, an exire possit. n. 12. 29. Si quis obtendat metum reverentialem. n. 52. Quæ ætas & novitiatus requiratur. à n. 13. Quid circa interruptionem & continuationem novitiatûs. à n. 18. n. 22. Revalidatio professionis. à n. 30. Cui acquirat invalidè professus. n. 36 Quis possit professionem excipere. n. 36. An quis possit per procuratorem profiteri. n. 36. Non virgo, an possit profiteri inter virgines. à n. 37. Cogens hominem ad Religionem. à n. 43 Impediens à Religione. Cogens renunciare bonis ante ingressum. n. 50. Exhæredans ingredientem. n. 51. An quis sine causa possit post novitiatum dimitti. n. 53. Ad quid teneatur tum Ordo dimittens tum dimissus. à n. 54.
Religiosus, quis sit. n. 1. Ad quid teneatur vi professionis. n. 57. Quid si sit Cardinalis, Episcopus, parochus. n. 1. Quomodo teneatur ad regulas & perfectionem. à n. 57. Novitii obligationes & privilegia. à n. 61. Quid circa monialium clausuram. à n. 66. Egressum. à n. 69. Ingressum ad illas. à n. 74. Clausura virorum. à n. 87. Ad quid Religiosus teneatur vi votorum. n. 96. Quid circa paupertatem. n. 96. à n. 104. Speciatim in Societate JESU. à n. 136. Circa castitatem, n. 96. à n. 153. Circa obedientiam. n. 96. à n. 158. Dispositio de bonis, ante vel post ingressum.

ingressum. à n. 97. Votum non admittendi Prælaturam. à n. 162. An possit professus absolvi à votis. à n. 167. Exemptio quorundam Regularium. à n. 168. Officia & actiones Religiosis prohibitæ. à n. 170. Qui possint vel teneantur Religionem ingredi. n. 23. à n. 175. Quænam impediant ingressum in Societatem JESU. n. 181. Ad quid teneatur, qui vovit Religionem. n. 175. à n. 182. Transitus ab una ad aliam Religionem. n. 175. à n. 186. Quis Ordo strictior. n. 186. An dimissus possit reincidere in vota. n. 197. Quid circa ejectos & fugitivos. à n. 198. Quandonam fugitivi censeantur apostatæ. à n. 205. Religiosus dimittens habitum. à n. 207.

Rescripta, quomodo fiant & interpretanda sint: & quandonam sint sub vel obreptitia. à n. 652. Quid operetur clausula, *motu proprio*. n. 654. Si error sit in rescripto commissus, quid faciendum. à n. 666. Circa rescripta seu litteras Expeditionis. v. *Executor*.

Reservatio beneficii. à n. 489. Clausa in Corpore Juris. n. 491. Quæ beneficia reserventur Papæ. à n. 491. Indultum conferendi reservata. n. 495. Aliàs vacatura per promotionem, an reserventur. n. 508.

Reservationes fructuum ante provisionem beneficii. à n. 671.

Residentia. n. 864. Quos & quomodo obliget. n. 862. à n. 865. A quo & cum quo in ea dispensari possit. n. 862. à n. 873. Requisita in Episcopis ad jus alternativæ. à n. 477.

Resignatio. n. 884. à n. 952. An sit res favorabilis. n. 956. An per eam vacet beneficium. à n. 956. Resignans tenue ut obtineat pingue. n. 486. Resignata, an cadant sub Concordata Germaniæ, n. 511.

n. 511. Resignati beneficii fructus, cujus sint. à n. 960. Cujus sint obligationes, jura, commoda, incommoda. à n. 963. Resignans, an revocare possit consensum & redire ad beneficium. à n. 969. Quæ beneficia, ex cujus consensu, quomodo resignari possint. à n. 975. 983. Coram quo fieri debeat resignatio. à n. 1015. A quo resignari possit. à n. 985. Quomodo infirmus. à n. 994. Cui resignari possit. à n. 1008. An consanguineis &c. à n. 1011. Ex quibus causis. à n. 1026. Intra quod tempus admitti vel rejici debeat. n. 1029. Intra quod tempus beneficium resignatum conferri & occupari. à n. 1030. Resignatio per procuratorem. à n. 1032. Si fiat ex metu, dolo, vi. à n. 1045. Resignans purè, an petere possit conferri certæ personæ. à n. 1011. Resignatio in favorem. à n. 1051. Cum reservatione fructuum vel pensionis. à n. 1055. Quæ conditiones addi possint. n. 954. 1064. 1066. à n. 1059. Simoniaca. à n. 1062. Publicanda. à n. 1067.

Responsoria in Horis. n. 1288.

Reus, ad quid teneatur. à n. 1521. Reo, an dandus Advocatus. n. 1470. An damnari possit, nequidem in tortura fassus. n. 1475. Si revocet in loco supplicii. n. 1476. Circa fugam. à n. 1525. Confessarius Rei. n. 1531.

Rogationum dies. n. 1290. 1292.

Sacerdotium, an prærequiratur ante electionem Episcopi. n. 745. Quando suscipi debeat ratione beneficii. à n. 747. Sacerdotale beneficium. à n. 814. Dispensatus in ætate ad Sacerdotium, an sit capax beneficii Sacerdotalis, etiam curati. n. 822.

Sartorum & sutorum obligatio. n. 1539.

Scientia in beneficiando, à n. 789.

Scru-

Scrupulosus in Horis orandis. à n. 1350.
Secretarii officium & obligationes. n. 1508.
Sententia Judicis. v. *Iudex.*
Servi, an capaces beneficii. n. 772. Quis eum ab irregularitate absolvit. n. 773.
Simonia in permutatione.. n. 884. à n. 1105. In resignatione. n. 954. à n. 1059. 1062. Simoniacus ingressus, an obsit regulæ de triennali. à n. 709.
Solennitates in alienatione bonorum Ecclesiasticorum. à n. 1363.
Solutio statutorum. n 672.
Spes, an requiratur ad orationem. 1349.
Spurius, quis,& an legitimari possit. n. 751. à n. 759.
Status beneficii, quomodo mutetur. n. 273. à n. 296.
Status Religiosus. v. *Religiosus* Status.
Statuta solvere pro ingressu. n. 672.
Subrogatio. v. *Surrogatio.*
Successor in beneficio, ad quid teneatur. à n. 963. An stare pactis antecessoris. n. 968. An solvere pensiones ab eo non solutas. n. 1162.
Supplicæ, quomodo formandæ. à n. 651. Error quomodo corrigendus. à n. 666.
Suppressio beneficii. n. 295.
Surrogatio, quid sit; cur, cui & quando detur. à n. 534. A quo. n. 548. An etiam ad possessionem. n. 546. Gratiosa. n. 547. An ubique sit in usu. n. 549.
Suspensus, an capax beneficii. n. 778.
Sustentatio honesta, quid requirat. n. 904. 1355.
Tempus recitandi Horas. à n. 1312. An matutinum ante Missam. n. 1317.
Testamentum Clerici. n. 1355. 1359.
Testes, qui esse possint, &c. à n. 1514.
Titulus coloratus. n. 699. 708.
Tonsura. v. *Clericatus.*

Tortura,

Tortura, quando & quomodo licita. n. 1440. à n. 1443. 1453. An sit aptum medium cognoscendæ veritatis. n. 1455. 1456. An repeti possit. à n. 1457. Debet esse tolerabilis. n. 1464. Ab ea appellari potest. n. 1466.

Translatio festorum, à n. 1264. Festi ad libitum. n. 1269.

Triennalis possessio, contra quos & quos juvet. à n. 689. Quas conditiones requirat. à n. 695. An generet titulum. n. 716.

Vacatio beneficiorum. v. *Beneficium*. Vacans Papæ, si intra trimestre non conferatur. n. 517.

Valor proventuum beneficii, an & quomodo exprimendus. n. 676. 678. 679. Valor ducati de Camera. n. 677.

Vicaria, quid; quam potestatem & obligationes afferat. à n. 239.

Vicarius Episcopi, quotuplex; quæ cujusque potestas & officium. à n. 244.

Vitium corporis in beneficiando. à n. 782.

Vnio beneficiorum. à n. 274.

Voluntates ultimas, an Episcopus possit immutare. à n. 846.

Votum Religionis, ad quid obliget. n. 175.

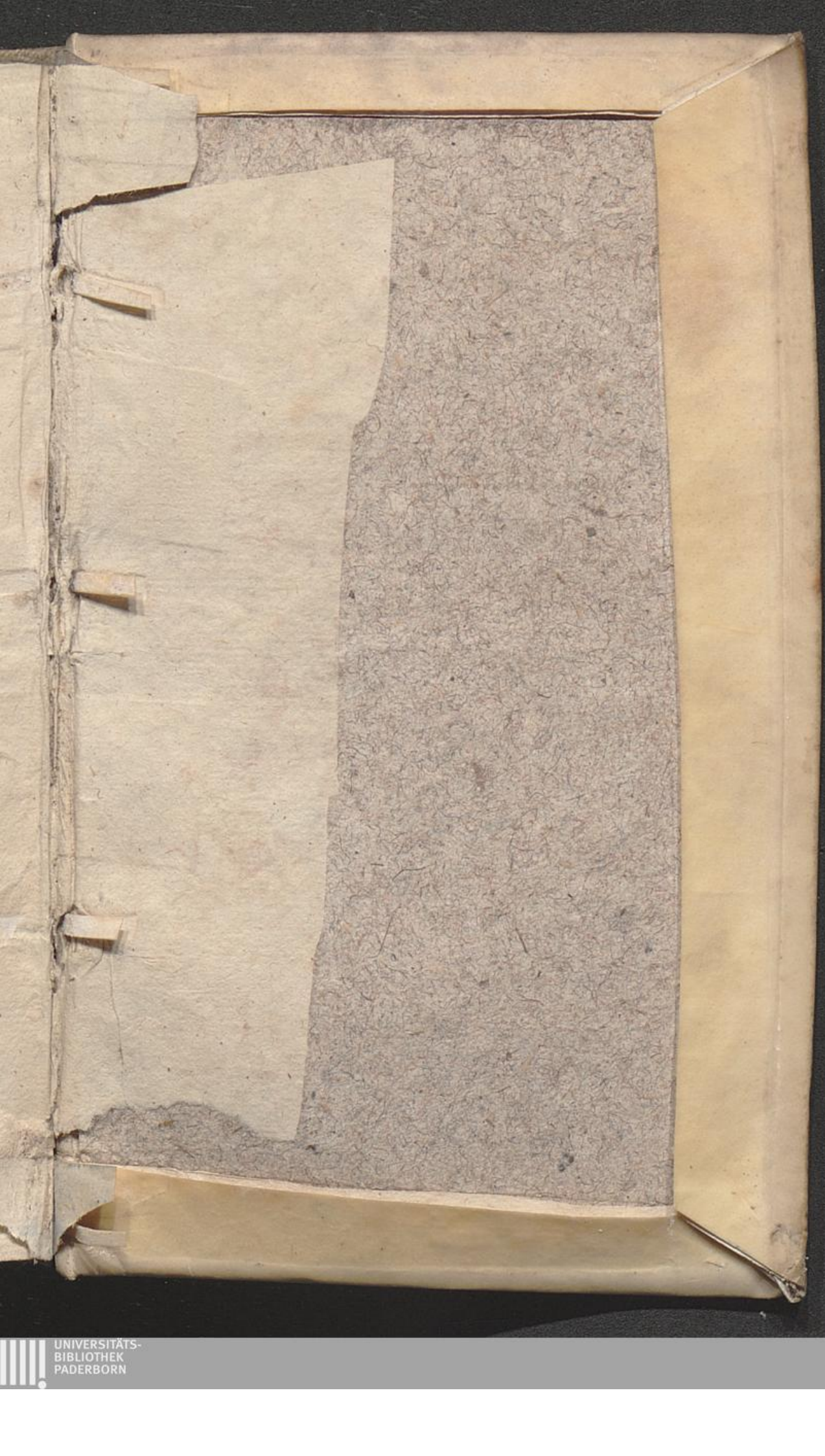

nulus 4.
. Claudii
acroi.
F
ZZic.
Th 4
2403
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN